

การศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน:
การเปลี่ยนแปลงภาษา และการใช้ภาษา

กัญณฐา พงศ์พิริยะวนิช

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย
มิถุนายน 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน:
การเปลี่ยนแปลงภาษา และการใช้ภาษา

กัญณฐา พงศ์พิริยะวานิช

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

มิถุนายน 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน:
การเปลี่ยนแปลงภาษา และการใช้ภาษา

ของ กัญญณัฐา พงศ์พิริยะวณิช

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักริน จุลพรหม)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนพงษ์กุล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ เบญจาทิกุล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ สุวรรณธาดา)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารศรี สอทิพย์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์พูนพงษ์ งามเกษม)

คณบดีคณะศิลปศาสตร์

มิถุนายน 2559

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ สำหรับบัณฑิตระดับดุษฎีบัณฑิต พ.ศ. 2558 จากมหาวิทยาลัยพะเยา และทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ จากมหาวิทยาลัย ราชภัฏอุดรธานี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ความเมตตาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรवरณ เบญจาทิกุล ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูง ที่คอยดูแลเอาใจใส่ห่วงใย ด้วยความปรารถนาดี สิ่งนี้อาจช่วยปฏิบัติกับลูกศิษย์แล้วแต่เป็นการเสียสละทุ่มเท และช่วยเหลืออย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ลูกศิษย์ขอยกให้อาจารย์เป็นคนต้นแบบ ในการดำเนินชีวิต และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารศรี สอทิพย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ สุวรรณธาดา ที่ปรึกษาร่วม ที่ช่วยชี้แนะแนวทางจึงทำให้ วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักริน จุลพรหม ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนพงษ์กุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรवरณ ศรียาภัย กรรมการสอบ ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา จันทร์เทาว์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เตือนใจ พิทักษ์นรินทร์ ที่ได้มอบความรู้และเติมเต็มส่วนบกพร่องให้สมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณชาวบ้านหมู่บ้านบุษมี นางทอง กองคำ และนางจงกล กองคำ ขอบคุณชาวบ้านหมู่บ้านถ่อน นายกสมมาคมไทยพวนบ้านฝือ ผู้อำนวยการ บุญถม เจริญชนม์ และ นางพรพิตร พิมพิศาล เลขาธิการมาคมไทยพวนบ้านฝือ ชาวบ้านโพธิ์ตาก ผู้อำนวยการ อังคนา ซาคามี และบุคคลอื่นที่ไม่ได้กล่าวชื่อ ที่มอบความเมตตาในการให้ข้อมูลด้วยดี ตลอดระยะเวลาในการลงพื้นที่ แต่มีมิตรภาพที่แสนดี ขอบคุณความรัก ความห่วงใย ความช่วยเหลือ และความปรารถนาดี จาก นายกัญจน์ชาญเดช ผาสุข ผู้วิจัยจะเก็บความทรงจำ ที่งดงามยิ่งนี้ตราบนิจนิรันดร ขอบคุณมิตรสหาย เพื่อน พี่ น้อง ชาวจังหวัดเลย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย ทุกท่านที่หยิบยื่นมิตรจิตอันดีให้

สุดท้ายของย่อหน้ากระดาษแต่คือที่หนึ่งในชีวิตของผู้วิจัย คือ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้กำเนิด ผู้วิจัยขอขอบคุณความสำเร็จนี้ให้แก่ท่าน เพราะถ้าไม่มีท่านคงไม่มีผู้ทำวิจัยในวันนี้ ขอบพระคุณท่าน พล.ท สกล พงศ์พิริยะวนิช ขอบคุณ น้องทองฟ้า และน้องต้นน้ำ ที่ให้กำลังใจ ให้ผู้วิจัยมีแรงใจในการทำวิจัยสำเร็จ ผู้วิจัยเชื่อแล้วว่าพลังแห่งความรักและกำลังใจเป็น แรงผลักดันให้ชีวิตของคน ๆ หนึ่งประสบความสำเร็จได้

กัญญฐา พงศ์พิริยะวนิช

ชื่อเรื่อง: การศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนานุกรมภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา

ผู้วิจัย: กัญญา พงศ์พิริยะวณิช วิทยานิพนธ์: ศศ.ด. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559

ประธานที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ เบญจาทิกุล, **กรรมการที่ปรึกษา:** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารศรี สอทิพย์,

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ สุวรรณธาดา

คำสำคัญ: คำบุรุษสรรพนาม, ภาษาไทยพจน, การเปลี่ยนแปลงภาษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพจนานุกรมภาคอีสาน และ 2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนานุกรมภาคอีสานจากเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยพจนานุกรมภาคอีสาน 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุ 15-25 ปี, ช่วงอายุ 35-45 ปี และ ช่วงอายุ 55-65 ปี พื้นที่วิจัย คือ 1) หมู่บ้านบุษม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 2) หมู่บ้านถ่อน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และ 3) หมู่บ้านโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จำนวน 302 คน และเอกสารโบราณ ประเภทนิทานพื้นบ้าน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) กำฟ้าปลาแตก 2) นางพมหมอม และ 3) ฉลองไตรปิฎก เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม, แบบบันทึก และการบันทึกเทป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการทดสอบสมมติฐานใช้การหาค่าไคสแควร์

ผลการวิจัย พบว่า

1. การใช้คำบุรุษสรรพนาม พบว่า ชาวไทยพจนานุกรมใช้คำบุรุษสรรพนามจากภาษาพูด ทั้งสิ้น 134 คำ ได้แก่ 1) คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 41 คำ 2) คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 44 คำ และ 3) คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 49 คำ ตามบริบททางสังคมในงานวิจัยนี้ได้แก่ 1) กาลเทศะ แบ่งเป็น สถานการณ์ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ 2) เพศ แบ่งเป็น เพศเดียวกัน และต่างเพศกัน 3) อายุ แบ่งเป็น อายุเท่ากัน มากกว่า และน้อยกว่าผู้พูด 4) ความเป็นเครือญาติกัน แบ่งเป็น เป็นเครือญาติกัน และไม่เป็นเครือญาติกัน 5) ความสนิทสนมกัน แบ่งเป็น สนิทสนมกัน และไม่สนิทสนมกัน 6) แสดงความสุภาพ แบ่งเป็น แสดงความสุภาพ และแสดงความไม่สุภาพ และ 7) การแสดงอารมณ์ แบ่งเป็น แสดงอารมณ์พอใจและไม่พอใจ

2. การเปลี่ยนแปลงคำบุรุษสรรพนามในภาษาพูดปัจจุบันและในเอกสารโบราณ พบการเปลี่ยนแปลง 4 ประเด็น ได้แก่ 1) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่คงเดิม 2) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สันนิษฐานได้ 3) กลุ่ม คำบุรุษสรรพนามที่สูญเสียบ้าง และ 4) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เพิ่มมาในยุคหลัง

3. รูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ กาลเทศะ เพศ อายุ ความเป็นเครือญาติกัน ความสนิทสนมกัน ความสุภาพ และการแสดงอารมณ์ มีคุณสมบัติ (+) เนื่องจากมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

Title: A STUDY OF PERSONAL PRONOUNS IN ISAN THAI– PHUAN: LANGUAGE CHANGE AND USAGE

Author: Kannatha Phongpiriyawanich Dissertation: Ph.D. (Thai), University of Phayao, 2016

Advisor: Assistant Professor Dr.Jaruwan Benjathikul, **Co–advisor:** Assistant Professor Dr.Marasri Sorthip,
Assistant Professor. Dr.Ponsawan Suwanthada

Keywords: Personal pronoun, Thai Phuan Language, Language Change, Language Usage, Social context

ABSTRACT

This research aims 1) to study the personal pronoun using of Thai Phuan in Isan social contexts, and 2) to study the personal pronoun change from ancient documents to spoken language in the present time, and the sampling group is the Thai Phuan ethnic in three generations; 15–25 years old, 35–45 years old, and 55–65 years old. The research field works are 1) Buhom village, Chiang Khan district, Loie province, 2) Thon village, Ban Phue district, Udon Thani province, 3) Photak village, Photak district, Nong Khai province. There were 302 key informants and the 3 folktales as the anciently document data; Kham Pra Pladaek, 2) Nang Phom Hom, and 3) Chalong Trai Pidok. The tools for data collection were the questionnaire, record card, and tape recording. The statistics used to analyze the data are frequency, percentage, and chi-square for hypothesis testing.

The research results are that:

1. The personal pronoun using was found that there are totally 134 words divided into 1) 41 first personal pronouns, 2) 44 second personal pronouns, and 3) 49 third personal pronouns. The social contexts in this research are 1) situations divided into formal and informal situations, 2) gender divided into same gender and different gender, 3) ages divided into the same age, older and younger the speaker, 4) relatives divided into relatives and non-relatives, 5) intimacy divided into intimacy and non-intimacy, 6) politeness divided into politeness and non-politeness, and 7) emotion divided into satisfaction and non-satisfaction.

2. It is found that there are four types of pronoun change in the spoken language of the present time from what was found in the old documents: 1) those that remain the same forms, 2) those that can be assumed, 3) those that lose the some words meanings, and 4) those that have more words meanings added later.

3. The rule of the personal pronoun using; situations, gender, age, relatives, intimacy, politeness, and emotion was found that it is positive attribute (+) because it has a statistic significance at 0.05.

สารบัญ

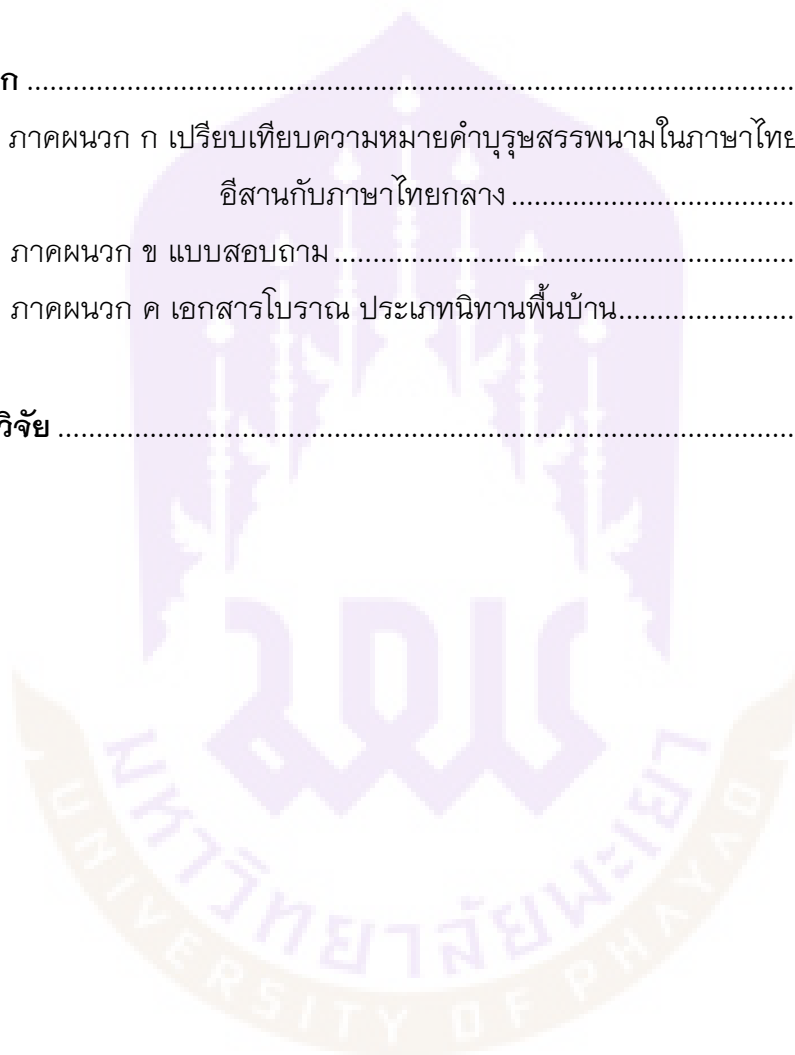
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวไทยพวน	11
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาไทยพวน.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนาม	44
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารโบราณ	58
แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาษา.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66
กรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย	75
3 วิธีดำเนินการวิจัย	76
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนจากภาษาพูด ปัจจุบัน	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	78
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนจากเอกสาร โบราณ.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	84
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล	86
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	86
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	87
4 การใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน	89
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	90
ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน	92
ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน แยกตาม 3 ช่วง อายุ และบริบททางสังคม	103
ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคม	155
5 การเปลี่ยนแปลงและรูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวน	
ภาคอีสาน	162
คำบุรุษสรรพนามจากภาษาไทยพวนในปัจจุบันแยกการใช้ตามเพศ	162
คำบุรุษสรรพนามในเอกสารโบราณ	167
การเปลี่ยนแปลงของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน	173
การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	178
รูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน	185
6 บทสรุป	188
สรุปผลการวิจัย	189
อภิปรายผล	199
ข้อเสนอแนะ	207

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	209
ภาคผนวก	219
ภาคผนวก ก เปรียบเทียบความหมายคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาค อีสานกับภาษาไทยกลาง	220
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	226
ภาคผนวก ค เอกสารโบราณ ประเภทนิทานพื้นบ้าน.....	232
ประวัติผู้วิจัย	335

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยพวน.....	37
2 สระเดี่ยวในภาษาไทยพวน	38
3 วรรณยุกต์ในภาษาไทยพวน.....	39
4 แสดงการเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะไทยกับพยัญชนะพวน	41
5 แสดงการเปรียบเทียบหน่วยเสียงไทยพวนกับหน่วยเสียงไทยมาตรฐาน.....	42
6 แสดงการเปรียบเทียบเสียงสะกดภาษาไทยกับภาษาพวน	43
7 แสดงการกลายเสียงสระในภาษาไทยพวน.....	43
8 จำนวนประชากรชาวไทยพวนภาคอีสาน	76
9 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	77
10 แบบสอบถาม คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนภาคอีสาน	78
11 แบบบันทึกเทป คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนภาคอีสาน	79
12 แบบบันทึก คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนจากเอกสารโบราณ	85
13 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	90
14 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการ	92
15 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ.....	96
16 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชาย ในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูด กับเพศเดียวกันและต่างเพศ แยกตาม 3 ช่วงอายุ.....	103
17 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิง ในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูด กับเพศเดียวกันและต่างเพศ แยกตาม 3 ช่วงอายุ.....	106
18 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชาย ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อ พูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศ แยกตาม 3 ช่วงอายุ.....	108
19 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิง ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อ พูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศ แยกตาม 3 ช่วงอายุ.....	111
20 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูด กับคนที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่าแยกตาม 3 ช่วงอายุ.....	115

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
21	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ	119
22	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้ที่มี อายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ	124
23	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ	130
24	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายเมื่อพูดกับเครือญาติกัน และไม่เครือญาติกันต่างเพศ แยกตาม 3 ช่วงอายุ	135
25	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงเมื่อพูดกับเครือญาติกัน และไม่เครือญาติกันต่างเพศ แยกตาม 3 ช่วงอายุ	138
26	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายเมื่อพูดกับคนสนิทสนมกัน และคนไม่สนิทสนมกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ	141
27	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงเมื่อพูดกับคนสนิทสนมกัน และคนไม่สนิทสนมกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ	144
28	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายเมื่อต้องการแสดงความสุภาพและความไม่สุภาพ แยกตาม 3 ช่วงอายุ	146
29	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงเมื่อต้องการแสดงความสุภาพและความไม่สุภาพ แยกตาม 3 ช่วงอายุ	148
30	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชาย เมื่อต้องการแสดงความพอใจและความไม่พอใจ แยกตาม 3 ช่วงอายุ	150
31	การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชาย เมื่อต้องการแสดงความพอใจและความไม่พอใจ แยกตาม 3 ช่วงอายุ	153
32	คำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณ	167
33	การเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบันตามบริบททางสังคมคือ เพศ (sex)	174

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
34	ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน ในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	178
35	ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสานใน สถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD .	179
36	ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน เมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศ.....	179
37	ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสานเมื่อพูด กับเพศเดียวกันและต่างเพศ จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD	180
38	ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน ที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า	180
39	ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน ที่มีอายุ เท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD.....	181
40	ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน เมื่อพูดกับผู้ที่ เป็นเครือญาติ.....	181
41	ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน เมื่อพูด กับผู้ที่ เป็นเครือญาติกัน จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD.....	182
42	ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน เมื่อพูดกับผู้ที่ มีความสนิทสนมกัน.....	182
43	ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน เมื่อพูด กับผู้ที่ มีความสนิทสนมกัน จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD.....	183
44	ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน เมื่อพูดต้องการแสดงความรู้สึก.....	183
45	ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน เมื่อผู้พูดต้องการแสดงความรู้สึก จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD.....	184
46	ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน เมื่อพูดต้องการแสดงอารมณ์พอใจ.....	184

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

- 47 ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
เมื่อผู้พูดต้องการแสดงอารมณ์พอใจ จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD 185

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2 แผนที่ประเทศไทย	12
3 แผนที่แขวงเชียงขวาง	13
4 แผนที่เมืองพวน	14
5 แผนที่ทุ่งไหหินหรือไหเหล้าเจือง	15
6 แผนที่แสดงการอพยพย้ายถิ่นของชาวไทยพวน	19
7 แผนที่แสดงจังหวัดและอำเภอที่พูดภาษาไทยพวน	21
8 แผนที่แสดงอำเภอและจังหวัด ที่ชาวไทยพวนภาคอีสานอาศัยอยู่	22
9 แผนที่แสดงถิ่นที่อยู่ของชาวไทยพวน บ้านบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย	24
10 แผนที่แสดงถิ่นที่อยู่ของชาวไทยพวน บ้านถ่อน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ...	29
11 แผนที่แสดงถิ่นที่อยู่ของชาวไทยพวน บ้านโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	32
12 แผนภูมิแสดงความเป็นมาของอักษรโบราณ	61
13 กรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย	75

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาบ่งบอกถึงที่มาของมนุษย์ เนื่องจากในสังคมทุกชนชาติต่างต้องมีภาษาเพื่อใช้ในการสืบทอดวัฒนธรรม จากบุคคลรุ่นหนึ่งไปยังบุคคลรุ่นต่อไป ดังนั้น การจำแนกชนชาติ นอกจากจะใช้เกณฑ์ทางประเพณีวัฒนธรรมการแต่งกายแล้ว ภาษายังจัดว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่ใช้การจำแนกชนชาติในสังคมด้วย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, หน้า 1) สำหรับประเทศไทย มีภาษาประจำชาติคือภาษาไทย แต่หากพิจารณาเปรียบเทียบรายละเอียดของภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารตามที่เป็นอยู่จริงก็สามารถจัดแบ่งภาษาไทย ออกเป็นกลุ่มย่อยที่แตกต่างกันได้ หากพิจารณาโดยใช้เกณฑ์ทางภูมิศาสตร์ หรือถิ่นที่อยู่ของผู้ที่พูดภาษาไทยแล้ว ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าภาษาไทยสามารถ แบ่งภาษาประจำภูมิภาค (Regional Language) หรือภาษาไทยถิ่น (Thai Dialects) จำนวน 4 ถิ่น คือ 1) ภาษาถิ่นไทยกลาง (Central Thai Dialect) 2) ภาษาถิ่นไทยใต้ (Southern Thai Dialect) หรือเรียกว่า ภาษาปักษ์ใต้ 3) ภาษาถิ่นไทยเหนือ (Northern Thai Dialect) หรือ ภาษาคำเมือง และ 4) ภาษาถิ่นอีสาน (Isan Dialect) อย่างไรก็ตาม ภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดกันในท้องถิ่นของประเทศไทยนั้น นับได้ว่าเป็นภาษาถิ่นไทยตระกูลดั้งเดิม (Proto Tai) ซึ่งแต่ละถิ่นอาจใช้ภาษาแตกต่างกัน ทั้งคำ ความหมาย และน้ำเสียง ตามถิ่นที่อยู่อาศัย (เรื่องเดช ปันเขื่อนขัติ, 2531, หน้า 28; สมทรง บุรุษพัฒน์, 2543, หน้า 27; วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, 2551, หน้า 1)

การแบ่งกลุ่มของภาษาที่พูดในประเทศไทยนอกจากแบ่งตามเกณฑ์ทางภูมิศาสตร์ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีการแบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์อื่นอีก อาทิ เจ มาร์วิน บราวน์ ได้ใช้เกณฑ์การสืบทอดมาจากภาษาไทดั้งเดิม (Proto Tai) แบ่งภาษาในประเทศไทยเป็น 7 ถิ่นคือ 1) ภาษาไทใหญ่ 2) ภาษาไทยถิ่นเหนือ 3) ภาษาพวน 4) ภาษาไทยกลาง 5) ภาษาผู้ไท 6) ภาษาลาว และ 7) ภาษาไทยถิ่นใต้ (Brown, 1965) ส่วน เจมส์ อาร์ แชมเบอร์เลน ได้ใช้เกณฑ์ทางเสียงแบ่งภาษากลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (SWT Dialect) เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) ภาษากลุ่ม P และ 2) ภาษากลุ่ม PH ซึ่งในกลุ่ม PH ได้แบ่งออกเป็นภาษาย่อย 6 กลุ่ม คือ 1) ภาษาไทยสยาม 2) ภาษาผู้ไท 3) ภาษาไทเหนือ 4) ภาษาพวน 5) ภาษาลาว และ 6) ภาษาไทยถิ่นใต้ (Chamberlain, 1975) ทั้งนี้ Brown (1965) และ Chamberlain (1975) มีความเห็นสอดคล้องกันในการจำแนกภาษาไทยพวนเป็นภาษากลุ่มหนึ่งแยกต่างหากจากภาษากลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะ

การแยกภาษาลาว และภาษาพวนออกจากกันนั้น เนื่องมาจากการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันคือ ในภาษาลาวมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ส่วนภาษาไทยพวนมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง (เรื่องเดช ปันเขื่อนขัติ, 2531, หน้า 127-128)

ภาษาไทยพวน เป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษาไทย (Tai Family) ซึ่งพูดอยู่ที่ เมืองพวน ไกล่ทุ่งไหหิน แขวงเชียงขวาง ประเทศลาว ดังนั้น ภาษาไทยพวนจะมีวงศ์คำศัพท์ร่วมกับภาษาลาวมากกว่าภาษาไทยกลาง จึงมีคำเรียกชาวพวน 2 อย่างคือ เรียกว่า “ไทยพวน” ในฐานะประชากรในประเทศไทยกลุ่มหนึ่ง และเรียก “ลาวพวน” เพราะเป็นผู้ที่ใช้คำศัพท์ร่วมกับภาษาลาว ซึ่งชาวไทยพวนมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศลาวมาก่อน (วีระพงศ์ มีสถาน, 2539, หน้า 12) ทั้งนี้ชาวไทยพวนที่พูดภาษาไทยพวนอาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวน 23 จังหวัด (สำนักงานมูลนิธิไทยพวน, มปป, หน้า 42) และใน 23 จังหวัดนี้ยังพบว่า ชาวไทยพวนในภาคอีสานมีทั้งหมด 3 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดอุดรธานี อำเภอบ้านผือ 2) จังหวัดหนองคาย อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอท่าบ่อ อำเภอโซ่พิสัย และอำเภอโพธิ์ตาก และ 3) จังหวัดเลย อำเภอเชียงคาน

นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาภาษาไทยพวนที่ใช้พูดในประเทศไทย ในด้านต่าง ๆ อาทิ การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า มีทั้งความคล้ายและความต่างกัน ทั้ง 3 ด้าน คือ หน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ทัตไฉน อารมณีสุข, 2521) ระบบเสียงภาษาพวนที่พูดโดยคนที่อายุต่างกัน และลักษณะการใช้คำศัพท์ของคนสามระดับ พบว่า ได้รับอิทธิพลของภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอื่นที่พูดอยู่ในชุมชนนั้นร่วมด้วย (รัชณี เสนีย์ศรีสันต์, 2524; อุทัยวรรณ ต้นหยง, 2526) กล่าวไว้ว่าระบบเสียงในภาษาพวน และลักษณะของภาษาลาวพวน มีหน่วยเสียงพยัญชนะหน่วยเสียงสระเดี่ยว หน่วยเสียงสระประสม และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ มีลักษณะโครงสร้างของวลี และประโยคคล้ายคลึงกับภาษาไทยมาตรฐาน (ชลดา สังวาลทรัพย์, 2534; จารุวรรณ สุขปิติ, 2532) คำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยพวน มีโครงสร้าง และความหมายสัมพันธ์กับเสียง (อุษณา อารี, 2546) คำลงท้ายในภาษาไทยพวน และการใช้คำลงท้าย ปราบกฏการใช้คำลงท้ายตามโครงสร้างพยางค์ คือ พยางค์เดียว สองพยางค์ สามพยางค์ และสี่พยางค์ (นิรมล บุญซ้อน, 2540; ฌชาภุญ สิงห์เสนา, 2556)

คำบุรุษสรรพนาม เป็นคำที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ที่ใช้แทน ผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่ถูกกล่าวถึง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำบุรุษสรรพนามไว้ดังนี้ คำบุรุษสรรพนามเป็นคำสรรพนามประเภทหนึ่งในภาษาที่ใช้แทนชื่อในการพูด แบ่งเป็น 3 พวกคือ 1) สรรพนามที่ใช้แทนตัวผู้พูดเอง เรียกว่า “บุรุษที่หนึ่ง” 2) สรรพนามที่ใช้แทนชื่อผู้ฟัง เรียกว่า “บุรุษที่สอง” และ

3) สรรพนามที่ใช้กับ คน สัตว์ สิ่งของที่พูดถึงเรียกว่า “บุรุษที่สาม” (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2524, หน้า 78-82; เปรมจิต ชนะวงศ์, 2538, หน้า 59; กำชัย ทองหล่อ, 2543, หน้า 67)

นอกจากนี้ คำบุรุษสรรพนามยังสะท้อนภาษาของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อสร้างความเข้าใจ และเข้าถึงความคิด ค่านิยม ความรู้ และทัศนคติของคนชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งผ่านวัฒนธรรมทางภาษา ซึ่งเป็นแนวคิดทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethno Semantics) แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นการมองโลกของผู้พูด (Frake, 1980) อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้กล่าวถึงความสำคัญ of คำบุรุษสรรพนามที่สอดคล้องกัน คือ คำบุรุษสรรพนามเป็นคำที่สะท้อนวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ละเอียดอ่อน และความหมายแฝงนั้น ยังแสดงให้เห็นความเป็นตัวตนของผู้พูดว่ามี ความสุภาพ อ่อนน้อม และให้เกียรติผู้ร่วมสนทนา รวมทั้งการให้ความสำคัญกับเพศ (Gender) ชาย และหญิง ซึ่งนับได้ว่าเป็นลักษณะทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในการใช้ภาษา (วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์, 2526, หน้า 93; กาญจนา นาคสกุล, 2538, หน้า 75)

ประวัติของการศึกษาคำสรรพนามพบว่า Cooke (1968 อ้างถึงใน กัลยา ดิงศภัทีย์ และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2531, หน้า 10) ได้ศึกษาคำสรรพนามในภาษาไทย พม่า และเวียดนาม แล้วได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า สถานภาพของผู้พูด ผู้ฟัง และความสนิทสนม มีบทบาทมากในการใช้คำสรรพนามใน 3 ภาษานี้ Campbell (1996) ได้ศึกษาคำสรรพนามในภาษาไทย และพบว่า ชื่อเฉพาะตำแหน่ง และคำเรียกญาติเป็นคำสรรพนามที่ใช้มากในภาษาไทย สอดคล้องกับ Palakornkul (1972) ที่พบว่า คำเรียกญาติ ชื่อ ตำแหน่ง และอาชีพ จะใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 เป็นจำนวนมาก สำหรับปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดการใช้คำสรรพนามนั้น พบว่า สถานการณ์ และบริบทในการสนทนา ตำแหน่ง ฐานะ คนที่สนทนาด้วยการเป็นเครือญาติ และอายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้การใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 ของครูอาจารย์ในจังหวัดลพบุรีแตกต่างกัน (จารุวรรณ พุ่มพฤษ, 2525) ส่วน สมชาย สำเนียงงาม (2544) พบว่า การใช้คำสรรพนามในภาษาไทยกับแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์ และเลวินสันนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากบริบททางสังคม เพศ อายุ ความสนิทสนม และความเป็นทางการ เช่นเดียวกัน โสมพิทยา คงตระกูล (2539) พบว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ 1 ของนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งเพศชาย และเพศหญิงมีทั้งความเหมือนกัน และต่างกัน นอกจากนี้ สุชาติา เจียรพงษ์ (2553) ได้ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทย 4 ถิ่น คือ ภาษาถิ่นไทยกลาง (Central Thai Dialect) ภาษาถิ่นไทยใต้ (Southern Thai Dialect) ภาษาถิ่นไทยเหนือ (Northern Thai Dialect) และภาษาถิ่นไทยอีสาน (Isan Dialect) พบว่า ภาษาไทยถิ่นกลางมีจำนวนรูปคำมากที่สุด 18 รูป ทั้งนี้ยังมีรูปคำที่เหมือนกันกับภาษาไทยถิ่นใต้ 13 รูป และมี

รูปคำเหมือนภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยถิ่นอีสาน 12 รูป อย่างไรก็ตามการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยทั้ง 4 ถิ่น จะใช้ตามปัจจัยทางสังคมซึ่งสังคมเมืองกับสังคมถิ่นจะใช้คำบุรุษสรรพนามแตกต่างกัน จึงสะท้อนให้เห็นลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้คำบุรุษสรรพนามด้วย

จากข้อมูลข้างต้น แม้จะเห็นได้ว่าการศึกษากลับมาใช้คำบุรุษสรรพนามจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ ได้ แต่ก็พบว่ายังไม่มีการศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวน กอปรกับผู้วิจัยได้เคยศึกษาเกี่ยวกับภาษาไทยพวนด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนเขตพื้นที่ภาคอีสาน เพื่อศึกษาบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน เพื่อเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามของคน 3 ช่วงอายุ ตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน ซึ่งประเด็นการเปรียบเทียบนี้จะสะท้อนให้เห็นความเหมือน และความแตกต่างในทางวัฒนธรรมการใช้คำบุรุษสรรพนาม อีกทั้ง ยังสะท้อนให้เห็นการคงอยู่หรือการสูญเสยคำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสานด้วย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสานจากเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบันรวมทั้ง สร้างกฎการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสานด้วย ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางภาษาถิ่นในประเทศไทย ซึ่งยังสามารถนำไปประยุกต์สู่การเรียนการสอนภาษาไทยพวนในท้องถิ่นได้ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสานจากเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบัน

สมมติฐานของการวิจัย

1. การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสานตามบริบททางสังคม ได้แก่ กาลเทศะ เพศ อายุ ความเป็นเครือญาติกัน ความสนิทสนมกัน ความสุภาพ และการแสดงอารมณ์ ของผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี แตกต่างกัน
2. การใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาพูดปัจจุบัน และจากเอกสารโบราณจะมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการวิจัย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) ด้านเนื้อหา และ 3) ด้านเวลา ดังนี้

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พูดภาษาไทยพจนภาคอีสาน มีดังนี้

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ชาวไทยพวนซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่หมู่บ้านบุสม ตำบลบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงที่ 1 อายุ 15-25 ปี จำนวน 187 คน ช่วงที่ 2 อายุ 35-45 ปี จำนวน 177 คน และช่วงที่ 3 อายุ 55-65 ปี จำนวน 161 คน รวมทั้งหมด 525 คน

กลุ่มที่ 2 ชาวไทยพวนซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่หมู่บ้านถ่อน ตำบลบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงที่ 1 อายุ 15-25 ปี จำนวน 130 คน ช่วงที่ 2 อายุ 35-45 ปี จำนวน 163 คน และช่วงที่ 3 อายุ 55-65 ปี จำนวน 95 คน รวมทั้งหมด 388 คน

กลุ่มที่ 3 ชาวไทยพวนซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่หมู่บ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงที่ 1 อายุ 15-25 ปี จำนวน 69 คน ช่วงที่ 2 อายุ 35-45 ปี จำนวน 115 คน และช่วงที่ 3 อายุ 55-65 ปี จำนวน 90 คน รวมทั้งหมด 274 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1970, หน้า 125) ที่ความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคาดเคลื่อนที่ 5% จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 299 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อความเหมาะสมในการสุ่มตัวอย่างเป็น 302 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยการนำเอาสัดส่วนของประชากรแต่ละช่วงอายุในแต่ละกลุ่มมาเป็นเครื่องกำหนด เมื่อได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มที่ 1 ชาวไทยพวนซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่หมู่บ้านบุสม ตำบลบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยแบ่งตามช่วงอายุเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 อายุระหว่าง 15-25 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 46 คน แบ่งเป็นเพศชาย 23 คน และ

เพศหญิง 23 คน ช่วงที่ 2 อายุระหว่าง 35-45 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 44 คน แบ่งเป็นเพศชาย 22 คน และเพศหญิง 22 คน และช่วงที่ 3 อายุระหว่าง 55-65 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 คน แบ่งเป็นเพศชาย 20 คน และเพศหญิง 20 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 130 คน

กลุ่มที่ 2 ชาวไทยพวนซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่หมู่บ้านถ่อน ตำบลบ้านฝ้อ อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงที่ 1 อายุ 15-25 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 34 คน แบ่งเป็นเพศชาย 17 คน และเพศหญิง 17 คน ช่วงที่ 2 อายุ 35-45 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 42 คน แบ่งเป็นเพศชาย 21 คน และเพศหญิง 21 คน และช่วงที่ 3 อายุ 55-65 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุ คือ จำนวน 24 คน แบ่งเป็นเพศชาย 12 คน และเพศหญิง 12 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 100 คน

กลุ่มที่ 3 ชาวไทยพวนซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่หมู่บ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก อำเภโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงที่ 1 อายุ 15-25 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 18 คน แบ่งเป็นเพศชาย 9 คน และเพศหญิง 9 คน ช่วงที่ 2 อายุ 35-45 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 30 คน แบ่งเป็นเพศชาย 15 คน และเพศหญิง 15 คน และช่วงที่ 3 อายุ 55-65 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 24 คน แบ่งเป็นเพศชาย 12 คน และเพศหญิง 12 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 72 คน

1.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างคำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนภาคอีสาน จากเอกสารโบราณ โดยใช้คัมภีร์ใบลาน ที่เป็นนิทานพื้นบ้าน ซึ่งพบในพื้นที่วิจัย คือ บ้านบุษมา อำเภเชียงคาน จังหวัดเลย บ้านถ่อน อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี และบ้านโพธิ์ตาก อำเภโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย 3 เรื่องได้แก่

1.2.1 นางผมหอม

1.2.2 กำฟ้าปลาแดก

1.2.3 ฌองไตรปิฎก

2. ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ 2 ประเด็นดังนี้

2.1 การใช้คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนภาคอีสานตามบริบททางสังคม โดยศึกษา 7 ประเด็น ดังนี้

2.1.1 กาลเทศะ ใช้สรรณลักษณะ คือ [+ทางการ] และ [-ทางการ]

2.1.2 เพศ (Sex) ใช้สรรณลักษณะ คือ [+เพศหญิง] และ [-เพศหญิง]

2.1.3 อายุ (Age) ใช้สรรณลักษณะ คือ [+มากกว่า] และ [-มากกว่า]

[+อ่อนกว่า] และ [-อ่อนกว่า], [+เท่ากัน] และ [-เท่ากัน]

2.1.4 ความเป็นเครือญาติใช้วรรณลักษณะ คือ [+เครือญาติ] และ [-เครือญาติ]

2.1.5 ความสนิทสนม (Intimacy) ใช้วรรณลักษณะ คือ [+สนิท] และ [-สนิท]

2.1.6 ความสุภาพ (Politeness) ใช้วรรณลักษณะ คือ [+สุภาพ] และ [-สุภาพ]

2.1.7 การแสดงอารมณ์ (Feeling) ใช้วรรณลักษณะ คือ [+พอใจ] และ [-พอใจ]

2.2 การเปลี่ยนแปลงของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสานจากเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบัน โดยศึกษาความเหมือน และความต่างในด้านรูปคำบุรุษสรรพนามและการใช้คำบุรุษสรรพนาม

3. ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 6 ช่วง ดังนี้

3.1 ช่วงที่ 1 เก็บข้อมูลเบื้องต้นในระหว่างวันที่ 19 มิถุนายน 2556-30 กันยายน 2556 เป็นการเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่สังเกต สอบถามชาวบ้าน เพื่อทดสอบว่าเป็นหมู่บ้านของชาวไทยพวน ที่ใช้ภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ โดยสอบถามจากผู้สูงอายุ และให้เล่าประวัติหมู่บ้านพร้อมบันทึกเทป

3.2 ช่วงที่ 2 เก็บข้อมูลคำบุรุษสรรพนามจากภาษาพูดในปัจจุบัน ในระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2556-31 ธันวาคม 2556 เป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบบันทึกเทปเพื่อรวบรวมคำบุรุษสรรพนาม

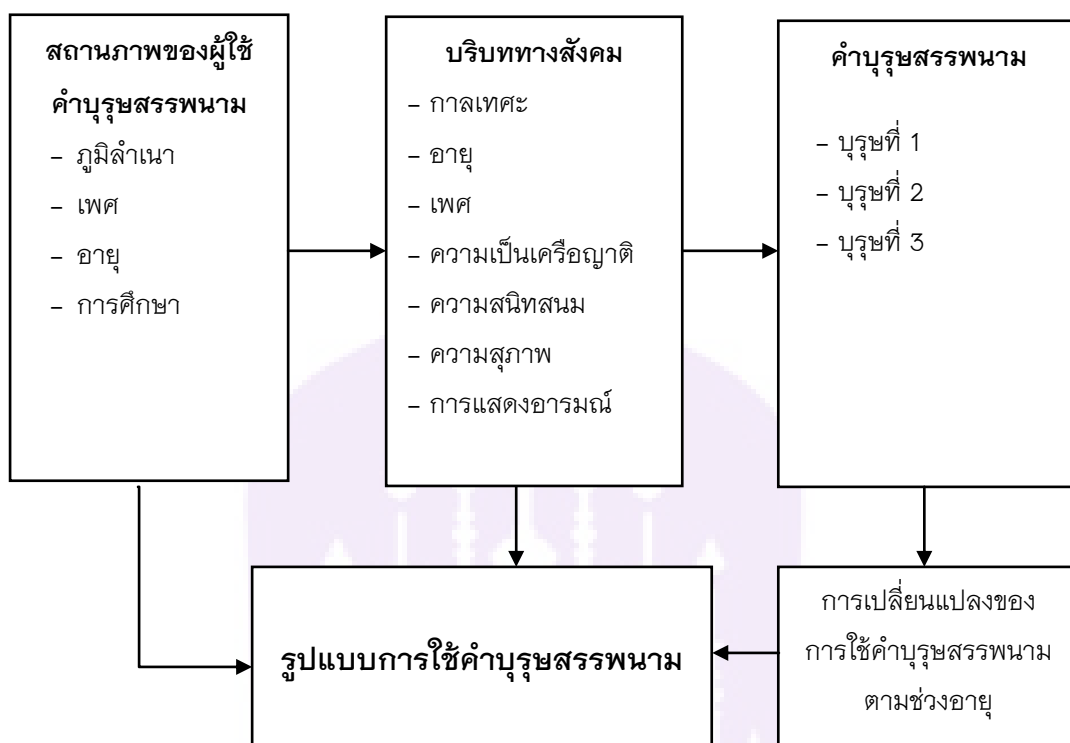
3.3 ช่วงที่ 3 เก็บข้อมูลคำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณ ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2557-31 มีนาคม 2557 เป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสารโบราณที่เป็นนิทานพื้นบ้านเพื่อรวบรวมคำบุรุษสรรพนาม

3.4 ช่วงที่ 4 รวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2557-30 มิถุนายน 2557 ซึ่งการเก็บข้อมูลในช่วงนี้เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบบันทึกเทป และเอกสารโบราณ เพื่อตรวจสอบการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน

3.5 ช่วงที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม-31 ธันวาคม 2557

3.6 ช่วงที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์ และเขียนรายงานผลการวิจัย 1 มกราคม-31 กรกฎาคม 2558

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษาเปรียบเทียบคำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนในภาคอีสานครั้งนี้จะไม่ศึกษาคำบุรุษสรรพนามที่ใช้กับพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์และพระภิกษุสงฆ์
2. การศึกษาเอกสารโบราณจะศึกษาคำบุรุษสรรพนามเฉพาะบทสนทนาที่พบในนิทานพื้นบ้านเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชาวไทยพวน (Thai-Phuan) หมายถึง คนไทยเชื้อสายพวนที่พูดภาษาพวนเป็นภาษาแม่ เกิดและอาศัยอยู่ในภาคอีสาน

ภาษาไทยพวน (Thai-Phuan Language) หมายถึง ภาษาไทยพวนที่ใช้พูดกันในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในพื้นที่ภาคอีสาน

คำบุรุษสรรพนาม (Personal Pronoun) หมายถึง คำที่ใช้แทนชื่อผู้พูด (บุรุษที่1) ผู้ฟัง (บุรุษที่2) และผู้ที่ถูกกล่าวถึง (บุรุษที่3) และคำเรียกญาติที่ทำหน้าที่แทนผู้พูด (บุรุษที่1) ผู้ฟัง (บุรุษที่2) และผู้ที่ถูกกล่าวถึง (บุรุษที่3)

บริบททางสังคม (Social Context) หมายถึง ปัจจัยทางสังคมที่กำหนดการเลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ 1) กาลเทศะ ได้แก่ สถานการณ์ที่เป็นทางการ และไม่เป็นการ 2) เพศ ของผู้พูด ผู้ฟังและผู้ที่ถูกกล่าวถึง 3) อายุ มากกว่า น้อยกว่า และเท่ากัน 4) ความเป็นเครือญาติ ได้แก่ เป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้อง 5) ความสนิทสนม ได้แก่ ความสนิทสนมกัน และไม่สนิทสนมกัน 6) การแสดงอารมณ์ ได้แก่ พอใจ และไม่พอใจ และ 7) ความสุภาพ ได้แก่ การแสดงความสุภาพ และไม่สุภาพ

เอกสารโบราณ หมายถึง คัมภีร์โบราณที่เป็นนิทานพื้นบ้าน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) กำฟ้าปลาแตก 2) นางพมหมอม และ 3) ฉลองไตรปิฎก ซึ่งพบในพื้นที่วิจัย คือ บ้านบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย บ้านถ่อน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และบ้านโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนาม และบริบททางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวน
2. เข้าใจลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมของชาวไทยพวนที่สะท้อนให้เห็นจากการใช้คำบุรุษสรรพนาม
3. เป็นประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความถูกต้องเหมาะสมกับวัฒนธรรมการใช้ภาษาของชาวไทยพวน
4. เป็นแนวทางในการศึกษาคำบุรุษสรรพนามในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวไทยพวน
 - 1.1 ประวัติชาวไทยพวน
 - 1.2 การอพยพโยกย้ายของชาวไทยพวน
 - 1.3 ประเพณีวัฒนธรรมชาวไทยพวน
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาไทยพวน
 - 2.1 ระบบเสียงในภาษาไทยพวน
 - 2.2 เปรียบเทียบภาษาไทยพวนกับภาษาไทยกลาง
3. แนวคิดเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนาม
 - 3.1 ความหมายของคำบุรุษสรรพนาม
 - 3.2 ความสำคัญของคำบุรุษสรรพนาม
 - 3.3 บริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการใช้คำบุรุษสรรพนาม
4. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารโบราณ
 - 4.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารโบราณ
 - 4.2 ความสำคัญของเอกสารโบราณ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพวน
 - 6.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาคำบุรุษสรรพนาม
 - 6.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาษา
 - 6.4 งานวิจัยเอกสารโบราณ

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวไทยพวน

ประวัติชาวไทยพวน

ก่อนที่ชาวไทยพวนจะได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย นั้นคำว่า พวน (Phuan) เป็นคำเรียกกลุ่มชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนที่ราบสูงแขวงเชียงขวางหรือที่ชาวฝรั่งเศส เรียกว่า บริเวณที่ราบสูงตรันนิน (Tran-ninh) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหลวงพระบาง และทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเวียงจันทน์ ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากประวัติศาสตร์ ซึ่งการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยพวนมีปรากฏอยู่ในพงศาวดารล้านช้าง และในตำนานไทยพวน ดังนี้

พงศาวดารล้านช้าง ได้กล่าวไว้ว่า ขุนบุญม (ขุนบรม) ซึ่งเป็นกษัตริย์เมืองแถม มีพระโอรส 7 พระองค์ เมื่อพระโอรสเจริญวัยขึ้นขุนบรมได้แบ่งทรัพย์สมบัติให้แก่พระโอรส ทั้ง 7 เพื่อให้แยกกันไปสร้างบ้านเมือง พระโอรสองค์ที่ 1 พระนามว่า ขุนลอ ไปสร้างเมืองขวา (หลวงพระบาง) พระโอรสองค์ที่ 2 พระนามว่า ยี่ผาลาน ไปสร้างเมืองหอแต (หนองแสง) พระโอรสองค์ที่ 3 พระนามว่า สามจูงง ไปสร้างเมืองแกวช่องบัว (อานามประกัน) พระโอรสองค์ที่ 4 พระนามว่า ไสผง ไปสร้างเมืองยวนโยนก (ล้านนา) พระโอรสองค์ที่ 5 พระนามว่า งัวอิน ไปสร้างเมืองอโยธยา (สยาม) พระโอรสองค์ที่ 6 พระนามว่า ลกกลม ไปสร้างเมืองเชียงคม (คำเกิด) และพระโอรสองค์ที่ 7 พระนามว่า เจ็ดเจือง ไปสร้างเมืองพวน ดังนั้น ขุนเจ็ดเจือง จึงเป็นเจ้าของพระองค์แรกของเมืองพวน หลังจากสร้างเมืองพวนเสร็จแล้ว ขุนลอผู้สร้างเมืองหลวงพระบางขอให้ขุนเจ็ดเจืองช่วยทำการปักปันเขตแดนระหว่างเมืองพวนกับหลวงพระบาง และได้แบ่งดินแดนบางส่วนของหลวงพระบางเพิ่มให้แก่เมืองพวนด้วยต่อมา เจ้าเมืองคำเกิดได้กระทำผิดต่อเจ้าเมืองพวน เจ้าเมืองพวนจึงปรับโทษเจ้าเมืองคำเกิด แต่เจ้าเมืองคำเกิดไม่มีค่าปรับจึงได้ยกเมืองคำเกิดทั้งหมดให้แก่เจ้าเมืองพวน ดังนั้น เมืองพวนจึงมีอาณาเขตจรดกับตอนเหนือของเวียงจันทน์ (คำมั่น วงกตรัตนะ, 2495; กรมศิลปากร, 2506; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2509; เจ้าคำหลวง หน่อคำ, 2555)

ส่วนตำนานไทยพวน กล่าวไว้ว่า ชาวไทยพวนมีถิ่นเดิมอยู่ที่ตอนใต้ของประเทศจีน แล้วค่อย ๆ อพยพลงมาจนสามารถตั้งหลักแหล่งได้ที่บริเวณทุ่งไหหิน หรือ ไหเหล้าเจือง แขวงเชียงขวาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และได้แบ่งการปกครองออกเป็น 10 จังหวัด ได้แก่ จำปาศักดิ์ คำม่วน หัวพัน สาระวัน สุวรรณเขต ตรันนิน (เมืองพวน) นครเวียงจันทน์ นครหลวงพระบาง แม่โขงเหนือ และพงศาสิ เมืองพวนเชียงขวางตั้งอยู่ริมลำน้ำพวนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงบริเวณตอนเหนือของลาว ทิศเหนือของเมืองพวนจรดกับเมืองหลวงพระบาง ส่วนทิศใต้จรดเมืองเวียงจันทน์ ทิศตะวันออกจรดเมืองวินห์ของญวน

ทิศตะวันตกจรดเมืองหลวงพระบาง และเวียงจันทน์ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือจรดหัวพันห้าทั้งหก ส่วนทิศตะวันออกเฉียงใต้จรดเมืองงาน ซึ่งผู้สร้างเมืองพวน คือพระโอรสองค์ที่ 7 ของขุนบูลม (ขุนบรม) ผู้ครองเมืองหนองแส พระนามว่า เจ็ดเจือง (โพธิ์ แซ่มล้าเจียง, 2537; วีระพงศ์ มีสถาน, 2539; ชนะ เข้มมุกต์, มปป; Lebar, 1964; สายหยุด เกิดผล, 2537; เจ้าคำหลวง หน่อคำ, 2555)

เห็นได้ว่าข้อมูลพงศาวดารล้านช้างและตำนานไทยพวนที่กล่าวมา มีความสอดคล้องกันว่า เมืองพวนถูกสร้างขึ้นโดยพระโอรสของขุนบูลม (ขุนบรม) องค์ที่เจ็ด พระนามว่า เจ็ดเจือง และยังกล่าวด้วยว่าชาวไทยพวนมีถิ่นฐานเดิมที่เมืองพวน บริเวณทุ่งไหหินหรือไหเหล้าเจือง แขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปัจจุบันดังปรากฏในภาพ 2-5 ต่อไปนี้

ภาพ 2 แผนที่ประเทศลาว

ที่มา: เจ้าคำหลวง หน่อคำ, 2555, หน้า 31.

หมายเหตุ. แสดงอาณาเขตของแขวงเชียงขวาง

ในท้องถิ่นต่าง ๆ บางกลุ่มก็ตั้งบ้านเมืองเป็นอิสระ บางกลุ่มก็ตั้งบ้านเมืองขึ้นในอาณาจักรของไทยหรือไม่ก็ญวน (ดวงเดือน ศาสตราจารย์ และคณะ, 2542, หน้า 14)

ต่อมาพระยาภิรมย์ กสิราช ซึ่งครองเมืองหลวงพระบางวิวาทกับเจ้าอินทโหม เมื่อพระยาภิรมย์สิ้นพระชนม์ เจ้าอินทโหมจึงปกครองเมืองหลวงพระบางสืบมาแต่ก็ต้องถูกพม่ารุกรานจนในที่สุด หลวงพระบางขอเป็นเมืองขึ้นกับไทย ส่วนเวียงจันทน์นั้นก็มีการช่วงชิงอำนาจกันจนเป็นเหตุให้พระครูโพนเสม็ด ซึ่งเป็นพระเถระที่มีคนเคารพนับถือมากต้องพาเชื้อสายของภักษัตริย์ลาวไปตั้งไปตั้งเมืองใหม่อยู่ที่นครจำปาสัก และประกาศอิสระไม่ขึ้นกับเวียงจันทน์ เมื่อพม่าแผ่อำนาจเข้ามา เวียงจันทน์ก็หันไปฝากฝังกับพม่า พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกยกกองทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ไว้เป็นเมืองขึ้น แล้วมีการกวาดต้อนชาวลาว มายังประเทศไทย ทำให้มีชาวไทยพวนถูกกวาดต้อนเข้ามาด้วย

การอพยพโยกย้ายถิ่นของชาวไทยพวน ซึ่งมีทั้งถูกกวาดต้อนมา หรือหลบภัย หรืออพยพโยกย้ายเข้ามายังประเทศไทยนั้น เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ดังมีรายละเอียด คือ

ในสมัยกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินมหาราชมีพระราชประสงค์จะรวบรวมดินแดนที่เคยอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของกรุงศรีอยุธยาให้กลับมาเป็นของไทยอีกครั้ง ซึ่งได้แก่หลวงพระบางทางตอนเหนือ เวียงจันทน์บริเวณตอนกลาง และจำปาสักซึ่งอยู่ตอนใต้จึงโปรดให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งยังดำรงพระยศเป็นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเสด็จเป็นจอมทัพขึ้นไปครั้งนั้น ตีได้เมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองขึ้นทั้งปวง มาเป็นของไทย พระเจ้าเวียงจันทน์หนีไปได้แต่ตัว พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงเชิญพระแก้วมรกต พระบางและกวาดต้อนผู้คนชาวเมืองเวียงจันทน์ลงมาเป็นอันมาก ให้ชาวเมืองเวียงจันทน์ตั้งภูมิลำเนาอยู่ตามหัวเมืองขึ้นที่ถูกพม่ากวาดต้อนเอกราชฎรไปเสียจนร้างอยู่ คือ เมืองลพบุรี เมืองสระบุรี เมืองนครนายก และเมืองฉะเชิงเทรา

ต่อมาในราวปี พ.ศ. 2322 ปลายสมัยกรุงธนบุรี เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์ยกกองทัพไปตีล้านช้าง ดังปรากฏหลักฐานในพงศาวดารรัชกาลที่ 1 ว่าในจุลศักราช 1141 ปีกุนเอกศก (พ.ศ. 2322) พระยาเดโช (แทน) และพระยาแสนฟ้าผู้น้องอพยพครอบครัวหนีไปอยู่แดนเมืองญวน กองทัพสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์พิชิตญวนราชธานีเมืองล้านช้างได้แล้ว ให้เก็บสิ่งของปืนใหญ่น้อยครอบครัวเข้ามา ณ เมืองพันพร้าว แล้วให้กองทัพเมืองหลวงพระบางไปตีเมืองทันต์ ญวน เรียกว่าเมืองซ้อหัง เมืองม่อย สองเมืองนี้เป็นลาวทรงดำ (ผู้ไทดำ) อยู่ริมเขตแดนเมืองญวนได้ครอบครัวลาวทรงดำมาเป็นอันมาก พาครอบครัวลาวเวียงลาวทรงดำลงมาถึงกรุงในเดือนยี่ ปีกุนเอกศก

(พ.ศ. 2322) นั้นลาวทรงดำนั้น โปรดให้ตั้งบ้านเรือนอยู่เพชรบุรี ลาวเวียง ลาวหัวเมืองปากโขง ตะวันออกก็โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสระบุรีบ้าง เมืองราชบุรีบ้าง ตามหัวเมืองตะวันตก บ้างอยู่เมืองจันทบุรีบ้าง

ในราวปี พ.ศ. 2335 ตรงกับสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมืองแกลงและเมืองพวนแข็งข้อต่อเวียงจันทน์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์จึงแต่งกองทัพไปปราบ และกวาดต้อนครอบครัวลาวทรงดำ และลาวพวนส่งมากรุงเทพฯ พวกลาวทรงดำนั้นถูกส่งไปอยู่เมืองเพชรบุรี ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันในนามของลาวโซ่ง

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้ลาวทั้งสามแคว้นคือ เมืองหลวงพระบาง เมืองหลวงเวียงจันทน์ และเมืองจำปาสักมีความขัดแย้งกันมากขึ้นต่างฝ่ายก็พยายามหาความช่วยเหลือจากภายนอกโดยเฉพาะจากไทย และญวน แต่ในที่สุดทั้งสามแคว้นก็ตกเป็นเมืองขึ้นของไทยทั้งหมด

ในปี พ.ศ. 2368 เจ้าอนุวงศ์เจ้าเมืองเวียงจันทน์ลงมาเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวพร้อมไพร่พลจำนวนมากเพื่อช่วยงานพระบรมศพของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และทูลขอพวกละครผู้หญิงช่างในกับคำดวงซึ่งเป็นลาวเวียงที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่เมืองสระบุรีตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี แต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่โปรดพระราชทานให้ เจ้าอนุวงศ์จึงก่อกบฏต่อกรุงเทพมหานคร โดยให้เจ้าอุปราช (ติสสะ) ไปเกลี้ยกล่อมหัวเมืองที่เป็นเมืองขึ้นของกรุงเทพฯ ได้แก่ เมืองกาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด สุวรรณภูมิ ชนบท และขอนแก่น แล้วให้กวาดต้อนราษฎรไปรวมกันที่เวียงจันทน์ให้เจ้าราชบุตร (โย) กวาดต้อนราษฎรจากหัวเมืองเขมราฐบุรี เมืองอุบล ศรีสะเกษ เดชอุดม และยโสธรขึ้นไป เวียงจันทน์ให้เจ้าราชวงศ์คุมทัพ 3,000 คน ไปยังเมืองนครราชสีมา ก่อน เจ้าอนุวงศ์ยกกองทัพตามลงมาที่เมืองนครราชสีมา ในครั้งนั้นเจ้าเมืองนครราชสีมาไม่อยู่ เจ้าอนุวงศ์จึงกวาดต้อนราษฎรไปอย่างง่ายดาย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงสั่งให้จัดเตรียมกองทัพไปปราบกบฏในปี พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์ทราบข่าวจึงพาครอบครัวหนีไปเวียงจันทน์ และหนีต่อไปอยู่ที่เมืองพวน ต่อมาในปี พ.ศ. 2371 เจ้าพระยาราชสุภาวดียกทัพไปเมืองเวียงจันทน์ และแต่งตั้งให้พระอินทรเดช และพระสุพันเชียงสาคุมไพร่พลไปจับตัวเจ้าอนุวงศ์และครอบครัวส่งลงมายังกรุงเทพฯ

ในปี พ.ศ. 2428 สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหाराชเมื่อหออรุณกรามเมืองพวน (ซึ่งขณะนั้นเมืองพวนเป็นอาณาจักรของไทย) และหอใต้ใช้พื้นที่ทุ่งไหหินเป็นที่ตั้งกองกำลัง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม คุมกองทัพไปสมทบกับกองทัพไทยและได้เอาปืนใหญ่ยิงเข้าไป

ในค่ายพวกฮ่อแตกหนีไปในปี พ.ศ. 2429 สามารถปราบฮ่อได้ราบคาบ จึงยกกองทัพกลับหนองคาย พร้อมกวาดต้อนชาวลาวกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ลาวเวียง ผู้ไทและโซ่ง เข้ามาในเมืองไทยด้วย ซึ่งการอพยพครั้งนี้ทำให้กลุ่มพวนบางกลุ่มได้ถูกกวาดต้อนเข้ามาด้วย ดังที่ปรากฏหลักฐานว่าเนื่องจากการยกกองทัพเพื่อไปปราบจีนฮ่อซึ่งมาจากทิศเหนือ กองทัพชาวสยามได้บุกรุกอาณาเขตของแคว้นพวน อันเป็นราชอาณาจักรของชาวลาว เป็นเพื่อนบ้านของหลวงพระบาง และตั้งเกียเป็นเมืองราชบรรณาการของญวนและกองทัพไทยพร้อมกัน กองทัพสยามได้กวาดต้อนพลเมืองจากพวนเป็นจำนวนมากพอดู (คำมั่น วงกตรัตน์, 2495; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2509; จีระนันท์ พิตรปรีชา, 2529; บังอร ปิยะพันธ์, 2529; โปธิ์ แซ่มลำเจียก, 2537; วีระพงศ์ มีสถาน, 2539; ชนะ เข้มมุกด์, มปป; Lebar, 1964; สายหยุด เกิดผล, 2537; ประรณนา แซ่ฮึง, 2543)

จากข้อมูลข้างต้น การอพยพโยกย้ายของชาวไทยพวนนั้น มีหลายสาเหตุ ทั้งจากสงครามระหว่าง ลาว ญวน และไทย และชาวพวนบางส่วนนั้นเต็มใจอพยพเข้ามาไทยเองด้วย เห็นว่าไทยเป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยเริ่มอพยพตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 5 ดังแสดงในแผนภาพการอพยพโยกถิ่นของชาวไทยพวน ภาพ 6 ดังนี้

ภาพ 6 แผนที่แสดงการอพยพย้ายถิ่นของชาวไทยพวน

ที่มา: เจ้าคำหลวง หน่อคำ, 2555, หน้า 37.

ชาวไทยพวนในประเทศไทย

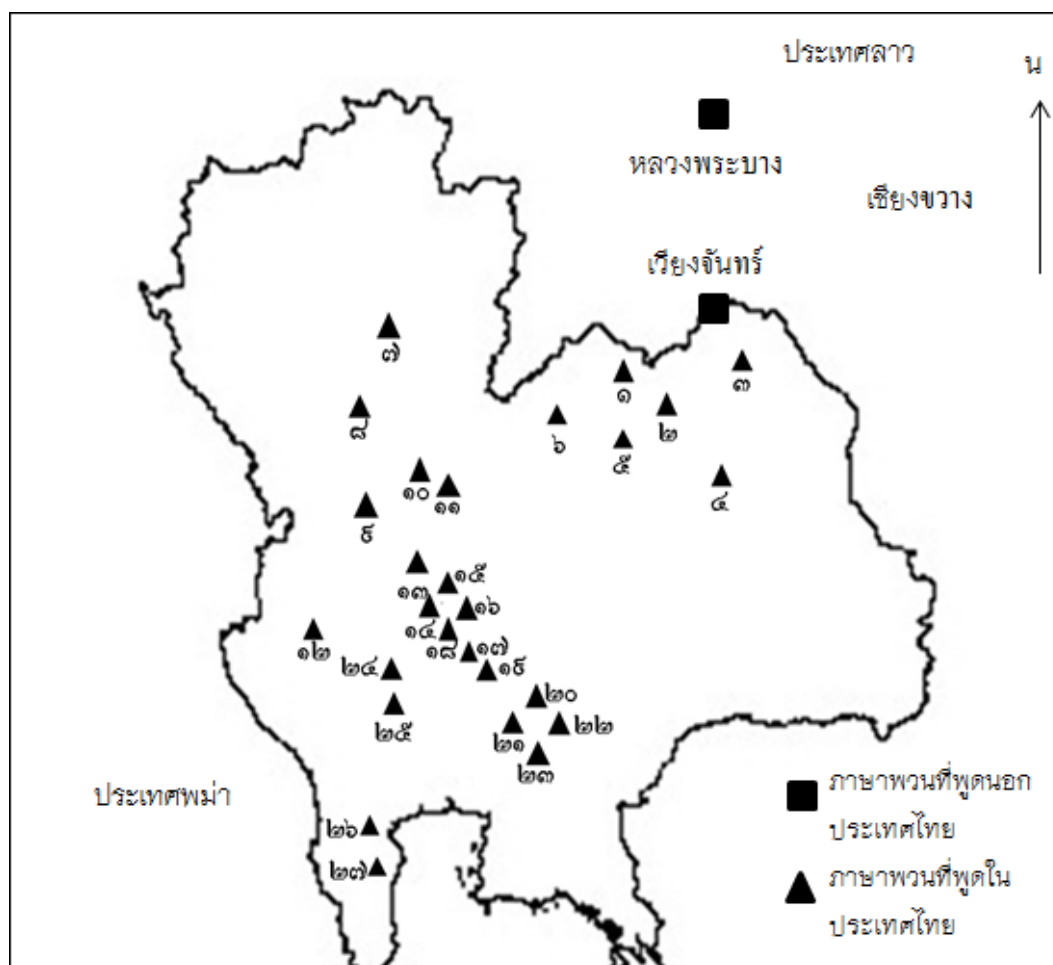
ชาวไทยพวนในประเทศไทย (Thai-Phuan) ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคอีสาน จากการศึกษาของ วิเชียร วงศ์วิเศษ (2525), วีระพงศ์ มีสถาน (2539) และ Brown (1965) กล่าวไว้ตรงกันว่า มีชาวไทยพวนอยู่ในหลายจังหวัดของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดแพร่ จังหวัดอุดรดิตถ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิจิตร จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดอุตรธานี จังหวัดหนองคาย และจังหวัดเลย

นอกจากนี้สำนักงานมูลนิธิไทยพวน (ม.ป.ป, หน้า 42) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่ใน 23 จังหวัดของประเทศไทย ได้แก่ 1) จังหวัดสิงห์บุรี 2) จังหวัดเพชรบุรี 3) จังหวัดลพบุรี 4) จังหวัดสุพรรณบุรี 5) จังหวัดนครนายก 6) จังหวัดปราจีนบุรี 7) จังหวัด

ฉะเชิงเทรา 8) จังหวัดอุตรดิตถ์ 9) จังหวัดสุโขทัย 10) จังหวัดแพร่ 11) จังหวัดเชียงราย
 12) จังหวัดพิจิตร 13) จังหวัดน่าน 14) จังหวัดอุดรธานี 15) จังหวัดหนองคาย 16) จังหวัด
 อุบลราชธานี 17) จังหวัดสระบุรี 18) จังหวัดเพชรบูรณ์ 19) จังหวัดเลย 20) จังหวัดชลบุรี
 21) จังหวัดนครสวรรค์ 22) จังหวัดราชบุรี และ 23) จังหวัดอุทัยธานี

ถ้าจะกล่าวถึงภาษาพวนที่มีอยู่ในประเทศไทยนั้น มีการศึกษาของ เกดณีย์ เจอรี และ
 ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2520) พบว่า มีผู้ใช้ภาษาพวนในจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ ดังนี้ จังหวัดแพร่
 อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดพิจิตร อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอสามง่าม และอำเภอตะพานหิน
 จังหวัดสุโขทัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดกำแพงเพชร
 อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่ จังหวัดสิงห์บุรี อำเภอพรหมบุรี
 จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอเมืองสุพรรณบุรี และอำเภอบางปลาม้า จังหวัดลพบุรี อำเภอเมือง
 ลพบุรี และอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดสระบุรี อำเภอบ้านหม้อ อำเภอวิหารแดง และกิ่งอำเภอหนอง
 โคกปีบ ในอำเภอบ้านหม้อ จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอบ้านสร้าง อำเภอศรีมหาโพธิ์ และกิ่งอำเภอ
 โดกปีบ ในอำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดนครนายก อำเภอปากพลี จังหวัดหนองคาย อำเภอท่าบ่อ
 และอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดเลย อำเภอเมืองเลย จังหวัดอุดรธานี อำเภอหนองหาน
 อำเภอบ้านผือ และยังปรากฏผู้พูดภาษาพวนในจังหวัดอื่น ๆ อีกดังภาพที่ 7 ต่อไปนี้

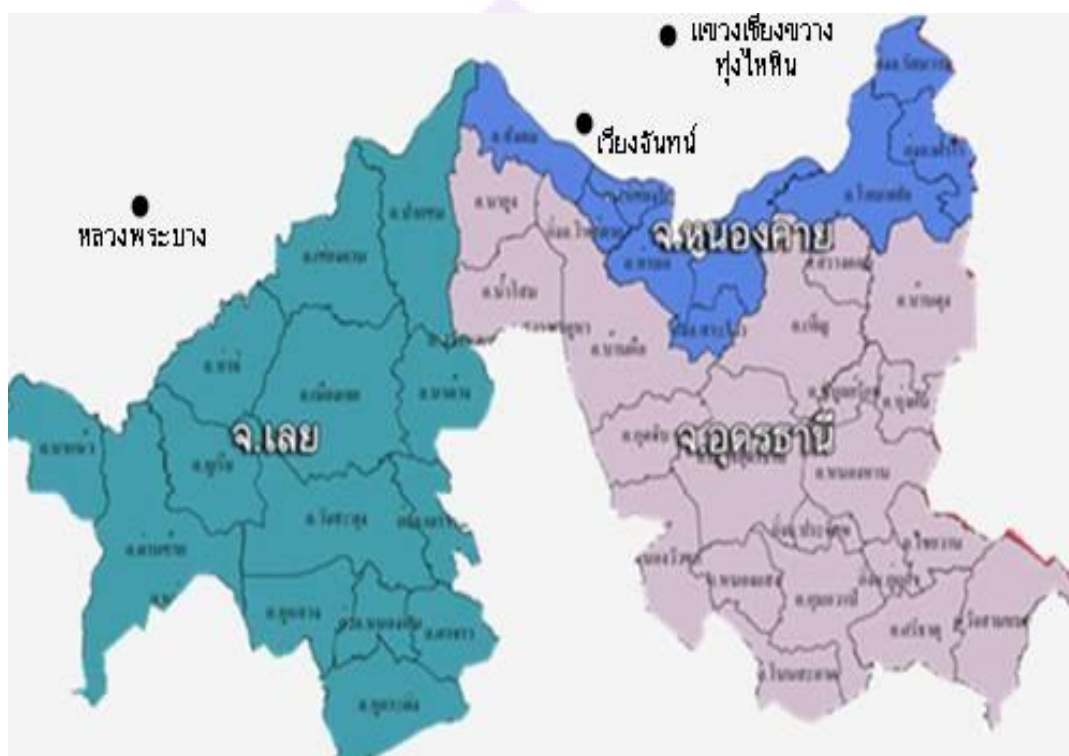

<u>จ.หนองคาย</u>	<u>จ.สุโขทัย</u>	<u>จ.สิงห์บุรี</u>	<u>จ.ปราจีนบุรี</u>
๑. อ.ศรีเชียงใหม่	๔. อ.ศรีสำราญ	๑๔. อ.พรหมบุรี	๒๑. อ.บ้านสร้าง
๒. อ.ท่าบ่อ	<u>จ.กำแพงเพชร</u>	<u>จ.ลพบุรี</u>	๒๒. อ.ศรีมหาโพธิ์
๓. อ.โพนพิสัย	๙. อ.ชาณุวรลักษบุรี	๑๕. อ.บ้านหมี่	๒๓. กิ่ง อ.โคกขี้
<u>จ.อุดรธานี</u>	<u>จ.พิจิตร</u>	๑๖. อ.เมืองลพบุรี	<u>จ.สุพรรณบุรี</u>
๔. อ.หนองหาร	๑๐. อ.เมืองพิจิตร	<u>จ.สระบุรี</u>	๒๔. อ.เมืองสุพรรณบุรี
๕. อ.บ้านสี	๑๑. อ.ตะพานหิน	๑๗. อ.บ้านหม้อ	๒๕. อ.บางปลาม้า
<u>จ.เลย</u>	<u>จ.อุทัยธานี</u>	๑๘. อ.วิหารแดง	<u>จ.เพชรบุรี</u>
๖. อ.เชียงคาน	๑๒. อ.บ้านไร่	๑๙. กิ่งอ.หนองโสน	๒๖. อ.เขาย้อย
<u>จ.แพร่</u>	<u>จ.ชัยนาท</u>	<u>จ.นครนายก</u>	๒๗. อ.ท่าช้าง
๗. อ.บ้านทุ่งโฮ้ง	๑๓. อ.สรรพยา	๒๐. อ.ปากพลี	

ภาพ 7 แผนที่แสดงจังหวัดและอำเภอที่พูดภาษาไทยพวน

ที่มา: ปรับจาก ฤดีมล, 2539, หน้า ๙.

หากจะกล่าวถึงจังหวัดภาคอีสานที่มีการพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ จากการศึกษาของ ณิชากุญ สิงห์เสนา (2556) พบว่า ชาวไทยพวนในภาคอีสานซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ มี 3 จังหวัดได้แก่ 1) จังหวัดเลย ที่หมู่บ้านกลาง และบ้านบุษม อำเภอเชียงคาน 2) จังหวัดอุดรธานี ที่บ้านถ่อน อำเภอบ้านผือ และ 3) จังหวัดหนองคาย ที่บ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตากดังภาพ 8 ต่อไปนี้

ภาพ 8 แผนที่แสดงอำเภอและจังหวัด ที่ชาวไทยพวนภาคอีสานอาศัยอยู่

ที่มา: ปรับจาก แผนที่ประเทศไทย, วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี [ออนไลน์], เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 28 มีนาคม 2558 เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

1. ชาวไทยพวนจังหวัดเลย

จังหวัดเลยจากหลักฐาน และประวัติความเป็นมาว่าก่อตั้งโดย ชนเผ่าไทยที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่สถาปนาอาณาจักรโยนก โดยพ่อขุนบางกลางหาว และพ่อขุนผาเมือง ได้อพยพผู้คน จากอาณาจักรโยนกที่ล่มสลายแล้ว ผ่านดินแดนล้านช้าง ข้ามลำน้ำเหือง ขึ้นไปทางฝั่งขวาของลำน้ำหมันจนถึงบริเวณที่ราบ พ่อขุนผาเมืองได้ตั้งบ้านด่านขวา

ส่วนพ่อขุนบางกลางหาวได้แบ่งไพร่พลข้ามลำน้ำห่มันไปทางฝั่งซ้าย สร้างบ้านด่านซ้าย จากนั้นได้อพยพขึ้นไปตามลำน้ำ และได้สร้างบ้านหนองคูขึ้น พร้อมกับนำชื่อหมู่บ้านด่านซ้าย มาชานานนามหมู่บ้านหนองคูใหม่เป็นเมืองด่านซ้าย และอพยพไปอยู่ที่บางยางในที่สุด ต่อมา มีชาวโยนกกลุ่มหนึ่งได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนระหว่างชายแดนตอนใต้ของอาณาจักรล้านช้าง อยู่ระยะหนึ่งก่อนที่จะอพยพหนีภัยสงครามข้ามลำน้ำเหืองมาตั้งเมืองเซไลขึ้น จากหลักฐานสมุดข่อยที่มีการค้นพบเมืองเซไลอยู่ด้วยความสงบร่มเย็นมาจนกระทั่งถึงสมัยเจ้าเมืองคนที่ 5 เกิดทุกข์ภัยขึ้นจึงได้พาผู้คนอพยพไปตามลำน้ำเซไล และได้ตั้งบ้านเรือนขึ้นชานานนามว่า “ห้วยหมาน” ปี พ.ศ. 2396 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงพิจารณาเห็นว่า หมู่บ้านแฮ่ ซึ่งตั้งอยู่ริมห้วยน้ำหมาน และอยู่ใกล้กับแม่น้ำเลย มีประชากรเพิ่มมากขึ้น สมควรจะได้ตั้งเป็นเมืองเพื่อประโยชน์ในการปกครองอย่างใกล้ชิด จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งเป็นเมือง เรียกชื่อตามนามของแม่น้ำเลยว่า “เมืองเลย” ต่อมาในปี พ.ศ. 2440 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองพื้นที่ ร.ศ. 116 แบ่งการปกครองเมืองเลยออกเป็น 4 อำเภอ อำเภอที่ตั้งเมืองคือ อำเภอกุดป่อง ในปี พ.ศ. 2442-2449 ได้เปลี่ยนที่ตั้งเมืองเลยเป็นบริเวณลำน้ำเหือง และในปี พ.ศ. 2450 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2450 ยกเลิกบริเวณลำน้ำเหือง ให้คงเหลือไว้เฉพาะเมืองเลย โดยให้เปลี่ยนชื่ออำเภอ กุดป่อง เป็น อำเภอเมืองเลย จนถึงปัจจุบัน (ธวัช ปุณโณธก, 2532)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นที่มาจากสำเนียงพูดของคนจังหวัดเลยที่มีสำเนียงคล้ายชาวหลวงพระบางซึ่งต่างจากชาวอีสานจังหวัดอื่น อย่างไรก็ตามในจังหวัดเลยมีภาษาถิ่นย่อย ๆ อีกหลายกลุ่มที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ อาทิ ภาษาไทดำ ภาษาไทใต้ และภาษาพวน ซึ่งกลุ่มพวนนี้อาศัยอยู่ในบริเวณ อำเภอเชียงคาน เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในหมู่บ้านกลาง และบ้านบุสม

ประวัติบ้านบุสม เมื่อประมาณ 400 ปีมาแล้ว ได้มีพี่น้องสามคน เป็นชาวลาวพวน พี่คนโตชื่อท้าวบัวโฮม คนกลางชื่อท้าวบัวสอง น้องคนเล็กชื่อท้าวบัวเฮียว ได้ล่องแพไม้ไผ่ขนาดใหญ่ล่องลงมาตามแม่น้ำโขงจากเทือกเขาธิเบตเป็นเวลาหลายวันหลายคืนมาจนถึงเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว และล่องต่อลงมาถึงปากห้วยน้ำสวย และได้พักอยู่ที่ปากน้ำสวยอยู่หลายวัน พี่น้องทั้งสามคนได้ปรึกษารื้อกันว่า ให้ท้าวบัวโฮมอยู่ตั้งบ้านเรือนชื่อบ้านบัวโฮม และให้ท้าวบัวสองไปตั้งบ้านเรือนชื่อบ้านบัวสอง ให้ท้าวบัวเฮียวไปตั้งบ้านเรือนชื่อบ้านบัวเฮียว และต่อมาได้มีข่าวว่าพวกฮ่อจะมาตีเอาหมู่บ้านต่าง ๆ ไปเป็นเมืองขึ้นของ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เทือกเขาเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
อำเภอนครไทย อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย อำเภอน้ำโสม
อำเภอสวรรณคูหา จังหวัดอุดรธานี และอำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูพาน จังหวัด
ขอนแก่น และอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.2 พื้นที่ของจังหวัด

มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 11,424,612 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,140,382 ไร่ หรือประมาณ
ร้อยละ 6.77 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 เขตการปกครอง

แบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ 89 ตำบล (ไม่รวมตำบลกุดป่องซึ่งอยู่ใน
เขตเทศบาล 916 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 23 เทศบาลตำบล 76 องค์การบริหารส่วนตำบล
1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดเลย แบ่งการปกครองเป็น 14 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมือง
2) อำเภอวังสะพุง 3) อำเภอท่าลี่ 4) อำเภอเชียงคาน 5) อำเภอด่านซ้าย 6) อำเภอภูกระดึง
7) อำเภอปากชม 8) อำเภอภูเรือ 9) อำเภอนาแห้ว 10) อำเภอนาดัง 11) อำเภอภูหลวง
12) อำเภอผาขาว 13) อำเภอเอราวัณ และ 14) อำเภอหนองหิน

1.4 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดเลย ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบสูงโคราช ที่เรียกว่า “แอ่งสกลนคร” ภูมิประเทศ
ส่วนใหญ่ เป็นเทือกเขาในแนวทิศเหนือ ใต้ โดยมีที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขา ขนาดไม่ใหญ่มากนัก
สลับอยู่แนวเทือกเขาเหล่านั้น หินที่พบในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นหินมีอายุมาก (สำนักงาน
จังหวัดเลย, ม.ป.ป.)

จังหวัดเลยมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทางด้านทิศเหนือ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดหนองคาย และอุดรธานี ทางด้านทิศ
ตะวันออก

2. ชาวไทยพวนจังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีพบว่า บริเวณพื้นที่ที่เป็น
จังหวัดอุดรธานีในปัจจุบัน เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ประมาณ
5,000–7,000 ปี จากหลักฐานการค้นพบที่บ้านเชียงอำเภอหนองหาน และภาพเขียนสีบนผนัง
ถ้ำที่อำเภอ บ้านผือ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นเป็นอย่างดีจนเป็นที่ยอมรับนับถือในวงการศึกษา
ประวัติศาสตร์ และโบราณคดีระหว่างประเทศว่าชุมชนที่เป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติ

ศาสตร์ที่จังหวัดอุดรธานี มีอารยธรรมความเจริญในระดับสูง และอาจถ่ายทอดความเจริญนี้ ไปสู่ประเทศจีนก็อาจเป็นไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องปั้นดินเผาสีลายเส้นที่บ้านเชียงนั้น สันนิษฐานว่า อาจเป็นเครื่องปั้นดินเผาสีลายที่เก่าที่สุดของโลก หลังจากยุคความเจริญที่บ้านเชียงแล้ว พื้นที่ที่เป็นจังหวัดอุดรธานี ก็ยังคงเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์สืบต่อมาอีก จนกระทั่งสมัยประวัติศาสตร์ของ ประเทศไทย นับตั้งแต่สมัยทวาราวดี (พ.ศ. 1200-1600) สมัยลพบุรี (พ.ศ. 1200-1800) และสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1800-2000) จากหลักฐานที่พบคือใบเสมา สมัยทวาราวดีลพบุรี และภาพเขียนปูนบนผนังโบสถ์ที่ปรักหักพังบริเวณเทือกเขาภูพานใกล้วัดพระพุทธรูปท้าวบวบ อำเภอบ้านผือ แต่ทั้งนี้ยังไม่ปรากฏหลักฐานชื่อ จังหวัดอุดรธานีปรากฏใน ประวัติศาสตร์แต่อย่างใด ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีพื้นที่ ที่จังหวัดอุดรธานี ปรากฏใน ประวัติศาสตร์ เมื่อราวปีจอ พ.ศ. 2117 พระเจ้ากรุงหงสาวดีได้ทรงเกณฑ์ทัพไทย ให้ไปช่วยตีกรุงศรีสัตนาคนหุต (เวียงจันทน์) โดยให้สมเด็จพระมหาธรรมราชากับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชยกทัพไปช่วยรบ แต่เมื่อกองทัพไทยมาถึงเมืองหนองบัวลำภูซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของเมืองเวียงจันทน์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชประจวบด้วยใช้ทรพิษจึงยกทัพกลับไม่ต้องรบพุ่งกับเวียงจันทน์ และเมืองหนองบัวลำภูนี้เองสันนิษฐานว่าเคยเป็นเมืองที่มีความเจริญ มาตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ

ทั้งนี้ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี จังหวัดอุดรธานีได้เกี่ยวข้องกับการศึกษา สงครามกล่าวคือ ในระหว่าง พ.ศ. 2369-2371 ได้เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ยกทัพเข้ามายึดเมือง นครราชสีมา ซึ่งมีผู้นำคือคุณหญิงโม (ท้าวสุรนารี) กองทัพเจ้าอนุวงศ์ได้ถอยทัพมาตั้งรับ ที่เมืองหนองบัวลำภู และได้ต่อสู้กับกองทัพไทย และชาวเมืองหนองบัวลำภูจนทัพเจ้าอนุวงศ์ แยกพ่ายไป กระทั่งในปลายสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ประมาณ พ.ศ. 2411 ได้เกิดความวุ่นวายขึ้นในมณฑลลาวพวน เนื่องจากพวกฮ่อซึ่งกองทัพไทยได้ยกขึ้นไปปราบปรามจนสงบได้ชั่วคราวในปี พ.ศ. 2428 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พวกฮ่อได้รวมตัวก่อการร้าย ในมณฑลลาวพวนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงและมีท่าที่จะรุนแรง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นประจักษ์ ศิลปาคม เป็นแม่ทัพใหญ่ฝ่ายใต้ และเจ้าหมื่นไวยวรนาถเป็นแม่ทัพใหญ่ฝ่ายเหนือไปทำการปราบปรามพวกฮ่อ ในเวลานั้นเมืองอุดรธานียังไม่ปรากฏชื่อเพียงแต่ปรากฏชื่อบ้านหมากแข้ง หรือ บ้านเดื่อหมากแข้ง สังกัดเมืองหนองคายขึ้นการปกครองกับมณฑลลาวพวน และกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมแม่ทัพใหญ่ฝ่ายใต้เดินทัพผ่านบ้านหมากแข้ง ไปทำการปราบปรามพวกฮ่อจนสงบ ภายหลังจากการปราบปรามฮ่อสงบแล้วไทยมีกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส เนื่องจากฝรั่งเศส ต้องการลาว เขมร ญวน เป็นอาณานิคม เรียกว่า “กรณีพิพาท ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436)”

ด้วยพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงยอมเสียดินแดนส่วนน้อย เพื่อรักษาประเทศไว้ จึงทรงสละดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส และตามสนธิสัญญาที่ทำขึ้นระหว่าง 2 ประเทศ มีเงื่อนไขห้ามประเทศสยามตั้งกองทหารและป้อมปราการอยู่ในรัศมี 25 กิโลเมตร ของฝั่งแม่น้ำโขง

ดังนั้น หน่วยทหารไทยที่ตั้งประจำอยู่ที่เมืองหนองคาย อันเป็นเมืองศูนย์กลางของหัวเมือง หรือมณฑลลาวพวน ซึ่งมีกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมเป็นข้าหลวงใหญ่สำเร็จราชการ จำต้องอพยพเคลื่อนย้ายลึกเข้ามาจนถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งชื่อบ้านเดื่อหมากแข้ง (ซึ่งเป็นที่ตั้งจังหวัดอุดรธานีปัจจุบัน) ห่างจากฝั่งแม่น้ำโขงกว่า 50 กิโลเมตร เมื่อทรงพิจารณาเห็นว่าหมู่บ้านแห่งนี้มีชัยภูมิเหมาะสม เพราะมีแหล่งน้ำดี เช่น หนองนาเกลือ (หนองประจักษ์ ปัจจุบัน) และหนองน้ำพุกหลายแห่ง รวบรวมห้วยหมากแข้ง ซึ่งเป็นลำห้วยน้ำใสไหลเย็น กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม ทรงบัญชาให้ตั้งศูนย์มณฑลลาวพวน และตั้งกองทหารขึ้น ณ หมู่บ้านเดื่อหมากแข้ง จึงพอเห็นได้ว่าเมืองอุดรธานีได้อุบัติขึ้นโดยบังเอิญ เพราะเหตุผลทางการเมืองระหว่างประเทศ ยิ่งกว่าเหตุทางการค้า การคมนาคมหรือเหตุผลอื่น ดังเช่นหัวเมืองสำคัญต่าง ๆ ในอดีต อย่างไรก็ตาม คำว่า “อุดร” มาปรากฏชื่อเมือง พ.ศ. 2450 (พิธีตั้งเมืองอุดรธานี 1 เมษายน ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2450) โดยพระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร “โพธิ์ เนติโพธิ์”) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีกระแสพระบรมราชโองการให้จัดตั้งเมืองอุดรธานีขึ้นที่บ้านหมากแข้ง อยู่ในการปกครองของมณฑลอุดร หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2475 แล้วได้มีการปรับปรุงระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ยกเลิกการปกครองในระบบมณฑลในส่วนภูมิภาคยังคงเหลือเฉพาะจังหวัด และอำเภอเท่านั้นมณฑลอุดรจึงถูกยุบเลิกไปเหลือเพียงจังหวัด “อุดรธานี” เท่านั้น สำนักงานมูลนิธิไทยพวน (ม.ป.ป, หน้า 42)

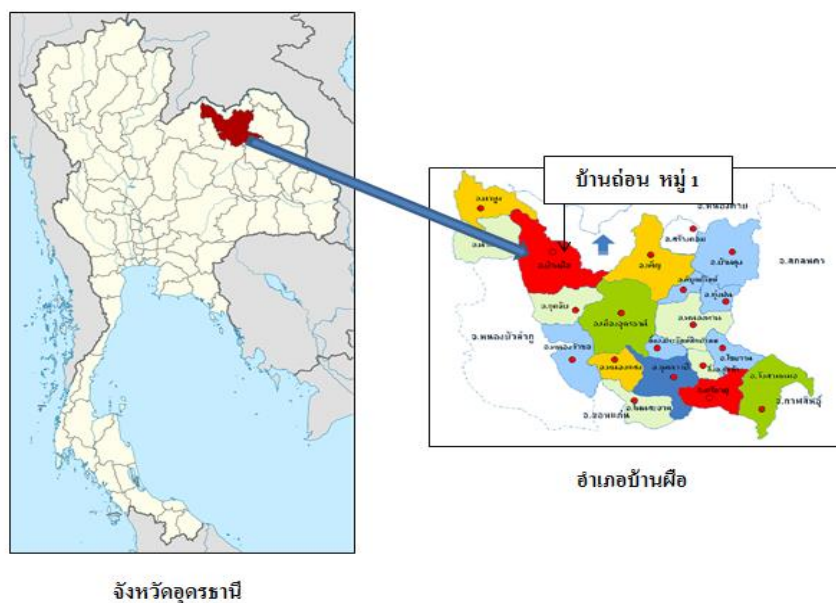
ชาวไทยพวน อำเภอบ้านผือ ซึ่งสำเนียงภาษาท้องถิ่นชาวบ้านเรียกกันว่า บ้านปรือ ด้วยมีเรื่องเล่าสืบต่อมาว่าเดิมทีบริเวณแห่งนี้มีหนองน้ำอยู่แห่งหนึ่งชื่อ หนองปรือ เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ ปัจจุบันก็คงมีอยู่ แต่ขนาดเล็กลงไป ประชาชนในบริเวณนี้ และใกล้เคียงได้อาศัยน้ำจากหนองนี้เป็นประจำ เห็นจะเป็นประโยชน์ด้วย หนองน้ำนี้มีประโยชน์ต่อชาวบ้าน การตั้งหมู่บ้านจึงได้ตั้งตามชื่อหนองว่า หนองปรือ นานวันเสียงพูดก็เพี้ยนเป็น บ้านผือ จนปัจจุบัน ตามหลักฐานปรากฏว่า ที่ว่าการอำเภอบ้านผือ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2447 บริเวณบ้านถ่อน หมู่ 3 ตำบลบ้านผือ โดยมีพระบริบาลภูมิเขตต์ เป็นนายอำเภอคนแรก

ชาวไทยพวนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จะเป็นชาวพวนที่อพยพมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และสมัย

รัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จะตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณบ้านกลางใหญ่ ส่วนที่ตัวอำเภอบ้านฝ้อ ตำบลเมืองพาน บ้านดงหมู บ้านนาสีดา บ้านหายโคก จะเป็นชาวพวนที่อพยพจากทุ่งเชียงคำ แดกคึกฮ่อมมาและมีชาวพวนบางพวกที่ถูกกวาดไปอยู่ภาคกลาง เมื่อต้นรัตนโกสินทร์ ได้รับความเดือดร้อนจากการกดขี่ ดูถูกเหยียดหยามจากคนไทยที่อยู่ล้อมรอบ ละแวกใกล้เคียงเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประกาศเลิกทาสให้อิสระแก่ครัวลาวให้โยกย้ายถิ่นฐานได้ แต่ไม่ให้ข้ามแม่น้ำโขงไป ชาวพวนจากบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จากอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี จากจังหวัดปราจีนบุรี ได้อพยพครัวพวนกลับไปอีสาน เพราะใกล้ถิ่นฐานเดิมของตน และการอยู่ในอีสานกับชุมชนลาวด้วยกันไม่มีปัญหาเรื่องภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อในวิถีชีวิตชาวไทยพวน

ชาวไทยพวนบ้านถ่อน อำเภอฝ้อ อพยพโยกย้ายมาจาก บ้านหมี่(สนามแจง) จังหวัดลพบุรี โดยมีผู้นำอพยพคือ ขุนพนม ต้นสกุล พนมรัตน์ ขุนสุวรรณ ต้นตระกูล สุวรรณแสง และขุนทองสุข ต้นสกุล บำรุงสุข ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้มีฐานะ และมีบริวาร ตามมาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่ริมหนองน้ำชื่อ หนองฝ้อ ซึ่งปัจจุบันเรียกหนองเป็ด หรือหนองขี้เป็ด และเรียกบ้านเรือนที่ตั้งว่าบ้านหนองฝ้อ ต่อมาเพี้ยนเป็นบ้านฝ้อ (จรัสศรี เริ่มรักษ์, มปป)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ชาวไทยพวนบ้านถ่อน อำเภอฝ้อ ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านถ่อน ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 และได้อพยพมาในช่วงสงครามปราบฮ่อ เข้ารุกราน อีกทั้งยังได้อพยพจาก บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในช่วงประกาศเลิกทาสสมัยรัชกาลที่ 5 ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

จังหวัดอุดรธานี

ภาพ 10 แผนที่แสดงถิ่นที่อยู่ของชาวไทยพวน บ้านดอน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ที่มา: ปรับจาก แผนที่ประเทศไทย, วิกีพีเดียสารานุกรมเสรี [ออนไลน์], เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 28 มีนาคม 2558 เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

2.1 ที่ตั้งของจังหวัด

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดหนองคาย
- ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดสกลนคร และจังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดเลย

2.2 พื้นที่ของจังหวัด

จังหวัดอุดรธานี ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจาก กรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ระยะทาง 564 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 11,730,302 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,331,438.75 ไร่ ร้อยละ 2.29 ของพื้นที่ประเทศ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 4 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ที่เส้นรุ้งที่ 17 องศาเหนือ เส้นแวงที่ 103 องศาตะวันออกพื้นที่ทั้งประเทศ 513,119.5 ตารางกิโลเมตร (320,699,687.5 ไร่) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 168,855.3 ตารางกิโลเมตร (105,534,562.55 ไร่) ร้อยละ 32.91 ของพื้นที่ประเทศ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, (ม.ป.ป.)

2.3 เขตการปกครอง

จังหวัดอุดรธานีการปกครองแบ่งออกเป็น 20 อำเภอ 155 ตำบล 1,682 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) อำเภอเมืองอุดรธานี 2) อำเภอกุดจับ 3) อำเภอหนองวัวซอ 4) อำเภอกุมภวาปี 5) อำเภอโนนสะอาด 6) อำเภอหนองหาน 7) อำเภอทุ่งฝน 8) อำเภอไชยวาน 9) อำเภอศรีธาตุ 10) อำเภอวังสามหมอ 11) อำเภอบ้านดุง 12) อำเภอบ้านผือ 13) อำเภอโนนสัง 14) อำเภอเพ็ญ 15) อำเภอสร้างคอม 16) อำเภอหนองแสง 17) อำเภอนายาง 18) อำเภอพิบูลย์รักษ์ 19) อำเภอแก้ว และ 20) อำเภอประจักษ์ศิลปาคม

2.4 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง สูงกว่าระดับน้ำทะเล โดยเฉลี่ยประมาณ 187 เมตร พื้นที่เอียงลาดลงสู่แม่น้ำโขงทางจังหวัดหนองคายประกอบด้วยทุ่งนา ป่าไม้ และภูเขา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย และดินลูกรัง ชั้นล่างเป็นดินดาน ไม่เก็บหรืออุ้มน้ำ ในฤดูแล้ง พื้นที่บางแห่งเป็นดินเค็ม ซึ่งประกอบการกสิกรรมไม่ค่อยได้ผลดี พื้นที่บางส่วนเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีพื้นที่ราบแทรกอยู่กระจัดกระจาย สภาพพื้นที่ทางตะวันตกมีภูเขาและป่าติดต่อกันเป็นแนวยาว มีเทือกเขาสำคัญคือ เทือกเขาภูพานทอดเป็นแนวยาวตั้งแต่เขตเหนือสุดของจังหวัด กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, (ม.ป.ป.)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่าเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ทิศเหนือติดกับจังหวัดหนองคาย ส่วนทิศตะวันตกติดกับจังหวัดเลย

3. ชาวไทยพวนจังหวัดหนองคาย

จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ตรงข้ามกับท่าเรือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่ประมาณ 7,739.28 ตารางกิโลเมตร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, (ม.ป.ป.)

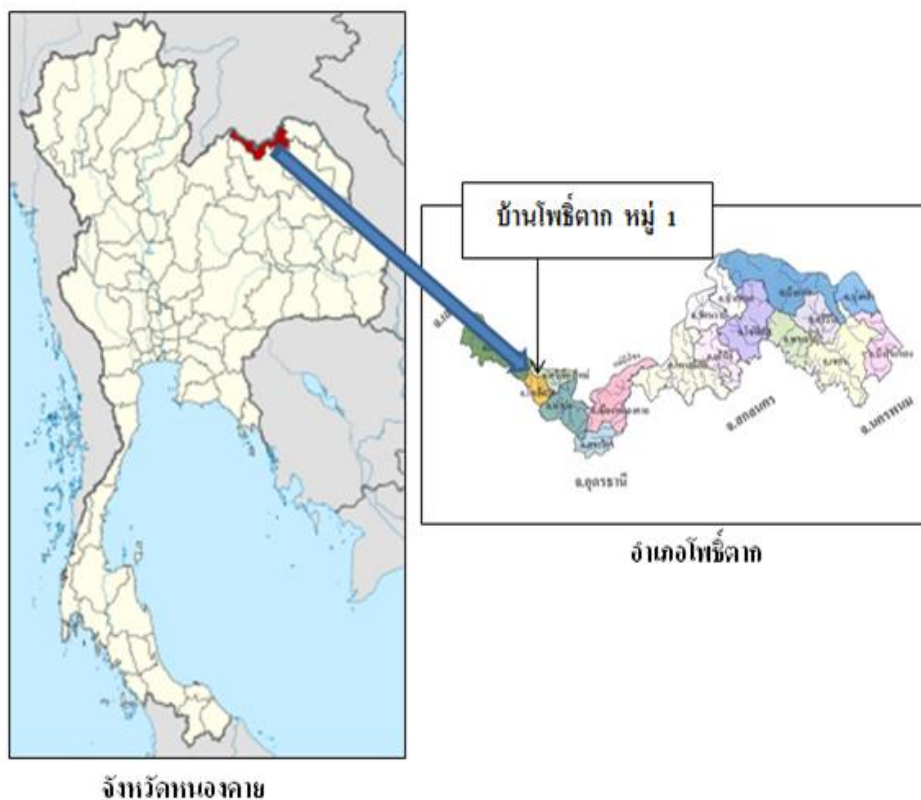
ประวัติเมืองหนองคาย ในปี พ.ศ. 2369 สมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์กบฏ ไม่ยอมขึ้นกับไทยอีก และได้ยกกองทัพมากวาดต้อนผู้คนในเขตแดนไทยกลับไป ในการปราบกบฏดังกล่าว ท้าวสุวอธรรมมาได้ยกทัพจากเมืองยโสธร มาช่วยกองทัพที่ยกไปจากกรุงเทพฯ จนสามารถมีชัยเหนือเจ้าอนุวงศ์และจับกุมตัวลงมากรุงเทพฯ ได้สำเร็จ รัชกาลที่ 3 จึงพระราชทาน บำเหน็จให้ท้าวสุวอธรรมมาเลือกทำเลที่จะสร้างเมืองขึ้นรวม 4 แห่ง ซึ่งในที่สุดท้าวสุวอธรรมมา ได้เลือกสร้างเมืองที่บ้านไผ่ เรียกชื่อว่าเมืองหนองคาย เมื่อ พ.ศ. 2370

ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2434 เมืองหนองคายได้เป็นสถานที่ตั้งมณฑลลาวพวน จนกระทั่ง พ.ศ. 2436 จึงได้ย้ายไปตั้งที่ทำการมณฑลที่บ้านหมากแข้ง เนื่องจากได้เสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส ต่อมาในปี พ.ศ. 2443 ได้จัดตั้งมณฑลอุดรขึ้นที่บ้านหมากแข้ง เมืองหนองคาย จึงมีฐานะเป็นเมืองหนึ่งของมณฑลอุดร หลังจากยกเลิกการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลในปี พ.ศ. 2476 จังหวัดหนองคายซึ่งขึ้นกับ มณฑลอุดรได้แยกตัวออกมาเป็นจังหวัดหนองคายในปัจจุบัน

ประวัติอำเภอโพธิ์ตาก ในปี พ.ศ. 2540 กระทรวงมหาดไทย ได้มีประกาศแบ่งเขตการปกครองจากอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 มีเขตการปกครองรวม 3 ตำบล คือ ตำบลโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ทอง ตำบลด่านศรีสุข ปัจจุบันที่ว่าการอำเภอโพธิ์ตาก ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลโพธิ์ตาก ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2543 และย้ายที่ทำการกิ่งอำเภอโพธิ์ตากมายังที่ทำการหลังใหม่ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2543 และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาลงวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ยกฐานะขึ้นเป็น อำเภอโพธิ์ตาก โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2550

ชาวไทยพวนบ้านโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก ชาวไทยพวนโดยกำเนิดเดินทางข้ามโขงจากเมืองพวน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มายังฝั่งประเทศไทยเพื่อทำการค้าขาย ได้มาพบบ้านโพธิ์และเห็นว่าที่แห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำมาหากิน จึงตั้งหลักปักฐาน ณ ที่แห่งนี้ และบริเวณที่ตั้งบ้านนี้มีต้นโพธิ์ใหญ่ ลำต้นวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 5 วา แผ่กิ่งก้านสาขาโดยรอบประมาณ 8 วา ผู้ที่อพยพก่อตั้งหมู่บ้านจึงใช้ชื่อว่า “บ้านโพธิ์ตาก” ตั้งแต่นั้นมาก็มีผู้คนจากทั่วสารทิศมาสร้างบ้านแปลงเมืองที่บ้านโพธิ์ตาก และอยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุขมาจนถึงปัจจุบัน สำนักงานมูลนิธิไทยพวน (ม.ป.ป, หน้า 40)

จากข้อมูลข้างต้น ชาวไทยพวนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดหนองคาย โดยอพยพหนีภัยศึกสงคราม ถูกกวาดต้อน และอพยพเข้ามาเองโดยอาชีพค้าขาย เมื่อเห็นว่าเป็นพื้นที่ บ้านโพธิ์ตากมีความอุดมสมบูรณ์จึงตั้งถิ่นฐานเพื่ออยู่อาศัยและทำมาหากินดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ภาพ 11 แผนที่แสดงถิ่นที่อยู่ของชาวไทยพวน บ้านโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก
จังหวัดหนองคาย

ที่มา: ปรับจาก แผนที่ประเทศไทย, วิกีพีเดียสารานุกรมเสรี [ออนไลน์], เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 28 มีนาคม 2558 เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

3.1 ที่ตั้งของจังหวัด

ทิศเหนือ ติดต่อกับ กำแพงนครเวียงจันทน์ เขตเมืองหลวงของประเทศลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นแนวพรมแดน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอปากคาด และอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร อำเภอเพ็ญ

อำเภอสร้างคอม อำเภอบ้านดุง อำเภอนาขูด และอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอปากชม จังหวัดเลย

3.2 พื้นที่ของจังหวัด

จังหวัดหนองคาย มีเนื้อที่ประมาณ 3,026.534 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,891,583 ไร่ ลักษณะเป็นรูปยาวเรียงทอดไปตามลำน้ำโขง ซึ่งเป็นเส้นกันเขตแดนกับประเทศลาว มีความยาวทั้งสิ้น 195 กิโลเมตร ความกว้างของพื้นที่ที่ทอดขนานไปตามลำน้ำโขงโดยเฉลี่ย 20-25 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินสาย 2 (มิตรภาพ) ประมาณ 615 กิโลเมตร

3.3 เขตการปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 9 อำเภอ 62 ตำบล 705 หมู่บ้าน มีรายชื่ออำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอเมืองหนองคาย 2) อำเภอท่าบ่อ 3) อำเภอโพนพิสัย 4) อำเภอศรีเชียงใหม่ 5) อำเภอสังคม 6) อำเภอสระใคร 7) อำเภอเฝ้าไร่ 8) อำเภอรัตนวาปี และ 9) อำเภอโพธิ์ตาก

3.4 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดหนองคายมีลักษณะทอดยาวตามลำน้ำโขง จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีอาณาเขตติดกับนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกันเขตแดน จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดชายแดนที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดยมีพื้นที่ทอดขนานยาวไปตามลำน้ำโขงมีความยาวทั้งสิ้น 195 กิโลเมตร ความกว้างของพื้นที่ทอดขนานไปตามลำน้ำโขงโดยเฉลี่ยประมาณ 20-25 กิโลเมตร ช่วงที่กว้างที่สุดอยู่ที่อำเภอเฝ้าไร่ และช่วงที่แคบที่สุดอยู่ที่อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายมีอำเภอที่อยู่ติดกับลำน้ำโขง 6 อำเภอ คือ อำเภอสังคม อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอเมือง อำเภอโพนพิสัย และอำเภอรัตนวาปี และมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาว คือ แขวงเวียงจันทน์ นครหลวงเวียงจันทน์ และแขวงบอลิคำไซ สำนักงานมูลนิธิไทยพวน, (ม,ป,ป, หน้า 41)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่าเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย ทิศใต้ติดกับจังหวัดอุดรธานี ส่วนทิศตะวันตกติดกับจังหวัดเลย

ประเพณีวัฒนธรรมชาวไทยพวน

ชาวไทยพวนมีประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาเพื่อให้ชาวไทยพวนรุ่น ต่อไปได้ สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นแต่ครั้งบรรพบุรุษแขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่ว่าชาวไทยพวนจะอพยพย้ายถิ่นไปอยู่ ณ ที่ใด ก็ยังคงสืบทอดวัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมไว้ตลอดมา ซึ่งมีประเพณีที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ชาวไทยพวนยังมี “ฮีต” หมายถึง แนวทางหรือวิธีปฏิบัติในสิบสองเดือนหรือประเพณี 12 เดือน เพื่อปลูกฝังการสั่งสมบุญตามแนวพระพุทธศาสนาของชาวไทยพวน ดังนี้

1. เดือนเจียง (เดือนอ้าย) ชาวไทยพวนเลี้ยงผีแถน และผีบรรพบุรุษ หรือวีรบุรุษผู้ล่วงลับ
2. เดือนยี่ (บุญคุณลานและสู่ขวัญข้าว) ชาวไทยพวนนิมนต์พระสงฆ์สวดมนต์เย็น เป็นสิริมงคลแก่ข้าวเปลือก และเตรียมหาพินหาถ่านมาเก็บไว้ที่บ้าน
3. เดือนสาม กำฟ้า (บุญข้าวจี บุญข้าวหลาม) เป็นประเพณีสำคัญของชาวไทยพวน นับเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นที่หาไม่พบในชนเผ่าอื่น ๆ ชาวไทยพวนยึดถือปฏิบัติมา ตั้งแต่บรรพบุรุษจนตราบเท่าทุกวันนี้ ประเพณีกำฟ้า จะเริ่มขึ้นในเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำของทุกปี เริ่มจากการเผาหลามก่อน 1 วัน เตรียมไว้ไปทำบุญถวายพระในวัน กำฟ้า ประเพณี กำฟ้า มีอยู่ 3 วัน คือ วันที่ 1 เดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ เรียกว่า กำฟ้า วันที่ 2 เดือน 3 ขึ้น 11 ค่ำ เรียกว่า กำฟ้าก่อนเพล และวันที่ 3 เดือน 3 ขึ้น 15 ค่ำ เรียกว่า กำฟ้าก่อนจ้งหัน
4. เดือนสี่บุญประเวศเป็นประเพณีการเทศน์มหาชาติถือว่าเป็นบุญใหญ่บุญหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวไทยพวนซึ่งเชื่อว่าถ้าได้ฟังเทศน์มหาชาติครบ 13 กัณฑ์ในวันเดียวจะได้บุญกุศลอันยิ่งใหญ่ก่อนงานบุญจะมีการเก็บดอกไม้มาตากไว้เพื่อทำบุญ
5. เดือนห้า(บุญสงกรานต์) เป็นการทำบุญขึ้นปีใหม่หรือตรุษสงกรานต์สงกรานต์สงกรานน้ำพระ แบ่งเป็น 4 วัน คือ วันสังขารล่อง คือวันที่ 13 เมษายน วันสังขารเนา คือ วันที่ 14 เมษายน วันสังขารขึ้น คือ วันที่ 15 เมษายน และวันที่ 16 เมษายน เป็นวันปากปี ลูกหลานทำน้ำอบน้ำหอมไปสงกรานปู่ย่าตายายพ่อแม่
6. เดือนหก (บุญเลี้ยงบ้าน) บุญเลี้ยงบ้านหรือบุญเลี้ยงผีปู่ย่า
7. เดือนเจ็ด (บุญซำชะ) ซำชะก็คือซำระล้างสิ่งสกปรกทั้งกายใจ ทำความสะอาดบ้านเรือนข้าวของเครื่องใช้ให้สะอาด ละเลิก อบายมุขทั้งหลาย บำเพ็ญเพียร มีศีล ทาน ภาวนา เป็นต้น
8. เดือนแปด (บุญเข้าพรรษา) ตรงกับวันแรม 1 ค่ำเดือน 8 ทำบุญถวายภัตตาหารเช้า และเพลแก่พระเถร ป่ายั้งธรรมเทศนาและถวายเทียนเข้าพรรษาสำหรับจุดเป็นพุทธบูชา
9. เดือนเก้า (บุญห่อข้าวห่อข้าวประดับดิน) ตรงกับวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 พิธีการคือ นำข้าวปลาอาหารหวานคาว หมากพลู บุหรี่ ห่อด้วยใบตองกล้วย แล้วนำไปวัดแต่เช้ามีดวงไว้ตามกำแพงวัดและตามธาตุที่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว
10. เดือนสิบ (บุญข้าวสากข้าวสารท สลากภัตร) บุญข้าวสากของไทยพวนจะทำการในวัน แรม 14 ค่ำ เดือน 9 เป็นการทำบุญให้แก่บรรพบุรุษ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ที่ล่วงลับไปแล้ว

11. เดือนสิบเอ็ด (บุญออกพรรษา) มีการทำประทีปโคมไฟและมีการทำปราสาทผึ้งถวายพระทำอาหารหวานคาวไปเลี้ยงพระที่วัด

12. เดือนสิบสอง (บุญกฐิน) มีทั้งมหากฐินและจุลกฐิน ชาวบ้านจะเตรียม อัญมณีที่จำเป็นทอดถวายพระ เช่น บาตร จีวร สังฆาฏิ สบง มีดโกน สายรัดประคด เป็นต้น (วิระพงษ์ มีสถาน, 2539, หน้า 19-25; จรัสศรี เริ่มรักษ์, มปป, หน้า 10; มุลนิธิไทยพวน, มปป, หน้า 62-65; โพธิ์แซมเจียก, 2537, หน้า 83-86)

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาไทยพวน

ระบบเสียงภาษาไทยพวน

ภาษาไทยพวนจัดอยู่ในตระกูลภาษาไท (Tai Family) ซึ่งเป็นตระกูลภาษาใหญ่ตระกูลหนึ่งในเอเชีย มีผู้พูดภาษาตระกูลนี้ถึง 8 ประเทศด้วยกัน ได้แก่ ประเทศจีนที่มีมณฑลยูนนาน กวางสี มีชาวไทลื้อ ปายี ไท้อยย จ้วง เทียนเจา หลิงหยุน หวู่เมิง ที่เกาะไหหลำ มีภาษาไทยกลุ่มกะได คือ ชาวไทที่พูดภาษาหลี ลาดี้ ลักกะเกเลา ในประเทศอินเดียรัฐอัสสัมมีไทคำตี้ ไทรง ไทรา ไทอ้ายตน ไทเพกา ในประเทศไทยพม่าเขตเหนือสุดที่อำเภอลัคคิมปุระมี ไทคำตี้ ที่รัฐฉานมีไทใหญ่ ไทลื้อ ไทชิน ในประเทศเวียดนามมีไทดำ ไทขาว ไทไท ไทงู ไทจุงตรา ไทอู้ง ไทปานี ในประเทศกัมพูชา มีลาวในประเทศลาว มีลาว ไทพวน ผู้ไท ญ้อ ไทดำ ในประเทศไทยมี ไทยสยาม (ไทยภาคกลาง) ไทยล้านนา (ไทยภาคเหนือ) ไทยอีสาน ไทยปักข์ใต้ ไทยแสก ไทยหย่า ไทยดำ ฯลฯ ส่วนประเทศมาเลเซีย ก็มีชาวไทยปักข์ใต้เป็นส่วนใหญ่ (สุวัฒน์ เลี่ยมประวัตติ, 2551, หน้า 48)

ภาษาไทยพวนเป็นภาษาที่พูดในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ซึ่งมีระบบเสียงที่มีความคล้ายคลึงกับภาษาลาว และภาษาไทยกลาง ทั้งนี้ได้มีผู้ศึกษาด้านระบบเสียงในภาษาไทยพวน โดยจากรุวรรณ สุขปิติ (2532) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวนที่ตำบลหัวหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี และชลลดา สังวาลทรัพย์ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวนที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งจากการศึกษาทั้ง 2 เรื่อง พบว่ามีหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระผสมมี 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ลักษณะพยางค์ การสร้างคำ การจำแนกคำ โครงสร้างของวลี และการเรียงคำในประโยคมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาไทยมาตรฐาน

ส่วนรัชนี ศรีสุวรรณ (2536) และ Brown (1965) ได้มีความเห็นสอดคล้องกันคือภาษาไทยพวนมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วย มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 16 หน่วย

และหน่วยเสียงวรรณยุกต์มีจำนวน 6 หน่วย ส่วนข้อค้นพบที่แตกต่างคือ รัชณี ศรีสวรรณ พบว่ามีหน่วยเสียงพยัญชนะควบคล้ำ 1 หน่วยเสียง คือ /khw/ ทั้งนี้ พรเพ็ญ ต้นประเสริฐ (Pornpen 2003) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดกลุ่มภาษาพวนในประเทศไทย: ศึกษาจากระบบเสียงวรรณยุกต์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างของระบบเสียงวรรณยุกต์และลักษณะวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นพวนในประเทศไทย โดยใช้ตารางคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของวิลเลียมเก็ดนีย์ พบว่า ภาษาไทยพวนในประเทศไทย มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง และ 6 หน่วยเสียง มีระบบเสียงวรรณยุกต์ และลักษณะวรรณยุกต์ที่ต่างต่างกัน 8 แบบ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มภาษาถิ่นพวนจากการรวมตัวและการแตกตัวของวรรณยุกต์ในช่อง A และ C ได้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 A1234, C1-234 ดังนี้ ระบบเสียงวรรณยุกต์ และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 1 กลุ่มที่ 2 A1234, C123-4 ดังนี้ ระบบเสียงวรรณยุกต์ และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 2 ในกลุ่มที่ 3 A1-234, C1234 ดังนี้ ระบบเสียงวรรณยุกต์ และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 3 กลุ่มที่ 4 AC1-234 ดังนี้ ระบบเสียงวรรณยุกต์ และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 4, 5 และ 6 กลุ่มที่ 5 A1-234, C123-4 ดังนี้ ระบบเสียงวรรณยุกต์และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 7 และ 8 สำหรับภาษาไทยพวนกลุ่มที่ 4 นั้นพบว่าการพูดกระจายมากที่สุด โดยพูดกระจายอยู่บริเวณภาคเหนือภาคอีสาน และภาคกลางของประเทศไทย

หน่วยเสียงพยัญชนะ ภาษาไทยพวนมีหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมด 20 เสียง ดังแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยพวน

ลักษณะ ของเสียง	คุณสมบัติ ของเสียง	ฐานกรณ์					
		ริม ฝีปาก ทั้งสอง	ริม ฝีปาก -ฟัน	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	ช่อง เส้น เสียง
กักหรือ ระเปิด	ไม่ก้องไม่มีลม	-p-		-t-		-k-	
	ไม่ก้องมีลม	p ^h -		t ^h -		k ^h -	
	ก้อง	b-	d-				?
กึ่งเสียด แทรก	ไม่ก้องไม่มีลม				c-		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง		f-	s-			h-
นาสิก	ก้อง	-m-		-n-	ŋ-	-ŋ-	
ข้างลิ้น	ก้อง				l-		
กึ่งสระ	ก้อง	-w-			-j-		

ที่มา: ปรับจาก ยุกิน เข้มมุกต์ และคณะ, 2558, หน้า ๓๓.

จากตารางสรุปได้ดังนี้ หน่วยเสียงพยัญชนะทั้ง 20 เสียงแบ่งตามประเภทของพยัญชนะออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. พยัญชนะกัก หรือระเปิด มี 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/ /t/ /k/ /p^h/ /t^h/ /k^h/ /b/ /d/ /ʔ/
2. พยัญชนะกึ่งเสียดแทรก มี 1 หน่วยเสียง ได้แก่ /c/
3. พยัญชนะเสียดแทรก มี 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /f/ /s/ /h/
4. พยัญชนะนาสิก มี 4 หน่วยเสียง ได้แก่ /m/ /n/ /ŋ/ /ŋ/
5. พยัญชนะข้างลิ้น มี 1 หน่วยเสียง ได้แก่ /l/
6. พยัญชนะกึ่งสระ มี 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /w/ /j/

หน่วยเสียงสระ ภาษาไทยพวนประกอบด้วยหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 เสียง และสระประสม 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยวแสดงไว้ในตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 สระเดี่ยวในภาษาไทยพวน

ระดับของลิ้น	ตำแหน่งของลิ้น					
	สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
สูง	i อี	i: อี	ui อี	ui: อีอ	u อู	u: อู
กลางค่อนข้างสูง	e เอะ	e: เอ	ɤ เออะ	ɤ: เออ	o โอะ	o: โอ
กลางค่อนข้างต่ำ	ɛ แอะ	ɛ: แอ			ɔ เออะ	ɔ: ออ
ต่ำ			a อะ	a: อา		

ที่มา: ปรับจาก ยุพิน เข็มมุกต์ และคณะ, 2558, หน้า ๓๓.

จากตารางสรุปได้ดังนี้ หน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 เสียง แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. หน่วยเสียงสระหน้า 6 เสียง ได้แก่ /i อี / /i: อี/ /eเอะ/ /e:เอ/ /ɛแอะ/ /ɛ:แอ/
 2. หน่วยเสียงสระกลาง 6 เสียง ได้แก่ /ui อี/ /ui: อีอ/ /ɤ เออะ/ /ɤ: เออ/ /aอะ/ /a:อา/
 3. หน่วยเสียงสระหลัง 6 เสียง ได้แก่ /u อู/ /u: อู/ /o โอะ/ /o: โอ/ /ɔ เออะ/ /ɔ: ออ/
- นอกจากนี้ยังมีสระประสม 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /iaเอีย/ /uaอัว/ แต่ละหน่วยเสียงจะมีเสียงย่อย คือ [iaเอียะ, i:aเอีย], [uaอัวะ, u:aอัว]

ภาษาไทยพวนมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด 6 เสียง ดังแสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3 วรรณยุกต์ในภาษาไทยพวน

พยัญชนะต้นดั้งเดิม	วรรณยุกต์ดั้งเดิม				
	พยางค์เป็น			พยางค์ตาย	
	ไม่มีวรรณยุกต์	มีไม้เอก	มีไม้โท	สระเสียงยาว	สระเสียงสั้น
เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง (เขียนด้วยอักษรสูง)	ว.5 ต่ำ-ตก-ขึ้น /k ^h a: ⁵ /	ว.2 /pa: ² /	ว.6 /ha: ⁶ /	ว.2 /k ^h a:t ² /	ว.4 /p ^h ak ⁴ /
เสียงหยุดไม่พ่นลมไม่ก้อง (เขียนด้วยอักษรกลาง ป ต จ ก)	ว.1 /pa: ¹ /	ว.3 /kaj ² /	ว.4 /pa: ⁶ /	ว.3 /pa:t ² /	ว.6 /tak ⁴ /
เสียงบีบเส้นเสียง (เขียนด้วย อักษรกลาง บ ด อ อย)	ว.1 /di: ¹ /	ว.3 /ba: ² /	ว.4 /ba: ⁶ /	ว.3 /ba:t ² /	ว.6 /bak ⁴ /
เสียงก้อง (เขียนด้วยอักษร ต่ำ)	ว.1 /ja: ¹ /	ว.3 /pa: ¹ /	ว.4 /di: ¹ /	ว.3 /ja: ¹ /	ว.6 /ja: ¹ /
		ว.3 /k ^h a: ³ /	ว.4 /na: ⁴ /	ว.3 /p ^h a:t ³ /	ว.6 /nok ⁶ /
		กลาง-ขึ้น- ตก	สูงระดับ บีบเส้น เสียง	กลาง-ขึ้น- ตก	สูง-ตก

ที่มา: ปรับจาก ยุพิน เข้มมุกต์ และคณะ, 2558, หน้า ท.

จากตาราง สรุปได้ดังนี้ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยพวน 6 เสียง ได้แก่

1. วรรณยุกต์ 1 กลางระดับ เกิดกับพยางค์เป็น อักษรกลางและอักษรต่ำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์
2. วรรณยุกต์ 2 ต่ำระดับ เกิดกับพยางค์เป็น อักษรสูงและอักษรกลางไม่ก้องที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับและพยางค์ตายอักษรสูงและอักษรกลางที่ประสมด้วยสระเสียงยาว
3. วรรณยุกต์ 3 กลาง-ขึ้น-ตก เกิดกับพยางค์เป็น อักษรกลางก้องและอักษรต่ำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ และพยางค์ตายอักษรกลางก้องและอักษรต่ำที่ประสมด้วยสระเสียงยาว
4. วรรณยุกต์ 4 สูงระดับ เกิดกับพยางค์เป็น อักษรกลางก้องและอักษรต่ำที่มีรูปวรรณยุกต์โทกำกับและพยางค์ตายอักษรสูงอักษรกลางไม่ก้องที่ประสมด้วยสระเสียงสั้น
5. วรรณยุกต์ 5 ต่ำ-ตก-ขึ้น เกิดกับพยางค์เป็น อักษรสูงที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์

6. วรณยุกต์ 6 สูงตก (บีบเส้นเสียง) เกิดกับพยางค์เป็น อักษรสูงและอักษรกลางที่มีรูปวรรณยุกต์โทกำกับและพยางค์ตายอักษรกลางก้องและอักษรต่ำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้น

การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน

การศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยพวนกับภาษาไทยกลางนั้นได้มีการศึกษาเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาไทยพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน โดยทัศนัย อารมณฺ์สุข (2521) พบว่าสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง สระประสมมี 3 หน่วยเสียง เช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ที่ต่างกันคือเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 ของภาษาไทยจะตรงกับเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 ของภาษาไทยพวน เมื่อปรากฏในพยางค์หน้าของคำประสมหรือวลีเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 ในภาษาไทยจะตรงกับเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 ในภาษาไทยพวน เมื่อกำนั้นมีพยัญชนะต้นเป็นเสียง /p,t,k,ʔ,b,d,c/ หรือกรณีที่มีเสียงพยัญชนะต้นนอกเหนือจากที่กล่าวมา ซึ่งตามด้วยสระเสียงยาวกับเสียงพยัญชนะท้าย /k/ เสียงวรรณยุกต์ที่ 3 ในภาษาไทยจะตรงกับเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 ในภาษาไทยพวน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าภาษาไทยพวนจะคล้ายภาษาลาวและภาษาอีสานเพราะมีคำศัพท์พื้นฐานที่ถือว่ามีวงศ์คำศัพท์ร่วมวงศ์เดียวกัน (Cognate) ซึ่งจะพิจารณาจากโครงสร้างของภาษา การเรียงคำในประโยค การเรียงคำในวลี และการสร้างคำ ได้แก่ การใช้คำบุรุษสรรพนาม คำว่า ซ้อย, เจ้า, และมัน อีกทั้งยังใช้คำศัพท์พื้นฐานร่วมกัน ได้แก่ การใช้คำเรียกญาติ พ่อ, แม่, เข็้อย, และอ้าย เป็นต้น ธวัช ปุณฺณโกตก (2542, หน้า 6) ส่วนด้านเสียงวรรณยุกต์จะคล้ายคลึงกับภาษาไทยกลาง คือเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 ของภาษาไทยจะตรงกับเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 ของภาษาไทยพวน เสียงวรรณยุกต์ที่ 3 ในภาษาไทยจะตรงกับเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 ในภาษาไทยพวน และเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 ในภาษาไทยจะตรงกับเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 ในภาษาไทยพวน ซึ่งผู้วิจัยปรับประยุกต์จากการศึกษาของ ทัศนัย อารมณฺ์สุข (2521); จารุวรรณ สุขปิติ (2532); ชลลดา สังวาลทรัพย์ (2534) และ จรัสศรี เริ่มรักษ์ (มปป) ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะไทยกับเสียงพยัญชนะพวน

เสียงพยัญชนะไทย	เสียงพยัญชนะพวน	การออกเสียงคำไทย	การออกเสียงคำพวน
ปร /pr/	ผ /p ^h /	ปรต /pre:t ² /	ผต /p ^h e:t ³ /
		โปรด /pro:t ² /	โผต /p ^h o:t ³ /
ผ /p ^h /	ฝ /f/	ผต /p ^h ot ² /	ฝต /fot ³ /
ท /t ^h /	ต /t/	ทู้ /t ^h u:3/	ตุ้ /tu:5/
น /n/	พ /p ^h /	นูน /nu:n ² /	พูน /p ^h u:n ⁵ /
ล /l/	ม /m/	ลีน /lu:n ² /	มึน /mu:n ⁴ /
กร /kr/	ข /k ^h /	กราบ /kra:b ² /	ขาบ /k ^h a:b ⁶ /

ที่มา: ปรับจาก จารุวรรณ สุขปิติ, 2532, หน้า 43.

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบหน่วยเสียงไทยพวนกับหน่วยเสียงไทยมาตรฐาน

เสียงพยัญชนะพวน	เสียงพยัญชนะไทย	รูปพยัญชนะไทย
1. ก /k/	1. ก /k/	1. ก /k/
2. ค /k ^h /	2. ค /k ^h /	2. ข ข ค ค ฆ /k ^h /
3. ง /ŋ/	3. ง /ŋ/	3. ง /ŋ/
4. จ /c/ เสียง ช /c ^h / ไม่มี ใช้ ส /s/ แทน	4. จ /c/	4. จ /c/
5. ซ /s/	5. ช /c ^h /	5. ช ฌ ฉ /c ^h /
6. ด /d/	6. ซ /s/	6. ซ ส ศ ษ /s/
7. ต /t/	7. ด /d/	7. ต ฎ /d/
8. ท /t ^h /	8. ต /t/	8. ต ฏ /t/
9. น /n/	9. ท /t ^h /	9. ท ฑ ฒ ณ ฐ /t ^h /
10. บ /b/	10. น /n/	10. น ฌ /n/
11. ป /p/	11. บ /b/	11. บ /b/
12. พ /p ^h /	12. ป /p/	12. ป /p/
13. ฟ /f/	13. พ /p ^h /	13. พ ภ ฝ /p ^h /
14. ม /m/	14. ฟ /f/	14. ฟ ฝ /f/
เสียง ย /j/ ไม่มี ใช้ แต่ใช้ ญ /j/ เสียงนาสิก เสียง ร /r/	15. ม /m/	15. ม /m/
ไม่มี ใช้ ล /l/ ฮ /h/	16. ย /j/	16. ย ญ /j/
15. ล /l/	17. ร /r/	17. ร /r/
16. ว /w/	18. ล /l/	18. ล ฬ /l/
17. ฮ /h/	19. ว /w/	19. ว /w/
18. อ /ʔ/	20. ฮ /h/	20. ฮ /h/
	21. อ /ʔ/	21. อ /ʔ/

ที่มา: ปรับจาก จรัสศรี เจริญรักษ์, มปป, หน้า 8.

จากตาราง 4 และ 5 แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยพวนมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง ที่ต่างจากภาษาไทยมาตรฐานคือภาษาพวนมีเสียง /s/ แต่ไม่มีเสียง /c^h/, /r/ เหมือนภาษาไทยมาตรฐาน

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบเสียงสะกดภาษาไทยกับภาษาพวน

ภาษาไทย	ภาษาพวน
ปาก /pa:k ² /	ปะ /pa ³ /
ออก /ʔɔ:k ² /	เอาะ /ʔɔ ³ /
เปียก /pia:k ² /	เปียะ /pia ³ /
เผือก /p ^h ua:k ² /	เผือะ /p ^h ua ³ /
คอก /k ^h ɔ:k ³ /	เคาะ /k ^h ɔ ⁵ /
ตาก /ta:k ² /	ตะ /ta ³ /
แตะ /tɛ ¹ /	แตก /tɛ:k ³ /
เซาะ /sɔ ⁴ /	ซอก /sɔ:k ⁴ /

ที่มา: ปรับจาก จรัสศรี เจริญรักษ์, มปป, หน้า 9.

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยพวนจะออกเป็นเสียงสั้นและมีเสียงหยุดที่เส้นเสียง ซึ่งจะออกเสียงเป็น ปะ เอาะ เปียะ เป็นต้น

ตาราง 7 แสดงการกลายเสียงสระในภาษาไทยพวน

สระ	การกลายเสียง	ตัวอย่าง
อี /ɯ/	เออะ /ɤ/ เออ /ɤ:/	ผึ่ง-เผิ่ง /p ^h uŋ ³ / /p ^h ɤ:ŋ ⁵ /
อัว /ua:/	โอ /o:/	ตัว-โต /tua: ¹ / /to: ¹ /
อว /ɔ:/	โอ /o:/	จอก-โจก /cɔ:k ² / /co:k ⁴ /
อุ /u/	อี /ɯ/	ทูน-ทีน /t ^h un ⁴ / /tuɯn ¹ /
อู /u/	โอะะ /o/ โอ /o:/	อุง-โอง ถง /t ^h uŋ ⁵ / /t ^h o:ŋ ⁵ / /t ^h on ⁵ /
เอีย /ia:/	แอ /ɛ/	เขี้ยว-เขี้ยว /k ^h ia:w ³ / /k ^h ɛ:w ⁵ /
อะ /a/	เอะ /e/	ตะวัน-ตะเว็น /ta ² wan ¹ / /ta ³ wen ⁴ /
อัว /ua:/	อว /ɔ:/	ช่วย-ซ่วย /c ^h ua:j ³ / /sɔ:j ³ /
โอ/ไอ /ai/ /ai/	เออ /ɤ:/	ไบ-เบอ /bai ¹ / /br: ¹ /

ที่มา: ปรับจาก จรัสศรี เจริญรักษ์, มปป, หน้า 10.

จากตาราง แสดงว่าการกลายเสียงสระในภาษาไทยพจนมิตินี้ สระอี กลายเสียงเป็น เออะ เออ สระอัว กลายเสียงเป็น โอ ออ สระออ กลายเสียงเป็น โอ สระอุ กลายเสียงเป็น อี โอะ และโอ สระเอีย กลายเสียงเป็น แอ สระอะ กลายเสียงเป็น เอะ และ สระไอ/ือ กลายเสียงเป็น เออ

แนวคิดเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนาม

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ปรับแนวความคิดเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนาม ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2524); อังกาบ ผลากรกุล (1972); Campbell (1969) พร้อมทั้งได้นำทฤษฎีอรรถลักษณะ (Semantic Feature) ของ ไนดา (Nida, 1975) และ แนวคิดภาษาศาสตร์สังคม (Socio Linguistics) ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542) เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนาม ผู้วิจัยได้ปรับใช้แนวความคิดจากนักวิชาการ ดังนี้

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2524) ได้กล่าวว่า บุรุษสรรพนามเป็นสรรพนามประเภทหนึ่งในภาษาไทย และให้ความหมาย “บุรุษสรรพนาม” ไว้ว่า บุรุษสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามที่เป็นชื่อในการพูดจา แบ่งเป็น 3 พวก ได้แก่ 1) สรรพนามบุรุษที่ 1 หมายถึง สรรพนามที่ใช้แทนตัวผู้พูด เช่นกู ฉัน ผม 2) สรรพนามบุรุษที่ 2 หมายถึง สรรพนามที่ใช้แทนผู้ฟังหรือคู่สนทนา เช่น มึง เจ้า เอ็ง 3) สรรพนามบุรุษที่ 3 หมายถึง สรรพนามแทนผู้ที่ถูกกล่าวถึง เช่น เขา มัน เป็นต้น

อังกาบ ผลากรกุล (1972) ให้ความหมายคำบุรุษสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนผู้ส่งสาร ผู้รับสาร และผู้ที่ถูกอ้างถึงในการสนทนาและได้แบ่งคำบุรุษสรรพนามแยกตามแนวสังคมวิทยาได้ 11 ประเภท คือ 1) บุรุษสรรพนามเฉพาะ (Pronoun Proper) คือ คำที่ทำหน้าที่เป็นสรรพนามในตัวเอง โดยแบ่งเป็น 3 บุรุษ คือ บุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 เช่น ฉัน เธอ คุณ ท่านเรา 2) คำเรียกญาติ (Kin Terms) เช่น พี่ ป้า 3) การใช้คำเรียกญาติไม่เฉพาะหรือญาติสมมติ (Pseudo Kin Terms) ในกรณีที่บุคคลที่สนทนาด้วยไม่ใช่ญาติและไม่รู้จักกันมาก่อน 4) สรรพนามที่เรียกตามเด็ก (Teknonymy) เพื่อให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้นในช่วงเรียนรู้อาษา เช่น พ่อเรียกพี่สาวตัวเองว่า ป้า เพื่อให้เด็กเรียกตาม 5) การใช้ชื่อจริงหรือชื่อเล่น (Given name) 6) การใช้คำเรียกเพื่อน (Friendship Terms) 7) การใช้คำเรียกอาชีพ (Occupation Terms) 8) คำยืมจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งแบ่งเป็น คำบุรุษสรรพนามเฉพาะ คำเรียกญาติ 9) การใช้ยศ ตำแหน่ง (Titles as Pronouns) 10) บุรุษสรรพนามที่ใช้เฉพาะคู่สมรส (Words and Phrases Specially

Employed to Refer to Spouse) และ 11) บุรุษสรรพนามที่เกี่ยวกับพระภิกษุ (Special Vocabulary Used in Speaking to and by Monks)

ทั้งนี้ การจะแบ่งคำบุรุษสรรพนามเฉพาะ (Pronoun Proper) ออกจากคำนามประเภทอื่น ๆ ที่นำมาใช้เป็นบุรุษสรรพนามนั้นจะต้องดูจากความหมายหรือคุณสมบัติของคำบุรุษสรรพนามนั้น ๆ กล่าวคือ คำบุรุษสรรพนามเฉพาะเมื่อไม่ได้อยู่ในบริบทการใช้ภาษาจะมีความหมายหรือลักษณะเฉพาะ (feature) ที่เกี่ยวข้องกับบุรุษ (Person) ความเป็นมนุษย์ (Human) ความเป็นสัตว์ สิ่งของ (Animate) พจน์ (Number) ความชี้เฉพาะ ความใกล้ ใกล้ผู้ฟัง (Near sender) ลिंगค์ (Gender) และ ความเป็นพระสงฆ์ (Monk) ส่วนนามอื่น ๆ ที่นำมาใช้เป็นบุรุษสรรพนามจะไม่มี ความหมายเหล่านี้เมื่ออยู่ในบริบทการสื่อสาร

แคมเบล (Campbell, 1969) ให้ความหมายบุรุษสรรพนามว่า หมายถึง คำที่ใช้แทนผู้พูด ผู้ฟัง หรือ ผู้ที่ถูกกล่าวถึง ซึ่งต่างจากคำนามประเภทอื่นซึ่งทำหน้าที่เป็นบุรุษสรรพนามคือ บุรุษสรรพนามไม่สามารถขยายด้วยส่วนขยาย หรือ attribute ได้ คำบุรุษสรรพนามยังแตกต่างจากคำนามอื่น ๆ ในเรื่องความหมาย กล่าวคือ บุรุษสรรพนามเมื่อไม่อยู่ในบริบทการสื่อสารจะไม่มี ความหมายอื่นใดนอกเหนือจากความหมายในเรื่อง บุรุษ พจน์ เพศ และบอกความเป็นมนุษย์ไม่เป็นมนุษย์เท่านั้น แต่เมื่ออยู่ในบริบทการสื่อสารจึงอธิบายความหมายเพิ่มเติมจากคำที่นำมาข้างหน้าหรือคำที่บุรุษสรรพนามนั้นแทนได้

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้ปรับแนวความคิดคำบุรุษสรรพนามเพื่อใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) คำบุรุษสรรพนามเฉพาะ (Pronoun Proper) เมื่อไม่อยู่ในบริบทการสื่อสารจะมีความหมายในเรื่อง บุรุษ เพศ พจน์ และ 2) คำนามอื่นที่ใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามจะไม่มี ความหมายในเรื่อง บุรุษ เพศ พจน์

2. แนวคิดเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนามทางภาษาศาสตร์สังคม

ผู้วิจัยนำทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เฟรด (Frake, 1980) ทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis) และทฤษฎีการวิเคราะห์อรรถลักษณะ (Semantic Feature) ของ ไนดา (Nida 1975) อังกาบ ผลากรกุล (1972) และเพียร์ศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2525) แนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคม (SocioLinguistics) อังกาบ ผลากรกุล (2529) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เฟรด (Frake, 1980) เป็นการศึกษาภาษาเพื่อทำความเข้าใจหรือเข้าถึงระบบความรู้ ความคิด ค่านิยม และทัศนคติของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งนั้น เรียกว่าเป็นการศึกษาแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) โดยมีแนวคิดที่ว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิดและการมองโลกของผู้พูด

เนื่องจากรูปภาพเป็นสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยมโนทัศน์ ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายของคำและโครงสร้างของภาษาของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจึงสามารถสะท้อนความนึกคิดและการมองโลกของชนกลุ่มนั้นได้ ดังนั้นการศึกษาเพื่อที่จะทำความเข้าใจและเข้าถึงความคิด โลกทัศน์ของคนในวัฒนธรรมใดนั้นเราจำเป็นต้องให้ความหมายสิ่งของให้มีความสอดคล้องกับระบบความคิดของกลุ่มชนผู้ใช้ภาษาในวัฒนธรรมที่เราศึกษาด้วย ไม่ควรยึดบรรทัดฐานในภาษาของเราเป็นตัวกำหนด ทั้งนี้เนื่องจากคนแต่ละวัฒนธรรมมีการมองสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไปจากคนในวัฒนธรรมอื่น

ทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis) เป็นอีกวิธีหนึ่งทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ที่นิยมใช้กันแพร่หลาย โดยมีผู้เสนอหลักการเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่ ไนด้า (Nida, 1975) กล่าวว่า การวิเคราะห์ความหมายประจำคำต้องระบุลักษณะที่จำเป็นและเพียงพอที่จะแยกความหมายของคำหนึ่งออกจากคำหนึ่งในแวดวงความหมายเดียวกัน และต้องรู้ว่าคำที่นำมาวิเคราะห์สัมพันธ์กับคำอื่นหรือไม่ เพื่อให้เข้าใจความหมายมากขึ้นคำจะมีความหมายก็เพราะมีความแตกต่างกันที่เป็นระบบกับคำอื่นที่มีลักษณะทั่วไปร่วมกัน

เพียรศิริ วงศ์วิธานนท์ (2525) กล่าวว่าหลักการเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบมี 2 ประการคือ

1. ความหมายของคำนำมาแจกแจงเป็นส่วนความหมายย่อยได้ ส่วนย่อยเหล่านี้เรียกว่า “อรรถลักษณะ” (Semantics Feature)
2. อรรถลักษณะแต่ละประเภทที่ประกอบขึ้นมาเป็นความหมายของแต่ละคำนั้นจะไม่ใช่อรรถลักษณะที่พบในคำเพียงคำเดียว กล่าวคือ อรรถลักษณะเป็นเครื่องช่วยให้เราเห็นถึงความสัมพันธ์ของความหมายของคำต่าง ๆ สามารถแสดงแผนภูมิอรรถลักษณะของคำต่าง ๆ ได้ เช่น

พ่อ	แม่
[+มนุษย์]	[+มนุษย์]
[+มีลูก]	[+มีลูก]
[+ชาย]	[-ชาย]

ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำว่า คำบางคำมีความสัมพันธ์ทางความหมายที่ใกล้ชิดกัน ดังตัวอย่างเช่น คำว่า “พ่อ” กับ “แม่” ที่ต่างอรรถลักษณะ [ชาย] เช่น เดียวกัน คำว่า “เด็กชาย” และ “เด็กหญิง” ต่างมีอรรถลักษณะ [+มีชีวิต+มนุษย์-โตแล้ว] เหมือนกันจะต่างกัน

ตรงอรรถลักษณะ [ชาย] ที่จะทำให้คำทั้ง 2 แตกต่างกันโดยสามารถแสดงเป็นแผนภูมิอรรถลักษณะของคำดังนี้

เด็กชาย	เด็กหญิง
[+มีชีวิต]	[+มีชีวิต]
[+มนุษย์]	[+มนุษย์]
[-โตแล้ว]	[-โตแล้ว]
[+ชาย]	[-ชาย]

ทั้งนี้ ในการกำหนดอรรถลักษณะนั้นมักกำหนดให้อรรถลักษณะทางความหมายมีค่าเป็น 2 ค่า (Binary Values) โดยใช้เครื่องหมาย + และ - ประกอบหน้าอรรถลักษณะซึ่งอยู่ภายในเครื่องหมาย [] ดังนั้นแทนที่จะใช้อรรถลักษณะ [+ชาย] และ [+หญิง] จึงใช้ [+ชาย] แทนเด็กชาย และ [-ชาย] แทนเด็กหญิง

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ทางความหมายที่แสดงความใกล้ชิด ของพ่อ แม่ และลูก มีผลต่อการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ใช้ในการเรียกญาติ เช่น คำว่า พ่อ แม่ และลูก เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ 1 ซึ่งใช้แทนผู้พูด และเป็นคำบุรุษสรรพนามที่ 2 ที่ใช้แทนผู้ฟัง เป็นต้น

นอกจากนี้ อังกาบ ผลากรกุล (1972) ได้นำแนวคิดการวิเคราะห์อรรถลักษณะมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเพื่อการอธิบายความหมายย่อยของคำบุรุษสรรพนาม โดยใช้เครื่องหมาย + และ - ไว้ข้างหน้าอรรถลักษณะ กล่าวคือหากมีคุณสมบัติ จะใช้เครื่องหมาย + และไม่คุณสมบัติจะใช้เครื่องหมาย - ข้างหน้าอรรถลักษณะของคำที่วิเคราะห์ นอกจากนี้ อังกาบ ผลากรกุล ยังเพิ่มอรรถลักษณะเพื่อให้เหมาะสมกับการอธิบายความหมายและการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยโดยเพิ่มเครื่องหมาย หมายถึง การมีคุณสมบัติเท่ากัน และเพิ่มอรรถลักษณะ S หมายถึง ผู้พูด R หมายถึงผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึง CRR หมายถึง เงื่อนไขดังตัวอย่าง

/ku/ “กู” S [+relative] [+sibling] [-education] [=age] R [+sibling] [-education] [=age] [-age]

/kan/ “กัน” S [+friend] [+male] R [friend] [+male] CRR [+intimate]

/thuu/ “เธอ” S [+friend] [-male] R [+friend] [-male] CRR [-intimate]

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นความหมายของการใช้คำบุรุษสรรพนาม “กู”, “กัน” และ “เธอ” สามารถอ่านได้ดังนี้ กู หมายถึง ผู้พูดเป็นพี่น้องหรือเป็นญาติ ไม่มีการศึกษาสูง อายุเท่ากัน เมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นพี่น้องหรือญาติ ไม่มีการศึกษาสูง อายุเท่ากันหรือน้อยกว่า “กัน” หมายถึง ผู้พูดเป็นเพื่อนชาย เมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นเพื่อนผู้ชาย โดยมีเงื่อนไขเป็นคนสนิทสนม

กัน ส่วน “เธอ” หมายถึง ผู้พูดเป็นเพื่อนผู้หญิง เมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นเพื่อนผู้หญิง โดยมีเงื่อนไข เป็นคนที่ไม่สนิทสนม

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นผู้วิจัย ได้นำทฤษฎีมาปรับใช้โดยแสดงให้เห็น ความหมายของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนานุกรมอีสาน ตามบริบททางสังคม ได้แก่ 1) กาลเทศะ 2) เพศ 3) อายุ 4) ความเป็นเครือญาติ 5) ความสนิทสนม 6) ความสุภาพ และ 7) การแสดงอารมณ์โดยมีกฎของอรรถลักษณะดังนี้

กาลเทศะ ใช้อรรถลักษณะ คือ [+ทางการ] และ [-ทางการ]

เพศ (Sex) ใช้อรรถลักษณะ คือ [+เพศหญิง] และ [-เพศหญิง]

อายุ (Age) ใช้อรรถลักษณะ คือ [+มากกว่า] และ [-มากกว่า] [+อ่อนกว่า] และ [-อ่อนกว่า] [+เท่ากัน] และ [-เท่ากัน]

ความเป็นเครือญาติ ใช้อรรถลักษณะ คือ [+เครือญาติ] และ [-เครือญาติ]

ความสนิทสนม (Intimacy) ใช้อรรถลักษณะ คือ [+สนิท] และ [-สนิท]

ความสุภาพ (Politeness) ใช้อรรถลักษณะ คือ [+สุภาพ] และ [-สุภาพ]

การแสดงอารมณ์ (Feeling) ใช้อรรถลักษณะ คือ [+พอใจ] และ [-พอใจ]

แนวคิดและทฤษฎีภาษาศาสตร์สังคม คำว่า “Sociolinguistics” พบว่าใช้ครั้งแรกในปี 1952 โดย Curries ซึ่งมีเจตนาารมณ์ที่จะกระตุ้นให้มีการศึกษาค้นคว้าในด้านเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสถานภาพทางสังคม ทำให้มีนักภาษาศาสตร์หลายท่านได้หันมาให้ความสนใจด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคม ซึ่งนักภาษาศาสตร์แต่ละคนต่างก็ให้คำนิยามของภาษาศาสตร์เชิงสังคมไว้หลายนิยาม ดังต่อไปนี้

ไฮม์ส์ (Hymes, 1974, p. 5) ให้คำจำกัดความว่า ภาษาศาสตร์เชิงสังคมเป็นศาสตร์ที่พยายามเข้าถึงภาษา โดยไม่แยกพิจารณาว่าภาษา และชุมชนผู้ใช้ภาษาเป็นคนและส่วนกัน และไม่ได้มองภาษาเป็นเพียงนามธรรมตัวร่วมของชุมชนผู้ใช้ภาษา แต่ได้พยายามศึกษาถึงภาษาที่ใช้สื่อสารตามเหตุการณ์ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยศึกษาทั้งรูปและหน้าที่ของภาษา สื่อสารนั้นว่ามีลักษณะการทำงานสัมพันธ์กันอย่างไรซึ่งคล้ายกับคำนิยามของฟิชแมน (Fishman, 1972) ที่ให้ไว้ว่า ภาษาศาสตร์เชิงสังคมเป็นการศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงของ ภาษา ลักษณะหน้าที่ของภาษา และลักษณะของการใช้ภาษา ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะมีความ เกี่ยวข้องกัน และจะมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสภาพของสังคม สิ่งนี้นักภาษาศาสตร์เชิงสังคม สนใจศึกษาก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของภาษาและสังคม

ทรัดกิล (Trudgill, 1974) ได้นำเอาวัฒนธรรมเข้ามาศึกษาเพิ่มขึ้นอีกด้านหนึ่งจาก ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและสังคมเท่านั้น โดยให้คำว่าจำกัดความไว้ว่า เป็นภาษาศาสตร์

ส่วนที่เกี่ยวกับภาษาในด้านปรากฏการณ์เชิงสังคมและวัฒนธรรม ศาสตร์นี้นำเอาสารัตถะระเบียบวิธี หรือผลการค้นคว้าวิชาทางสังคมศาสตร์ เช่น สังคมวิทยา สังคมมานุษยวิทยา มาใช้ประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่วายแต่บางด้านของสังคมมนุษย์เชิงภูมิศาสตร์ด้วย เป็นการศึกษาที่ใช้อยู่ในบริบทสังคมนั้น ๆ โดยมุ่งจะตอบคำถามว่า เราจะสามารถปรับปรุงความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของภาษาได้อย่างไร และภาษามีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไรและด้วยสาเหตุใดซึ่งก็เหมือนกับคำนิยามของอังกาบ ผลากรกุล (2529, หน้า 70) ที่กล่าวไว้ว่า วิชาภาษาศาสตร์เชิงสังคมได้นำวิธีการสังคมวิทยามาวิเคราะห์ข้อมูลทางภาษาและใช้หลักภาษาศาสตร์วิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมวิทยา โดยศึกษาความหมายของข้อความหรือคำพูดที่ใช้ในภาษา ซึ่งจะสัมพันธ์กับวัฒนธรรม สังคม ภาษา ชุมชนภาษา ภาษาท้องถิ่น ภาษาแบบต่าง ๆ รวมทั้งลีลาในการใช้ภาษาด้วย

สุขุมาวดี ขำหิรัญ (2528) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548) ได้เห็นสอดคล้องกันถึงการมองภาษาลึกลงไปในระดับของสถานการณ์ทางภาษาได้อธิบายไว้ว่า ภาษาศาสตร์เชิงสังคมเป็นการศึกษาถึงโครงสร้างของภาษาและการใช้ภาษาที่เป็นไปตามแบบแผนของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคมของกลุ่มชนที่ใช้ภาษานั้น ๆ ร่วมกัน (Speech Community) และยังยอมรับทั้งสังคมและภาษาที่ใช้ในสังคมนั้น ๆ คือ ขยายแนวการศึกษาภาษาออกไปจนถึงระดับสถานการณ์ทางภาษา (Language Situation) ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงกฎเกณฑ์ทางสังคม และระบบของภาษาทั้งในระดับ เสียง คำ รูปประโยคและความหมาย

จากข้อมูลข้างต้น สามารถเห็นได้ว่า นักภาษาศาสตร์แต่ละท่านได้ให้นิยามที่คล้ายและแตกต่างกันไปบ้างกล่าวโดยสรุปแล้ว ภาษาศาสตร์เชิงสังคมเป็นการศึกษาถึงแตกต่างของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในสังคมหนึ่ง ๆ และระหว่างสังคมต่าง ๆ ตั้งแต่สังคมเล็กไปจนถึงสังคมที่ใหญ่กว่า โดยศึกษาตามเหตุการณ์และในสถานการณ์ทางภาษาที่เป็นจริง เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและสังคมในด้านการใช้ภาษากับกฎเกณฑ์ของสังคมนั้น ๆ โดยมีแนวความคิดพื้นฐานว่าการใช้ภาษาจะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม และมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของสังคมแต่ละสังคม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคมของ อังกาบ ผลากรกุล (2529) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548) โดยสรุปถึงวิธีการศึกษาดังนี้ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและสังคม แบ่งวิธีการตามประเภทของเรื่องที่ศึกษาตลอดจนลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้ 2 วิธีใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร (Correlational Studies) คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางภาษา ซึ่งเป็นตัวแปรตาม และตัวแปรทางสังคมเป็น

ตัวแปรอิสระ โดยศึกษาว่าปัจจัยทางสังคมใดบ้างปัจจัยหนึ่งหรือหลาย ๆ ปัจจัยมีอิทธิพลต่อตัวแปรทางภาษาหรือไม่ และตัวแปรทางสังคมตัวแปรใดที่ทำให้เกิดการแปรผันของการใช้ภาษาของผู้พูด วิธีการศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นการศึกษาเชิงปริมาณและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นส่วนใหญ่ ในขอบข่ายของวิชาภาษาศาสตร์เชิงสังคมตัวแปรทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ถิ่นที่อยู่อาศัย อายุ เพศ อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ และแบบของภาษาที่ใช้หรือวัจนลีลา (Style) แต่เราอาจเอาปัจจัยด้านการศึกษาอาชีพและรายได้ รวมเป็นปัจจัยด้านฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic status)

2. การศึกษาการใช้ภาษาในฐานะที่เป็นการศึกษาลักษณะของภาษาและการใช้ภาษาของผู้พูด ซึ่งเป็นการศึกษาในวงแคบ เช่น ศึกษาที่ใช้ภาษาบางลักษณะ (Linguistic Features) ของผู้พูดบางคนหรือบางกลุ่ม เพื่อช่วยในการอธิบายลักษณะภาษาของกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ โดยส่วนรวมว่ามีรูปแบบใด มีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างจากกลุ่มอื่นหรือไม่อย่างไร โดยผู้ศึกษาจะนำผลการวิเคราะห์มาสรุปเขียนเป็นรูปแบบทางภาษา เช่น ลักษณะของภาษาที่ใช้ในสถานการณ์ต่างๆในสังคมว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ยังครอบคลุมถึงการศึกษการใช้ภาษาในวงกว้าง เช่น ศึกษาการใช้ภาษาของคนสามกลุ่มอายุที่พูดภาษาไทยพจนในภาคอีสาน ทั้งสามกลุ่มจะเลือกใช้ภาษาใดในสถานการณ์ใด มีการสลับเปลี่ยนภาษาในขณะที่สนทนาหรือไม่และอย่างไร ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อภาษาต่าง ๆ ในสังคมเดียวกัน ผลจากการศึกษาในเรื่องดังกล่าวสามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาภาษาในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น หรือใช้ในการจัดการสอนแก่ผู้เรียน ในสังคมที่ใช้มากกว่าหนึ่งภาษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้ภาษาของคนในสังคม มีการใช้ที่แตกต่างกันไปแล้วแต่บุคคลได้แก่ 1) กาลเทศะ 2) เพศ 3) อายุ 4) ความเป็นเครือญาติ 5) ความสนิทสนม 6) ความสุภาพ และ 7) การแสดงอารมณ์ ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า เกิดการแปรในภาษา(Language Variation)

3. ความหมายของคำบุรุษสรรพนาม

3.1 ความหมายของคำสรรพนาม

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าผู้ให้ความหมายความหมายของคำสรรพนามไว้หลายท่านซึ่งผู้วิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1.1 ความหมายตามพจนานุกรม จากการศึกษาคำบุรุษสรรพนามตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 (2556, หน้า 1175) ได้ให้ความหมายของคำสรรพนามไว้ว่า คำสรรพนาม น. หมายถึง คำที่ใช้แทนชื่อ นาม หรือข้อความที่กล่าวมาแล้ว เพื่อไม่ต้องกล่าวชื่อ นาม หรือข้อความนั้นซ้ำอีก

เช่น ฉัน เขา เรา ท่าน ส่วนพจนานุกรมเว็บสเตอร์ (Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged, 2002, p.1816) pronoun n. a word belonging to one of the major form classes in any of a great many languages that is used as a substitute for a noun or noun equivalent, take noun constructions and is declined, refers to persons or things named, asked for, or understood in the context, and has little or no fixed meaning except one of relation or limitation. สรุปได้ว่า คำสรรพนามเป็นคำจำพวกหนึ่งของกลุ่มคำหลัก ซึ่งจะพบในหลายภาษา คำสรรพนามเป็นคำที่เราใช้แทนคำนามหรือคำที่เทียบเท่าคำนาม สามารถใช้ในโครงสร้างเดียวกับคำนาม หมายถึง คนหรือสิ่งของที่พูดถึงหรือเข้าใจได้จากบริบท โดยที่ความหมายจะไม่แน่นอน ยกเว้นคำที่เกี่ยวข้องกันหรือที่มีข้อกำหนดไว้ ทั้งนี้ พจนานุกรมออกซ์ฟอร์ด (Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, 2005, p.1209) pronoun a word that is used instead of a noun or noun phrase, for example he, it, hers, me, them, etc. จากข้อความข้างต้น คำสรรพนาม หมายถึง คำที่ใช้แทนที่คำนามหรือนามวลี เช่น เขา มัน ของเขา ฉัน เป็นต้น Collins Concise Dictionary (2001, p. 1200) pronoun n. one of a class of words that serves to replace a noun or noun phrase that has already been or is about to be mentioned in the sentence or context.

จากข้อความข้างต้น คำสรรพนาม คือ คำชนิดหนึ่งที่ใช้ทำหน้าที่แทนที่คำนามหรือนามวลี ซึ่งได้กล่าวไว้ในประโยคหรือข้อความที่กล่าวมาก่อนหน้า

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คำสรรพนามตามพจนานุกรม หมายถึง คำชนิดหนึ่งที่ทำหน้าที่แทนคำนาม หรือนามวลี ซึ่งได้กล่าวไว้ในประโยคที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ เพื่อไม่ต้องกล่าวประโยคนั้นซ้ำ เช่น เขา มัน ฉัน เรา ท่าน ฯลฯ

3.1.2 ความหมายตามคำนิยามของนักวิชาการ จากการศึกษาความหมายของคำบุรุษสรรพนามตามคำนิยามของนักวิชาการ ได้แก่ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2524) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกับพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน โดยกล่าวว่า คำสรรพนาม เป็นคำที่ใช้แทนนามที่เป็นชื่อหรือใช้แทนข้อความต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อมิให้ซ้ำ ซึ่งในทำนองเดียวกัน บรรจบ พันธุเมธา (2545) และกำชัย ทองหล่อ (2554) ได้อธิบายว่า คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนนามเพื่อที่จะได้ไม่ต้องกล่าวคำนามซ้ำ ๆ กัน ทั้งนี้ได้กล่าวถึงความหมายของคำสรรพนามว่า สรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนนามหรือข้อความที่กล่าวมาแล้วเพื่อไม่ต้องกล่าวนามหรือข้อความนั้นซ้ำอีก เพราะภาษาต้องการความไพเราะและความหมดจดเกลี้ยงเกลา ถ้าต้องกล่าวคำหรือข้อความซ้ำกันอยู่บ่อย ๆ ก็ขาดความสละสลวย ซึ่งสอดคล้องกับเอกฉัตร จารุเมธีชน (2537) และเปรมจิต ชนะวงศ์ (2538) ที่กล่าวว่า คำสรรพนาม คือ

คำแทนคำนามที่ผู้พูดกล่าวไว้ หรือเป็นที่เข้าใจทั้งผู้พูด ผู้ฟัง เพื่อไม่ต้องกล่าวคำนามซ้ำ เพราะภาษาต้องการความไพเราะและสละสลวย ทั้งนี้ วิจิตรนั ภาณพวงค์ (2543) และวรวรรณ ศรียาภย์ (2556) ได้กล่าวทำนองเดียวกันว่าคำสรรพนามว่าเป็นหมวดย่อยของคำนาม เพราะมีลักษณะทั้งที่เหมือนและต่างจากคำนาม ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันภาษาไทย (2552) ได้ให้ความหมายคำสรรพนามไว้ว่า คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนนามทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของนามวลีได้ เช่นเดียวกับคำนาม ส่วนนววรรณ พันธุมธา (2553, หน้า 22) ใช้คำว่า “คำแทน” แทนคำสรรพนามโดยอธิบายว่า คำแทนโดยทั่วไป ผู้พูดมักจะสื่อสารไปยังผู้ฟังโดยใช้คำหลัก อันได้แก่คำนามและคำกริยา แต่บางกรณีผู้พูดก็ใช้คำชนิดอื่นแทนที่จะใช้คำนามหรือคำกริยา คำเช่นนี้อาจเรียกได้ว่า “คำแทน”

จากการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า คำสรรพนาม หมายถึง คำที่ใช้แทนนามที่กล่าวมาแล้วเพื่อไม่ต้องกล่าวนามนั้นซ้ำอีก ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของนามวลีได้ เช่นเดียวกับคำนาม เพื่อให้เกิดความไพเราะและสละสลวย

3.2 ประเภทของคำสรรพนาม

จากการศึกษาพบว่า นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของคำสรรพนามไว้ดังนี้ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2524, หน้า 78-82) เปรมจิต ชนะวงค์ (2538) และบรรจบ พันธุมธา (2545) แบ่งคำสรรพนามได้ 6 ชนิด คือ 1) บุรุษสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนชื่อในการพูด มี 3 บุรุษ คือ บุรุษที่ 1 ใช้แทนตัวผู้พูดเอง เช่น ข้า กู ฉัน ผม, บุรุษที่ 2 ใช้แทนชื่อผู้ฟัง เช่น เจ้า เอ็ง มึง สู้ และบุรุษที่ 3 ใช้แทนชื่อคน สัตว์ สิ่งของที่กล่าวถึง เช่น เขา มัน ท่าน พระองค์ 2) ประพันธสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามที่ติดต่อกัน คือติดกับนามที่อยู่ข้างหน้า คือ ที่ ผู้ที่ ซึ่ง ผู้ซึ่ง 3) ปฤจฉาสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้เป็นคำถาม เช่น ใคร อะไร ไหน 4) วิภาคสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามข้างหน้าเพื่อจำแนกนามนั้นออกเป็นส่วน ๆ เช่น ต่าง บ้าง กัน 5) นิยมสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามเพื่อให้รู้กำหนดแน่นอน เช่น นี่ นั่น โน่น หนี่ หนั้น โหน่น และ 6) อนิยมสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามที่ไม่กำหนดแน่นอน เช่น ใคร ผู้หนึ่งผู้ใด ชาวไหน

วิจิตรนั ภาณพวงค์ (2543) และวรวรรณ ศรียาภย์ (2556) แบ่งคำสรรพนามได้ 5 ชนิด ได้แก่ 1) คำบุรุษสรรพนาม อาจเรียกว่าคำสรรพนามบอกบุรุษ หรือคำสรรพนามแทนบุคคลก็ได้ คือคำสรรพนามที่ใช้ระบุแทนบุคคล เพื่อบอกว่าเป็นผู้พูด ผู้ที่พูดด้วย หรือผู้ที่กล่าวถึง คำบุรุษสรรพนามอาจใช้แทนคน สัตว์ ต้นไม้ วัตถุ หรือความคิดก็ได้ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ คำสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนตัวผู้พูดหรือผู้เขียน เช่น ฉัน ผม ข้าพเจ้า คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้ที่พูดด้วย ได้แก่ ผู้ฟังกับผู้อ่าน เช่น เธอ คุณ ท่าน และคำสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ที่

กล่าวถึง เช่น เขา ท่าน เธอ 2) คำสรรพนามถาม อาจเรียกว่า ปฤจฉาสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามและใช้แสดงคำถามในขณะเดียวกัน ในภาษาไทยมีเพียง 3 คำ คือ ใคร อะไร ไหน 3) คำสรรพนามชี้เฉพาะ อาจเรียกว่า นิยมสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้บอกระยะเวลาใกล้ไกล มีเพียง 8 คำ คือ นี่ นั้น โน่น นู่น นี่ นั้น โน่น นู่น 4) คำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ อาจเรียกว่า อนิยมสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ไม่ระบุ หรือกำหนดแน่นอนว่าหมายถึงผู้ใด อะไร สิ่งใด หรือสถานที่ใด ได้แก่ ใคร อะไร ไหน และ 5) คำสรรพนามแยกฝ่าย อาจเรียกว่า วิภาคสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนคำนามหรือคำบุรุษสรรพนามที่อยู่ข้างหน้าเพื่อแสดงว่ามีหลายฝ่ายหลายส่วน แต่ละฝ่ายแต่ละส่วนแยกกันทำกริยาใดกริยาหนึ่งหรือมากกว่า มี 3 คำ คือ ต่าง บ้าง กัน

ส่วน นววรรณ พันธูเมธา (2553) ได้แบ่งประเภทของคำแทนหรือคำสรรพนามเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1) คำบอกบุรุษ หมายถึง คำบอกบุรุษใช้แทนคำนามในการสนทนา บุคคล หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องในการสนทนา แยกย่อยเป็น ผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึงหรือสิ่งที่ถูกกล่าวถึง ตัวอย่าง คำบอกบุรุษที่เป็นผู้พูด เช่น ฉัน ข้าพเจ้า ผม ฯลฯ คำบอกบุรุษที่เป็นผู้ฟัง เช่น เจ้า แก ท่าน เธอ ฯลฯ และ คำบอกบุรุษที่เป็นผู้ถูกกล่าวถึง เช่น เขา มัน พระองค์ ฯลฯ 2) คำชี้เฉพาะ หมายถึง คำชี้เฉพาะแสดงว่าบุคคลหรือสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงนั้นอยู่ใกล้หรือไกลเพียงไร คำชี้เฉพาะที่ใช้แทนคำนามได้แก่ นี่ นั้น โน่น นู่น นี่ นั้น โน่น นู่น 3) คำไม่ชี้เฉพาะ หมายถึง คำที่มีความหมายกว้าง ไม่กำหนดแน่นอน คำไม่ชี้เฉพาะที่ใช้แทนคำนาม ได้แก่ คำว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร 4) คำบอกการแยก หมายถึง คำบอกการแยกที่ได้แก่คำว่า ต่าง เมื่อใช้เป็นคำแทนจะอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค ประโยคที่มีคำว่า ต่าง ปรากฏเพียงลำพังก็ได้ ไม่ต้องปรากฏคู่กันอย่างประโยคที่มีคำว่า บ้าง 5) คำบอกผู้ทำร่วม หมายถึง คำบอกผู้ทำร่วม ความหมายว่าผู้กระทำกริยามีมากกว่าหนึ่งกระทำร่วมกันหรือต่อกัน ได้แก่คำว่า กัน มีตำแหน่งอยู่หลังคำกริยา เมื่อใช้เป็นคำแทนจะทำหน้าที่เป็นกรรมหรือปัจจัยเกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้างต้น พบว่านักวิชาการจะแบ่งคำสรรพนามเป็น 6 ประเภท และ 5 ประเภทซึ่งมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม ประพันธสรรพนาม ปฤจฉาสรรพนาม วิภาคสรรพนาม นิยมสรรพนาม และอนิยมสรรพนาม ส่วนผู้ที่แยกประเภทแตกต่างจากท่านอื่นๆคือ นววรรณ พันธูเมธา ดังนี้ คำบอกบุรุษ คำชี้เฉพาะ คำไม่ชี้เฉพาะ คำบอกการแยก และคำบอกผู้ทำร่วม

3.3 ความสำคัญของคำบุรุษสรรพนาม

คำบุรุษสรรพนามนั้นมีความสำคัญในการสื่อสารในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของคำบุรุษสรรพนามไว้ดังนี้

อังกาบ ผลากรกุล (2529) ได้กล่าวในทำนองเดียวกับ สุชาดา เจียพงษ์ (2553) โดยกล่าวว่า คำบุรุษสรรพนามจะสะท้อนคำพูดที่ใช้ในภาษา ซึ่งจะสัมพันธ์กับ วัฒนธรรม สังคม ภาษา ชุมชนภาษา ภาษาท้องถิ่น ภาษาแบบต่าง ๆ รวมทั้งลีลาในการใช้ภาษา ด้วย ทั้งนี้ กลวิธีการใช้บุรุษสรรพนามในภาษาไทยไม่เพียงแสดงให้เห็นว่าคนไทยใช้บุรุษสรรพนามอย่างไรในสถานการณ์ปกติหรือเมื่อแสดงอารมณ์ แต่ยังแสดงให้เห็นปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่สามารถสะท้อนสังคมระบบอาวุโส ความอ่อนน้อมถ่อมตนให้เกียรติผู้อื่นและ เมตตาเอ็นดูผู้น้อย ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนไทยแต่ละภูมิภาค จะมีผลต่อการเลือกใช้บุรุษสรรพนามซึ่งสอดคล้องกับ จารุวรรณ พุ่มพฤษ (2525) วราภรณ์ แสงสด (2532) และเปรมจิต ชนะวงศ์ (2538) ที่มีความเห็นว่าองค์ประกอบสำคัญที่มีผลทำให้การใช้คำบุรุษสรรพนามต่างกันคือ สถานการณ์ในการพูด ตำแหน่งหรือฐานะของผู้ที่พูดด้วย การเป็นเครือญาติกัน และอายุ ซึ่งการใช้คำบุรุษสรรพนามจะแสดงให้เห็นประเพณี วัฒนธรรม ทางภาษาของผู้ที่พูดว่าให้ความสำคัญกับใคร ระหว่างผู้ที่มีความอาวุโสกว่า กับผู้ที่อายุอ่อนกว่า

ทั้งนี้ สิริพร หฤทัยวิญญู (2545) และฉิงหยู เหวิน (2556) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า คำบุรุษสรรพนามจะขึ้นอยู่กับ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่ถูกกล่าวถึง ตามบทบาททางสังคมและปัจจัยทางสังคม ที่สำคัญคือ เพศ อายุ ระดับชั้นทางสังคม ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ กาลเทศะ ความใกล้ชิด สถานการณ์ในการพูด ตำแหน่งหรือฐานะของผู้ที่พูดด้วย ความเป็นทางการไม่เป็นทางการ ความอ่อนน้อมถ่อมตน สถานภาพทางสังคม ความสุภาพ และความสนิทสนม ซึ่งสอดคล้องกับ แคมเบล (Campbell, 1969) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยสำคัญของคำบุรุษสรรพนามนั้นขึ้นอยู่กับเพศของผู้ร่วมการสื่อสารเพราะเพศชายและหญิงจะใช้คำบุรุษสรรพนามแตกต่างกันตามบริบทของการสนทนา

อย่างไรก็ตาม มีชัย เอี่ยมจินดา (2534) และวรวรรณ ศรียาภัย (2556) ได้ให้ความสำคัญด้านการเปลี่ยนแปลงระบบบุรุษสรรพนามที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม โดยสังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งยุคสมัยจะส่งผลให้การใช้คำบุรุษสรรพนามเปลี่ยนแปลงตาม บริบทและบทบาททางสังคมของผู้ใช้คำบุรุษสรรพนาม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่ถูกกล่าวถึง ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมกล่าวไว้ว่า คำบุรุษสรรพนาม คำสรรพนามบอกบุรุษ หรือคำสรรพนามแทนบุคคล ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคม รวมทั้งประวัติศาสตร์ของคนในสังคมนั้น ๆ ด้วย

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความสำคัญของคำบุรุษสรรพนามได้ว่า คำบุรุษสรรพนามสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ใช้คำบุรุษสรรพ

นามตามบริบททางสังคม อันได้แก่ กาลเทศะ สถานภาพ เพศ อายุ อาชีพ ความเป็นเครือญาติ หรือแม้แต่ระดับชนชั้นทางสังคม รวมทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคนในสังคมด้วย

3.4 บริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการใช้คำบุรุษสรรพนาม

การใช้คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยนั้นมีบริบททางสังคมไทยหลายประการที่เป็นตัวกำหนดการเลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ คูก (Cooke 1968) อังกาบ ผลการกุล (1972) จตุพร ศิริสัมพันธ์ (2529) และ สุชาติา เจียรพงษ์ (2553) ต่างแสดงให้เห็นว่า บริบททางสังคมมีอิทธิพลต่อการใช้คำบุรุษสรรพนาม การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งพิจารณาการใช้คำบุรุษสรรพนามในบริบททางสังคม ซึ่งได้แก่ 1) กาลเทศะ 2) เพศ 3) อายุ 4) ความเป็นเครือญาติ 5) ความสนิทสนม 6) ความสุภาพ และ 7) การแสดงอารมณ์

การศึกษานี้จะให้ความหมายของการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคม ดังต่อไปนี้

3.4.1 กาลเทศะ หมายถึง เวลาและสถานที่ของการใช้ภาษา ตรงกับคำว่า setting หรือ scene ในภาษาอังกฤษ เช่น “ที่โต๊ะอาหาร”, “ตอนเย็น”, “ในห้องเรียน” เป็นต้น ในการใช้ภาษาผู้พูดต้องถามตัวเองด้วยว่า กำลังใช้ภาษาที่ไหนและเมื่อไร นอกจากจะต้องถามว่า กำลังพูดกับใคร (ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง) และกำลังพูดเรื่องอะไร ในการใช้ภาษาเราต้องเลือกรูปแบบให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ครูพูดกับนักเรียนคนเดียวกันในห้องเรียนกับนอกห้องเรียน อาจใช้ภาษาคนละแบบ หรือเมื่อเราพูดกับเพื่อนที่โต๊ะอาหารกับพูดกับเพื่อนคนเดียวกันในห้องประชุม ภาษาที่ใช้พูดกับเขามักเป็นคนละแบบ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า เมื่อกาลเทศะต่างกัน การใช้คำบุรุษสรรพนามก็จะต่างออกไป รูปประโยคก็จะต่างกัน โดยทั่วไปถ้าสถานที่เป็นทางการ รูปภาษาที่ใช้จะซับซ้อนขึ้น เช่น จาก “สงสัย” กลายเป็น “มีข้อสงสัย” “น่าสนใจ” กลายเป็น “เป็นเรื่องที่น่าสนใจ” เป็นต้น

ทั้งนี้ ปัจจัยทั้ง 3 อย่างคือความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เรื่องที่พูด และ กาลเทศะ เมื่อรวมกันจะกลายเป็นองค์ประกอบของสถานการณ์ ดังนั้น เมื่อเราพูดถึงสถานการณ์การใช้ภาษา เราหมายถึง การใช้ภาษาพูดกับใคร พูดเรื่องอะไร และพูดที่ไหน/เมื่อไร ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการผู้พูดกับผู้ฟังมักมีความสนิทสนมกัน เรื่องที่พูดมักเป็นเรื่องไม่จริงจัง หรือธรรมดา ๆ และสถานที่หรือโอกาสที่ใช้ภาษามักไม่มีพิธีรีตอง ภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาไม่เป็นทางการ มีลักษณะเรียบง่าย ส่วนในสถานการณ์เป็นทางการ ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนิทกัน หรือผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าเมื่อเทียบกับผู้พูด เรื่องที่พูดมักเป็นเรื่องที่สำคัญจริงจัง และสถานที่หรือโอกาสที่ใช้ภาษามักมีพิธีรีตองหรือเคร่งขรึม ภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาทางการมีลักษณะคือ ใช้ถ้อยคำหรือหยาบและรูปประโยคซับซ้อน (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532)

3.4.2 เพศ (sex) หมายถึง เพศสภาพ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง ซึ่งภาษาบางภาษามีการระบุทางไวยากรณ์ เช่น มีการเติมหน่วยคำเติม (affix) เพื่อแสดงเพศ หรือใช้คำนำหน้าคำนามที่แตกต่างกันตามเพศของคำ ตัวอย่างเช่น คำนามในภาษาฝรั่งเศส le soldat (ทหาร: คำนามเพศชาย) la maison (บ้าน: คำนามเพศหญิง) un prince (เจ้าชาย) une princesse (เจ้าหญิง) เป็นต้น (ศิษย์ ศรีนราวัฒน์, 2548)

นอกจากนี้ยังพบว่าในภาษาบางภาษา เช่น ภาษาโคอาซาด์ ในมลรัฐหลุยเซียนา มีความแตกต่างทางระบบหน่วยคำ อย่างสม่ำเสมอในคำกริยาที่ใช้โดยผู้พูดชายและผู้พูดหญิง คือ ผู้พูดชายมักจะเติม [-s] ที่ท้ายรูปคำกริยาที่ผู้หญิงใช้เสมอ (Hass, 1944 อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532) ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้หญิงพูดว่า [lakaw] ผู้ชายจะพูดว่า [lakaws] ซึ่งทั้งสองคำแปลเหมือนกันว่า "เขากำลังยกมันขึ้น" ส่วน เลคอฟ (Lakoff, 1973 อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532) ได้ชี้ให้เห็นว่าในสังคมอเมริกัน ถ้าเด็กผู้หญิงพูดเหมือนเด็กผู้ชาย เขามักจะถูกตำหนิติเตียนหรือเหยียดหยาม หรือไม่เป็นที่ยอมรับ

3.4.3 อายุ หมายถึง อายุเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ในการกำหนดระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก อายุเป็นเครื่องบ่งชี้รูปแบบการใช้ภาษาในการสื่อสารระหว่างสมาชิก เพราะบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนากำหนดจากอายุของคู่สนทนาด้วย ในสังคมไทย อายุเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยทั่วไปผู้ที่อายุมากจะมีโอกาสมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยสามารถออกคำสั่ง มีอำนาจในการตัดสินใจ และมีสถานภาพสูงกว่า (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532) แม้สังคมไทยจะไม่มีเส้นขีดระบุจุดเริ่มต้นของวัยต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน แต่ก็มีเกณฑ์บางอย่างเป็นเครื่องระบุได้ เช่น อายุ 15 ปี ก็ถือเป็นจุดที่พ้นวัยเด็ก เห็นได้จากการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อ จากเด็กชายเด็กหญิง เป็น นายและนางสาว อายุ 20 ปี เป็นจุดเริ่มของความเป็นผู้ใหญ่ เพราะกฎหมาย ถือว่า บรรลุนิติภาวะ มีสิทธิ์แต่งงานได้โดยไม่ต้องมีการยินยอมจากผู้ปกครอง และอายุ 60 ปี เป็นขีดระบุวัยชรา เนื่องจากต้องปลดเกษียณจากงานที่รับราชการอยู่ ส่วน ลาบอฟ (Labov, 1972 อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532) ให้ข้อเสนอไว้ว่า เราสามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของภาษาได้จากการแปรภาษาของคนต่างรุ่นอายุกัน ภาษาของผู้พูดที่มีอายุมากที่สุด สามารถเปรียบได้กับภาษาของอดีต ภาษาของผู้พูดรุ่นกลาง ก็ถือได้ว่าเป็นภาษาปัจจุบัน และภาษาของคนรุ่นอายุน้อย ถือได้ว่าเป็นภาษาของอนาคต ความแตกต่างกันของภาษาเช่น ที่ว่านี้เปรียบเหมือนความแตกต่างของกาลเวลาจริง

3.4.4 ความเป็นเครือญาติ หมายถึง ระบบเครือขายความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกันโดยสายเลือด หรือการแต่งงาน การจะนับว่าใครเป็นญาติจะขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ในแต่ละวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดเครือญาติจึงเป็นเรื่องของวัฒนธรรม ซึ่งคำบุรุษสรรพ

นามในการเรียกญาติ (Kin Terms) เช่น พี่ น้า อา ลูก หลาน ปู่ ย่า ตา ยาย ป้า ซึ่งคำเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความเคารพในความเป็นเครือญาติกันของผู้ใช้คำบุรุษสรรพนาม (เยาวลักษณ์ กระแสร์สินธุ์, 2529, หน้า 24-26)

3.4.5 ความสนิทสนม (Intimacy) หมายถึง คนที่มีความคุ้นเคยใกล้ชิด ความเข้าใจ และความเอื้ออาทรต่อกัน กล่าวคือการใช้ภาษานั้น ผู้พูดต้องคำนึงด้วยว่าผู้ฟังเป็นใคร หรือเขากำลังพูดคุยอยู่กับใครหรือตนเป็นอะไรกับเขา มองในมุมกลับ ถ้าเราพิจารณาการใช้ภาษา เช่น บทสนทนาระหว่างคน 2 คน เราอาจทายได้ว่าผู้พูดกับผู้ฟังเป็นอะไรกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังที่จะเป็นตัวกำหนดให้ผู้พูดใช้ภาษาแตกต่างกันไปนั้นถูกกำหนดโดยปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความเกี่ยวข้องกันในบทบาททางสังคม เช่น พ่อกับลูก นายกับบ่าว ครูกับนักเรียน ชั้นทางสังคม เช่น ราชนวงศ์กับคนสามัญ หรืออายุ เช่น คนแก่กับเด็ก เป็นต้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532)

3.4.6 ความสุภาพ (Gentle) หมายถึง ผู้อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ กล่าวคือ ความสุภาพในภาษามิใช่เนื้อหาของการพูด หากแต่เป็นวิธีการพูดการใช้คำที่แสดงถึงท่าทีและความรู้สึกของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟัง (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, 2526)

ทั้งนี้ ภาษาสุภาพหรือวิธีแสดงความสุภาพในภาษาไทย คือท่าทียกย่องให้เกียรติผู้ฟัง และถ่อมตนของผู้พูด มีลักษณะเป็นภาษาทางการ ใช้ได้ในที่สาธารณะและใช้ได้กับบุคคลแปลกหน้า ภาษาสุภาพจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้นมาใช้จนเป็นที่ยอมรับของสังคมว่าเป็นถ้อยคำที่แสดงถึงความสุภาพ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของสังคมและยุคสมัย (เยาวลักษณ์ กระแสร์สินธุ์, 2529)

คำที่ใช้แทนตัวผู้พูดและผู้ฟังนับเป็นคำที่แฝงความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนของผู้พูดและยกย่องผู้ฟัง จะมีมิติซ้ำซ้อนกันถึง 3 มิติ คือ มิติแรก การใช้คำบุรุษสรรพนาม คำที่ใช้แสดงความสุภาพอ่อนน้อม คือ ผม คุณ ท่าน มิติที่สอง คือ มิติวัย เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับอายุและความสัมพันธ์กันฉันญาติ เช่น พ่อ แม่ ตา ยาย ลุง ป้า พี่ คำเหล่านี้จะต้องไม่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ฉันญาติที่แท้จริง มิติที่สาม คือ มิติสถานภาพทางสังคม เป็นการใช้อำนาจแทนตัวที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางสังคม คือคำที่แสดงตำแหน่ง หรือยศ หรือหน้าที่การงาน เช่น หัวหน้า อธิบดี อย่างไรก็ตามคำที่นำมาใช้สื่อความสุภาพ มีดังนี้ หมวดคำสรรพนาม ได้แก่ บุรุษสรรพนาม ท่าน คุณ กระผม ดิฉัน หมู เธอ เจ้า และหมวดคำนาม ได้แก่ คำเครือญาติ คือ พ่อ แม่ พี่ น้อง คำนำหน้าชื่อ นาย

3.4.7 การแสดงอารมณ์ (Emotion) หมายถึง การแสดงออกทางภาษา สีสหน้า ท่าทางซึ่งในการแสดงออกนี้อาจแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม โดยองค์ประกอบของการแสดง

อารมณ์ มี 3 ประการ ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านสรีระ (Physiological dimension) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางร่างกายที่จะต้องเกิดขึ้นควบคู่กับปฏิกิริยาทางอารมณ์ 2) องค์ประกอบทางด้านการนึกคิด (Cognitive dimension) หมายถึง การมีปฏิกิริยาด้านจิตใจที่เกิดขึ้นต่อสถานการณ์ที่กำลังเป็นอยู่และเกิดอารมณ์ขึ้นมา เช่น ชอบ-ไม่ชอบ พอใจ-ไม่พอใจ เป็นต้น และ 3) องค์ประกอบด้านการมีประสบการณ์ (Experiential dimension) หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดภายในจิตใจของแต่ละบุคคลซึ่งจะมีความแตกต่างกันไป เช่น การแสดงออกทางภาษาหรือคำพูด เป็นต้น คาร์ลสัน, เจ (Carlson, 1993: 400)

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารโบราณ

เอกสารโบราณในภาคอีสาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน เป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่มีอายุนับพันปี มีโบราณสถานโบราณวัตถุที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต มีขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตนเองสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานมีภาษาและมีตัวอักษรเป็นของตนเอง อันเป็นเครื่องยืนยันถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาวอีสานในอดีต อักษรโบราณซึ่งมีอยู่ 3 ประเภท คือ 1) อักษรธรรมอีสาน 2) อักษรไทยน้อยหรืออักษรไทยอีสาน และ 3) อักษรขอม ในการบันทึกจะใช้วัสดุอาทิ ศิลา ฝิวไม้ไผ่ ใบลาน แผ่นเงิน แผ่นทอง แต่เอกสารโบราณส่วนใหญ่จะบันทึกลงในใบลาน จารลงในใบลาน หรือเรียกกันโดยทั่ว ๆ ไปว่าหนังสือใบลานหรือหนังสือผูก ซึ่งจะพบกันโดยทั่ว ๆ ไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามวัดวาอารามต่าง ๆ จนกล่าวได้ว่าที่ใดมีวัดที่นั่นมีใบลาน

อย่างไรก็ตาม เอกสารโบราณจะแสดงให้เห็นสังคมและวัฒนธรรม 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) เป็นหลักฐานทางโบราณคดี เช่น วัตถุโบราณ ชุมชนโบราณ ซึ่งหลักฐานเหล่านี้ให้ความรู้ทางวัฒนธรรม และ 2) เป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์วรรณา หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และสังคม ซึ่งหลักฐานเหล่านี้ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ รวมทั้งคัมภีร์ใบลานต่าง ๆ ซึ่งเอกสารเหล่านี้ทำให้ทราบว่าใคร ทำอะไรประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างไร (โสรัจ พิศชวนชม, มปป, หน้า 19-25)

ทั้งนี้ เอกสารโบราณประเภทวรรณกรรมท้องถิ่น หรือวรรณกรรมพื้นบ้าน คือ ผลผลิตทางภูมิปัญญาของปราชญ์ หรือผู้มีความรู้พื้นบ้านที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ในสังคม โดยให้ทั้งความบันเทิง คติสอนใจ ซึ่งวรรณกรรมท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกันไปตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามวรรณกรรมท้องถิ่นจะมีความคล้ายคลึงกัน คือ มีคติธรรมสอนใจในทางพระพุทธศาสนา (ธวัช ปุณโณทก, 2540, หน้า 1-5)

อย่างไรก็ตาม หลักฐานทางโบราณคดีจะได้รับการดูแลโดยกรมศิลปากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ส่วนหลักฐานเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนาจะให้ความสนใจน้อยอันเป็นเหตุให้สูญไป ซึ่งหลักฐานจากเอกสาร ใบลาน สมุดข่อย จะบันทึกเรื่องราวทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งภาษาของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ด้วย

ดังนั้น วรรณกรรมท้องถิ่นที่จารไว้ในใบลาน จะปรากฏอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลางอนุรักษณ์และสืบทอด ซึ่งเนื้อหาในวรรณกรรมท้องถิ่นจะเป็นไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่ง ธวัช ปุณโณทก (2540) ได้แบ่งวรรณกรรมท้องถิ่นออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) วรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง 2) วรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือ 3) วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ และ 4) วรรณกรรมท้องถิ่นภาคอีสาน ซึ่งวรรณกรรมแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันออกไปตามภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากสภาพสังคม ประเพณีและวัฒนธรรม ในแต่ละภูมิภาคที่แตกต่างกัน ส่งผลให้วรรณกรรมมีความแตกต่างกัน เพราะวรรณกรรมผลิตผ่านความนึกคิดของมนุษย์ จึงสะท้อนให้เห็นวรรณกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แฝงอยู่ด้วย ซึ่งภาษาที่เองที่เป็นส่วนหนึ่งทีแสดงให้เห็นกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาคำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณที่เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวไทยพวนภาคอีสานร่วมด้วย

ความสำคัญของเอกสารโบราณ

เอกสารโบราณได้บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ บันทึกภาพสะท้อนของสังคมวิถีชีวิตชาวบ้านแต่ละท้องถิ่น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าเจ้าของเอกสาร คัมภีร์ใบลานว่าเป็นกลุ่มชนที่มีอารยธรรม มีหนังสือเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ซึ่งในเอกสารโบราณนั้นมีทั้งเรื่องราวทางโลกและเรื่องราวทางธรรม ซึ่งมีความสำคัญดังนี้

1. เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หรือตำนาน จะเกี่ยวข้องกับ ตำราไสยศาสตร์ ตำรายาสมุนไพร ตำรากฎหมาย ตำราหมอดู ตำราสู่ขวัญบายศรี นิทาน วรรณกรรมมุขปาฐะ จดจารพื้นต่างๆ เช่น พื้นเวียง พื้นทรายทอง เป็นต้น ซึ่งจะแสดงให้เห็น ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี สะท้อนผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นที่ปรากฏในเอกสารโบราณ

2. เรื่องราวทางธรรม คัมภีร์ศาสนา จะจดจารจำเพาะเรื่องราวในทางพระพุทธศาสนา จะสอดแทรกเรื่องราวปรัชญาทางพระพุทธศาสนา เพื่อการอบรมสั่งสอน ซึ่งจะเน้นเรื่องกฎแห่งกรรม (ธวัช ปุณโณทก, 2540, หน้า 5 และ ไสรัจ พิศวนชม, 2531, หน้า 6)

อย่างไรก็ตาม เอกสารโบราณ มีความสำคัญในการให้ความรู้เรื่องราวทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีต เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐานในการอยู่

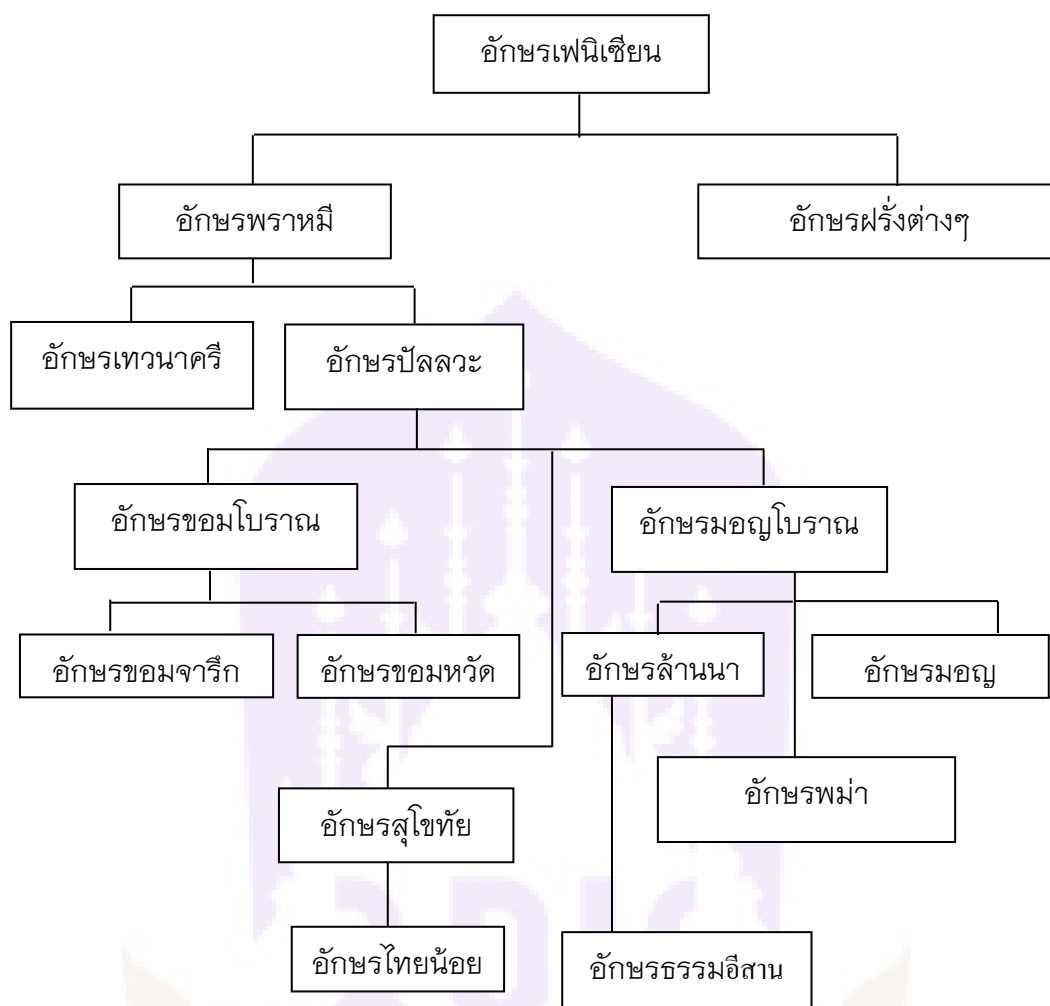
ร่วมกันของคนในสังคม ทำให้เข้าใจสภาพสังคมในท้องถิ่น เข้าใจภาษา เข้าใจความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม อีกทั้งยังได้เรียนรู้ภาษาถิ่นด้วย

ภาษาที่ใช้ในการบันทึกเอกสารโบราณ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน ได้ถูกครอบครองโดยอาณาจักรล้านช้างในสมัยพระเจ้าโพธิสาลราช (พ.ศ. 2059-2091) ซึ่งในช่วงนี้อาณาจักรล้านช้างได้มีการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง อันเป็นเหตุให้ภาคอีสานได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนา และอักษรล้านนาจากอาณาจักรล้านช้างด้วย และได้มีการใช้อักษรล้านนากันอย่างแพร่หลาย ต่อมาได้มีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบของอักษรล้านนา จนกลายเป็นอักษรธรรมอีสานในที่สุด (โสรัจ พิศพนวม, 2531, หน้า 2)

ดังนั้น ภาษาที่ใช้ในการบันทึกเอกสารโบราณ คือ อักษรธรรมหรืออักษรธรรมอีสาน ซึ่งเป็นอักษรในตระกูลอักษรมอญโบราณ อักษรธรรมอีสานใช้กันอย่างแพร่หลายในภาคอีสาน ส่วนมากใช้บันทึกเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา ส่วนเรื่องเกี่ยวกับวรรณกรรมนั้นมักจะใช้อักษรไทยน้อยบันทึก ซึ่งอักษรธรรมอีสานที่เก่าแก่ที่สุด คือ จารึกวัดศรีคุณเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จารึกเมื่อ พ.ศ. 2103 ส่วนหลักฐานทางโบราณคดีเก่าแก่ที่สุด คือ คัมภีร์วิสุทธิมรรค พบที่วัดศรีชมชื่น อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จารึกเมื่อ พ.ศ. 2143 ซึ่งตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (โสรัจ พิศพนวม, 2531, หน้า 3)

อย่างไรก็ตาม เอกสารโบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มิได้มีจำเพาะเอกสารโบราณเท่านั้น แต่ยังมีเอกสารชนิดอื่น ๆ เช่น สมุดข่อย หรือเรียกว่าสมุดไทย และศิลาจารึก ซึ่งอักษรที่ใช้เขียนในหนังสือโบราณจะแสดงดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพ 12 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของอักษรโบราณ

ที่มา: โสรัจ พิศวนชม, (2529), หน้า 8.

โดยสรุปจากเอกสารโบราณ ทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ 1) กำฟ้าปลาแตก 2) นางพมหอม และ 3) ฉลองไตรปิฎก ที่นำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้สามารถสันนิษฐานอายุของเอกสารโบราณจากรูปแบบตัวอักษร ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก ดร. สมัย วรรณบุตร ผู้เชี่ยวชาญด้านอักษรโบราณอีสาน มีรายละเอียดดังนี้

1. เรื่อง กำฟ้าปลาแตก อักษรไทยน้อย อายุจากการสันนิษฐานตัวอักษร อยู่ในช่วง พ.ศ. 2421
2. เรื่อง นางพมหอม อักษรไทยน้อย อายุจากการสันนิษฐานตัวอักษร ไม่ปรากฏ พ.ศ.
3. เรื่อง ฉลองไตรปิฎก อักษรธรรม อายุจากการสันนิษฐานตัวอักษร ไม่ปรากฏ พ.ศ.

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาษา

ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดด้านการเปลี่ยนแปลงภาษาซึ่งได้มีผู้อธิบายไว้ดังนี้

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงภาษา ไว้ว่าการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การที่บางสิ่งบางอย่างมีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงของภาษาสามารถเกิดได้ในทุกระดับของภาษา ได้แก่ ระดับเสียง เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงเสียง หรือการกลายเสียง (Sound Change) ดังกรณีที่เสียงบางเสียงเคยใช้ในอดีต แต่ปัจจุบันสูญหายไปจากภาษา เช่นเสียงที่แทนด้วยตัวอักษร ข (ข-ขวด) ในภาษาไทย ซึ่งในอดีตเคยมี และออกเสียงต่างจาก ข-ไซ้ แต่ปัจจุบันสูญหายไปจากภาษาไทยแล้ว ตัวอักษรจึงเลิกใช้ตามไปด้วย หรือเสียงบางเสียงในปัจจุบัน แต่อาจสูญหายไปในอนาคต เช่น เสียง ร ในภาษาไทยเป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเสียงอาจอยู่ในรูปที่อยู่ตรงข้ามกับการสูญเสียเสียง คือ การเพิ่มของเสียง เช่นเสียงที่ไม่เคยมีอาจปรากฏขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงเสียงยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติบางประการของเสียง เช่น เปลี่ยนจากเสียงก้อง (Voiced Sound) เป็นเสียงไม่ก้อง (Voiceless Sounds) เช่น เสียง /t/ เปลี่ยนเป็น /d/ หรือตรงข้าม เช่น /d/ เปลี่ยนเป็น /t/ เปลี่ยนจากเสียงกัก เป็นเสียง เสียดแทรก เช่น /t/ เปลี่ยนเป็น /s/ หรือตรงกันข้าม เช่น /s/ เปลี่ยนเป็น /t/ เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงของภาษาอาจเกิดในระดับหน่วยคำ คำ และประโยค ระดับหน่วยคำ เช่น ใช้ “การ” เป็นหน่วยแปลงคำกริยาเป็นคำนาม เช่น “พัฒนา” เป็น “การพัฒนา” ส่วนการเปลี่ยนแปลงในระดับประโยค ซึ่งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ (Syntactic Change) หมายถึงการใช้รูปแบบประโยคบางรูปแบบที่ไม่เคยปรากฏในอดีต การเปลี่ยนแปลงภาษาอาจเกิดขึ้นเองแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้า ๆ ตามกาลเวลา ซึ่งบางคนเรียกว่า เกิดจากปัจจัยภายใน หรืออาจเกิดขึ้นเพราะปัจจัยภายนอก เช่นการเกิดจากการยืมลักษณะต่าง ๆ จากภาษาอื่น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548)

ปราณี กุลละวณิชย์ (2545) การเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดจากปัจจัยภายในหรือปัจจัยภายนอกก็ได้ สำหรับนักภาษาศาสตร์นั้น มองว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีกลไกบางอย่างที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลง กลไกดังกล่าวได้แก่ การกลายเสียง การเทียบแบบและการยืมภาษาอื่นสำหรับในภาษาไทยนั้น กลไกสำคัญที่ทำให้ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงได้คือกลไกการยืมภาษาอื่น (Borrowing) ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีผู้ใช้ภาษาที่แตกต่างกันอย่างน้อย 2 ภาษาที่จะต้องสื่อสารกัน ด้วยความจำเป็นอันเนื่องมาจากการต้องติดต่อ

สัมพันธ์กันทั้งในด้านธุรกิจ การค้าหรือการเมือง ทำให้ผู้ใช้ภาษาหนึ่งจะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ได้แก่

1. การบัญญัติศัพท์ หมายถึง การสร้างคำในภาษาเพื่อแทนคำในอีกภาษาหนึ่ง ส่วนใหญ่วิธีการบัญญัติศัพท์จะใช้วิธีการประสมคำทั้งแบบไทยและคำสมาสแบบ คำบาลีสันสกฤต เช่น น้ำแข็ง บัตรเติมเงิน ห้างสรรพสินค้า โทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ ประชาธิปไตย รัฐบาล โศกนาฏกรรม วิสัยทัศน์

2. การแปลศัพท์ หมายถึง การแปลความหมายของคำศัพท์ในภาษาหนึ่ง มาใช้เป็นคำในอีกภาษาหนึ่งโดยตรง เช่น right hand แปลว่า มือขวา sea food แปลว่า อาหารทะเล tea spoon แปลว่า ช้อนชา cold war แปลว่า สงครามเย็น black market แปลว่า ตลาดมืด solar cell แปลว่า เซลล์สุริยะ เป็นต้น

3. การทับศัพท์ หมายถึง การใช้อักษรของภาษาหนึ่งแทนเสียงของคำในอีกภาษาหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อคงเสียงของคำนั้นไว้ สำหรับในภาษาไทย มีทั้งคำทับศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤต เขมร อังกฤษ จีน ญี่ปุ่น คำทับศัพท์เหล่านี้เรียกว่า คำยืมภาษาต่างประเทศ

ผลจากการที่ในภาษามีการหยิบยืมคำระหว่างกัน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาษาที่เป็นฝ่ายยืมหรือรับคำจากภาษาอื่นเข้ามาใช้ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงระบบเสียง ผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงความหมาย และผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงในด้านไวยากรณ์ ดังนี้

1. **ผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงระบบเสียง** ผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงระบบเสียง เช่น การยืมคำภาษาต่างประเทศมาใช้ เช่น Bromine โบรมีน, Fluorene ฟลูออรีน, Drum Major ทรัมเมเยอร์, treatment ทรีตเมนต์ คำเหล่านี้ ทำให้ในภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะต้นควบเพิ่มขึ้น จากที่มีอยู่เดิม 15 เสียง ได้แก่ /บร /พล/ /ดร/ /ทร/ หรืออย่างคำว่า gas แก๊ส tennis เทนนิส facebook เฟสบุ๊ก ทำให้เกิดหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย /s/ ซึ่งไม่มีปรากฏในภาษาไทย และทำให้บางครั้งการออกเสียงคำบางคำในภาษาไทย ซึ่งเดิมไม่ออกเสียง /s/ เปลี่ยนมาออกเสียง /s/ เช่นคำว่า ปารีส

2. **ผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงความหมาย** การยืมคำภาษาอื่นมาใช้ในภาษาอาจทำให้ความหมายของคำในภาษาเดิมแคบลงหรือกว้างขึ้นกว่าเดิม เช่น เดิมไทยใช้คำว่า “ตั้ง” หมายถึงจุมูกทั้งหมด แต่เมื่อยืมคำว่า “จุมูก” จากภาษาเขมรมาใช้ คำว่า “ตั้ง” ซึ่งเป็นคำไทยแท้กลับลดความหมายเป็นเพียงส่วนของสันจุมูกเท่านั้น โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงในด้านความหมายเกิดได้ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความหมายแคบเข้า (Narrowing of Meaning) คำยืมที่นำมาใช้แล้วความหมายแคบหรือจำกัดลงจากความหมายในภาษาเดิมซึ่งแบ่งได้เป็น

ความหมายแคบเข้าในทางที่ดีขึ้นและแย้ง 2) ความหมายกว้างออก (Widening of Meaning) หมายถึง ความหมายของคำที่ยืมมาใช้ในภาษาไทย ขยายออกจากความหมายของคำในภาษาเดิม และ 3) ความหมายย้ายที่ (Transference of Meaning) หมายถึง ความหมายของคำในภาษาเดิม สูญหายไป และคำนั้นได้นำมาใช้ในภาษาไทยโดยกำหนดความหมายใหม่

3. ผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงในด้านไวยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงไวยากรณ์เกิดจากการใช้ประโยค หรือกลุ่มคำที่แปลในลักษณะที่เลียนแบบโครงสร้างของภาษาต่างประเทศ ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์อันเนื่องมาจากการเลียนแบบระบบประโยคภาษาต่างประเทศ เช่น

In my opinion	ตามความเห็นของผม
We just found that....	เราเพิ่งพบว่า....

แม้ว่าภาษาจะมีการเปลี่ยนแปลงไปได้หลายลักษณะดังที่กล่าวมาแต่ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นักภาษาศาสตร์ถือว่าเป็นธรรมชาติของภาษาที่ยังไม่ตาย เพราะภาษาที่พูดจากันอยู่ในชีวิตประจำวันนั้น จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง (Variation) ซึ่งหากการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นอย่างถาวรแล้ว ก็จะเรียกว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นสำหรับการใช้ภาษาในรูปแบบสมัยนิยม เช่น คำคะนอง หรือสำนวนภาษาของวัยรุ่น นักภาษาศาสตร์จะถือว่าเป็นแค่การเปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่สร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับภาษา

ด้านพเยาว์ เจริญฉาย (2550) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษามี 4 ประการดังนี้

1. การเกิดการเปลี่ยนแปลงภาษาเปรียบเสมือนสิ่งที่มีชีวิตย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างช้า ๆ แบบค่อยเป็นค่อยไปจึงมักจะไม่มีใครสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลง สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษาในเรื่องการออกเสียงแต่ละเสียง คือ ในระยะเริ่มแรกของการเรียนภาษาของแต่ละคน ด้วยวิธีการเลียนแบบซึ่งอาจทำให้การออกเสียงผิดเพี้ยนไปส่งผลให้เสียงผิดเพี้ยนไปที่ละน้อยสืบทอดต่อกันไป เช่น ที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงว่า โสง โนน โอก (ออกเสียงสระโอ) แต่อีกสมัยหนึ่งเช่นปัจจุบันคำเหล่านี้ออกเสียงเป็น สอง นอน ออก เช่น ออกพรรษา (เป็นเสียงสระออ) อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงภาษาในเรื่องการออกเสียงถึงแม้จะเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่เมื่อเวลาผ่านไปนานวันเข้าก็จะทำให้เกิดความแตกต่างที่ชัดเจน เกิดเป็นภาษาย่อยที่แตกต่างไปจากภาษาเดิม

2. การขาดการติดต่อระหว่างผู้ที่พูดภาษาเดียวกัน ภาษาที่อยู่ในสมัยเดียวกันนั้นอาจจะแตกต่างกันได้ เนื่องจากสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ขาดการติดต่อคบหาสมาคมกัน

ระหว่างผู้พูดภาษาเดียวกัน ปกติถ้าหากผู้พูดภาษาเดียวกันได้มีโอกาสติดต่อกันอยู่ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงภาษาทุกคนจะต้องรับรู้ และจะเกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน คือ การเปลี่ยนแปลงภาษาเป็นไปในทำนองเดียวกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้พูดภาษาเดียวกันด้วยความจำเป็นบางอย่างทำให้แยกกันอยู่และโอกาสที่จะติดต่อกันก็ไม่มี เมื่อภาษาที่กลุ่มหนึ่งใช้เปลี่ยนแปลงไป คนอีกกลุ่มก็ไม่มีทางรับรู้ ผลคือทำให้ภาษาของคนต่างกลุ่มเปลี่ยนกันไปคนละทาง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจเกิดจากการโยกย้ายที่อยู่อาศัย

3. การเปลี่ยนแปลงภาษาอย่างมีระบบสม่ำเสมอ การเปลี่ยนแปลงของเสียงหรือการกลายเสียงจากเสียงหนึ่งไปเป็นอีกเสียงหนึ่งนั้น เช่น เสียง ช ในภาษาไทยกลางเปลี่ยนเป็นเสียง ซ ในภาษาอีสานหรือเสียง จ ในภาษาถิ่นเหนือ การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะไม่เกิดในคำ ๆ เดียว แต่จะเกิดขึ้นในคำอื่น ๆ อีกหลายคำ ในภาษาถิ่นทั้ง 2 การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างมีระบบ หมายถึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีแบบแผนที่เป็นกฎเกณฑ์อยู่ในตัว เช่น ถ้าพบสระ เออะ เปลี่ยนเป็น แอะ เราจะพบว่า สระ โอะ เปลี่ยนเป็น เออะ ด้วย คือ มีแผนว่า สระกลาง (หมายถึง เออะ และ โอะ) จะกลายเป็นสระต่ำ (หมายถึง แอะ และ เออะ) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ คือการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเคลื่อนเสียงสระ (Vowel Shift)

4. การยืมคำภาษาต่างประเทศ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงภาษาในเรื่องของการเพิ่มจำนวนคำที่ใช้ในภาษา คือ การได้ติดต่อกับคนที่พูดภาษาอื่นโดยเฉพาะภาษาต่างประเทศ เช่น ภาคใต้ได้ติดต่อกับผู้พูดภาษามลายู ก็ยืมคำภาษามลายูมาใช้ เช่น มายา (ปูย) ซ้องต้อง (คือร้อน) ลาด้า (บ้าจี้) ชันซี (สัญญา) เป็นต้น

นอกจากการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงและคำที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว การเปลี่ยนแปลงภาษายังมีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายด้วย เช่น ความหมายกว้างออก แคบเข้า หรือย้ายออก ซึ่งธวัช ปุณโณทก (2543, หน้า 8) ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของภาษา ภาษาที่ใช้สื่อสารกันมากย่อมมีการเปลี่ยนแปลงมาก โดยเฉพาะคำที่ใช้พูดจากันในชีวิตประจำวันย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกว่าคำที่มีการใช้น้อย คำบางคำนิยมใช้กันเสมอ ๆ ในสมัยหนึ่ง คำนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสมัยนั้น ทั้งด้านเสียงและความหมายของคำ ต่อมาในอีกยุคหนึ่งสมัยหนึ่งคนไม่นิยมใช้คำ คำนั้น เนื่องจากมีคำอื่นที่มีความหมายเหมือนกัน หรือมีความหมายตรงกว่าเข้ามาแทนที่ หรือนำคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในแง่ความหมายนั้น ๆ จึงทำให้คำ คำนั้นมีความสำคัญลดลง และต่อมาอีกยุคหนึ่งคนรุ่นหลังไม่ได้ใช้คำนั้นแล้ว จึงทำให้คำ คำนั้นไม่มีใครรู้จัก ลักษณะเช่นนี้ แสดงว่า คำนั้นตายไป หรือศัพท์สูญ (Loss Vocabulary)

ทั้งนี้ วิชา ปุณฺณโณทก (2543, หน้า 13) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย (Semantic Change) คือความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป แต่เสียงของคำยังคงเดิม การเปลี่ยนแปลงความหมายนี้ไม่มีการผูกพันกับเสียง นั่นคือเสียงคงที่แต่ความหมายเปลี่ยนไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงความหมาย 3 ลักษณะคือ 1) ความหมายแคบเข้า 2) ความหมายกว้างออก และ 3) ความหมายย้ายที่ เช่น กรณีคำว่า “ผม” คือ เส้นผม เป็นอวัยวะเบื้องสูงของร่างกาย ต่อมาคนไทยนิยมใช้เป็นคำสุภาพแทนตัวผู้พูด ใช้พูดกับเจ้านาย ไม่ใช่คำว่า “กู” จึงเอาอวัยวะส่วนสูงของร่างกายแทนตัวผู้พูด คือ เก้าผม (กระผม ผม) พูดกับอวัยวะเบื้องต่ำของเจ้านาย คือ ฝ่าพระบาท (พระบาท ใต้เท้า) ลักษณะดังกล่าวอธิบายว่า “ผม” นั้นความหมายย้ายที่ คือ ย้ายมาเป็นคำสรรพนามแทนตัวผู้พูด (เพศชาย) ส่วน “กู” จะถูกคำอื่น ๆ มาแทนที่ความหมายจำนวนมาก เช่น ข้าพเจ้า ข้าพระบาท ดิฉัน กระผม ฯลฯ ความหมายของกู จึงใช้พูดกันระหว่างเพื่อนสนิท และไม่ค่อยสุภาพ ลักษณะนี้อธิบายว่า “กู” มีความหมายแคบเข้า ส่วนกรณีคำว่า “แม่” ซึ่งหมายถึงผู้ให้กำเนิด เช่น แม่ว้าว แม่ไก่ แม่หมู ภายหลังมีคำประสมจำนวนมากสร้างจากคำว่า “แม่” เช่น แม่ทัพ แม่เล้า แม่งาน แม่เหล็ก แม่กอง แม่บ้าน ฯลฯ ความหมายของ “แม่” จึงหมายถึง หัวหน้า ผู้เป็นใหญ่ อีกความหมายหนึ่ง ลักษณะดังกล่าวนี้อธิบายว่าความหมายกว้างออก

ทั้งนี้โดยสรุปแล้ว การเปลี่ยนแปลงของภาษานั้นเกิดตามสภาวะของสังคมซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยคนในสังคมไม่รู้ตัวเพราะเป็นไปเองตามธรรมชาติ ทั้งการเปลี่ยนแปลงภายนอกและการเปลี่ยนแปลงภายใน แต่ถึงอย่างไรก็ตามในบางครั้งการเปลี่ยนแปลงภาษาอาจเกิดจากการตั้งใจของคนในสังคมก็ได้ เช่น คนบางกลุ่มที่มีอำนาจหรืออิทธิพลที่ต้องการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกี่ยวกับภาษาในสังคมหรือเสนอแนวทางให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นที่มาของการศึกษาที่เรียกว่า การวางแผนภาษา ซึ่งเป็นแนวทางการเปลี่ยนแปลงของภาษาทั้งสิ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4 ประเด็น ดังนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพวน
2. งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาคำบุรุษสรรพนาม
3. งานวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาษา
4. งานวิจัยเกี่ยวกับเอกสารโบราณ

การศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพวน

1.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาภาษาไทยพวน งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาภาษาไทยพวนได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

ทัศนัย อารมณสุข (2521) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนกับภาษาไทยมาตรฐานโดยศึกษาภาษาพวนที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบว่ามีความสอดคล้องกันกับการศึกษาของ จารุวรรณ สุขปิติ (2532) ได้ศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวนที่ตำบลหัวหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี พบว่ามีหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระผสมมี 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ลักษณะพยางค์ การสร้างคำ การจำแนกคำ โครงสร้างของวลี และการเรียงคำในประโยคมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาไทยมาตรฐาน และในทำนองเดียวกันกับ ชลลดา สังวาลทรัพย์ (2534) ได้ศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวนที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ของเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ระหว่างภาษาพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนรัชณี เสนีย์ศรีสันต์ (2524) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวน มาบปลาเค้า ของผู้พูดที่มีอายุต่างกัน พบว่าระบบเสียงมีความคล้ายคลึงกันเพราะได้รับอิทธิพลของภาษาไทยกรุงเทพฯ มีความเห็นสอดคล้องกันกับ อุทัยวรรณ ดันหยง (2526) ได้ศึกษา วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาพวนที่อำเภอบ้านหมี่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงของคำจะเป็นการเปลี่ยนแปลงชนิดไม่มีข้อจำกัด มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะควบกล้ำเพิ่มขึ้น เสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ของคำมีแนวโน้มจะใช้เป็นเสียงเดียวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ

ทั้งนี้ พรเพ็ญ ตันประเสริฐ (Pornpen, 2003) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดกลุ่มภาษาพวนในประเทศไทย: ศึกษาจากระบบเสียงวรรณยุกต์” ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาษาถิ่นไทยพวนในประเทศไทย มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง และ 6 หน่วยเสียง มีระบบเสียงวรรณยุกต์และลักษณะวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน 8 แบบ สามารถจัดกลุ่มภาษาถิ่นไทยพวนจากการรวมตัวและการแตกตัวของวรรณยุกต์ในช่อง A และ C ได้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 A1234, C1-234 ได้แก่ ระบบเสียงวรรณยุกต์และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 1 กลุ่มที่ 2 A1234, C123-4 ได้แก่ระบบเสียงวรรณยุกต์และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 2 ในกลุ่มที่ 3 A1-234, C1234 ได้แก่ระบบเสียงวรรณยุกต์และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 3 กลุ่มที่ 4 AC1-234 ได้แก่ ระบบเสียง

วรรณยุกต์และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 4, 5 และ 6 กลุ่มที่ 5 A1-234, C123-4 ได้แก่ ระบบเสียงวรรณยุกต์และลักษณะวรรณยุกต์แบบที่ 7 และ 8 สำหรับภาษาถิ่นพวนกลุ่มที่ 4 พบว่ามีการพูดกระจายมากที่สุด คือพูดกระจายอยู่บริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางของประเทศไทย

อย่างไรก็ตามยังมีผู้ศึกษาภาษาไทยพวน คือการศึกษาคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยพวน อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรีโดย อุษณา อารี (2546) ได้ศึกษาเพื่อศึกษาโครงสร้างและความหมายของคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยพวน รวมทั้งวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยพวนที่ตำบลดงกระทงยาม อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า คำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยพวนจำนวน 555 คำ จำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ คำเดี่ยว คำซ้อน และคำซ้ำ มีโครงสร้างคำตั้งแต่ 1 ถึง 4 พยางค์ ความหมายของคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาพวนแบ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายทางขนาดหรือปริมาณ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายทางรูปพรรณสัณฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายทางความรู้สึก และคำกริยาวิเศษณ์ที่มีความหมายเป็นพหูพจน์ การใช้คำกริยาวิเศษณ์สามารถช่วยขยายความหมายของคำที่ถูกขยายให้มีความหมายที่ลึกซึ้งและเฉพาะตัวมากขึ้น สามารถสร้างมโนภาพและสื่อความหมายทางอารมณ์ต่อสิ่งที่กำลังพูดถึงโดยไม่ต้องอธิบายความด้วยประโยคส่วนนิรมล บุญซื่อน (2540) ได้ศึกษาคำลงท้ายในภาษาพวนเพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเภท โครงสร้างพยางค์ และการปรากฏร่วมกันของคำลงท้าย ศึกษาการแปรรูปแปรเสียงและการใช้คำลงท้ายของภาษาพวนที่บ้านสระกระเบื้อง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองเต่า อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี และณชาภุญ สิงห์เสนา (2556) ได้ศึกษาการใช้คำลงท้ายของชาวไทยพวนอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย พบว่าชาวไทยพวนใช้คำลงท้ายทั้งหมด 149 คำ ผู้ที่มีอายุมากและผู้ที่มีอายุน้อย ใช้คำลงท้ายในภาษาไทยพวนเหมือนกัน และยังพบว่าผู้ที่มีอายุน้อยได้ยืมคำลงท้ายในภาษาไทยเลยและภาษาไทยกลางมาใช้ในการสนทนาร่วมด้วย

จากข้อมูลข้างต้น นักวิชาการได้ศึกษาในเขตพื้นที่ภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ โดยศึกษาลักษณะความเหมือนและความแตกต่างทางด้านภาษาไทยพวนกับภาษาไทยกลาง ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ชาวไทยพวนจะใช้วงศัคำศัพท์ร่วมกับภาษาลาวและมีสำเนียงเสียงเหมือนกับภาษาไทยกลาง มีเพียง ณชาภุญ สิงห์เสนา (2556) ได้ศึกษาภาษาไทยพวนในเขตพื้นที่ภาคอีสาน คือ บ้านบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพวน

จากการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพวน พบว่ามีผู้ศึกษา ดังนี้ ฤติมน ปรีดีสนิท (2539) ได้ศึกษา เรื่อง วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมประเพณีและประวัติศาสตร์ชุมชนชาวไทยพวน อำเภอบ้านผือและพหล ยุทธธรรณภัย (2515) ศึกษาความเชื่อถือของชาวพวนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทยพวน เชื่อในเรื่องผี นับถือผี การไหว้ผี ลงผี เป็นเรื่องสำคัญในชีวิตประจำวัน ไทยพวนมีพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีมาก และมั่นคง แม้ว่าชาวไทยพวนในปัจจุบันจะได้รับการศึกษาขั้นสูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังนับถือผี ทั้งผีบ้าน ผีบรรพบุรุษ ผีป่า ผีเขา เทพดาอารักษ์ การรักษาโรคยังคงใช้การลงผีอยู่ การเลี้ยงผีบ้านนับได้ว่าเป็นกิจกรรมสำคัญในวัดจะมีหอผีตั้งอยู่ด้วย เมื่อเวลาเข้าวัดชาวไทยพวนจะไหว้หอผีก่อนจึงจะขึ้นไปกราบพระบนศาลาทั้งนี้ กนกพรรณ แสงเรือง (2532) ศึกษาสำนักในเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวไทยพวน และกฤษณัท แสนทวี (2552) ได้ศึกษาเรื่องลำพวน: การวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมของชาวไทยพวน มีความเห็นทำนองเดียวกันว่า ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของชาวไทยพวน ไม่ว่าจะเป็นความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านภาษา ด้านวัฒนธรรม และด้านประวัติศาสตร์ของชาวไทยพวน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของชาวไทยพวนเอง

จากการศึกษาข้างต้น เกี่ยวกับการวิจัยด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพวนพบว่า ชาวไทยพวนมีประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งถิ่นฐานเดิมของชาวไทยพวน คือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และชาวไทยพวนมีความเชื่อเรื่องผี นับถือผี ทั้งผีบ้าน ผีบรรพบุรุษ ผีป่า ผีเขา เทพดาอารักษ์ ส่วนสังคมไทยพวนผู้ชายเป็นฝ่ายได้เป็นผู้นำครอบครัว ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายตาม

2. งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาคำบุรุษสรรพนาม

การศึกษาคำบุรุษสรรพนามมีผู้ศึกษาดังนี้คูก (Cooke, 1968) ศึกษาการใช้บุรุษสรรพนามในภาษาไทย พม่า เวียดนาม ตามแนวภาษาศาสตร์สังคม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย คูกได้ศึกษาการใช้บุรุษสรรพนามทั้งบุรุษสรรพนามเฉพาะและคำนามอื่น ๆ ที่นำมาใช้เป็นบุรุษสรรพนาม เช่น คำเรียกญาติ (Kintype Noun) คำนำหน้า (Title) ตำแหน่งทางสังคม (Status Term) แต่ไม่รวมคำบุรุษสรรพนามที่เป็นคำเรียกขาน (Vocative Topic) ผลการวิจัยพบว่าการใช้บุรุษสรรพนามในภาษาไทยถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมที่สำคัญ คือ สถานภาพซึ่งพิจารณาจากอายุ ระดับชั้นทางสังคม ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความใกล้ชิด ความสนิทสนมและไม่สนิทสนม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอังกาบ ผลากรกุล (1972) จากศึกษาพฤติกรรมการใช้บุรุษสรรพนามในภาษาไทยในแนว

ภาษาศาสตร์สังคม และในทำนองเดียวกัน จารุวรรณ พุ่มพฤษ (2525) ซึ่งศึกษาเรื่องการใช้คำสรรพนามของครูอาจารย์ในจังหวัดลพบุรี พบว่าองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น สถานการณ์ในการพูด ตำแหน่งหรือฐานะของผู้ที่พูดด้วย การเป็นเครือญาติกัน และอายุ มีผลในการใช้คำบุรุษสรรพนามส่วนหญิงหญิง เทวิน (2556) ได้ศึกษาปัญหาการใช้บุรุษสรรพนามตามแนวทางภาษาศาสตร์สังคมของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยพบว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามไทยของนักศึกษาจีนนอกจากมีปัญหาในปัจจุบัน ชนชั้นทางสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคม กาลเทศะ เรื่องที่พูด และยังมีปัญหาในการเลือกใช้คำบุรุษสรรพนามไทยไม่กว้างขวาง และจากผลการวิเคราะห์แบบทดสอบของนักศึกษาจีนได้พบว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามไทยของนักศึกษาจีนนอกจากมีความผิดพลาดในปัจจุบัน ชนชั้นทางสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคม กาลเทศะ เรื่องที่พูด และการใช้คำบุรุษสรรพนามไม่กว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การเขียนและการบันทึกการพูดของนักศึกษาจีน และยังมีผลผิดพลาดในปัจจุบัน วัย และเพศ โดยเฉพาะในการใช้ประเภทคำบุรุษสรรพนาม ทั้งนี้ความแตกต่างระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยจึงทำให้นักศึกษาจีนมีปัญหาในการเลือกใช้คำบุรุษสรรพนามได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อิทธิพลภาษาแรกก็มีส่วนในการถ่ายทอดการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาที่สองได้

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่าการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญคือ เพศ อายุ ระดับชั้นทางสังคม ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ กาลเทศะ ความใกล้ชิด สถานการณ์ในการพูด ตำแหน่งหรือฐานะของผู้ที่พูดด้วย ความเป็นทางการไม่เป็นทางการ ความอ่อนน้อมถ่อมตน สถานภาพทางสังคม ความสุภาพ และความสนิทสนม

ทั้งนี้ผู้ศึกษาคำบุรุษสรรพนามในเชิงประวัติตั้งนี้ จตุพร ศิริสัมพันธ์ (2529) ศึกษาเรื่องสรรพนามในบันทึกและจดหมายเหตุของโกษาปาน: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์เชิงสังคม พบว่าปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ความเป็นทางการ ความอ่อนน้อมถ่อมตน การยกย่องให้เกียรติและการถ่อมตัว จะแสดงให้เห็นลักษณะทางสังคม เช่นเดียวกัน วราภรณ์ แสงสด (2532) ได้ศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยในแนวการศึกษาเชิงประวัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่า สมัยสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ 1-3 และสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงรัชกาลที่ 4-7 พบว่าในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทุกสมัยจะมีคำบุรุษสรรพนามที่ใช้ในกลุ่มบุคคลต่าง ๆ แตกต่างกันได้แก่ คำบุรุษสรรพนามที่ใช้ในหมู่ญาติ สามิภรรยา คู่รัก เพื่อน ผู้มีฐานะเสมอกัน และผู้มีฐานะต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมิชย์ เอี่ยมจินดา (2534) ซึ่งศึกษาวิวัฒนาการของระบบคำบุรุษสรรพนามตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ อย่างไรก็ตาม มิชย์ เอี่ยมจินดา ยังพบว่าปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เรื่องเพศ

ความเป็นทางการ สถานภาพทางสังคม ความสุภาพ ความสนิทสนมมีผลต่อการใช้คำบุรุษสรรพนาม และในทำนองเดียวกัน สิริพร หฤทัยวิญญู (2545) ได้ศึกษาาระบบบุรุษสรรพนามภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ในแนวเชิงประวัติ พบว่าในแต่ละสมัยมีจำนวนคำบุรุษสรรพนามแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ คือ การยืมคำ การสูญคำ และการสร้างคำใหม่

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่าการใช้คำบุรุษสรรพนามในเชิงประวัตินั้นการใช้คำบุรุษสรรพนามจะแตกต่างกันตามยุคสมัยซึ่งบริบททางสังคมนับเป็นปัจจัยที่ทำให้การใช้คำบุรุษสรรพนามแตกต่างกัน

ทั้งนี้ สุชาติา เจียพงษ์ (2553) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทย 4 ถิ่น พบว่าลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำบุรุษสรรพนาม แสดงให้เห็นว่าการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยทั้ง 4 ถิ่น สามารถสะท้อนสังคมระบบอาวุโส ความอ่อนน้อมถ่อมตนให้เกียรติผู้อื่นและเมตตาเอ็นดูผู้น้อย ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนไทยแต่ละภูมิภาค การมองคนในสังคมของคนไทยแต่ละภูมิภาค ตลอดจนสังคมถิ่นและสังคมเมืองมีความแตกต่างของการใช้คำบุรุษสรรพนาม นอกจากนี้ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำบุรุษสรรพนามแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยถิ่นกลางมีความซับซ้อนมากกว่าถิ่นอื่น

จากการศึกษาข้างต้น พบว่า การศึกษาคำสรรพนามนั้น อายุ เพศ ระดับชั้นทางสังคม ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ กาลเทศะ ความใกล้ชิด ตำแหน่งหรือฐานะสถานะทางสังคม การศึกษา มีผลต่อการใช้คำสรรพนาม

ดังนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำบุรุษสรรพนามที่ผู้วิจัยนำมาปรับใช้ในงานวิจัยนี้คือ บริบททางสังคม ได้แก่ 1) กาลเทศะ 2) เพศ 3) อายุ 4) ความเป็นเครือญาติ 5) ความสนิทสนม 6) ความสุภาพ และ 7) การแสดงอารมณ์

3. งานวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาษา

งานวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาษามีผู้ศึกษาไว้คือ สมทรง บุรุษพัฒน์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การแปรและการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ไทดำ ตามตัวแปรอายุและภูมิภาค เป็นกรณีศึกษาในจังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทดำทั้ง 8 ถิ่น ซึ่งพบการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ตามอายุและภูมิภาค ผู้บอกภาษาวัยหนุ่มสาวส่วนใหญ่ออกเสียงมีการเปลี่ยนแปลงจากวรรณยุกต์เดิมที่ผู้บอกภาษาวัยสูงอายุและวัยกลางคนส่วนใหญ่ออกเสียง แต่การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปอย่างช้า ๆ ทำนอง

เดียวกันกับ สุนทรินทร์ แสงงาม (2549) กล่าวว่า การแปรเสียงเกิดขึ้นในวัยหนุ่มสาว แต่เป็นไปอย่างช้า ๆ กว่า การเปลี่ยนแปลงของคำ

สมทรง บุรุษพัฒน์ (2556) กล่าวว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงอีกประการประการคือการสัมผัสภาษา (Language Contact) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสัทลักษณะวรรณยุกต์ ความแตกต่างของสัทลักษณะวรรณยุกต์ A123 และ A4 ระหว่างภาษาไทยคำส่วนใหญ่ในประเทศไทย และภาษาไทยคำในประเทศเวียดนาม ทั้งนี้ Plungsuwan (1981) ได้กล่าวทำนองเดียวกันว่า การสัมผัสภาษาของภาษาไทยคำที่พูดในจังหวัดราชบุรี ได้รับอิทธิพลจากภาษาของลาวกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง เช่น ลาวใต้ เป็นต้น ส่วน เพ็ญวิภา อัญเียน (2556) กล่าวว่า การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาไทยคำและภาษาถิ่นราชบุรี โดยที่วรรณยุกต์ B4 ซึ่งเดิมเป็นวรรณยุกต์กลางระดับ [33] ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นวรรณยุกต์ตก [44/442] เช่นกันกับวรรณยุกต์ [442] ในภาษาไทยถิ่นราชบุรี

ส่วนพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน ซึ่งวิเคราะห์และเปรียบเทียบการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงที่เกิดขึ้นในภาษาไทยถิ่น 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาคำเมือง ภาษาลื้อ ภาษาชิน ภาษาพวน และภาษาลาว ที่พูดโดยผู้พูด 3 รุ่นอายุ ได้แก่ รุ่นอายุที่ 1 อายุ 60 ปีขึ้นไป รุ่นอายุที่ 2 อายุ 35-50 ปี และรุ่นอายุที่ 3 อายุ 15-25 ปี โดยนำปัจจัยด้านสถานการณ์การใช้ภาษามาพิจารณาประกอบ รวมทั้งได้วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยถิ่นแต่ละภาษาที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย ผลการศึกษาพบว่า มีคำศัพท์จำนวนหนึ่งซึ่งผู้พูดไม่ค่อยใช้แล้ว และบางคำใช้เฉพาะผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 ส่วนผู้พูดรุ่นอายุที่ 2 และรุ่นที่ 3 แทบไม่ค่อยใช้หรือไม่เคยใช้ หรือไม่เคยได้ยินเลย ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า อาจเกิดการสูญเสียงของคำศัพท์จำนวนหนึ่งในภาษาไทยถิ่นในอนาคต ในทำนองเดียวกันกับ อุทัยวรรณ ต้นหยง (2526) กล่าวว่า ภาษาพวนที่พูดในอำเภอเมือง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ตำบลน้ำเขียว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีคำศัพท์ที่เลิกใช้ในคน 3 ช่วงอายุ ผู้พูดภาษาพวนอายุน้อยและอายุปานกลาง มีการเปลี่ยนแปลงการใช้คำมากเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นภาษาของทางราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วนิดา สารพร (2531) กล่าวว่า ภาษาไทยยวนที่พูดในตำบลดอนแร่ และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีการเปลี่ยนแปลงการใช้คำของผู้พูดทั้ง 3 ระดับอายุ และยังพบการเลิกใช้คำศัพท์ของภาษาไทยยวน เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากภาษากรุงเทพฯ

ทั้งนี้ สุวัฒนา เสียมประวัติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ (2539) ได้วิจัยเรื่อง การใช้คำและการแปรของคน 3 ระดับอายุในชุมชนลาวลุ่มน้ำท่าจีน ได้แก่ ชุมชนภาษาลาวโขง

ลาวครั่ง ลาวเวียง ลาวใต้และลาวพวน พบการใช้คำศัพท์เดิมมากที่สุดในกลุ่มอายุ 55-70 ปี รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 35-50 ปี และลำดับสุดท้าย คือ กลุ่มอายุ 15-30 ปี อีกทั้งยังพบว่า ผู้ที่พูดภาษาลาวทั้ง 3 กลุ่มอายุ ได้ใช้คำศัพท์อื่นร่วมด้วย อาทิ คำศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ และคำศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ ัญชลี บุรณะสิงห์ (2531) ได้วิจัยเรื่อง วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำในภาษาไทยโชน (ลาวโชน) ของคน 3 ระดับอายุ ในตำบลบ้านดอน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี พบการใช้คำในภาษาไทยโชนช่วงกลุ่มอายุที่ 2 และที่ 3 เปลี่ยนแปลงไปโดยนำภาษาไทยกรุงเทพฯ มาใช้แทนภาษาเดิม ดังนั้นอาจส่งผลให้สูญเสียคำศัพท์ที่ใช้แต่เดิมได้

อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้ศึกษาด้านการแปรคำศัพท์ที่เกิดจากอิทธิพลของภาษาต่างประเทศ ได้แก่ สายัณ สวมทอง (2544) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการแปรคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นของคน 3 ระดับอายุ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่าการแปรคำศัพท์ที่ได้รับอิทธิพลของภาษาต่างประเทศ ของคนทั้ง 3 ระดับอายุ คือ ภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษามลายู ภาษาเขมร ภาษาจีน และภาษาอื่น ๆ มีจำนวนน้อยกว่าการได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ รังสิมา สุวรรณมุสิก (2547) ได้วิจัยเรื่อง การแปรของคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบการแปรคำศัพท์ที่ได้รับอิทธิพลของภาษาต่างประเทศ ของคนทั้ง 3 ระดับอายุ คือ ภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษามลายู ภาษาเขมร ภาษาจีน และภาษาไทยมาตรฐาน ผู้บอกภาษาที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศมากที่สุดคือ กลุ่มอายุที่ 2 และรองลงมาคือ กลุ่มอายุที่ 3 และกลุ่มอายุที่ 1 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ศรีนยา จิตบรรจง และดุษฎี กองสมบัติ (2551) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำของคน 3 ระดับอายุในภาษาญ้อ บ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าทั้ง 3 กลุ่มอายุใช้คำศัพท์เดิมและมีคำศัพท์ใหม่ร่วมด้วย ซึ่งกลุ่มอายุที่ 3 ได้นำคำศัพท์อื่นมาใช้มากที่สุด ส่วนกลุ่มอายุที่ 2 ใช้คำศัพท์เดิมน้อยที่สุด และกลุ่มอายุที่ 1 ใช้คำศัพท์เดิมเท่ากับกลุ่มอายุที่ 3

ดังนั้น จากงานวิจัยการแปรทางคำศัพท์ข้างต้นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสรุปภาพรวมได้ว่า ผู้บอกภาษาที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุมีการใช้คำศัพท์เดิมมากกว่ากลุ่มวัยกลางคนและวัยรุ่น ทั้งนี้กลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มในการใช้คำศัพท์อื่นแทนที่คำศัพท์เดิม ซึ่งภาษาที่มีอิทธิพลต่อการแปรศัพท์คือภาษาไทยมาตรฐาน อย่างไรก็ตามเมื่อเยาวชนรุ่นใหม่มีการใช้คำศัพท์เดิมลดลงและนำคำศัพท์อื่นมาใช้แทน อาจมีแนวโน้มให้เกิดการสูญเสียคำศัพท์เดิมได้

4. งานวิจัยเอกสารโบราณ

งานวิจัยเกี่ยวกับเอกสารโบราณมีผู้ศึกษาไว้ดังนี้ พรรณี วันเทียร (2527) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมอีสานเรื่อง หน้าผากไกลกะตัน ฉบับมหาสารคาม โดยศึกษาวิเคราะห์ในลักษณะเนื้อเรื่องตัวละคร แนวคิดทางสังคมรูปแบบอักขรวิธี และวิเคราะห์ศัพท์โบราณในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของ วีระวรรณ อินทร์แหยม (2524) ได้ศึกษาวรรณกรรมเรื่อง เสียวสวาด ซึ่งปรากฏในต้นฉบับหนังสือผูก ฉบับร้อยแก้วจาร(เขียน)ด้วยอักษรธรรม ที่จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษารูปแบบ ลักษณะการเขียน การอ่าน โดยนำมาเปรียบเทียบกับภาษาไทยกลางเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม และ ศิริงาม อมาตยกุล (2522) ได้ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง สังข์ศิลป์ชัย เป็นเอกสารโบราณ ฉบับจังหวัดอุดรธานี ด้วยอักษรธรรมจำนวน 10 ผูก เป็นอักษรไทยปัจจุบัน พร้อมทั้งอธิบายคำศัพท์จากเรื่อง

ส่วนจาร์วรรณ ธรรมวัตร (2528) ซึ่งศึกษาเรื่อง ศึกษาอีสานจากวรรณกรรม โดยวรรณกรรมคำสอนนั้นผู้เขียนจะมุ่งหมายที่หลักคำสอน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สถานภาพของสตรี บุรุษ คำสอนเรื่องเศรษฐกิจ และความหวังของคนในอนาคตผ่านวรรณกรรมคำสอน ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันกับ ณรงค์ศักดิ์ ธีระวงศ์ (2529) ซึ่งศึกษาเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจในวรรณกรรมอีสาน โดยทำให้เห็นว่าภาษาในวรรณกรรมสะท้อนให้เห็นสังคม

อย่างไรก็ตาม จรัส พยัคฆราชศักดิ์ (ม.ป.ป.) ผู้ศึกษา เรียบเรียงเรื่องศาสนาและลัทธิในท้องถิ่น ได้กล่าวไว้ว่าความเป็นมาและความสำคัญของศาสนาในท้องถิ่นนั้น เกิดจากความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากศาสนา เรื่องราวความเชื่อของชาวอีสานเชื่อว่ามนุษย์ต้นกำเนิดเผ่าพันธุ์คือ ปุ่สังกะสา ย่าสังกะลี

ดังนั้นสรุปได้ว่า การศึกษาเอกสารโบราณ คัมภีร์โบราณข้างต้น ได้วิเคราะห์ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม รูปแบบอักขรวิธีและวิเคราะห์ศัพท์โบราณ รูปแบบการใช้ภาษา เนื้อหา วิธีการเขียนผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งสะท้อนให้เห็นสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ของคนในสังคมด้วย

จากการทบทวนเอกสารทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย เรื่องการศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา ดังนี้

กรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย

ภาพ 13 กรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนาม ตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวน ภาคอีสาน และ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสานจากเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อ 1

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อ 2

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนจากภาษาพูดปัจจุบัน

สำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวไทยพวนภาคอีสาน 3 จังหวัด ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้มี 3 กลุ่ม ได้แก่ ชาวไทยพวนกลุ่มที่ 1 อายุ 15-25 ปี กลุ่มที่ 2 อายุ 35-45 ปี และกลุ่มที่ 3 อายุ 55-65 ปี ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 จำนวนประชากรชาวไทยพวนภาคอีสาน

พื้นที่	จำนวนตามช่วงอายุ (คน)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
กลุ่มที่ 1 จังหวัดเลย	187	177	161	525
กลุ่มที่ 2 จังหวัดอุดรธานี	130	163	95	388
กลุ่มที่ 3 จังหวัดหนองคาย	69	115	90	274
รวม	386	455	346	1,187

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2557.

จากตารางแสดงจำนวนประชากรชาวไทยพวนภาคอีสาน พบว่าประชากรช่วงอายุ 35-45 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ 455 คน อันดับที่ 2 คือ ช่วงอายุ 15-25 ปี และอันดับที่ 3 คือ ช่วงอายุ 55-65 ปี รวมทั้งสิ้นจำนวนประชากรมีทั้งหมด 1,187 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 3 กลุ่ม โดยใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973, หน้า 125) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้

n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 299 คน ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นทั้งสิ้น 302 คน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง 2 ขั้นตอน คือ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังตาราง 9

ตาราง 9 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่	จำนวนตามช่วงอายุ (คน)						รวม
	15-25 ปี		35-45 ปี		55-65 ปี		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
กลุ่มที่ 1 จังหวัดเลย	23	23	22	22	20	20	130
กลุ่มที่ 2 จังหวัดอุดรธานี	17	17	21	21	12	12	100
กลุ่มที่ 3 จังหวัดหนองคาย	9	9	15	15	12	12	72
รวม	49	49	58	58	44	44	302

จากตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 35-45 ปี มีจำนวนมากที่สุดทั้งชายและหญิงรวมทั้งสิ้น 116 คน อันดับที่ 2 คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ

15-25 ปี ทั้งชายและหญิง จำนวนทั้งสิ้น 98 คน และอันดับที่ 3 คือกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 55-65 ปี ทั้งชายและหญิง จำนวนทั้งสิ้น 88 คน รวมทั้งสิ้น 302 คน

สำหรับพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) บ้านบุษม อำเภอเชียงदान จังหวัดเลย 2) บ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี และ 3) บ้านโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ส่วนผู้บอกภาษาแบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ดังนี้ ชาวไทยพวนกลุ่มที่ 1 อายุ 15-25 ปี กลุ่มที่ 2 อายุ 35-45 ปี และกลุ่มที่ 3 อายุ 55-65 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในขั้นตอนนี้ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการถอดเทป (บันทึกเทป) ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเองโดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนาม ในภาษาไทยพวนภาคอีสาน โครงสร้างของแบบสอบถามมี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 บริบททางสังคม และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดแสดงในตาราง 10 ดังนี้

ตาราง 10 แบบสอบถาม คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนภาคอีสาน

ส่วนที่	รายการ	ลักษณะคำถาม	จำนวน (ข้อ)
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	1. ชื่อ-สกุล	ปลายเปิด	6
	2. เพศ		
	3. อายุ		
	4. ภูมิลำเนา		
	5. การศึกษา		
	6. อาชีพ		
ส่วนที่ 2 สถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ	1. ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา	ปลายเปิด	7
	2. จุดประสงค์ของผู้พูด		4
ส่วนที่ 2 สถานการณ์ที่เป็นทางการ	1. ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา	ปลายเปิด	7
	2. จุดประสงค์ของผู้พูด		4
ส่วนที่ 3	ข้อเสนอแนะ	ปลายเปิด	-

1.2 แบบบันทึกเทป (Record) ผู้วิจัยจะบันทึกเทปการสนทนาของเจ้าของภาษาโดยที่เจ้าของภาษาไม่รู้ตัว บันทึกเทปตามสถานการณ์ โดยมีขั้นตอนแสดงในตาราง 11 ดังนี้

ตาราง 11 แบบบันทึกเทป คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน

สถานการณ์ในการใช้	คำบุรุษสรรพนาม (ที่ 1, ที่ 2, ที่ 3)	บริบทการใช้
<p>1. ไม่เป็นทางการขณะซื้อของในตลาดเมื่อพูด กับคนรู้จักกัน เพศเดียวกัน</p>	<p>1.1 ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - อายุเท่ากัน - อายุมากกว่า - อายุน้อยกว่า - เป็นเครือญาติกัน - ไม่เป็นเครือญาติกัน - สนิทสนมกัน - ไม่สนิทสนมกัน <p>1.2 จุดประสงค์ของผู้พูด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องการแสดงความสุภาพ - ต้องการแสดงความไม่สุภาพ - แสดงอารมณ์พอใจ - แสดงอารมณ์ไม่พอใจ 	
<p>2. ไม่เป็นทางการขณะซื้อของในตลาดเมื่อพูด กับคนไม่รู้จักกัน เพศเดียวกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อายุเท่ากัน - อายุมากกว่า - อายุน้อยกว่า 	

ตาราง 11 (ต่อ)

สถานการณ์ในการใช้	คำบุรุษสรรพนาม (ที่ 1, ที่ 2, ที่ 3)	บริบทการใช้
1. ไม่เป็นทางการขณะซื้อของในตลาดเมื่อพูด กับคนรู้จักกัน ต่างเพศกัน		
1.1 ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา		
- อายุเท่ากัน		
- อายุมากกว่า		
- อายน้อยกว่า		
- เป็นเครือญาติกัน		
- ไม่เป็นเครือญาติกัน		
- สนิทสนมกัน		
- ไม่สนิทสนมกัน		
1.2 จุดประสงค์ของผู้พูด		
- ต้องการแสดงความสุภาพ		
- ต้องการแสดงความไม่สุภาพ		
- แสดงอารมณ์พอใจ		
- แสดงอารมณ์ไม่พอใจ		
2. ไม่เป็นทางการขณะซื้อของในตลาดเมื่อพูด กับคนไม่รู้จักกัน ต่างเพศกัน		
- อายุเท่ากัน		
- อายุมากกว่า		
- อายน้อยกว่า		

ตาราง 11 (ต่อ)

สถานการณ์ในการใช้	คำบุรุษสรรพนาม (ที่ 1, ที่ 2, ที่ 3)	บริบทการใช้
<p>1. เป็นทางการขณะเข้าร่วมประชุมงานบุญ ประเพณีที่วัดเมื่อพูดกับคนรู้จักกัน เพศ เดียวกัน</p>		
1.1 ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา		
- อายุเท่ากัน		
- อายุมากกว่า		
- อายน้อยกว่า		
- เป็นเครือญาติกัน		
- ไม่เป็นเครือญาติกัน		
- สนิทสนมกัน		
- ไม่สนิทสนมกัน		
1.2 จุดประสงค์ของผู้พูด		
- ต้องการแสดงความสุภาพ		
- ต้องการแสดงความไม่สุภาพ		
- แสดงอารมณ์พอใจ		
- แสดงอารมณ์ไม่พอใจ		
<p>2. เป็นทางการขณะเข้าร่วมประชุมงานบุญ ประเพณีที่วัดเมื่อพูดกับคนไม่รู้จักกัน เพศ เดียวกัน</p>		
- อายุเท่ากัน		
- อายุมากกว่า		
- อายน้อยกว่า		

ตาราง 11 (ต่อ)

สถานการณ์ในการใช้	คำบุรุษสรรพนาม (ที่ 1, ที่ 2, ที่ 3)	บริบทการใช้
<p>1. เป็นทางการขณะเข้าร่วมประชุมงานบุญ ประเพณีที่วัดเมื่อพบกับคนรู้จักกัน</p> <p>ต่างเพศกัน</p> <p>1.1 ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - อายุเท่ากัน - อายุมากกว่า - อายน้อยกว่า - เป็นเครือญาติกัน - ไม่เป็นเครือญาติกัน - สนิทสนมกัน - ไม่สนิทสนมกัน <p>1.2 จุดประสงค์ของผู้พูด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องการแสดงความสุภาพ - ต้องการแสดงความไม่สุภาพ - แสดงอารมณ์พอใจ - แสดงอารมณ์ไม่พอใจ 		
<p>2. เป็นทางการขณะเข้าร่วมประชุมงานบุญ ประเพณีที่วัดเมื่อพบกับคนไม่รู้จักกัน ต่าง</p> <p>เพศกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - อายุเท่ากัน - อายุมากกว่า - อายน้อยกว่า 		

2 ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือวิจัย และการตรวจสอบคุณภาพ ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษา และค้นคว้าเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำบุรุษสรรพนาม

2.2 เลือกและกำหนดบริบททางสังคมในการใช้คำบุรุษสรรพนามที่สอดคล้องกับบริบทของชาวไทยพวนทั้ง 3 พื้นที่ คือ หมู่บ้านบุสม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย และบ้านถ่อน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และหมู่บ้านโพธิ์ตาก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดหนองคาย เพื่อนำมาเป็นการรอบในการสร้างแบบสอบถามตามบริบททางสังคม ที่กำหนดให้มีจุดมุ่งหมายและตัวแปรที่ต้องการศึกษาประกอบด้วย

2.3 สร้างแบบสอบถามตามบริบททางสังคมที่กำหนดไว้

2.4 จัดพิมพ์และนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา จันทร์เทาว์ รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2) ดร.ยุทธพร นาคสุข อาจารย์ประจำสาขาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล และ 3) ดร.ศุภกิต บัวขาว อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเมินความตรง (Validity) ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นวัดตามตัวแปรบริบททางสังคมที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นวัดตามตัวแปรบริบททางสังคมที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสอบถามข้อนั้นไม่วัดตามตัวแปรบริบททางสังคมที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

2.5 นำแบบประเมินมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามแต่ละข้อกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัดโดยใช้สูตร IOC ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) คำนวณจากสูตร (จิตราภา กุณทลบุตร, 2550, หน้า 187) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum x}{N}$$

กำหนดให้

IOC = ดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์

$\sum x$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เลือกข้อที่มีคะแนนเฉลี่ย 0.50 ถึง 1.00 เป็นแบบสอบถาม ส่วนข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์แล้วนำมาปรับปรุงใหม่

2.6 นำแบบสอบถามฉบับปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับชาวไทยพวน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 30 คน แล้วนำมาตรวจสอบความเข้าใจและปัญหาในการตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การประเมินปัญหา หรืออุปสรรคเพื่อปรับปรุงต่อไป

2.7 ทำการปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาให้ความเห็นชอบ แล้วจึงนำแบบสอบถามนี้ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (รายละเอียดแบบสอบถาม แสดงไว้ที่ภาคผนวก ข)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามภาษาไทยพวนจากเอกสารโบราณ

สำหรับขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารโบราณจากพื้นที่วิจัย 3 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดเลย 2) จังหวัดอุดรธานี และ 3) จังหวัดหนองคาย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรเอกสารโบราณคือ นิทานพื้นบ้าน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นิทานพื้นบ้านจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) นางผมหอม 2) กำฟ้าปลาแตก และ 3) ฉลองไตรปิฎกซึ่งพบในพื้นที่ชาวไทยพวนภาคอีสาน คือ หมู่บ้านบุษมอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย และบ้านถ่อน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และหมู่บ้านโพธิ์ตาก อำเภอพือธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบบันทึกคำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 แบบบันทึก คำบรูษสรพนามในภาษาไทยพจนจากเอกสารโบราณ

เรื่อง	คำบรูษสรพนาม	บริบทการใช้
1. กำฟ้าปลาแตก	บรูษสรพนามที่ 1	
	-	
	บรูษสรพนามที่ 2	
	-	
	บรูษสรพนามที่ 3	
	-	
2. นางพมหอม	บรูษสรพนามที่ 1	
	-	
	บรูษสรพนามที่ 2	
	-	
	บรูษสรพนามที่ 3	
	-	
3. นลองไตรปิฎก	บรูษสรพนามที่ 1	
	-	
	บรูษสรพนามที่ 2	
	-	
	บรูษสรพนามที่ 3	
	-	

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือวิจัย และการตรวจสอบคุณภาพ ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำบรูษสรพนาม
2. คัดเลือกเอกสารโบราณที่เป็นนิทานพื้นบ้านเพื่อกำหนดบริบททางสังคมในการใช้คำบรูษสรพนามในเอกสารโบราณ ที่สอดคล้องกับบริบทของชาวไทยพวนทั้ง 3 พื้นที่ คือ หมู่บ้านบุสม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย และบ้านถ่อน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี และ หมู่บ้านโพธิ์ตาก อำเภอพือธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย เพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามตามบริบททางสังคม ที่กำหนดให้มีจุดมุ่งหมายและตัวแปรที่ต้องการศึกษาด้วย
3. สร้างแบบบันทึกตามบริบททางสังคมที่กำหนดไว้
4. จัดพิมพ์และนำแบบบันทึกฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
 - 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา จันทร์เทาว์ รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2) ดร.ยุทพร นาคนุช อาจารย์ประจำสาขาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล และ 3) ดร.ศุภกิต บัวขาว อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นประเมินความเหมาะสมของแบบบันทึก

5. ปรับปรุงแบบบันทึกอีกครั้งแล้วเสนอบริการที่ปรึกษาให้ความเห็นชอบ แล้วจึงนำแบบบันทึกนี้ไปใช้ในการเก็บบันทึกข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยื่นต่อผู้ใหญ่บ้านเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามไปจำนวน 317 ชุด ซึ่งมากกว่าร้อยละ 5 ของกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัยจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 302 ชุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ หากฉบับใดมีการตอบที่ไม่สมบูรณ์ จะคัดทิ้งไม่นำมาใช้ในการวิเคราะห์

2. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาจัดระบบ วิเคราะห์ และแปลผล เพื่อนำไปสรุปผลและอ้างอิงต่อไป ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการใช้อธิบายคุณลักษณะหรือสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนาม จะให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน แล้วจึงมาหาค่าร้อยละของคำบุรุษสรรพนาม

2.3 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ จะสรุปตามประเด็นบริบททางสังคมแล้วนำมาพรรณนาวิเคราะห์

2.4 การทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1 จะใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วย ไคสแควร์ (Chi-Square) ส่วนในข้อ 2 จะใช้พรรณนาวิเคราะห์

3. แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (แบบบันทึกการถอดเทป) การใช้คำบุรุษสรรพนาม โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 นำแบบบันทึกมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ถ้าหากไม่สมบูรณ์จะบันทึกเพิ่มเติม

3.2 นำแบบบันทึกที่มีความสมบูรณ์มาจัดระบบ วิเคราะห์และแปลผล สรุปผล เพื่อนำไปสนับสนุนการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ได้จากแบบสอบถาม

4. แบบบันทึกเอกสารโบราณการใช้คำบุรุษสรรพนามโดยวิธีการจดบันทึกจากนิทาน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 นำแบบบันทึกมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ถ้าหากไม่สมบูรณ์จะบันทึกเพิ่มเติม

4.2 นำแบบบันทึกที่มีความสมบูรณ์มาจัดระบบ วิเคราะห์แปลผล สรุปผล และนำมาเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวน 3 ช่วงอายุ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2550, หน้า 52) ใช้สูตรดังนี้

$$p = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ p แทน ค่าร้อยละ

f แทน ค่าความถี่ของคะแนน

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ค่า X^2 (Chi-Square) (วาโร เฟ็งส์วัสต์, 2557, หน้า 355) ใช้สูตรดังนี้

$$\text{ค่า } X^2 = \sum \frac{(O-E)^2}{E}$$

$$df = k-1$$

เมื่อ X^2 แทน ค่าไค-สแควร์

O แทน ค่าความถี่ที่ได้จากการสังเกต

E แทน ค่าความถี่ที่คาดหวังตามทฤษฎี

k แทน จำนวนประเภทหรือจำนวนกลุ่ม

และถ้าผลการทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้ว ต้องทำการทดสอบเป็นรายคู่ไป เพื่อดูว่าคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2545: 332-333)

$$LSD = t_{1-\alpha/2;nk} \sqrt{MSE \left[\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right]}$$

เมื่อ LSD คือ แทนผลต่างนัยสำคัญ ที่คำนวณได้สำหรับประชากรกลุ่มที่ i และ j

$t_{1-\alpha/2;nk}$ คือ ค่าที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และชั้นห่างความเป็นอิสระภายในกลุ่ม

MSE คือ ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม (MS_W)

n_i คือ จำนวนข้อมูลของกลุ่ม i

n_j คือ จำนวนข้อมูลของกลุ่ม j

บทที่ 4

การใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน ซึ่งได้แก่ 1) หมู่บ้านบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 2) หมู่บ้านถ่อน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และ 3) หมู่บ้านโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม หรือบันทึกการถอดเทป (Record) ตามบริบททางสังคม ดังนี้ 1) กาลเทศะ ได้แก่ ความเป็นทางการ และไม่เป็นการ 2) อายุ แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ อายุเท่ากันอายุมากกว่า และอายุน้อยกว่า 3) เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง 4) ความเป็นเครือญาติ และไม่เป็นเครือญาติ 5) ความสนิทสนม และไม่สนิทสนม 6) แสดงความสุภาพ และไม่สุภาพ และ 7) การแสดงอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์พอใจ และไม่พอใจ ทั้งนี้ผลการศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งแสดงไว้ในตาราง 13
2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน แสดงไว้ในตาราง 14-15
3. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน แยกตาม 3 ช่วงอายุ และตามบริบททางสังคม
 - 3.1 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูด 3 ช่วงอายุ เมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศกันในสถานการณ์ที่เป็นทางการของคนรู้จักกันคนไม่รู้จักกันแสดงไว้ในตาราง 16-17
 - 3.2 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูด 3 ช่วงอายุ เมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศกันในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการของคนรู้จักกันคนไม่รู้จักกัน แสดงไว้ในตาราง 18-19
 - 3.3 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูด 3 ช่วงอายุ เมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุเท่ากัน อายุมากกว่า และอายุน้อยกว่าในสถานการณ์ที่เป็นทางการของคนรู้จักกันคนไม่รู้จักกัน แสดงไว้ในตาราง 20-21
 - 3.4 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูด 3 ช่วงอายุ เมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุเท่ากัน อายุมากกว่า และอายุน้อยกว่าในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการของคนรู้จักกันคนไม่รู้จักกัน แสดงไว้ในตาราง 22-23

3.5 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูด 3 ช่วงอายุ เมื่อพูดกับผู้ที่ เป็นเครือญาติกัน และไม่เป็นเครือญาติกันในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แสดงไว้ในตาราง 24-25

3.6 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูด 3 ช่วงอายุ เมื่อพูดกับผู้ที่สนิทสนมกันและไม่สนิทสนมกันในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แสดงไว้ในตาราง 26-27

3.7 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูด 3 ช่วงอายุ เมื่อพูดเพื่อแสดงความสุภาพ และความไม่สุภาพในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แสดงไว้ในตาราง 28-29

3.8 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูด 3 ช่วงอายุ เมื่อพูดเพื่อแสดงความพอใจ และความไม่พอใจในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แสดงไว้ในตาราง 30-31

4. ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 13 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	n=302	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	151	50.00
2) หญิง	151	50.00
2. อายุ		
1) 15-25 ปี	98	32.45
2) 35-45 ปี	116	38.41
3) 55-65 ปี	88	29.14
3. ภูมิลำเนา		
1) หมู่บ้านบุษม อำเภอลำปาง จังหวัดเลย	130	43.05
2) หมู่บ้านถ่อน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี	100	33.11
3) หมู่บ้านโพธิ์ตาก อำเภอพือเท็ด จังหวัดหนองคาย	72	23.84
4. การศึกษา		
1) ระดับประถมศึกษา	112	37.09

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการ	n=302	
	จำนวน	ร้อยละ
2) ระดับมัธยมศึกษา	138	45.69
3) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	15	4.96
4) ปริญญาตรี	33	10.92
5) สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.32
5. อาชีพ		
1) ข้าราชการ	16	5.30
2) พนักงานเอกชน	9	2.99
3) ทำไร่-ทำสวน	127	42.05
4) ค้าขาย	19	6.30
5) อื่น ๆ		
5.1) นักเรียน	75	24.83
5.2) นักศึกษา	22	7.28
5.3) แม่บ้าน	11	3.64
5.4) รับจ้าง	22	7.28
5.5) ทอผ้า	1	0.33

จากตารางข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นชาวไทยพวนในภาคอีสาน ออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) เพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีจำนวน 151 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 2) อายุ ช่วงอายุ 35-45 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.41 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 15-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.45 และช่วงอายุ 55-65 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.13 3) ภูมิลำเนา พบว่า ผู้ที่มีภูมิลำเนาที่บ้านบุษม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.04 รองลงมาคือ ผู้ที่มีภูมิลำเนาที่บ้านถ่อน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี คิดเป็นร้อยละ 33.11 และลำดับสุดท้าย ผู้ที่มีภูมิลำเนาที่บ้านโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย คิดเป็นร้อยละ 23.84 4) การศึกษาพบว่า มีผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.69 รองลงมาคือ ผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.08 ลำดับที่ 3 คือ

ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.92 และผู้จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.32 และ 5) อาชีพ พบว่า มีผู้ประกอบการอาชีพทำไร่-ทำสวน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.05 รองลงมาคือ อาชีพพนักงานเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.11 อันดับที่ 3 รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 7.28 และอาชีพที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ทอผ้า คิดเป็นร้อยละ 0.33

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 302 คน ซึ่งเป็นชาวไทยพวนในเขตพื้นที่ภาคอีสานได้แก่ 1) หมู่บ้านบุสม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์ 2) หมู่บ้านถ่อน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี และ 3) หมู่บ้านโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน

ตาราง 14 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการ

ลำดับ	ช่วงอายุ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1				
เพศชาย				
1. ผม	22.44	17.24	17.04	18.90
2. อ้าย	3.12	2.58	3.40	3.03
3. พ่อ	-	4.48	8.06	4.18
4. พ่อตุ้	-	3.58	4.54	2.70
5. ลุง/พ่อลุง*	-	3.58	-	1.19
6. ตา/พ่อตา	-	3.58	3.40	1.19
เพศหญิง				
7. แม่	5.10	3.44	4.54	4.46
8. นาง*	2.04	1.72	3.40	2.38
9. ฉั้น/ดิฉั้น	9.18	4.31	4.54	6.01
10. เอื้อย	2.04	5.17	2.27	3.16
11. หนู	7.08	-	1.13	2.73
12. แม่ตุ้	-	1.72	3.40	1.71
13. ยาย/แม่ยาย	-	1.72	3.40	1.71

ตาราง 14 (ต่อ)

ลำดับ	ช่วงอายุ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
ไม่แยกเพศ				
1. ภู*	7.08	5.17	1.13	4.46
2. ซ้อย	25.51	20.68	22.72	22.97
3. เส้า	13.26	15.51	11.36	14.44
4. น้อย*	-	0.08	-	0.69
5. โยย	3.15	3.44	4.54	3.71
6. ช้าน้อย*	-	-	1.13	0.38
รวม	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2				
ไม่แยกเพศ				
1. โต	10.02	15.44	8.02	11.16
2. เจ้า	15.08	20.16	14.58	16.61
3. คุณ	30.16	20.16	30.27	26.86
4. ท่าน	44.74	44.24	47.13	45.37
รวม	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3				
เพศชาย				
1. บักนั้น*	-	0.86	-	0.29
ไม่แยกเพศ				
2. มัน	6.12	2.58	2.27	3.66
3. เพื่อน	20.93	34.51	29.44	28.30
4. เส้า*	1.02	-	-	0.34
5. เขา	12.24	11.20	5.68	9.72
6. ชุมเพื่อน	1.02	0.86	-	0.63
7. มัน	6.12	2.58	2.27	3.66

ตาราง 14 (ต่อ)

ลำดับ	ช่วงอายุ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
8. จุ่มนั้น*	1.02	0.86	-	0.63
9. พวงนั้น	3.06	0.86	1.13	1.68
10. หมูโต*	1.02	0.86	-	0.63
11. หมูเจ้า*	1.02	-	1.13	0.72
12. หมูนั่น	2.04	1.72	1.13	1.63
13. หมอคนนั้น	3.06	1.72	6.81	3.86
14. จู้เจ้า	1.02	0.86	4.54	2.14
15. ชุมนั้น	2.04	2.58	5.68	3.43
16. เส้านั้น	2.04	0.86	2.27	1.72
17. ผู้นั้น*	-	-	1.13	0.38
18. ไทนั้น*	1.02	-	1.13	0.72
19. คะเจ้า	26.04	32.79	32.95	30.59
20. จุ่มเจ้า*	1.02	-	-	0.34
21. หมูเฮา*	1.02	-	1.13	0.72
22. พวงเขา	2.04	0.86	-	0.97
23. หมอนั้น*	1.02	0.86	-	0.63
24. สู้เจ้า*	1.02	0.86	-	0.63
25. ไทเจ้า*	1.02	-	-	0.34
26. หมูเขา*	1.02	-	1.13	0.72
27. หมูเพื่อน	1.02	1.72	-	0.91
รวม	100	100	100	100

หมายเหตุ: เครื่องหมาย (*) ใช้เฉพาะคนรู้จักกัน

จากตารางภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการของทั้ง 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

1.1 เพศชาย ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.90 รองลงมา คือ คำว่า “พ่อ” คิดเป็นร้อยละ 4.18 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุดคือ คำว่า “ลุง/พ่อลุง” และ “ตา/พ่อตา” คิดเป็นร้อยละ 1.19

1.2 เพศหญิง ใช้คำว่า “ฉัน/ดิฉัน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.01 รองลงมา คือ คำว่า “แม่” คิดเป็นร้อยละ 4.46 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุดคือ คำว่า “หนู”, “แม่ตู้” และ “ยาย/แม่ยาย” คิดเป็นร้อยละ 1.71 เท่ากัน

1.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “ข้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.97 รองลงมา คือ คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 14.44 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุดคือ คำว่า “ข้า่น้อย” คิดเป็นร้อยละ 0.38

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

พบว่า ชาวไทยพวนภาคอีสานใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ร่วมกัน คือ ไม่แยกเพศ พบคำที่ใช้มากที่สุด คือ คำว่า “ท่าน” คิดเป็นร้อยละ 45.37 รองลงมา คือ คำว่า “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 26.86 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 11.16

3. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

3.1 เพศชาย พบการใช้ 1 คำ คือ “บักนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.29 ส่วนเพศหญิง ไม่ปรากฏการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

3.2 ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.59 รองลงมา คือ คำว่า “เพิ่น” คิดเป็นร้อยละ 28.30 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุดคือ คำว่า “เส้า”, “ไทเจ้า”, “จุ่มเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 0.34 เท่ากัน

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการของชาวไทยพวนภาคอีสาน ดังนี้ คำบุรุษสรรพนามที่ 1 เพศชาย ใช้คำว่า ผม มากที่สุด เพศหญิง ใช้คำว่า ฉัน/ดิฉัน มากที่สุด ส่วนไม่แยกเพศ ใช้คำว่า ข้อย มากที่สุด ส่วนคำบุรุษสรรพนามที่ 2 พบการใช้โดยไม่แยกเพศ ใช้คำว่า ท่าน มากที่สุด และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 เพศชาย พบการใช้เพียง 1 คำ คือ คำว่า บักนั้น ส่วนเพศหญิงไม่ปรากฏการใช้ และไม่แยกเพศ ใช้คำว่า คะเจ้า มากที่สุด ซึ่งการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการ พบว่าชาวไทยพวนภาคอีสานได้ยืมคำจากภาษาไทยกลางมาใช้ เช่น คำว่า ผม ฉัน/ดิฉัน และท่าน เพื่อแสดงความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ กล่าวคือ ความสุภาพในภาษาไม่ใช้เนื้อหาของ การพูด ทั้งนี้ ความสุภาพหรือวิธีการแสดงความสุภาพในภาษาไทยพวน คือ การยกย่อง

ให้เกียรติผู้ฟัง และการแสดงความถ่อมตนของผู้พูด ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ซึ่งใช้ในที่สาธารณะและใช้กับบุคคลแปลกหน้าหรือผู้ที่มีตำแหน่งฐานะทางสังคม และความอาวุโส ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของคำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ซึ่งแสดงไว้ที่ ภาคผนวก ก

ตาราง 15 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ

ลำดับ	ช่วงอายุ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1				
เพศชาย				
1. ผม	4.08	2.58	2.27	2.98
2. อ้าย	6.12	2.58	1.13	3.28
3. พ่อ	2.04	1.72	2.27	2.01
4. อาว*	-	0.86	1.13	0.66
5. ลุง/พ่อลุง	1.02	0.86	1.13	1.00
6. ตา/พ่อตา	-	1.72	2.27	1.33
7. พ่อตุ๋	-	1.72	2.27	1.33
8. อ้ายเขย*	-	0.86	1.13	0.66
9. พ่อตอง*	-	0.86	-	0.29
10. พ่อน้อย*	-	0.86	-	0.29
11. พ่อ+ชื่อลูกคนแรก*	-	1.72	1.13	0.95
12. พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก*	-	-	1.13	0.38
13. ปู่/พ่อปู่*	-	0.86	-	0.29
เพศหญิง				
14. อา*	1.02	0.86	-	0.63
15. หนู	1.02	0.86	-	0.63
16. แม่	2.04	2.58	2.27	2.30
17. ฉันท/ดิฉัน	3.06	0.86	1.13	1.68

ตาราง 15 (ต่อ)

ลำดับ	ช่วงอายุ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
18. เื่อย	5.10	5.17	3.40	4.56
19. แม่ตู้	-	0.86	1.13	0.66
20. ยาย/แม่ยาย	-	0.86	3.40	1.42
21. ป้า/แม่ป้า	-	1.72	2.27	1.33
22. เื่อยเพื่อ*	-	0.86	-	0.29
23. แม่+ชื่อลูกคนแรก*	-	0.86	1.13	0.66
ไม้แยกเพศ				
24. ญ*	16.67	13.25	15.59	15.17
25. ้อย	18.71	26.18	18.23	21.04
26. เฮา	22.79	17.56	23.92	21.42
27. กั้น*	1.02	0.86	2.27	1.38
28. ี่	2.04	1.72	1.13	1.63
29. ้อง	3.06	0.86	1.13	1.68
30. ื่อ*	1.02	0.86	1.13	1.00
31. ้ำ	2.04	0.86	1.13	1.34
32. อย	4.08	2.58	1.13	2.60
33. เรา	1.02	1.72	-	0.91
34. ैं*	1.02	-	-	0.34
35. ้ำน้อย	-	-	1.13	0.38
36. ัว้อย*	-	-	1.13	0.38
37. ู้หม่อน*	-	-	1.13	0.38
38. ู้หนุ่ม*	-	-	1.13	0.38
รวม	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2				
เพศชาย				
1. พ่อ	1.02	0.86	1.13	1.00
2. อาว*	1.02	0.86	1.13	1.00

ตาราง 15 (ต่อ)

ลำดับ	ช่วงอายุ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
3. อ้าย	6.12	6.88	4.53	5.84
4. ตา/พ่อตา	1.02	1.72	1.13	1.29
5. ปู่/พ่อปู่*	-	0.86	1.13	0.66
6. พ่อเขิน*	-	0.86	-	0.29
7. พ่อมิ่ง*	-	0.86	1.13	0.66
8. อ้ายเขย*	-	0.86	1.13	0.67
9. พ่อตู้	1.02	0.86	1.13	1.00
10. ลุง/พ่อลุง	1.02	0.86	2.26	1.38
11. อ้อด	1.06	2.58	4.63	2.39
12. พ่อ+ชื่อลูกคนแรก*	-	0.86	1.13	0.66
13. พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก*	-	-	1.13	0.38
เพศหญิง				
14. แม่	1.02	3.44	3.39	2.04
15. ยาย/แม่ยาย	-	0.86	1.13	0.66
16. ย่า/แม่ย่า*	-	0.86	1.13	0.66
17. แม่เขิน*	-	0.86	-	0.29
18. แม่มิ่ง*	-	0.86	1.13	0.66
19. เข้อยเพื่อ*	1.02	-	1.13	0.72
20. แม่ตู้	1.02	1.72	1.13	1.29
21. อา	1.02	0.86	1.13	1.00
22. ป้า/แม่ป้า	1.02	1.72	2.27	1.67
23. แอ	2.04	1.72	2.26	2.10
24. แม่หน่อย*	-	0.86	1.13	0.66
25. เข้อย	6.12	6.02	7.94	5.31
26. แม่+ชื่อลูกคนแรก*	-	0.86	2.27	1.04

ตาราง 15 (ต่อ)

ลำดับ	ช่วงอายุ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
27. แม่ยาย+				
ชื่อหลาน	1.02	2.58	2.27	1.95
คนแรก*				
ไม้แยกเพศ				
28. เธอ	1.02	0.86	1.13	1.00
29. น้อง	1.02	1.72	2.26	1.66
30. ตู๋หม่อน*	-	0.86	1.13	0.66
32. ตู๋หนุ่ม*	-	-	1.13	0.38
33. โต	24.52	16.37	12.36	17.75
34. มิ่ง	18.36	14.65	10.66	14.56
35. เจ้า	17.34	16.52	12.50	15.45
36. น้ำ*	1.02	0.86	1.13	1.00
37. ลูก	2.04	2.58	2.26	2.29
38. แก*	1.02	0.86	1.13	1.00
39. สู้*	2.04	0.86	2.26	1.72
40. เจ้าของ*	1.02	0.86	2.26	1.38
41. ตั้ว*	-	0.86	-	0.29
42. ตั้วเอง*	2.04	0.86	-	0.63
รวม	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3				
เพศชาย				
1. พ่อ ^{นั้น} *	-	3.76	-	1.25
2. บัก ^{นั้น}	1.02	3.76	1.13	1.97
3. พ่อ ^{ตู}	6.74	3.76	1.13	3.88
4. พ่อ ^{ตานี้} *	-	-	1.13	0.38
5. พ่อ ^{ลุงนี้} *	-	3.76	-	1.25
6. ปู่/พ่อ ^{ปู่} *	-	3.76	-	1.25

ตาราง 15 (ต่อ)

ลำดับ	ช่วงอายุ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
7. อ้ายอันนั้น	1.02	-	1.13	0.72
8. พ่อ+ชื้อลูกคนแรก*	-	3.76	-	1.25
9. พ่อตา+ชื้อหลานคนแรก*	-	-	1.13	0.38
เพศหญิง				
10. แม่นั้น*	-	-	1.13	0.38
11. อีนัน	1.02	3.76	6.39	3.72
12. แม่ตุ้*	-	-	1.13	0.38
13. แม่ยายนั้น*	1.02	3.76	1.13	1.97
14. แม่ป้านั้น*	-	-	1.13	0.38
15. เอื้อยอันนั้น*	-	-	1.13	0.38
16. ย่า/แม่ย่า*	-	3.76	-	1.25
17. แม่+ชื้อลูกคนแรก*	-	-	1.13	0.38
18. แม่ยาย+ชื้อหลานคนแรก*	-	-	1.13	0.38
ไม่แยกเพศ				
19. มัน	25.10	17.55	14.34	19.00
20. เพื่อน	30.00	20.03	18.00	22.67
21. คะเจ้า	10.41	7.00	20.21	12.54
22. ลาว	7.76	8.07	9.80	8.54
23. เส่า*	-	3.76	1.13	1.63
24. ชุมเขา*	-	3.76	-	1.25
25. เขา	12.86	12.38	12.07	12.44
26. ไทเฮา*	-	3.76	-	1.25
27. ชุมเพื่อน*	-	4.62	1.13	1.92

ตาราง 15 (ต่อ)

ลำดับ	ช่วงอายุ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
28. หมู่เพื่อน	1.02	3.76	1.13	1.97
29. ชุมเจ้า*	1.02	-	-	0.34
30. พวกมัน*	-	3.76	1.13	1.63
31. พวกเพื่อน	1.02	-	-	0.34
รวม	100	100	100	100

หมายเหตุ: เครื่องหมาย (*) ใช้เฉพาะคนรู้จักกัน

จากตารางภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการของทั้ง 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

1.1 เพศชาย ใช้คำว่า “อ้าย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.28 รองลงมา คือ คำว่า “ผม” คิดเป็นร้อยละ 2.98 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “พ่อน้อย”, “ปู่/พ่อปู่” และ “พ่อตอ” คิดเป็นร้อยละ 0.29 เท่ากัน

1.2 เพศหญิง ใช้คำว่า “เอื้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.56 รองลงมา คือ คำว่า “แม่” คิดเป็นร้อยละ 2.30 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “เอื้อยเพ้อ” คิดเป็นร้อยละ 0.29

1.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เฮา” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.42 รองลงมา คือ คำว่า “ซ้อย” คิดเป็นร้อยละ 21.04 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “เค้า” คิดเป็นร้อยละ 0.34

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

2.1 เพศชาย ใช้คำว่า “อ้าย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.84 รองลงมา คือ คำว่า “อ้อด” คิดเป็นร้อยละ 2.39 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก*” คิดเป็นร้อยละ 0.38

2.2 เพศหญิง ใช้คำว่า “เอื้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.31 รองลงมา คือ คำว่า “แอ” คิดเป็นร้อยละ 2.10 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “แม่ซิ่น” คิดเป็นร้อยละ 0.29

2.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.75 รองลงมา คือ คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 15.45 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “ตัว” คิดเป็นร้อยละ 0.29

3. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

3.1 เพศชาย ใช้คำว่า “พ่อตู้” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.88 รองลงมา คือ คำว่า “บักนั้น” คิดเป็นร้อยละ 1.97 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “พ่อตานั่น” และ “พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก” คิดเป็นร้อยละ 0.38 เท่ากัน

3.2 เพศหญิง ใช้คำว่า “อีนั่น” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.72 และรองลงมา คือ คำว่า “แม่ยายนั้น” คิดเป็นร้อยละ 1.97 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “แม่นั้น”, “แม่ตู้”, “แม่ป้านั้น”, “แม่+ชื่อลูกคนแรก” และ “แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก” คิดเป็นร้อยละ 0.38 เท่ากัน

3.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.67 รองลงมา คือ คำว่า “มัน” คิดเป็นร้อยละ 19.00 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “ซุ่มเจ้า” และ “พวกเพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 0.34

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการของชาวไทยพวนภาคอีสาน ดังนี้ คำบุรุษสรรพนามที่ 1 เพศชาย ใช้คำว่า อ้าย มากที่สุด เพศหญิง ใช้คำว่า เอื้อย มากที่สุด ส่วนไม่แยกเพศ ใช้คำว่า เฮา มากที่สุด ส่วนคำบุรุษสรรพนามที่ 2 เพศชาย ใช้คำว่า อ้าย มากที่สุด เพศหญิง ใช้คำว่า เอื้อย มากที่สุด และไม่แยกเพศ ใช้คำว่า โต มากที่สุด และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 เพศชาย ใช้คำว่า พ่อตู้ มากที่สุด ส่วนเพศหญิง ใช้คำว่า อีนั่น มากที่สุด และไม่แยกเพศ ใช้คำว่า เพื่อน มากที่สุด ซึ่งการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ พบว่าชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้คำบุรุษสรรพนามที่ใช้สนทนากับคนรู้จักกันและคนไม่รู้จักกันเหมือนกันโดยเฉพาะคำสรรพนามพื้นฐาน เช่น คำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติ เช่น คำว่า พี่, น้อง, พ่อ, แม่, อ้าย, เอื้อย, พ่อตู้, บ้า และลุง เป็นต้น ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่เครือญาติกันก็ตาม ส่วนคำบุรุษสรรพนามที่ใช้กับคนรู้จักกัน คำบุรุษสรรพนามที่ 1 เช่น ปู่/พ่อปู่, พ่อไซ้, พ่อมิ่ง, อ้ายเขย, พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก, ย่า/แม่ย่า และแม่ไซ้ ซึ่งเป็นคำบุรุษสรรพนามที่ใช้เรียกญาติ แต่เป็นญาติที่เกิดจากการแต่งงานหรือการสมรส ส่วนคำบุรุษสรรพนามที่ 2 เช่น เอื้อยพ่อ, แม่น้อย, แม่+ชื่อลูกคนแรก, แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก, ตู้ห่ม, ตู้หม่อน และน้ำ ซึ่งชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้คำบุรุษสรรพนามที่ใช้เรียกญาติ แต่เป็นญาติที่เกิดจากการสมรสหรือการแต่งงาน และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 เช่น พ่อ นั้น, พ่อตานั่น, แม่นั้น, แม่ตู้, แม่ยายนั้น, แม่ป้านั้น และ เอื้อยอันนั้น ซึ่งเป็นคำบุรุษสรรพนามที่ใช้ในการเรียกญาติซึ่งจะใช้กับคนรู้จักกัน ทั้งที่เป็นญาติกันจริงหรือไม่ใช้ญาติก็ได้ จะเห็นว่าคำบุรุษสรรพนามที่ 3 จะแสดงถึงความซื่อและตัวบุคคลโดยมีคำว่า นั้น ต่อท้าย เช่น พ่อ นั้น และพ่อตานั่น เป็นต้น ซึ่งผู้ที่ร่วมสนทนาจะเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญว่าผู้ที่ถูกกล่าวถึงนั้นหมายถึงใคร

ตาราง 16 (ต่อ)

ลำดับ	เพศเดียวกัน (ร้อยละ)			รวม	ต่างเพศกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
1. มัน	6.12	3.44	2.27	3.94	6.12	5.17	2.27	4.52
2. พี่น	25.52	29.34	26.48	27.11	28.57	27.58	26.48	27.54
3. พวกนั้น	2.04	1.72	2.27	2.01	2.04	1.72	2.27	2.01
4. ลาว	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
5. เล่า	2.04	-	-	0.68	2.04	-	-	0.68
6. เขา	8.16	8.62	4.54	7.11	12.24	8.62	4.54	8.47
7. จุ่มนั้น	2.04	1.72	-	1.25	2.04	1.72	-	1.25
8. หมูเจ้า	-	-	2.27	0.76	-	-	2.27	0.76
9. หมูนั้น	2.04	1.72	4.54	2.77	2.04	1.72	4.54	2.77
10. หมวดนั้น	6.12	3.44	9.09	6.22	4.08	1.72	9.09	4.96
11. จู้เจ้า	2.04	1.72	4.54	2.77	2.04	1.72	4.54	2.77
12. บักนั้น	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
13. ชูมนั้น	4.08	5.18	4.54	4.60	4.08	5.18	4.54	4.60
14. เล่านั้น	2.04	1.72	3.1	2.29	-	-	4.54	1.51
15. ไทนั้น	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
16. หมูเพื่อน	2.04	1.72	-	1.25	2.04	1.72	-	1.25
17. คะเจ้า	25.52	31.07	34.09	30.23	28.59	37.97	34.09	33.55
18. พวกเขา	2.04	1.72	-	1.25	2.04	1.72	-	1.25
19. หมอนั้น	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
20. สู้เจ้า	2.04	1.72	-	1.25	2.04	1.72	-	1.25
21. หมูเขา	-	-	2.27	0.76	-	-	2.27	0.76
22. พวกเพื่อน	2.04	1.72	-	1.25	-	1.72	-	0.57
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชาย ในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับเพศเดียวกัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.90 รองลงมา คือ คำว่า “ข้อย” คิดเป็นร้อยละ 24.09 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “พ่อลุง” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “ท่าน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.71 รองลงมา คือ คำว่า “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 26.78 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ “โต” คิดเป็นร้อยละ 5.63

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.23 รองลงมา คือ คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 27.11 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ “หมอนั่น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับต่างเพศกัน

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.33 รองลงมาคือ คำว่า “ช้อย” คิดเป็นร้อยละ 29.21 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ “พ่อลุง” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “คุณ” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.18 รองลงมา คือ คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 21.72 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ “น้อง” คิดเป็นร้อยละ 4.19

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.55 รองลงมาคือ คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 27.54 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ “พวกเพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 17 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิง ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	เพศเดียวกัน (ร้อยละ)			รวม	ต่างเพศกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1								
1. กู	4.08	3.45	6.85	4.79	2.04	3.45	2.27	2.59
2. ช้อย	53.08	60.34	52.27	55.23	52.05	62.08	61.36	58.50
3. เฮา	14.28	13.82	11.36	13.15	6.12	12.07	16.40	11.53
4. น้อย	-	-	2.27	0.76	-	1.72	2.27	1.33
5. แม่	6.12	1.72	11.36	6.40	2.04	-	5.17	2.40
6. ล้น/ดิฉัน	8.16	5.17	6.81	6.71	19.40	8.62	3.45	10.49
7. เอ้อย	2.04	3.45	2.27	2.59	2.04	3.45	2.27	2.59
8. หู	4.08	-	-	1.36	2.04	-	-	0.68
9. โอย	6.12	1.72	-	2.61	6.12	1.72	-	2.61
10. แม่ตุ้	-	1.72	2.27	1.33	-	1.72	2.27	1.33
11. ยาย/แม่ยาย	-	1.72	2.27	1.33	2.04	1.72	2.27	2.01
12. ป้า/แม่ป้า	-	5.17	2.27	2.48	-	3.45	2.27	1.91
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2								
1. เจ้า	21.77	29.89	45.45	32.37	30.61	29.89	30.3	30.27
2. คุณ	40.13	29.89	-	23.34	32.65	29.89	28.03	30.19
3. ท่าน	38.10	40.23	53.83	44.05	36.73	40.23	41.66	39.54
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
1. มัน	2.04	1.72	2.27	2.01	4.08	1.72	2.27	2.69
2. เพื่อน	20.40	43.68	35.23	31.10	28.57	46.55	34.09	36.40
3. เส้า	2.04	-	2.27	1.44	2.04	-	2.27	1.44
4. เขา	18.37	12.65	4.55	11.86	16.33	12.10	4.55	10.99
5. ชุมเพื่อน	2.04	1.72	-	1.25	-	1.72	-	0.57
6. พวกท่าน	-	1.72	-	0.57	-	1.72	-	0.57
7. หมูโต	2.04	1.72	-	1.25	2.04	1.72	-	1.25
8. หมูนั่น	-	1.72	2.27	1.33	-	1.72	2.27	1.33
9. หมวดนั่น	2.04	1.72	4.55	2.77	2.04	1.72	4.55	2.77
10. คะเจ้า	34.69	29.90	35.23	33.27	36.26	27.59	36.37	33.41
11. จู้เจ้า	2.04	-	2.27	1.44	2.04	-	2.27	1.44
12. ชุมนั่น	8.18	1.72	4.55	4.82	0.48	1.72	4.55	2.25
13. เส้านั่น	2.04	-	2.27	1.44	2.04	-	2.27	1.44
14. ไทนั่น	2.04	-	2.27	1.44	2.04	-	2.27	1.44
15. หมอนั่น	-	-	-	-	2.04	-	-	0.69

ตาราง 17 (ต่อ)

ลำดับ	เพศเดียวกัน (ร้อยละ)			รวม	ต่างเพศกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
16. ไทเจ้า	2.04	-	-	0.69	-	-	-	-
17. หมูเพื่อน	-	1.72	2.27	1.33	-	1.72	2.27	1.33
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับ เพศเดียวกันและต่างเพศกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับเพศเดียวกัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ซ้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.23 ตามลำดับ รองลงมาคือ คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 13.15 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “น้อง” คิดเป็นร้อยละ 0.76

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “ท่าน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.05 รองลงมา คือ คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 32.37 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 23.34

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.27 รองลงมา คือ คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 31.10 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “พวกท่าน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับต่างเพศกัน

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ซ้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.50 รองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 11.53 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “หนู” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “ท่าน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.54 รองลงมา คือ คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 30.27 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 30.19

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.40 รองลง คือ คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 33.41 ลำดับส่วนอายุ 35-45 ปี ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 27.59 ส่วนคำที่ใช้ น้อยที่สุด คือ คำว่า “หมอนั่น” คิดเป็นร้อยละ 0.69

ตาราง 18 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชาย ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ เมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	เพศเดียวกัน (ร้อยละ)			รวม	ต่างเพศกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1								
1. กู	2.04	27.65	2.27	10.65	20.40	8.62	18.18	15.73
2. ช้อย	16.35	8.62	25	16.66	34.72	17.24	31.23	27.73
3. เฮา	36.73	10.34	18.49	21.85	6.12	27.66	11.36	15.05
4. กัน	4.08	3.44	6.18	4.57	-	3.44	9.09	4.18
5. ผม	6.12	8.62	4.54	6.43	6.12	3.44	2.27	3.94
6. อ้าย	8.16	6.89	2.27	5.77	8.16	5.17	4.54	5.96
7. พ่อ	2.04	1.72	2.27	2.01	-	1.72	4.54	2.09
8. น้อง	4.08	8.62	6.18	6.29	2.04	3.44	2.27	2.58
9. โอย	4.08	3.44	-	2.51	-	1.72	-	0.57
10. พ่อตุ๋	-	1.72	2.27	1.33	-	1.72	4.54	2.09
11. พ่อลุง	-	1.72	9.09	3.60	-	8.62	5.17	4.60
12. ตาพ่อตา	-	5.17	4.54	3.24	-	1.72	2.27	1.33
13. ช้าน้อย	-	3.44	2.27	1.90	-	3.44	-	1.15
14. อ่า	4.08	5.17	6.18	5.14	2.04	3.44	2.27	2.58
15. พี่	2.04	-	-	0.68	12.24	-	-	4.08
16. เฝือ	2.04	-	-	0.68	2.04	-	-	0.68
17. อ่าว	4.08	1.72	6.18	3.99	2.04	-	-	0.68
18. เรา	2.04	-	-	0.68	2.04	-	-	0.68
19. เต้า	2.04	-	-	0.68	2.04	-	-	0.68
20. ตัวช้อย	-	-	-	-	-	3.44	-	1.15
21. พ่อ+ชื่อลูก								
คนแรก	-	1.72	2.27	1.33	-	5.17	2.27	2.48
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2								
1. โต	28.60	22.55	14.50	21.88	24.50	27.95	25.78	26.08
2. มิ่ง	10.20	8.62	2.27	7.03	8.16	1.72	14.42	8.1
3. เจ้า	16.32	15.51	2.27	11.37	14.30	29.67	9.87	17.95
4. อ้าย	4.08	1.72	17.41	7.74	-	-	-	-

ตาราง 18 (ต่อ)

ลำดับ	เพศเดียวกัน (ร้อยละ)			รวม	ต่างเพศกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
1. มัน	18.37	9.43	21.43	16.41	26.53	3.44	15.37	15.11
2. เพื่อน	42.86	35.29	25.98	34.71	53.06	40.68	35.83	43.19
3. ลาว	10.21	11.15	6.18	9.18	-	11.37	6.18	5.85
4. เขา	4.08	3.44	4.54	4.02	12.25	4.54	13.1	9.96
5. จู้เจ้า	-	1.72	4.54	2.09	-	1.72	2.27	1.33
6. บักนั้น	2.04	3.44	4.54	3.34	-	-	-	-
7. อีนัน	-	-	-	-	-	3.44	2.27	1.90
8. ซูมนัน	2.04	4.54	6.18	4.25	-	4.54	2.27	2.27
9. เส้านัน	-	1.72	2.27	1.33	-	1.72	2.27	1.33
10. คะเจ้า	14.29	8.62	6.18	9.70	8.17	13.1	9.09	10.12
11. แม่ตู้	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ เมื่อพูดกับเพศเดียวกัน และต่างเพศกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับเพศเดียวกัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “เฮา” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.85 รองลงมา ใช้คำว่า “ซ้อย” คิดเป็นร้อยละ 16.66 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “พี”, “เฟือ”, “เรา” และ “เค้า” คิดเป็นร้อยละ 0.68

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.88 รองลงมา คือ คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 11.37 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “เธอ”, “เสี้ยว”, “พอซิ่น” และ “หมอ” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.71 รองลงมาใช้คำว่า “มัน” คิดเป็นร้อยละ 16.41 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “ไทเฮา” และ “แต่มัน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับต่างเพศกัน

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ช้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.73 รองลงมา คือ คำว่า “กู” คิดเป็นร้อยละ 15.73 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ “โอย” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.08 รองลงมา คือ คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 17.95 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ “อีนาง”, “เจ๊”, “เสี่ยว” และ “นาง” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.19 รองลงมา ใช้คำว่า “มัน” คิดเป็นร้อยละ 15.11 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ “แม่ตุ๋”, “เส่า”, “ไทเฮา”ม “พวกนั้น”ม “หมูโต” และ “หมู่นั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 19 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิง ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	เพศเดียวกัน (ร้อยละ)			รวม	ต่างเพศกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1								
1. กู	29.6	8.62	21.14	19.79	24.51	12.07	20.02	18.87
2. ช้อย	14.28	25.86	15.90	18.68	24.51	31.09	20.02	25.21
3. เฮา	31.64	17.32	15.90	21.62	22.45	13.79	20.02	18.74
4. กัน	-	1.72	2.27	1.33	-	1.72	2.27	1.33
5. อ่า	2.04	1.72	-	1.15	-	1.72	-	0.57
6. พี่	2.04	1.72	2.27	2.01	2.04	1.72	2.27	2.01
7. น้อง	2.04	1.72	2.27	2.01	4.08	1.72	2.27	2.69
8. พี่อ	2.04	1.72	2.27	2.01	2.04	1.72	-	1.33
9. แม่	-	1.72	4.55	2.09	2.04	3.45	2.27	2.59
10. ฉั่น/ดิฉั่น	2.04	1.72	-	1.33	2.04	1.72	2.27	2.01
11. น้า	-	1.72	2.27	1.33	-	1.72	2.27	1.32
12. เอื้อย	4.08	10.34	6.81	7.08	6.12	6.90	4.55	5.86
13. หนู	2.04	1.72	-	1.15	2.04	-	-	0.76
14. โอย	4.08	1.72	2.27	2.69	6.12	1.72	2.27	3.37
15. เรา	2.04	1.72	-	1.33	2.04	1.72	-	1.33

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงในสถานการณ์ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศกันของทั้ง 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับเพศเดียวกัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “เฮา” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.62 รองลงมาใช้คำว่า “กู” คิดเป็นร้อยละ 19.79 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดเหมือนกัน คือ “แม่ตอง” และ “พ่อตอง” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.17 รองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 21.60 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “แม่” และ “น้อย” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.67 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “มัน” คิดเป็นร้อยละ 20.40 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “น้องอันนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับต่างเพศกัน

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ซ้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.21 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “กู” คิดเป็นร้อยละ 18.87 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “อา”, “แม่ตอง” และ “พ่อตอง” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.95 รองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 24.94 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “เพื่อน”, “พ่อ” และ “บักहां” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.91 รองลงมา ใช้คำว่า “มัน” คิดเป็นร้อยละ 17.70 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “ซุ่มเพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 20 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับคนที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)			รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)			รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1												
1. ช้อย	12.2	39.6	31.8	27.80	14.2	32.75	27.3	24.75	-	10.3	18.1	9.47
2. เฮา	22.4	29.4	13.6	21.8	2.2	20.75	15.9	12.95	12.2	27.5	4.54	14.75
3. ผม	65.4	31	54.8	50.4	73.4	24.15	56.8	51.45	67.3	44.8	52.41	54.84
4. อ้าย	-	-	-	-	-	-	-	-	20.5	17.4	4.54	14.15
5. พ่อ	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57	-	-	6.81	2.27
6. โยย	-	-	-	-	10.2	-	-	3.4	-	-	-	-
7. พ่อตุ๋	-	-	-	-	-	12	-	4	-	-	-	-
8. ตา/พ่อตา	-	-	-	-	-	8.62	-	2.87	-	-	13.6	4.53
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2												
1. โต	-	19.87	-	6.62	-	27.02	-	9.01	-	27.05	-	9.02
2. เจ้า	-	23.28	-	7.76	-	27.02	63.7	30.24	-	-	77.3	25.77
3. ท่าน	49	30.18	54.55	44.58	58.9	45.95	36.3	47.05	43.9	35.63	-	26.51
4. คุณ	51	26.68	45.45	41.04	41.01	-	-	13.67	56.1	37.33	22.7	38.71
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

ตาราง 20 (ต่อ)

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)			รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)			รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 3												
1. พี่น	20.4	60.45	31.95	37.6	40.8	38.05	40.9	39.92	24.4	29.43	20.4	24.74
2. เล่า	8.16	-	-	2.72	-	-	-	-	-	-	-	-
3. เขา	16.3	12	15.9	14.73	12.2	5.17	4.54	7.30	20.4	10.3	20.4	17.03
4. จุมนั้น	-	-	-	-	-	-	-	-	4.08	8.62	-	4.23
5. พวกนั้น	16.3	-	-	5.43	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-
6. หมู่นั้น	10.2	5.17	-	5.12	2.04	3.44	-	1.83	-	10.3	6.81	5.70
7. หมอคนนั้น	8.16	-	-	2.72	8.16	6.89	9.09	8.05	8.16	-	6.81	4.99
8. จู้เจ้า	-	1.72	6.81	2.84	-	6.89	6.81	4.57	-	-	-	-
9. บักนั้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.44	-	1.15
10. ชูมนั้น	-	-	-	-	-	3.44	6.81	3.42	-	-	-	-
11. สุ่มนั้น	-	-	18.1	6.03	-	-	-	-	6.12	6.89	6.81	6.61
12. ค่ะเจ้า	18.3	15.5	4.54	12.78	32.72	34.4	31.85	32.99	30.72	29.3	27.47	29.16
13. เล่านั้น	-	1.72	22.7	8.14	-	-	-	-	-	-	-	-
14. สู้เจ้า	-	-	-	-	-	-	-	-	6.12	1.72	-	2.61
15. หมู่เขา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11.3	3.76
16. หมู่เพื่อน	2.18	3.44	-	1.87	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับคนที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุเท่ากัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมา ใช้คำว่า “ช้อย” คิดเป็นร้อยละ 27.80 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 21.8

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “ท่าน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.58 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 41.04 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 6.62

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.6 ลำดับ รองลงมาใช้คำว่า “เขา” คิดเป็นร้อยละ 14.73 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด “หมู่เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 1.87

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุมากกว่า

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.45 ลำดับรองลงมา ใช้คำ “ช้อย” คิดเป็นร้อยละ 24.75 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “พ่อ” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “ท่าน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.05 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 30.24 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุดใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 9.01

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.92 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 32.99 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “หมู่เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

3. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ทางการเมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

3.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.16 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 24.74 ส่วนลำดับที่น้อยที่สุด ใช้คำว่า “บักนั้น” คิดเป็นร้อยละ 1.15

3.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “คุณ” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.71 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ท่าน” คิดเป็นร้อยละ 26.51 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุดใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 9.02

3.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 29.16 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เพิ่น” คิดเป็นร้อยละ 24.74 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “บักนั้น” คิดเป็นร้อยละ 1.15

ตาราง 21 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับคนที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ

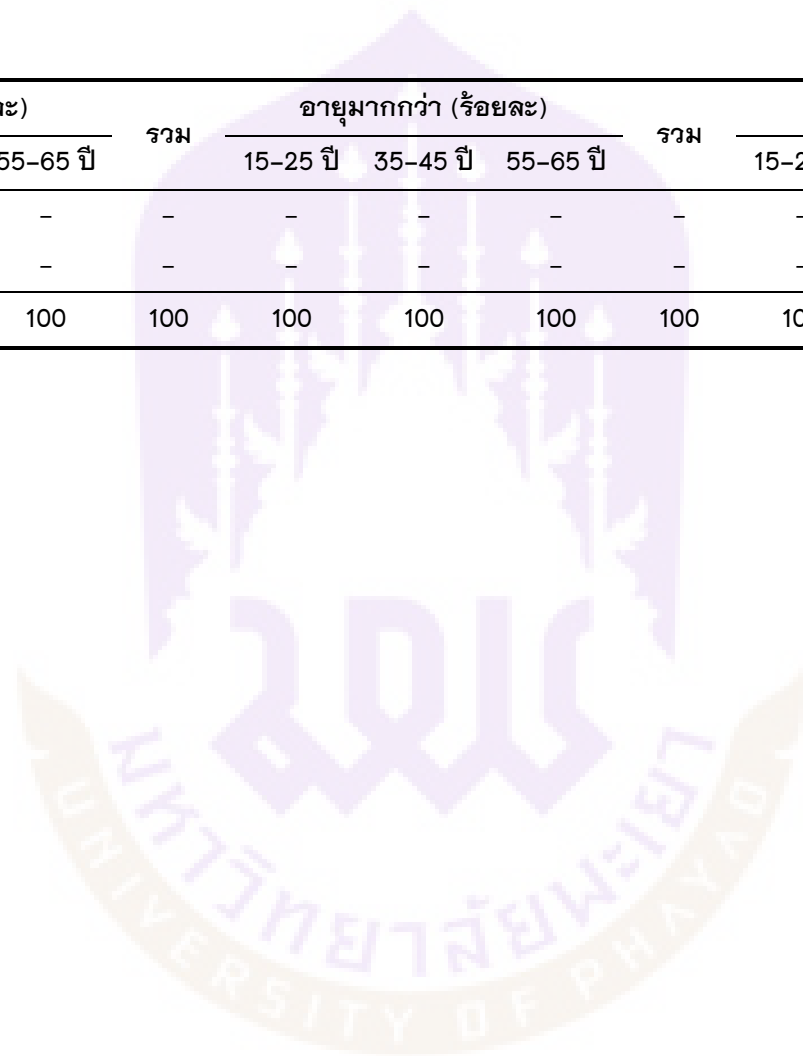
ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)			รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)			รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1												
1. ช้อย	69.3	68.9	68.1	68.77	57.1	86.2	70.4	71.23	61.2	14.73	40.9	38.94
2. เฮา	22.54	24.1	20.54	22.39	-	10.36	14.8	8.39	6.12	1.72	15.9	7.91
3. น้อย	-	-	-	-	-	-	14.8	4.93	-	-	-	-
4. แม่	6.12	-	6.82	4.31	-	-	-	-	6.12	10.2	18.26	11.53
5. ฉั้น/ดิฉั้น	2.04	-	4.54	2.19	10.2	1.72	-	3.97	16.36	1.72	6.82	8.3
6. เอื้อย	-	-	-	-	-	-	-	-	2.04	38.7	11.3	17.35
7. โอย	-	7	-	2.33	24.54	1.72	-	8.75	4.08	5.17	-	3.08
8. แม่ตุ้	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9.3	-	3.1
9. ยาย/แม่ยาย	-	-	-	-	-	-	-	-	4.08	8.16	6.82	6.35
10. ป้า/แม่ป้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10.3	-	3.43
11. หนู	-	-	-	-	8.16	-	-	2.72	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2												
1. เจ้า	45.92	33.33	33.00	37.41	29.93	31.63	36.25	32.60	31.29	31.63	37.12	33.35
2. คุณ	45.92	33.33	33.33	37.53	29.93	38.46	27.5	31.96	35.37	33.33	28.06	32.25

ตาราง 21 (ต่อ)

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)			รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)			รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
3. ทาน	8.16	33.33	33.33	24.97	40.14	29.9	36.25	35.43	33.33	35.03	34.82	34.39
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3												
1. พี่น	22.4	58.6	45.4	42.13	38.88	60.3	27.2	42.13	10.36	30.07	25	21.81
2. เล่า	2.04	-	-	0.68	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
3. ชุมนั้น	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
4. เขา	10.24	6.89	9.16	8.76	-	-	2.27	0.76	32.6	27.5	16.56	25.55
5. ชุมเพื่อน	-	-	-	-	12.2	3.44	4.54	6.73	-	-	-	-
6. หมู่นั้น	-	1.72	-	0.57	8.16	1.86	-	3.34	10.2	-	-	3.4
7. หมวคั้น	4.08	-	-	1.36	-	-	2.27	0.76	-	4.54	6.18	3.57
8. จู้เจ้า	2.08	-	-	0.69	-	-	-	-	-	-	-	-
9. ชุมนั้น	-	-	-	-	-	-	-	-	8.16	-	-	2.72
10. เล่านั้น	4.08	-	4.54	2.87	-	-	-	-	-	-	2.27	0.76
3. คะเจ้า	51.0	32.79	40.9	41.56	32.6	34.4	59.0	42	34.6	31.0	40.9	35.5
4. ไทนั้น	2.04	-	-	0.68	2.04	-	-	0.68	2.04	-	2.27	1.44
5. หมู่เฮา	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-	-	-	-	-
6. ไทเจ้า	-	-	-	-	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
7. หมู่เขา	-	-	-	-	2.04	-	4.72	2.25	-	-	4.55	1.52

ตาราง 21 (ต่อ)

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)				รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)				รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)				รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		
8. หมูโต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6.89	-	2.30		
9. พวกนั้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.27	0.76		
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพบกับคนที่มีอายุเท่ากันมากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพบกับผู้ที่มีอายุเท่ากัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ข้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.77 รองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 22.39 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ฉัน/ดิฉัน” คิดเป็นร้อยละ 2.19

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “คุณ.” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.53 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 37.41 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ท่าน” คิดเป็นร้อยละ 24.97

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.13 รองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 41.56 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด “หมูนั่น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพบกับผู้ที่มีอายุมากกว่า

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ข้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.23 รองลงมา ใช้คำ “โอย” คิดเป็นร้อยละ 8.75 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด “หนู” คิดเป็นร้อยละ 2.72

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “ท่าน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.43 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 32.60 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 31.96

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.13 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 42 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “เส้า”, “ซุมนั่น” และ “ไท่นั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.68

3. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพบกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

3.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ข้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.94 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เอื้อย” คิดเป็นร้อยละ 17.35 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “แม่ตุ้” คิดเป็นร้อยละ 3.1

3.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “ท่าน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.39 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 33.35 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 32.25

3.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.5 รองลงมา ใช้คำว่า “เขา” คิดเป็นร้อยละ 25.55 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด “ไทเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 0.68

ตาราง 22 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายในสถานการณ์ไม่ทางการเมื่อพูดกับคนที่มี อายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)				รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)				รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)				รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		
คำบุรุษสรรพนามที่ 1															
1. กู	10.2	13.8	20.6	14.87	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
2. ช้อย	16.42	43.1	34	31.17	73.4	13.7	50	45.7	8.16	27.79	13.6	16.52			
3. เฮา	69.3	43.1	45.4	52.6	-	20.6	25.07	15.22	26.5	12	22.9	20.47			
4. ผม	-	-	-	-	6.12	6.89	11.3	8.10	-	-	-	-			
5. อ้าย	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57	44.8	34.4	20.4	33.2			
6. พ่อ	-	-	-	-	-	12	-	4	2.04	17.2	15.9	11.71			
7. น้อง	-	-	-	-	10.24	-	9.09	6.44	-	-	-	-			
8. โอย	-	-	-	-	10.24	-	-	3.41	-	-	-	-			
9. พ่อตู้	-	-	-	-	-	33.03	2.27	11.77	-	-	11.3	3.77			
10. ลุง/พ่อลุง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6.89	6.81	4.57			
11. ตา/พ่อตา	-	-	-	-	-	5.17	-	1.72	-	1.72	9.09	3.60			
12. ช้าน้อย	-	-	-	-	-	6.89	2.27	3.05	-	-	-	-			
13. เรา	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-	-	-	-	-			
14. กัน	-	-	-	-	-	-	-	-	18.5	-	-	6.17			
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100			

ตาราง 22 (ต่อ)

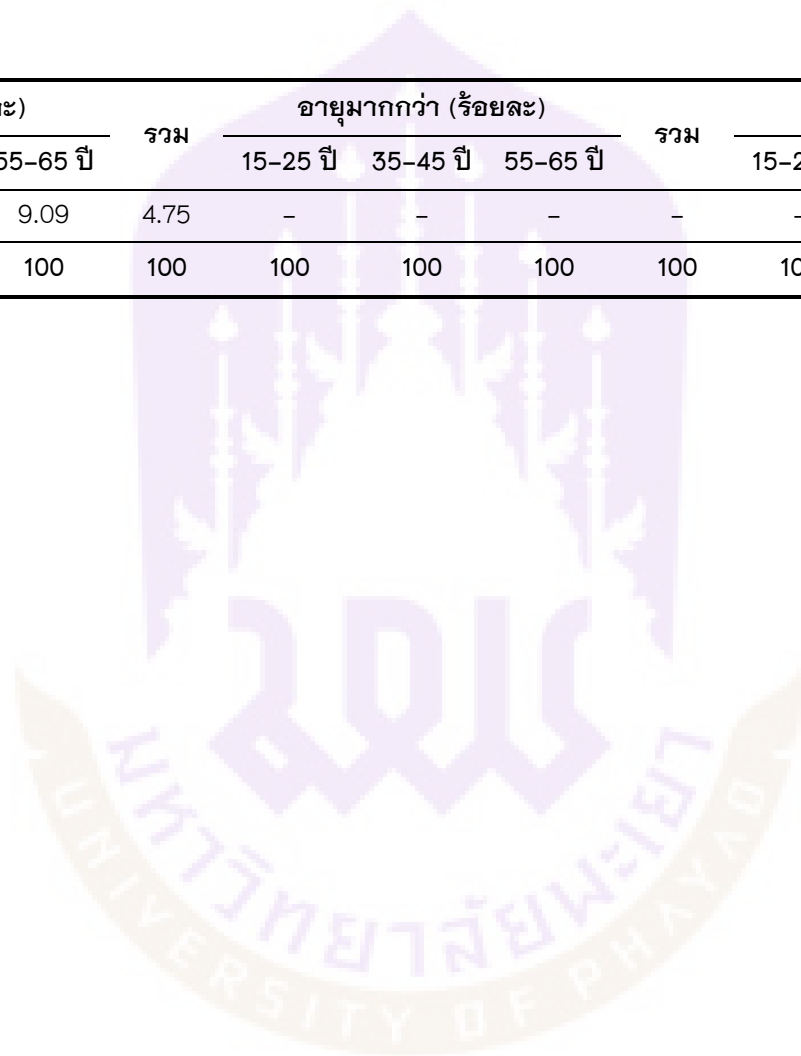
ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)			รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)			รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 2												
1. โต้	34.6	37.78	38.6	36.99	-	-	39.28	13.09	34.8	19.67	33.91	29.46
2. มึง	20.4	15.4	27.2	21	-	-	-	-	4.08	1.72	2.27	2.69
3. เจ้า	25.44	21.1	9.09	18.54	28.6	43.27	36.98	36.28	4.08	3.44	9.09	5.54
4. อ้าย	-	3.44	6.81	3.42	34.7	25.8	30.18	30.23	-	-	-	-
5. อ่าว	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
6. เธอ	4.08	13.67	2.27	6.67	-	-	-	-	-	8.16	15.5	13.6
7. แม่	-	-	-	-	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-
8. น้อง	-	-	-	-	-	-	-	-	6.12	17.19	6.81	10.04
9. แม่ยาย	-	-	-	-	-	-	4.54	1.51	-	-	-	-
10. หนู	-	-	-	-	-	-	-	-	6.12	6.89	-	4.34
11. ลูก	-	-	-	-	-	-	-	-	4.08	4.89	-	2.99
12. อี๊ดด	-	-	-	-	-	-	-	-	14.2	6.89	9.08	10.05
13. แอ	-	-	-	-	-	-	-	-	8.16	9.47	-	5.87
14. พ่อตา	-	-	-	-	-	20.6	6.81	9.14	-	3.44	8.84	4.09
15. พ่อตู้	-	-	-	-	4.08	6.89	15.9	8.96	-	-	-	-
16. ลุง/พ่อลุง	-	-	-	-	-	3.44	9.09	4.18	-	-	-	-
17. ป้า/แม่ป้า	-	-	16.03	5.34	6.12	-	15.9	7.34	-	-	-	-

ตาราง 22 (ต่อ)

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)				รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)				รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)				รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		
18. สู้	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-	-	10.2	17.2	9.08	12.16		
19. เจ้าของ	2.04	8.62	-	3.55	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
20. เอื้อย	-	-	-	-	16.3	-	-	5.43	-	-	-	-	-		
21. แม่ตุ๋	-	-	-	-	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-	-		
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
คำบุรุษสรรพนามที่ 3															
1. มัน	26.62	13.7	13.6	17.97	-	-	22.7	7.57	32.6	15.5	13.6	20.57			
2. เพื่อน	20.4	39.6	27.49	29.15	57.1	27.77	20.67	35.18	24.7	16.52	16.03	19.08			
3. ลาว	4.08	3.44	4.54	4.02	-	24.1	4.54	9.55	-	-	4.54	1.51			
4. เขา	16.3	12	18.1	15.47	12.3	6.89	11.3	10.16	18.3	12	9.09	13.13			
5. จู้เจ้า	-	-	-	-	-	5.17	13.6	6.26	-	6.89	6.81	4.57			
6. ชุมนั้น	-	-	-	-	-	10.3	-	3.43	-	-	-	-			
7. บักนั้น	8.16	10.3	6.81	8.42	-	-	-	-	-	10.3	9.09	6.46			
8. ชุมนั้น	4.08	-	-	1.36	-	-	9.09	3.03	-	12	15.9	9.3			
9. คะเจ้า	12.2	15.5	20.4	16.03	30.6	20.6	18.1	23.1	24.4	12	20.4	18.93			
10. อีนัน	8.16	-	-	2.72	-	5.17	-	1.72	-	8.26	-	2.75			

ตาราง 22 (ต่อ)

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)				รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)				รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)				รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		
11. เส้าสั้น	-	5.17	9.09	4.75	-	-	-	-	-	-	5.17	4.54	3.24		
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายในสถานการณ์ไม่ทางการเมื่อพูดกับคนที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้มีอายุเท่ากัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “เฮา” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.6 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ซ้อย” คิดเป็นร้อยละ 31.17 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “เรา” คิดเป็นร้อยละ 1.36

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.99 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “มึง” คิดเป็นร้อยละ 21 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “สู” คิดเป็นร้อยละ 1.36

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.15 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “มัน” คิดเป็นร้อยละ 17.97 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ซุมนั้น” คิดเป็นร้อยละ 1.36

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุมากกว่า

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ซ้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.7 ลำดับรองลงมา ใช้คำ “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 15.22 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “อ้าย” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.4 รองลงมา ใช้คำว่า “อ้าย” คิดเป็นร้อยละ 30.23 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “อาว” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.18 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 23.1 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด “อีนั่น” คิดเป็นร้อยละ 1.72

3. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

3.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “อ้าย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.2 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 20.47 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ตา/พ่อตา” คิดเป็นร้อยละ 3.60

3.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.46 รองลงมา ใช้คำว่า “บักห้ำ” คิดเป็นร้อยละ 12.42 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “ลูก” คิดเป็นร้อยละ 0.57

3.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “มัน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.57 รองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 19.08 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “ลาว” คิดเป็นร้อยละ 1.51

ตาราง 23 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงในสถานการณ์ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับคนที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)			รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)			รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1												
1. กู	22.54	-	47.7	23.41	24.72	-	40.9	21.87	-	-	30.72	10.24
2. ช้อย	59.1	89.67	50	66.26	51.0	60.3	42.75	51.35	44.9	31.0	30.72	35.54
3. นาง	2.04	-	-	0.68	-	6.90	-	2.3	-	2.27	-	0.76
4. พี่	-	-	-	-	4.08	6.90	4.54	5.17	6.12	3.44	2.27	3.94
5. แม่	6.12	-	-	2.04	-	5.17	-	1.72	-	10.4	4.55	4.98
6. ฉันทิฉันทิ	2.04	5.17	-	2.40	10.0	-	9.09	6.36	6.12	-	-	2.04
7. เอื้อย	4.08	3.44	-	2.51	2.04	14.11	2.72	6.29	34.6	46.5	18.1	3.31
8. หนู	-	-	-	-	6.12	-	-	2.04	2.04	-	2.27	1.44
9. โอย	-	-	-	-	2.04	1.72	-	1.25	-	-	-	-
10. เรา	4.08	1.72	-	1.93	-	-	-	-	-	-	-	-
11. แม่ตุ้	-	-	2.30	0.77	-	-	-	-	-	3.44	4.55	2.66
12. ยาย/แม่ยาย	-	-	-	-	-	-	-	-	6.12	-	2.27	2.80
13. ป้า/แม่ป้า	-	-	-	-	-	4.90	-	1.63	-	3.44	4.55	2.66
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

ตาราง 23 (ต่อ)

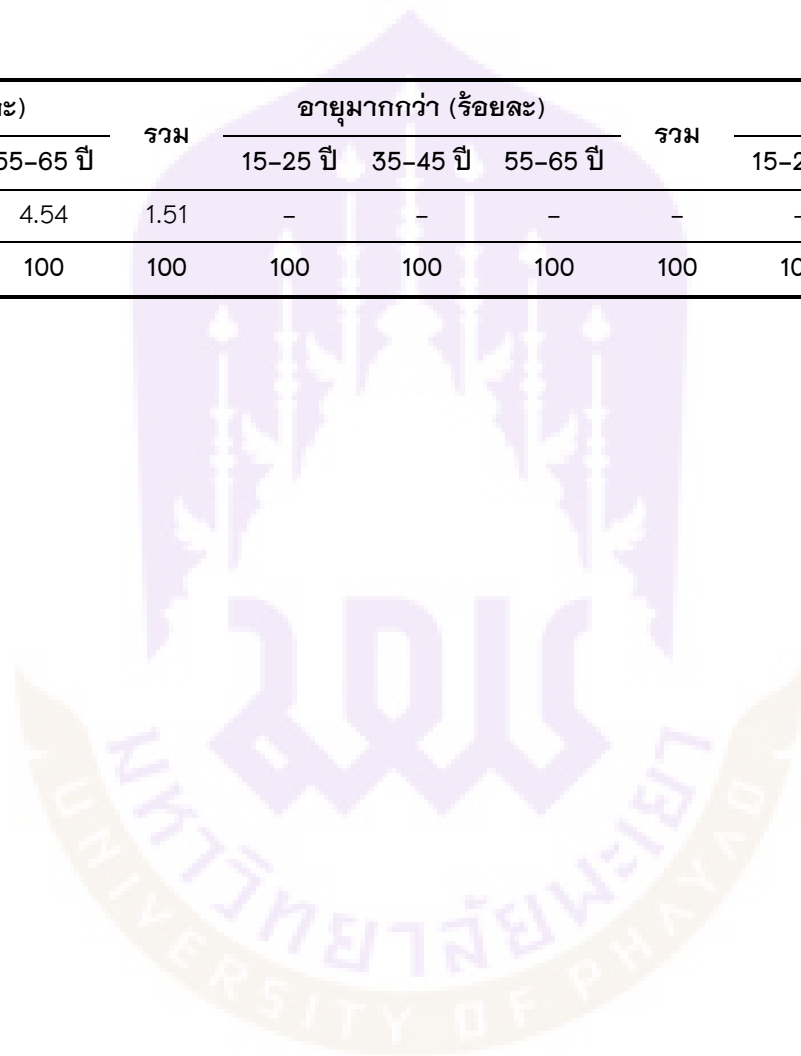
ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)			รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)			รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 2												
1. โต้	41.45	31.0	47.7	40.05	-	-	-	-	66.8	44.99	13.6	41.80
2. มิ่ง	23.15	67.2	4.60	31.65	-	62.0	-	20.67	-	-	-	-
3. เจ้า	27.25	1.80	47.7	25.58	22.4	-	31.91	18.10	2.04	-	4.54	2.19
4. อ้าย	-	-	-	-	8.16	-	22.7	10.29	-	-	-	-
5. อาว	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
6. พ่อ	-	-	-	-	2.04	-	4.54	2.19	-	-	-	-
7. เอื้อย	-	-	-	-	10.2	40.06	20.4	23.55	-	-	-	-
8. เธอ	4.04	-	-	1.36	-	13.7	-	4.57	-	-	-	-
9. น้อง	-	-	-	-	-	-	-	-	4.08	11.3	2.72	6.03
10. แม่ยาย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11. หนู	-	-	-	-	-	-	-	-	2.04	13.7	11.11	11.28
12. ลูก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.71	2.72	2.83
13. แก	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-	7.11	-	-	2.37
14. พี่	-	-	-	-	8.16	-	2.27	3.48	-	-	-	-
15. อัด	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-	8.16	17.2	4.55	3.56
16. แอ	-	-	-	-	-	-	-	-	13.02	15.5	24.29	4.27
17. พ่อตุ้	-	-	-	-	2.04	1.72	9.09	4.28	-	-	-	-

ตาราง 23 (ต่อ)

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)			รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)			รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
18. แม่ตู้	-	-	-	-	2.04	-	9.09	3.71	-	-	-	-
19. พ่อลุง	-	-	-	-	10.2	1.72	-	3.4	-	-	-	-
20. แม่ป้า	-	-	-	-	10.2	-	-	3.4	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3												
1. มัน	22.5	-	-	7.5	4.08	-	-	1.36	-	25.94	25	16.98
2. พี่น	30.6	27.5	43.1	33.73	53.2	17.2	62.67	44.36	30.6	31.0	36.48	32.69
3. ลาว	2.04	25.03	-	9.02	-	31.2	-	10.4	-	-	2.27	0.76
4. เขา	8.16	32	29.24	23.13	10.2	34.4	6.36	16.99	29	15.5	13.6	19.37
5. ชูมโต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.17	-	1.72
6. ชูมน้อง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57
7. หมูเจ้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.44	-	1.15
8. ชูมนั้น	-	5.17	-	1.72	-	-	-	-	-	3.44	4.55	2.66
9. คะเจ้า	36.7	10.3	20.4	22.47	32.52	17.2	25.8	25.17	24.1	5.17	18.1	15.79
10. อีนัน	-	-	-	-	-	-	-	-	16.3	8.62	-	8.31
11. ผู้นั้น	-	-	2.72	0.91	-	-	-	-	-	-	-	-
12. พ่อตู้	-	-	-	-	-	-	5.17	1.72	-	-	-	-

ตาราง 23 (ต่อ)

ลำดับ	อายุเท่ากัน (ร้อยละ)				รวม	อายุมากกว่า (ร้อยละ)				รวม	อายุน้อยกว่า (ร้อยละ)				รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี			15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		
13. พ่อลูกนั้น	-	-	4.54		1.51	-	-	-		-	-	-		-	
รวม	100	100	100		100	100	100	100		100	100	100		100	

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงในสถานการณ์ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับคนที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้มีอายุเท่ากัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ช้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.26 รองลงมา ใช้คำว่า “กู” คิดเป็นร้อยละ 23.41 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ช่วงอายุ 15-25 ปี ใช้คำว่า “นาง” คิดเป็นร้อยละ 0.68

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.05 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 25.58 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “อ้อด”, “แก”, “เธอ” และ “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 0.68

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.73 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เขา” คิดเป็นร้อยละ 23.13 คำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “ผู้นั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.91

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้มีอายุมากกว่า

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ช่วงอายุ 15-25 ปี และช่วงอายุ 35-45 ปี ใช้คำว่า “ช้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51 และ 60.3 ตามลำดับ และช่วงอายุ 55-65 ปี ใช้คำว่า “กู” คิดเป็นร้อยละ 40.9 ลำดับรองลงมา ช่วงอายุ 15-25 ปี ใช้คำ “กู” คิดเป็นร้อยละ 16.3 ช่วงอายุ 35-45 ปี ใช้คำว่า “เอื้อย” คิดเป็นร้อยละ 8.62 และช่วงอายุ 55-65 ปี ใช้คำว่า “ช้อย” คิดเป็นร้อยละ 29.5 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ช่วงอายุ 15-25 ปี ใช้คำว่า “เอื้อย” และ “โอย” คิดเป็นร้อยละ 2.04 ช่วงอายุ 35-45 ปี ใช้คำว่า “โอย” คิดเป็นร้อยละ 1.72 และช่วงอายุ 55-65 ปี ใช้คำว่า “เอื้อย” คิดเป็นร้อยละ 2.27

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เอื้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.55 รองลงมา ใช้คำว่า “มิ่ง” คิดเป็นร้อยละ 20.67 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุดคือ คำว่า “อาว” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 24 (ต่อ)

ลำดับ	เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม	ไม่เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 2								
1. โต	12.24	5.17	9.09	8.83	40.81	25.8	29.59	32.07
2. มิ่ง	-	-	-	-	-	-	4.54	1.51
3. เจ้า	42.88	43.19	36.04	40.70	46.95	39.77	36.36	41.03
4. อ้าย	-	1.72	4.54	2.09	-	-	-	-
5. อา	6.12	-	-	2.04	-	-	-	-
6. น้ำ	6.12	5.17	6.18	5.82	-	-	-	-
7. พ่อ	2.04	-	4.54	2.19	-	-	-	-
8. อาว	4.08	3.44	2.27	3.26	-	-	-	-
9. เอื้อย	-	1.72	-	0.57	-	-	4.54	1.51
10. เธอ	-	-	-	-	-	6.89	-	2.30
11. น้อง	-	1.72	-	0.57	-	-	2.27	0.76
12. แม่	-	-	-	-	4.08	-	-	1.36
13. ยาย/แม่ยาย	-	-	6.18	2.06	-	-	-	-
14. ตา/พ่อตา	-	5.17	9.09	4.75	-	-	2.27	0.76
15. พ่อเข็น	-	3.44	-	1.15	-	-	-	-
16. แม่มีง	-	-	4.54	1.51	-	-	-	-
17. พ่อมีง	-	-	4.54	1.51	-	-	-	-
18. เอื้อยแพ้อ	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-
19. ตู๋หม่อน	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
20. ลุง/พ่อลุง	4.08	5.17	2.27	3.84	-	-	-	-
21. ป้า/แม่ป้า	6.12	6.89	6.81	6.60	-	-	-	-
22. แม่ตุ๋	4.08	3.44	-	2.51	-	-	-	-
23. อ้อด	-	3.44	2.27	1.90	-	-	-	-
24. พ่อตอง	-	13.44	-	0.57	-	-	-	-
25. ท่าน	-	-	-	-	-	3.44	17.57	7.00
26. พ่อ+ชื่อลูก คนแรก	-	1.72	-	0.57	-	-	2.27	0.76
27. แม่+ชื่อลูก คนแรก	-	-	-	-	-	-	4.54	1.51
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
1. มัน	-	-	-	-	8.16	8.62	9.09	8.62
2. ลาว	4.08	5.17	9.09	6.11	-	-	2.27	0.76
3. เพื่อน	40.81	20.6	18.1	26.50	34.69	37.9	20.69	31.09
4. บักนั้น	-	-	2.27	0.76	-	-	2.27	0.76
5. เส้า	2.04	-	-	0.68	-	1.72	-	0.57

ตาราง 24 (ต่อ)

ลำดับ	เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม	ไม่เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
6. เขา	10.2	8.62	6.81	8.54	6.12	5.17	11.3	7.53
7. หมูนั่น	-	3.44	38.77	14.07	-	3.44	9.09	4.18
8. หมวดนั้น	-	10.34	13.6	7.98	14.2	5.17	11.3	10.22
9. อีนั่น	-	8.62	-	2.87	-	-	-	-
10. ชูมนั่น	-	3.44	-	1.15	-	-	-	-
11. สุ่มนั่น	-	8.62	-	2.87	-	-	-	-
12. เส้านั่น	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
13. ผู้นั่น	-	-	-	-	-	-	4.54	1.51
14. ไทนั่น	-	-	-	-	-	-	6.81	2.27
15. คะเจ้า	38.79	22.55	9.09	23.46	30.71	32.87	18.1	27.23
16. แม่บ้านนั้น	-	3.44	-	1.15	-	-	-	-
17. พวกนั้น	-	-	-	-	2.04	1.72	2.27	2.01
18. จู้เจ้า	2.04	-	2.27	1.44	-	-	2.27	0.76
19. พวกเขา	2.04	1.72	-	1.33	2.04	-	-	0.68
20. หมอนั้น	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57
21. สูเจ้า	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
22. หมูเพื่อน	-	-	-	-	2.04	1.72	-	1.33
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายเมื่อพูดกับเครือญาติกันและ
ไม่เป็นเครือญาติกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับเครือญาติกัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.37 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า
“ช้อย” คิดเป็นร้อยละ 24.72 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “อา” คิดเป็นร้อยละ 0.76

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.70 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “โต”
คิดเป็นร้อยละ 8.83 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ปี ใช้คำว่า “เอื้อย”, “น้อง”, “นาง”, “อีน้อย”,
“พ่อคอง” และ “พ่อ+ชื่อลูกคนแรก” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.50 รองลงมา ใช้คำว่า “กะเจ้า”
คิดเป็นร้อยละ 23.46 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “สูเจ้า” และ “เส้านั่น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับไม่เป็นเครือญาติกัน

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ช้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.59 รองลงมา ใช้คำว่า “เฮฮา” คิดเป็นร้อยละ 26.67 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ตา/พ่อตา” คิดเป็นร้อยละ 2.27

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.03 รองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 32.07 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “น้อง” และ “ตา/พ่อตา” คิดเป็นร้อยละ 0.76

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.09 รองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 27.23 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “หมอนั่น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 25 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงเมื่อพูดกับเครือญาติกัน และไม่เป็นเครือญาติกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม	ไม่เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1								
1. กู	16.32	-	2.27	6.20	-	-	2.27	0.76
2. ช้อย	12.24	29.31	34.09	25.21	38.77	34.48	-	24.42
3. เฮฮา	16.32	29.31	22.72	22.78	28.59	37.95	43.18	36.57
4. อา	2.04	1.72	-	1.25	-	-	-	-
5. พี่	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
6. น้อง	8.16	1.72	2.27	4.05	6.12	-	9.09	5.07
7. แม่	12.24	5.17	14.31	10.57	6.12	-	30.19	12.10
8. น้า	-	3.44	2.27	1.90	-	-	-	-
9. เข้อย	-	-	2.27	0.76	6.12	-	6.18	4.1
10. หนู	4.08	-	-	1.36	4.08	-	-	1.36
11. โอย	16.36	-	-	5.45	4.08	6.89	-	3.66
12. เรา	2.04	1.72	-	1.25	-	-	-	-
13. แม่ตู้	-	6.89	4.54	3.81	-	-	-	-
14. ยาย/แม่ยาย	-	1.72	4.54	2.09	-	-	-	-
15. ป้า/แม่ป้า	-	10.39	4.54	4.98	-	15.51	9.09	8.2
16. พ่อตอ	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
17. แม่ตอ	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
18. พ่อ+ชื่อลูก	-	-	-	-	-	-	-	-
คนแรก	-	5.17	-	1.72	-	-	-	-

ตาราง 25 (ต่อ)

ลำดับ	เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม	ไม่เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
19. แม่+ชื้อลูก คนแรก	-	-	6.18	2.06	-	-	-	-
20. ฉันท / ดิฉันท	8.16	-	-	2.72	6.12	5.17	-	3.76
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2								
1. โต	8.16	39.69	58.13	35.33	37.76	36.21	37.12	37.03
2. มีง	-	1.72	2.27	1.33	4.08	-	-	1.36
3. เจ้า	42.86	32.79	2.27	25.97	41.84	58.63	41.67	47.38
4. อ้าย	2.04	5.17	2.27	3.16	2.04	3.44	21.21	8.90
5. น้า	-	1.72	4.54	2.09	-	-	-	-
6. พ่อ	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
7. อาว	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
8. เอื้อย	2.04	-	2.27	1.44	-	-	-	-
9. แม่	-	1.72	2.27	1.33	-	-	-	-
10. ยาย/แม่ยาย	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
11. อ้ายเขย	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
12. พ่อตุ้	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
13. แม่ตุ้	-	3.44	2.27	1.90	-	-	-	-
14. ลู	-	-	-	-	4.08	-	-	1.36
15. แม่น้อย	-	1.72	6.18	2.63	-	-	-	-
16. ลุง/พ่อลุง	42.86	3.44	6.18	17.49	-	-	-	-
17. ป้า/แม่ป้า	2.04	3.44	2.27	2.58	-	-	-	-
18. แม่+ชื้อลูก คนแรก	-	1.72	2.27	1.33	-	-	-	-
19. พี่	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
20. ทาน	-	-	-	-	8.16	1.72	-	3.29
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
1. มัน	-	-	5.22	1.74	-	-	-	-
2. เพื่อน	53.06	51.42	31.81	45.43	53.08	58.72	47.72	53.17
3. ลาว	-	-	2.27	0.76	-	3.44	-	1.15
4. เขา	6.12	29.57	13.63	16.44	12.24	1.27	-	4.50
5. หมูนั่น	4.08	-	2.27	2.12	-	-	2.27	0.76
6. หมวดนั้	2.04	-	2.27	1.44	6.12	-	2.27	2.80
7. จู้เจ้า	8.16	3.44	2.27	4.62	-	-	2.27	0.76

ตาราง 25 (ต่อ)

ลำดับ	เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม	ไม่เป็นเครือญาติกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
8. เฒ่านั้น	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
9. ซุมนั้น	-	-	6.18	2.06	-	-	-	-
10. เล่า่นั้น	8.16	-	-	2.72	-	-	-	-
11. คะเจ้า	4.08	15.57	29.54	16.40	16.32	36.57	43.20	32.03
12. อ้ายอันนั้น	-	-	-	-	-	-	2.27	0.76
13. ซุมเจ้า	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
14. ซุมนั้น	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
15. พวกนั้น	14.3	-	-	4.77	8.16	-	-	2.72
16. ไทนั้น	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงเมื่อพูดกับเครือญาติกันและ
ไม่เป็นเครือญาติกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับเครือญาติกัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ซ้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.21 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า
“เฮา” คิดเป็นร้อยละ 22.78 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “พอดอง” และ “แม่ดอง” คิดเป็น
ร้อยละ 0.57

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.33 รองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า”
คิดเป็นร้อยละ 25.97 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ยาย/แม่ยาย” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพิ่น” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.43 รองลงมา ใช้คำว่า “เขา”
คิดเป็นร้อยละ 16.44 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “ไทนั้น” “ซุมเจ้า” และ “ลาว” คิดเป็น
ร้อยละ 0.76

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับไม่เป็นเครือญาติกัน

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “เฮา” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.57 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า
“ซ้อย” คิดเป็นร้อยละ 24.42 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “กู” คิดเป็นร้อยละ 0.76

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.38 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 37.03 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “พี่” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.17 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 32.03 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ คำว่า “เฒ่านั่น” คิดเป็นร้อยละ 0.68

ตาราง 26 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายเมื่อพูดกับคนสนิทสนมกันและคนไม่สนิทสนมกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	สนิทสนมกัน (ร้อยละ)			รวม	ไม่สนิทสนมกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1								
1. กู	33.69	19.01	22.7	25.13	4.08	1.72	-	2.9
2. ซ้อย	6.12	31	36.3	24.47	14.38	32.7	34.16	27.08
3. เฮา	16.3	24.1	20.57	20.32	30.6	29.41	36.3	32.10
4. กัน	2.04	19.01	4.54	8.53	-	-	-	-
5. ผม	33.69	-	6.81	20.25	48.9	31	25	34.97
6. ข้าย	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
7. พ่อ	-	-	4.54	1.51	-	5.17	4.54	4.85
8. น้อง	-	3.44	-	1.15	-	-	-	-
9. เฝือ	2.04	-	-	1.68	-	-	-	-
10. โอย	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-
11. เต้า	2.04	-	-	1.68	-	-	-	-
12. พ่อ+ชื้อลูก คนแรก	-	3.44	4.54	3.99	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2								
1. โต	42.88	36.2	33.31	37.46	4.08	42.24	68.2	38.17
2. มิ่ง	8.16	31	26.51	21.89	2.04	1.72	-	1.88
3. เจ้า	44.88	24.19	22.02	30.36	85.72	47.44	9.09	47.42
4. อ่า	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
5. เอื้อย	-	-	4.54	1.52	-	-	4.54	1.52
6. แม่	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-
7. น้อง	-	-	-	-	-	-	2.27	0.76
8. แม่ตู้	-	-	-	-	-	-	9.09	3.03
9. บ้า/แม่บ้า	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
10. ลูก	-	-	4.54	1.52	-	-	-	-
11. สู้	8.16	31	26.51	21.89	4.08	1.72	-	2.56

ตาราง 26 (ต่อ)

ลำดับ	สนิทสนมกัน (ร้อยละ)			รวม	ไม่สนิทสนมกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
12. แด	44.88	24.19	22.02	30.36	85.72	47.44	9.09	47.42
13. เจ้าของ	-	5.17	2.27	2.47	2.04	-	-	0.68
14. ตัวเอง	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
15. แม่น้อย	-	-	-	-	-	3.44	4.54	2.66
16. พ่อ+ชู้ลูก คนแรก	-	1.72	5.45	2.98	-	3.44	2.27	1.91
17. แม่+ชู้ลูก คนแรก	-	1.72	4.54	3.13	-	-	-	-
18. พ่อตา+ชื้อ หลานคนแรก	-	-	-	-	-	-	2.27	0.76
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
1. มัน	8.16	8.62	9.09	8.62	18.3	1.72	6.81	8.94
2. พี่น	44.8	41.57	24.72	37.03	45.08	31.25	31.8	36.04
3. ลาว	-	1.72	13.6	7.66	-	1.72	20.51	11.15
4. เส่า	-	5.17	2.27	3.72	-	-	-	-
5. เขา	26.66	12	9.09	15.92	14.2	5.17	-	9.69
6. ไทเฮา	-	-	6.81	2.27	-	-	-	-
7. พวกนั้น	-	3.44	-	1.15	-	1.72	-	0.57
8. หมูนั้น	-	3.44	-	1.15	2.04	-	-	0.68
9. หมวดนั้น	-	-	-	-	4.08	13.7	-	4.57
10. อื่นนั้น	-	3.44	4.54	3.99	-	-	-	-
11. ชูมนั้น	2.04	-	6.81	3.67	-	17.2	2.27	9.74
12. ไทนั้น	-	-	2.7	0.9	-	-	6.81	2.27
13. คะเจ้า	16.3	12	18.1	15.47	16.3	25.8	31.8	24.63
14. แม่บ้านนั้น	-	3.44	-	1.15	-	-	-	-
15. บัก+ชื้อผู้ชาย	2.04	1.72	2.27	2.01	-	-	-	-
16. แม่+ชื้อลูก คนแรก	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57
17. หมอนั้น	-	3.44	-	1.15	-	-	-	-

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายเมื่อพูดกับคนสนิทสนมกันและคนไม่สนิทสนมกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับคนสนิทสนมกัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “กู” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.13 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ข้อย” คิดเป็นร้อยละ 24.47 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “น้อง” คิดเป็นร้อยละ 1.15

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.46 รองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 37.46 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “พ่อ+ชื่อลูกคนแรก” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.03 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เขา” คิดเป็นร้อยละ 15.92 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “ไทนั่น” คิดเป็นร้อยละ 0.9

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับคนไม่สนิทสนมกัน

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.97 รองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 32.10 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “อ้าย” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” และ “แอ” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.42 รองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 38.17 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “น้อย” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.04 รองลงมา ใช้คำว่า “ตะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 24.63 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “พวกนั่น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 27 (ต่อ)

ลำดับ	สนิทสนมกัน (ร้อยละ)			รวม	ไม่สนิทสนมกัน (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
1. พวกนั้น	2.04	-	-	0.68	1.2	1.72	2.27	1.73
2. มัน	8.16	-	2.27	3.48	4.08	18.12	6.18	9.46
3. เพื่อน	8.16	19.15	79.57	35.63	19.22	23.31	39.22	27.25
4. ลาว	2.04	18.8	-	6.95	2.04	-	2.27	1.44
5. เขา	8.16	1.72	2.27	4.05	2.04	-	4.54	2.19
6. ชุมเพื่อน	-	1.72	2.27	1.33	-	1.72	-	0.57
7. หมวดนั้น	2.04	1.72	2.27	2.01	-	-	-	-
8. บักนั้น	2.04	-	2.27	1.44	-	-	-	-
9. ชุมนั้น	2.04	-	2.27	1.44	2.04	1.72	2.27	2.01
10. เสานั้น	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
11. ไทนั้น	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
12. ไทนั้น	-	-	-	-	2.04	-	-	0.68
13. คะเจ้า	65.32	56.89	4.54	42.25	67.34	51.69	40.98	53.34
14. พ่อตู้	-	-	-	-	-	-	2.27	0.76
15. ผู้นั้น	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงเมื่อพูดกับคนสนิทสนมกันและคนไม่สนิทสนมกัน แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับคนสนิทสนมกัน

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “เฮา” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.56 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “กู” คิดเป็นร้อยละ 22.66 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “ผีอ” คิดเป็นร้อยละ 1.25

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.44 รองลงมา ใช้คำว่า “มึง” คิดเป็นร้อยละ 32.50 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “เสี้ยว” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “กะเจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.25 รองลงมา ช่วงอายุ 15-25 ปี ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 35.63 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ คำว่า “พวกนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับคนไม่สนิทสนมกัน

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ข้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.9 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 22.19 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “หนู”, “โอย” และ “เรา” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.06 รองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 31.21 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “เธอ” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.34 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 27.25 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ คำว่า “ซุ่มเพื่อน” และ “ผู้นั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 28 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายเมื่อต้องการแสดงความรู้สึกและความไม่สุภาพ แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	แสดงความรู้สึก (ร้อยละ)			รวม	แสดงความรู้สึกไม่สุภาพ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1								
1. กู	-	-	-		69.4	72.41	68.2	70.00
2. ข้อย	26.54	29.31	25.02	26.96	6.12	17.26	22.72	15.37
3. เฮา	44.89	27.61	29.54	34.01	4.08	3.44	2.27	3.26
4. ผม	28.57	34.48	34.09	32.38	20.4	5.17	6.81	10.80
5. พ่อ	-	1.72	2.27	1.33	-	-	-	-
6. อ่า	-	-	6.81	2.27	-	-	-	-
7. น้อง	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57
8. พ่อตู้	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
9. ตา/พ่อตา	-	3.44	2.27	1.9	-	-	-	-
10. ตัวข้อย	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2								
1. โต	41.84	37.95	42.05	40.61	2.04	-	28.41	10.15
2. มึง	-	-	-	-	89.8	60.34	71.59	73.91
3. เจ้า	52.04	46.56	44.33	47.64	4.08	39.66	-	14.58
4. เก๊ยย	2.04	3.44	-	1.83	-	-	-	-

ตาราง 28 (ต่อ)

ลำดับ	แสดงความสุภาพ (ร้อยละ)			รวม	แสดงความไม่สุภาพ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
5. เธอ	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
6. พ่อตู้	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
7. แม่ตู้	-	-	4.54	1.51	-	-	-	-
8. สู้	-	1.72	2.27	1.33	4.08	-	-	1.36
9. พ่อ+ชื้อลูก คนแรก	-	3.44	4.54	2.66	-	-	-	-
10. คุณ	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
11. ท่าน	-	5.17	2.27	2.48	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
1. มัน	-	-	-	-	59.18	48.27	50	52.48
2. เพื่อน	44.89	40.21	38.63	41.24	16.32	20.68	13.63	16.88
3. ลาว	-	1.72	-	0.57	-	3.48	4.58	2.69
4. เส้า	-	-	25.11	8.37	-	-	-	-
5. เขา	16.32	17.26	-	11.19	4.1	-	-	1.37
6. ชุมเขา	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
7. ชุมเพื่อน	-	-	4.54	1.51	-	-	-	-
8. ชุมนั้น	-	-	-	-	-	-	2.27	0.76
9. หมวดนั้น	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
10. บักนั้น	-	-	-	-	-	1.72	4.54	2.09
11. อีนัน	-	-	-	-	-	5.17	4.54	3.24
12. สุ่มัน	-	-	-	-	-	5.17	-	1.72
13. คะเจ้า	38.79	39.09	29.45	35.78	20.4	13.79	11.36	15.18
14. อี+ชื้อผู้หญิง	-	-	-	-	-	-	4.54	1.51
15. สูเจ้า	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57
16. พวกมัน	-	-	-	-	-	-	4.54	1.51
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

จากตาราง การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายเมื่อต้องการแสดงความสุภาพและความไม่สุภาพ แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความสุภาพ

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “เฮา” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.01 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ผม” คิดเป็นร้อยละ 32.38 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “พ่อตู้” และ “ตัวช้อย” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.64 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 40.61 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “พ่อ+ชื่อลูกคนแรก” และ “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.24 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ตะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 35.78 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ คำว่า “หมวดนั้น” และ “ลาว” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความไม่สุภาพ

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “กู” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.00 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ช้อย” คิดเป็นร้อยละ 15.37 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “น้อง” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “มึง” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.91 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 14.58 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “สู” คิดเป็นร้อยละ 1.36

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “มัน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.48 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 16.88 ส่วนคำที่ใช้้น้อยที่สุด คือ คำว่า “สูเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 29 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงเมื่อต้องการแสดงความสุภาพและความไม่สุภาพ แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	แสดงความสุภาพ (ร้อยละ)			รวม	แสดงความไม่สุภาพ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1								
1. กู	-	-	-	-	57.14	87.94	88.64	77.91
2. ช้อย	41.83	44.83	43.2	43.29	28.58	10.34	11.36	16.76

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงเมื่อต้องการแสดงความสุภาพและความไม่สุภาพ แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความสุภาพ

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ช้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.29 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 39.79 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “เอื้อย” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.46 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 26.39 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “น้อย” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.18 รองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 25.82 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “หมวดนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความไม่สุภาพ

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “กู” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.91 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ช้อย” คิดเป็นร้อยละ 16.76 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “นาง” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “มึง” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.23 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 12.65 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “เธอ” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “มัน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.87 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 9.27 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “บักนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 30 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชาย เมื่อต้องการแสดงความพอใจและความไม่พอใจ แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	แสดงความพอใจ (ร้อยละ)			รวม	แสดงความไม่พอใจ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1								
1. กู	12.24	-	-	4.08	57.15	62.08	47.7	55.64
2. ช้อย	40.83	25.89	6.18	24.3	8.16	15.51	11.4	11.69
3. เฮา	6.12	22.41	50.65	26.39	4.08	8.62	25	12.56

ตาราง 30 (ต่อ)

ลำดับ	แสดงความสุภาพ (ร้อยละ)			รวม	แสดงความไม่สุภาพ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
4. กั้น	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-
5. ผม	36.73	25.86	34.09	32.23	30.61	13.79	15.9	20.1
6. พ่อ	-	6.89	-	2.3	-	-	-	-
7. อ่า	-	-	4.54	1.51	-	-	-	-
8. น้า	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
9. เรา	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
10. พ่อตุ๋	-	10.34	-	3.45	-	-	-	-
11. ตา/พ่อตา	-	6.89	2.27	3.05	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2								
1. โต	42.86	36.24	51.31	43.47	4.08	21.84	4.54	10.15
2. มึง	-	-	-	-	85.72	47.7	90.92	74.78
3. เจ้า	34.7	34.5	4.54	24.58	6.12	20.12	2.27	9.50
4. อ้าย	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-
5. อ่า	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
6. อ่าว	-	-	4.54	1.51	-	-	-	-
7. เอื้อย	4.08	-	-	1.36	-	-	-	-
8. แม่	-	3.44	-	1.15	-	-	-	-
9. น้อง	-	1.72	2.27	1.33	-	-	-	-
10. ตา/พ่อตา	2.04	-	-	0.68	-	-	-	-
11. พ่อเขิน	-	3.44	-	1.15	-	-	-	-
12. พ่อตอง	-	-	4.54	1.51	-	-	-	-
13. พ่อตุ๋	2.04	5.17	-	2.4	-	-	-	-
14. แม่ตุ๋	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
15. สู้	-	-	2.27	0.76	2.04	-	-	0.68
16. อ้อด	2.04	-	6.18	2.74	-	-	-	-
17. เจ้าของ	8.16	1.72	-	3.29	-	-	-	-
18. แม่+ชื่อลูก คนแรก	-	1.72	2.27	1.33	-	-	-	-
19. สู้เจ้า	-	-	6.18	2.06	-	-	-	-
20. ทาน	-	6.89	13.63	6.84	2.04	10.34	2.27	4.88
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3								
1. มัน	2.04	-	2.27	1.44	85.72	10.34	34.2	43.42
2. เพื่อน	53	55.24	54.57	54.27	8.16	5.17	6.81	6.71
3. ลาว	-	1.72	18.18	6.63	-	3.44	9.09	4.18

ตาราง 30 (ต่อ)

ลำดับ	แสดงความสุภาพ (ร้อยละ)			รวม	แสดงความไม่สุภาพ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
4. เส่า	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57
5. เขา	16.39	6.86	4.54	9.26	2.04	6.86	9.09	5.99
6. หมู่นั้น	-	-	2.27	0.76	-	-	-	-
7. หมวดนั้น	-	-	-	-	-	1.72	-	0.57
8. จู้เจ้า	2.04	-	2.27	1.44	-	-	-	-
9. บักนั้น	-	-	-	-	2.04	-	4.54	2.19
10. ชูมนั้น	-	5.2	-	1.73	-	25.95	34	19.98
11. คะเจ้า	26.53	20.68	15.9	21.04	2.04	15.51	2.27	6.61
12. พ่อตู้	-	1.72	-	0.57	-	-	-	-
13. แม่ตู้	-	6.86	-	2.29	-	-	-	-
14. พวกมัน	-	-	-	-	-	15.51	-	5.17
15. เส่า นั้น	-	-	-	-	-	-	-	-
16. หมู่เพื่อน	-	1.72	-	0.57	-	3.44	-	1.15
17. พวกเพื่อน	-	-	-	-	-	10.34	-	3.41
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศชายในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ เมื่อผู้พูดต้องการแสดงความพอใจและความไม่พอใจ แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความพอใจ

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.23 รองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 26.39 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “เรา” คิดเป็นร้อยละ 4.08 ช่วงอายุ 35-45 ปี ใช้คำว่า “เรา” คิดเป็นร้อยละ 1.72 และ ช่วงอายุ 55-65 ปี ใช้คำ “น้ำ”, “ตา/พ่อตา” และ “ชื่อ+เล่น” คิดเป็นร้อยละ 2.27

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.47 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 24.58 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ฮีนาง”, “บักหล่า”, “น้อย” และ “แม่ตู้” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.27 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “กะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 21.04 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “หมู่เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความไม่สุภาพ

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “กู” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.64 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ผม” คิดเป็นร้อยละ 20.1 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “ข้อย” คิดเป็นร้อยละ 11.69

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “มึง” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.78 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 10.15 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุด ใช้คำว่า “สู” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “มัน” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.42 รองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 19.98 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุด คือ คำว่า “หมวดนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ตาราง 31 การใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิง เมื่อต้องการแสดงความพอใจและความไม่พอใจ แยกตาม 3 ช่วงอายุ

ลำดับ	แสดงความพอใจ (ร้อยละ)				รวม	แสดงความไม่พอใจ (ร้อยละ)			รวม
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	รวม		15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1									
1. กู	-	-	-	-	-	61.23	58.64	45.45	55.11
2. ข้อย	39.36	48.27	40.9	42.84	42.84	30.61	36.2	36.37	34.39
3. เฮา	28	17.27	22.76	22.68	22.68	-	3.44	18.18	7.21
4. โอย	8.16	-	-	2.72	2.72	-	-	-	-
5. เฝือ	2.04	-	-	0.68	0.68	-	-	-	-
6. แม่	4.08	3.44	13.63	7.05	7.05	-	-	-	-
7. ฉั่น/ดิฉั่น	10.2	18.96	-	9.72	9.72	8.16	1.72	-	3.29
8. เอื้อย	8.16	10.34	2.27	6.92	6.92	-	-	-	-
9. แม่ตู้	-	1.72	4.54	2.09	2.09	-	-	-	-
10. ยาย/แม่ยาย	-	-	6.81	2.27	2.27	-	-	-	-
11. ป้า/แม่ป้า	-	-	9.09	3.03	3.03	-	-	-	-
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2									
1. โต	37.76	38.8	61.4	45.99	45.99	31.64	-	2.27	11.3
2. มึง	-	-	-	-	-	68.36	94.84	67.05	76.75
3. เจ้า	41.84	52.6	9.09	34.51	34.51	-	-	28.41	9.47
4. เธอ	8.16	-	-	2.72	2.72	-	-	-	-
5. ท่าน	-	3.44	-	1.15	1.15	-	1.72	-	0.57

จากตารางการใช้คำบุรุษสรรพนามของผู้พูดเพศหญิงเมื่อต้องการแสดงความพอใจและความไม่พอใจ แยกตาม 3 ช่วงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความพอใจ

1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ช้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.84 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เฮฮา” คิดเป็นร้อยละ 22.68 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “เผื่อ” คิดเป็นร้อยละ 0.68

1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.99 รองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 34.51 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “บักหล่า” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.36 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ตะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 29.24 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด “อีนั่น” และ “ไทนั่น” คิดเป็นร้อยละ 0.68

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความไม่พอใจ

2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “กู” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.11 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ช้อย” คิดเป็นร้อยละ 34.39 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ฉั่น/ดิฉั่น” คิดเป็นร้อยละ 3.29

2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “มึง” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.75 ลำดับ รองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 11.3 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ท่าน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “มัน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.5 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 18.04 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “ไทนั่น” คิดเป็นร้อยละ 1.35

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคม

การใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคม ดังนี้ 1) กาลเทศะ ได้แก่ ความเป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2) อายุ แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ อายุเท่ากันอายุมากกว่า และอายุน้อยกว่า 3) เพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง 4) ความเป็นเครือญาติ และไม่เป็นเครือญาติ 5) ความสนิทสนมและไม่สนิทสนม 6) แสดงความสุภาพและไม่สุภาพ และ 7) การแสดงอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์พอใจและไม่พอใจ ซึ่งพบการใช้คำบุรุษสรรพนามทั้งหมดในปัจจุบัน จำนวน 134 คำ ดังนี้ 1) คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 39 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.10 2) คำบุรุษสรรพนามที่ 2

จำนวน 46 คำ คิดเป็นร้อยละ 34.33 และ 3) คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 49 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.57

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคม ซึ่งได้จากผลการศึกษาที่แสดงไว้ในตาราง 14-15 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างจากตาราง 14 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการของทั้ง 3 ช่วงอายุ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างคำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศชาย

ผม: ผมมีแนวใจไว้แน่ะ	“ผมมีเรื่องจะพูดนะ”
พ่อ: เห็นพ่อไว้จักความแต่	“ให้พ่อพูดสักอย่างหน่อย”
ลุง/พ่อลุง: พ่อลุงปู้เต๋อ	“ลุงไม่รู้ด้วยนะ”

เพศหญิง

ฉัน/ดิฉัน: ดิฉันขอลาแต่	“ดิฉันขอลาหน่อย”
แม่: แม่กะมีความเห็นซ่านี้เต๋อ	“แม่อีกมีความคิดเห็นแค่นี้”
แม่ตู้: แม่ตู้ใจไว้สู้ฟัง	“ยายจะเล่าให้ฟัง”

ไม่แยกเพศ

ข้อย: ข้อยจะไปประชุมต่อก่อนละเต๋อ	“ฉันจะไปประชุมต่อนะ” หรือ “ผมจะไปประชุมต่อนะ”
เฮา: เฮาละปมีแนวใจบอกใจไว้เนา	“เราไม่มีอะไรจะพูดจะจានะ”
ข้าน้อย: ข้าน้อยจิลาก่อนนะ	“ฉันจะไปก่อนนะ” หรือ “ผมจะไปก่อนนะ”

จากตัวอย่างข้างต้นการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ในสถานการณ์ที่เป็นทางการของผู้พูดเพศชาย ใช้คำว่า “ผม”, “พ่อ” และ “ลุง/พ่อลุง” ซึ่งคำว่า “ผม” เป็นคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยกลาง ซึ่งชาวไทยพวนได้นำมาใช้ในการสนทนาเพื่อแสดงความเป็นทางการ ส่วนคำว่า “พ่อ” เป็นคำสรรพนามที่ใช้ในการเรียกญาติ และผู้ให้กำเนิด แต่อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ที่เป็นทางการชาวไทยพวนจะใช้เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีความอาวุโสกว่า และคำว่าลุง/พ่อลุง

ซึ่งเป็นคำที่ใช้บ่อยที่สุดเป็นคำบุรุษสรรพนามที่ใช้เป็นคำเรียกญาติในภาษาไทยพวน เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีฐานะเป็นพี่ของพ่อและแม่ของผู้ที่พูดด้วยหรือผู้ที่ถูกกล่าวถึง

เพศหญิง ใช้คำว่า “ฉัน/ดิฉัน”, “แม่” และ “แม่ตู้” ซึ่งคำว่า “ฉัน/ดิฉัน” เป็นคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยกลาง ซึ่งชาวไทยพวนจะนำมาใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ส่วนคำว่า “แม่” เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติ และผู้ใช้กำเนิด ซึ่งชาวไทยพวนจะใช้เพื่อแสดงความอาวุโส และคำว่า “แม่ตู้” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ยายแก่ ซึ่งเป็นคำที่ใช้บ่อยที่สุด เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติของชาวไทยพวนเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้อาวุโสมากกว่า

ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “ซ้อย”, “เฮา” และ “ซ้าน้อย” ซึ่งคำว่า “ซ้อย” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ฉัน หรือผมก็ได้ ทั้งนี้ชาวไทยพวนจะใช้เพื่อแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งคำว่า “ซ้อย” พบว่ามีการใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามในภาษาอีสานด้วย ส่วนคำว่า “เฮา” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เราชาวไทยพวนจะใช้สนทนากับผู้ที่มีอายุเท่ากันหรือน้อยกว่า และคำว่า “ซ้าน้อย” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ดิฉันหรือกระผม ซึ่งพบว่ามีการใช้บ่อยที่สุด โดยใช้เพื่อแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน

ตัวอย่างคำบุรุษสรรพนามที่ 2

ไม่แยกเพศ

ท่าน: ท่านมีความคิดพิสังข์น้อย	“ท่านมีความคิดยังไงหรือ”
คุณ: คุณอย่าสู้เว้าแวนวนั้น	“คุณอย่าพูดอย่างนั้น”
โต: โตกะต่ายบ้านเฮาเด้อ	“เธอก็นะนี่บ้านเรานะ”

จากตัวอย่างข้างต้นการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ในสถานการณ์ที่เป็นทางการไม่ปรากฏการใช้คำบุรุษสรรพนามของเพศชาย และเพศหญิง พบเพียงการใช้บุรุษสรรพนามโดยไม่แยกเพศ คือ “ท่าน”, “คุณ” และ “โต” ซึ่งคำว่า “ท่าน” เป็นคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยกลาง ซึ่งชาวไทยพวนได้นำมาใช้ในการสนทนาเพื่อแสดงความเป็นทางการ ส่วนคำว่า “คุณ” เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ใช้ในภาษาไทยกลางเช่นกัน และคำว่า “โต” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เธอ จะใช้กับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า หรืออายุเท่ากัน

ตัวอย่างคำบุรุษสรรพนามที่ 3

เพศชาย

บักนั้น: บักนั้นล่ะเว้านะ

“ผู้ชายคนนั้นล่ะพูด”

เพศหญิง

ไม่ปรากฏการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ไม่แยกเพศ

คะเจ้า: คะเจ้าลงความเห็นกันเถื่อก่อนนะ

“เขาลงความเห็นกันครั้งก่อนนะ”

เพื่อน: เพื่อนกะบ่ว่าพิลังคูดุ่ย

“เขาก็ไม่ว่าอะไรนะ”

เส้า: เส้าบ่มานำเบาะ

“เขาไม่มาด้วยหรือ”

จากตัวอย่างข้างต้น การใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ พบการใช้บุรุษสรรพนามของผู้ที่ถูกกล่าวถึงเพศชาย คำว่า “บักนั้น” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ผู้ชายคนนั้นซึ่งชาวไทยพวนจะใช้เพื่อกล่าวถึงผู้ที่เป็นเพศชายเท่านั้น ส่วนเพศหญิงไม่ปรากฏการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 และไม่แยกเพศผู้ใช้ คำว่า “คะเจ้า”, “เพื่อน” และ “เส้า” ซึ่งคำว่า “คะเจ้า” และเพื่อน มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า “เขา” ส่วนคำว่า “เส้า” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า “เขา” เช่นเดียวกัน

จากตาราง 15 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการของทั้ง 3 ชวงอายุ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างคำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศชาย

อ้าย: เอาโอมมาเห้ออ้ายแต่

“เอาขันมาให้พี่หน่อย”

ผม: ผมอยากไปแห่น้ำของ

“ผมอยากไปเที่ยวแม่น้ำโขง”

พ่อน้อย: ไปนำพ่อน้อยเบาะ

“ไปกับอาไหม”

เพศหญิง

เอื้อย: เอื้อยจิไปซื้อเคื่องไปนำเบาะ

“พี่สาวจะซื้อของไปด้วยไหม”

แม่: แม่ไปสวนก่อนเด้อ

“แม่ไปสวนก่อนนะ”

เอื้อยเพ้อ: เอื้อยเพ้อบ่อยากพุดนะ

“พี่สะใภ้ไม่อยากพุดนะ”

ไม้แยกเพศ

เฮา: เฮาคือออกใจแท้น้อ

“เราทำไม่ทุกซี้ใจจั่ง”

ซ้อย: ซ้อยอยากเห็นเจ้าเข้าใจ

“ฉันอยากให้คุณเข้าใจ”

เค้า: เค้าไม่ไปด้วยนะ

“เราไม่ไปด้วยนะ”

จากตัวอย่างข้างต้น การใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ในสถานการณ์ที่เป็นไม้เป็นทางการของทั้ง 3 ช่วงอายุ ผู้พูดเพศชาย ใช้คำว่า “อ้าย”, “ผม” และ “พ่อน้อย” ซึ่งคำว่า “อ้าย” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่ชาย ซึ่งชาวไทยพวนใช้ในการสนทนากับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนคำว่า “ผม” เป็นคำสรรพนามในภาษาไทยกลาง ชาวไทยพวนใช้เพื่อแสดงความสุภาพ และคำว่า พ่อน้อย มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า อา เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ใช้เป็นคำเรียกญาติในภาษาไทยพวน เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีฐานะเป็นน้องชายของพ่อสามี

เพศหญิง ใช้คำว่า “เฮ้อย”, “แม่” และ “เฮ้อยเพ้อ” ซึ่งคำว่า “เฮ้อย” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่สาว ซึ่งชาวไทยพวนจะใช้สนทนากับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนคำว่า “แม่” เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติ และผู้ใช้กำเนิด ซึ่งชาวไทยพวนจะใช้เพื่อแสดงความอาวุโส และคำว่า “เฮ้อยเพ้อ” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่สะใภ้ ซึ่งเป็นคำที่ใช้บ่อยที่สุดเป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติของชาวไทยพวนเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีฐานะเป็นพี่สะใภ้

ไม้แยกเพศ ใช้คำว่า “เฮา”, “ซ้อย” และ “เค้า” ซึ่งคำว่า “เฮา” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เรา ทั้งนี้ชาวไทยพวนจะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุเท่ากันและอายุน้อยกว่า ส่วนคำว่า “ซ้อย” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ฉัน หรือผม ชาวไทยพวนจะใช้สนทนากับผู้ที่มีอายุเท่ากัน มากกว่า และน้อยกว่า และคำว่า “ซ้าน้อย” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ดิฉัน หรือกระผม ซึ่งพบว่ามีการใช้น้อยที่สุด โดยใช้เพื่อแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน

ตัวอย่างคำบุรุษสรรพนามที่ 2

เพศชาย

อ้าย: อ้ายจิไปสวนเบาะ

“พี่ชายไปสวนไหม”

พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก*: พ่อตาแอนได้พิลังมาแต่

“พ่อตาแอนได้อะไรมาบ้าง”

อ้อด: อ้อดเปิดเทอมมือไต่ณะ

“หนูเปิดเทอมเมื่อไหร่หรือ”

เพศหญิง

เอื้อย: เอื้อยมีแพอไปแต่	“พี่สาวมีใครไปบ้าง”
แอ: แอจไปไต่ละเหนีย	“หนูจะไปไหนบ้าง”
แม่ไซ้: แม่ไซ้ไปนังกันเบาะ	“แม่ป้าไปด้วยกันไหม”

จากตัวอย่างข้างต้นการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ในสถานการณ์ที่เป็นไม่เป็นทางการของทั้ง 3 ช่วงอายุ ผู้พูดเพศชาย ใช้คำว่า “อ้าย”, “พ่อตา” และ “อ้อต” ซึ่งคำว่า “อ้าย” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่ชาย ซึ่งชาวไทยพวนใช้ในการสนทนากับผู้ที่มีอายุมากกว่า ส่วนคำว่า “พ่อตา” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณตา ชาวไทยพวนใช้สนทนากับผู้ที่มีอายุมากกว่าและเท่ากัน และคำว่า อ้อต มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า หนู เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ใช้สนทนากับเด็กอายุระหว่าง 1-10 ปี

เพศหญิง ใช้คำว่า “เอื้อย”, “แอ” และ “แม่ไซ้” ซึ่งคำว่า “เอื้อย” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่สาว ซึ่งชาวไทยพวนจะใช้สนทนากับผู้ที่มีอายุมากกว่า ส่วนคำว่า “แอ” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า หนู ชาวไทยพวนจะใช้สนทนากับเด็กอายุระหว่าง 1-10 ปี และคำว่า “แม่ไซ้” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณป้า ซึ่งเป็นคำที่ใช้บ่อยที่สุดเป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติของชาวไทยพวนเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีฐานะเป็นพี่สาวของแม่สามีหรือแม่ภรรยา

ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “โต”, “เจ้า” และ “ตัว” ซึ่งคำว่า “โต” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เธอ ทั้งนี้ชาวไทยพวนจะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุเท่ากันและอายุน้อยกว่า ส่วนคำว่า “เจ้า” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณ ชาวไทยพวนจะใช้สนทนากับผู้ที่มีอายุเท่ากัน มากกว่า และน้อยกว่า และคำว่า “ตัว” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เธอ ซึ่งพบว่ามีการใช้น้อยที่สุด โดยใช้กับผู้ที่มีอายุเท่ากันและอายุน้อยกว่า

ตัวอย่างคำบุรุษสรรพนามที่ 3

เพศชาย

พ่อตู่: พ่อตู่ปม่านาเบาะ	“คุณตาไม่มาด้วยหรือ”
บักนั้น: บักนั้นนะไปไส	“ผู้ชายคนนั้นล่ะไปไหน”
พ่อตานั้น: พ่อตานั้นไปทางไต่ละ	“คุณตาคนนั้นไปไหนแล้วล่ะ”

เพศหญิง

- อีนัน: อีนันนะมันปมาวะ “ผู้หญิงคนนั้นไม่มาหรือวะ”
 แม่ยายนัน: แม่ยายนันม่อจอมาแล้ววะ “แม่ยายนันคงใกล้จะมาแล้ววะ”
 แม่ตุ้: คือจ๊อแม่นคือแม่ตุ้เว้าตี้ฮี้ “คงจะชื้อย่ำที่ยายแก้วว่าไว้หรือเปล่า”

ไม่แยกเพศ

- เพิ่น: เพิ่นเป็นคนเว้าซันแนะ “เขาเป็นคนพูดหรือ”
 มัน: มันบู้จักหงอกจักคำเต้อ “เขาไม่รู้จักความนะ”
 ซุมเจ้า: ซุมเจ้าบ่มาหน้าเบาะ “พวกเขาไม่มาด้วยหรือ”

จากตัวอย่างข้างต้น การใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ พบการใช้บุรุษสรรพนามของผู้ที่ถูกกล่าวถึงเพศชาย คำว่า “พ่อตุ้”, “บักนัน” และ “พ่อตานัน” คำว่า พ่อตุ้ มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณตา ซึ่งชาวไทยพวนจะใช้เพื่อกล่าวถึงผู้ที่มีอายุมากกว่า ส่วนคำว่า บักนัน มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ผู้ชายคนนั้น ชาวไทยพวนจะใช้กล่าวถึงผู้ที่มีอายุน้อยกว่า หรืออายุเท่ากัน และคำว่า พ่อตานัน มีความหมายในภาษาไทยกลางว่าคุณตาคนนั้น ซึ่งชาวไทยพวนจะใช้กล่าวถึงผู้ที่มีอายุมากกว่า

เพศหญิงพบการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 พบการใช้บุรุษสรรพนามของผู้ที่ถูกกล่าวถึงเพศหญิง คำว่า “อีนัน”, “แม่ยายนันนัน” และ “แม่ตุ้” คำว่า อีนัน มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ผู้หญิงคนนั้น ซึ่งชาวไทยพวนจะใช้เพื่อกล่าวถึงผู้ที่มีอายุน้อยกว่าหรืออายุเท่ากัน ส่วนคำว่า แม่ยายนัน มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณยายคนนั้น ชาวไทยพวนจะใช้กล่าวถึงผู้ที่มีอายุมากกว่า และคำว่า แม่ตุ้ มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณยายชาวไทยพวนจะใช้กล่าวถึงผู้ที่มีอายุมากกว่า

ไม่แยกเพศผู้ใช้ คำว่า “เพิ่น”, “มัน” และ “ซุมเจ้า” ซึ่งคำว่า “เพิ่น” มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า “เขา” ชาวไทยพวนใช้กล่าวถึงผู้ที่มีอายุเท่ากันหรืออายุมากกว่า ส่วนคำว่า “มัน” เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ที่พบในภาษาไทยกลาง ชาวไทยพวนจะใช้กล่าวถึงผู้ที่มีอายุเท่ากัน หรืออายุน้อยกว่า และคำว่า ซุมเจ้า มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พวกเขา ชาวไทยพวนใช้กล่าวถึงคนที่เห็นหมู่คณะ

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงและรูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนาม ในภาษาไทยพจนภาคอีสาน

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการเปลี่ยนแปลงและรูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามของในภาษาไทยพจนภาคอีสาน ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. คำบุรุษสรรพนามจากภาษาไทยพจนในปัจจุบันแยกการใช้ตามเพศ
2. คำบุรุษสรรพนามในเอกสารโบราณ
3. การเปลี่ยนแปลงของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน

3.1 การเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน

4. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย
5. รูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพจนภาคอีสาน

คำบุรุษสรรพนามจากภาษาไทยพจนในปัจจุบันแยกการใช้ตามเพศ

การใช้คำบุรุษสรรพนามจากภาษาไทยพจนภาคอีสานในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่าชาวไทยพจนภาคอีสานใช้คำบุรุษสรรพนามทั้งสิ้นจำนวน 134 คำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 41 คำ ซึ่งแยกการใช้ตามเพศ ดังนี้

1.1 เพศชาย ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 13 คำ ได้แก่ 1) ผม 2) อ้าย 3) พ่อ 4) อาว 5) ลุง/พ่อลุง 6) ตา/พ่อตา 7) พ่อตู้ 8) อ้ายเขย 9) พ่อตอง 10) พ่อน้อย 11) พ่อ+ชื่อลูกคนแรก 12) พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก และ 13) ปู่/พ่อปู่

1.2 เพศหญิง ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 13 คำ ได้แก่ 1) อ่า 2) แม่ตอง 3) แม่ 4) ฉั่น/ดิฉั่น 5) เอื้อย 6) หนู 7) แม่ตู้ 7) ยาย/แม่ยาย 9) ป้า/แม่ป้า 10) เอื้อยเพื่อ 11) แม่+ชื่อลูกคนแรก 12) แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก และ 13) ย่า/แม่ย่า

1.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 15 คำ ได้แก่ 1) กู 2) ซ้อย 3) เฮา 4) กัน 5) พี่ 6) น้อง 7) เผื่อ 8) น้า 9) โอย 10) เรา 11) เค้า 12) ช้าน้อย 13) ตัวซ้อย 14) ตู๋หม่อม และ 15) ตู๋หม่อม

2. คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 44 คำ ซึ่งแยกการใช้ตามเพศ ดังนี้

2.1 เพศชาย ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 14 คำ ได้แก่ 1) พ่อ 2) อ้าว 3) อ้าย 4) ตา/พ่อตา 5) ปู่/พ่อปู่ 6) พ่อชั้น 7) พ่อมึง 8) อ้ายเขย 9) พ่อตู้ 10) อ้อด 11) พ่อ+ชื่อลูกคนแรก 12) พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก 13) พ่อน้อย และ 14) ลุง/พ่อลุง

2.2 เพศหญิง ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 14 คำ ได้แก่ 1) แม่ 2) ยาย/แม่ยาย 3) แม่ชั้น 4) แม่มึง 5) แม่ตู้ 6) เอื้อยแพ้อ 7) อ่า 8) บ้า/แม่บ้า 9) แอ 10) เอื้อย 11) แม่้อย 12) แม่+ชื่อลูกคนแรก 13) แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก และ 14) ย่า/แม่ย่า

2.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 16 คำ ได้แก่ 1) เธอ 2) น้อง 3) ตูห์ม่อน 4) ตูห์น่ม 5) โต 6) มึง 7) เจ้า 8) น้า 9) ลูก 10) แก 11) สู้ 12) เจ้าของ 13) ตัว 14) ตัวเอง 15) คุณ และ 16) ท่าน

3. คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 49 คำ ซึ่งแยกการใช้ตามเพศ ดังนี้

3.1 เพศชาย ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 9 คำ ได้แก่ 1) พ่อฉัน 2) บักฉัน 3) พ่อตู้ 4) พ่อตานั่น 5) ปู่/พ่อปู่ 6) อ้ายฉันนั่น 7) พ่อ+ชื่อลูกคนแรก 8) พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก และ 9) ลุง/พ่อลุงนั่น

3.2 เพศหญิง ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 9 คำ ได้แก่ 1) แม่ฉัน 2) อีฉัน 3) แม่ตู้ 4) แม่ยายนั่น 5) บ้า/แม่บ้านนั่น 6) เอื้อยฉันนั่น 7) ย่า/แม่ย่า 8) แม่+ชื่อลูกคนแรก 9) แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก

3.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 31 คำ ได้แก่ 1) มัน 2) เพื่อน 3) คะเจ้า 4) ลาว 5) เส้า 6) ชุมเขา 7) เขา 8) ไทเฮา 9) ชุมเพื่อน 10) หมู่เพื่อน 11) ชุมเจ้า 12) จุ่มเจ้า 13) พวกเขา 14) สู้เจ้า 15) หมู่เขา 16) จุ่มนั่น 17) พวกนั่น 18) หมู่โต 19) หมู่เจ้า 20) หมู่นั่น 21) หมวดนั่น 22) จู้เจ้า 23) ชุมนั่น 24) เส้านั่น 25) ผู้นั่น 26) ไทนั่น 27) หมู่เฮา 28) หมอนั่น 29) พวกมัน 30) พวกเพื่อน และ 31) ไทเจ้า

จากข้อมูลข้างต้น พบว่าการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนานุกรมภาคอีสาน จากภาษาพูดปัจจุบันใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 มากที่สุดจำนวน 49 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.29 รองลงมาคือคำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 44 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.33 และใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 น้อยที่สุด จำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 30.37

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามจากภาษาพูดในปัจจุบัน

ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคม คือ เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศชาย

อ้าย: อ้ายบ่ไปนำเต๋อ พากันไปชะเต๋อ	“พี่ชายไม่ไปด้วยนะ พาไปกันชะนะ”
พ่อตาแดง: พ่อตาแดงเมื่อเฮือนก่อนนะ	“พ่อตาแดงกลับบ้านก่อนนะ”
อาว: อาวจิไปสวณไปนำเบาะ	“อาจะไปสวณไปด้วยไหม”

จากตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ของผู้พูดเพศชาย จะใช้คำแทนตัวผู้พูดว่า อ้าย ซึ่งมีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่ชาย ซึ่งผู้พูดจะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนคำว่า พ่อตาแดง (พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก) มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณตา ซึ่งผู้พูดจะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุเท่ากัน มากกว่า และน้อยกว่า และคำว่า อาว ซึ่งมีความหมายในภาษาไทยว่า อาผู้ชาย เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติ โดยนับญาติจากทางพ่อของผู้พูด ดังนั้นคำว่า อาว จึงหมายถึงน้องชายของพ่อในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ทั้งนี้ยังพบคำว่า อาว เป็นคำสรรพนามที่ใช้ในการเรียกญาติของชาวไทยถิ่นอีสานด้วย (เปลื้อง ณ นคร, 2516)

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

เพศชาย

อ้าย: เฮ็ดเวียกแล้วละบ่ออ้าย	“ทำงานเสร็จแล้วหรือพี่”
อ้อด: ขนมแซบบ่ออ้อด	“นมอร่อยไหมหนู”
พ่อไชน: ไปทางเต๋อมาน้อพ่อไชน	“ไปไหนมาหรือลุง”

จากตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 เมื่อพูดกับผู้พูดด้วยที่เป็นเพศชาย ใช้คำว่า อ้าย มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่ชาย ซึ่งชาวไทยพวนจะใช้คำว่า อ้าย เมื่อพูดกับผู้พูดด้วยที่มีอายุมากกว่า ส่วนคำว่า อ้อด มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า หนู ซึ่งชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้กับเด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี และคำว่า พ่อไชน มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณลุง เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ใช้เรียกญาติ ซึ่งชาวไทยพวนใช้คำว่า พ่อไชน เพื่อแสดงให้รู้ว่าผู้พูดด้วยเป็นพี่ชายของพ่อสามี

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

เพศชาย

พ่อตู่: พ่อตู่ไปลิเต๋อบ่มานำ	“ตาไปไหนไม่มาด้วย”
พอกี้: พอกี้บ่มานำดิ	“พอกี้ไม่มาด้วยหรือ”
พ่อตาก็: พ่อตาก็อยู่ดีมีแสงบ่	“พ่อตาก็สบายดีไหม”

จากตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 เมื่อใช้กับผู้ที่ถูกกล่าวถึงที่เป็นเพศชาย ใช้คำว่า พ่อตู่ ในภาษาไทยกลางหมายถึงคุณตา หรือผู้ที่เป็นเพศชายที่มีอายุมากกว่า ส่วน คำว่า

พ่อก็ (พ่อ+ชื่อลูกคนแรก) ในภาษาไทยกลางมีความหมายว่า พ่อ ในที่นี้หมายถึงสถานะทางครอบครัวคือมีลูกคนแรกชื่อก็ ชาวไทยพวนภาคอีสาน จะเรียกว่า พ่อก็ โดยสถานะทางครอบครัว และพ่อตาก็ (พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก) มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณตา ในที่นี้หมายถึงสถานะทางครอบครัวคือมีหลานคนแรกชื่อก็ ชาวไทยพวนจะเรียกว่า พ่อตาก็ โดยสถานะทางครอบครัว

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศหญิง

เอื้อย: เอื้อยเฮ็ดเวียกเฮือนก่อนเด้อ	“พี่สาวทำงานบ้านก่อนนะ”
หนู: หนูไปเรียนหนังสือวันจันทร์	“หนูไปเรียนหนังสือวันจันทร์”
เอื้อยเพื่อ: เอื้อยเพื่อเหม็ดความจิเว้า	“พี่สะใภ้ไม่มีอะไรจะพูด”

จากตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ของผู้พูดเพศหญิง จะใช้คำแทนตัวผู้พูดว่า เอื้อย ซึ่งมีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่สาว ซึ่งจะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนคำว่า หนู เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุมากกว่า และคำว่า เอื้อยเพื่อ มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่สะใภ้ ซึ่งเป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติในภาษาไทยพวน

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

เพศหญิง

แอ: กินเข้าละปะแอ	“กินข้าวหรือยังหนู”
เอื้อย: เอื้อยไปวัดมาดิ	“พี่สาวไปวัดมาหรือ”
แม่ไซ้: ได้หยังมาแต่แม่ไซ้	“ได้อะไรมาบ้างป้า”

จากตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 เมื่อพูดกับผู้ที่พูดด้วยที่เป็นเพศหญิง ใช้คำว่า แอ มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า หนู ซึ่งคำว่า แอ ชาวไทยพวนจะใช้พูดกับเด็กผู้หญิงที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี ส่วนคำว่า เอื้อย มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า พี่สาว ซึ่งชาวไทยพวนจะใช้พูดกับผู้หญิงที่มีอายุมากกว่า และคำว่า แม่ไซ้ มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณป้า เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ใช้เรียกญาติ ซึ่งชาวไทยพวนใช้คำว่าแม่ไซ้ เพื่อแสดงให้รู้ว่า ผู้ที่พูดด้วยเป็นพี่สาวของพ่อสามี

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

เพศหญิง

แม่ตุ้: แม่ตุ้บ่ออยู่เฮือนเบา	“ยายไม่อยู่บ้านหรือ”
แม่ก็: แม่ก็ไปลิเต้อบมาน่า	“แม่ก็ไปไหนไม่มาด้วย”

แม่ยายก็: ผากความคิดสอดแม่ยายก็แต่เด้อ “ผากความคิดถึงแม่ยายก็ด้วยนะ”

จากตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 เมื่อใช้กับผู้ที่ถูกกล่าวถึงที่เป็นเพศหญิง ใช้คำว่า แม่ตุ้ ในภาษาไทยกลางหมายถึงคุณยาย หรือผู้ที่เป็นเพศหญิงที่มีอายุมากกว่า ส่วนคำว่า แม่ก็ (แม่+ชื่อลูกคนแรก) ในภาษาไทยกลางมีความหมายว่า แม่ ในที่นี้หมายถึงสถานะทางครอบครัวคือมีลูกคนแรกชื่อกี้ ชาวไทยพวนภาคอีสาน จะเรียกว่า แม่ก็ โดยสถานะทางครอบครัว และแม่ยายก็ (แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก) มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณยาย ในที่นี้หมายถึงสถานะทางครอบครัวคือมีหลานคนแรกชื่อกี้ ชาวไทยพวนจะเรียกว่า แม่ยายก็ โดยสถานะทางครอบครัว

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ไม่แยกเพศ

โอย: โอยจิป้ออ่านหนังสือก่อนเด้อ

“หนูจะไปอ่านหนังสือก่อนนะ”

เผื่อ: บไปนำเผื่อนะ

“ไม่ไปกับเราหรือ”

ข้า้น้อย: ข้า้น้อยขอลาละเด้อ

“ฉันขอลานะ”

จากตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ของผู้พูดโดยไม่แยกเพศ คำว่า โอย มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า หนู ซึ่งคำว่า โอย นี้ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุมากกว่า ส่วนคำว่า เผื่อ มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ฉัน ซึ่งชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้คำนี้กับผู้ที่มีอายุมากกว่า อายุเท่ากัน และอายุน้อยกว่า และคำว่า ข้า้น้อย ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้กับผู้ที่มีอายุมากกว่า หรือใช้กับผู้ที่มีฐานะสูงกว่า เพื่อแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ไม่แยกเพศ

เจ้า: เจ้าบไปนำซุมเพื่อนเบาะ

“คุณไม่ไปกับพวกเขาหรือ”

แก: แกจิป้อพิสังนะ

“แกจะไปไหนหรือ”

เธอ: เธอมากับเพอแต่

“เธอมากับใครบ้าง”

จากตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ของผู้พูดด้วยโดยไม่แยกเพศ คำว่า เจ้า มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า คุณ ซึ่งคำว่า เจ้า นี้ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุมากกว่า และอายุเท่ากัน ส่วนคำว่า แก ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้คำนี้กับผู้ที่มีอายุเท่ากัน และอายุน้อยกว่า และคำว่า เธอ ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้คำนี้กับผู้ที่มีอายุเท่ากัน และอายุน้อยกว่า

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ไม่แยกเพศ

เส้า: เส้าบ่มาหน้าแอะ

“เขาไม่มาด้วยหรือ”

มัน: แล้วแต่มันจิเฮ็ด

“แล้วแต่เขามันทำ”

ลาว: ลาวบ่มาหน้าเจ้าติ

“เขาไม่มากับคุณหรือ”

จากตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ของผู้ที่ถูกกล่าวถึงโดยไม่แยกเพศ คำว่า เส้า มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เขา ซึ่งคำว่า เส้า นี้ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้กล่าวถึงผู้ที่มีอายุมากกว่า และอายุเท่ากัน ส่วนคำว่า มัน ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้คำนี้กับผู้ที่มีอายุเท่ากัน และอายุน้อยกว่า และคำว่า ลาว มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เขา ซึ่งชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้กล่าวถึงผู้ที่มีอายุมากกว่า อายุเท่ากัน และอายุน้อยกว่า

คำบุรุษสรรพนามในเอกสารโบราณ

ผู้วิจัยศึกษาคำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณ ซึ่งเป็นนิทาน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) เรื่อง กำฟ้าปลาแดก พบที่วัดศรีภูมิ บ้านบุษุม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 2) เรื่อง นางम्मหอม พบที่วัดศรีภูมิ บ้านบุษุม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และ 3) เรื่อง ฉลองไตรปิฎก พบที่วัดสังฆคณาราม อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่ามีคำบุรุษสรรพนาม ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 32 คำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณ

ลำดับ	จำนวนคำ (ร้อยละ)			รวม
	เรื่องกำฟ้าปลาแดก	เรื่องนางम्मหอม	เรื่องฉลองไตรปิฎก	
คำบุรุษสรรพนามที่ 1				
เพศชาย				
1. ลุง	-	0.23	-	0.12
2. ท้าว	0.28	0.92	-	0.62
3. พ่อ	6.01	5.80	-	5.75
4. อ้าย/ตัวอ้าย	2.86	2.78	-	2.75
เพศหญิง				
5. แม่	3.71	11.13	-	7.62

ตาราง 32 (ต่อ)

ลำดับ	จำนวนคำ (ร้อยละ)			รวม
	เรื่องกำฟ้าปลาแตก	เรื่องนางผมหอม	เรื่องฉลองไตรปิฎก	
ไม้แยกเพศ				
6. ซ้อย/ตัวซ้อย	13.46	24.59	-	12.68
7. น้อย	7.44	3.24	-	8.03
8. ซ้ำ	9.16	9.27	35	17.81
9. ซ้ำน้อย	-	-	15	5
10. กู	22.92	19.72	25	22.54
11. ตู	-	0.92	-	0.30
12. เหยยม/ตัว เหยยม	5.15	4.64	-	3.26
13. กัน	1.71	-	-	0.57
14. เฮา	7.73	4.17	-	3.96
15. พี่	17.47	6.72	-	8.06
16. เฝือ	1.71	5.79	-	2.5
17. ผู้ซ้ำ	0.28	-	25	8.42
รวม	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 2				
เพศชาย				
1. อ้าย/ตัวอ้าย	1.48	0.52	-	0.66
2. พี่ชาย	0.21	0.76	-	0.25
3. พ่อ	1.68	1.79	8.47	3.98
4. บาบาคาน	1.05	5.12	-	2.05
5. ท้าว/บาท้าว	2.82	4.97	-	2.59
เพศหญิง				
6. เอื้อย	1.47	0.51	-	0.95
7. แม่ป้า	1.48	1.78	-	1.51
8. อวน	1.98	3.31	-	1.76
9. อุ่น	3.37	1.78	-	2.58
10. แม่	5.72	13.33	15.24	11.43

ตาราง 32 (ต่อ)

ลำดับ	จำนวนคำ (ร้อยละ)			รวม
	เรื่องกำฟ้าปลาแตก	เรื่องนางผมหอม	เรื่องฉลองไตรปิฎก	
ไม้แยกเพศ				
11. เจ้า	34.18	36.41	8.47	33.47
12. เขียม	2.12	1.28	-	1.63
13. เขื่อ	-	3.58	-	1.52
14. พี่	3.18	6.64	-	3.27
15. ลู	5.3	6.14	33.89	6.62
16. ท่าน	5.72	6.66	28.8	7.59
17. มิ่ง	13.90	7.17	5.08	11.74
18. โต	13.35	-	-	4.45
รวม	100	100	100	100
คำบุรุษสรรพนามที่ 3				
เพศชาย				
1. ท้าว/บาท้าว	5.26	-	-	1.92
2. พี่ชาย	4.59	-	-	1.68
3. อ้าย	4.49	-	-	0.96
4. พ่อ	1.97	4.85	15.51	5.28
5. ปู่	-	2.45	-	1.72
6. อาว	-	1.42	-	0.68
เพศหญิง				
7. แม่	29.94	23.78	15.51	15.14
ไม้แยกเพศ				
8. เขา	18.41	30.09	63.79	30.04
9. พี่น	3.94	-	1.72	1.20
10. มัน	35.52	19.41	3.44	21.63
รวม	100	100	100	100

จากตาราง ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในเอกสารโบราณ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

1.1 เพศชาย ใช้คำว่า “พ่อ” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.75 รองลงมาคือ คำว่า “อ้าย/ตัวอ้าย” คิดเป็นร้อยละ 2.75 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “ลู” คิดเป็นร้อยละ 0.12

1.2 เพศหญิง พบว่าใช้คำว่า “แม่” เพียงคำเดียวเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 7.62

1.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “กู” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.54 รองลงมาคือ คำว่า “ข้า” คิดเป็นร้อยละ 17.81 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “กัน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

2.1 เพศชาย ใช้คำว่า “พ่อ” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.98 รองลงมา คือ คำว่า “ท้าว/บาท้าว” คิดเป็นร้อยละ 2.59 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “พี่ชาย” คิดเป็นร้อยละ 0.25

2.2 เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.43 รองลงมา คือ คำว่า “อู่น” คิดเป็นร้อยละ 2.58 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “เอื้อย” คิดเป็นร้อยละ 0.95

2.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.47 รองลงมา คือ คำว่า “มึง” คิดเป็นร้อยละ 11.74 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “เชื่อ” คิดเป็นร้อยละ 1.52

3. ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

3.1 เพศชาย ใช้คำว่า “พ่อ” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.28 รองลงมา คือ คำว่า “ปู่” คิดเป็นร้อยละ 1.72 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “อ้าย” คิดเป็นร้อยละ 0.96

3.2 เพศหญิง พบว่าใช้คำว่า “แม่” เพียงคำเดียวเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 15.14

3.3 ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เขา” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.04 รองลงมาคือ คำว่า “มัน” คิดเป็นร้อยละ 21.63 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 1.20

จากตารางข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า มีคำบุรุษสรรพนามในเอกสารโบราณจำนวน 45 คำ ได้แก่ คำสรรพนามบุรุษที่ 1 จำนวน 17 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.95 คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.30 และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.73

ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างคำบุรุษสรรพนามในเอกสารโบราณดังต่อไปนี้

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณ

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศชาย

พ่อ: ขอแก้เจ้านางน้อยจงฟัง**พ่อ**เนอ อันว่าคุณโนเจ้าชายพอยมีมาก จึงแล้ว **พ่อ**จักเอาแจ่มเจ้านางน้อยตอบคุณ **พ่อ**แล้ว

“ขอลูกสาวจงฟัง**พ่อ**นะ บุญคุณของชายพอยมีมาก **พ่อ**จะให้ลูกสาวไปทดแทนบุญคุณ**พ่อ**”

บทสนทนาระหว่าง เจ้าพระยาบังจัน กับลูกสาวเหิมมะลา

จากเรื่องกำพริบปลาแดง หน้าลาน 7/2

เทศหญิง

แม่: แม่บ่ให้ปีกห้องหอลากพ่อยาม แม่แล้วส่ายใจเฮยอย่าไปจริงท่อน

“แม่ไม่ให้ไปจากห้องไกลพ่อแม่หรือส่ายใจเฮยอย่าไปเลย”

บทสนทนาระหว่าง แม่กับนางสีดา

จากเรื่องนางพมหมอม หน้าลาน 10/3-10/4

ไม้แยกเทศ

กู: ส่ายใจกูอย่าไปจริงเห็นดงไพร

“ลูกกูอย่าไปเถอะในป่า”

บทสนทนาระหว่างแม่ กับนางสีดา

จากเรื่องนางพมหมอม หน้าลาน 10/3

กู: ควรที่เอาลูกแก้วของกูไปฝาก ก็จริงสมคำแท้ปลาซ่าแห้งมันแท้แล้ว

“ควรที่จะเอาลูกสาวของกูไปฝาก จึงจะสมคุณค่าปลาร้าของมัน”

บทสนทนาระหว่างพระเจ้ากงจัน กับข้าบวิวาร

จากเรื่องกำพริ้าปลาแตก หน้าลาน 7/2

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2**เทศชาย**

บาท้าว: ค่อยไปตีเยอบาทำวบุญกว้างชายพอยเจ้าพี่กูเฮย

“ไปตีนะบาท้าวบุญมากชายพอยเจ้าพี่กูเฮย”

บทสนทนาระหว่างนางเห้มมะลา กับบาท้าวกำพริ้า

จากเรื่องกำพริ้าปลาแตก หน้าลาน 34/1

เทศหญิง

มาตา: หลอนว่าสองเผื่อข้ามอลະนาดในไพรบู้มมาตาเฮย

“ไม่แน่ว่าสองเราจะตายในป่าก็ไม่รู้แม่เฮย”

บทสนทนาระหว่างนางพมหมอมกับแม่

จากเรื่องนางพมหมอม หน้าลาน 50/3 -50/4

ไม่แยกเพศ

ข้อย: ข้อยลิตายมอดเมียนวันนี้บ่สงเจ้าเฮย เจ้าก็เอาไปแท้ของดีหนีจาก

“ฉันจะตายวันนี้ไม่มีอะไรแน่เจ้าเอย เจ้าจงเอาของจริงของดีหนีจาก”

บทสนทนาระหว่างแรดกับบ่าวกำพร้าว

จากเรื่องกำพร้าวปลาแดก หน้าลาน 29/2

เจ้า: โอน้อสิเสลียวสร้อยสายใจเจ้าพี่กูเฮย เจ้าก็อยู่ปะเทศท้าวเมืองกว้างที่ใดนี้ได้

“โอน้อสิเสลียวสร้อยสายใจเจ้าพี่กูเฮย เจ้าอยู่ประเทศอยู่เมืองใดตอนนี้”

บทสนทนาระหว่างพ่อแสน กับนางลุน

จากเรื่องนางพมหมอม หน้าลาน 80/2

ตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3**เพศชาย**

พ่อ: อันว่าพ่อก่อนทำอันบ่อชอบสาแล้วสูทานไป 7 โกฎิ 10 โกฎิก็มาได้แต่สู หั้นแล

“อันว่าแม่สูนั้นทำสิ่งไม่ถูกต้องแล้วให้สูทาน 7 โกฎิ 10 โกฎิ จะได้ผลแก่สู นั้นแล”

บทสนทนาระหว่างพระกับญาติโยม

จากเรื่องฉลองไตรปิฎก

เพศหญิง

แม่: ข้อยกะคิดค้อย ๆ คนิงบ้านเก่าหลัง ยังเล่าคิดฮอดเจ้าพ่อแม่ทั้งสอง

“ฉันคิดถึงบ้านเก่า และยังคิดถึงพ่อแม่ทั้งสองด้วย”

บทสนทนาระหว่างนางเหมลากับบ่าวกำพร้าว

จากเรื่องกำพร้าวปลาแดก หน้าลาน 55/2

ไม่แยกเพศ

เขา: บาให้ท้าวเขาว่าเสดตะลัดตั้งหิมพานต์ตนเปลี่ยวจริงแล้ว ก็บ่มีกึ่งกำนเป็นถาน แต่ไปหั้นแล้ว

“ผู้ชายเขาว่าอยู่ในป่าคนเดียว ก็ไม่มีกึ่งกำนเป็นฐานแต่ใบ”

บทสนทนาระหว่างท้าวแสนเมือง กับนางสีดา

จากเรื่องนางพมหมอม หน้าลาน 31/1

เขา: เขาก็พากันมา มัดเอาไปฆ่ากลางคนคืนใจลีลาตาย

“เขาก็พากันมา มัดเอาไปฆ่าบางคนคืนรินกล้วตาย”

บทสนทนาระหว่างพระกับญาติโยม

จากเรื่องฉลองไตรปิฎก

การเปลี่ยนแปลงของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน

จากการศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพจนภาคอีสาน พบว่าชาวไทยพจนใช้คำบุรุษสรรพนามจากภาษาพูด ทั้งสิ้น 134 คำ ได้แก่ 1) คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 41 คำ 2) คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 44 คำ และ 3) คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 49 คำ และ การศึกษาจากเอกสารโบราณ พบว่า มีคำบุรุษสรรพนาม ทั้งสิ้น 45 คำ ได้แก่ 1) คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 17 คำ 2) คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 18 คำ และ 3) คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 10 คำ

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาษา โดยการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาพูดปัจจุบันและในเอกสารโบราณ ว่าทั้งภาษาพูดของชาวไทยพจนภาคอีสานและ จากเอกสารโบราณ ใช้คำบุรุษสรรพนามเหมือนกันหรือแตกต่างกัน ในประเด็นต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบัน

ผู้วิจัยจะแสดงการเปรียบเทียบโดยใช้ปัจจัยที่กำหนดตามบริบททางสังคม คือ เพศ (Sex) ได้แก่ เพศชาย (Male) และเพศหญิง (Female) โดยแสดงค่าอรรถลักษณะทางความหมาย (Semantic Feature) ที่มีคุณสมบัติ เป็น หญิง กำหนดเครื่องหมาย (+) และไม่มีคุณสมบัติเป็นหญิง กำหนดเครื่องหมาย (-) ซึ่งผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามจากภาษาพูดของชาวไทยพจนภาคอีสาน และจากเอกสารโบราณตามบริบททางสังคมคือ เพศ (Sex) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 33 การเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณและภาษาพูด
ในปัจจุบันตามบริบททางสังคมคือ เพศ (Sex)

ลำดับ	ภาษาพูด		เอกสารโบราณ	
	[+หญิง]	[-หญิง]	[+หญิง]	[-หญิง]
คำบุรุษสรรพนามที่ 1				
1. ลุง	-	/	-	/
2. พ่อ	-	/	-	/
3. อ้าย/ตัวอ้าย	-	/	-	/
4. แม่	/	-	/	-
5. ซ้อย/ตัวซ้อย	/	/	/	/
6. น้อง	/	/	/	/
7. ช้าน้อย	/	/	/	/
8. กู	/	/	/	/
9. กั้น	/	/	-	/
10. เฮา	/	/	/	/
11. พี่	/	/	/	/
12. เผื่อ	/	/	/	/
คำบุรุษสรรพนามที่ 2				
1. อ้าย/ตัวอ้าย	-	/	-	/
2. แม่/มาดา	/	-	/	-
3. พี่ชาย/พี่ชาย	-	/	-	/
4. พ่อ/บิดา	-	/	-	/
5. เอื้อย	/	-	/	-
6. แม่ป้า	/	-	/	-
7. เจ้า	/	/	/	/
8. พี่	/	/	/	/
9. ฮาว	-	/	-	/
10. น้อง	/	/	/	/
11. ลูก/กุมमार	/	/	/	/
12. สู้	/	/	/	/

ตาราง 33 (ต่อ)

ลำดับ	ภาษาพูด		เอกสารโบราณ	
	[+หญิง]	[-หญิง]	[+หญิง]	[-หญิง]
13. ท่าน	/	/	-	/
14. มิ่ง	/	/	/	/
15. โต	/	/	-	/
คำบุรุษสรรพนามที่ 3				
1. พี่ชาย/พี่ชาย		/		/
2. พ่อ/บิดดา	-	/	-	/
3. แม่/มาดา	/	-	/	-
4. ปู่	-	/	-	/
5. พี่น	/	/	/	/
6. เขา	/	/	/	/
7. มัน	/	/	/	/

จากตารางข้างต้น การเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบัน ตามบริบททางสังคมคือ เพศ (Sex) ศึกษาจากเอกสารโบราณ พบว่ามีคำบุรุษสรรพนามที่ใช้ร่วมกันทั้งสิ้น 34 คำ ได้แก่ 1) คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 12 คำ 2) คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 15 คำ และ 3) คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 7 คำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่” สำหรับ เพศชาย ใช้คำว่า “ลุง”, “พ่อ”, “อ้าย/ตัวอ้าย” ส่วนไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “ซ้อย/ตัวซ้อย”, “น้อง/น้องแก้ว”, “ช้าน้อย”, “กู”, “เฮา”, “พี่”, “เผื่อ” และ “ผู้ข้า” ซึ่งคำบุรุษสรรพนามที่ 1 ข้างต้นจะใช้เหมือนกันทั้งเพศหญิงและเพศชายทั้งจากเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน ทั้งนี้ ยังพบ คำว่า “กัน” ที่ใช้แตกต่างกัน คือ ในเอกสารโบราณพบว่า ใช้กับเพศชายเท่านั้น แต่ในภาษาพูดปัจจุบันของชาวไทยพวนภาคอีสานจะไม่แยกเพศผู้ใช้ อย่างไรก็ตาม คำว่า “กัน” ยังพบว่ามีความเหมือนกันด้านการใช้ทั้งเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน คือ จะใช้กับผู้ที่มีอายุเท่ากัน หรือเป็นเพื่อนกันเท่านั้น อีกทั้งยังพบการใช้คำว่า “กัน” น้อยที่สุดในภาษาพูดปัจจุบันของผู้พูดช่วงอายุ

35-45 ปี และช่วงอายุ 55-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.86 และ 1.13 ตามลำดับ ส่วนช่วงอายุ 15-25 ปี ไม่พบการใช้

2. คำบุรุษสรรพนามที่ 2

เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่/มาดา”, “เอื้อย” และ “แม่ป้า” สำหรับเพศชาย ใช้คำว่า “อ้าย/ตัวอ้าย”, “พี่ชาย”, “พ่อ/บิดา” และ “อาว” ส่วน ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เจ้า”, “พี่”, “น้อง” “ลูก/กุมมาร”, “สู” และ “มึง” ซึ่งคำบุรุษสรรพนามที่ 2 ข้างต้นจะใช้เหมือนกันทั้งเพศหญิง และเพศชาย ทั้งจากเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน ส่วน “โต” และ “ท่าน” ในเอกสารโบราณพบว่าใช้กับผู้ที่ เป็นเพศชายเท่านั้น คำว่า “โต” จะใช้พูดกับผู้ที่ เป็นเพื่อนกัน ส่วนคำว่า “ท่าน” จะใช้พูดกับผู้ที่ มีอายุมากกว่า หรือฐานะสูงกว่า ส่วนในภาษาพูดปัจจุบัน คำว่า “โต” และ “ท่าน” จะไม่แยกเพศผู้ใช้ ทั้ง 3 ช่วงอายุใช้เหมือนกัน แต่จะแยกสถานการณ์ การใช้ คำว่า “โต” จะใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ส่วนคำว่า “ท่าน” จะใช้ในสถานการณ์ ที่เป็นทางการ

3. คำบุรุษสรรพนามที่ 3

เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่/มาดา”, “นางงามน้อย/อ่อนน้อย/นางน้อย/นางนาถน้อย” “นาง” สำหรับเพศชาย ใช้คำว่า “พี่ชาย/พี่ชาย”, “พ่อ/บิดา”, “พ่อ/บิดา”, “ปู่” ส่วน ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เพื่อน”, “เขา”, “มัน” และ “ลูก” ซึ่งคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ข้างต้นจะใช้ เหมือนกันทั้งเพศหญิงและเพศชาย ทั้งจากเอกสารโบราณ

จากข้อมูลข้างต้น การเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาค อีสาน จากภาษาพูดในปัจจุบันและเอกสารโบราณ พบการเปลี่ยนแปลงการใช้คำบุรุษสรรพนาม ในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ในประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่คงเดิม
 - 3.2 กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สันนิษฐานได้
 - 3.3 กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สูญเสียดั้งเดิม
 - 3.4 กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เพิ่มมาในยุคหลัง
- ทั้งนี้ผู้วิจัยจะแสดงรายละเอียดดังนี้

3.1 กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่คงเดิม คือ กลุ่มคำสรรพนามที่เป็นคำเรียกญาติ ซึ่งได้แก่คำว่า ลูก, พี่, น้อง, อ้าย, เอื้อย, พ่อ, แม่, น้า, อา, อาว, ลุง, ป้า, ปู่, ย่า, ตา และยาย ซึ่งพบการใช้ทั้งในเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน ส่วนคำสรรพนามที่พบในภาษาพูด ปัจจุบัน ได้แก่ คำว่า อ้ายเขย, เอื้อยแพ้อ, พ่อน้อย, แม่น้อย, พ่อไซ้, แม่ไซ้, พ่อ+ชื่อลูกคนแรก, พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก, แม่+ชื่อลูกคนแรก และแม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก ซึ่งเป็น

คำสรรพนามเรียกญาติที่เกิดจากการแต่งงาน ทั้งนี้ยังพบว่า มีคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติในภาษาไทยพจนภาคอีสาน ได้แก่ คำว่า แม่ตุ้, พ่อตุ้, ตู้นุ้ม และตู้นุ้ม ซึ่งคำว่า พ่อตุ้และแม่ตุ้ เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติที่แก่กว่า ตาและยาย ส่วนคำว่า ตู้นุ้ม มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ทวด เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติที่แก่กว่า พ่อตุ้และแม่ตุ้ และคำว่า ตู้นุ้ม มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เทียด เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติที่แก่กว่า ตู้นุ้ม

3.2 กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สันนิษฐานได้ คือ กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการกร่อนคำ และการเพิ่มคำ ดังนี้

คำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการกร่อนคำ ได้แก่ คำว่า ซ้อย ซึ่งกร่อนคำมาจากคำว่า ซ้าน้อย อย่างไรก็ตามคำว่า ซ้อย มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ผมหรือฉัน ซึ่งใช้ได้โดยไม่แยกเพศผู้ใช้ ส่วนคำว่า ซ้าน้อย มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ซ้าพเจ้า ซึ่งใช้ได้โดยไม่แยกเพศเช่นกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ชาวไทยพจนภาคอีสานจะใช้คำว่า ซ้อย ทั้งสามช่วงอายุ ส่วนคำว่า ซ้าน้อย ใช้เฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ

คำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการเติมคำ ซึ่งพบในการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ได้แก่ คำว่า บักนั้น, จุ่มนั้น, พวคนั้น, หมุนั้น, หมวดนั้น, ซุ่มนั้น, เสานั้น, ผู้นั้น, โทนั้น, หมอนั้น, ฟอนั้น, ฟอตานั้น, ฟอลุนั้น, อ้ายอันนั้น, แม่นั้น, อีนัน, แม่ยายนัน, แม่บ้านัน และเต๋มานัน ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การเติมคำว่า นั้น ข้างหลังของคำบุรุษสรรพนามที่ 3 เพื่อชี้เฉพาะเพื่อแสดงให้เห็นว่ากำลังกล่าวถึงใคร หรือบุคคลกลุ่มไหน อีกในทางหนึ่งอาจเป็นการกล่าวถึง ให้รู้โดยนัยว่ากำลังกล่าวถึงใคร

3.3 กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สูญเสียคำ คือ การสูญเสียของคำศัพท์หรือการสูญเสียศัพท์ ซึ่งพบว่า ในเอกสารโบราณมีการใช้คำบุรุษสรรพนามดังนี้ คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ได้แก่ คำว่า ท้าว, ซ้า, ตู, เฮียม/ตัวเฮียม และผู้ซ้า คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ได้แก่ คำว่า บา/บาดานบา/บาดาน ท้าว/บาท้าว, อวน, อุ้น, เฮียม และเขือ ซึ่งไม่ปรากฏการใช้ในภาษาพูดปัจจุบันของชาวไทยพจนภาคอีสาน แสดงให้เห็นว่าเกิดการการสูญเสียของคำศัพท์หรือการสูญเสียศัพท์

3.4 กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เพิ่มมาในยุคหลัง คือ คำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการยืมคำมาใช้ในการสื่อสารของชาวไทยพจนภาคอีสาน อาจเกิดจากการค้าขาย การศึกษารวมทั้งการสื่อสารมวลชนในยุคปัจจุบันทำให้ชาวไทยพจนได้นำคำบุรุษสรรพนามของถิ่นอื่นมาใช้ดังนี้ คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ได้แก่ คำว่า ผม, ฉัน/ดิฉัน, หนู, เรา และเค้า เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ได้แก่ คำว่า เธอ, แก, ตัวเอง, คุณ และท่าน เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง ส่วนคำว่า ตัว เป็นคำบุรุษสรรพนาม

ที่ยืมมาจากภาษาถิ่นเหนือ และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ได้แก่คำว่า เขา และพวกเขา เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนนั้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ภาษาก็ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงด้วย

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน ตามบริบททางสังคม ได้แก่ กาลเทศะ, เพศ, อายุ, ความเป็นเครือญาติกัน, ความสนิทสนมกัน, ความสุขภาพ และการแสดงอารมณ์ ของผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 34 ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสานในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

Total	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	597.696	2	298.84	272.227	.000
Within Groups	328.239	299	1.098		
Total	925.935	301			

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
ในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD

อายุ	อายุ		
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี
15-25 ปี		-.35731*	-3.26116*
35-45 ปี	.35731*		-2.90385*
55-65 ปี	3.26116*	2.90385*	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสานในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้ง 3 ช่วงอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 36 ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาค
อีสาน เมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศ

Total	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	597.696	2	298.848	272.227	.000
Within Groups	328.239	299	1.098		
Total	925.935	301			

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพจนของภาคอีสาน ช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี เมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 37 ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน
เมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศ จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD

อายุ	อายุ		
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี
15-25 ปี		-.35731*	-3.26116*
35-45 ปี	.35731*		-2.90385*
55-65 ปี	3.26116*	2.90385*	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนของภาคอีสาน เมื่อพูดกับเพศเดียวกันและต่างเพศ ทั้ง 3 ช่วงอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 38 ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน
ที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า

Total	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	49.295	2	24.648	12.782	.000
Within Groups	576.543	299	1.928		
Total	625.838	301			

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนของภาคอีสาน ช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี ที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 39 ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
ที่มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD

อายุ	อายุ		
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี
15-25 ปี		-1.4864	-.95586*
35-45 ปี	1.4864		-.80722*
55-65 ปี	.95586*	.80722*	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนของภาคอีสาน มีอายุเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า ทั้ง 3 ช่วงอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 40 ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
เมื่อพูดกับผู้ที่ เป็นเครือญาติกัน

Total	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	9576.272	2	4788.136	217.704	.000
Within Groups	6576.134	299	21.994		
Total	16152.405	301			

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนของภาคอีสาน ช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี เมื่อพูดกับผู้ที่ เป็นเครือญาติกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 41 ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
เมื่อพูดกับผู้ที่ เป็นเครือญาติกัน จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD

อายุ	อายุ		
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี
15-25 ปี		5.95547*	-7.85988*
35-45 ปี	-5.95541*		-13.81534*
55-65 ปี	7.85988*	13.81534*	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพจนของภาคอีสาน เมื่อพูดกับผู้ที่ เป็นเครือญาติกัน ทั้ง 3 ช่วงอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 42 ผลการทดสอบสมมติฐานการ ใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
เมื่อพูดกับผู้ที่มีความสนิทสนมกัน

Total	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1668.721	2	834.360	459.465	.000
Within Groups	542.966	299	1.816		
Total	2211.687	301			

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพจนของภาคอีสาน ช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี เมื่อพูดกับผู้ที่มีความสนิทสนมกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 43 ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
ที่มีความสนิทสนมกัน จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD

อายุ	อายุ		
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี
15-25 ปี		-1.96065*	-5.89011*
35-45 ปี	1.96065*		-3.92946*
55-65 ปี	5.89011*	3.92946*	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนของภาคอีสาน ที่มีความสนิทสนมกัน ทั้ง 3 ช่วงอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 44 ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
เมื่อผู้พูดต้องการแสดงความสุภาพ

Total	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1584.384	2	792.192	233.890	.000
Within Groups	1012.721	299	3.384		
Total	2597.105	301			

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนของภาคอีสาน ช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี เมื่อผู้พูดต้องการแสดงความสุภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 45 ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
เมื่อผู้พูดต้องการแสดงความรู้สึก จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD

อายุ	อายุ		
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี
15-25 ปี		-.93043*	-5.45318*
35-45 ปี	.93043*		-4.52275*
55-65 ปี	5.45318*	4.52275*	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนของภาคอีสาน เมื่อผู้พูดต้องการแสดงความรู้สึก ทั้ง 3 ช่วงอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 46 ผลการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
เมื่อผู้พูดต้องการแสดงอารมณ์พอใจ

Total	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	441.311	2	220.655	47.650	.000
Within Groups	1384.606	299	4.631		
Total	1825.917	301			

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนของภาคอีสาน ช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี เมื่อผู้พูดต้องการแสดงอารมณ์พอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 47 ผลการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน
เมื่อผู้พูดต้องการแสดงอารมณ์พอใจ จำแนกเป็นรายคู่โดยใช้ LSD

อายุ	อายุ		
	15-25 ปี	35-45 ปี	55-65 ปี
15-25 ปี		-2.27347*	-2.86261*
35-45 ปี	2.27347*		-.58914*
55-65 ปี	2.86261*	.58914	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางสรุปได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนของภาคอีสาน เมื่อผู้พูดต้องการแสดงอารมณ์พอใจ ทั้ง 3 ช่วงอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน

จากการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน พบว่าชาวไทยพวนภาคอีสาน ใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการแตกต่างกันทั้ง 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี ซึ่งการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสานแตกต่างกันตามบริบททางสังคม ได้แก่ กาลเทศะ, เพศ, อายุ, ความเป็นเครือญาติกัน, ความสนิทสนมกัน, ความสุภาพ และการแสดงอารมณ์ ซึ่งแสดงรูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน ดังนี้

+กาลเทศะ	[+เป็นทางการ] / [+ไม่เป็นทางการ]
+เพศ	[+เพศเดียวกัน] / [+ต่างเพศกัน]
+อายุ	[+เท่ากัน] / [+มากกว่า] / [+น้อยกว่า]
+ความเป็นเครือญาติกัน	[+เป็นเครือญาติกัน] / [+ไม่เป็นเครือญาติกัน]
+ความสนิทสนมกัน	[+สนิทสนมกัน] / [+ไม่สนิทสนมกัน]
+แสดงความสุภาพ	[+แสดงความสุภาพ] / [+แสดงความไม่สุภาพ]
+การแสดงอารมณ์	[+การแสดงอารมณ์พอใจ] / [+การแสดงอารมณ์ไม่พอใจ]

ผู้วิจัยแสดงตัวอย่าง รูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน ซึ่งได้แก่ คำบุรุษสรรพนามที่ 1, คำบุรุษสรรพนามที่ 2 และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง รูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

“I”	/kʰɔːjʰ/
/kʰɔːjʰ/	[+ทางการ]/[+ไม่เป็นทางการ] [+เพศเดียวกัน]/[+ต่างเพศกัน] [+เท่ากัน]/[+มากกว่า] [+น้อยกว่า] [+เป็นเครือญาติกัน]/[+ไม่เป็นเครือญาติกัน] [+สนิทสนมกัน]/[+ไม่สนิทสนมกัน] [+แสดงความสุภาพ]/[+แสดงความไม่สุภาพ] [+แสดงอารมณ์พอใจ]/[+แสดงอารมณ์ไม่พอใจ]

ตัวอย่าง รูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

“you”	/toː¹/
/toː¹/	[+ไม่เป็นทางการ] [+เพศเดียวกัน]/[+ต่างเพศกัน] [+เท่ากัน]/[+มากกว่า] [+น้อยกว่า] [+เป็นเครือญาติกัน]/[+ไม่เป็นเครือญาติกัน] [+สนิทสนมกัน]/[+ไม่สนิทสนมกัน] [+แสดงความสุภาพ]/[+แสดงความไม่สุภาพ] [+แสดงอารมณ์พอใจ]/[+แสดงอารมณ์ไม่พอใจ]

“you”	/t ^h an ¹ /
/t ^h an ¹ /	[+เป็นทางการ] [+เพศเดียวกัน]/[ต่างเพศกัน] [+เท่ากัน]/[+มากกว่า] [+น้อยกว่า] [+เป็นเครือญาติกัน]/[+ไม่เป็นเครือญาติกัน] [+สนิทสนมกัน]/[+ไม่สนิทสนมกัน] [+แสดงความสุภาพ]/[+แสดงความไม่สุภาพ] [+แสดงอารมณ์พอใจ]/[+แสดงอารมณ์ไม่พอใจ]

ตัวอย่าง รูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

“he” “she”	/k ^h a ⁴ Ca:w ⁶ /
/k ^h a ⁴ Ca:w ⁶ /	[+เป็นทางการ]/[+ไม่เป็นทางการ] [+เพศเดียวกัน]/[ต่างเพศกัน] [+เท่ากัน]/[+มากกว่า] [+น้อยกว่า] [+เป็นเครือญาติกัน]/[+ไม่เป็นเครือญาติกัน] [+สนิทสนมกัน]/[+ไม่สนิทสนมกัน] [+แสดงความสุภาพ]/[+แสดงความไม่สุภาพ] [+แสดงอารมณ์พอใจ]/[+แสดงอารมณ์ไม่พอใจ]

“they”	/sum ⁶ nan ⁴ /
/sum ⁶ nan ⁴ /	[+เป็นทางการ]/[+ไม่เป็นทางการ] [+เพศเดียวกัน]/[ต่างเพศกัน] [+เท่ากัน]/[+มากกว่า] [+น้อยกว่า] [+เป็นเครือญาติกัน]/[+ไม่เป็นเครือญาติกัน] [+สนิทสนมกัน]/[+ไม่สนิทสนมกัน] [+แสดงความสุภาพ]/[+แสดงความไม่สุภาพ] [+แสดงอารมณ์พอใจ]/[+แสดงอารมณ์ไม่พอใจ]

บทที่ 6

บทสรุป

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน และ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสานจากเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1970, p. 125) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จากการนำเอาสัดส่วนของประชากรแต่ละช่วงอายุในแต่ละกลุ่มเป็นตัวกำหนด เมื่อได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ชาวไทยพวนซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่ หมู่บ้านบุสม ตำบลบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยแบ่งตามช่วงอายุเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 อายุระหว่าง 15-25 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 46 คน แบ่งเป็นเพศชาย 23 คน และเพศหญิง 23 คน ช่วงที่ 2 อายุระหว่าง 35-45 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 44 คน แบ่งเป็นเพศชาย 22 คน และเพศหญิง 22 คน และช่วงที่ 3 อายุระหว่าง 55-65 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 40 คน แบ่งเป็นเพศชาย 20 คน และเพศหญิง 20 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 130 คน

กลุ่มที่ 2 ชาวไทยพวนซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่ หมู่บ้านถ่อน ตำบล บ้านฝ้อ อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงที่ 1 อายุ 15-25 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 34 คน แบ่งเป็นเพศชาย 17 คน และเพศหญิง 17 คน ช่วงที่ 2 อายุ 35-45 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 42 คน แบ่งเป็นเพศชาย 21 คน และเพศหญิง 21 คน และช่วงที่ 3 อายุ 55-65 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุคือ จำนวน 24 คน แบ่งเป็นเพศชาย 12 คน และเพศหญิง 12 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 100 คน

กลุ่มที่ 3 ชาวไทยพวนซึ่งพูดภาษาไทยพวนเป็นภาษาแม่ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่ หมู่บ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงที่ 1 อายุ 15-25 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 18 คน แบ่งเป็นเพศชาย 9 คน และเพศหญิง 9 คน ช่วงที่ 2 อายุ 35-45 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 30 คน แบ่งเป็นเพศชาย 15 คน และเพศหญิง

15 คน และช่วงที่ 3 อายุ 55-65 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 24 คน แบ่งเป็นเพศชาย 12 คน และเพศหญิง 12 คนรวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 72 คน

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 302 คน ส่วนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม และแบบบันทึกเทป ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 302 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ และการทดสอบสมมติฐานด้วยการหาค่า Chi-Square

การนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้ผู้วิจัยแบ่งประเด็นสำคัญออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน

1.1 การใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศชาย ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.90 รองลงมา คือ คำว่า “พ่อ” คิดเป็นร้อยละ 4.18 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “ลุง/พ่อลุง” และ “ตา/พ่อตา” คิดเป็นร้อยละ 1.19

เพศหญิง ใช้คำว่า “ฉัน/ดิฉัน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.01 รองลงมา คือ คำว่า “แม่” คิดเป็นร้อยละ 4.46 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “หนู”, “แม่ตุ๋” และ “ยาย/แม่ยาย” คิดเป็นร้อยละ 1.71 เท่ากัน

ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “ช่วย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.97 รองลงมา คือ คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 14.44 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “ข้า่น้อย” คิดเป็นร้อยละ 0.38

1.1.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

พบว่า ชาวไทยพวนภาคอีสานใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ร่วมกัน คือไม่แยกเพศ พบคำที่ใช้มากที่สุดคือ คำว่า “ท่าน” คิดเป็นร้อยละ 45.37 รองลงมาคือ คำว่า “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 26.86 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุดคือ คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 11.16

1.1.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

เพศชาย พบการใช้ 1 คำ คือ “บักนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.29 ส่วนเพศหญิงไม่ปรากฏการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.59 รองลงมาคือ คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 28.30 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุดคือ คำว่า “เส้า”, “ไทเจ้า” และ “จุ่มเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 0.34 เท่ากัน

1.2 การใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.2.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศชาย ใช้คำว่า “อ้าย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.28 รองลงมา คือ คำว่า “ผม” คิดเป็นร้อยละ 2.98 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุดคือ คำว่า “พ่อน้อย”, “ปู่/พ่อบุ” และ “พ่อตอง” คิดเป็นร้อยละ 0.29 เท่ากัน

เพศหญิง ใช้คำว่า “เอื้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.56 รองลงมา คือ คำว่า “แม่” คิดเป็นร้อยละ 2.30 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุดคือ คำว่า “เอื้อยเพ้อ” คิดเป็นร้อยละ 0.29

ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เฮา” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.42 รองลงมา คือ คำว่า “ซ้อย” คิดเป็นร้อยละ 21.04 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุดคือ คำว่า “เค้า” คิดเป็นร้อยละ 0.34

1.2.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

เพศชาย ใช้คำว่า “อ้าย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.84 รองลงมา คือ คำว่า “อ้อด” คิดเป็นร้อยละ 2.39 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุดคือ คำว่า “พอดตา+ชื่อหลานคนแรก” คิดเป็นร้อยละ 0.38

เพศหญิง ใช้คำว่า “เอื้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.31 รองลงมา คือ คำว่า “แอ” คิดเป็นร้อยละ 2.10 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุดคือ คำว่า “แม่ซิ่น” คิดเป็นร้อยละ 0.29

ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.75 รองลงมา คือ คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 15.45 ส่วนคำที่ใช้น้อยที่สุดคือ คำว่า “ตัว” คิดเป็นร้อยละ 0.29

1.2.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

เพศชาย ใช้คำว่า “พ่อตู้” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.88 รองลงมา คือ คำว่า “บั๊กนั้น” คิดเป็นร้อยละ 1.97 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “พ่อตานั่น” และ “พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก” คิดเป็นร้อยละ 0.38 เท่ากัน

เพศหญิง ใช้คำว่า “อีนั่น” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3.72 และรองลงมา คือ คำว่า “แม่ยายนั้น” คิดเป็นร้อยละ 1.97 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “แม่นั้น”, “แม่ตู้”, “แม่ป้านั้น”, “แม่+ชื่อลูกคนแรก” และ “แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก” คิดเป็นร้อยละ 0.38 เท่ากัน

ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.67 รองลงมา คือ คำว่า “มัน” คิดเป็นร้อยละ 19.00 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุดคือ คำว่า “ซุ่มเจ้า” และ “พวกเพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 0.34

1.3 อายุ

1.3.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้มีอายุเท่ากัน

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมา ใช้คำว่า “ซ้อย” คิดเป็นร้อยละ 27.80 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 21.8

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “ท่าน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.58 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “คุณ” คิดเป็นร้อยละ 41.04 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 6.62

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.6 ลำดับ รองลงมา ใช้คำว่า “เขา” คิดเป็นร้อยละ 14.73 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด “หมู่เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 1.87

1.3.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการเมื่อพูดกับผู้มีอายุมากกว่า

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.45 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ซ้อย” คิดเป็นร้อยละ 24.75 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “พ่อ” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “ท่าน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.05 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 30.24 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 9.01

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.92 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 32.99 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “หมู่มิตร” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.3.3 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ทางการเมื่อพูดกับผู้มีอายุน้อยกว่า

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.16 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 24.74 ส่วนลำดับที่น้อยที่สุด ใช้คำว่า “บักนั้น” คิดเป็นร้อยละ 1.15

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “คุณ” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.71 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ท่าน” คิดเป็นร้อยละ 26.51 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 9.02

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “คะเจ้า” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 29.16 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 24.74 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “บักนั้น” คิดเป็นร้อยละ 1.15

1.4 ความเป็นเครือญาติ

1.4.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับเครือญาติกัน

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.37 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ซ้อย” คิดเป็นร้อยละ 24.72 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “อา” คิดเป็นร้อยละ 0.76

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.70 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 8.83 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ปี ใช้คำว่า “เอื้อย”, “น้อง”, “นาง”, “อี้อย”, “พ่อตอง” และ “พ่อ+ชื่อลูกคนแรก” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.50 รองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 23.46 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “สุเจ้า” และ “เสานั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.4.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับไม่เป็นเครือญาติกัน

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ซ้อย” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.59 รองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 26.67 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ตา/พ่อตา” คิดเป็นร้อยละ 2.27

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.03 รองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 32.07 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ “น้อง” และ “ตา/พ่อตา” คิดเป็นร้อยละ 0.76

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.09 รองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 27.23 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “หมอนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.09 รองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 27.23 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “หมอนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.5 ความรู้จักสนิทสนม

1.5.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับคนสนิทสนมกัน

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “กู” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.13 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ซ้อย” คิดเป็นร้อยละ 24.47 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “น้อง” คิดเป็นร้อยละ 1.15

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.46 รองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 37.46 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “พ่อ+ชื่อลูกคนแรก” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.03 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เขา” คิดเป็นร้อยละ 15.92 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “ไทนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.9

1.5.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อพูดกับคนไม่สนิทสนมกัน

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.97 รองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 32.10 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “อ้าย” คิดเป็นร้อยละ 0.68

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “เจ้า” และ “แอ” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.42 รองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 38.17 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “น้อย” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.04 รองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 24.63 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “แม่+ชื่อลูกคนแรก” และ “พวกนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.6 การแสดงอารมณ์

1.6.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความรู้สึก

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.23 รองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 26.39 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “เรา” คิดเป็นร้อยละ 4.08 ช่วงอายุ 35-45 ปี ใช้คำว่า “เรา” คิดเป็นร้อยละ 1.72 และ ช่วงอายุ 55-65 ปี ใช้คำ “น้ำ”, “ตา/พ่อตา” และ “ชื่อ+เล่น” คิดเป็นร้อยละ 2.27

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.47 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 24.58 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “อีนาง”, “บักหล่า”, “น้อย” และ “แม่ตุ้” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.27 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 21.04 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “หมู่เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.6.2 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความรู้สึกไม่สุภาพ

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “กู” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.64 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “ผม” คิดเป็นร้อยละ 20.1 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ช้อย” คิดเป็นร้อยละ 11.69

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “มึง” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.78 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “โต” คิดเป็นร้อยละ 10.15 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “สู” คิดเป็นร้อยละ 0.68

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “มัน” มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.42 รองลงมา ใช้คำว่า “เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 19.98 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “หมวดนั้น” คิดเป็นร้อยละ 0.57

1.7 การแสดงอารมณ์

1.7.1 ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามเมื่อต้องการแสดงความพอใจ

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1

ใช้คำว่า “ผม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.23 รองลงมา ใช้คำว่า “เฮา” คิดเป็นร้อยละ 26.39 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “เรา” คิดเป็นร้อยละ 4.08 ช่วงอายุ 35-45 ปี ใช้คำว่า “เรา” คิดเป็นร้อยละ 1.72 และ ช่วงอายุ 55-65 ปี ใช้คำ “น้ำ”, “ตา/พ่อตา” และ “ชื่อ+เล่น” คิดเป็นร้อยละ 2.27

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2

ใช้คำว่า “โต” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.47 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “เจ้า” คิดเป็นร้อยละ 24.58 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด ใช้คำว่า “ฮีนาง”, “บักหล่า”, “น้อย” และ “แม่ตุ๋” คิดเป็นร้อยละ 0.57

ภาพรวมการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3

ใช้คำว่า “เพื่อน” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.27 ลำดับรองลงมา ใช้คำว่า “คะเจ้า” คิดเป็นร้อยละ 21.04 ส่วนคำที่ใช้บ่อยที่สุด คือ คำว่า “หมู่เพื่อน” คิดเป็นร้อยละ 0.57

2. คำบุรุษสรรพนามในเอกสารโบราณ

คำบุรุษสรรพนามในเอกสารโบราณ ผู้วิจัยพบว่า มีคำบุรุษสรรพนามทั้งสิ้น จำนวน 45 คำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 17 คำ ซึ่งแยกการใช้ตามเพศ ดังนี้

เพศชาย พบคำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 4 คำ ได้แก่ ลุง, ท้าว, พ่อ และ อ้าย/ตัวอ้าย

เพศหญิง พบคำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 1 คำ คือ คำว่า แม่

ไม่แยกเพศ พบคำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 12 คำ ได้แก่ ซ้อย/ตัวซ้อย, น้อง, ข้า, ข้าน้อย, กู, ตู, เฮียม/ตัวเฮียม, กัน, เฮา, พี่, พี่อ และผู้ข้า

2.2 คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 18 คำ ซึ่งแยกการใช้ตามเพศ ดังนี้

เพศชาย พบคำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 5 คำ ได้แก่ อ้าย/ตัวอ้าย, พี่ชาย, พ่อ, บา/บาดาน และท้าว/บาท้าว

เพศหญิง พบคำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 5 คำ ได้แก่ เข้อย, แม่ป้า, อวน, อุ่น และแม่

ไม่แยกเพศ พบคำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 8 คำ ได้แก่ เจ้า, เฮียม, เข้อย, พี่สู, ทาน, มิ่ง และโต

3.3 คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 10 คำ ซึ่งแยกการใช้ตามเพศ ดังนี้

เพศชาย พบคำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 6 คำ ได้แก่ ท้าว/บาท้าว, พี่ชาย
อ้าย, พ่อ, ปู่, และอาว

เพศหญิง พบคำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 1 คำ คือ คำว่า แม่

ไม่แยกเพศ พบคำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 3 คำ ได้แก่ เขา, พี่น และมัน

ผู้วิจัยพบว่าคำบุรุษสรรพนามในเอกสารโบราณจำนวน 45 คำ ได้แก่ คำสรรพนาม
บุรุษที่ 1 จำนวน 17 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.95 คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 18 คำ คิดเป็น
ร้อยละ 41.30 และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.73

3. การเปลี่ยนแปลงของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน

เพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงการใช้คำบุรุษสรรพนามจากภาษาพูดในปัจจุบัน
และเอกสารโบราณผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นการเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนาม
จากเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบัน ตามบริบททางสังคมคือ เพศ (Sex) ศึกษาจาก
เอกสารโบราณ พบว่า มีคำบุรุษสรรพนามที่ใช้ร่วมกันทั้งสิ้น 34 คำ ได้แก่ 1) คำบุรุษสรรพนามที่
1 จำนวน 12 คำ 2) คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 15 คำ และ 3) คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน
7 คำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่” สำหรับ เพศชาย ใช้คำว่า “ลุง”, “พ่อ”, “อ้าย/ตัวอ้าย”
ส่วนไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “ซ้อย/ตัวซ้อย”, “น้อง/น้องแก้ว”, “ช้าน้อย”, “กู”, “เฮา”, “พี่”, “เพื่อ”
และ “ผู้ซ้า” ซึ่งคำบุรุษสรรพนามที่ 1 ข้างต้นจะใช้เหมือนกันทั้งเพศหญิง และเพศชายทั้งจาก
เอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน ทั้งนี้ ยังพบ คำว่า “กัน” ที่ใช้แตกต่างกันคือ
ในเอกสารโบราณพบว่า ใช้กับเพศชายเท่านั้น แต่ในภาษาพูดปัจจุบันของชาวไทยพวน
ภาคอีสานจะไม่แยกเพศผู้ใช้ อย่างไรก็ตาม คำว่า “กัน” ยังพบว่ามีความเหมือนกันด้าน
การใช้ทั้งเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน คือ จะใช้กับผู้ที่มีอายุเท่ากันหรือเป็นเพื่อนกัน
เท่านั้น อีกทั้งยังพบการใช้คำว่า “กัน” น้อยที่สุดใภาษาพูดปัจจุบัน ของผู้พูดช่วงอายุ
35-45 ปี และช่วงอายุ 55-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.86 และ 1.13 ตามลำดับ ส่วนช่วงอายุ
15-25 ปี ไม่พบการใช้

คำบุรุษสรรพนามที่ 2

เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่/มาดา”, “เอื้อย” และ “แม่ป้า” สำหรับเพศชาย ใช้คำว่า
“อ้าย/ตัวอ้าย” “พี่ชาย” “พ่อ/บิดา” และ “อาว” ส่วน ไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เจ้า” “พี่” “น้อง”,
“ลูก/กุมमार”, “สู” และ “มึง” ซึ่งคำบุรุษสรรพนามที่ 2 ข้างต้นจะใช้เหมือนกันทั้งเพศหญิงและ

เพศชาย ทั้งจากเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน ส่วน “โต” และ “ท่าน” ในเอกสารโบราณ พบว่า ใช้กับผู้ที่เป็นเพศชายเท่านั้น คำว่า “โต” จะใช้พูดกับผู้ที่เป็นเพื่อนกัน ส่วนคำว่า “ท่าน” จะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุมากกว่า หรือฐานะสูงกว่า ส่วนในภาษาพูดปัจจุบัน คำว่า “โต” และ “ท่าน” จะไม่แยกเพศผู้ใช้ ทั้ง 3 ช่วงอายุใช้เหมือนกัน แต่จะแยกสถานการณ์การใช้ คำว่า “โต” จะใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ส่วนคำว่า “ท่าน” จะใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ

คำบุรุษสรรพนามที่ 3

เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่/มาดา”, “นางงามน้อย/อ่อนน้อย/นางน้อย/นางนาถน้อย” และ “นาง” สำหรับเพศชาย ใช้คำว่า “พี่ชาย/พี่ชาย”, “พ่อ/บิดดา”, “พ่อ/บิดดา” และ “ปู่” ส่วนไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เพื่อน”, “เขา”, “มัน” และ “ลูก” ซึ่งคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ข้างต้นจะใช้เหมือนกันทั้งเพศหญิงและเพศชาย ทั้งจากเอกสารโบราณ

จากข้อมูลข้างต้น การเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน จากภาษาพูดในปัจจุบันและเอกสารโบราณ พบการเปลี่ยนแปลงการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ในประเด็น ได้แก่ 1) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่คงเดิม 2) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สันนิษฐานได้ 3) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สูญเสียดั้งเดิม และ 4) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เพิ่มมาในยุคหลัง ซึ่งผู้วิจัยจะแสดงรายละเอียดดังนี้

กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่คงเดิม คือ กลุ่มคำสรรพนามที่เป็นคำเรียกญาติ ซึ่งได้แก่ คำว่า ลูก, พี่, น้อง, อ้าย, เอื้อย, พ่อ, แม่, น้า, อา, อาว, ลุง, ป้า, ปู่, ย่า, ตา และ ยาย ซึ่งพบการใช้ทั้งในเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน ส่วนคำสรรพนามที่พบในภาษาพูดปัจจุบัน ได้แก่ คำว่า อ้ายเขย, เอื้อยแพ้อ, พ่อน้อย, แม่หน่อย, พ่อไซ้, แม่ไซ้, พ่อ+ชื่อลูกคนแรก, พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก, แม่+ชื่อลูกคนแรก และแม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก ซึ่งเป็นคำสรรพนามเรียกญาติที่เกิดจากการแต่งงาน ทั้งนี้ยังพบว่า มีคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ได้แก่ คำว่า แม่ตุ้, พ่อตุ้, ตุ้หนุ่ม และตุ้หม่อน ซึ่งคำว่า พ่อตุ้และแม่ตุ้ เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติที่แก่กว่า ตาและยาย ส่วนคำว่า ตุ้หนุ่ม มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ทวด เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติที่แก่กว่า พ่อตุ้และแม่ตุ้ และคำว่า ตุ้หม่อน มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เทียด เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติที่แก่กว่าตุ้หนุ่ม

นอกจากนี้แล้วยังมีคำบุรุษสรรพนามในภาษาพูดปัจจุบันที่เป็นกลุ่มคำบุรุษสรรพนามคงเดิม ซึ่งพบในพื้นที่ไทยพวนภาคอีสาน ดังนี้

คำบุรุษสรรพนามที่ ไม่แยกเพศผู้ใช้ ได้แก่ กู, ซ้อย, เฮา, กัน, เผื่อ, โอย, ช้าน้อย และ ตัวซ้อย

คำบุรุษสรรพนามที่ 2 เพศชายใช้คำว่า อ้อด ส่วนเพศหญิงใช้คำว่า แอ และไม่แยกเพศ ผู้ใช้ ใช้คำว่า โต, มิ่ง, เจ้า และสุ

คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ไม่แยกเพศผู้ใช้ ได้แก่ พี่น, คะเจ้า, ลาว, เส่า, ชุมเขา, ไทเฮา, ชุมเพื่อน, หมู่เพื่อน, ชุมเจ้า, จุ่มเจ้า, สู้เจ้า, หมู่เขา, หมู่โต, หมู่เจ้า, จู้เจ้า, หมู่เฮา, พวกเพื่อน และไทเจ้า

กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สันนิษฐานได้ คือ กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการกร่อน คำ และการเพิ่มคำ ดังนี้

คำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการกร่อนคำ ได้แก่คำว่า ซ้อย ซึ่งกล่อนมาจากคำว่า ตัวซ้อย อย่างไรก็ตามคำว่า ซ้อย มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ผมหรือฉัน ซึ่งใช้ได้โดยไม่แยกเพศผู้ใช้ ส่วนคำว่า ซ้อยตัว มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ตัวฉัน ซึ่งใช้ได้โดยไม่แยกเพศเช่นกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้คำว่า ซ้อย ทั้งสามช่วงอายุ ส่วนคำว่า ตัวซ้อย ใช้เฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ

คำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการเติมคำ ซึ่งพบในการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ได้แก่ คำว่า บักนั้น, จุ่มนั้น, พวกนั้น, หมู่ั้น, หมวดนั้น, ชุมนั้น, เส่านั้น, ผู้ั้น, ไทั้น, หมอนั้น, พ่อั้น, พ่อตามัน, พ่อลูกัน, อ้ายอันนั้น, แม้นั้น, อีนัน, แม่ยายนั้น, แม่บ้านั้น และแต่นั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การเติมคำว่า นั้น ข้างหลังของคำบุรุษสรรพนามที่ 3 เพื่อชี้เฉพาะเพื่อแสดงให้เห็นว่ากำลังกล่าวถึงใคร หรือบุคคลกลุ่มไหน อีกในทางหนึ่งอาจเป็นการกล่าวถึงให้รู้โดยนัยว่ากำลังกล่าวถึงใคร

นอกจากนี้ยังพบกลุ่มคำจากการเติมคำ ในการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ได้แก่ ชุมเขา, ไทเฮา, ชุมเพื่อน, หมู่เพื่อน, ชุมเจ้า, จุ่มเจ้า, สู้เจ้า, หมู่เขา, หมู่โต, หมู่เจ้า, จู้เจ้า, หมู่เฮา, พวกเพื่อน และไทเจ้า ซึ่งกลุ่มคำเกิดจากการเติมคำเพื่อให้เกิดความหมายที่เป็นพหูพจน์ คือกล่าวถึงคนที่มากกว่า 1 คนขึ้นไป หรือกล่าวถึงคนที่เป็นหมู่ กลุ่ม คณะ นั่นเอง

กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สูญเสียคำ คือ การสูญเสียของคำศัพท์หรือการสูญเสียศัพท์ ซึ่งพบว่า ในเอกสารโบราณมีการใช้คำบุรุษสรรพนามดังนี้ คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ได้แก่คำว่า ท้าว, ข้า, ตู, เฮียม/ตัวเฮียม และผู้ข้า และคำบุรุษสรรพนามที่ 2 ได้แก่คำว่า บา/บาดานบา/บาดาน, ท้าว/บาท้าว, อวน, อุ่น, เฮียม และเชื้อ ซึ่งไม่ปรากฏการใช้ในภาษาพูดปัจจุบันของชาวไทยพวนภาคอีสาน แสดงให้เห็นว่าเกิดการการสูญเสียของคำศัพท์หรือการสูญเสียศัพท์

กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เพิ่มมาในยุคหลัง คือ คำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการยืมคำ มาใช้ในการสื่อสารของชาวไทยพวนภาคอีสาน อาจเกิดจากการค้าขาย การศึกษา รวมทั้งการสื่อสารมวลชนในยุคปัจจุบันทำให้ชาวไทยพวนได้นำคำบุรุษสรรพนามของถิ่นอื่นมาใช้ดังนี้

คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ได้แก่คำว่า ผม, ฉัน/ดิฉัน, หนู, เรา และเค้า เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ได้แก่คำว่า เธอ, แก, ตัวเอง, คุณ และท่าน เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง ส่วนคำว่า ตัว เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาถิ่นเหนือ และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ได้แก่คำว่า เขา และพวกเขา เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง

4. รูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน

จากการทดสอบสมมติฐานการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสานพบว่า ชาวไทยพวนภาคอีสาน ใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แตกต่างกันทั้ง 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี ซึ่งการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสานแตกต่างกันตามบริบททางสังคม ได้แก่ กาลเทศะ, เพศ, อายุ, ความเป็นเครือญาติกัน, ความสนิทสนมกัน, ความสุภาพ และการแสดงอารมณ์ ซึ่งแสดงกฎการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน ดังนี้

+กาลเทศะ	[+เป็นทางการ] / [+ไม่เป็นทางการ]
+เพศ	[+เพศเดียวกัน] / [+ต่างเพศกัน]
+อายุ	[+เท่ากัน] / [+มากกว่า] / [+น้อยกว่า]
+ความเป็นเครือญาติกัน	[+เป็นเครือญาติกัน] / [+ไม่เป็นเครือญาติกัน]
+ความสนิทสนมกัน	[+สนิทสนมกัน] / [+ไม่สนิทสนมกัน]
+แสดงความสุภาพ	[+แสดงความสุภาพ] / [+แสดงความไม่สุภาพ]
+การแสดงอารมณ์	[+การแสดงอารมณ์พอใจ] / [+การแสดงอารมณ์ไม่พอใจ]

อภิปรายผล

การใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน และ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสานจากเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน การใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสาน ตามบริบททางสังคม ได้แก่ 1) กาลเทศะ ในที่นี้ หมายถึง สถานการณ์ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ 2) เพศ หมายถึง เพศเดียวกัน และต่างเพศกัน 3) อายุ หมายถึง อายุเท่ากัน มากกว่า และน้อยกว่า 4) ความเป็นเครือญาติกัน หมายถึง เป็นเครือญาติกัน และไม่เป็นเครือญาติกัน 5) ความสนิท

สนมกัน หมายถึง สนิทสนมกัน และไม่สนิทสนมกัน 6) แสดงความสุภาพ หมายถึง แสดงความสุภาพ และแสดงความไม่สุภาพ และ 7) การแสดงอารมณ์ หมายถึง แสดงอารมณ์พอใจและไม่พอใจ ของผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ค่า X^2 Chi-Square) (วารุ เฟ็งสวัสดิ์, 2557, หน้า 355) ผลการทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต้องทำการทดสอบเป็นรายคู่ไปเพื่อดูว่าคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545, หน้า 332-333) พบว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพวนภาคอีสานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการศึกษารวมการใช้คำบุรุษสรรพนามออกเป็น 2 สถานการณ์หลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถานการณ์ที่เป็นทางการ
2. สถานการณ์ที่เป็นไม่ทางการ

ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า การใช้คำบุรุษสรรพนาม ของชาวไทยพวนภาคอีสาน ซึ่งปรับใช้แนวคิดเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนาม ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2524) อังกาบ ผลากรกุล (1972) และแคมเบล (Campbell, 1969) จากแนวคิดดังกล่าวได้มีความสอดคล้องกับผลของการวิจัย คำที่ใช้แทนผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่ถูกกล่าวถึง ซึ่งจะใช้แตกต่างกันตามบริบททางสังคมและยังมีลักษณะเฉพาะของการใช้ตามแต่ถิ่นที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตามคำบุรุษสรรพนามยังมีบริบทเฉพาะในการใช้คำบุรุษสรรพนามด้วย ผู้วิจัยจะอภิปรายดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ที่เป็นทางการ

พบว่า ใช้คำบุรุษสรรพนามทั้งสิ้น 50 คำ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 19 คำ คิดเป็นร้อยละ 38 คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 8 และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 27 คำ คิดเป็นร้อยละ 54 ดังนี้

คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 19 คำ ได้แก่ ผม, อ้าย, พ่อ, พ่อตู้, ลุง/พอลุง, ตา/พ่อตา, แม่, บ้า/แม่บ้า, ฉั่น/ดิฉั่น, เอื้อย, หนู, แม่ตู้, ยาย/แม่ยาย, กู, ซ้อย, เฮา, น้อง, โอย และช้าน้อย

คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 4 คำ ได้แก่ โต, เจ้า, คุณ และท่าน

คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 27 คำ ได้แก่ บักนั้น, มัน, เพื่อน, เส่า, เขา, ชุมเพื่อน, พวกมัน, จุ่มนั้น, พวกนั้น, หมูโต, หมูเจ้า, หมูนั้น, หมวดนั้น, จู้เจ้า, ชุมนั้น, เส่านั้น, ผู้นั้น, ไทนั้น, ตะเจ้า, จุ่มเจ้า, หมูเฮา, พวกเขา, หมอนั้น, สู้เจ้า, ไทเจ้า, หมูเขา และหมูเพื่อน

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ของชาวไทยพวนภาคอีสาน พบการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 คือใช้คำว่า ผม และฉัน ซึ่งเป็น คำที่มาจากภาษาไทยกลาง ซึ่งชาวไทยพวนนำมาใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้อง กับ อังกาบ ผลากรกุล (1972) และสุชาติา เจียพงษ์ (2553) ซึ่งกล่าวไว้ว่าคนไทยทุกถิ่น มีความแตกต่างกันเรื่องเพศ เพศชายและเพศหญิงจะใช้คำบุรุษสรรพนามแตกต่างกันเพื่อบ่งชี้ ความเป็นเพศชาย และเพศหญิงอย่างชัดเจน

ส่วนคำบุรุษสรรพนามที่ 2 ที่ใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ พบเพียง 4 คำ คือ โต เจ้า, คุณ และท่าน ซึ่งคำว่า โต จะใช้กับผู้ที่มีอายุเท่ากัน หรือน้อยกว่า ในฐานะคนรู้จักกัน ส่วนคำว่า เจ้า จะใช้กับผู้ที่มีอายุมากกว่า อายุเท่ากัน และอายุน้อยกว่า ซึ่งเป็น คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ที่ชาวไทยพวนภาคอีสานใช้ในพื้นถิ่น ส่วนคำว่า คุณและท่าน เป็น คำบุรุษสรรพนามจากภาษาไทยกลาง ซึ่งชาวไทยพวนภาคอีสานจะนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541) กล่าวว่าสังคมไทยนั้นจะให้ ความสำคัญกับผู้ที่มีอายุมากกว่า เช่นเดียวกับชาวไทยพวนภาคอีสานก็จะให้ความสำคัญกับ ผู้ที่มีอายุมากกว่า หรือผู้ที่มีฐานะสูงกว่าโดยใช้คำว่า คุณ และท่าน ซึ่งยืมมาจากภาษาไทยกลาง

ด้านคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ที่ใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ชาวไทยพวน ภาคอีสานจะนำคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาใช้เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากชาวไทยพวนมีเอกลักษณ์ ทางภาษาที่แตกต่างจากถิ่นอื่นโดยเฉพาะคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ซึ่งใช้ทางความหมายที่เป็น เอกพจน์ และพหูพจน์ เช่น ความหมายที่เป็นเอกพจน์ได้แก่คำว่า มัน, เพื่อน, เส้า, เขา, ผู้นั้น, ตะเจ้า และหมอนั้น ส่วนความหมายทางพหูพจน์ได้แก่คำว่า ชุมเพื่อน, พวกมัน, จุ่มนั้น, พวกนั้น, หมูโต, หมูเจ้า, หมูนั้น, หมวดนนั้น, จุ้เจ้า, ชุมนั้น, เส้านั้น, ไทนั้น, จุ่มเจ้า, หมูเฮา, พวกเขา, สู้เจ้า ไทเจ้า, หมูเขา และหมู่เพื่อน อย่างไรก็ตามคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ของชาวไทยพวนภาคอีสาน สะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยพวนภาคอีสานมีความสัมพันธ์กันเป็นสังคมพวกพ้องกัน สะท้อนผ่าน การใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ที่มีความหมายเป็นพหูพจน์

2. สถานการณ์ที่เป็นไม่ทางการ

พบว่า ใช้คำบุรุษสรรพนามทั้งสิ้น 110 คำ ได้แก่ คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 38 คำ คิดเป็นร้อยละ 34.54 คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 37.27 และ คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 31 คำ คิดเป็นร้อยละ 28.18 ดังนี้

คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 38 คำ ได้แก่ ผม, อ้าย, พ่อ, อาว, ลุง/พ่อลุง, ตา/พ่อตา, พ่อตุ้, อ้ายเขย, พ่อตอง, พ่อน้อย, พ่อ+ชื่อลูกคนแรก, พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก, ปู่/พ่อปู่, อา, หลู, แม่, ฉั่น/ดิฉั่น, เอื้อย, แม่ตุ้, ยาย/แม่ยาย, บ้า/แม่บ้า, เอื้อยแพ้อ, แม่+

ชื่อลูกคนแรก, กู, ซ้อย, เฮา, กัน, พี่, น้อง, เผื่อ, น้ำ, โอบ, เรา, เค้า, ช้าน้อย, ตัวซ้อย, ตู๋หม่อน และตู๋หนุ่ม

คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 41 คำ ได้แก่ พ่อ, อาว, อ้าย, ตา/พ่อดา, ปู่/พ่อปู่, พ่อไซ้, พ่อมิ่ง, อ้ายเขย, พ่อตู่, ลุง/พ่อลุง, อ้อด, พ่อ+ชื่อลูกคนแรก, พ่อดา+ชื่อหลานคนแรก, แม่, ยาย/แม่ยาย, ย่า/แม่ย่า, แม่ไซ้, แม่มิ่ง, เอ้อยแพ้อ, แม่ตู่, อา, ป้า/แม่ป้า, แอ, แม่น้อย, เอ้อย, แม่+ชื่อลูกคนแรก, แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก, เจอ, น้อง, ตู๋หม่อน, ตู๋หนุ่ม, โต, มิ่ง, เจ้า, น้ำ, ลูก, แก, สู้, เจ้าซอง, ตัว และตัวเอง

คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 31 คำ ได้แก่ พ่อฉัน, บักฉัน, พ่อตู่, พ่อดาฉัน, พ่อลุงฉัน, ปู่/พ่อปู่, อ้ายฉัน, พ่อ+ชื่อลูกคนแรก, พ่อดา+ชื่อหลานคนแรก, แม่ฉัน, อีฉัน, แม่ตู่, แม่ยายฉัน, แม่ป้าฉัน, เอ้อยฉัน, ย่า/แม่ย่า, แม่+ชื่อลูกคนแรก, แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก, มัน, พี่, คะเจ้า, ลาว, เส้า, ซุมเขา, เขา, ไทเฮา, ซุมเพื่อน, หมู่เพื่อน, ซุมเจ้า, พวกมัน, พวกเพื่อน

จากข้อมูลข้างต้น การใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการของชาวไทยพวนภาคอีสาน ปรากฏว่ามีการใช้คำสรรพนามเรียกญาติ ได้แก่ อ้าย, พ่อ, อาว, ลุง/พ่อลุง, ตา/พ่อดา, พ่อตู่, อ้ายเขย, พ่อดอง, พ่อช้อย, พ่อ+ชื่อลูกคนแรก, พ่อดา+ชื่อหลานคนแรก, ปู่/พ่อปู่, อา, แม่, เอ้อย, แม่ตู่, ยาย/แม่ยาย, ป้า/แม่ป้า, เอ้อยแพ้อ, แม่+ชื่อลูกคนแรก, พี่, น้อง, น้ำ, ตู๋หม่อน และตู๋หนุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ สุชาติ เฉียพงษ์ (2553) กล่าวว่า ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่น 4 ถิ่น นิยมใช้คำสรรพนามในการเรียกญาติแทนคำบุรุษสรรพนามซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดของคนในสังคม ถึงแม้จะไม่ใช้ญาติแต่ก็ใช้คำเรียกญาติ ซึ่งจะปรากฏการใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ทำนองเดียวกับ อังกาบ ผลากรกุล (1972) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542) คำสรรพนามในการเรียกญาติไม่ได้ใช้เฉพาะเรียกญาติเท่านั้น แต่ยังใช้กับผู้ที่ไม่ใช่ญาติด้วย ซึ่งในสังคมไทยจะเคารพผู้ที่มีอายุมากกว่า หรือผู้อาวุโส ซึ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมนั้นจากการใช้คำบุรุษสรรพนาม ทั้งนี้ สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2531) กล่าวว่าคล้ายตามกันในสังคมไทยถิ่นจะใช้คำเรียกญาติทั้งคนที่เป็ญาติกันและไม่เป็นญาติกันในชีวิตประจำวันด้วย

อย่างไรก็ตามยังมีคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสานใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามเฉพาะ ได้แก่คำว่า กู, ซ้อย, เฮา, กัน, เผื่อ, โอบ, ช้าน้อย และตัวซ้อย จะใช้ได้โดยไม่แยกเพศ ซึ่งจะใช้ต่างกัน เช่นคำว่า กู และเฮา จะใช้กับผู้ที่มีอายุเท่ากัน หรือน้อยกว่า ส่วนคำว่า กัน, เผื่อ, ซ้อย และตัวซ้อย จะใช้กับผู้ที่มีอายุมากกว่า อายุเท่ากัน และอายุน้อยกว่า และคำว่า โอบและช้าน้อย จะใช้กับผู้ที่มีอายุมากกว่า

ส่วนการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ของชาวไทยพวนภาคอีสาน ยังพบว่าใช้คำสรรพนามในการเรียกญาติในชีวิตประจำวัน ถึงแม้ไม่ใช่ญาติก็ตาม อีกทั้งยังใช้คำบุรุษสรรพนามเฉพาะที่ปรากฏว่ามีการใช้ในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ได้แก่คำว่า อ้อด และแอ ซึ่งคำว่า อ้อด ใช้กับเพศชายที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี และคำว่า แอ ใช้กับเพศหญิงที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี

ด้านคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ของชาวไทยพวนภาคอีสาน พบว่าชาวไทยพวนจะใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ที่มีการเติมคำเพื่อชี้เฉพาะถึงผู้ที่ถูกกล่าวถึง โดยเติมคำว่า นั้น ได้แก่คำว่า พ่อ^{นั้น}, บัก^{นั้น}, พ่อตา^{นั้น}, พ่อลุง^{นั้น}, อ้ายอัน^{นั้น}, แม่^{นั้น} อี^{นั้น}, แม่ยาย^{นั้น}, แม่บ้าน^{นั้น} และเอื้อยอัน^{นั้น} อีกทั้งยังมีคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ที่ให้ความหมายเป็นพหูพจน์ ได้แก่คำว่า ซุม^{เขา}, ไท^{เขา}, ซุม^{เพื่อน}, หมู^{เพื่อน}, ซุม^{เจ้า}, พวก^{มัน} และพวก^{เพื่อน} และคำบุรุษสรรพนามที่ให้ความหมายเป็นเอกพจน์ ได้แก่คำว่า ปู่/พ่อ^{ปู่}, พ่อ+ชื่อลูกคนแรก, พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก, แม่^{ตุ้}, ย่า/แม่^{ย่า}, แม่+ชื่อลูกคนแรก, แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก, มัน, เพื่อน, ตะ^{เจ้า}, ลาว, เส่า และเขา ซึ่งสอดคล้องกับ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546) ที่กล่าวไว้ว่า “เขา” ในที่นี้มีความหมายเป็นพหูพจน์ แต่ไม่ได้แสดงรูปทางไวยากรณ์ ดังนั้น “เขา” จึงถือว่าเป็นพจน์ไม่เป็นประเภททางไวยากรณ์ที่สำคัญของไทย เช่นเดียวกับ ม.ล.จรัลวิไล จรุงวิโรจน์ (2543) กล่าวไว้ว่า แต่เดิมภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความหมายทางไวยากรณ์ด้านบุรุษ, เพศ และพจน์ ซึ่งคำบุรุษสรรพนามจะมีพจน์ คือ เอกพจน์และพหูพจน์ ซึ่งหมายถึงจำนวนทางความหมาย

ผู้วิจัยพบว่าคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน มีบุรุษ, เพศ และพจน์ ทางด้านความหมาย เช่น เพศชาย จะใช้คำบุรุษสรรพนามที่แสดงความหมายทางเพศชาย เช่น คำว่า อ้อด, อ้าย, พ่อ, พ่อตา, อ้ายเขย และพ่อ^{ตุ้} เป็นต้น ส่วนเพศหญิง จะใช้คำบุรุษสรรพนามที่มีความหมายแสดงความเป็นเพศหญิง ได้แก่คำว่า แอ, เอื้อย, แม่, แม่ยาย, แม่^{ตุ้} และแม่^{บ้าน} เป็นต้น และไม่แยกเพศ ผู้ใช้คำบุรุษสรรพนาม ซึ่งทั้งเพศชายและเพศหญิงจะใช้ในการสนทนา เช่นคำว่า โอ^ย, กู, มึง, มัน, เขา และลาว เป็นต้น ทั้งนี้ยังพบว่าคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสานยังให้ความหมายชี้เฉพาะซึ่งพบในการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 เช่นคำว่า พ่อ^{นั้น}, บัก^{นั้น}, พ่อตา^{นั้น}, พ่อลุง^{นั้น}, อ้ายอัน^{นั้น}, แม่^{นั้น}, อี^{นั้น}, แม่ยาย^{นั้น}, แม่^{บ้าน} และเอื้อยอัน^{นั้น} เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงภาษาของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสานจากเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบัน

จากการศึกษาการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสานในภาษาพูดปัจจุบัน และในเอกสารโบราณ พบว่า มีคำบุรุษสรรพนามที่ใช้ร่วมกัน ทั้งสิ้น 34 คำ ได้แก่

- 1) คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จำนวน 12 คำ 2) คำบุรุษสรรพนามที่ 2 จำนวน 15 คำ และ
3) คำบุรุษสรรพนามที่ 3 จำนวน 7 คำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำบุรุษสรรพนามที่ 1

เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่” สำหรับ เพศชาย ใช้คำว่า “ลุง”, “พ่อ”, “อ้าย/ตัวอ้าย” ส่วนไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “ซ้อย/ตัวซ้อย”, “น้อง/น้องแก้ว”, “ช้าน้อย”, “กู”, “เฮา”, “พี่” และ “เฝือ” ซึ่งคำบุรุษสรรพนามที่ 1 ข้างต้นจะใช้เหมือนกันทั้งเพศหญิง และเพศชายทั้งจาก เอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน ทั้งนี้ ยังพบ การใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 1 จาก เอกสารโบราณแตกต่างกัน คือคำว่า “กัน” ซึ่งในเอกสารโบราณ พบเพียงเพศชายเท่านั้นที่ใช้ แต่ในภาษาพูดปัจจุบัน คำว่า “กัน” ใช้ทั้งเป็นชายและเพศหญิง แต่จะปรากฏการใช้ร่วมกันคือ จะใช้กับผู้ที่มีอายุเท่ากัน นั้นทั้งในเอกสารโบราณและภาษาพูดในปัจจุบัน ซึ่ง สิริพร หฤทัยวิญญู (2545) ได้กล่าวว่า คำว่า “กัน” ปรากฏการใช้ในสมัยทูนนิยมประชาธิปไตย ระหว่าง ปี พ.ศ. 2516-2544 ซึ่งเก็บข้อมูลจาก นวนิยาย เอกสาร และภาษาพูดปัจจุบัน ทั้งนี้ยัง พบว่า คำว่า “กัน” ไม่ปรากฏว่ามีการใช้ในภาษาพูด สอดคล้องกับ สุขาดา เจียพงษ์ (2553) กล่าวว่า คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทย 4 ถิ่น ไม่ปรากฏ คำว่า “กัน” ดังนั้นผู้วิจัย จึงสามารถ สรุปได้ว่า คำว่า “กัน” เป็นคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน ของกลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) ไทยพวนภาคอีสาน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ คือ จากเอกสารโบราณใช้เฉพาะเพศชาย แต่ในภาษาพูดปัจจุบันใช้ทั้งเพศชายและเพศหญิง

2. คำบุรุษสรรพนามที่ 2

เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่/มาตา”, “เอ้อย” และ “แม่ป้า” สำหรับเพศชาย ใช้คำว่า “อ้าย/ตัวอ้าย”, “พี่ชาย”, “พ่อ/บิดา” และ “อาว” ส่วนไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เจ้า”, “พี่”, “น้อง” “ลูก/กุมमार” “สฺ” และ “มิ่ง” ซึ่งคำบุรุษสรรพนามที่ 2 ข้างต้นจะใช้เหมือนกันทั้งเพศหญิง และเพศชาย ทั้งจากเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน ส่วน “โต” และ “ท่าน” ในเอกสารโบราณพบว่าใช้กับผู้ที่เป็นเพศชายเท่านั้น คำว่า “โต” จะใช้พูดกับผู้ที่เป็นเพื่อนกัน ส่วนคำว่า “ท่าน” จะใช้พูดกับผู้ที่มีอายุมากกว่า หรือฐานะสูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ วรวรรณ์ ศรียาภักย์ (2554) พบว่า คำว่าท่านใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศ หญิง ซึ่งเป็นผู้เหนือกว่า ผู้เสมอกัน และผู้ต่ำกว่า อย่างไรก็ตามในภาษาพูดปัจจุบัน คำว่า “โต” และ “ท่าน” จะไม่แยกเพศผู้ใช้ทั้ง 3 ช่วงอายุใช้เหมือนกัน แต่จะแยกสถานการณ์การใช้ คำว่า “โต” จะใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ส่วนคำว่า “ท่าน” จะใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ

3. คำบุรุษสรรพนามที่ 3

เพศหญิง ใช้คำว่า “แม่/มาตา” สำหรับเพศชาย ใช้คำว่า “พี่ชาย/พี่ชาย”, “พ่อ/บิดา”, “พ่อ/บิดา” และ “ปู่” ส่วนไม่แยกเพศ ใช้คำว่า “เพื่อน”, “เขา”, “มัน” และ “ลูก” ซึ่งคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ข้างต้นจะใช้เหมือนกันทั้งเพศหญิงและเพศชาย ทั้งจากเอกสารโบราณ อย่างไรก็ตาม ลี (Li, 1997), สเตเรกเกอร์ (Strecker, 1984) และสุชาติา เจียพงษ์ (2553) ได้กล่าวว่า คำว่า เขา และมัน เป็นคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยกลางและเป็นคำบุรุษสรรพนามดั้งเดิมในภาษาตระกูลไท

การเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน จากภาษาพูดในปัจจุบันและเอกสารโบราณ พบการเปลี่ยนแปลงการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ใน 4 ประเด็น 1) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่คงเดิม 2) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สันนิษฐานได้ 3) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สูญเสียคำ และ 4) กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เพิ่มมาในยุคหลัง ดังนี้

1. กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่คงเดิม คือ กลุ่มคำสรรพนามที่เป็นคำเรียกญาติ ซึ่งได้แก่ คำว่า ลูก, พี่น้อง, อ้าย, เอื้อย, พ่อ, แม่, น้า, อา, อาว, ลุง, ป้า, ปู่, ย่า, ตา และยาย ซึ่งพบการใช้ทั้งในเอกสารโบราณ และภาษาพูดในปัจจุบัน ส่วนคำสรรพนามที่พบในภาษาพูดปัจจุบัน ได้แก่ คำว่า อ้ายเขย, เอื้อยเพ้อ, พ่อน้อย, แม่น้อย, พ่อไซ้, แม่ไซ้, พ่อ+ชื่อลูกคนแรก, พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก, แม่+ชื่อลูกคนแรก และแม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก ซึ่งเป็นคำสรรพนามเรียกญาติที่เกิดจากการแต่งงาน ทั้งนี้ยังพบว่า มีคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติในภาษาไทยพวนภาคอีสาน ได้แก่ คำว่า แม่ตุ้, พ่อตุ้, ตุ้หนุ่ม และตุ้หม่อน ซึ่งคำว่า พ่อตุ้และแม่ตุ้ เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติที่แก่กว่า ตาและยาย ส่วนคำว่าตุ้หนุ่ม มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ทวด เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติที่แก่กว่า พ่อตุ้และแม่ตุ้ และคำว่าตุ้หม่อน มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า เทียด เป็นคำสรรพนามที่ใช้เรียกญาติที่แก่กว่าตุ้หนุ่ม อย่างไรก็ตามคำสรรพนามเรียกญาติที่พบในภาษาไทยพวนภาคอีสาน จะสอดคล้องกับที่สุชาติา เจียพงษ์ (2553); สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2531); วิภัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ (2535) และรังสรรค์ จันดี (2535) กล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมแบบญาติพี่น้อง แม้ไม่ใช่ญาติพี่น้องแต่จะใช้คำสรรพนามเรียกญาติ ซึ่งจะใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้คำบุรุษสรรพนามเรียกญาติในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งใช้กับทั้งคนที่รู้จักกันและไม่รู้จักกัน

2. กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สันนิษฐานได้ คือ กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการกร่อนคำ และการเพิ่มคำ ดังนี้

คำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการกร่อนคำ ได้แก่ คำว่า ช้อย ซึ่งกร่อนคำมาจากคำว่า ตัวช้อย อย่างไรก็ตาม คำว่า ช้อย มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ผมหรือฉัน ซึ่งใช้ได้โดยไม่แยกเพศผู้ใช้ ส่วนคำว่า ตัวช้อย มีความหมายในภาษาไทยกลางว่า ตัวฉัน ซึ่งใช้ได้โดยไม่แยกเพศเช่นกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ชาวไทยพวนภาคอีสานจะใช้คำว่า ช้อย ทั้งสามช่วงอายุ ส่วนคำว่า ตัวช้อย ใช้เฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม สุจิตต์ วงษ์เทศ (2550) กล่าวว่า คำว่า ช้อย กร่อนมาจากคำว่า ช้าน้อย ซึ่งจะใช้เพื่อแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนของคนไทยถิ่นอีสาน ซึ่งแตกต่างจากผู้วิจัยพบในภาษาไทยพวนภาคอีสาน เนื่องจากคำว่า ช้าน้อย ยังคงใช้ทั้งสามช่วงอายุ ได้แก่ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี, 35-45 ปี และ 55-65 ปี

คำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการเติมคำ ซึ่งพบในการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ 3 ได้แก่ คำว่า บักนั้น, จุ่มนั้น, พวงนั้น, หมุ่นั้น, หมวดนั้น, ชุ่มนั้น, เล่านั้น, ผู้นั้น, ไทนั้น, หมอนั้น, พอนั้น, พ่อตานนั้น, พ่อลุงนั้น, อ้ายอันนั้น, แม่นั้น, อีนั้น, แม่ยายนั้น, แม่บ้านนั้น และเต๋านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การเติมคำว่า นั้น ข้างหลังของคำบุรุษสรรพนามที่ 3 เพื่อชี้เฉพาะเพื่อแสดงให้เห็นว่ากำลังกล่าวถึงใคร หรือบุคคลกลุ่มไหน อีกในทางหนึ่งอาจเป็นการกล่าวถึง ให้รู้โดยนัยว่า กำลังกล่าวถึงใคร

3. กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่สูญเสียคำ คือ การสูญเสียของคำศัพท์หรือการสูญเสียศัพท์ ซึ่งพบว่าในเอกสารโบราณมีการใช้คำบุรุษสรรพนามดังนี้ คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ได้แก่ คำว่า ท้าวข้า, ตู, เขียม/ตัวเขียม และผู้ข้า คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ได้แก่ คำว่า บา/บาดานบา/บาดาน, ท้าว/บาท้าว, อวน, อุ่น, เขียม และเขือ ซึ่งไม่ปรากฏการใช้ในภาษาพูดปัจจุบันของชาวไทยพวนภาคอีสาน แสดงให้เห็นว่าเกิดการการสูญเสียของคำศัพท์หรือการสูญเสียศัพท์

4. กลุ่มคำบุรุษสรรพนามที่เพิ่มมาในยุคหลัง คือ คำบุรุษสรรพนามที่เกิดจากการยืมคำมาใช้ในการสื่อสารของชาวไทยพวนภาคอีสาน อาจเกิดจากการค้าขาย การศึกษารวมทั้งการสื่อสารมวลชนในยุคปัจจุบันทำให้ชาวไทยพวนได้นำคำบุรุษสรรพนามของถิ่นอื่นมาใช้ดังนี้ คำบุรุษสรรพนามที่ 1 ได้แก่ คำว่า ผม, ฉัน/ดิฉัน, หนู, เรา และเค้า เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง คำบุรุษสรรพนามที่ 2 ได้แก่ คำว่า เธอ, แก, ตัวเอง, คุณ และท่าน เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง และปรากฏการใช้ในภาษาใต้ด้วย สุชาติา เจียงพงษ์ (2553) ส่วนคำว่า ตัว เป็นคำบุรุษสรรพนามที่พบการใช้ทั้งภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาถิ่นเหนือ และคำบุรุษสรรพนามที่ 3 ได้แก่ คำว่า เขา และพวกเขา เป็นคำบุรุษสรรพนามที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนนั้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงภาษาก็ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงด้วย

อย่างไรก็ตาม ปราณี กุลละวณิชย์ (2545), วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541) กล่าวว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงภาษาอาจเกิดจากปัจจัยภายนอก และภายในก็ได้ ซึ่งกลไกที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษา ได้แก่ การกลายเสียง, การเทียบแบบ และการยืมภาษาอื่น (Borrowing) ซึ่งเกิดจากการใช้ภาษาแตกต่างกันอย่างน้อย 2 ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ด้วยความจำเป็นด้านการติดต่อทางธุรกิจการค้า สังคม การเมือง และการศึกษา ทำให้ผู้ใช้ภาษาได้รับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ในด้าน การเปลี่ยนแปลงเสียง การเปลี่ยนแปลงความหมาย และการเปลี่ยนแปลง ทางด้านไวยากรณ์ มีปัจจัย คือ เพศ พจน์ บุรุษ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้คำ บุรุษสรรพนามตามบริบททางสังคมของชาวไทยพจนภาคอีสาน และ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลง ภาษาของคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสานจากเอกสารโบราณและภาษาพูด ในปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการนำไปใช้เพิ่มเติมในประเด็นต่อไปนี้

1.1 งานวิจัยนี้จะทำให้ผู้สนใจนำไปศึกษาต่อยอดกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในประเทศไทย อีกทั้งยังทำให้ผู้สนใจได้ทราบประวัติศาสตร์ความเป็นไทยพวนในพื้นที่ภาคอีสานด้วย

1.2 งานวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้สนใจสามารถติดต่อสื่อสารกับชาวไทยพจนภาคอีสานได้ และเข้าใจประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพจนภาคอีสาน

1.3 งานวิจัยนี้จะสามารถเพิ่มพูนความรู้ทางภาษาถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในประเทศไทย และยังสามารถนำไปประยุกต์สู่การเรียนการสอนภาษาไทยพวนในท้องถิ่นได้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา ผู้วิจัยได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษา และการใช้คำ บุรุษสรรพนามของชาวไทยพจนภาคอีสาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ 1) ช่วงอายุ 15-25 ปี 2) ช่วงอายุ 35-45 ปี และ 3) ช่วงอายุ 55-65 ปี และศึกษาคำบุรุษสรรพนามจากเอกสารโบราณ ประเภทนิทาน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) กำฟ้าปลาแตก 2) นางผมหอม และ 3) ฉลองไตรปิฎก โดยเน้นการวิเคราะห์การใช้ภาษา และการเปลี่ยนแปลงภาษาของชาวไทยพจนภาคอีสานตามบริบททางสังคม ได้แก่ 1) กาลเทศะ ได้แก่ ความเป็นทางการและไม่เป็น

ทางการ 2) อายุ แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ อายุเท่ากันอายุมากกว่า และอายุน้อยกว่า 3) เพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง 4) ความเป็นเครือญาติและไม่เป็นเครือญาติ 5) ความสนิทสนมและไม่สนิทสนม 6) แสดงความสุภาพและไม่สุภาพ และ 7) การแสดงอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์พอใจและไม่พอใจ อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษาพูดในปัจจุบันกับเอกสารโบราณ เพื่อให้เห็นการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสานว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันตามยุคสมัย อีกทั้งยังนำมาสร้างรูปแบบการใช้คำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน เพื่อให้เห็นว่าการใช้คำบุรุษสรรพนามมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 ศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ
- 2.2 ศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนถิ่นอื่นเพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน
- 2.3 ศึกษาเปรียบเทียบคำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวน กับคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยถิ่นอื่น
- 2.4 ศึกษาคำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนในประเทศไทยกับลาวพวนในประเทศลาว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกพรรณ แสงเรือง. (2532). **ความสำนึกในเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของลาวพวน**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2557) **จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร**. สืบค้น
28 มีนาคม 2558. จาก http://stat.bora.dopa.go.th/stat/pk/pk_57.pdf
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.). **ข้อมูลการปกครองจังหวัดอุดรธานี**. สืบค้น
28 เมษายน 2557, จาก <http://www.dopa.go.th/padmic/jungwad76/jungwad76.htm>
- กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย.(ม.ป.ป.). **ข้อมูลการปกครองจังหวัดหนองคาย**.
สืบค้น 28 เมษายน 2557 จาก
<http://www.dopa.go.th/padmic/jungwad76/jungwad76.htm>
- กรมศิลปากร. (2506). **ประชุมพงศาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติเล่ม 1 พงศาวดารล้านช้าง**.
พระนครศรีอยุธยา: ก้าวหน้า.
- กรมศิลปากร. (2530). **บัญชีเรื่องจำนวนครัวที่มาจากหลวงพระบาง จ.ศ. 1192**.
ในจดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เล่ม 5. หน้า 70-78. กรุงเทพฯ: สหประชาพานิชย์.
- กรมศิลปากร. (2530). **บัญชีเลขผ้าขาวเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ จ.ศ. 1192**. ในจดหมายเหตุ
รัชกาลที่ 3. เล่ม 5. หน้า 92-96. กรุงเทพฯ: สหประชาพานิชย์.
- กรมศิลปากร. (2530). **ราชการทัพเวียงจันทน์ ฉบับที่ 7-14 จ.ศ. 1188**. ใน จดหมายเหตุ
รัชกาลที่ 3. เล่ม 3. หน้า 67-131. กรุงเทพฯ: สหประชาพานิชย์.
- กฤษณ์ท สานทวิ. (2552). **ลำพวน: วิเคราะห์การสื่อสารกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทย
พวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี**. วิทยานิพนธ์ ว.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
กรุงเทพฯ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). **สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ม.ร.ว.กัลยา ดิงศภัทย์ และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2529). **การใช้คำเรียกขานในภาษาไทย
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา นาคสกุล. (2538). **ระบบเสียงภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- กำชัย ทองหล่อ. (2543). **หลักภาษาไทย**. พระนครศรีอยุธยา: รวมสาส์น.
- คำหมั่น วงกตรัตน์. (2495). **พงศาวดารพวน**. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์ลาวทันสมัย.
- คำหลวง หน่อคำ. (2555). **ประวัติศาสตร์เมืองพวน**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- จตุพร ศิริสัมพันธ์. (2529). **สรรพนามในบันทึกและจดหมายของโกษาพาน: การศึกษาตามแนวเชิงคุณภาพ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- จรัส พยัคฆราชศักดิ์. (2534). **อีสาน 1 ศาสนาและวรรณกรรมนิยมท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จรัสศรี เริ่มรักษ์. (ม.ป.ป.). **เอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาพวน**. อุดรธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2533). **สภาพสังคมในวรรณกรรมอีสาน**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (ม.ป.ป.). **วรรณกรรมท้องถิ่น กรณีอีสานล้านช้าง**. มหาสารคาม: ม.ป.ท.
- จารุวรรณ พุ่มพฤกษ์. (2525). **การใช้สรรพนามของครูอาจารย์ในจังหวัดลพบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- จารุวรรณ สุขปิติ. (2532). **ลักษณะของภาษาลาวพวน ตำบลหัวหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- จิตราภา กุณชลบุตร. (2550). **การวิจัยสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- จิระนันต์ พิตรปรีชา. (2529). หัวพันห้าทั้งหก: ชนชาติความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ลาว-ไทย. **ศิลปวัฒนธรรม**, 7(9), 110-120.
- จิระนันต์ พิตรปรีชา ประเสริฐกุล. (2529). **เมืองแห่งกาลเวลา**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฉิงหยู่ เทวิน. (2556). **ปัญหาการใช้บุรุษสรรพนามตามแนวทางภาษาศาสตร์สังคมของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชมรมไทยพวน. (2551). **ดูหนึ่งมณี**. นนทบุรี: พีพีเคดี เอ็นเตอร์ไพรซ์.
- ณชาภุญ สิงห์เสนา. (2556). **การใช้คำลงท้ายของชาวไทยพวน: บ้านบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

- ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์. (2529). **ภาษาศาสตร์เชิงสังคม: ขอบเขตและวิธีการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์. (2548). **ภาษากับสังคม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตัน กำเนิด. (2539). **ประวัติบ้านบุซุม**. เลข: ม.ป.ท.
- ดิง เจียเฟิน. (2548). **การเปรียบเทียบการใช้คำเรียกขานในภาษาไทยกับภาษาจีน**.
ปริญญาทิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ทศโนย อารมณัฐ. (2521). **การเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนกับภาษาไทย
มาตรฐาน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ธวัช ปุณโณทก. (2532). **เที่ยวอีสาน**. กรุงเทพฯ: พิษเนศ.
- ธวัช ปุณโณทก. (2542). **ภาษาถิ่น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ธวัช ปุณโณทก. (2543). **วิวัฒนาการภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นววรรณ พันธุเมธา. (2553). **ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นिति เอียวศรีวงศ์. (2509). **การปราบฮ่อและการเสียดินแดน พ.ศ.2431**. วิทยานิพนธ์ อ.ม.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- นิรมล บุญซ้วน. (2540). **การศึกษาคำลงท้ายภาษาพวน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- บรรจบ พันธุเมธา. (2541). **ลักษณะภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2514). **ราชอาณาจักรลาว เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- บุญเชิด ภิญาโณนนตพงษ์. (2727). **การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวคิดและวิธีการ**.
กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เบญจา ยอดดำเนิน. (2541). **การศึกษาเชิงคุณภาพเทคนิคการวิจัยภาคสนาม**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประจักษ์ เข็มมุกต์. (2521). **การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของลาวพวนกับ
วัฒนธรรมไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- ประชุมพงศาวดารเล่ม 2. (2506). **พงศาวดารเมืองล้านช้าง**. หน้า 134-183. พระนคร:
องค์การค้าคุรุสภา.
- ประชุมพงศาวดารเล่ม 4. (2506). **พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง**. หน้า 315-365. พระนคร:
องค์การค้าคุรุสภา.
- ประชุมพงศาวดารเล่ม 14. (2507). **หัวพันห้าทั้งหก**. หน้า 1-64. พระนคร: องค์การค้าคุรุสภา.
- ประชุมพงศาวดารเล่ม 43. (2512). **ขุนบรม พงศาวดารเมืองล้านช้าง**. หน้า 134-183.
กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา.
- ประชุมพงศาวดารเล่ม 44. (2512). **พงศาวดารย่อเมืองเวียงจันทน์**. หน้า 131-170.
กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา.
- ประชุมพงศาวดาร 46. (2512). **กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมเสด็จไปจัดราชการ ณ หัวเมือง
ลาวพวน ปรากฏเรื่องราวตอนที่ 1**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ปรารธนา แซ่ฮึง. (2543). **การปกครองของไทยที่มีต่อเมืองพวนและชาวพวนใน
ราชอาณาจักรไทย ระหว่าง พ.ศ. 2322-2436**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2545). **กลไกที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลง** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยมหิดล.
- เปรมจิตร์ ชนะวงศ์. (2528). **ภาษาศาสตร์สำหรับครู**. นครศรีธรรมราช: สำนักพิมพ์แห่ง
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.
- เพียว เจริญฉาย. (2550). **วิทยาภาษาถิ่น**. นครปฐม: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524**. (2524). กรุงเทพฯ:
รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์
ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2555). **คำศัพท์ที่กำลังสูญไป: ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ
เปลี่ยนแปลงทางศัพท์ในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
สนับสนุนกองทุนวิจัย
- เพียรศิริ วงศ์วิมานนท์. (2525). **เอกสารการสอนและแบบฝึกปฏิบัติชุดวิชาภาษาไทย 3
หน่วยที่ 13**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

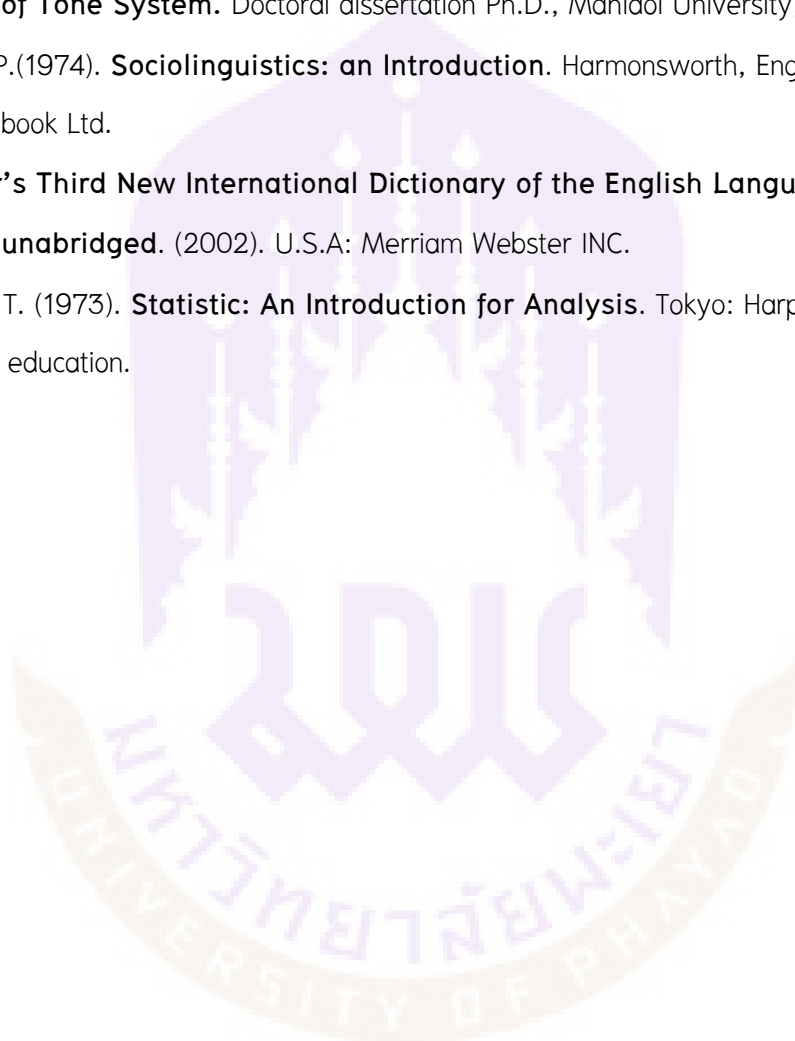
- โพธิ์ แซ่มลำเจียก. (2538). **วัฒนธรรม และประเพณีไทยพวน**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- โพธิ์ แซ่มลำเจียก. (2548). **สืบสานพงศาวดารกลุ่มชนไทยพวน**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- มนสิช สิทธิสมบูรณ์. (2551). **การทำวิจัยเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ** (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิษณุโลก: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ม.ล.มานิจ ชุมสาย. (2522). **เอกสารประวัติศาสตร์ไทยเรื่องไทยปราบฮ่อ**. กรุงเทพฯ: เฉลิมนิมิต.
- มีชัย เขี่ยมจินดา. (2534). **วิวัฒนาการของระบบคำสรรพนามตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เมฆม สอดส่องกฤษ. (2550). **การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยและภาษาจีนในสมัยปัจจุบัน: การศึกษาเปรียบเทียบ**. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 3(2), 41-61.
- ยุพิน เข้มมุกด์. (2558). **พจนานุกรมภาษาไทยพวน**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- เยาวลักษณ์ กระแสร์สินธุ์. (2529). **กลวิธีการทำภาษาให้สุภาพในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ระวีวรรณ อินทร์แหยม. (2524). **เลี้ยวवाद: การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- รัชณี ศรีสุวรรณ. (2537). **ลักษณะภาษาไทพวนที่จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- รัชณี เสนีย์ศรีสันต์. (2525). **การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวน มาบปลาเค้าของผู้พูดที่มีอายุต่างกัน**. วิทยานิพนธ์ อม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัฐดา พัดเย็นชื่น. (2545). **ประเพณีไทยพวน**. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. (2556). กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524**. (2524). กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. (2531). **ภาษาถิ่นตระกูลไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฤดีมน ปรีดีสนิท. (2539). **วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมประเพณี และประวัติศาสตร์ชุมชน กรณีไทยพวน อำเภอบ้านฝ้อ**. อุตรธานี: โรงพิมพ์แห่งสถาบันราชภัฏอุตรธานี.

- วรวรรณ ศรียาภัย. (2556). **การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 2).
นนทบุรี: สัมปชัญญะ.
- วรวิทย์ เลี้ยงถนอม. (2532). **พจนานุกรมภาษาไทยพจน.** กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- วรารณณ์ แสงสวด. (2532). **คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทย: การศึกษาเชิงประวัติ.**
วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัย.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจินตน์ ภาณุพงศ์. (2543). **โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิเชียร วงศ์วิเศษ. (2525). **ไทยพจน.** กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์. (2526). **ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2551). **ภาษาไทยถิ่น.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีระพงศ์ มีสถาน. (2539). **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์พจน.** กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- สถาบันภาษาไทย. (2552). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3 ชนิดของคำ วลี ประโยคและ
สัมพันธสาร.** กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมชาย สำเนียงงาม. (2544). **การเลือกใช้คำสรรพนามในภาษาไทยกับแนวคิดเรื่องความ
สุภาพของบราวน์และเลวินสัน.** วารสารอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
23,2.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2537). **การใช้สรรพนาม. วารสารสุโขทัย
ธรรมาธิราช,** 7(2), 4-10.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2543). **ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น.** นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม
เพื่อพัฒนาชนบท.
- สายหยุด เกิดผล. (2537). **ไทยพจน ข้อคิด เขียน พูดทำ.** กรุงเทพฯ: เมจิกโปรดักชั่น.
- สิริพร ฤทธิวิญญู. (2545). **การศึกษาาระบบบุรุษสรรพนามภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์
ในแนวประวัติ.** วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุขุมาวดี ขำหิรัญ. (2542). **ภาษาศาสตร์เชิงสังคม.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท.

- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (26 เมษายน 2550). ขุนนางโชนงกับศิลปะสยามประเทศ. **มติชนรายวัน**, 6.
- สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. (2537). **การทำวิจัยภาษาศาสตร์ภาคสนาม**. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- สุชาดา เจียพงษ์. (2550). คำบุรุษสรรพนามในลิลิตพระลอ: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์
สังคม. **วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 29(ฉบับพิเศษ), 73-91.
- สุชาดา เจียพงษ์. (2553). **การศึกษาเปรียบเทียบคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทย 4 ถิ่น**.
วิทยานิพนธ์ อ.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สุเทพ สุนทรเกสัช. (2548). **ชาติพันธุ์สัมพันธ์: แนวคิดพื้นฐานทางมานุษยวิทยาใน
การศึกษาอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ของประชาชาติ และการจัดองค์กร
ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (ม.ป.ป.). **รวมบทความว่าด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยเชิงคุณภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2536). **แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศ
ไทย**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2551). **การศึกษาภาษาถิ่น: ภาษาตระกูลไทย**. นครปฐม: โรงพิมพ์
แห่งแห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โสมพิทยา คงตระกูล. (2539). **การจำแนกความต่างตามเพศในการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1
และคำลงท้ายบอกความสุภาพของนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ อม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- โสรัจ พิศพนวม. (2529). **คู่มือการอ่านอักษรโบราณอีสาน**. อุตรธานี: ศูนย์วัฒนธรรม
จังหวัดอุตรธานี.
- สำนักงานจังหวัดเลย. (ม.ป.ป.). **ข้อมูลทั่วไป**. สืบค้น 28 เมษายน 2557, จาก
http://www.loei.go.th/loei_data.html
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). **ทฤษฎีไวยากรณ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). **ภาษาในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อุทัยวรรณ ดันหยง. (2529). **วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคน 3 ระดับอายุใน
ภาษาพวน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

- พระยาอุปกิตศิลปสาร. (2524). **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุษณา อารี. (2546). **คำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยวน อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- เอกฉัท จารุเมธีชน. (2537). **ภาษาไทยสำหรับครู** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Brown, J. (1965). **From Ancient Thai to Modern Dialects**. Bangkok: Social Science association Press of Thailand.
- Campbell, Russell N. (1969). **Noun substitutes in modern Thai: A study in pronominality**. In *Janua Linguarum Series Practica*. The Hague: Mouton.
- Chamberlain, R. (1975). A New Look as the History Classification of the Tai Language. **lanxang Heritage**, 5(3), 45–48.
- Cooke, Joseph R. (1968). **Pronominal Reference in Thai, Burmese and Vietnamese in The University of California Publications in Linguistics 52**. Berkely: university of California Press.
- Firth, J.R. (1964). **On Sociological Linguistics**. In Dell Hymes (ed). **Language in culture and Society**. New York: Harper and Row.
- Fishman, Joshua A. (1972). **Sociolinguistics: A Sociolinguistics: A Brief Introduction**. massachusetts: Newbury House Publishers.
- Frake, Charles O. (1980). **Language and Cultural Description Essays**. Stanford university Press.
- Hass, Mary. (1944). **Men's and women's Speech in Koasati. Language in Culture and Society**. Originally published in *Language* 20.
- Hymes, D. (1974). **Foundation of Sociolinguistics**. Philadelphia: University of pennsylvania Press.
- John M. Sinclair. (2001). **Collins Concise Dictionary**. Australia: HarperCollins.
- Labov, William A. (1972). **Sociolinguistic Patterns**. Philadelphia: University of pennsylvania Press and Oxford.
- Lakoff, Robin. (1973). **Language and woman's place**. *Language in Society* 2.
- Nida, E. A. (1975). **Componential Analysis of Meaning**. The Hague: Mouton.

- oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English.** (2005). Oxford: Oxford university.
- Palakornkul, A. (1972). **A Socio-Linguistic Study of Pronominal Strategy in Spoken bangkok Thai.** Doctoral dissertation Ph.D., University of Texas, Austin.
- Pornpen Tanprasert. (2003). **A Language Classification of Phuan in THailand: A Study of Tone System.** Doctoral dissertation Ph.D., Mahidol University, Nakronpatom.
- Trudgill, P.(1974). **Sociolinguistics: an Introduction.** Harmonsworth, England: Penguin book Ltd.
- Webster's Third New International Dictionary of the English Language unabridged.** (2002). U.S.A: Merriam Webster INC.
- Yamane, T. (1973). **Statistic: An Introduction for Analysis.** Tokyo: Harper International education.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เปรียบเทียบความหมายคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสานกับ
ภาษาไทยกลาง

คำในภาษาไทยพวน	ความหมายในภาษาไทยกลาง
คำบุรุษสรรพนามที่ 1	
1. ผม /p ^h om ⁵ /	ผม/กระผม
2. อ้าย /ʔa:j ⁶ /	พี่ชาย
3. พ่อ /p ^h o: ³ /	พ่อ
4. อาว /ʔa:w ¹ /	อาผู้ชาย
5. ลุง/พ่อลุง /lun ⁴ / /p ^h o: ³ - lun ⁴ /	ลุง/คุณลุง
6. ตา/พ่อตา /ta: ¹ / /p ^h o: ³ - ta: ¹ /	ตา/คุณตา
7. พ่อตุ้ /p ^h o: ³ -tu: ⁶ /	คุณตาแก่
8. อ้ายเขย /ʔa:j ⁶ -k ^h ɛ:j ⁵ /	พี่เขย
9. พ่อดอง /p ^h o: ³ -do:ŋ ¹ /	พ่อลูกเขยหรือพ่อลูกสะใภ้
10. อา /ʔa: ¹ /	อาผู้หญิง
11. แม่ /mɛ: ³ /	แม่
12. ฉั่น/ดิฉั่น /c ^h an ⁵ / /di ¹ -c ^h an ⁵ /	ฉั่น/ดิฉั่น
13. เอื้อย /ʔua:j ⁶ /	พี่สาว
14. หนู /nu: ⁵ /	หนู
15. แม่ตุ้ /mɛ: ³ -tu: ⁶ /	คุณยายแก่
16. ยาย/แม่ยาย /ja:j ¹ / /mɛ: ³ -ja:j ¹ /	ยาย/คุณยาย
17. เอื้อยเพื่อ /ʔua:j ⁶ -p ^h ɛ: ⁴ /	พี่สะใภ้
18. แม่ดอง /mɛ: ³ -do:ŋ ¹ /	แม่ลูกเขยหรือแม่ลูกสะใภ้
19. แม่น้อย /mɛ: ³ -no:j ⁴ /	คุณป้า(น้องสาวของปู่ย่าตาและยาย)
20. ย่า/แม่ย่า /ja: ³ / /mɛ: ³ -ja: ³ /	ย่า/คุณย่า
21. แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก /mɛ: ³ -ja: ² + first nephew's name/	คุณยาย+ชื่อหลานคนแรก
22. แม่+ชื่อลูกคนแรก /mɛ: ³ + first child's name/	แม่+ชื่อลูกคนแรก

ภาคผนวก ก (ต่อ)

คำในภาษาไทยพวน	ความหมายในภาษาไทยกลาง
23. กู /ku: ¹ /	กู
24. ซ้อย /k ^h ɔ: ^j 6/	ผม/ฉัน
25. เฮา /ha:w ¹ /	เรา
26. กัน /kan ¹ /	เรา
27. พี่ /p ^h i: ³ /	พี่
28. น้อง /nɔ: ^η 4/	น้อง
29. พี่อ /p ^h ua: ⁵ /	ข้า/ผม/ฉัน
30. น้า /na: ⁴ /	น้า
31. โยย /ʔo: ^j 1/	หนู
32. เรา /ra:w ¹ /	เรา
33. เค้า /k ^h a:w ⁴ /	เรา
34. ข้าน้อย /k ^h a: ⁶ -nɔ: ^j 4/	ข้า/ผม/ฉัน
35. ตัวซ้อย /tua: ¹ -k ^h ɔ: ^j 6/	ตัวข้า/ตัวผม/ตัวฉัน
36. ตู๋หม่อน /tu: ⁶ -hmɔ:n ² /	เทียด
37. ตู๋หนุ่ม /tu: ⁶ -hnum ² /	ทวด
คำบุรุษสรรพนามที่ 2	
1. พ่อ /p ^h ɔ: ³ /	พ่อ
2. อาร /ʔa:w ¹ /	อาผู้ชาย (น้องชายของพ่อ)
3. อ้าย /ʔa: ^j 6/	พี่ชาย
4. ตา/พ่อตา /ta: ¹ / /p ^h ɔ: ³ -ta: ¹ /	ตา/คุณตา
5. ปู่/พ่อปู่ /pu: ² / /p ^h ɔ: ³ -pu: ² /	ปู่/คุณปู่
6. พ่อไซ่น /p ^h ɔ: ³ -so:n ⁴ /	คุณตา (น้องของตาและยาย)
7. พ่อมิ่ง /p ^h ɔ: ³ -muŋ ¹ /	สามี (สามีของฉัน)
8. อ้ายเขย /ʔa: ^j 6-k ^h ɛ: ^j 5/	พี่เขย
9. พ่อตู่ /p ^h ɔ: ² -tu: ⁶ /	คุณตาแก่

ภาคผนวก ก (ต่อ)

คำในภาษาไทยพวน	ความหมายในภาษาไทยกลาง
10. ลุง/พ่อลุง /luŋ ⁴ / /p ^h ɔ: ³ - luŋ ⁴ /	ลุง/คุณลุง
11. อ๋อด /ʔɔ:t ⁶ /	เด็กผู้ชายไม่เกิน15 ขวบ
12. พ่อ+ชื่อลูกคนแรก /p ^h ɔ: ³ - first child's name/	พ่อ+ชื่อลูกคนแรก
13. พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก /p ^h ɔ: ³ - ta: ¹ + first nephew's name/	คุณตา+ชื่อหลานคนแรก
14. แม่ /mɛ: ³ /	แม่
15. ยาย/แม่ยาย /ja:j ¹ / /mɛ: ³ -ja:j ¹ /	ยาย/คุณยาย
16. ย่า/แม่ย่า /ja: ³ / /mɛ: ³ -ja: ³ /	ย่า/คุณย่า
17. แม่เขิน /mɛ: ³ -so:n ⁴ /	คุณยาย (น้องของตาและยาย)
18. แม่มิ่ง /mɛ: ³ -muŋ ¹ /	ภรรยา (ภรรยาของฉัน)
19. เข้อยเพื่อ /ʔua:j ⁶ -p ^h ɔ: ⁴ /	พี่สะใภ้
20. แม่ตุ้ /mɛ: ³ -tu: ⁶ /	คุณยายแก่
21. อา /ʔa: ¹ /	อาผู้หญิง
22. ป้า/แม่ป้า /pa: ⁶ / /mɛ: ³ pa: ⁶ /	ป้า/คุณป้า
23. แอ /ʔɛ: ¹ /	เด็กผู้หญิงไม่เกิน15ขวบ
24. เข้อย /ʔua:j ⁶ /	พี่สาว
25. แม่น้อย /mɛ: ³ -no:j ⁴ /	คุณป้า (น้องสาวของปู่ย่าตาและยาย)
26. แม่+ชื่อลูกคนแรก /mɛ: ³ + first child's name/	แม่+ชื่อลูกคนแรก
27. แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก /mɛ: ³ - ja:j ³ +first nephew's name /	คุณยาย+ชื่อหลานคนแรก
28. เธอ /t ^h ɔ: ² /	เธอ
29. น้อง /no:j ⁴ /	น้อง
30. ตู้หม่อน /tu: ⁶ -mo:n ² /	เทียด
31. ตัว /tua: ¹ /	เธอ

ภาคผนวก ก (ต่อ)

คำในภาษาไทยพจน	ความหมายในภาษาไทยกลาง
32. ตัวเอง /tua: ¹ -ʔe:ŋ ¹ /	เธอ
คำบุรุษสรรพนามที่ 3	
1. พ่อฉัน /pʰw: ³ -nan ⁴ /	พ่อคนนั้น
2. บักฉัน /bak ⁴ -nan ⁴ /	ผู้ชายคนนั้น
3. พ่อตุ้ /pʰw: ³ -tu: ⁶ /	คุณตาแก่
4. พ่อตานั่น /pʰw: ³ -ta: ¹ -nan ⁴ /	คุณตาคนนั้น
5. พ่อลุงนั่น /pʰw: ³ -luŋ ⁴ -nan ⁴ /	คุณลุงคนนั้น
6. ปู่/พ่อปู่ /pu: ² / /pʰw: ³ -pu: ² /	ปู่/คุณปู่
7. อ้ายฉันนั่น /ʔa:j ⁶ -ʔan ¹ -nan ⁴ /	พี่ชายคนนั้น
8. พ่อ+ชื่อลูกคนแรก /pʰw: ³ +first child's name/	พ่อ+ชื่อลูกคนแรก
9. พ่อตา+ชื่อหลานคนแรก /pʰw: ³ -ta: ¹ + first nephew's name/	คุณตา+ชื่อหลานคนแรก
10. แม่ฉัน /mɛ: ³ -nan ⁴ /	แม่คนนั้น
11. อีฉัน /ʔi: ¹ -nan ⁴ /	ผู้หญิงคนนั้น
12. แม่ตุ้ /mɛ: ³ -tu: ⁶ /	คุณยายแก่
13. แม่ยายนั่น /mɛ: ³ -ja:j ³ -nan ⁴ /	คุณยายคนนั้น
14. แม่ป้าฉัน /mɛ: ³ -pa: ⁶ -nan ⁴ /	คุณป้าคนนั้น
15. เอื้อยฉันนั่น /ʔua:j ⁶ -ʔan ¹ -nan ⁴ /	พี่สาวคนนั้น
16. ย่า/แม่ย่า /ja: ³ / /mɛ: ³ -ja: ³ /	ย่า/คุณย่า
17. แม่+ชื่อลูกคนแรก /mɛ: ³ +first child's name/	แม่+ชื่อลูกคนแรก
18. แม่ยาย+ชื่อหลานคนแรก /mɛ: ³ - ja:j ³ +first nephew's name/	คุณยาย+ชื่อหลานคนแรก
19. มัน /man ⁴ /	มัน
20. เขิน /pʰɯ:n ³ /	เขา

ภาคผนวก ก (ต่อ)

คำในภาษาไทยพวน	ความหมายในภาษาไทยกลาง
21. ลาว /la:w ³ /	เขา
22. เส่า /sa:w ² /	เขา
23. ซุ่มเขา /sum ⁶ -k ^h aw ⁵ /	พวกเขา
24. เขา /k ^h aw ⁵ /	เขา
25. ไทเฮ่า /t ^h aj ⁶ -ha:w ² /	พวกเรา
26. ซุ่มเพิ่น /sum ⁶ -p ^h ɛ:n ³ /	พวกเขา
27. จุ่มนึ่ง /cum ¹ -nan ⁴ /	กลุ่มเขา
28. พวกนึ่ง /p ^h ua:k ³ -nan ⁴ /	พวกนึ่ง
29. ซุ่มโต /sum ⁶ -to: ¹ /	พวกเขา
30. ซุ่มน้อง /sum ⁶ -nɔ:w ⁴ /	พวกเขา
31. หมู่ลูก /mu: ³ -lu:k ³ /	พวกลูก
32. หมู่โต /mu: ³ -to: ¹ /	พวกเขา
33. หมู่เจ้า /mu: ³ -ca:w ⁶ /	พวกเขา
34. หมู่นึ่ง /mu: ³ -nan ⁴ /	พวกนึ่ง
35. หมวดนึ่ง /mua: ² -nan ⁴ /	กลุ่มนึ่ง
36. ผู้นึ่ง /p ^h u: ⁶ -nan ⁴ /	คนนึ่ง
37. ไทนึ่ง /t ^h aj ⁶ -nan ⁴ /	กลุ่มนึ่ง
38. คะเจ้า /k ^h a ⁴ -ca:w ⁶ /	เขา
39. หมอนึ่ง /mɔ:w ⁵ -nan ⁴ /	คนนึ่ง
40. จู้เจ้า /cu ⁶ -ca:w ⁶ /	พวกเขา
41. เต่านึ่ง /t ^h a:w ³ -nan ⁴ /	คนนึ่ง
42. ซุ่มนึ่ง /sum ⁶ -nan ⁴ /	พวกนึ่ง
43. เส่านึ่ง /sa:w ² -nan ⁴ /	พวกนึ่ง
44. สู้เจ้า /su: ⁵ -ca:w ⁶ /	พวกเขา
45. ไทเจ้า /t ^h aj ⁶ -ca:w ⁶ /	พวกเขา

ภาคผนวก ก (ต่อ)

คำในภาษาไทยพจน	ความหมายในภาษาไทยกลาง
46. หมูเพื่อน /mu: ³ - p ^h r:n ³ /	พวกเขา
47. ซุ่มเจ้า /sum ⁶ - ca:w ⁶ /	พวกเขา
48. พวกมัน /p ^h ua:k ³ -man ⁴ /	พวกมัน
49. พวกเพื่อน /p ^h ua:k ³ -p ^h r:n ³ /	พวกเขา

ภาคผนวก ข แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพจนภาคอีสาน

คำชี้แจง ด้วยดิฉัน นางสาวณชาภุญ สิงห์เสนา นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา กำลังทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคำบุรุษสรรพนาม ในภาษาไทยพจนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา แบบสอบถามฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพจน ภาคอีสาน เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้ออกไปวิเคราะห์ต่อไป ดิฉันจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง และขอรับรองว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น โดยจะไม่ส่งผลกระทบต่อ ใดๆ ต่อท่าน

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ ที่นี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อ.....สกุล.....
2. เพศ ชาย หญิง
3. อายุ 15-25 ปี 35-45 ปี 55-65 ปี
4. ภูมิลำเนา หมู่บ้านบุสม จังหวัดเลย หมู่บ้านถ่อน จังหวัดอุดรธานี
 หมู่บ้านโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย
5. การศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
6. อาชีพ ข้าราชการ พนักงานบริษัทเอกชน ทำไร่-ทำสวน
 ค้าขาย อื่น ๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามคำบุรุษสรรพนาม

คำชี้แจง ผู้ออกแบบสอบถามชี้แจงกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คนรู้จัก หมายถึง ผู้ที่เคยพบและเคยคุยกัน

คนไม่รู้จัก หมายถึง ผู้ที่เคยพบกันครั้งแรก หรือไม่เคยพบกันมาก่อน

สถานการณ์: ไม่เป็นทางการ (ไปซื้อของที่ตลาดในละแวกหมู่บ้าน)

สถานการณ์สมมติ	คำบรรยายสรุพนาม		
	บุรุษที่ 1 คำที่ใช้แทน ผู้พูด	บุรุษที่ 2 คำที่ใช้แทน ผู้ฟัง	บุรุษที่ 3 คำที่ใช้แทน ผู้ถูกกล่าวถึง
ขณะที่ท่านซื้อของในตลาดท่านจะใช้คำบรรยายสรุพนามว่าอย่างไร เมื่อพูดคุยกับ คนรู้จัก กันตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้			
1. เพศเดียวกัน			
1.1 ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา			
- อายุเท่ากัน			
- อายุมากกว่า			
- อายน้อยกว่า			
- เป็นเครือญาติกัน			
- ไม่เป็นเครือญาติกัน			
- สนิทสนมกัน			
- ไม่สนิทสนมกัน			
1.2 จุดประสงค์ของผู้พูด			
- ต้องการแสดงความสุภาพ			
- ต้องการแสดงความไม่สุภาพ			
- แสดงอารมณ์พอใจ			
- แสดงอารมณ์ไม่พอใจ			
ขณะที่ท่านซื้อของในตลาดท่านจะใช้คำบรรยายสรุพนามว่าอย่างไร เมื่อพูดคุยกับ คนไม่รู้จัก กันตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้			
2. เพศเดียวกัน			
- อายุเท่ากัน			
- อายุมากกว่า			
- อายน้อยกว่า			

สถานการณ์: ไม่เป็นทางการ (ไปซื้อของที่ตลาดในละแวกหมู่บ้าน)

สถานการณ์สมมติ	คำบรรยายสรุพนาม		
	บุรุษที่ 1 คำที่ใช้แทน ผู้พูด	บุรุษที่ 2 คำที่ใช้แทน ผู้ฟัง	บุรุษที่ 3 คำที่ใช้แทน ผู้ถูกกล่าวถึง
<p>ขณะที่ท่านซื้อของในตลาดท่านจะใช้คำบรรยายสรุพนามว่าอย่างไร เมื่อพูดคุยกับคนรู้จักกันตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้</p> <p>3. ต่างเพศกัน</p> <p>3.1 ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา</p>			
- อายุเท่ากัน			
- อายุมากกว่า			
- อายน้อยกว่า			
- เป็นเครือญาติกัน			
- ไม่เป็นเครือญาติกัน			
- สนิทสนมกัน			
- ไม่สนิทสนมกัน			
3.2 จุดประสงค์ของผู้พูด			
- ต้องการแสดงความสุภาพ			
- ต้องการแสดงความไม่สุภาพ			
- แสดงอารมณ์พอใจ			
- แสดงอารมณ์ไม่พอใจ			
<p>ขณะที่ท่านซื้อของในตลาดท่านจะใช้คำบรรยายสรุพนามว่าอย่างไร เมื่อพูดคุยกับคนไม่รู้จักกันตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้</p> <p>4. ต่างเพศกัน</p>			
- อายุเท่ากัน			
- อายุมากกว่า			
- อายน้อยกว่า			

สถานการณ์ : เป็นทางการ (การจัดประชุมงานบุญประเพณีที่วัด)

สถานการณ์สมมติ	คำบรูษสรรพนาม		
	บุรุษที่ 1 คำที่ใช้แทน ผู้พูด	บุรุษที่ 2 คำที่ใช้แทน ผู้ฟัง	บุรุษที่ 3 คำที่ใช้แทน ผู้ถูกกล่าวถึง
<p>ขณะที่ท่านร่วมประชุมงานบุญประเพณีที่วัด ท่านจะใช้คำบรูษสรรพนามว่าอย่างไร เมื่อพูดคุยกับคนรู้จักกัน ตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้</p> <p>5. เพศเดียวกัน</p> <p>5.1 ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา</p>			
- อายุเท่ากัน			
- อายุมากกว่า			
- อายน้อยกว่า			
- เป็นเครือญาติกัน			
- ไม่เป็นเครือญาติกัน			
- สนิทสนมกัน			
- ไม่สนิทสนมกัน			
1.2 จุดประสงค์ของผู้พูด			
- ต้องการแสดงความสุภาพ			
- ต้องการแสดงความไม่สุภาพ			
- แสดงอารมณ์พอใจ			
- แสดงอารมณ์ไม่พอใจ			
<p>- ขณะที่ท่านร่วมประชุมงานบุญประเพณีที่วัด ท่านจะใช้คำบรูษสรรพนามว่าอย่างไร เมื่อพูดคุยกับคนไม่รู้จักกัน ตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้</p> <p>6. เพศเดียวกัน</p>			
- อายุเท่ากัน			
- อายุมากกว่า			
- อายน้อยกว่า			

สถานการณ์ : เป็นทางการ (การจัดประชุมงานบุญประเพณีที่วัด)

สถานการณ์สมมติ	คำบรูษสรรพนาม		
	บรูษที่ 1 คำที่ใช้แทน ผู้พูด	บรูษที่ 2 คำที่ใช้แทน ผู้ฟัง	บรูษที่ 3 คำที่ใช้แทน ผู้ถูกกล่าวถึง
<p>ขณะที่ท่านร่วมการจัดประชุมงานบุญประเพณีที่วัด ท่านจะใช้คำบรูษสรรพนามว่าอย่างไร เมื่อพูดคุยกับ คนรู้จักกัน ตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้</p> <p>7. ต่างเพศกัน</p> <p>7.1 ความสัมพันธ์กันของผู้สนทนา</p>			
- อายุเท่ากัน			
- อายุมากกว่า			
- อายน้อยกว่า			
- เป็นเครือญาติกัน			
- ไม่เป็นเครือญาติกัน			
- สนิทสนมกัน			
- ไม่สนิทสนมกัน			
7.2 จุดประสงค์ของผู้พูด			
- ต้องการแสดงความสุภาพ			
- ต้องการแสดงความไม่สุภาพ			
- แสดงอารมณ์พอใจ			
- แสดงอารมณ์ไม่พอใจ			
<p>ขณะที่ท่านร่วมการจัดประชุมงานบุญประเพณีที่วัด ท่านจะใช้คำบรูษสรรพนามว่าอย่างไร เมื่อพูดคุยกับ คนไม่รู้จักกัน ตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้</p> <p>8. ต่างเพศกัน</p>			
- อายุเท่ากัน			
- อายุมากกว่า			
- อายน้อยกว่า			

ภาคผนวก ค เอกสารโบราณ ประเภทนิทานพื้นบ้าน

ปริวรรตคัมภีร์โบราณ

วัดศรีภูมิ บ้านบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

โดย นางสาวกัญญา พงศ์พิริยะวนิช

เรื่อง กำฟ้าปลาแดก

1/1 บัดนี้ ข้าจักวันทาไหว้พุทธโธองค์ประเสริฐ ขอให้บุญช้อยอยู่ไพเราะอย่ามี แต่ก่อน กับทั้งกรรมโมเจ้า นาโถเป็นที่เพ่ง กับทั้งสังฆเจ้าบุญกัวงเหลือม้งา แต่ก่อน ขอให้ลูกาบได้โดยตั้งปรารถนาสรรพโรคาสังขยาอย่ามีมาต้อง อันว่าจักขุแก้วคือตาทั้งคู่ ขอให้เป็นดั่งผางปทีปได้ บุญซาแก้วยอดธรรมแต่ก่อน อันว่ามีอสิบนิ้วขอเป็นเทียนทั้งทูปถวายยกไว้บูชาแก้วยอดไตร อันว่าหวัช้านี้ขอให้เป็นที่ตั้งดอกบัวทองยอดถวายถึงพระยอดยานไตรแก้ว ขอให้เป็นที่ไชก้าโลกาภวมโลก ขอให้ลูโซคได้โดยตามดั่งคะนิง แต่ก่อน ขอสาธุเขียนขีดดวงสาน แต่เนื้อ ขอให้มีปัญญาขีดดวงสานแก้วอันนี้ในธรรมแท้ปะสงแปงปิ่นอ่าน จึงแล้ว บัดนี้จักก้าวถึงผัวเมียไฮ่คนพลอยทุกยากขากี้

1/2 อยู่สืบช่างเฮื่อยน้อยชอกเมือง หั้นแหล่วในเมืองกำมาหาพ่านานจึงแท้ ก็จึงมีลูกน้อยแก้วแก่นบุตรตาสรรสีใสสุปงามดูละห้อย ขากี้เลี้ยงลูกน้อยขึ้นไหย่ 7 ปี ก็จึงมีโรคาประจันเนื้อก็จึงลดชั่วเมียนทั้งคู่ผัวเมียมรณาตายจากเฮือนสุญเคราะห์ ยังแต่บาดานเท้าล่ำพลอยทุกยาก พ่อแม่ตายมุดเมียนเสียเสียงบั้งนับแต่บาดานเท้าชายพลอยทุกยาก บากี้ทุกยากล่ำขอเช่าเพิ่นกินก็ป่สาแหล่วของพอนตุ้มห่มขีดขาดทุกขมอดแท้ช่องนั้นกะปมี เจ้าเฮย มีแต่ช่องพ่อให้ช่องขาดคอกุดแท้แหล่ว กับทั้งเบ็ดทองเหลืองจอบปลาเอาให้ บากี้ไปชวนขามาหาเศรษฐีคนหนึ่งคั้นว่าได้หมูแล้วพายช่องเคียนไปถึงที่น้ำพากันลงจอบได้หมูกุ่มปลามุ่นแล้วตายคิน บากี้มาถึงห้อง 2/1 เฮือนตบงจีกินแล้ว ตัวหนึ่งไว้วางให้แก่ณร ตัวหนึ่งปุนควไว้ไนโหเป็นปลาแดก เมื่อใส่แล้วจิกไว้ ที่ดี วันลุนซ้ำชวนกันไปอีก ท้าวก็พายช่องได้คอกเหียนค้อยไป ท้าวก็ตกเบ็ดได้ปลา 3 โดมาฮีบฮอดแห่งห้องบาท้าวค้อยคว ท้าวก็ควใส่ไว้ไนโหแถมตี้ม ตัวหนึ่งปึงปูแปแปนไว้ใส่แล้ว ตัวหนึ่งปุนทานให้สังเิมตนประเสริฐ คั้นว่าตื่นหุงเช้าคอยอ้ายเศรษฐี พอคราวแล้วขาเศรษฐีมาฮอด ชันว่าได้คู้แล้วพายช่องฮีบไป ไปถึงน่านที่หลวงลงจอบ ถึงเมื่อวันค่ำค้อยสองขาดวนคิน บากี้มาควไว้ไนโหสันเก่า ตัวหนึ่งไว้ทานให้ฮีบไป ตัวหนึ่งควปิ่นปึงตี้มไว้กินแลง พอคราวแล้วเลยเล่านอน

ในห้อง แต่นั่นหลายพวรมือปลาแตกเต็มโห ยังเหลาคัวไปทานสุวันจึงแท้ เจ้าเฮ้ย ยดติกาบั้นบา
 คานเซาก่อนตั้งแต่นี้เมื่อหน้าจักกล่าวเมืองก่อนแหล่ว

2/2 บัดนี้ จะกล่าวถึงชาวสะเพาค้าในเมืองทุกหมู่ก่อนแหล่ว เขากะตกแต่งห้างสะเพาค้าแต่งของ
 แต่นั้นฝูงบ่าวเบิ่งเมืองใหญ่กำมาหา แชวแซวนั้นฟากของนายค้า ลางคนได้เอาของยื่นฝาก บาง
 ฝูงได้เงินเบี่ยฝากไป อันนี้ ซ่อยกะขอฝากเจ้าซื้อผ้าสไบแดง พอมาเป็นของแพงเมื่อบุญจึงเอา
 ไปย่อง แต่นั้น ฝูงสาวน้อยนงสามชั้นใหญ่หลอนว่าบุญถึงคองสองสาเคยฮ่วมกันนั้น น้องจักเป็น
 น้องแก้วตามใช้สุวัน อ้ายเฮ้ย ยดติกาบั้นชาวเมืองเซาก่อน ตั้งแต่นี้เมื่อหน้ากล่าวบาเจ้าเฮ้ย
 บัดนี้ จะกล่าวถึงบาคนท้าว

3/1 คำพอยทุกขมอด ก่อนแล้ว ท้าวก็คิดใคร่ได้ของนั้นฝากไป ก็มีสั่งแล้วท้าวก็ยอให้ได้ลงไป
 ยื่นฝาก นบขอบไหว้บาท้าวกล่าวกลอน ข้าก็ขอฝากปลาแตกเจ้าโหเดยวันนี้แล้ว ขอจงภูณายาย
 โผดเฮียมควาไฮ้ เมื่อนั้นนายสะเพาค้าอิตุตนมิมมาก ได้ยินเสียงอินอ้อยขอนนอมฝากนำ เจ้าก็อิตุแท้
 บายเอาเมี้ยนแจบ เมื่อนั้นข้าบ่าวน้อยคืนเข้าสู่เฮือน ก่อนแล้ว แต่นั้นยามดีแล้วนายสะเพายาย
 ออก ของยอยย้ายสะเพาก้าวลอยออก แต่นั้นลมปิ่นเปื่อง

3/2 สะเพาแล่นเลิน ๆ แลเยอ หลายวันคืนเบิกไปมียั้ง ก็จึงไปถึงห้องงุงเงินเมืองใหญ่ ฮอดท่า
 กว้างสะเพาก้าวจอดเซา เมื่อนั้นนายสะเพาขึ้นเมื่อทูลขุนราช ข้าพระบาทมาเที่ยวค้าสะเพาก้าว
 จอดเซาเมืองเจ้าเฮย เมื่อนั้นขุนเมืองด้านชานเขาชุนแซก เจ้าเฮย ค่อยหว่าย่านน้ำมาที่ฮอดเฮา
 แต่ลือ อันวารราชาเจ้ากำมาหาเมืองใหญ่ เฮาพุนยั้งค่อยเนาอยู่ห้องศีลแก้วสำราญแต่ลือ ทังหมู่
 เสนาแก้วชาวเมืองพวกไท้ ยังคอยสร้างศีลแก้วสำรานแต่ลือ เมื่อนั้นขุนกล่าวด้านนบบาทปาทา
 ยังคอยเทียสะคาคงเพ็งบุญจอมเจ้า ค้อมว่าแล้วชุนแซกกลางถึงสะเพาทองอยู่เย็นมีฮ้อน
 เมื่อนั้นเขากั้นของขึ้นเมื่อชายตาลาด ทุกย่านบ้านเขาซื้อสิ่งของ เมื่อนั้นฝูงสาวเชื้อนงสามทุกสำ

4/1 เขาก็ไปคัวหลินหาซื้อสิ่งของ เขาจึงปากกล่าวว่าถามข่าวกียา จาเสียงหวานต่อชายสะเพา
 ค้า เจ้าผู้เดินหนห้องกำมาหาเมืองใหญ่ พายพุน เจ้าก็มาฮอดชอยพายพื่ออยู่ดีแต่ลือ เมื่อนั้นชาวสะ
 เพาค้ากำมาหาชานตอบพิกี้หว่าย่านน้ำมาที่เพื่อประสงค์ก็แลนา น้องยังสังชายแก่ของแพงเจ้าที่
 แพงเอ้ย พิกี้คืออยากได้ของค้าต่างเมือง อุนเฮย เมื่อนั้นฝูงสาวเชื้องุงเงินชานตอบ อันว่าของสิ่ง
 น้องเมืองนี้ค่าแพง อ้ายเฮยเจ้าบมีเอาได้สายคอซู้เพินอวนเฮย เจ้าหากปากกล่าวด้านจาหลินแต่
 ความนั้นลือ เมื่อนั้นฝูงบ่าวเบิ่งนายสะเพาชานตอบ พิกี้คืออยากได้แต่หมากน้ำเต้าสองหน่วย
 ชายแพงนั้นนา พื่ออยากเอาไปเป็นแนวมุงคุณสืบแนวเมื่อหน้า เมื่อนั้นทาสาสร้อยสาวสาม
 แถลงตอบ อันว่าหมากน้ำเต้าเมืองน้องบงามอ้ายเฮย อันว่าเมือง

4/2 หลังอ้ายกำมทางามยิงพี่ชายเฮย เจ้าก็ซื้อเพื่อนแล้วเทียมข้างหากยังอ้ายเฮย ให้เจ้าคืนเมื่อ
 ฝ้าซมเสียงของเก่าอวนเฮย ปานนี้หมากน้ำเต้าภายในเจ้าหม่นหมองแลนอ เจ้าก็มาแก้หลาย
 วันได้ขอบ สามผู้สาวขึ้นหลายมือสิหม่นหมองแลนอ เมื่อนั้นฝูงบ่าวน้อยทั้งสะเกาขานตอบ
 เมืองพี่บ่ใช้ซมแล้วเล่าเฮยน้องเฮย พี่ก็คิดอยากได้แนวนามเชือกุงจันไปบุกแพงเฮย หลอนว่ายัง
 ต่างแท้แนวเชื้อต่างเมือง ค้อมว่าแล้วซื้อสิ่งขายของ เขาก็พากันลาพากหนีเมืองบ้าน หมดบทบั้น
 สาวสามเขาก่อนตั้งแต่นี้เมื่อหน้ากล่าวพระยาก่อนแล้ว บัดนี้จักกล่าวถึงราชาเจ้ากุงจันพระยา
 ใหญ่ก่อนแล้ว พระก็เจ็บป่วยใช้ในเนื้อบ่สำบาย ก็หากหลายวันแท้คงพอมเหลืองหล่า

5/1 พระบาทเจ้าอินหม่อมบ่จา อันว่าหมอยาห้องกุงจันทุกแห่ง เขาก็บ่พระบาทเจ้านานแล้ว
 ก็บ่หาย เจ้าเฮย เมื่อนั้นพระจึงทันมาพร้อมหมอโหรเฒ่าเก่า คุณถึกเจ้าดีฮ้ายดั่งลือนั้นแด
 เมื่อนั้นหมอก็บายสอต้องกระดานหินเขียนขีดลงเลขด้านเป็นถ้านล่ำแยง แต่นั้นหมอก่่าวด้าน
 เลขคู่สอนลอน ก็จึงยอมมือทูลพระยอดเมืองเป็นเจ้า ก็จึงถวายเหตุเว้าตามเศษฐฐา อันว่าลาซา
 มีเคราะห์หลวงจิงแท้ อันว่าราหูเข้าในตัวเคราะห์ใหญ่จิงแล้ว อันว่ายาบ่ต้องจืดเคืองฮ้อนพระยอด
 เมืองแท้แล้ว เจียมท่อนท้าวพระบาทของคักษัตริย์ยังไปขาด พรหมชาติทำมายังค้ำเมื่อลุน ยังจักมี
 ยาแก้วมวงคุณต่างประเทศ ยาที่บ่แก้พระองค์เจ้าจิงลิตี คับบ่ได้ยาที่ปมาบ่สวน จักเสียลาซา
 พระยอดเมือง

5/2 จิงแท้ ข้าจักผัดหมายไว้ถ้วนถึ 7 วัน คับบ่กินยาดีส่วนเสียพระองค์เจ้า แต่นั้นหมอก็ยอมมือ
 ไหว้ลาซาภูวนาถ กัมกราบไหว้ลาเจ้าลวงลง เมื่อนั้นพระบาทเจ้าเศร้าโคกโสเกา กัวจักมอรณา
 ตายจากเมืองสุญเศร้า พระจิงปากกล่าวด้านจาหมู่เสนา เขาจักหายาดีที่โหนดมาแก้ คับว่าโหรคิ้ว
 คนได้สิมาโผดเฮาเด คับว่าถ่าเขตเสียง 7 มือก็ส่วนตาย แท้แล้ว เมื่อนั้นเสนาพ้อมซุมกันคิดอยาก
 ปากบ่ได้ยินค้อยถั่งทวง แท้แล้ว แต่นั้นแสนเมืองไว้ลาซาภูวนาถ อันว่าหมอก่่าวท่วงทวยคิ้วหาก
 ลิตี พระเฮย อันว่าราชาเจ้าจอมเมืองยังบ่ขาด หากจักมีผู้ได้ยาแก้วส่งมาแท้แล้ว แต่นั้นเสนา
 พ้อมลาลงทุกหมู่ คินลู้ห้องเฮียนยาวแห่งตน แท้แล้ว แต่นั้นลาซาเจ้าทงธรรมเศร้าโคก ข้าวแล
 น้ำพระองค์เจ้าก็บ่เหลือว แลนา ยดติกาบั้น

6/1 พระยาเมืองเขาก่อน ตั้งแต่นี้เมื่อหน้าลิก่าวนาย ก่อนแล้ว บัดนี้ จักกล่าวถึงนายสะเกาค้า
 กำมหาเมืองใหญ่ก่อนแล้ว ท้าวก็ขายเคื่องค้ำหลายมือพ่านาน ก็จึงคิดฮ้ำอู้ปาแตกขายพลอย
 คับภูเอาไปขายบ่ควรจิงแท้ เหตุว่าชายกำฟ้าชินขาดอาภรณ์ ควรภูเอาเมื่อถวยพระยอดเมือง
 เป็นเจ้า ของเคื่องพ้อมผ้าผ่อนอาภรณ์ตามความมันฝากมาจิงแท้ ค้อมคิดแล้วเดินบ่าวซุม
 สะเกา เอาไหปาฮ้ำเมื่อมีฮ้ำเมื่อถึงห้องโงงหลวงภูวนาถ นบนอมไหว้จอมเจ้าพระยอดเมือง
 แต่นั้นนายสะเกาค้าเอาไหถวยบาท หากแมนปาแตกฮ้ายกำฟ้าชายฮ้ำฝากมา พระเฮยมันฝาก

แลกผ้าฝืนค่าสมไห ว่าอัน ตามแต่จอมหัวพระจิโผตทานชายไ้ อันว่าของกำพริ้าแม่่นปลาแดก
ปลาสะหมอ

6/2 นายสะเกายอถวยแก่พระองค์เป็นเจ้า แต่นั้นราชาเจ้าทงทำองอาจ พระบาทเจ้าด้านต่อฝูง
เขา อันว่าของกำพริ้าปลาแดกไหเดียว ดังนี้ สั้งเล่ามาถวยกุดังลือเป็นเจ้า อันว่าปุปาล้ากงจีนมี
มาก จึงนา เขาหากขายสู่มื่อปลาสะหมอแดกเค็ม แท้แล้ว แต่นั้นพระบาทด้านตามหมู่เสนา อันว่า
ชาวเมืองชาย แดกปาไ้ไ้นั้น แต่นั้นเสนาไหว้อยมื่อกัมขาบ อันว่าปลาแดกน้อยเมืองนี้ก็บมีพระ
เสย มีแต่ปลาแดกคนเค็งค้ำว ปาสวายบีกใหญ่อันว่าปลาแดกน้อยทำซื้อก็บมีพระเสย แต่นั้นพระ
บาทเจ้าจาต่อเสนา อันว่าตนโตเสนาเกิดโรคาฮ้อน ข้าวแล่น้ำบ่อยากหลายวันไ้แล้ว ให้ฮื่นเดินนาย
คัวฮิมเป็องเดียวนี้ จึงให้เขาฮีบปั้งปาแดกปลาสะหมอของชายพลอยดั่งลือดีฮ้าย แต่นั้นเสนาฮั้น
นายคัวฮื่อฮีบ

7/1 จงออกบั้งถวยเจ้ายอดเมือง เจ้าก็บายเอาน้ำกินล่องเบ็งลงฮอดทองพระยาเจ้าฮั้นชม
พระก็บายเอาน้ำกินล่องเบ็ง ลงฮอดทองพระยาเจ้าฮั้นชม พระก็บายกินฮ้ำคั้นลงแถมอีก
เลยเล่าสะสงเงื่อหายฮ้อนอยู่เย็น แท้แล้ว ก็บมีค้ำใช้หนาวคิงเลยสง พระบาทเจ้าหุมด้านตอบ
คุณ แท้แล้ว พระก็ฮินดีด้านนายสะเกายชมฮั้น พระจึงทานทอดให้ฮ้องพ้อมตอบคุณ อันนี้ฮ้อยให้
เจ้าผู้หาญเอามาหลายเสย อันว่าของชายพอยชิตค้อยเอาไปให้ ค้อมว่าพระกล่าวแล้วขุนแขกยอ
มือ ลากูธรต่วนลงมีฮ้ำ เมื่อนั้นราชาเจ้าพระยาหลวงคินิงมาก คืดค้อย ๆ ใจเจ้าฮ้ำคินิง อันนี้คุณ
หลวงแท้ชายพอยเอาฝาก มานั้น หากแม่่นยาฮีบแก้วคุณค้ำส่วนประมาณ แท้แล้ว ดูเลิศล้าปลา
แดกปลาสะหมอ กุบเสยฮิวังคอบคุณชายไ้ บัดนี้บุญเหลือล้น ชายพอยมาโพตกุแล้ว

7/2 อันว่าค้ำค้ำล้านยอให้ก็บสม แท้แล้ว ครวที่เอาลูกแก้วของกูไปฝาก ก็จึงสมค้ำแท้ปาล้าแห่ง
มัน แท้แล้ว เมื่อนั้นพระก็ทั้นนางแก้วเห้มมะลามายฮีบ นางบฮ้ำมาไหว้บาทค้ำ เมื่อนั้นพระบาทเจ้า
จาต่อเห็นมะลา สายใจเสยจงฟังเยอเจ้า บัดนี้ค้ำเคืองคั้นในทวงกั้นโคก ลูกเสย ขอแก้เจ้านาง
น้อยจงฟังพ้อเนอ อันว่าคุณโนเจ้าชายพอยมีมาก จึงแล้ว พ้อจักเอาแจ่มเจ้านางน้อยตอบคุณ
พ้อแล้ว เจ้าจงเมืออยู่สร้างนำฮ้อนชายพอยที่พุน คั้นว่าบุญนางมีหากลิขวางเมือหน้า เมื่อนั้น
นางคานน้อยนบบาทปาทา เอาแต่จอมหัวพระสิงโตลือฮินได้ อันว่าคุณโนเจ้าปิตตามีมาก คั้นว่าพะ
พ้อให้ฮั้นได้เมือใด พระเสย ค้อมว่าพะกล่าวแล้วนางนาคยอมือ ลากูมีพ้อตนเมือทอง เมื่อนั้นพะ
ยาหลวงตนพ้อ พระจึงฮื่อฮ้ำฮู้คุณแก้วสาตตะลิน ก็จึงนิรมิตสร้างกองใหญ่ทั้นที่

8/1 ภูมิพบแต่งแยงดีแล้ว เจ้าก็เอาของเข้าในกองทุกสิ่ง เครื่องทิพย์พ้อมมีฮั้นสูอัน มีทังหวาน
คาวพ้อมของกินทุกสิ่ง เลื่อแลผ้ามีพ้อมฮู้อัน มีทังพานเงินพ้อมพานค้ำหลายคู้ ทุกสิ่งพ้อมในฮั้น
สูอัน มีทังน้ำฮีบพ้อมคั้นที่ฮั้นปะเลิด พระก็เอาใส่ไว้ในฮั้นสูอัน แล้วพ้อแท้นั้น พระก็ดาดีแล้ว บอละ
บวนทุกสิ่ง พระจึงทั้นแจ่มเจ้านางน้อยฮีบมา พ้อเยอ แต่นั้นนางนาคน้อยเลยสั่งทาสี บัดนี้เฮาจัก

ลาหอคำเปาแปนเมืองบ้าน ค่อยอยู่ดีสายลมแก้วทาสาใส่ส่อง ภูเขย เขียมจักโกพวกเจ้าสาวใช้
สว่างเขียม ก่อนแล้ว ซ้อยสิลาจากเจ้าพี่น้อง เมื่อสั่งกำมะหาก่อนแล้ว เจ้าจงเนาภายหลังอยู่ดี
อยู่หม่อม แต่นั้นสาวสว่างไซ้ของเนตรไหลตก ข้าจักไปนำพะยอนนางกายพูน เจ้าลิปะไปไว้เพื่อข้า
ทั้งหลาย

8/2 ใช้สว่างเสียลือ ขอแก่เจ้าเอาซ้อยแล่นนำ แต่ท่อน เมื่อนั้นนางจาต่านคอมสาวใช้ว่า มันหาก
ไปบ่ได้นำเจ้าสิ่งใดนี้เด สัจเนาอยู่ห้องนำแม่มาตา นี้ท่อน คั้นว่าหลายปีเดือนลึค้อยคืนมาเขียม
แต่นั้นนางกล่าวแล้วแขนเล่าขอมือ ก็จึงพากันตบสุมทวงเลยให้ ค่อยไปตีเยอห่มมะลาน้อย
นางงามเจ้าเก่าเขียมเขย ให้เจ้าลุลาภได้บ่าท้าวฮูปงาม เจ้าเขย อย่าได้มีโทษต้องอันตายบังเบียด
ให้เจ้าสุขอยู่ห้องหอแก้วสำลาญแต่ท่อน ค้อมว่าพะกล่าวแล้วนางนาถยมมะนา นางก็จึงลาปาง
ทองดาวน์ลงมีซ่า นางก็เหลียวหลังเขียมปางทองเอ็นสั่ง เสียงอ่อนอ้วนนางน้อยค่อยจา ค่อยอยู่ดี
เยอหอนอนห้องเม็งคำทิพะอาด ภูเขย ผุงหมู่สูตมานั่งซังห้องห่มเขีน ค้อมว่านางสิ่งแล้วลง
จากหอนอน ลังวาลสบสอคิงคูละห้อย

9/1 ทำมะโลงพ้อมมณีสืบสอศ ก็หากงามเลิศล้ำนางเหล่าเก็งกันแท้แล้ว เมื่อนั้นนางก็ยัวละ
ยาดรย้ายลงจากหอนอน ถึงโงะหลวงพอดนประนมไว้ ค่อยไปตีเยอห่มมะลาน้อยเสินตาตนพ้อ
ภูเขย ให้เจ้าบุญมากสิ้นคนย้อยทั่วแดนพ้อเนอ ให้เจ้าลุลาภได้เสวยราชคองเมืองพ้อเนอ สายใจกุ
จงยืนยาวหมั่น ค้อมว่าพ้อสั่งแล้วนางนาถยขอมือ นางจึงขอมือทูลสั่งพระองค์ตนล้า ค่อยอยู่ดี
เยอปิดตาพ้อมมาตาพ้อมแม่เขียมเขย ให้ค่อยสุขอยู่ห้องนำท้าวสำลาญ แม่เนอ เจ้าจงเมื่ออยู่ซ้อน
นำอ่อนชายพอย ที่พูน ขอให้บุญนำชูอยู่ยืนถึงเต่าหลอนว่าบุญมิได้เสวยเมืองทงแท่น เมื่อใด
นั้น ให้เจ้าฮักไพรน้อยคนไซ้ให้ทาน แม่เนอ ให้เจ้าทำศีลสร้างคองบุญอย่าประมาทแม่เนอ อันว่า
ปาบฮ้ายนางเว้นก็อย่าทำ แม่เนอ อัน 1 หลอนว่าเวรมิต้องจำจนทุกขมอด

9/2 ให้เจ้าคิดฮอดฮู้คุณพ้อมแม่ตน แท้เนอ อัน 1 ให้เจ้าขอมือไหว อาถิถานภูมิโลก กับทังเทพดา
ต่านด้าวอินทร์เข้าซ้องชู แม่เนอ นางหากจักลุลาภได้โดยตั้งคำคณิงแม่แล้ว ก็จึงหายกังวลหากลิ
ขวางเมื่อหน้า ค้อมว่าแม่กล่าวแล้วนางนาถยขอมือ ยมมะนาไหลหลังลงฮ้าหน้า เมื่อนั้นอินตาเจ้า
ลงมาโดยฮีม ถึงแห่งห้องภายใต้ที่นาง ก็จึงเห็นกองเจ้ากวงจินดูใหญ่ ก็บ่ควรจึงเที่ยงแท้กองนี้
ใหญ่เกินเจ้าเฮย ควรที่ทำเนาน้อยพอดคนอุ้มแล่น ไปฝากเจ้านายคำจิงควร เจ้าเฮย เมื่อนั้นอินทร์
ก็นิรมิตให้ พอประมาณอุ้มแล่น อินทร์จิงชูแจ่มเจ้านางน้อยบ่ไล เมื่อนั้น ลาซาเจ้าพระยาหลวง
ตนพ้อ พะก็เดินปาวให้คนไซ้บ่บาน พะก็ยัวละยาดย้ายลงจากปากทอง เขาก็ห้ามเอากองดาวน์ไป
นำเจ้า พอดาวแล้วถึงสะเกาตีนท่า

10/1 ฮอดแห่งห้องสะเกาคำฝากกอง ก็บ่มีสังถมคณูปลาแตกมันแล้ว มีแต่นี้ไปให้ส่งมันแต่ท่อน
เมื่อนั้นนายสะเกากัมวันทาทุบบาท ตามแต่พระบาทเจ้าภูณาให้เยื้องใด พะเฮย อันว่าชายพอยผู้

เป็นคนทุกขมอด มันก็ขอข้าวน้ำซาวบ้านเพิ่นกินพะเฮย เมื่อนั้นลาซาเจ้าทวนเห็นหน้ามีมาก คืดฮ่าฮู้คณิงไว้บ่เผย พะก็ฮ่าเชื้องไว้ในใจบ่ไขออก อันว่ากองหน่วยนี้ไปให้ตอบคุณ ท่านเฮย ตามแต่มันตีหลิ่นพาสาทุกซ่ยาก มันท่อน ปาแตกมันก็่น้อยสมให้แต่กอง ท่านเฮย ค้อมว่าพะ กล่าวแล้วลาท่านนายสะเพา เถิงโงงหลวงอยู่เย็นมีฮ้อน ยดติกามันพยาเมืองเซาก่อนตั้งแต่นี้เมื่อ หน้าก่าวสะเพาก่อนแล้ว สาวผู้ตีเฮยฮ้ายก็คืด

10/2 ค้อย ๆ คณิงน้องบ่ลิมพีแล้ว บัดนี้จักกล่าวถึงนายสะเพาค้าเดินคนตกแต่ง ฮอดขวบมือดี แล้วเบิกไป ยัง ๆ ย้ายสะเพาเบิกตามลมผัน อันว่าซาวสะเพาค้ากำมะหยาเยออก ดีแก่ลมพัด ต้องผันผ่ายเฟ่นไป แล้วเยอ อันว่าซาววงจิ้นล้าเบ็งคูสลาย ๆ ยัง ๆ ย้ายกายเขตกงจิ้นพู้เยอ วาโยพัดใบกะโดงผันย้าย หลายพ่ามือน้อยนงฮามขึ้นใหม่ เขาก็มาฮับเจ้าของต่อนฝากไปนั้นนา พองได้ผ้าฝืนแผ่นสไบบาง ยอมवलวงมอบสาวเลยต่าน อันนี้ที่ฝากน้องยามค้ำอย่าลิมเฮียมเนอ สายคอบเฮยอย่าลิมคุณฮ้าย เมื่อนั้นสาวกล่าวต่านจาต่อฝูงชาย มีแต่ค้ำวาจาตัวเฮียมตายคู้ อันวาลางสาวได้กาสาตางแวนก็มี บางพองได้แหวนแก้วทั้งต่างชายค้ำ

11/1 เขาก็ยินดีได้ของเมืองต่างประเทศ ชมชื่นได้ของต่อนเถืองดี เจ้าจงไปหาน้องยามพอแลงนั้น เนอ นางก็ลิมคุณโนฝากมาน่าฮ้าย ค้อมว่าแล้วหัวอะเห่ยนั่นเนอ ก็จึงพากันหนีพากเมือง หาน้อง ยดติกาบั้นสาวฮามเซาก่อน ตั้งแต่นี้เมื่อหน้าลิก่าวบา ก่อนแล้ว สาวผู้ตีเฮย บัดนี้ จักกล่าวถึงบาดานท้าวชายพอยทุกซ่ยาก ก่อนแล้ว เขาก็กล่าวต่านว่านายค้ำต่าวคีน ว่าอัน แต่่นั้นชายพอยได้ยินค้ำเขากล่าว เขาก็บ่หยอกท้าวชายฮื้อทอโย แต่่นั้นมันบ่ซำไปแท้บ่าน แต่่นั้นนายสะเพาต่านชายพองทั้งฮ้อย เลยก่าวฮ้องชายฮื้อฮีบมา มิงจงมาเอาถ้อนของพยา เจ้าฝากมานั้น ปาแตกมิงไหนดั้นพะยาเจ้าให้กองแท้แล้ว ก็บ่มีสังให้อาภรณ์เขินขาดพะบาทเจ้า เอาให้แต่กองนี้แล้ว มิงจง

11/2 เอาไปท่อนตามใจดีต่อย จิงเทอญ ทุกค้ำเข้าตีหลิ่นอุ่นชะนอน แต่่นั้นบาก็ยอมมือไหว้นายสะ เพากัมขาบมือกอดอุ้มกองได้ค้วนเมื่อ ก็จึงเมื่อถึงห้องเฮินตนเนานั่ง มือกอดอุ้มกองขึ้นเล่าตี ท้าวก็วางเสียดแล้วกองหลวงปะเป่า มือโคฮ้ายวางไว้บ่ตี พอเมื่อหลายวันแล้วพายตีเตาะต่อย หลายพ่ามือนอดูค่านบ่ตี ท้าวก็วางเสียดแล้วกองหลวงปะเป่า มือโคฮ้ายวางไว้บ่ตี ท้าวก็เอาไปถ่มตีน ขึ้นได้ฮองย่ำ เถิงเมื่อแลงค้ำค้อย นอนแล้วบ่ตึง พอเมื่อเวลาค้ำแสงทองแจ้สูง ท้าวก็ลุกสว่าย หน้าพายซ่องเล่าไป เถิงวังกว้างวางเบ็ดลงจ่อม พอเมื่อแดดส่องแจ้ นางน้อยฮ่าคะนึ่ง นางก็แกะ ยังไม้กระดานกองเลยออกมาแล้ว นางก็ปุ่นแต่งตั้งพาช้าวสู่วันนั้นแล้ว อันว่าพานเงินพ้อมพาน ค้ำเสียนคู้ ทุกสิ่งพ้อมของค้ำเคื่องจิ้น ของหวานพ้อมของคาวทุกสิ่ง นางแต่งแล้วกับเข้าไปในกอง นางก็ฮัด

12/1 แจบไวยังแห่งกะดาน พอดคารเลยค่าแสงสุริย์เศร้า อันว่าอ้ายกำพริ้วแล้วล่ำคินมา ถึงเฮือนตนยึดคองหลังเยียม ก็จึงเห็นภาชเข้าเต็มเฮือนเดียวละคาด ทำวกำฟ้าเห็นแล้วเล่ากั แล้วว่าอันนี้จักว่าแมนไผแท้มาทำกรรมต่างสนนี้ จักว่าของใส่จวนมาให้เปือเมานั้นลือ กูบหลอนกินแท้เทือเมามอลขนาดจึงแล้ว จิตปวดบ้ำตายย่อนเปือสาร บ่อย่าแล้ว อันว่าของสิ่งนี้มีแต่ของพญาแท้แล้ว อันว่าของเสนาภักมีเหมือนนี้ค้อมว่าทำวกำแล้ว นอนนึ่งมีตั้ง พอดคารเลยสูงแสงใสแจ้ง ทำวกำพายยังช่องถือเบ็ดลงท่า ฮอดที่น้ำบ้ำทำวกำอมปาหั้นแล้ว ยดติกาบั้น

12/2 บาคานเซาก่อน ตั้งแต่ไปหน้ากำวนางก่อนแล้ว บัดนี้จักกล่าวถึงเหมล่าน้อยนางงามสมสะอาดก่อนแล้ว หวนว่าอ้ายกำฟ้าหนีแล้วออกมา นางก็มาแต่งไว้สมลิ่งภายหลัง พอดคารแล้วเลยเซาอยู่กอง บัดนี้พอเมื่อสุลียค้อยยามแลงไก่ค้ำค้ำเอย ทำวกำพายช่องเหี้ยนมาแท้ด้าวคิน ก็จึงมาถึงห้องเฮือนตนเยียมเบ็ง ก็จึงเห็นพาชัวตั้งเต็มไว้ดังหลัง อันนี้จักว่าเทพาไ้อินตาลงแต่งจึงลือ พระก็มาแต่งตั้งพาเข้าให้ทาน บ่อย่าแล้ว อันนี้คั้นแมนของพะยาแท้บมีคนเทียวแต่งกินนา หากแมนของท่านทำวควงฟ้าแต่งทานแท้แล้ว เทือนี้จักกลองกินข้าว ของทานอันประเสริฐ คันว่าของมันหากเมาเบ็งจวนตายแล้วบ่แห่ง แท้แล้ว คันว่าดับชาตินี้ขอเกิดเป็นพระยา

13/1 ขอให้เมียบแพงฐปงามชมช้อน อัน 1 ขอให้มฤทธิถ้ากว่าคนในโลก เฮานี้ ขอให้ได้ผาบแพคนฮ้ายข่มเหงเจ้าเฮย ค้อมว่าอัดทีฐานแล้วเลยกินเต็มอิม ทุกสิ่งพ้อมหวานลัมเคื่องคาร บรรวนแล้วเลยนอนนิทเน่ง พอเมื่อเด็กค้ำค้ายเล่าฝั้นฝั้นว่าได้กอดอุ้มไตค้ำอันประเลิด ฝั้นว่าเอาทอดไว้เทียมข้างส่องใส ค้อมว่าบาฝั้นแล้วแจ้งสูงสาวลาว ชายพอยลูกส่วยสียงหน้า บากคินใจไ้ค้ำฝั้นอันหลาก ทำวกำคิดค้อย ๆ คินไว้บ่ลิม อันนี้จักผกจบลี้หลอยจบลองดู คนใดมาแต่งแบงบมีฐู้ ค้อมว่าแล้วจะสืบลงเฮือน พอดคารกับต้าวคินมาลี้ก็จึงเอาผ้ากั้งบังตัวลืออยู่ แล้วค้อยชดเข้าคู้นอนบ้องบอกผาหั้นแล้ว แต่นั้นต้าว

13/2 ขึ้นพองายแดดเฮือมาแล้ว แสงส่องแจ้งเอาแก้วเฮือกอง เมื่อนั้นเหมรำน้อยคินใจมีมากหมายว่าอ้ายกำพริ้วหนีแล้วออกมา นางก็ยพาเข้ามาเฮินเยาะย่อง นางก็ปุนแต่งตั้งพาเข้ากวตดู เมื่อนั้นทำวกำฟ้าเจาะปองมองดู ก็จึงเห็นนางงามเลิศกะตาดูลั้น เมื่อนั้นทำวกำฟ้าคินถึงไ้ใจจักว่าเป็นเทวดา ลือว่าคนจริงแท้ค้อมว่าแล้วผุดออกดกุนนาง มือชอนฮัดจูบชองเอาอุ้ม เมื่อนั้นนางคานน้อยจาตอมอ้อยอิน เจ้าอยู่ฟ้าวกุมน้องป่อยวางก่อนทอน ชานี้เคยมาเป็นเมียบเจ้าสมภารมีมากจึงแล้ว ก็บมีคาคคิ้วหนิไ้ที่ไ้ไ้ไ้เอย ก็หากเป็นแต่โกศลสร้างบุญสานเคยฮ่วมกันแล้ว ขอแก่เจ้าววางน้องอย่ากุมพี่เฮย น้องนี้แมนลูกเจ้าพะยาใหญ่กงจัน แท้แล้ว พระก็เอาเฮียมมาตอบคุณโตเจ้า

14/1 พระก็เจ็บป่วยไข้แวนยั้งแสนถนัด อยู่แล้ว หมอยาในกรุงจีนป็นป่วนานแล้ว ก็บ่มีหลายแท้ไล่
 คาใช้ป่วย ก็หากหลายพ้อมื้อนานล้าก็บ่หายเจ้าเอย อันว่านายพ่อค้ากำฝ้ายเมืองเฮาเดินสะภา
 ไปฮอดกงจีนพุ้น ก็จึงยอยกให้ปลาแดกปลาสะหมอ อันว่าบาดานพระฝากไปวันนั้น
 เมื่อถวายปิดตาพระ พอเขาก็เอาจีบึงถวายเจ้าเล่ากินแท้แล้ว ก็จึงหายยังใช้เมาหัวเสยสว่าง
 ตาฮุ่งแจ้งมีนได้เล่าหาย เจ้าเฮย พระก็เห็นคุณเจ้าเอาเฮียมมาฝากจึ่งแล้ว เจ้าจงกินข้าวน้ำวาง
 น่องอย่ากุมแต่ท่อน เมื่อนั้นท้าวกำพร้าวางอ่อนนางงาม จาเสียงใสต่อนางจิจ้อย พี่ก็คิดว่าน่องนี้
 เดินหนห้องหลังพอยพัดพากพินา พี่กลัวแต่น่องจিনিพากข้างตัวอ้ายก็จิงกุม น่องเอย เมื่อนั้น
 นางนาตน้อยจาม่วน

14/2 เสียงใส ข้อยหากเนาในกองที่พะอวนตีหลัน น่องนี้ชื่อเหมลนน้อยลูกอ่อนจอมเมือง แท้แล้ว
 พระจิงเอามาเป็นเมียบาเพื่อบุญเหลือสร้าง เมื่อนั้นนางก็ยกภาข้าวพากันตอมพ่าง กินข้าวแล้ว
 ทะไลล้างส่วยสี นางนาถน้อยแล้วแต่งปูนแปง เอาจักรคำสั่งบาทังผ้า แล้วเอาข้าวหมิ่นโถมสี
 เหยาะย่อง จันมันติดกินเสนสมคู้ ทังเล่าสบสอดเสื่อผืนอาจทังแหวน ทำมะโง่งสวบสอดมือสบ
 ก้อย หากดูงามล้าล้างสีเสมอภาคกันแล้วก็หากคาดแต่ฟ้าอินทร์เจ้าปอนลงแท้แล้ว เมื่อนั้นเหมมะ
 ลาน้องจาผัวฮ้อยอื่น อันว่าของที่ปมีบ่ใช้ฮาสร้างแต่หลังแท้แล้ว น่องก็เอามาพ้อมชั่งอยู่ในกอง
 หั้นแล้ว อยาได้แก้วงสังยากแคนเมื่อหน้า เมื่อนั้นสุริโยค้อยยามแลงใกล้ค้ำมาแล้ว มัวมีดเสย
 แสงคร้ำชุ่มเย็น เมื่อนั้นเหมลนน้อยปูนแปงตกแต่ง

15/1 กินข้าวแล้วสองน้อยเล่านอน ท้าวก็เข้าแทบใกล้นางน้อยเทียมอก ก็ชมเซยหาสู่อันเลยแล้ว
 เถิงเมื่อเด็ก ๆ ขอนลมวอนหนาวหนาวมาแล้ว เหมยยาดย้อยฮำไม้กิงใบ พังอินชิววิวฮ้องคือโก
 สูดยั้งจิงนอ ได้ยินเปิดปองฮ้องปายไม้ส่งเสียงพุ้นเยอ อันว่าบาบุญน้อยมีใจจิตพะจอด ท้าวก็พื่อ
 ฟ้าตุ้มเอาน้องฮ่วมเสยง พอเมื่อเพลล้าแสงทองพันพุง มาแล้ว สีสะอาตน้อยสองเจ้าตื่นตน
 เจ้าก็ลุกสว่ายหน้าม่วนปากสีฟัน แล้วจิงบายขันสลาหมากปูนมาเคี้ยว แล้วจิงฮัดตุ่วไ่วสองศรี
 กษัตริย์อยู่ สองแจ่มเจ้านอนลี้บ่ติง ยดติกาบั้นบาบุญเซาก่อน ตั้งแต่เมื่อหน้ากล่าวหาเศษฐี
 ก่อนแล้ว บัดนี้จักได้กล่าวถึงข้ามหาเศษฐีคู่ชายพอย ก่อนแล้ว มันก็บายเอาเบ็ดฮีมมามีฮ้ำ
 ก็จิงเถิงแห่งห้องเฮือน

15/2 อ่อนชายพอย มันก็ปากก่าวเอ็นหาท้าวก็บ่ติง โอนอสหายเอยโตก็เป็นสังแท้มาเอ็นดักอยู่
 สันนี้ ตุ๊กฮัดแจบไ่วตูบน้อยบ่ไซนี้เด ชายพอยด้านหาเศษฐีค้ำลาย โตจิงไปก่อนท่อนเฮาบ่สำบาย
 เพื่อนเอย เมื่อนั้นข้ามหาเศษฐีได้ยินค้ำสหายกล่าว มันเล่าฟ้าวไปแท้ผู้เดียว ค้นว่ามันค้ำค้อย
 มันต่าวคืนมา เถิงชายพอยขึ้นเมื่อหลังเยียม สหายเอย โตก็หนาวคิงใช้เมาหัวยังบ่ส่วง แท้ลือ
 จักว่าพยาธิฮ้ายถลอนเนื้อเยืองโต นั้นเด แต่นั้นมันก็ไซตูขึ้นเมื่อดูหลังล้า ก็จิงเห็นอ่อนน้อยเทียม
 ข้างนั่งเสยง มันก็ตบอโกไ้อोनอสหายเสยงวอเอย โตเล่าไปซอกได้เมียน้อยฮูปงาม นี้เด โตก็บุญมี

ได้เมียงามเทียบพ่าง ไผ่ผู้ได้นางนี้ก็ว่าบุญ เจ้าเฮย อันว่าแต่ก่อนก็ทุกขมอดเหม็นกัน ก็นำพอยเล่ามีเมียแพงฮูปงามปานแต่มี

16/1 แต่นั้นชายพอยด้าน จาละจาคำม่วน สหายเออย เมียนี้ลงแต่ฟ้า แนนเกี่ยวกอดมา พี่เฮยโตอย่าหมองใจถ้อนบุญหลายเคยคาด มานั้น หากจักถูกลากได้เมียช้อนหากจิมี่ พี่เฮย ค้อมว่าแล้วลาพากหนีเมื่อ เถิงเฮือนตนอยู่เย็นมีฮ้อน บัดนี้มันก็ไปทูลไหว้เศรษฐีหลวงตนพ่อ ข้าพระบาทเห็นอ่อนน้อย นางนั้นฮูปงามแท้แล้ว พ่อเฮย นางนั้นเป็นเมียท้าวชายพอยทุกขมอด ก็หากงานเลิศล้ำ ไผ่บ่ออาจุปนปานได้แล้ว อันว่าชายพอยนั้นเป็นเพื่อนหากิน พ่อเฮย มันก็มีเมียงามตั้งอินทร์แปงไว้ อันว่าคาวหลังข้าเที่ยวไปทุกค่ำ ก็บ่เห็นอ่อนน้อย นางนั้นฮ่อมพระองค์ เจ้าเฮย ข้าก็ไปวันนี้เห็นนางน้อยอยู่ นางนั้นลงแต่ฟ้ามาเข้าอยู่น่า มันก็ไปเที่ยวหลั่น หนแห่งทางใต้ พระเฮยมันก็ 16/2 นอนในเฮือนก่อนมวงในห้อง อันว่าปางก่อนก็ ผ่าขาดผืนเดียว พระเฮย เดียวนี้มันก็มีสังวาลแผ่นคำทังเป็อง เมื่อนั้นมหาเศรษฐีเจ้า ผายคำกอยก่าว ก็หากบุญเที่ยงแท้มันสร้างแต่หลังแท้แล้ว ก็หากตามทีถ้อน บุญนั้นมันเคยขาด มานั้น ก็หากบุญคาดได้นางฟ้าช่างมัน หั้นถ้อนแต่นั้น คุณานล้ำลือชาแซงซ่า เขาว่าอ้ายกำฟ้าบุญล้ำส่วนประมาณ มันก็บุญมิได้นางงามน้อยหนุ่ม เขาก็ไปล่าเหยื่อมนางนั้นบ่อยากหนี แท้แล้ว นับแต่ชายพอยได้นางงามเทียบพ่าง เบ็ดบ่ต้องทังซ้องก็บ่พาย ก็หากดูชะยมแท้ เนากินอยู่ห่าง อันว่าของทีปเจ้านางน้อยกินแล้วเกิดมา เจ้าเฮยยตติกาบั้นบาดานเซาก่อน สาวผู้ดีเฮย พี่ก็ไป

17/1 อาบน้ำมาแล้วจึงค้อยเขียน บัดนี้จักก่าวเถิงเศรษฐีเจ้า คาเมบ้านนอก ก่อนแล้ว มันก็ขึ้นขาบไหว้ทูลเจ้ก่าวกอน บัดนี้ชายพอยไฮ้อยู่คาเมบ้านนอก พายพุ่น มันก็บุญมากล้น ได้นางฟ้าอยู่แฝง พระเฮย ก็หากดูงามล้ำ เหลือยิ่งในโลก เฮานี้ บัดแต่ในลุ่มฟ้า ปีมี่ปุนปานเปรียบ ได้แล้ว เมื่อนั้นลาซาเจ้ากำมหาดนิงมาก คืดค้อย ๆ คนิงไว้บ่ลิม แท้แล้ว เมื่อนั้นพระก็จำฝูงเข้าไปดูหลังล้ำ จึงเทอญ เขาว่าอ้ายกำฟ้าเมียบช้อนฮูปงาม ว่าอัน สูงจงไปล่าเหยื่อตามความเขากล่าว จึงเทอญ ค้นว่างามเที่ยงแท้สุฟ้าวฮีบมา นั้นเทอญ เมื่อนั้นเขาก็เห็นนางแก้ว กษัตริ์งามยิ่ง

17/2 จึงแล้ว เหมือนดั่งเขากล่าวว่ามีแท้เที่ยงจริง แท้นอ ค้อมว่าแล้วกับฮีบคืนมา เฮวพลันเถิงฮอดเมืองมีซ้า ก็จึงเมื่อทูลไหว้ลาซากัมขาม นบมอบนิวทูลเจ้ก่าวกอน พระบาทไปล่าเหยื่อถึงบ่อนชายพอย ที่พุ่น ก็จึงเห็นนางงามเก็งอินทร์แปงบั้น อันว่าโสมฮูปน้อยงามเก็งอินทร์เขียนแท้แล้ว ก็หากมีคำจึงตั้งเขาทูลเจ้า อันแต่ในห้องกำมหาเมืองมิ่ง เฮานี้ ก็บ่ปานแจ่มเจ้านางน้อยท่องปุน เจ้าเฮย ข้าก็แลเห็นน้อยกดีใจอ่อน ไปนั้น เป็นที่ฮักปวดดินตามน้อยผู้คน พระเฮย ค้อมว่าเขาก่าวแล้ว พระบาทเจ้าเลยขึ้นชมบาน ชั่ว ๆ เสียงค้อยจาจงด่าน สูงจันทนขุนข้าเสนาทุกหมู่ มาให้พ้อมวันหน้าอย่างนาน เทียวเทอญ เมื่อนั้นข้าช่วงใช้เฮวฮีบพลันเป็อง ทนเสนา

18/1 หมู่พญาทั้งค้าย เขาก็โดยคำเจ้ามวลงมาทุกหมู่ ฮอดแห่งห้องสวนกว้างนั้นเนื่องเท่าทั่ว เขาก็
 ชุมกันพร้อมเมื่อทูลพระบาท ก็มขามไหว้ทูลเจ้ากล่าววกลอน บัดนี้เหนือหัวเจ้า คุณหลวงเหลือ
 มาก พระบาทเจ้าเคืองแค้นอย่างใด พระเฮย เมื่อนั้นพระบาทตำนนำท่านเสนา หมายคำควรต่อ
 ขุนทั้งฮ้อย บัดนี้ดินพงเข้าในตาเฮาพระบาท ขอให้เจ้าพี่น้องเฮาสวายเสียแต่ถ้อน คั้นว่าแก้วฮอด
 ฟ้างามเก็งอินทร์เขียนนั้นนา เนาอยู่เฮือนชายพอยนอกเมืองพายพูน ปกกลัวเสนาเจ้าทั้งหลายคิ
 ดช้อย เอาทอน ออย่าอยู่ซ้ามฉนิแก้วลิหม่มหมอง ท่ายเฮย ค้อมว่าพะสั่งแล้วขุนเล็กกลาง
 ถึงศาลาหลวงนั่งเมืองมวลงพ้อม เมื่อนั้นขุนก็ชุมกันแล้วทั้งหลายทุกหมู่อันนี้ ลือว่า

18/2 เมียเพื่อนแท้แก้วย่านบาปเวรเจ้าเฮย อันนี้ผิดฮืดแท้กลัวบาปปาบั้ง ย้านแต่เป็นเวราคอบเฮา
 ภายหน้า เมื่อกว่าเฮาบโดยคำเจ้ากั้วพะองค์กั้วโกด เพื่อนบ่เลี้ยงเฮาฮ้ายมอดชิวัง แท้แล้ว เฮาจัก
 ปุนปองตั้งสันใดชิดวรชอบเจ้าเฮย เฮาจักทำมันให้ความดีเสียก่อน ควรตาย คำปากเฮาค่อยน้อม
 ขอฮื้อไถเอาท่านเฮย คั้นว่ามันบ่ยอมคั้นนั้น หาเมียไปเปียนเอาทอน บ่ได้ใช้สาวใช้แห่งเฮาเจ้าเฮย
 เมื่อนั้นขุนก็จับคนใช้ ไปทันชายขมอด มาอย่าซ้าวันนี้ฮีบปลัน ว่าเนอ แต่่นั้นนายคนใช้กลางแวน
 ฮีบ ลิกขึ้นมาแถมแฉ้แล่นเปือง เมื่อนั้นนายคนใช้ไปถึงทุกขมอด ก็จึงเห็นอ่อนน่อยใจสะบั้น
 อ่อนนำ แท้แล้ว เมื่อนั้นนายคนใช้ฮืดตุนมีมาก นางก็ปากจ้อย ๆ

19/1 พอหน้าฮืดูแท้นอ เพื่อว่านางจิดได้พากคู่แก้วหนีจากชายพอยแลนอ ไปอยู่น้ำลาซาพระยฮอด
 เมืองไกลท้าว ค้อมว่าแล้วนบบอกชายพอย เอาความข่มเหงบอกบาคนใช้ เดียวนี้ลาซาเจ้า
 พยาหลวงทันฮีบ ว่าให้ท้าวกำฟ้าเมื่อแผยฮอดเมือง ว่าอัน เพื่อนก็ปะสงค์นางแก้วมะเหลสีเมียมึง
 มันอย่าอยู่ซ้าวันนี้ฮีบปลันเทียวเทอญ ค้อมว่าเขากล่าวแล้วคินฮีบมีน่าน ถึงลาซากาบกอนค้อย
 ไหว้ ขะพะบาทไปถึงน่อยชายพอยทุกขมอด บอกก่าวแล้วฝุงซ้าฮีบมาพะเฮย มักก็โดยคำเจ้าบ่
 ชัดชินอาชญได้แล้ว มีฮื้อนเข้าวันหน้าจึงจิมว่าอัน ยดติกาบ้านชาวเมืองเขาก่อนสาวผู้ดีเอย หมด
 บทนี้จาไปบทใหม่ บทเก่าไว้ถวยให้ที่ควรก่อนแล้ว

19/2 บัดนี้จักกล่าวถึงบาดานท้าว ทั้งนางน่อยอ่อนก่อนแล้ว ซ้าก็ชด ๆ น้ำต้ายอยยาวลง เดียวนี้
 เพื่อนจักเอาเฮียมไปฆ่าเสียสวงมรณาตจึงแล้ว เหมือนจิดเอาแจ่มเจ้านางน่อยด่วนหนีแท้แล้ว เจ้า
 จงเมื่ออยู่ห้องผาสาทคอมพยาที่พูน พี่จักเดินไปตายปะเทศไผดงกว้าง อยู่ดีเยอกุมมะสิน้อยเมีย
 ขวัญของมึงเฮียมเอย พี่ลิหนีจากน้องคินนี้พากไปก่อนแล้ว เมื่อนั้นกษัตริย์น่อยนงค์เยาว์ยังแอ้ว
 เจ้าอย่าย่านเนาว์น่อยไปเจ้าเอย เพื่อนบ่มีสอนฆ่าคนดีตายเปาเป็นนา บ่ไซ้โทดลักฆ่าคนแท้บ่
 ท่อนตายเจ้าเอย แต่่นั้นท้าวกำฟ้ายังลมจาหนี ซ้าก็กั้วลาซาฆ่าเสียจึงแท้ คั้นว่าคนอยู่นี้เขาลิด่วน
 มา แล้วพี่จักลานงแพงพากไปคินนี้ เจ้าค้อยอยู่ดีเยอบุตรีน่อย เหมะลาเจ้าพี่แพงเอย พี่ก็อยู่บ่
 ได้กั้วย่านมอดชิวังน่อยเอย เมื่อนั้นนางก็เลื่อน ๆ น้ำตาหลังไหลตก กัมพายเซ็ดดูบตายน้อย โอนอ

20/1 เป็นแต่กรรมเวรต้องผัวชวีญพาคุไปนั้น ทุกแห่งข้าค่างาข้าพัดตีม แลนอ เหลือใจภูพัด พอยผัวแก้ว เจ้าค่อยไปเยอผัวชวีญแก้วเสมอดาตนพีแพงเอย ให้เจ้าลูลากได้ดวงแก้วประเสริฐ แต่ท่อน เมื่อนั้นนางก็ขายแหวนให้อำมรงค์สบอด ทั้งแผ่นผ้าผืนกว้างชายดำ นางก็ยกเอาให้ผัว มิ่งเอาไป เจ้าอยากกลัวเงงสังบตายจึงแท้ ยังจักคืนมาสร้างมิ่งกามหาเสวยราช เจ้าอย่าคิดคั่ง แค้นเคืองโคกโคกกาเจ้าเฮย ค้อมว่านางสังแล้วชมจวบจอมชวีญ สองชมซ้อนซอนคอเอื่อมไหล่ หน้าต่อหน้าชมซ้อนเชิดซอน สองชม ๆ คับคาเลยแล้ว พอเมื่อตีก ๆ ซ้อนอรซอนใกล้ข้อมมาแล้ว อ้ายก็พากลางน่องนางะแพง ค่อยอยู่ดีเยอบุดตีน้อยสายใจเมียมิ่งกุเฮย พี่ก็อยู่ไปได้กล้วย่านทาน กะทำแท้แล้ว

20/2 แม่นว่าพระบาทเจ้าบ่ช่ายยังอยู่เป็นคนก็ดี พี่หากเห็นนางงามหลังล่าดูตายดู พี่ก็เจ็บไปแค้น แหนงตายตีก่อนนางเฮย พี่ลีเข้าป่าไม้ไปหน้าป่าหนา พี่จักทานคิงให้เสือกินเมี้ยนคาบ ตายให้ แล้วเมื่อฟ้าสู่สวรรคเจ้าเฮย แต่นั้นท้าวก็ยวระยาตย่ายลงจากเคหังบาดาญเหลือวหลังคืนสังนาง คำเพี้ยน ค่อยอยู่ดีเยอโสมเสลาสร้อยกัลยาเมียมิ่งกุเฮย เจ้าจงเมื่ออยู่สร้างโงกกว้างห่มพยาพี ท่อน เจ้าจักได้นั่งสร้างเป็นเอกเทวีที่พูน ค้นว่าบุญเสียมหลายบ่ตายลิมาเยียม นางอย่าลิมเสีย ซ้อยชายพอยผัวเก่า อวนเฮยอย่าได้เฮ็ดเบิกเบยเงงหน้าบ่ดูแต่ท่อน ค้อมว่าท้าวสังแล้วนางนาถ สะออนใจ ยมนาไหลหยาดไปนำท้าว เจ้าค่อยไปดีเยอบุญกองแก้วเสียดาหลงที่เกิดเสียมเอย ขอให้อินทร์ซุซ้อยให้ของแก้วประเสริฐดี แต่ท่อน เมื่อนั้น

21/1 ท้าวก็เดินถึงห้องอรัญญาในป่า ท้าวกำฟ้าไปหน้าหนองหวาง ถึงสถานห้องหิมพานต์โพยะ มาต พระบาทท้าวใจน้อยหงวมเหงา ก็จึงคิดสอดน่องน้อยอ่อนเหมมะลา บาดาญคิดสอดนางยิน หม่อม ยดตีกาบันบาดาญเซาก่อนแล้วท่อนนี้ถวยไ้ที่ควรก่อนแล้ว สาวผู้ตีเฮย บัดนี้จักกล่าวถึง นายคนใช้ กำมะหากับฮีบมาแล้ว ก็บ่เห็นท่านผู้ชายไ้ที่นั่งเสือง เมื่อนั้นนายคนใช้ถามนางน้อย นาด อันว่าอ้ายกำฟ้าไปแท้ที่ใดนั้นเด เมื่อนั้นกษัตริย์น้อยชานคำฮีบพาก อันว่าท้าวกำฟ้าหนีแท้ แต่วันวานนี้ ค้อมว่าแล้วเชิญอ่อนมีน่าน เจ้าจงเมื่ออยู่สร้างเป็นเอกเทวี นำลาซาพะยอดเมือง เป็นเจ้า เจ้าจงเมื่ออยู่สร้างพาสารทอมพะยา ที่พูน อันว่าเฮือนชายพอยตูปตอง

21/2 แกมหญ้า มันทบมีสังแท้ในเฮือนทุกชยัก ทุกชค้ำเข้าขอข้าวเพื่อนกินแท้แล้ว มันทบต้องตอย ผ้าผืนเดียวเก่าชอดนางเฮย ให้เจ้าเมื่ออยู่ห้องพาสาทเสาสสูง ที่พูน เจ้าจงทงคำสุขสำราญมีฮ้อน เมื่อนั้นเขาก็เอานางน้อยกัลยาเมื่อฮีบ มีอกอดกุ่มเอาน้อยฮีบเมื่อ นางก็ฮิด ๆ กั้นองเนตรตก สองตา ตนถุมแถวไหลย้อย เขาก็เอานางน้อยเมื่อถึงเมืองใหญ่ ฮอดแห่งห้องสนามกว้างค้อยปง เมื่อนั้นขุนก็เมื่อทูลไหว้ลาซากัมชาบ บัดนี้ข้าพระบาทไ้ไ้ยังชะม่อมคุณหลวงพระเฮย ข้าก็เอานางมาฮอดสนามภายพี ตามลาซาเจ้าตรัสพระองค์บ่นบอก เขาฆ่าอาโดยอดเจ้า พูนนี้ก็แต่ง

ตามพระเฮย อันว่าชายผู้ผัวนางน้อยนาถกายพูน มั่นก็ลักลอบดั้นหนีแท้เมื่อคืนนี้แล้ว จักว่าไปทางใต้ก็บ่หวนเห็นได้ เมื่อนั้นลาซาเจ้ามีใจชมชื่น ปากกล่าวด่าอันหัวแล้ว

22/1 จึงจา มั่นจักหนีไปกำทางใต้ตามช่างมันท่อน แนมท้อได้นาถน้อยมาแท้ก็หากดีแท้แล้ว แต่นั้นลาซาเจ้าเดินขุนตกแต่ง ให้ท่านแหนแห่เจ้านางน้อยสู่หอ กับนางสนมพ้อมเทวีนางเอก ไปพำพ้อมแหนแห่นางน้อยสู่โงเจ้าเฮย อันหนึ่งเดินปาวให้เขาแต่งเดาตา ทั้งพาขวัญสู่อันมวลงพ้อม ค้อมว่าพะลั้งแล้วขุนเล็กกลาง ถึงสนามหลวงแต่งแปงเลยแล้ว เมื่อนั้นขุนก็เชิญนางน้อย ขึ้นนั่งเตียงคำ ให้ละบำเขาเสพกองทั้งซ้อง ผุ่งหมู่ นางสนมพ้อมนำนางแหนแห่ นางเอกต้นอวน หน้าก่อนนาง หลังดูมาบ ๆ เหลือมนางนาถสาวสนม ก็หากดูเหลือหลายหมู่ นางดูละห้อย เมื่อนั้นทั้งเมืองคุ่มไหลมาเตยระดาษ เขาก็มาล่ำเยียมนางน้อยต่างเมือง ก็หากดูเหลืออันอิงชาย

22/2 น้อยใหญ่ เขาก็มาล่ำเยียมดูน้อยสู่คนมากแล้ว แต่นั้นผุ่งหมู่ นางชายเชื้อเหลือยวเห็น นางนาถ คืดคั่งคั้นดอมน้อยสู่คนมากแล้ว โอนอ เจ้าผู้ค้ำชาวบ้านเมืองสวรรค์ลงเกิดแพงเฮย ซ้อยก็คืดอยากชมก้อมกึ่งตายแล้วบ่แหนดอกนา ค้อมว่าแล้วเหลือยวเหลือดหาสาว มือบายโจอม กอดคอกชมแก้ม อันนี้พีกอดน้องชมกิ้นตามนางดอกนา พอให้หายโลคาส่วงกะสันเสียฮ้อน เมื่อนั้นเขาก็เอนางคืนผาสารทหอคำ เขาก็เอนางงามเทียมพาเฮียงพ้อม เมื่อนั้นพามมะนาเข้า ถวยพรน้อยอ่อน ให้เจ้ายืนอิงล้าพันเข้าหมื่นปี แต่นั้นขวัญนางน้อยบุตรดีผู้ปะเลิดเฮียมเอย ให้เจ้า มาอยู่สร้างโงกว้างพะยอดเมืองพีเยอ อันหนึ่งขวัญอยู่ค้ำนำอ่อนชายพอยก็ดี ให้เจ้าพากันมา อยู่คิงนางน้อย เจ้าจงเนาในห้องหอคำชมชื่น ให้เจ้ายืนอิงล้าถึงล้อยค้อยอยู่ดี

23/1 พี่เนอ บัดนี้ถวยพรพามมะณาลาเล็ก ผุ่งหมู่เสนตพ้อมลาเจ้าเล็กเมื่อ เมื่อนั้นลาซาเจ้าปุ นแปง ตกแต่ง พะจึงเอาอ่อนน้อยเป็นเอกมะเหลสี ก็จึงเอาเทวีลงเป็นภายซ้าย แต่นั้นเศรฐ์น้อย เหงาอยู่หอปาง นางคาญคืดฮอดบาช้ายไฮ้ โอนอปานนี้ผัวแก่นแก้วก้อยู่ทางไต้นั้นเด เจ้าก็เดิน ลงดอนผู้เดียวโกน่อง ขอให้เทวะดาเจ้าอินทร์พรหมซุซ้อย ออย่าให้พบอันฮ้ายซุเจ้าอย่าไลแต่ทอน ค้อมว่านางกล่าวแล้วย้อยยังยมนา ตาดำแดงฮ้ำไฮหาท้าว บัดนี้สุริยค้อยยามแลงใกล้ค้ำมาแล้ว เขาก็ยอช้วนนำถวยน้อยนาถแพง นางก็บายเอาเข้าโภชนั่งปั้นเหนียง นางก็กินบ่ได้คาคั้นถั่งทวง แท้แล้ว นางค้อยพากันเมี้ยนจันท์โกล้างล้วย ผุ่งหมู่สาวชวงไซ้เขาเมี้ยนสู่อัน

23/2 พอเมื่อตะวันเข้าหมันต์มัวมืด พระบาทท้าวคิงน้อยสิ้นสาย พระก็ผายคิงเข้าหานางน้อย อ่อน พระก็เทียมบ่ได้คิงฮ้อนลวดประมาณ อันว่าคิงตัวท้าวดำแดงเป็นเหลือด พระก็เทียมบ่ได้ เหมือนใช้แปงแปวแท้แล้ว เพื่อบว่าพยาบายไปใจโลบุญตุ้ม่า ก็บ่ได้คิงฮ้อนคั้งไฟแท้แล้ว พอแต่เอานางไว้ในหอปางบ่ได้ฮวมเฮียงแล้ว พอแต่แลล่ำเยียมนางน้อยเปาตายแท้หนา เมื่อนั้นลาซาเจ้ายืน กะสันอกลั่น คืดอยากชมก้อมกึ่งนางน้อยสิ้นสาย เจ้าเฮย เพื่อบว่าเตโชท้าวชายพอยบุญมาก เทพดาด่านด้าวฮักชาน้อยบ่ไล ก็จึงเอาอายฮ้อนอับบายทั้ง 4 มาแวดล้อมนางน้อยสู่ภายเจ้าเฮย

ก็หากหลายวันแล้วพยาแลดูเป่า ก็หากใ้บ่ได้บุญน้อยมากหลายเจ้าเฮย พอแต่เอามาไ้เป็น เมียหลังล่า ใ้บ่ได้พอลิ่งล่าดูเจ้าเฮย แต่นั้นลาซาเจ้าถามนางงถ่าว

24/1 อันว่าคิงแจ่มเจ้าสังลี้ฮั่นตั้งไฟนี้เด แต่นั้นนางคานน้อยผายค้ำบบอก อันนี้ตั้งหากเป็นนำ ซ้อย ผัวขวัญบ่ได้ขาดจิงแล้ว ท้าวหากลักลอบตั้นหนีฟ้าวบ่มันเจ้าเฮย คันอยากใ้คิงหายฮ้อน ไปหาบามาขาดก่อนท้อน พอใ้ชายถวยชอยดอกไม้ทางท้าวคิงซาจิงสิเย็นพะเฮย เมื่อนั้นพะกั ทั้นเอาข้าเสนามาฮีบ ใ้ท่านเดินไฟน้อยไปชอกท้าวชายไฮ้อย่านานเจ้าเฮย ใ้ท่านหาเอา ได้มาเสาเฮวฮีบ อย่าอยู่ซ้าวันหน้าอย่า่านานท่านเฮย ค้อมว่าพะสังแล้วเสเนตลาลง เถิงเฮือนขุน ป่าวพลมีซ้า สูงงไปหาท้าวชายพอยทุกขมอด มาใ้ใ้ได้วันนี้ฮีบ พลัน เขาก็พากันมาหาชอกบา ชายไฮ้ เขาก็พากันเข้าตงตอนตั้นป่า บางพ่องไปชอกบ้าน

24/2 หาแล้วซู่ภายหั้นแล้ว บางพ่องเข้าในตงเอิ้นถูกก็มี บางพ่องเข้าโกนไม้ชอกหากก็มี พอใ้ให้มี กัดหน้า ฮู้ตั้งเป็นปึง เขาก็หาบ่ได้คินเข้าสูเมือง เมื่อนั้นผุงสาวเชื้อเฮลียวเห็นดั่งหวาก สวาก็อะ เหยฮ้องหัวจิ้นว่างามแท้นอ เจ้าก็ไปเที่ยวหลิ่นในป่าสาวชมพีลือ อันว่าหูตางามคือตั้งผีสงเลื้อ ค้อมว่าสาวก่าแล้วมันเคียดคุงใจ มันก็ฟุง ๆ จาด่าสาวสวนบ้อย ฮีเลื้อขบเคี้ยวชายโถงฮัดกอด มึงเลย มึงก็มากล่าวต่าน หมิ่นใ้ตี้มซัง ว่าลือ แต่นั้นเขาก็เมื่อทูลไหวเสนาชุดลาด ผุงเข้าไปชอก ท้าวชายไฮ้ก็บ่เห็นเจ้าเฮย เมื่อนั้นขุนก็เมื่อทูลไหวลาซากัมขาบพระบาทไหวจอมเจ้าพระยอด เมืองพะเฮย ซ้าก็บอกไฟพ้อมผุงหมู่ชาวเมือง เดินพลหาชอกบาชายไฮ้ ก็บ่เห็นมันแท้ทางได้ ถามถี้ ผุงหมู่คาเมบ้านนิคมชาวเทศ

25/1 ถามถี้ถวนไปแท้ซู่เฮือนพะเฮย ก็บ่เห็นท่านท้าวชายพอยเดินออก ผุงหมู่บ้านใหญ่่น้อยหา เลียงซู่ภายพะเฮย แต่นั้นลาซาเจ้าพยาหลวงต่านก่าว คันทหาว่าบ่ได้ก็ตามถ้อนซ่างมันท่านเฮย ตามแต่มันตายเมี้ยนทังได้ก็ตามซ่างมันถ้อน คันทหาว่าบ่ได้ค้ำแล้วบ่คินิงท่านเฮย ค้อมว่าพะก่าว แล้วเสเนตลาลง ภูมีคิตคังทวงคาแค้น พอเมื่อหลายวันได้ นางงามเหงาหงวม จิตทะจอดท้าว นางน้อยหงวมเหงา อันหนึ่งโดนนานล้าคิงแพงเหลืออง หล่าเข้าบ่น้ำวางไว้บ่กิน โปะว่าคิตโคก เคร้าคินึงฮอดผัวขวัญ หลายวันคินพะยอตนางยินหม่อม โอนอปานนี้ผัวมึงแก้วเนาอยู่ทางไ้นี้เด จักว่าตายเป็นผีที่ใ้ใ้มีฮู้ ลือว่าเป็นคนแท้เนาตงยังอยู่จิงลือ ขอใ้เทพแก่นไ้คองฟ้าชอยซู่ แต่ท้อน โอนอปาน

25/2 นี้ท้าวก็อยู่ป่าหญ้าในเถื่อนแกมกวงแลนอ อันว่าสายใจภูพากพอยไ้อ้าย โอนอ เจ้าหาก นอนฮ่มไม้ในป่าคิงหมองแลนอ คนเดียวเดินคุงไฟรแกมเนื้อ ขอใ้เสื่อสาข้างเดินไกลวันหลีก ขอใ้เทพพะใ้ซู่ท้าวอยู่ดีแต่ท้อน โอนอ นับแต่ท้าวพากน่อง 5 ค้ำคินนอนนี้แล้ว เจ้าก็ฮามชม สองพากพอยเป็นฮ้าง โอนอน้องก็เจ็บใจแท้บ่ตายหอลานปากเป็นนี้ เหมือนดั่งกินหมากพรวัว ทังขวันถั่งทวงแท้แล้ว ก็หากเป็นแต่เวรภูแท้พญาหลวงเฮ็ดบาปกุนอ เวรหากจักคอบใ้พญาใ้

เมื่อลุนแท้แล้ว อินทร์จักปูนปั้นให้ถึงพยาที่นิ่งจงแล้วบาปหากจักแล่นต้องพยาเจ้าเมื่อลุนแท้แล้ว ก็หากเป็นแต่เวรภูแท้วพญาหลวงเฮ็ดบาปภูนอ เวรหากจักคอบให้พญาไปเมื่อลุนแท้แล้ว อินทร์จักปูนปั้นให้ถึงพยาที่นิ่ง จิงแล้วบาปหากจักแล่นต้องพยาเจ้าเมื่อลุนแท้แล้ว ยดติกาบั้นนางงามเซาก่อนสาวผู้ดีเอย พี่ก็คิดฮอดนางพ่ายบ้านเพื่อคณิงแลนา โอนอนันต์ตะโตตั้ง

26/1 จาไปบทใหม่ บทเก่าไว้ถวยให้ที่ควร ก่อนแล้ว บัดนี้จักก้าวถึงบานคานท้าว ชายพอยเดินประเทศ ก่อนแล้ว ท้าวก็พัดคู่แก้วหนีฮ้างห่างไกล แลนอ ก็หากลำบากท้าวเป็นเวทนาจิตภูมิเดินผู้เดียวโกแก้ว ท้าวก็ผายตนเข้าหิมพานต์ไพรยมาศ ทุกขมอดแท้นอนแล้งต่างแลง ฟุ่นเยอภูมิคิดฮุดหลังเลยสลั้ง โอนอปานนี้เหมลนน้อยเนาปรางค์ผาสาท ภายฟุ่น นางจิงคิดฮอดอ้ายภายพื่ออยู่เหงา แลนอ หรือว่ายังขึ้นแท้เป็นมิ่งเทียมพญา นั้นลือ เฮียมกัพาพอยพัดผู้เดียวโกแก้ว ปานนี้ห้องก็เนาอยู่ห้องผาสาทดอมพญา ที่ฟุ่น อันว่านางคานเทียมแทบพญาสี่มอ้าย ค้อมว่าท้าวสั่งแล้วมือผ่าเปลียงอก หัวดำต่อท้าวตนเลยลัม ท้าวก็ยมนาให้หือละไทแค้นคัง จิงนา จิตพะจอดนางแล้วปล้ม แท้แล้ว

26/2 พอเมื่อสุริยค้อย ลั่นลงไก่อ้า มาแล้ว บาบ่าวท้าว คณิงน้องหงวมเหงา แต่นั้น ท้าวก็ขึ้นต้นไม้แปงอุนอนหลับ พอเมื่อเด็ก ๆ ช้อนลมวอนหนาวหนาว มาแล้ว มีทั้งหมวกฮวยฮ่าผาพายไม้ลู่ภาย แลนอ ฟังยินขิววิวฮ้องทั้งหลังสุดซัว แลเยอ เค้าอันฮ้องพายไม้ฮ่าไซ คือตั้งนางเหมราน้อยจนาอ้อยฮั้น ปางนั้น พี่ก็พื่อผ้าตุ้ม เอาน้องฮ่วมสอง แลนา โอนอนางเฮย เดิมมาพอปานนี้พญาหลวงเข้าชมนางในอาสน์ พระกั้นอนทอดเนื่อนำน้องฮ่วมสอง แลนอ โอนอพี่ก็มาอยู่ค้างในป่าแกมผี ดังนี้ ทุกข์แต่ในโลกาก็หากเวรนำต้อง ค้อมว่าท้าวฮ้ำแล้วนอนเน่งบมีตึง พอคาวเลยฮุดแสงใสแจ้ง อันว่าบานคาวผายตนลูกนัง ก็จิงคิดฮอดน้องบาท้าวหงวมเหงา ก็จิงยัวละยาตย้ายลงจากพายไซ เถิงดินเพียงค้อยเดินไปหน้า อันว่า

27/1 บาคานท้าวผายตงหลวงหลายย่าน ฟังยินนกกฮ้ำฮ้องขวาช่ายชู่ภาพฟุ่นเยอ ยูงแฉ่ววอนอ่าวกะลันถึงน้อง ฟังยินโพนโดกฮ้องเดือนสีแถมวอนแลนอ คิตคะนิงจอมแพงเมื่อยตนพินกะด้าง พอเมื่อหายแคนแล้วผายตนย้ายย่าง เข้าป่าไม้ไปหน้าป่าหนา ท้าวก็ไปถึงเท่าสาขาคันเตื่อ เป็นบ้น้อยเต็มต้นเฮื่อเฮื่อ สุกหวานลันเต็มง่าสาขา ดูชาวเขียวคาดแดงพวงพัว แต่นั้นบาก็ผันตนขึ้นเมื่อเทิงพายเตื่อ ท้าวก็หักกิ่งไม้แปงมู่งงเขาอยู่ท่าบบาคานท้าวปิดกินหมากเตื่อ หลายพ่ามื่อกินหั้นบ่หนี มีทั้งน้ำห้วยน้อยใสส่องวังเวิน อยู่ท่าบบาคานกินอาบสีสงล้าง ท้าวก็คิดฮอดน้องหลังล้าแพงเงา พอคาวเลยอาบสีสงล้าง เมื่อนั้นสุริยค้อยยามแลงไก่อ้ามาแล้ว ท้าวก็ขึ้นต้นไม้ถึงมู่งเล่านอน ฟังยิน

27/2 วอน ๆ ฮ้องเสียงบางเหนด่าง ฟุ่นเยอ อรชอนนกกฮ้ำฮ้องนำไม้ แต่นั้นบาคานท้าวคณิงนางกั้นโคก หนาวก็ใช้ฮ้อนเหมือนใช้หม่มสะเทินแลนอ โอนอค้ำมาพอปานนี้ลาซาเข้าคุดาถ้าใหญ่แลนอ

มันก็นอนทอดเนื้อเอาน้องฮ่วมเฮียงแลนอ โอนอปานนี้พยากำมาหาเจ้า หานางเม็งอาด ปิดผ้ากั๊ง ชมแก้มจูบแกมแลนอ แม่นว่าเด็กมาพอปานนี้ นกเขาฮ้องฮองคอนฮ้องคู้แลนอ มันก็พือปีกตุ้ม เอาน้องฮ่วมเฮียงแท้แล้ว โอนอเด็กมาพอปานนี้ ปากังซิเข้าหาหนองพองหาเหยื่อแลนอ อันว่าน้ำ ชุ่นปุ่นทางหัวยฮ่อมพู แลนอ โอนอญี่คนเดียวแท่นอนปายไม้เตื่อ ยามเมื่อเหมือยหมอกย้อยฮ้ำ หน้าหม่นหมอง โอนอยามเมื่อญี่เป็น กำฟ้าทุกซึกายากภายหลัง ก็มีเฮือนซานตูปปูพอฮั้น พอยเล่ามี เวรซ้ากำมาหาเฮ็ดบาปญูอ มันก็มาโคบได้เมียบแก้วแห่งญี่แท้แล้ว

28/1 โอนปานนี้กุดโตเจ้าฮ่วงคอนฮ้องปีกกันแล้ว ยามเมื่อเหมือยหยาดย้อยคอก้วยกายเหนียง แลนอ ยามเมื่อกลางวันนั้น เขาซิงกันกินเหยื่อ คั้นวาแลงคำค้อย เขาเข้าสู่ฮั้งแท้แล้ว โอนอยาม เมื่อเด็กเด็กฮ้อง อรชอนไก้จิสุง มานั้น ผุงหมู่สาวบ่าวด้านจาฮู้ฮั้งกัน สองชมฮ้องจกกันฮ้องอัน นมือเล่าพายน้ำเต่าลาฮู้เล่าหนีแลนอ ญี่ก็หากมาอยู่ค้ำางปาคคนเดียวดังนี้ ก็บมีญี่สาวที่ได้ จาต้าน ค้อมว่าทำวฮ้ำแล้วลั้งอะอยู่มีตึง วอย ๆ เด็กเที่ยงคืนควฮ้าย ฟังยินคั้น ๆ ก้องฟ้าฮ้วน เตือน 3 ฟันเยอ เค็ง ๆ เสียงทั่วตงดั่งก้อง ทังเล่าลมบนต่องปายของหนาวหนองมาแล้ว ฟังยิน แสดแลซ้างสะเทือนน้องฮุ่น ฟันเยอ อันว่าบาคานทำวฮั้นก้วยฮั้นลั่นสาย ทำวก็หักพดไม้ แปงมุง ตีบหนา พอคาวแล้ว แสงทองพันขอบมาแล้ว

28/2 บาบ่าวทำวใจแจ็งฮั้นชม ยดตินั้นบาคานเซาก่อนสาวเฮย บัดนี้จักกล่าวถึงอินตาเจ้า ควงสวรรคตจนประเสริฐ ก่อนแล้ว พระก็หลังโลกเยียมโตแก้วส่องญาณ พอกก็เหลียวพ้อเยียมใน โลกโลกา ก็จึงเห็นบาบุญอยู่ดงแกมเนื้อ พระก็นิรมิตให้เป็นชะโคแสดใหญ่ ก็จึงลงสู่พื้นภายใต้บ นาน แสดก็เข้าไปถึงต้นเตื่อ แสดก็ลั่นนอฮั้นลั่นลงแล้วเล่า กินหมากไม้ดอมหมู่ชุมญู พอคาว เลยฮ้อมปุมเต็มไล่ แล้วเล่าเอานอแก้วยอนหัวฮั้นเก่า ก็จึงติดต่อหมั้นดีแล้วเล่าหนี แต่นั้นบาคาน ทำวฮั้นจรรยุดุหลาก นอนนี้ดีขนาดแท้ดูล้าสิ้นประมาณแท้แล้ว เหตุว่ามันโกวเป็องยังหัวนอล่นลง แล้ว มันก็กินหมากไม้ไปหน้าบคอย พอคาวแล้วคั้นมาติดต่อ เห็นลิตีเที่ยงแท่นอแก้วหน่วยคุณ บ่อย่าแล้ว เเทื่อนี้ก็จักปองเอาแท้ นอติหน่วยประเสริฐญูจักเอาให้ได้ วันหน้าบยอมแท้แล้ว

29/1 เมื่อนั้นทำวก็ลงต้นไม้เก็บหมากไปกอง พอประมาณสุดฮ้วตาเต็มเยียม แล้วจึงเอาปายไว้ ตามทางเลียบหน่วย ทำวแต่งแล้วผันฮั้นฮอดปาย ก็จึงเข้าสู่มุ้ง คอยล้าหลังดู พอเมื่อสุริโยสุด ยอดคอยดูค้อย แสดก็คั้นมาตันสาขาหมากเตื่อ มันก็ลั่นเกลันฮั้นลั่นลง แล้วเล่ากินหมาก ไม้ทำวแต่งเป็นแถว พอคาวถึงที่ปากองไว้ พอเมื่อลับตาแล้วบาคานเยะย่องลงฮอดต้นบาทำว ล้าดู ก็จึงเห็นนอแก้วโกนโกเต็งอยู่ ทำวบฮ้ำบายได้ฮิบปลัน ก็จึงตันถึงฮอดเทิงปาย บาคานหลัง ล้าดูนอแก้ว ก็หากดูงามลั่นเป็นสีใสสอง พระบาททำวยอมเมียนไล่ถั่งแต่นั้นแสดก็กินหมดเลี้ยงคั้น มาแวนฮิบ เถิงที่ต้นนกไม้ล้าดู ก็บเห็นนอแก้วของตนสุญเป่า แสดเล่าฮ้องเวียงทำวคั้นเค็ง แสดก็ เงยหัวฮั้นเมื่อเทิงปายเตื่อ ก็จึงเห็นแจ่มเจ้า

29/2 บาท้าวอยู่เทิงหั้นแล้ว เมื่อนั้นแฮดก่าวด้านถามแห่งชายพอย เจ้าจักเอาหนอดดีที่เฮียมไปไว้
 นั้นลือ เมื่อนั้นท้าวท้าวด้านบนนอกอากาศ อันว่านอลละก็เฮาหน่วยดีดูแม้ง เจ้าจงเอาไปไว้แข่งตน
 ดีขนาดจึงแล้ว เป็นที่ของผาบแพ้ทั้งค้ายลู่แดนเจ้าเฮย เจ้าก็เอาไปแท้ของดีหนีจาก ข้อยลิตาย
 มอดเมี้ยนวันนีบ่สงเจ้าเฮย เจ้าก็เอาไปแท้ของดีหนีจาก ข้อยลิตายมอดเมี้ยนวันนีบ่สงเจ้าเฮย
 อันว่านอลละดีดีเหลือสุดขนาดจึงแล้ว ให้เจ้ายอใส่เกล้าถนอมไว้ยอวางแทนอ คั้นว่าบ่เชื่อแท้
 ท้าวจงลองดูหั้นท่อน หากจะเห็นฤทธิพอนหน่วยดีดูแม้ง อันนี้ เป็นเคิกฮ้ายถึงตนฮ้อนเฮงก็ดี
 ให้เจ้ายอยกชี้เขามอดม้วยชิวังถ้วนแล้ว ค้อมว่าแฮดก่าวแล้วเลยสั่งบาดาน ข้อยจะมรณาตายบ่
 นานเดียนนี้ เจ้าจงเก็บพินเข้าเผาเฮาเมี้ยนคาบ เก็บดูข้อยฝังไว้ที่ตีนนั้นเนอ ค้อมว่าแฮดก่าวแล้ว
 หัวโดยตันเตื่อ หัวแตกม้าง

30/1 ตายแท้มอดชิวังแท้แล้ว เมื่อนั้นท้าวก็ลงต้นไม้ของเนตรฮิดูตน เจ้าก็เสียชิวังคองเฮาจึงแท้
 แต่่นั้นท้าวก็เก็บพินเข้าเต็มโตเผาจุด เมี้ยนฝุ่นแล้วเมื่อนั้นท้าวก็หาดอกไม้อันประเสริฐบูชา
 ปะนมถึงฮอดอินทร์ภายฟ้า ขอโทษถ้อนอย่าให้บาปเวรแต่ท่อน เข้าได้เอาหนอดดีที่ฮวนตายย่อน
 ค้อมว่าท้าวท้าวแล้วยอຍຍมมะนา ซลธาไหลเนตรทะนองนำแฮด เมื่อนั้นท้าวก็เอาหนอดแก้วแล้ว
 เล่าเดินไป ยัวละยาดข้ามป่าไม้ดงกว้างป่ากวาง ก็จึงไปถึงเท่าพะลานหินก้อนใหญ่ บาท้าวท้าว
 เห็นแล้วฮ้าคินง เพื่อนี้จักลงนอแก้วตามความแฮดก่าว อันว่าดีแลฮ้าย นอนี้ดังลือนั้นเด แต่่นั้น
 ท้าวก็ยกมือไหว้อัตถิฐานถึงฮอด ท้าวก็ยกชี้ นอแก้วใส่หิน แม่นว่าเสียงดังก้องทะนูลินฟ้าฝ่า
 หินแตกม้าง

30/2 ทะลายพังทัวแดน อันว่าแผ่นดินข่มเป็นควันมัวมืด นำสนูเกื่อนกึ่งก้องเพื่อนพินท้าววัง
 อันว่าน้ำห้วยน้อยเขินขาดแปนวัง เพื่อว่าเตไซนอหน่วยดีดูแม้ง เมื่อนั้นท้าวก็ยกมือไหว้คุณนอ
 ดวงประเสริฐ เปะใส่เกล้าถนอมไว้บ่วาง เพื่อนี้เจ้าจงแบ่งทางข้อยเมื่อถึงเมืองใหญ่ภายพุน
 ฮอดแห่งห้องเฮือนน้อยแห่งเฮียมนั้นเนอ เมื่อนั้นท้าวก็บายนอชี้แบ่งทางไปก่อน เสียงแผดฮ้องไป
 หน้าคั้นเค็ง ผุงหมูไม้หักมุ่นเป็นผง หมูกวางบปพ่ายพังเพื่อนพิน ลางตัวไก้ทางพอเลยมูบไปแล้ว
 นอก็แบ่งทางเท่าถึงเฮือนทุกขมอด ทางใหญ่กว้างประมาณได้ 8 วา แต่่นั้นบาดานท้าวยอนอ
 เมี้ยนแจบ บาท้าวท้าวเดินเต้าไต่ทาง ก็จึงไปถึงต้นโพธิ์ไทรฮ่มใหญ่ บาท้าวท้าวเซาหั้นอยู่เย็น
 แต่่นั้นลมบดต้องโพธิ์ไซวีวอนพุนเยอ คืดดั่งลมพัดผ้าสไบบองเกื่อนกะหายแท้แล้ว ยคติบั้น
 บาดานเซาก่อน

31/1 บัดนี้ จักก่าวถึงเทพยาท่อนท้าว ถือตะบองเดินประเทศ มันก็มาจวบท้าวชายไ้หนึ่งเซา
 เมื่อนั้นธกร้าวด้านถามแห่งชายทุกซ์ มึงสั่งมานอนฮ่มกุแบ่งไว้ แต่่นั้นมันก็ลักตะบองขึ้น
 หนึ่งเทิงปายไซ โพชะนัง นังกินยังข้าว แล้วเล่าเอ็นค่าท้าว น้อยฮอนโพธิ์สัตว์ มึงจักหนีพลันเป็องอ
 ย่านานเดียนนี้ คั้นว่านานหนีแท้ชิวังมึงมรณาต จึงแล้ว มึงจักตายบัดนี้ ชิวังเมียมฮ่มไซบ่อย่าแล้ว

แต่นั้นชายพอยด้านขานทานพญาธร จาเสียงหวานต่อจรคนก้า ข้อยก็เดินทางฝ่ายดาวโก้ออน
นเฮง ข้อยก็ขอเข้าชั้นยามน้อยเพิงบุญแต่ทอน แต่นั้น ธรก่าวด้านบาปดำค่าแข็ง มึงจักมีศักดิ์มา
เชื่อนแข็งขัดโค่วนี้เด เมื่อนั้นชายพอยด้านขานธรรค้ำชอบ ปากก่าวด้านเสียงจ้อยม่วนหวาน ข้าก็
มีแต่่นอละก็แก้ว

31/2 ดวงดีในยามนี้แล้ว จักว่าดีแลฮ้ายมีผู้สิ่งใดทานเฮย เมื่อนั้นธรเล่าด้านจาต่อความดี เฮาจง
ลองฤทธิกันให้เห็นดีฮ้าย ไผก็ว่าดีล้ำมาลองกันเบิ่ง ต่างให้ฮู้ดีฮ้ายสิ่งใดนั้นเด แต่นั้นชายพอยจ้า
ธรรลองดูก่อนจึงเทอญ ของข้อยน้อยก็ลองซ้าเมื่อลุนทานเฮย เมื่อนั้นธรรก็โตนลงไม้บายตะบอง
กวัดแกว่งเสียงคิ่นก้องปานฟ้าผ่าภู เสียงตะบองเกี่ยวล้ายางกุดขาด อันว่าบาป่าวทำวนอแก้ว
แกว่งนอ เสียงดังก้องธรณีไหวหวั่น ผาเกื่อนม้างคองฟ้ามีดมุง อันว่าตะบองเพชรก้ากับถ่ายหาย
เสีย คินมามือแต่ตะบองอันเป้า เมื่อนั้นพญาธรขอโยมท้าวขอโยมจมาก ข้าก็ผิดแจ่มเจ้าบุญ
กว้างเที่ยงจริงเจ้าเฮย ขอแก่เจ้าจงโผดซิวังแต่ทอน ข้าก็ผิดจอมหัวเพื่อเดียวขอเจ้า ข้าจักขอเอา
ค้อนตะบองชิวายมอบ ขอให้ไว้ซิวังซ้าเพื่อเดียวเจ้าเฮย

32/1 เมื่อนั้นบาบุญน้อยขานธรรค้ำม่วน ข้อยบทำเฮือฮ้ายธรรเจ้าอย่ากัวหันทอน แต่นั้นท้าวก็ยก
ตะบองให้ถวายนามวลมอบ ถวายแก่เจ้าบาทำวมอบมवलทานเฮย คั้นว่าเป็นเด็กฮ้ายทางใดมา
ข่มก็ตีทอน ให้เจ้ากวัดแกว่งไม้ตะบองแก้วแตกทะลายท่ายเฮย ค้อมว่าแล้วลจากชายพอย
จาเสียงหวานสั่งบาบุญกว้าง ค่อยไปตีเยอบาบุญน้อยชายพอยตนประเสริฐเจ้าเฮย ให้ค้อยล
ลาภแพ้ทั้งค้ายชูแดนแต่เนอ ค้อมว่าแล้วสองพรากสิลา บาคานเดินไต่ตามนำแก้ว พอเมื่อสุริโย
คัล้อยยามแลงไก่อ่ำมาแล้ว ท้าวก็ขึ้นต้นไม้แปงมุ่นงนอน ฟังยินกาเหว่าฮ้องยามแลงใจอ่อน
ก็จึงคิดฮอดน้องบาทำวห่มเหงา โอนอปานนี้หมอลาน้อย เนานอนเม็งอาดพระบาททำวเฮียง
น้องฮ่วมสองแลนอ

32/2 ปานนี้หมอลาน้อยแดงคิงเป็องปิ่น หน้าต่อหน้าหันองค์ต่อออกแลนอ เพื่อนี้ถูกจักไปเทม้าง
เมืองมันให้เป็นฝุ่นทูลีแล้ว ก็จักเอาให้ได้เมียแก้วแห่งกู แท้แล้ว บัดนี้เด็ก ๆ ขอนลมบนหนาว
หนวงมาแล้ว บาวบ่าวทำวนอนบ้อมอยู่ฮ้าง พอควาแล้วสุริโยพันขอบมาแล้ว ใสสองแจ้งบาทำว
ตื่นตน ท้าวก็ลงต้นไม้แล้วเล่าเดินไป ตามทางนอต่อไปภายหน้า บาคานข่าวศิริฮาวเถื่อน
หลายพ้อมือบาทำวค้อยไป ฟังยินนกฮ้ำฮ้องชะนีหุ้ยหาฟัวฟุนเยอ วอย ๆ เสียงฮ้ำไฮบายไม้ หลังดู
ขั้วนิ้วไม้ในตงดูสะอาด ผุงหมู่สิงข้างเต็นบายไม้หยอกกัน แต่นั้นบาบาคานทำวคินางกั้นโคก
คือดั่งชมชอกช้อน เสนน้องก็ดั่งเดียวแลนอ บัดนี้จักก่าวถึงทิพยาธรผู้ภายหลังเดินประเทศ
ก่อนแล้ว มันก็มาจวบทำวชายไฮ้ใจดตม มึงจิมาสังพี เดินทางมาฮอดดุกูสิอ อันว่าทางใหญ่กว้าง
กูสร้าง

33/1 บให้เที่ยวแท้แล้ว อันนี้ทางหลวงกว้าง ของกูบให้ส่วนกูก็ปิดแหวไว้ทางนี้บให้เดินแท้แล้ว มึงจงหนีไปท่อนอย่านานเฮวฮีบพลัน คันวันตนอยู่นี้แท้ ชีวิตเสี่ยงวันนี้แค่ทาง นี้แล้ว แต่นั้นบาดานท้าวทักบายหนึ่งโคงสักดินตั้งอยู่ มันเล่าเต็นทะยานขึ้นนั่งปาย มันก็จำบาท้าวหนีไปแวนฮีบ มันก็ตีปากง้า วันนี้จีฆ่าคนแท้แล้ว แต่นั้นบาดานท้าวขานคำฮีบพากย์ ซ้อยก็ขอโตเต้าทางเจ้าเทื่อเดียวนี้แล แต่นั้นพญาธรตัน คำแข็งกั้วโกด มึงนี้มีโทษแท้เดินฮ่วมทางกูนี้เด ก็จักฆ่ามอดเมี้ยนชิบซีวัง มึงจักมีของสั่งเยื่องโตมาตั้งนี้เด แต่นั้นชายพอยตัน ขานธรรค้ำขอบมีแต่นอละก็แก้วของ ซ้อยประเสริฐดีท่านเฮย เมื่อนั้นธรรกล่าวตันดอมบาบุญมาก อันว่านอท่านท้าวดีด้ามสิ่งใดนั้นเด เฮาจงลองกันหลิ่นชมกันลอง

33/2 เป็งคูท่อน พอให้ฮู้ฤทธิกล้าเยี่ยงใดนั้นเด เมื่อนั้นชายพอยตันจำทอนลองก่อนจึงเทอญ คันว่าเห็นเดชเจ้านอค่อยจิปอยนำท่านเฮย เมื่อนั้นทอนก็โตนลงแล้วบายหนึ่งกวัดแกว่งเสียงคิ่นก้องคือฟ้าผ่าเปลือง แม่นว่าพันหนึ่งเส้นบิวไปกุมผูก เกี่ยวกอดไม้ตงกว้างสู่ล่ำ ฝูงหมู่ยุง ยางตันเป็นผงหักมุ่น หนึ่งกอดอุ้มพันไว้ทอญแท้แล้ว แต่นั้นบาดานท้าววยอนอเปลืองผ่า เสียงแผดฮ้องแผ่นดินค่านหวั่นไหว ฝูงหมู่ไม้หักมุ่นเป็นผง ภูเขาเกือบนภะละลายม้าง อันว่าราชสีห์อยู่ถ้ำคุดหา หูแตก ฝูงหมู่สัตว์สิ่งซ้างตัวก็มอดซีวัง ฝูงหมู่กวางฟานพ้อมบิวไปปานนุ่น สัตว์เล็กน้อยบิวขึ้นตั้งแต่นแท้แล้ว อันว่าหนังสือเจ้าพญาทอนหายหลิก ยังแต่หนึ่งเก่าไค้ง คินเข้าสู่มือเจ้าเฮย เมื่อนั้นพญาธรท้าวฮินฮ้านสั้นสาย นบนอบนวิโยมเจ้าแต่โกแท้แล้ว ซักก็ขอยมเจ้าบุญเฮื่องจงมาก

34/1 จึงแล้ว ซักจักถวยแจ่มเจ้าหนึ่งไค้งมอบมวลเจ้าเฮย ค้อมว่าธรรกล่าวแล้วยอหนึ่งถวยบาท นบนอบท้าวถวยไหวบ่ปาน เจ้าจงเอาไปแข็งตนเป็นเชื่อนจึงเทอญ อันว่าเด็กใหญ่ตั้งพลล้านก็ อยากลัวท่านเฮย แต่นั้นชายพอยตันขานธรรค้ำม่วน เจ้าก็มาโผดให้ของนี้ขอบคุณท่ายเฮย แต่นั้นธรรก็ลาบาท้าว ชายพอยบุญมาก ซ้อยจักลาจากเจ้าวันนี้พากไปก่อนแล้ว ค่อยไปตีเยอบา ท้าวบุญกว้างชายพอยเจ้าพี่กูเอย ให้เจาลุลาภได้เป็นเจ้านั่งปองแต่เนอ ให้เจ้ามีโชคได้เสวยราช ทรงเมืองพีเนอ อย่าได้มีอนตาดเบียดเบียนตนเจ้า ค้อมว่าธรรกล่าวแล้วท้าวเล่าขอมมือ บาดาน ถนอมสั่งธรรค้ำละห้อย ค่อยไปตีเยอบาทิพยาธท้าวมหาคุณอันประเสริฐกูเฮย เจ้าก็มาส่งให้ของ แล้วเล่าคินท่านเฮย เจ้าจงเมื่ออยู่สร้างเขาใหญ่ภูเงินพุ่นเออ ให้เจ้าทงคำสุข

34/2 สำราญอย่ามีฮ้อน ค้อมว่าท้าวสั่งแล้วสองพากสีลา บาดานเดินไต่ทางนอแก้ว พอเมื่อหลายวันได้บาดานเดินถีบ ถึงแห่งห้องเฮือนน้อยแห่งตน ก็จึงเห็นกองเจ้านางงามยังอยู่ ใจขึ้น ซ้อยมายหน้าอุ้นทวง โอนออันว่ากองนางน้อย ของกูยังอยู่จึงนอเพื่อทวะดาด่านด้าว ลักษาไว้ บไล่แท้แล้ว อันว่าของทิพย์เจ้านางงามยังอยู่ทุกสิ่งพ้อมในฮั้นสูอันแท้แล้ว เขาก็เอานางน้อยนงด์ เยาว์ไปเป่า อันว่าของทิพย์เจ้านางน้อยเฮื่องเสย แต่นั้นบาบุญน้อย ยอกองซีพสุไว้แห่งห้องเฮือน น้อยที่สูงเจ้าเฮย แต่นั้นบาดานอุ้มยอตีเตาะต่อย ซบอินฮ้อยเฮือนน้อยผู้เดียวแท้แล้ว โอนอนาง

เฮยพี่ก็คืนมาห้อง เห็นเฮียนตายเป่าแพงเฮย แต่ก่อนยังอยู่บ้านเห็นนั่งอยู่เฮียนพินา โอนอเจ้าก็
ปะกองแก้ว เฮียฮ้างเป่าตายแพงเฮย เจ้าก็ปะไปไว้เฮียนน้อยหม่นหมอง

35/1 แลนอ เจ้าก็ไปสมสร้างผาสารทตอมพญาที่พุ่น เจ้าก็โลกองอยู่ดินแกมหญ้า ค้อมว่า
แล้วเตาะต๋อยตีกอง ดั่งคุ่ม ๆ ผู้เดียวเฮียนน้อย โอนอนางเฮย พี่ก็ชมก้อมกึ่งกองหลิ่นตางนางพอ
ให้ชื่นแพงเฮย ทุกคำเข้าชมน้องแต่กองนี้แล้ว ยดตีบ้นบาคานเซาก่อน บัดนี้จักก้าวถึงข้าเศรษฐี
หลวงผู้เป็นเสียวก่อนแล้ว ทุกคำเข้าคินิงท้าวบลิ้มแท้แล้ว มันจึงได้ยินเสียงกองท้าวตีต๋อย
มันก็ฟังที่แท้จึงแจ้งฮ้างคินิง อันนี้เห็นที่เสียงกองท้าวชายพอยตีต๋อยปางนั้น มันบ่คลาดแคล้วมีแท้
เที่ยงจริง บ่คาดว่ามันจักคืนมาแท้กุลองไปเบิ่งดูนั้น มันบ่ซำเลยฟ้าวฮีบไปแท้แล้ว ก็จึงถึงแห่ง
ห้องเฮียนท่านชายพอย ตาซอนแลปองฝาค่อยเยียม ก็จึงเห็นบ่าวท้าวชายพอยสบายฮักมัน
บ่ซำเลยเอิ้นก้าว

35/2 ถามโอนอสหายเฮย โตก็หนีไปแท้ทางโตมาฮอด กูแล้ว กูอยู่พี่ค้อยถ้าสุวันเพื่อนเฮย เขียว
ว่าโตตายแล้วในดงเลยเสียเปล่าเพื่อนเฮย พอยเล่าบุญส่งให้เห็นหน้าเพื่อนกัหนา แต่นั้นท้าว
กล่าวด้านขานตอบชาย สะหาย เขียมก็เดินไพรขวางเพื่อนฟังคณาเนื้อ เขียมก็เดินดงกว้างเห็น
เสื่อวางข้าง ทัวละพิศวายป่าได้ยินเสียงปืมฮ้องคางอ้ออยู่ดงเพื่อนเฮย คันว่าตาวันค้อยพอแลง
ยามคำ เขียมก็ขึ้นต้นไม้แบ่งมุ้งเที่ยววนอนเพื่อนเฮย พอยเล่าบุญมีแท้เสื่อวางวันหลีก เทพดา
ด้านดาวยังคำช้อยชูเพื่อนเฮย แต่นั้นชายเสียวด้านเลยตอบคำควรเป็นแต่บุญเหลือหัวก็จึงคืนมา
แท้ ก็จึงยินดีแท้เห็นโตมาฮอด คืดยากแท้เห็นหน้าชอบใจเพื่อนเฮย แต่นั้นท้าวก็ด้านถามเสียว
สะหาย

36/1 โตยังเห็นเมียกันดั่งลือสหายแก้ว แต่นั้นข้าเศรษฐีผู้ชายสหายขานตอบ กับจักเล่าพากย์พื้น
ตามแต่กันเห็นเพื่อนเฮย คาวเมื่อโตจากฮ้างหนีจากเมียแพงนั้นหนา กันก็เห็นเสนาแต่งคนมา
เยียม ก็จึงมาถามแก้วเหมลานางนาถ นางก็เล่าพากย์ถ้อยตามแท้เหตุการณ์ เขาก็คินเมื่อไหวกำ
มหาพญาใหญ่ พระก็ใช้พวคน้อยมาแท้บ่บาน เลยเล่ามาเอาแก้วเมียโตสบายเสียว นางก็ให้ยัง
ย้อยผ่อนหน้าฮิดู เพื่อนเฮย เดียวนี้ลาซาเจ้าเอานางขึ้นอยู่ผาสาทโองแก้วสำลาญ เพื่อนเฮย ท่อว่า
เขากล่าวว่าเท่าทั่วทั้งเมืองเสียวเฮย เขาว่ากำมหาท้าวก็มาชมนางนาถ ใ้บ่ได้คิงฮ้อนตั้งไฟว่า
อัน กันก็ได้ยินแต่ความเขาว่าทั่วทั้งเมืองเซ็งซ่า ท่อว่าตาบ่เห็นแจบแจงมีแท้ดั่งลือบ่ฮู้ แต่นั้นมาบุญ
ท้าวชายพอย

36/2 ขานตอบ คันว่าเป็นดั่งความท้าวด้านดีแล้วอยากล้วยท่ายเฮย ฮานี้ทุกษยากแท้เสมอดั่ง
เดียวกัน แท้แล้ว คันว่าบุญไผ่มืออย่าลืมความว่า เดียวนี้กันจักวานโตนาคืดช้อยจึงเทอญ
ภายหน้านี้คุณนบให้เสียแท้แล้ว โตจงไปหาน้อยเหมลาเมียมึงเฮาพุ่น โตจงไปบอกให้สาวใช้
บอกนางนั้นเนอ ให้ว่าอ้ายกำพามาอยู่เฮียนหลังพุ่นตาย ขอให้นางเมื่อยามพี่ชายมาเยียม

ค้อมว่าแล้วมันฮีบพันเป็อง เถิงเมืองคอยล่ำแลหลังเยียม ก็จึงเห็นสาวใช้นงฮามมาท่า มันก็
 ซับซิมให้สาวใช้บอกนาง แต่เนอ บอกว่าพี่ชายเจ้านางนาถมายามว่าเนอ เนออยู่เฮือนชายพอยน
 ออกเมืองชายพุน ค้อมว่ามันกล่าวแล้วกับฮีบมินาน เถิงชายพอยบอกกอนคำแจ้ง เมื่อนั้นบาดาน
 ทำวสังค้อยคอยนาง เหลือว่าจักมายามกูป่งจึงแท้ ยดตีบั้นบาดานเซาก่อน

37/1 พี่ก็หนักหนื่อยฮ้ายเซาแสงสาาก่อน กินข้าวเช้าเพลแล้วจึงค้อยเขียน สาวเอ้ย บัดนี้จักกล่าว
 เถิงนางสาวใช้นงฮามน้อยนถ ขึ้นขาบไหว้แก่นแก้วนางน้อยบอกกอน อันว่าพี่ชายอ้ายเจ้านาง
 นาถมายามว่าอัน เนออยู่เฮือนชายพอย นอกเมืองชายพุน แต่นั้นกษัตริ้น้อย คณิงใจกันโคก
 อกวุฮ้อนเสมอเสียนเสียบใน แท้แล้ว แต่นั้นนางนาถน้อยคณิงฮ้ำเพ็งคิด อันว่าในใจชมตั้งเมากิน
 ง้วน เถื่อนี้กูจักไปชมช้อนผัวชายพอยผัวเก่า กูพุน อันว่าอินทร์เพื่อนให้ทองแล้วก็ง่งมา แท้แล้ว
 กัมขาบไหว้พระลาดชะเล็งโย ข้าจักขอไปยามพี่ชายเมืองใต้ เมื่อนั้นลาซาเจ้าบ่มีชินขัด
 หลิกนางนั้น พระก็เดินล่ำข้าสาวใช้แห่น้ำ แล้วเล่าเดินพวกซ่างห้างแย่งพงคำ เขาก็เชิญนางงาม
 ขึ้นหลังยวงย้าย ผุงหมุ่นางสนมพ้อม หลายนคนแหนแห่ เฒ่าแก่พ้อมตีนซ่างแห่น้ำ

37/2 ยาบยาบย้ายไหลหลังตามทาง ผุงหมุ่นางสนมแห่น้ำพ้อฮ้อย ยาบยาบย้ายไหลออกปัตตุ
 เมือง แลเยอ ยนยนเถิงท่งเพียงนากว้าง อันว่านางกษัตริย์ให้ยินดีชมชื่น คืดจ้อย ๆ คณิงไว้บ่ลืม
 วันนี กูจักเห็นผัวแก้วมุงคุณของเก่า กูแล้ว จักลิเห็นหน้าทำวผัวแก้วมิงแพง แลเนอ ก็จึงเดินเถิง
 ห้องคาเมบ้านนอก คนแห่ล้อมนำน้อยบ่วาง แต่นั้นข้าเศรษฐิผู้ชายพอยเป็นเลี้ยวบานัน มันก็ไป
 ฮับแก้วนางน้อยตัวนมา ก็จึงเถิงแห่งห้องเฮือนบาน้อยอ้อน นางก็ลงจากซ่างยวงย้ายสู่เฮือน ผุง
 หมุ่นางสนมกุ่มนำนางเป็นหมู่ คับคั่งขึ้นเฮือนน้อยเล่าเหลือ ก็จึงเซาฮ่มไม้ในพุ่มเสียงนั้น นางคาน
 เถิงชายพอยลวดกะสันดาดีน มาลือเหมมะล่าน้อยสายใจนางนาถ กูเฮย พี่ก็มาอยู่ห้องถ้าเฮือน
 น้อยพ่านาน น้อยเฮย เจ้ายังค้อยอยู่ดีลือเทวีแก้ว เมียขวัญของเพื่อนแพงเฮย เจ้าก็พากพี่ไปอยู่
 ช้อน พญาเจ้า

38/1 พ่านาน เจ้าจงเมืออยู่ห้องโองกว้างล่ำฮาน พี่ทอน เจ้าจงเมืออยู่ช้อนเฮียงฮ่วมพญาเมือง
 พุนทอน อย่าได้มีใจติดฝายเฮียมชายไฮ้ เจ้าจงคินเมือห้องปางทองพญาใหญ่พายพุน เจ้าจงคิน
 เมือทอนเมียขวัญของเพื่อนเฮียมเฮย ปานนี้พระบาทเจ้าคองน้องจ่มหาแลเนอ เมื่อนั้นกษัตริ้น้อย
 นงค์เยาว์ชานตอบ เจ้าอย่าคิดคั่งคั้นค้ำนั้นอย่าจาเจ้าเฮย ซ้อยบโสดาตั้งดอมพญาตนบาบ ซ้อย
 หากคิดค้อย ๆ คณิงเจ้าชู้ยาม แท้แล้วอันว่าโองหลวงกว้างพญาเมืองเฮียงสูง ก็ดีทอน ก็บ่ทอน
 นอนสาดเหียนดอมทำวตูปตองพี่เฮย อันหนึ่งเม็งคำแก้วเฮียงฮ่มดูอาจก็ดีแล้ว ก็บ่ทอนนอนตูป
 น้อยดอมเจ้าป่าดงพี่เฮย ให้ซ้อยคินเมือห้องกำมะหาของเก่าพายพุน แหนงว่าตายมอดซ้า ลาง
 แล้วสว่างเวรพี่เฮย เมื่อนั้นทำวก็อิดูตนน้อยกัลยาเมียมิง

38/2 เว้าจ้อย ๆ บาท้าวเวทนาแค้นอ บัดนี้พี่บัววางโลแก้วเสนาหาพิศพากเสียแล้ว อันว่าอินทร์เพื่อนให้ของแก้วผาบมารน้องเฮย ซ้อยบ่แก้วเก้งย่านพญามารตนบาปสังแล้ว มันซิบข่มขู่ช่างพอล้านก็บ่แก้วแท้แล้ว แต่นั่นคนแหนเจ้านางงามพวกไฟฟุ้งนั้น เขาก็ฟังพากถ้อยบาท้าวก่าวกอน อันนี้หากแมนชายพอยไ้ผ้วนางแต่ก่อนมานั้น พระก็ขาดฮือไ้เมียแก้วแห่งตนมันแท้แล้ว เมื่อนั้นเขาก็คืนมาไหว้ลาชาภูวนาถ ขาบไหว้จอมเจ้าก่าวกอน อันว่าเทวีแก้วทองแพงพะบาท นางก็เห็นค่าฟ้าชายไ้บ่มาเจ้าเฮย นางก็กึ่งเกื่อนให้อุ้มกอดชายพอยที่พุ่น นางก็ขานนำบาบมาจึงแท้หากแมนผ้วนางน้อยชายพอยผู้เก่าจึงแล้ว มันก็มาอยู่ห้องเฮือนน้อยแห่งมันพะเฮย เมื่อนั้นลาซาเจ้าพญาหลวงก็วโกรธออกวู้ฮ้อนปานเลี่ยนเลียบใน

39/1 พระก็ทันเอาข้าเสนาทุกหมู่ เขาก็มาพ่าพ้อมพญาเจ้าก่าวกอน อันว่าคำเคื่องแค้นเต็มใจหนักอก นางนาถน้อยหนีแท้จากโงงเจ้าเฮย มันก็ไปหาบาท้าวชายพอยผ้วเก่ามันนั้น กันทั้งสนมช่วงไ้ไปพ้อมก็บ่มาท่านเฮย ให้ท่านเก็บคนพ้อมไปนำล้อยหนึ่ง จัดให้ไ้วันนี้ฮีบทันเที่ยวเทอญ เมื่อนั้นขุนก็ลาลงห้องถึงปางสนามราช ขุนก็เก็บไฟไ้พ้อฮ้อยดวนพลัน ขุนก็พาพลย้ายเดินไปเฮวฮีบขุนก็เดินไฟชำระวังพ้อมชู่พายนั่นเนอ อย่าให้มันหนีไ้พญาหลวงลีเอาโทษเฮาแล้ว เฮาฮีบจับให้ไ้ถวายเป็นพะยอเมืองแท้แล้ว แต่นั่นเขาก็เดินถึงห้องเฮือนท่านชายพอย เขาก็พากันตักปีกพลเลี่ยนล้อยม เขาก็ถ้อยยังค้อนทั้งปิ่นง้าวหอก ตกปีกแล้วฝั้นเข้าชู่ทาง แต่นั้นบาดานท้าวหลังเห็นดูหลาก ท้าวก่าวเอิ้นถามถ้อยก่าวกอน สุนี่มา

39/2 สังแท้มาทำเวรเฮ็ดบาปกุลือ ญบว่าฮ้อนน้อยไปให้่งายตายเมื่อนั้น ท้าวก็บายหนังสือจำเขายืนอยู่ เขาก็เลยกระด้างมีนเนื้อทั่วตน เลยเล่าไปไ้ไ้คิงแข็งยืนอยู่ฝุงหมุ่น้อย ยืนกระด้างสู่คนแท้แล้ว แต่นั่นท้าวก็บายนอซี้มายเมื่อคนหนึ่ง พอให้ไปขาบไหว้พญาเจ้าบอกกลอน มันก็เฮวพลันบปเมื่อถึงภูวนาถ ก็มาขาบไหว้ทูลเจ้าก่าวกอน บัดนี้เสียใจเจ้าองค์ษัตริย์เหลือมากจึงแล้ว ฝุงหมูล้อยยืนกระด้างชู่คนพะเฮย ก็บ่ตีตนน้อยคินึงแข็งยืนอยู่ ปากบไ้ไ้ยืนกระด้างชู่คนเจ้าเฮย ขาก็ฮอมสติไ้แข็งใจฮีบแล่น พอไ้มาขาบไหว้จอมเจ้าก่าวกการพะเฮย เมื่อไ้ลาซาเจ้าพญาหลวงก็วโกรธ เดินไฟเข้าขุนท้าวฮีบพลันสูงงเก็บพลพ้อมพันไปอีกดูทอน เอาให้ไ้วันนี้ฮีบพลันเที่ยวเทอญ เมื่อนั้นขุนก็เก็บกันเอาไ้ไ้พันโดยฮีบ พระก็แจกหอกง้าวบันให้คูเมือง แต่นั่น

40/1 เสนาท้าวพาพลย้ายออก พลนอกต้ายการท้าวเล่งเร็ว ยิ่งยั้งย้ายข้ามท่งนาหลวง ถึงคาเมฮอดเฮือนชายไ้ ขุนก็พาพลตั้งละวังดาวแหนแท้ ยายแวดล้อยมเฮือนท้าวสู่ภาย แท้แล้ว เมื่อนั้นท้าวก็พาที่ด่านคำแข็งกอยก่าว เค็งเค็งเสียงก่าวถามจริงแท้ สูงงมาสังแท้คนหลายเหลือมาก สุนี่มาขาดฮือเมียแก้วแห่งกู อีกลือ เมื่อนั้นเสนากำก่ามะหาขานตอบ สุนี่มาบาดนี้ถวายเป็นพะยอเมือง แท้มา มึงจึงยอมตู่ให้ถวายเป็นมาฮีบ จริงเทอญ ลีเลียงต่อไว้ชิวังนั้นบ่ให้ตาย แท้แล้ว เมื่อนั้นชายพอยท้าว บายหนังสือกวัดแกว่ง เลยเล่าไปกอดเกี้ยวคนลุ่มเกื่อนกอง เลยเล่าตั้งบไ้

ฮ่องฮ้านนเนือง เขาก็โอยโอยคางซู้คนทิวให้ แต่นั้นท้าวทักบายนอซี้ หมายไปคนหนึ่ง มั่นบ่ข้าเดิน
ฟ้าวฮีบพลัน มั่นก็เมื่อทูลไหว้ลาซาก็มขาบ นบนอบนัวทูลเจ้า ข้า

40/2 การ บัดนี้ข้าพระบาทไหว้ ยังขม่อมการหนัก อยู่แล้ว ขอแก้เส็งโงงเจ้าพะลิ่งใดลิเอาได้
อันว่าพลหาญเจ้า 3 พันล้มไขว่ ติงบ่ได้หนั่งเกี้ยวฮัดอิง พระเฮย มั่นก็มายมาได้คนเดียวข้าพระบาท
นอกกว่านั้นเมงยได้แต่คอก เจ้าเฮย เมื่อนั้นลาซาเจ้าพะยาหลวงกั้วโกธร ออกวู้ฮ้อนแดงเข้มตั้งฝาง
แต่นั้น ลาซาเจ้าพะโองการให้เสนาเดินปาว คีน ๆ ก้องก้องท้วงท้วงเมือง เมื่อนั้นเนืองน้นพ้อม
เสนาทุกแห่ง ไหลหลังเข้าทูลเจ้าซู้องค์ บัดนี้ลาซาเจ้าพะโองการตัดอาชญ์ ย้านมันหากเสียไฟเข้า
ขุนท้าวจุ่มทีน ทานเฮย เฮาจักหยุดอยู่ยั้งถึงเมื่อ 3 วัน ก่อนเทอญ เฮาจักเก็บคาเมหมู่ฝุงซุมไ้
กับทั้งซ้างม้ามิ่งอาชะไน ถือทวนกับซู้ตัวแทงเข้า เฮาจักเก็บให้ได้ 2 หมื่นพลหาญ ขุดดินคุนก็เลย
ยิงเข้า เมื่อนั้นพะยากัสปะผู้ฮองคอกภูวนาด พระก็โดยอาชญ์เจ้า

41/1 ชันเข้าต่อเลว บัดนี้ จักก้าวถึงพลหาญเจ้า 3 พันไปก่อน เขาก็ฮ่องฮ้าให้หนั่งเกี้ยวกอดพัน
เขาก็ขอยมเจ้าบาบุญผายโผด ขอให้เลี้ยงไฟไว้เป็นเหยื่อฝุนเฮือน เจ้าเฮย ข้าจักขอเป็นช้อย
ตางตีนไซ้ซวง ซ้าบชินแจ่มเจ้าตามไซ้ซู่ท่งเทียว พระเฮย ขอให้กูณาซ้างหลายยอมโทษ ซ้าจัก
เป็นไฟเจ้าขอมช้อยปหนี เจ้าเฮย เมื่อนั้น บาบุญน้อยฮืดูตนมมีมาก คืดค้อย ๆ ฮืดูซ้าไฟพล ท้าวทัก
บายนอซี้ หมายหนั่งทุกแห่ง เขาก็เลยนั้งได้ปะนมไหว้อยู่สลอน ซ้าก็ยงเจ็บสแปฮ้อนทังคิงมีน
เหมือย พระเฮย เมื่อนั้นท้าวทักเอาขันน้ำบายนอลงจุ่ม แล้วจึงยายแจกให้เขานั้นสู้คน เขาก็ได้กินน้ำ
วิเศษบายนอ เลยเล่าบายคิงเจ็บซู้คนดูถ้วน เมื่อนั้นเขาก็เดินกันให้ปุกเฮือน 2 อ่อน เขาก็ตกแต่ง
แล้วปุกขึ้นฮีบพลัน ชาวหลังพ้อมทังเวียงต้ายแก่น ขุมเชือกแล้ววัน

41/2 นั้นสูลู่กาย แท้ณา อันว่าสาวสนมน้อยนางฮ้อยหนึ่ง ฝุงนั้นเขาก็สถิตอยู่ห้องนำท้าวขึ้นชม
เจ้าเฮย ฝุงหมู่เฮือนซุมไ้คาเมบ้านนอก ฝุงนั้น เขาก็มาเฟิงท้าวชายไฮ้สูลู่กาย แท้แล้ว บัดนี้จัก
กล่าวถึงลาซาเจ้าพะยาหลวงเมืองใหญ่ ก่อนแล้ว พระก็เดินไฟเข้าเมืองบ้านสูลู่กาย เขาก็ชนมา
พ้อมโฮมเมืองทุกหมู่ โกฎิเศษได้ดูถ้วนซู้คน พระก็เดินขุนให้จัดพลยายออก ทุกแห่งแล้วขุนท้าว
ออกเมือง ฝุงหมู่ซ้างไหลออกปัตตูเวียง แลเยอ ปั้นหลามหลายซู้คนมवलพ้อม เมื่อนั้นพะยา
หลวงกัสปะท้าว ตางตนภูวนาด เป็นทัพองศ์หัวหน้าเล่งแล้ว เขาก็ยาบ ๆ ย้ายข้ามท่งนาเพียง
พุ่นเยอ อาชะไนเหาะหึ่งทองดั่งก้อง พอคาวข้ามนาหลวงถึงค่าน ฮอดที่บ้านชายไฮ้จอดเซา ขุน
ก็เดินเขาให้ขุดคูฮ้อมฮอด ค่ายแก่นตั้งลงล้อมสูลู่กาย ขุนก็เดิน

42/1 เขาให้สะบู่หลวงขึ้นไล่ ทุกที่แล้วจำให้ลั่นยิง เสียงดั่งก้องชะบู่หลวงเค่าคีน เลยเล่าเป็น
ดอกไม้สนแส่วฮวงหอม แท้แล้ว อันว่าควนดินกุ่ม มณฑลเป็นฮ่ม เป็นผ้ากั้งบั้งท้าวฮ่มเย็น
เจ้าเฮย เลยเล่าเป็นดอกไม้บานแต่งบุซา เจ้าเฮย ดูงามหอมดั่งจันทนต์เจือคู้ อันว่าบาคานท้าว
มีกัวเย็นอยู่ อยู่ท่างชมสวกซ้อนเสนห์น้อยบ่กัว แท้แล้ว อันว่าพวกไฟฟ้าเข้าไปก่อน 3 พัน นั้นนา

เขาก็บ่กัวงงลังเพื่อบุญบาทำว อันว่าคาเมห้องฟุ้งคนบ้านอก ฟุ้งอยู่ใกล้เขาเข้าเฟิงบา เจ้าเฮย นับแต่เขาอิงเจ้า 3 วันสุ่มไล่ บาบ่าวทำวขอห้ามก็บ่ฟัง แท้หนา เขาก็โกธาให้ขึ้นความมาดาตุ้ จิเอา บาดนี้มึงม้วนมอดซีวัง แท้แล้ว มึงนี่คนเดียวแท้ มาแข็งเหลือขนาด นี้เด ซาติที่ช่ายพอยกำฟ้า บ่มีย่านย่อนกัวง่ายแล้ว มึงจงขึ้นนางแก้วเทวี

42/2 พระราชกุนั้น มึงจิเมี้ยนชั่วช้าตายแท้คอบนาง แท้แล้ว เมื่อนั้น ทำวก็ขึ้นขาบไหว้อยอแขนซ้าย บายตะบองกวัดแกว่ง เสียงคิ่นก้องพันเล่มหมื่นตะบอง มันก็ไปตีค้ายคั้นคูปังแป่ ค้ายแตกม้าง คนย่านพ่ายหนี เขาก็ขึ้นไปตั้งนาหลวงทุกหมู่ ชุนก็ขึ้นขาบไหว้จอมเจ้าพะยอตเมือง บัดนี้เหลือ ออกข้าสุกภูณามีมาก จิงแล้ว ข้าเฒ่าทนต์ได้ฤทธิทำวเล่งแล้ว พะเฮย มันก็กวดยังด้ามตะบองมา พอหมื่น ตกถึกไม้ลำค้ายเกื่อนเพ พะเฮย อันว่าดินคุด้านเป็นผงฟังแป่ ย่านแต่เสียไฟน้อยฟุ้งข้า เลิกคิ่น ก็จิงพาพลตั้งนาหลวงภายนอก ย่านแต่เสียไฟเข้าชุนทำวจุ่มหิน พะเฮย เมื่อนั้นลาซาเจ้า พะยาหลวงกัวโกรธ ตามแต่อ้ายกำฟ้าจิมาย่านบ่อนได้ นั้นเอ แสนว่ามันก็มีฤทธิกำ แสงสารข้าง หมื่น ก็ที่ทอน ญบ่ย่านมันแท้ท่อยอย แท้แล้ว เพื่อนี้ญจักเกณฑ์พลให้พอสแสนล้านโกฏิ ซ่างแล

43/1 มา ทังข้าส่วยไฮ ก็จักตีเป็นน้ำนองหลวงลุดลอดไปนั้น สูงเกณฑ์อย่าช้าเมืองบ้านส่วยไฮ เทียวเทอญ ให้ท่านเกณฑ์ปัดเลี้ยงคนชายปัดชอด มาให้ได้อย่าช้าฮีบพลัน เทียวเทอญ ค้อมว่า พะลังแล้วชุนเลิกกลาง ถึงเฮือนชุนปาวเดินทังค้าย ชุนก็เดินกันขึ้นหัวเมืองทุกแห่ง เกณฑ์สู่ทำว เมืองบ้านส่วยไฮ ชุนก็เกณฑ์ปัดเลี้ยงฟุ้งชายน้อยใหญ่ ฮีบให้ได้เกณฑ์เลี้ยงบ่หลอ แท้แล้ว ยังแต่ ฟุ้งคนเฒ่าหัวขาวคางสัน เดินบ่ได้ยั้งคางอยู่เฮือน กับทังสามเณรพ้อม กำมาจารย์ยังบ่สูตร เทื่อ นั้น ก็จำลิกฟ้าพ้อมไปเลี้ยงบ่หลอ เจ้าเฮย ยังแต่สามเณรน้อย 10 ปียังอยู่ พายบาตไปเทียวบ้าน เคนให้แก่พ่อคู้ แท้แล้ว ค้อมว่าชุนเกณฑ์แล้วคิ่นมาเฮวฮีบ ถึงแห่งห้องทูลเจ้าบอกกอน อันว่าทัง เมืองพ้อมเกณฑ์กันทุกแห่ง ยังแต่พอยอยู่ค่างเมืองไว้หมื่นปาย

43/2 กับทังพะยาจันทลาคทำวตางตนภูวนาถ เป็นผู้ชันฮักษาเฝ้ามิ่งเมือง เจ้าเฮย บัดนี้จักกำว ถึงคาเมห้องหัวเมืองกอนอก กอนแล้ว เขาก็เกณฑ์สู่ด้านหัวหัวยฮ้อมภุ ฟุ้งหมู่ข้าภายโชนทัง กะเดิบมือเล่าถือหน้าไม้ เยะเย่องลงมาตาเพิ่นแห่งันเพื่อกะโชนพาแ่งน มันก็มาถึงน้ำแคมชล เขาอยู่ ทุกย่านบ้านเขาห้างสิ่งของ ฟังยินคิ่น ๆ ก้องเสียงสาเกต่าชะบู่ ฟุ่นเยอ นันเนืองเสียง แจ่วเกือตำพ้อม บรรบวนแล้วเดินกันลงฮีบ คนเคื่องเข้าเฮือแล้วสู่ลำ บางพ่องเอิ้นสั่งชู้่นอยนาถ พิมพา พี่เฮย สายใจเฮยพี่จิโกพะอวนน้อง การเลิกมาพาม้าง 2 ฮาบได้สั่งกันขอ พอแต่เห็นหน้า น้องพอยเอิ้นสั่งโก อวนเฮย ยามเมื่อลมพานใบแก่งกวยทังค้าย อันว่าเจ้าหากหนีไปหน้ากายบีกี้ เป็นขาดกันแล้ว น้องจิหาใหม่ช้อนตางเจ้าผู้ไป พี่เฮย ค้อมว่าแล้วพายเฮือย้ายออก

44/1 ทุกย่านบ้านลงพ้อมสู่ภาย ก็จิงไปโฮมห้องกำมะหาเมืองใหญ่ หยุดอยู่ยังโฮมหันสู่ภาย อัน ว่านาหลวงกว้าง คนเต็มเดียวรดาช ซ่างแลม้าเต็มพื้นท่งนา อันว่าทังเมืองพ้อมโฮมกันทุกหมู่ โกฎิ

เศษได้แสนปายห้าหมื่น อันว่าดีเจ้าตามองค์ 6 หมื่น ผุงหมู่ดีขนาดกำขันทันเข้าก่อนพระองค์
 ย้ง ๆ ย้าย ปะคือแห่งแดง พุ่นเยอ เสียงคนน้นคั่นเค็งเพื่อนพิน ก็หากดูเหลือล้นตามทางคับคั่ง
 ช้างแลม้าหือละแห่งคั่นเค็ง พอคาวฝ่ายคาเมบ้านนอก ถึงที่บ้านชายไฮ้จอดเขา เขาก็เดินพลตั้ง
 คูเวียงค้ายแก่น ได้ฮ้อยชั้นวงล้อมชู้กาย เสียงหน้าได้ 3 วาทัดเที่ยง ปืนใหญ่ขึ้นหลังค้ายชู้กาย
 ฟังยिनคั่น ๆ ก้อง เสียงน้นเต็มบ้าน พุ่นเยอ พุ่ม ๆ จาต่อกันเพื่อนพิน บัดนี้จักก้าวถึงลาซา
 เจ้าพะยาเมืองเสด็จออก ยึด ๆ ย้ายพลล้าน

44/2 ออกละวัง พระกัณฑ์ประดับช้างมณีวรรณชนเผือก ผุงหมู่เสเนตกุมขัวช้ายหน้า ทางตั้นกุ่ม
 มปืนทวนง้าวทอก แหนแห่งเจ้ายวงย้ายออกเมือง ฟังยินคุ่ม ๆ ก้องเสียงก้องแกมปี ผุงหมู่คนมีดกุ่ม
 มแสน 5 หมื่นพัน ยึด ๆ ย้ายไหลออกปิดตูเวียง พุ่นเยอ ผุงหมู่หญิงชายสาวสั่งกันคำละห้อย ไปตี
 เยอเส่นหาแก้วให้มีไซมิโซค ให้เจ้าลูลาภแพ้เลิกแล้วฮีบมา พี่เฮย ค้อมว่าแล้วย้ายออกเลิน ๆ
 พุ่นเยอ ภูมิทั้งพายสารออกเมืองยามเช้า ยาบพุ่ม ๆ ปา ๆ นายพลเข้าเมืองหลวง พุ่นเยอ
 พอคาวถึงหมู่พลเขาดั่ง แต่นั้นพระกัณฑ์พาลตั้งหอไชกาท่ง คับคั่งเค้าดอนไม้พุ่มดอย แต่นั้น
 เสนากุ่มไหลนำเดียรดาษ กัมขาบไหว้ทูลเจ้ากำวากอน บัดนี้เข้าเฒ่าตกแต่งแล้ว คูเวียงด้ายแก่น
 ปืนใหญ่ขึ้นหลังค้ายเที่ยงจริง แท้แล้ว เมื่อนั้นลาซาเจ้าจาขุนยิงฮีบ เอาให้ได้วันนี้อย่างนาน
 ท่านเฮย

45/1 ค้อมว่าแล้วขุนเลิกกลาง เดินพลตกแต่งตัวยิงเข้า เขาก็โดยคำเจ้าปะนมกรแล้วจูด เสียงคั่น
 นก้องชะบู่ใหญ่คั่นเค็ง เขาก็สูมปืนเข้าหาบ้านน้อยอ่อน เลยเล่าเป็นดอกไม้ลูกแตกบุงซา ตกลงกอง
 ท่อเฮือนหอมฟุ้ง อันว่าควันดินกุ่มมีนทีนเป็นฮ่ม กายเกิดเป็นผ้ากั๊งบังท้าวฮ่มเย็น แท้แล้ว เขาก็
 ยิงสูมเข้าชะบู่หลวงเค็งคั่น บดมีดกุ่มคือฟ้าเงาฝน แท้แล้ว อันว่าเสียงคนฮ้องอักษิฐาเค็งคั่น
 จัตุโลกพ้อมเทวดาท้าวฟุ้งเพื่อน แต่นั้น บาบุญน้อยยอหนึ่งกวัดแกว่ง เสียงแผ่นฮ้องคือฟ้าผ่าดิน
 กายเกิดเป็นเส้นพันคนเกี่ยวกอด ผุงหมู่คนท้าวลัมหนึ่งเกี่ยวกอดกอง อันว่าเสียงคนฮ้องฮือทื่อ
 เต็มแผ่น พลมากลั่นกองลัมช่วยขึ้น ยังแต่พลหลวงเจ้าแสนปายห้าหมื่น เพื่อว่าฤทธิเดชกำพะ
 บาทเจ้าหนึ่งท้าวบ่ดอง แท้แล้ว

45/2 เมื่อนั้นลาซาเจ้าพะยาหลวงคณิงมาก พระกัณฑ์เห็นหมู่คนท้าวลัมเต็มพื้นเกือนกอง ทังหมู่เสนา
 พ้อมพะยาเมืองกองส่วย หนึ่งกอดเกี่ยวพันไว้สู้กาย เจ้าเฮย แต่นั้นลาซาเจ้าฮวยมนต์แก้เป่า
 เสกใส่น้ำมายให้พันไป แท้แล้ว อันว่าหนึ่งผิวท้าวทักกายหายเสีย ผุงคนลุกย่างเดินไปได้ ก็จึง
 มีฤทธิกำคินมาเหมือนเก่า ขุนก็ขึ้นขาบไหว้จอมเจ้าชู้กาย อันว่าฤทธิกำทางมันแสงแสง พระเฮย
 ผุงหมู่คนท้าวลัมกองขึ้นดั่งพิน พระเฮย ก็หากยินแก้วแล้วละอาใจมีมาก เจ้าเฮย อันว่าฤทธิเดชฮ้าย
 กำฟ้าเหลือล้นจืดละอา เจ้าเฮย ผุงหมู่โยมมันแล้วหลายทีหลาบเก่า ขอแก่พะบาทเจ้าคณิงฮ้ำฮ้ำ
 เฟิง พระเฮย เห็นจักเสียขุนท้าวทังพลพวกไฟ ก็จักตายมุดเมี้ยนเสียงเสี้ยงแก่มัน หั้นแล้ว เมื่อนั้น

ลาซาเจ้าพะยาหลวงตัดขาด ตามแต่ชษยกำฟ้าคนไ้จิมาย่านย่อนแก้ว ได้ลือ ภูนี้ทงท่านท้าวแสนเมืองมาช่วย

46/1 อันว่าในโกฏิล้านลือจิมาย่านย่อนแก้ว ได้ลือ ภูจกนองพลเข้าพันธุลีชิงยาต ภูบได้ย่อนน้อยชายไ้ก็บยอมง่ายแล้ว ภูก็เจ็บใจแท้ในทวงแค้นคั่ง จิงนา เมื่อนั้นพะก็เดินขุนให้นองพลยายออกดีเป็นนำลุดเข้าวันนี้อย่าคา อันว่าฝูงช่างม้าตีเหยียบทวนแหง เอามันเสียอย่าคาวันนี้ ค้อมว่าพะสั่งแล้วขุนเล็กกลาง เดินพลตกแต่งตัวปะสงค์ห้าง ขุนก็นองพลเข้าฮือทือล้นป่า เข้าสู่ด้านปืนได้ล้นยิง เสียงคนฮ้องแซวนั้นค้ำคั้น ช่างแลม้าตีเข้าสู่ทาง เมื่อนั้นบุญเฮิงท้าวจอมไตรพะหน่อ ท้าวก็ยกไม้ค้อนตะบองแก้วแก้วชน เสียงดังก้องตะบองลึบดช่วง ฝูงหมู่คนท้าวลัมทั้งช้างเกื่อนกอง เมื่อนั้นลาซาเจ้าพระยาเมืองโอมอ่าน เกิดเป็นหินแก่นก้ายกั้งชู่กาย เมื่อนั้นตะบองศรีแก้วทั้งบาชนผ่า เลยบ่ม่างไปได้ทอโย แท้แล้ว ก็จิงคืนมาเข้ามือบาสันเก่า บาบ่าวท้าว

46/2 ยอไว้ที่ดี เมื่อนั้นลาซาเจ้ากำมะหาพะยาใหญ่ ก็จิงเห็นหมู่คนท้าวลัมเต็มพื้นนเณกนง หั้นแล้ว เมื่อนั้นลาซาเจ้าพะยาหลวงโอมอ่าน เสกใส่น้ำผายให้เป่าไป แท้แล้ว ฝูงหมู่คนท้าวลัมดิงตนลุกน่ง เลยเลาลูกยางย้ายเดินได้บ่ตาย ก็จิงมีฤทธิกำคืนมาสันเก่า ฝูงหมู่คนท้าวลัมตายแท้บ่คืน แท้แล้ว นับแต่คนตายลัมเสียไปปุน 1 เสียน้อยทั้งค้ายจุ่มจุม แท้แล้ว ฝูงหมู่ยังอยู่ค้างได้ล่วน 3 ปุน เจ้าเฮย เขาก็ยอมมือกำท้าวแล่นหนีเพื่อนพื้น ขุนก็ยอมมือไหว้ลาซากัมฆาบก็หากเสียไฟน้อยขุนท้าวกุมกอง พะเฮย เมื่อนั้นลาซาเจ้ายังพุนกั๊กโศด ตาท่านท้าวแดงเข้มดั่งไฟก็จิงโกธาให้ฝูงคนนายนาบตา ตามแต่ฮ้ายกำฟ้ายังจิงย่อนแก้ว ได้ลือ เทื่อนี้ภูพะองค์เข้าไปชมมันเป็ง ดูนั่น ดีแลฮ้ายวันนี้หากจิงเห็น ท่านเฮย ค้อมว่าแล้วเดินพลตกแต่ง คาดเคื่องช้างทั้งม้าชู่ตัว เมื่อนั้นลาซาเจ้าเดินพลกองนอก

47/1 ตกปีกไว้ขวาซ้ายแวดลวงวัง กำดาวเฟื่องกำป็นจำไหล่ ฮียองเข้าวันนี้อย่าแก้ว คันว่าไฟแก้วย่านถอยมาจิดัดขาด คอนัน ชีวิตกูบไว้วางให้แก่ไฟ เทียงแล้ว ภูนี้เป็นทัพองค์กางฮียองดาบได้ คันบ่ได้อุ่นข้างนางท้าวก็บยอม ง่ายแล้ว แต่่นั้น ขุนก็เลยเฮวพลันฟ้าวกำดาวเยื่อนท้อ ตกปีกไว้ขวาซ้ายชู่กาย ตินย่ายันหับเพิงจำไหล่ งาเงือดไว้คอยถ่าแต่จิงยง แท้แล้ว เมื่อนั้นลาซาเจ้าขึ้นพายสารช้างเผือก ฝูงหมู่เสเนตกุมนำเจ้ามีตมัว อันว่าคนดีเจ้าแสนพายห้าหมื่น ขันต่อม่างสองหน้าก่อนพะองค์ พะก็เดินพลให้ตีตะโพนตั้งโห่ สามโยกแล้ววงย้ายออกเวียง ก็จิงยง ๆ ย้ายปะคือฮอดพอพัน พุนเยอ เสนายนำหอกป็นทวนง้าว ก็จิงไปฮอดเท่าถึงท่านชายพอย ลาซาเดินหมู่เขายังเข้า เขาก็พากันนำวป็นหลวงสุ่มใส่ เสียงคั้นก้อง

47/2 คือฟ้าฮ่วนบน แท้แล้ว บัดนี้จักก้าวถึงท้าวทั้งนางน้อยนถ ก่อนแล้ว อันว่าباب่าวท้าวจ่าน้องนถแพง นางเฮย เทื่อนี้พี่จักปุนไปส่งกำมะหาเมืองเก่า นางนั้นบ่ หลอนว่าน้องจักซังพี่ซ้าคินงท้าวจ่มหาบได้ เมื่อนั้นเหมล่าน้อยขานบาบุญมาก สั่งว่ามาก้าวย้อหยันน้องดั่งลือ ท้าวเฮย

น้องบ่ท่อนจากหน่วยแก้วไปกอดหินแดง บ่ท่อนวางจอมแพงไปชอกชมพะยาไ้ อันว่ากำมะหาผู้
ปาปังคนบาป ขอให้ท้าวมอดเมี้ยน ชีวังท่อนชอบใจ ท้าวเฮย มันก็ทำเวรให้สองฮาพิศพา
กันแล้ว ท้าวบ่ซ่าเทื่อนี้มันซ้ำชอดเวร ท้าวเฮย เมื่อนั้นท้าวก็ขอมือไหว้ ดวงนอลูกประเสริฐ ยกใส่
เกล้าเลยด้านกำวจา เทื่อนี้เจ้าจงไปปุ่นเมี้ยนพะยาหลวงลตชั่ว เสียเทอญ ผุ่งหมู่คนบาปฮ้ายเขา
ให้สู่คน ให้เจ้าไปตัดเมี้ยนชีวังเขาตายขาด เสียเทอญ ค้นว่าคนใจบุญอย่าให้มันตายเมี้ยน
ค้อมว่าอธิฐานแล้ว ยอนอกวัดแก้ว เสีย

48/1 แผดฮ้องแผ่นดินพื้นไหวหวั่น เมื่อนั้น เสียงนอแก้วชนพลล้มไขว่ ผุ่งหมู่คนโกฏิล้านเลยล้ม
ไขว่ซิ่น เลยเล่าไปดำตองคอปะยาชะเต็นขาด ตกจากข้างพลายล้านกึ่งลง กับทั้งนายคอซำ
งมรณตายจุ่ม ยังแต่ข้างเผือกแก้วนอเว็นตาย มันก็ยังยืนเฝ้าพะยาหลวงทรงอยู่ วงลูบเนื้อพะ
ยาเจ้าบ่หนี แท้แล้ว บัดนี้จักจากถึงท้าว ชายพอยโพธิราช ก่อนแล้ว ท้าวก็เห็นหมู่คนท่าวล้ม
เต็มพื้นนอเนกนอง มากแล้ว แต่้นั้นท้าวก็เดินเขาพร้อมทั้งสามพวกไฟ ตักน้ำพร้อมมาให้สู่คน
เขาก็เฮวพลันพร้อมตักมาเฮวฮีบ มาบ่ซ่านอแก้วจุ่มลง ท้าวก็จำเขาพร้อมทั้งปวงไปพน เขาบ่ซำ
ถือน้ำฮีบไป ถึงหมู่คนตายล้มยออมฝ่ายพน ผุ่งหมู่คนท่าวล้มตายแล้วเล่าคิน เขาก็มีนตาขึ้นเห็น
คนผายพน เขาก็ซ่มซาบไหว้ตั้นเจ้าใส่หัว แท้แล้ว ค้นว่าไฟผู้มีเวรแท้ปาปังผุ่งบาป เขาหมู่่นั้น
หมายหมั้นบาปหนา

48/2 มันจักลงไปไหม้เวจิจมจุ่ม เขาหมู่่นั้นบัวได้กับคิน เจ้าเฮย ผุ่งหมู่คนคินได้เป็นผู้ประเสริฐดี
เขาก็ขึ้นซาบไหว้ตั้นเจ้าใส่หัว ขอโทษถ่อนพะเพ็งชีวิต ซ้อยเฮย ซำนี้ผิดจอมหัวเทื่อเดียวขอเจ้า
ซำจักขอเป็นซำตาสัตหันโดยอาชญ์ พะองค์แล้ว ตามแต่พะบาทใช้การเจ้าบ่ซิ่น พะเฮย ซำนี้เป็น
นำเจ้ากำมะหาจัดฮีบ เจ้าเฮย เมื่อบโดยเที่ยงแท้กัวย่านมอดชีวัง เจ้าเฮย เมื่อนั้นบั้นบุญชุน้อยจา
นางคำมวน ม่าย ๆ หน้านางหัวแล้วจึงจา ก็หากบุญเฮื่องแล้วพะยาหลวงเฮ็ดบาป คนทุกซี้ไ้เว็น
ให้เมื่อลุน แท้ตาย เป็นตั้งกำมะหาท้าวปาปังคนบาป กรรมส่งให้เห็นแจ้งแก่ตา แท้แล้ว
ไฟผู้คิดโลภเลี้ยวใจบาปโมโห ไฟผู้ซิงเอาของลูกเมียคนไป ก็หากเวรนำตองถึงตนตายจุ่ม
มุดมอดเมี้ยนเสียบ้านมิงเมือง เจ้าเฮย เสียเทิงหอนอนกว้าง เม็งคำทิพอาสน์ ปะทังเจ้าจุ่มกุ่ม
เทียมข้างค่าแพง เจ้าเฮย เห็นว่าโตดีแล้วเป็นพะยาเสวยราช ทำบิบบย้อคนไ้ไฟเมือง ดั่งนั้น ก็
หากเวรนำตองถึงตนตายคอบ

49/1 อันว่าคำซ่าเฮื่องเมืองบ้านกำวทาน ทานเฮย อันนี้เหมือนตั้งกุ่มภันท์เฉมาจิงไฮหินโหด
ปางนั้น อันว่าฤทธิ์เดชกำไฟจักอ้างต่อมัน ได้เด้ มันก็ลักเอาสุมณฑาแก้วนางงามน้อยนาค เป็น
น้องกุศลาดท้าวปางนั้นด่วนหนี มันก็ควักกอดอุ้มเอาฝ่ายแผ่นผยอง ถึงเมืองมันอยู่เซยชมซ้อ
แต่้นั้นลาซาเจ้าพะยาหลวงกุศลาด ก็หากทุกซี้โคกเศร้านำน้องเนตพะนอง อันว่ากุศลาดท้าวให้
สู่หานาง อิดูสุมณฑากุพากพอยเมืองบ้าน แต่้นั้นสินไซทั้งสังข์สองอ่อน กับทั้งสิหราช

ทำวฤทธิกำถวนนำ เมื่อนั้นสามพี่น้องเดินดุ่มนำอา เถิงเมืองฝิโยชญยาวไกลล้า เมื่อนั้นกุมภณัณฑ์
 เฒ่าแลเห็นสองอ่อน มั่นก็ถอดดาบกำทะยานเด่นห่อหลาน แต่นั้นสินไซทำวอยอธนูเป็องใส่
 ศรถึกต้องมารเฒ่าเล่าตาย ก็จึงเกิดมาได้ข้าเล่าแลกกัน สินไซยิงเล่าตายแถมซ้ำ อันว่าสินไซทำว
 ยิงศรเฝ้าจุ่ม ทำวก็เอาแจ่มเจ้าอาแก้วถวนหนี

49/2 แล้วแต่นั้นเวสสุวรรณผู้เป็นคู่ เสด็จสอดเห็นกุมภณัณฑ์มอดเมี้ยน ตายแท้เที่ยงจริง พะยา
 เวสเจ้าคิดฮ่ำพลอยคณิง อิดูกุมภณัณฑ์ตายสูญคืนมาได้ เมื่อนั้นเวสสุวรรณทำวเทศนาสอนสั่ง
 ค้นว่ามิงอยากได้เมียแก้วแห่งมิง มิงอย่าโกธาแท้ไปเลวแถมอีก ข้าเทือนนี้ภูจิเข้าส่อยบาแท้แล้ว
 ค้อมว่าแล้วพะยาเวสเลยหนี กุมภณัณฑ์กายคำสอนบ่ฟังจริงแท้ มั่นก็มานำแก้วสุมณฑาเมียมิง
 พัดมาลักลอบได้เมียนั้นถวนหนี เอาทังศรีสุพรรณแก้วบุตรีตนลูก เอาทังพะบาททำวสินไซแล้ว
 ลวดหนี เมื่อนั้นลาซาสิโหทำวทังสังข์เสด็จถวน ตามน้องแก้วองค์ล้าโลกสี่ ก็จึงไปเลวซ้ำ
 กุมภณัณฑ์ 2 เล่า เช็งสอดเท่าเถิงทำวเทพพะอินทร์ อินทร์จึงเทศนาให้กุมภณัณฑ์สองสั่ง ค้นว่ามิง
 อยากได้เมียแก้วให้แต่งโอม แต่นั้นกุมภณัณฑ์ได้ยินคำพระอินทร์สั่ง ก็จึงก้มกาบไหว้ทูลทำวอ่อน
 โยม ข้าก็ขอยมทำวโอมเอาด้วยซื่อ ข้าก็ขอส่วยซ่างคำล้านสุปี เจ้าเฮย

50/1 ขอแก่เจ้าบาदानราชซ่อย ซ่อยก็บ่โลกเลี้ยวพ่างเจ้าพะยอดเมือง ทำวเฮย เมื่อนั้นสินไซทำว
 จานำคำม่วน อันว่าความทานด้านดีแล้วชอบเช็ง อันให้แมนฮิตแท้คองแต่บุลาน ให้ทานนำไป
 ถวายโอมปิดตาที่เมืองกายพูน ซ่อยบ่มีชินเจ้าองค์อจักถึง ซ่อยจิวงแจ่มเจ้าอาแก้วถวนคืน
 แท้แล้ว แต่นั้นกุมภณัณฑ์ทำวฟังคำทำวก้าว ก็จึงลงก้าวว่าเมียแก้วแห่งตน กับทังเงินคำซ่างของ
 คำเสี่ยส่วยปี แลลานคำเข็มส่วยสิน ทำวจิงวางอาให้สุมณฑาโดยถวน มั่นก็ได้ถนถนอยเมียแก้ว
 ถวนคืน แท้แล้ว แต่นั้นกุมภณัณฑ์ได้เมียแพงดั่งเก่า มั่นก็เสี่ยส่วยซ่างคำล้านสุปี เจ้าเฮย เมื่อนั้น
 ทำวก็เดินขุนให้ทังหลายลาเล็ก เจ้าจิงคืนสู่ห้องเมืองบ้านสุคน เทียวเทอญ ให้เจ้าพากันเมี้ยนพะ
 ยาเมืองเผาจุด เสียเทอญ ผุงหมู่เสนตทำวเผาเมี้ยนสู่พระยา เจ้าเฮย แต่นั้นขุนก็เดินกันฟ้า

50/2 พากันตกแต่ง หามคาบทำวคืนเข้าสู่เมือง ขุนก็เมื่อทูลไหว้เทวีนางนาถ บัดนี้พระบาทไหว้
 นางแก้วจงฟัง เจ้าเฮย อันว่าพระบาททำวตนอาชญ์พระยาหลวง ลาซาตายแต่วันวานนี้ อันว่า
 ลาซาข้าลาซาภูวนาถ เสียแล้ว ลดชั่วเมี้ยนเต็มพื้นแผ่นดิน เจ้าเฮย ผุงหมู่ตายจริงแท้บ่บ่คืนมี
 มากเจ้าเฮย โกฎิเศษได้ตายเสี่ยกว่าแสน แล้วแต่นั้นเทวีแก้วดีทวงกึ่งเกือน ทางสนามหนุ่มนอย
 เขาคืนต้นนำ เมื่อนั้น เทวีแก้วจำขุนตกแต่ง ให้ฮีบปูนแต่งตั้ง เม็งแก้วจุดเผา เทียวเทอญ แต่นั้น
 ขุนก็เฮวพลันฟ้าวเดินกันตกแต่ง นางก็ขึ้นสู่ห้องหอแก้วห่มเหง นางก็รัก ๆ กันหรือระทัยแค้น
 คั่ง ข้าวบ่นนางแก้วบ่กิน แท้แล้ว เมื่อนั้นขุนก็พากันสร้างเม็งหลวงตกแต่ง ถ้วนถึแล้วขุนสร้าง
 แต่งดี

51/1 ขุนคีนมาไหว้ชายพวยโพธิราช ผูกขาดแต่งแล้วจอมเจ้าพระยอดเมือง เจ้าเฮย แต่นั้นท้าวก็ จำขุนแต่เอาศพเผาจุด อันว่าบ่าบ่าวท้าวไปพ้อมจุดเผา แต่นั้น ท้าวก็เอาศพเซ็นคำไปใส่ ผูกหมุ่ เสนตพ้อมขุนท้าวแห่แหน กับทั้งนางสนมพ้อมเทวีนางนาถ กับทั้งนางเอกเค้าเป็นเห่าแทบ พระองค์ นางก็ขี่รถแก้วทังให้เนตรทะนอง ผูกหมุ่เขาเสพเจ้าเพ็งพาดนั้นเนือง แลเยอ เถิงเม็ง หลวงจอตลงเขายั้ง ขุนก็เอาศพเจ้าขึ้นใส่เม็งทอง เขาก็เอาจวงจันท์ลูปทาเลยแล้ว แต่นั้น นางก็ เอาพินไม้จวงจันท์เผาจุด คำพอกคั้นพินนั้นสู่ว่ำ กับทั้งบาบุญน้อยชายพวยโพธิราช เผาจุด เมี้ยนพญาเจ้าพ้อมวล ผูกหมุ่กาพะพิกพ้อมเขาหว่านทานนำ บรรวณสู่อันหลายเชื้อ โชนละบ่า พ้อมหอยสังข์มวลมี ทุกสิ่งพ้อมไฟมาดอกขาว เจ้าเฮย บัดนี้บรรวณแล้วทังหลายลาเล็ก เขาก็ขึ้น สู่อ่องเฮือนย่าวสู่อ่าง แท้แล้ว

51/2 เมื่อนั้นขุนก็เดินพลตั้ง โสงหลวงโพธิราช ทุกย่านบ้านมาสร้างแต่งเมือง เขาก็มวลมาสร้าง หอคำทุกแห่ง เขาแต่งแล้วโสงกว้างสูงเฮือง พันหลังห้องทังเวียงตั้งผอบ ทุกทีแล้วเขาสร้างแต่งดี เมื่อนั้นขุนก็ไปเชิญท้าวมาเมืองเสวยราช ขุนก็ก้มขาบไหว้เชิญท้าวบ่นาน เขาก็เอาเตียงเข้าเสียง บาโดยตวน กับทั้งนางนาถน้อยมวลพ้อมพ้อบ่า ผูกหมุ่เสนาคุมทังหลายแหนแท้ เสียงปีแต่แคนได้ ขุนระบ่า กับทั้งนางสนมพ้อมพ้อพันหลายล่ำ แหนแท้ท้าวบุญกว้างสู่อ่างเมือง เถิงโสงกว้างเชิญ บาทางแท้ แต่งพ้อมภาชีขาวสู่อ่าง บรรวณแล้วเสนาลาเล็ก เขาก็คีนสู่อ่างเมืองบ้านสู่อ่าง แท้แล้ว เมื่อนั้นเทวีแก้วกำมะหาเมืองเค้า คืดฮ้ำฮู้คินงแท้ชอบคอง ก็จึงเอาลูกแก้วนางนาถบัว ทอง ถวายบาบุญคานมอบ เวนให้กับทังพระยาจันทรราชท้าว ฮักษาเมืองเป็นใหญ่ พระก็มาพ้อม นำเจ้าแม่เมือง

52/1 แล้วบัดนี้แม่ก็เวนเมืองให้บาดาญอยู่แต่ง ทุกสิ่งพ้อมถวายเจ้าสู่อ่าง แม่แล้ว กับทั้งเงินค้ำ พ้อมในสางล้านโกฏี ช้างแลม้าทังข้าไฟร์เมือง แม่แล้ว แม่ก็วางมวลให้สาวสนมใช้ส่วง ตามแต่ เจ้าบ่าท้าวอยู่แฝง แม่แล้ว แม่ก็หวังเพ็งเจ้าเขยรายแทนเมือง แม่แล้ว ขอให้เตโชเฮืองเหลือมง่า ผูกข้อย แม่ก็เค้าแก่แล้วซาลาล้ำลวงเถิง แม่แล้ว ตามแต่เจ้าบุญกว้างอยู่ทง แม่ถ้อน ค้อมว่า แล้วท้าวเล่าขอมมี มาดลาลาจากตนเมื่อห้อง เมื่อนั้นท้าวก็เอานางน้อยทังสองเป็นเอก เทียมแทบ ข้างเขานั้นอยู่แฝง อันว่าเหมรานั้นเป็นเอกกายขวา อันว่านางบัวทองเป็นเอกเทียมกายซ้าย อัน ว่านางสนมน้อยเทียมบ่าใช้ส่วง พันห้าฮ้อยเทียมใช้ปีนบัว เจ้าเฮย ยู่ท่างบาชมช้อนหลายนาง เทียมพ่าง ยู่ท่างพระบาทเจ้าชมช้อนสู่อ่าง แท้แล้ว แต่นั้นท้าวก็คิดถึงสหายแก้ว นำชาเศรษฐี เป็นเพื่อน

52/2 ปางนั้น ท้าวก็คิดฮ้ำฮู้สหายแก้วขอดใจ แท้แล้ว ก็จึงจำคนใช้ไปทันเฮวฮีบ มาอย่าช้าวันนี้อย่านานเทียวทอญ เมื่อนั้นข้าฮาดพ้อก้มขาบแวนเปืออง อาซาไนเร่งเร็วมีฮัก ก็จึงไปเถิงเจ้า เศรษฐีหลวงตนประเสริฐ ขุนก็ขึ้นขาบไหว้เศรษฐีเจ้าก่าวกอน บัดนี้ลาซาเจ้าจอมเมืองใช้ฮีบ

ว่าให้เอาข้าเจ้าชายใช้สืบเมื่อ ว่าอัน เมื่อนั้นมหาเศรษฐีเจ้าโดยคำเสวฮีบ เอ็นซี่ข้าชายใช้สืบมา เดียวนี้ลาซาให้มิ่งเมื่อเสวฮีบ มิ่งจงเมื่อไหว้ท้าวขอผ้าสิ่งของ ฟุ้นเทอญ มั่นก็ฟังกอนแจ่งพ่อ เศรษฐีบ่นบอก มั่นบ่เข้าไปพ้อมพ่าขุน ก็จึงไปถึงห้องหอบางท้าวเพื่อน มั่นบ่เข้าฝันขึ้นนั่งเสื่อง มา ลือ สหายแก้วทุกขตะอ้ายเพื่อน กุเฮย เจ้าก็ให้เพื่อนใช้สหายแก้วจ้อยผอม แทนอ เพื่อนี้กูบให้ เพื่อนใช้สหายราชเพิงฮัก ได้แล้ว กุลีเอามิ่งเป็นเสนาแต่งงานมีฮ้อน มิ่งจือเอาเมียน้อยมาเทียมก็ ตามส่ง โตถ้อน เฮาบ่ขึ้นคาคค้อยสหายแก้วจี้แต่งตาม เพื่อนเฮย

53/1 เมื่อนั้นท้าวก็ทันเอาเจ้าเสนาทุกหมู่ มาพ่าพ้อมพูลเจ้าอยู่สลอน เดียวนี้เฮาจักเอาสหาย แก้วเป็นพระยาสมเด็จจราช ทงแก้วท่อนท้าววันหน้าเพื่อนเฮา เจ้าเฮย เมื่อนั้นขุนก็ยอมมือไหว้ สาธุการมีมาก จจริงแล้ว ขุนก็ตกแต่งห้างของด่อนสู่อัน ก็จึงเดินเขาพ้อมชาวเมืองทุกแห่ง เขาก็ มาพ่าพ้อมโสมเจ้าผู้คน แท้แล้ว ผุงหมู่ทาสน้อยนงฮามสาวบ่าว มาพ่าพ้อมโสมเจ้าผู้กาย แท้แล้ว บัดนี้ขุนก็เชิญเอาท้าวข้าเศรษฐีทงแทน แทนที่เจ้าพระยาใหญ่กัสะ เขาก็ห้ามเอาบาสุ หอวังหน้า ฟังยินคุ่ม ๆ ก้องเสียงกลองแถมปี เสียงอินอ้อยพอสม้อยกอมหู อันว่าบุญชูท้าวข้า เศรษฐีดูสะอาด ก็หากทงเครื่องย่องดูสะอาดคน แท้แล้ว ท้าวก็ทงแผ่นผ้าผืนค่าแสนค่า แหวนธำมะโสงสบสอคมมือเหลืองเหลือง กับทั้งสังวาลฮ้อยกระโจมหัวสุบเกศ ก็หากงามเลิศล้ำ พระอินทร์เจ้าปอนลง แทนอ

53/2 อันว่าผุงสาวตื่นนำบาใจขาด ตาเบิกแก่นนำท้าวผู้คน แท้แล้ว แต่นั้นชายก็พาโลหิ้นดิงนม คั้นเหนียง มือหนึ่งจ้องตื้นชินลูบของ แท้แล้ว แต่นั้นสาวเล่าบ้อยฮ้อยด่าแซว ๆ มือจ้งไซผู้ใดพายไย แล้วเล่า เดินไปหน้าจากกันสวยเสียด เขาก็แทนแท้เจ้าบาท้าวสุโสง อันว่าผุงสาวต่านจากกัน ชมชื่น เพื่อนี้เฮาแท้ท้าวคาวหน้าจี้แมนเฮา แลนอ ค้อมว่าแล้วนางกอดเซยชม พอคาวเลยย่าง เดินไปหน้า ก็จึงเมืองถึงห้องหอบางวังราช ขุนก็เชิญแจ่มเจ้าเลยขึ้นสู่โสง อันว่าบ่าวท้าวทง อาสนาเพียง ขุนก็เอาภาชชวัญสู่อันเฮียงพ้อม กับทั้งนางสนมพ้อมเทวีเทียมพ่าง ชะเพือก พ้อมภาชชวัญผู้ชวัญ ปะโลहितเตมาถววยพรแวนเทียง ขอให้ชวัญเจ้ามาอยู่สร้างเมืองบ้าน ล้าราญแต่ท่อน มาเยอชวัญแจ่มเจ้าทั้งมวลพ้อมพ่า เจ้าจงมาอยู่ห้องโสงกว้างล้าราญ พี่ท่อน มาเยอชวัญหัวเจ้าทั้งคิงพ้อมพ่า ให้เจ้ามาอยู่ห้องหอบแก้วอยู่จำเริญ พี่ท่อน

54/1 กับทั้งนางสนมน้อยเทวีเทียมพ่าง เจ้าจงมาอยู่ห้องโสงกว้างล้าราญ พี่ท่อน บัดนี้บรวน แล้วพราหมณาเลก ขุนก็กัมขาบไหว้ลาท้าวเล็กเมื่อ ก่อนแล้ว แต่นั้นสองสหายแก้วจากันทุก ลิ่ง ก็หากบุญเทียงแท้สองฮาสร้างฮ่วมกันแท้แล้ว ก็หากลงแต่พ่าตกที่บเดียวกันเพื่อนเฮย ก็หาก เคยทงเมืองฮ่วมกันจจริงแท้ เพื่อนี้ฮาจทำบุญสร้างกินทานอย่าประมาท ของโกฏีล้านทานไว้เพื่อ บุญ เพื่อนเฮย ผุงหมู่คนเขาล้มตายไปมรณต ผุงนั้น ฮาจึงทานเพื่อให้เขานั่นผู้คน ค้อมว่าสอง จาด้านดอมกันแล้วอย่า ทุกที่แท้แล้วสองด้านต่อกัน แต่นั้นท้าวก็ลาสหายแก้วเมื่อโสงสถิตแทน

ท้าวที่อยู่ทางซอสนสาวน้อยฮูปงามแท้แล้ว แต่นั่นสองสหายแก้วทำบุญทานทอด ฟุ้งหมู่เสเนต
พร้อมขุนท้าวแต่งทาน ท้าวก็เททานให้คนจนทุกซั๊ก ฟุ้งหมู่สังฆเจ้าทานให้สู่องค์ แท้แล้ว

54/2 ฟุ้งหมู่สามน้อยทาสสาวบ่าว พระก็ทานทอดให้เงินเบี้ยแห่งเขา ฟุ้งสาวให้สไบบางเขียว
ม่วย ปักปิ่นเกล้ากะจอนแก้วสู่คน แท้แล้ว อันว่าฟุ้งชายน้อยนงสามสาวบ่าว พระก็ย้ายแจกให้ผืน
ผ้าม่วงปุม แท้แล้ว เขาก็ยินดีย่อนสาธุการมีมาก สังฆเจ้ายอຍ่องสู่องค์ เจ้าเฮย อันว่าเงินคำลัน
ในสามล้านโกฏี เสื้อและผ้ากองแก้วทานพระยา ก็หากเป็นของท้าวสองสหายทุกสิ่ง พระก็ทาน
ทอดให้ไปเลี้ยงเกิงปุนเจ้าเฮย ปุนหนึ่งยอขึ้นให้มาดาตนแม่นางนั้น นางก็ทานทอดให้หาแก้วมิ่ง
ฝัว แท้แล้ว ก็บ่มีการใช้ทางใดจักสิ่ง ฟุ้งหมู่เมืองส่วยเจ้ามาน้อมส่วยของเจ้าเฮย ก็บ่มีเกิดกำทาง
ใดจักสิ่ง อยู่ทางสุขอยู่ห้องศีลแก้วสำราญ อันว่าของดีท้าวทอละก็คำพอก ตรีบองเพชรท้าว
หนังโด้งพอกคำ ท้าวก็ยอเอาไว้เทิงหัวอุปัฏฐาก เทียนธูปใต้

55/1 ศิล 5 สู่วันเจ้าเฮย ท้าวก็ทงเมืองกว้างกำมะหาสนุกยิง จึงแล้ว อยู่ทางสาวบ่าวหลิน
คาตลาคชชายของ แท้แล้ว ก็บ่มีการใช้ทางใดจักแห่ง อยู่ทางสาวบ่าวหลินมีซู้พาบชาว เขาก็สนุก
ยิงล้ำเป็นเอกเมืองสวรรคค์ หนึ่งแล้ว เขาก็ยินดีคอมเพิงบุญสองท้าว อันว่ามหาเศรษฐีเจ้าเป็นพ่อ
สหายที่พูน พระก็ยินดีคอมสิ่งของบาท้าว ฟุ้งหมู่สุขสารข้าวอาหารทุกสิ่ง พอกก็มาส่งให้บาท้าวสู่
วันแท้แล้ว อันว่ามหาเศรษฐีเจ้ายอตัวเป็นไพร่ ขอล่งเลี้ยงภาชข้าวสู่วัน เจ้าเฮย พระก็ชอมอยู่
แท้ทศราชครองธรรมเจ้าเฮย อยู่เกษิมสุขไพร่ไททั้งค้าย เขากล่าวยอบุญเจ้าสู่คน ฟุ้งหมู่
สามเณรพร้อมสังโฆตมประเสริฐ เจ้าก็ชมชื่นสร้างศีลช้อยสูตรเขียน แท้แล้ว บัดนี้ท้าวก็ทงเมือง
ได้พอปีถึงขวบ มาแล้ว นางนาถน้อยคณิงล้ำสู่งเมือง ทุกค้ำเข้าคณิงฮอดเมืองหลัง อยู่แล้ว

55/2 ปิดตาทังมาดาฮ้ำคณิงหาเจ้า เมื่อนั้นเหมรหาน้อยจาบาอันอัน ช้อยก็คิดค้อย ๆ คณิงบ้าน
เก่าหลัง ยังเล่าคิดฮอดเจ้าพ่อแม่ทั้งสอง เจ้าเฮย ขอให้จอมหัวพระเทียวยามจอมเจ้า เมื่อนั้นท้าว
ก็ยินดีแท้จางนางชมชื่น ช้อยจิพาแจ่มเจ้านางน้อยเทียวยาม เจ้าเฮย เมื่อนั้นเจ้าก็ทันเอาท้าวเสนา
ทัง 4 มาพ้ำพร้อมทูลเจ้าอยู่สลอน เมื่อนั้นท้าวก็เดินขุนให้ห้างสะเภาตกแต่ง ได้ห้าฮ้อยสะเภา
แก้วแต่งเป็อง ขุนก็จัดพลพร้อมทหารกาเฒ่าแก่ ทังหมู่ชายหนุ่มน้อยฟุ้งท้าวบ่าวแพว ค้อมว่าขุน
แต่งแล้วเมื่อทูลภูวนารถ ข้าก็ตกแต่งแล้วสะเภาพร้อมหมู่พล เจ้าเฮย ข้าก็เกณฑ์พลพร้อมไป
ตามห้าหมื่น ทุกถ้วนแล้วระวังไว้สู่ภายเจ้าเฮย เมื่อนั้นพระก็เดินหมอให้หาวันยามโชค ดูท่อน ค้น
ว่าถึงขอบมือดีแล้วจึงจิลง เจ้าเฮย เมื่อนั้นหมอก็ดูหาเมื่อวันเสาร์มือปอด ยามเมื่อคายโมง
แล้วลืคดีเจ้าเฮย เมื่อนั้นพระก็ทันเอาช้างสหายบามาฮีบ

56/1 กับทังพระยาจันทรราชท้าวมาพร้อมพ้ำกัน แท้แล้ว เทื่อนี้เฮาจักพานางน้อยเมื่อยามพระพ่อ
ก่อนแล้ว เชือจงเนาอยู่ถ้ำเมืองนี้สำราญ แต่เนอ เฮาจักไปนานได้ถึงปีคีนคอบ เชือจงเนาอยู่ห้อง
กองแก้วอย่าไไล แต่เนอ ค้อมว่าแล้วขุนเล่ายอมือ โดยคำพระสู่ขุนมวลงพร้อม เมื่อนั้นท้าวก็จา

สหายแก้วเพิงแพงทุกสิ่ง โตจิเนาอยู่เฝ้าซูด้ามปักปูเวียง เพื่อนเฮย อย่าได้ลาไปแท้ของเฮาล้าน โกฏี ซ้างแลม่าจាំให้ปาวเดิน เพื่อนเฮย อันว่าของสิ่งนี้มีเดชอัสนี อยู่แล้ว อย่าได้กลัวเกรงสังทอโยยของน้อย ค้อมว่าทำวกล่าวแล้วถึงขบวันดี ขุนก็เดินพลลงสู่เฮือสะเภาแก่ เขากี่หนั ๗ ต้านเดินกันเสียงสนั่น ขนของเข้าสะเภาแก้วสู่ล่ำ บางพ่องเอ็นลูกน้อยแล้วสั่งอำลา สายใจเอย ลูกกุกุยาม้อม พ่องจืหนีไปค้าหาของมาฝาก เจ้าอยู่บ้านอย่าให้ฮ่ำคืน พอเนอ อันหนึ่งเจ้าอย่าเข้า ป่าไม้หมู่ป่าคันคาย

56/2 พอเนอ เจ้าจงเนาในเฮือนอยู่คองคอยถ้ำ ค้อมว่าแล้วเอ็นสั่งทังเมีย เจ้าจงเนาภายหลังอย่า โกรธเค็มคำบ้อย บางพ่องเอ็นสั่งซุ่นน้อยนาถเสนาหา พี่เฮย พี่จักลาสายคอบพระชินคำของคั่นอง พี่จักหนีไปหน้าทางหลังอย่าได้ลาเสียเนอ ลัจจะพี่ยังเน่งไว้พันซุ่นอย่ามาย พี่เนอ พี่ลิหนีไปค้าหาของมาแต่ง โอมแล้ว น้องอยู่บ้านคองถ้ำแต่งคอง อุ่นเฮย พี่จักหนีไปค้ากงจีนเมืองใหญ่ ภายพุน หลอนว่าได้แผ่นผ้าเมืองใต้ฝากอวน อุ่นเฮยบ่เด แต่่นั้นสาวกล่าวต้านเอ็นสั่งนำชาย สายคอบเอย ค่อยไปดีท่อน อย่าได้มีโพยต้องอนตายบังเบียด อย่าให้สาวควดอ้ายดิงผ้าแผ่นสไบ เจ้าเนอ คั่นว่าเจ้าหากไปถึงห้องกงจีนเมืองใหญ่ ภายพุน จงให้สาวล่าน้อยขอเป็นช้อยสู่คน อ้ายเฮย แต่่นั้นฝูงหมู่ป่าวต้านขานตอบสาวสาม จากางามสั่งสาวคีค้อย ขอให้เป็นตั้งค่านางต้านความดี น้องสั่ง สาวเฮย น้องจึงคอยบ่มก้วยง้าว แพงค่างหมากหน่วยพี่เนอ

57/1 คั่นว่าฝนตกดินเดือน 5 จิเห็นเคือหมวกบวบน้อย แลนอ คั่นว่าสามขบเข้าตัวอ้ายจิต้าวมา พี่แล้ว พี่จิเห็นงูสิงนอนแผ่นอนเต็งเคือหมากบวบแหว แลนอ พี่จิเห็นเจ้าพายกาบคอบมาต่อนเบ็งเฮียม แลนอ ค้อมว่าแล้วถึงเมื่อยามตี ภูธรลงจากโงงมีซ้า กับทังเทวีแก้วทังสองพร้อมพ่านางสนมหนุ่มน้อยสาวใช้แห่นา ท้าวก็บายนอแก้วดวงดีทังดาบ ลงจากห้องโงงกว้างบ่านา ถึงสะเภากว้างเฮือคำตั้นท่า เสดีจสุท้งเม็งแก้วนั้นเนา เทวีแก้วทังสองพร้อมพ่า สนมหนุ่มน้อยลงพร้อมพ่ามवल บรรวนแล้วเดินพลทังโห้ 3 โยชน์แล้วสะเภาแก้วเบิกไป เขาเสพทังพาพสวนไลแลเนอ คุ่ม ๗ ก้องเสียงกลองแกมปี ฝูงสนมหนุ่มน้อยนำเจ้าเสพพระองค์ แท้แล้ว อันว่าคนเหลือล้นน้าบา 5 หมื่น คับคั่งเค้าแปรน้ำพันเพื่อน ก็จิงกายเมืองกว้าง

57/2 ก่ามหาพันเขต หลายพ่ามือสะเภาแก้วผ่าพอง ก็หากหลายวันถ้วนเดือนปายสิบค้ำ ก็จิงถึงแห่งห้องเมืองบ้านเขตกงจีน ท้าวก็พากันตั้งคาเมเซาจอด ฝูงหมู่บ้านเขาย่านตื่นสน อันนี้จักเด็ก หลวงก้าทางโตมาฮอด เฮานอ จักว่ามาเที่ยวค้ำก็เหลือล้าว่าหลาย นี้เด แต่่นั้นเขาก็ปะเฮือนเข้าไปดงลื้ออยู่ ทุกย่านบ้านเขาย่านพ่ายพัง แต่่นั้นท้าวก็แปรสารใช้ไปถึงเมืองพอบอกข่าว เจ้านางน้อยเที่ยวยามค้อมว่า เขาแต่งแล้วจ่าขุนโดยฮีบ ขุนบ่ซ้าสะเภาหน้าตวนไป วาโยเป็องสะเภา หลวงโดยตวน ก็จิงไปถึงแห่งห้องเมืองกว้างพอนาง ขุนก็ตาตาห่างเอาสารทูลบอก ขึ้นขาบโหว้ จอมเจ้าส่งสาร เมื่อนั้นลาซาเจ้ากงจีนไซอ่าน ก็จิงหลังล่ำเฮียมเห็นช้อยข่าวการ โอนนสารนี้ช้อยว่า

เหมรานั้นยอมนางลูกพระบาท ภายที่ มาขาบไหว้วอมให้พ่อตน พอให้ปิดตาให้ทรงธรรมฐู่ข้าว
ข้าก็คิดอ่าวฐู่ถึงแก้วพระยอดเมือง ข้าก็พา

58/1 เอาท้าวชายพลอยผิวมิ่ง ทังกิ่งแก้วนางน้องเพื่อนเพา เอาทังข้าเสนาน้อยใหญ่ มาฝากเจ้า
ยามพ่อปิดตา ทังมาดาแม่เมืองจอมซ้อย ข้าจึงแแบ่งสารเข้ามาทูลภูวนาถ พอให้ฐู่ห่างเป็องตัวข้า
ด่วนมา พระเฮย แต่นั้นพระพ่อเจ้าหัวขึ้นชมบาน อันว่าสายใจภูตาวมาเห็นหน้า แลนอ เมื่อนั้น
พระก็เดินขุนให้ ลงเสื่อเสวฮีบ ไปรับเจ้าลูกแก้วเข้าสู่เมือง เทียวเทอญ แต่นั้นขุนก็เสวพลันฟ้าว
จัดคนลงฮีบ เข้าสู่ห้องเสื่อแก้วฮีบพาย เมื่อนั้นพระก็เดินเขาให้ปลูกเสือนแวนฮีบ เขาก็ชุมเชือกแล้ว
วันนั้นบ่คา แท้แล้ว บัดนี้จักกล่าวถึงนายคนใช้ไปถึงนางนาถ กัมขาบไหว้วอมให้ท้าวพระยอดนาง
บัดนี้ลาซาเจ้าคณิงนางมีมาก ว่าให้ศรีแจ่มเจ้านางท้าวด่วนเมื่อ วันอัน แม่นว่าพระบาทเจ้าทง
โคกมีมาย คณิงจอมนางอยากเห็นจอมซ้อย ค้อมว่าขุนกล่าวแล้วท้าวเล่าเดินพล

58/2 เขาก็พากันมายเคิกสะเภาละยาน เขาก็เนื่องนั้นพร้อมเดินพลตั้งโให้ เสียงคี่นเค้าชะเลกว่าง
ฟั่งเพื่อน สะเภาทองผ่ายชนผาฟองหลาย ยามลมพัดเป็องสะเภากแก้วเป็องไป เจ้าเฮย ก็จึงไปถึง
ห้องกงจิมเมืองใหญ่ เขาก็เข้าจอยยังสะเภากแก้วจอยเขา แต่นั้นไทเมืองคี่นไหลมาเดียวรดาษ เขาก็
มาล่ำเยียมนางน้อยมีดมัว มากแล้ว แต่นั้นพระบาทท้าวขึ้นนั่งเกยดู ก็จึงเห็นนางงามลูกตนทัง
ท้าว เมื่อนั้นพระพ่อเจ้าหัวขึ้นชมบาน ก็จึงเห็นลงเกยมาอยู่โห่งคอยถ้ำ แต่นั้นเหมรานั้นยทังนาถ
บัวทอง สองก็พากันตกแต่งแแบ่งเลยแล้ว อันว่าเทียนเงินพร้อมเทียนคำคนคู่ นางแต่งแล้วยขึ้นสู่
ชั้น บรรวนแล้วสาเกตศกศา จันทร่มันทาลูบผมดูละห้อย แล้วจึงเอาข้าวหมิ่นแบ่งปันโลมทา
โสมนางงามตั้งอินทร์แบ่งไว้ เมื่อนั้นขุนก็พายเสื่อเข้าเสียงสะเภาสับอ่อน 3 แจ่มเจ้าเลยเข้าสู่เสือน
ฝูงหมู่คนหลังเยียม

59/1 เห็นนางสองอ่อน ก็หากงามเลิศล้ำชายดินต้นดอม แท้แล้ว แต่นั้นขุนก็พายเสื่อเข้าถึง
ตะพานชาจอย 3 แจ่มเจ้านางท้าวฮอดเสื่อ แต่นั้นเสนาแก้วถือขันไปก่อน 3 แจ่มเจ้าเลยย้าย
อย่างตาม อ้อยม้อยหน้าทัง 3 ยัวรยาตร เหมือนตั้งอินทร์แต่งตั้งลงแท้แต่สวรรค อันว่าฝูงสาว
เยียมเห็นบาบุญมาก เห็นฮูปท้าวแต่ดินปวคกระสันต์ ฝูงชายเยียมเห็นนางสองอ่อน ในหลดลัม
กระสันต์ดินต้นดอม แท้แล้ว เมื่อนั้น 3 กษัตริย์เชื่อนำกันยัวรยาตร ก็จึงถึงแห่งห้องโห่งกว้างพ่อ
ตน เมื่อนั้นเจ้าก็เห็นลูกแก้วนางนาถมาถึง ลาซาเลยกล่าวกลอนจาदान มาหรือสายใจแก้วธิดา
ลูกมิ่ง ภูเฮย 3 แจ่มเจ้าบุญกว้างสำราญ พ่อหรือ ลูกก็คิดอ่าวฐู่เห็นพอมายาม พ่อหรือ พ่อก็เนา
ภายหลังอยู่คองคอยถ้ำ เมื่อนั้น 3 ก็ยอขันกัมสมมาพระพ่อ คาระวะเจ้าบุญกว้างพระยอดเมือง
แต่นั้นพระพ่อเจ้าเลยฮีบเอาขัน พระก็จึงโอยพรตี

59/2 แก่ 3 แจ่มเจ้า เจ้าจึงยีนยาวมันพันปีฮ้อยชวบ เจ้าจงสุขอยู่ห้องโทยฮ้ายอย่ามี พ่อท่อน
ค้อมว่าแล้ว 3 อ่อนยอมมือ แปะปาทาใส่หัว 3 เจ้า เมื่อนั้นพระผายคำदानดอมนางทุกสิ่ง อันว่า

แม่แจ่มเจ้าตายแล้วมอดซีวัง ลูกเฮย แม่เจ้าลตชั่วเมียมตายแต่ปีกลาย ลูกเฮย อันว่าสายใจมาก็ บ่ทันเห็นหน้า ยังแต่องค์ภูไททงเมืองเศร้าโคก ลูกเฮย อันว่าทุกค้ำเข้าคองเจ้าชู้วัน พ่อแล้ว แต่นั้นนางเกินกั้นมือฝ่าเปลียงอก ซลทาไหลเนตรทงของอำหน้า โอนอพระแม่เจ้าตายจากสาย เฮียม แลนอ ลูกก็คืนมายามก็บ่ทันเห็นหน้า แลนอ เมื่อนั้นนางก็ลุกอย่างย้ายเลยเข้าสูโงียง ยมนา ไหลเที่ยวไปในห้อง แต่นั้นนางสาวใช้เหลียวเห็นนางนาถ เขาก็บปแลนต่อนางน้อยสู่คน มาหรือ ศรีเสลียวแก้วเสนาหาเจ้าพี่เฮียมเฮย เจ้าก็หนีจากแล้วฝูงข้าหวมเหงา แท้แล้ว เขาก็ปะโงงกว้าง ฝูงสาวใช้สว่าง เจ้าก็ไปอยู่ค้ำเมืองพุนพ่านาน แท้แล้ว อันว่าพระแม่เจ้า

60/1 ลตชั่วภายหลัง เจ้าก็มรณาตายจากโงงสุญเศร้า ผู้ข้าคิดฮอดเจ้าทังโคกโคกา คินงมาตา แม่เมืองมีมัว อันว่าทังโงงกว้างสุญเสยเหงาหวม ข้าก็เห็นหน้าเจ้ามาแล้วอุ้นทวง เจ้าเฮย เมื่อนั้นนางกษัตริย์น้อยยมนาแค้นคั่ง ปากบ่ได้ยมย้อยคั่งทวง แต่นั้นนางก็แข็งใจต่านำสาวใช้ ช่วง ซ้อยก็คิดฮอดเจ้าบ่าท้าวเที่ยวยาม แท้แล้ว ก็บ่ทันเห็นหน้าจอมใจพระแม่ ภูนอ นางก็เป็นสะ เพ้อตายกะด้างถ่องคิง แท้แล้ว แต่นั้นนางสนมน้อยฝูงสาวทุกหมู่ เขาก็กึ่งเกื่อนให้นำเจ้าสู่ นาง มากแล้ว แต่นั้นนางก็ฮอมสติได้แข็งใจลูกนึ่ง นางก็ต่านกล่าวถ้อยสาวใช้กล่าววกลอน เขาก็ยอขัน สลาให้ถวายนางเคี้ยวหมาก สาวสว่างใช้แฝงเผ้าแกว่งวี อันว่าที่ต่านน้อยจาสาวใช้สว่าง ซ้อยก็เห็น หน้าเจ้าพี่น้องพอน้ำอติ แท้แล้ว เมื่อนั้นสุริโยค้อยยามแลงใกล้ค้ำ มานั้น

60/2 เขาก็เอาข้าวน้ำถวายน้อยนาถแพง แต่นั้นเขาก็ไปเชิญน้อยบัวทองมาฮีบ นางก็เหวยข้าวน้ำ นำเอื้อยพ่ามवल บรรบวรแล้วถอยภาชแล้วอย่า น้ำดอกไม้ทะเลล้างส่วยสี เขาก็ขันสลาให้ถวายน าถทังสอง นางก็พาบัวทองต่วนลงมีซ้า ฝูงหมู่นางสนมกุ่มนำนางแทนแท้ เถิงแห่งห้องโงงกว้าง พอดน นางก็ยอมือไหว้ประนมกรก้มขาบ บนมอกไหว้จอมให้พอดน นางก็เล่าภาคพื้นปางก่อน เวทนา แท้แล้ว นางก็จาคำควรแต่หลังเอาไว้ อันว่าพระพ่อเจ้าฝากนายสะเภาไปเถิงเมืองสงบา ชายไธ้ ก็จึงพากันสร้างน่ำบาชมชื่น หลายพ่ามมือละดูได้ถ่องปี อันว่าคำเฮืองเท่าไปเถิงพระยา ใหญ่ พระก็จาไพร่ข่ามายื่อยาดชิง เขาก็ทันเอาท้าวเมื่อเมืองจัดฮีบ เขาก็จับแจ่มเจ้าบ่าท้าวลักหนี แท้แล้ว อันว่านายคนใช้มาเถิงเฮวฮีบ เขาก็อุ้มเอาช้อยต่วนหนี ก็จึงไปถวายให้

61/1 ก่ามหาพระยาใหญ่ พระก็เอาช้อยไว้เป็นแก้วมิงเมีย พ่อเฮย อันว่าบาคานท้าวหนีไปกลาง ป่า อินทร์ก็มาส่งให้นอแก้วประเสริฐดี ก็บ่ทันหนึ่งลิวเส้นตระบองหนึ่งพอดคู่ ท้าวก็คืนมาฆ่าก่า มหาพระยาใหญ่ ก็บ่ทันเสนาพร้อมพระยาใหญ่กัสะปะ ก็จึงมรณาตายพ่าพระยามवलพร้อม ยังแต่ พระยาจันทรราชท้าวเสวยราชวังหลัง เจ้าก็เชิญบาคานนึ่งเสวยเมืองกว้าง เจ้าก็เวนเมืองให้บาคานทุกสิ่ง ฝูงหมู่ของโกฏิล้านวางให้มอบมवल เจ้าเฮย แต่นั้นพระพ่อเจ้าชมชื่นยินดี มีอควาบาย ลูบหลังนางน้อย พระก็มีใจแค้นขนึ่งทวงลามโลก ออกวู้ฮ้อนใจเจ้าค้อยจา อันนี้ก็หากกรรมเวรแท้ นำมาชาติก่อน ภายพุน เคยยาดฮื้อเมียแก้วแห่งเขา พ่อแล้ว ก็หากเวรนำต้องใช้ชาติเจ้าแล้ว

ตั้งแต่นี้เมื่อหน้าปี่มี พ่อแล้ว อันนี้เจ้ากล่าวไว้โลมอ่อนคำดี เมื่อจักโกธหลายก็เล่าเกรงบัวแก้ว
ค้อมว่าพระ

61/2 กล่าวแล้ว สองอ่อนยอมมือ เจ้าก็พากันลาพ่อตนเมื่อห้อง ชุนก็เชิญแจ่มเจ้าเมื่อสู่หอไซ หาม
สามศรีสู่หอปางแก้ว แต่นั้นนางสาวใช้ในสะเภาไหลออก ก็จึงเมื่ออยู่ห้องหอแก้วพ้ามวล ผุงหมู่
เสนตเข้าทั้งหลายพวกไพร่ เขาก็เซาแวดล้อมโองเจ้าสู่กาย แท้แล้ว บัดนี้หลายวันแล้วนางาม
ตกแต่ง ทุกสิ่งแล้วทานให้สู่วัน นางก็ทำบุญสร้างกินทานหาแม่ ทุกคำเข้าเพียรสร้างแต่งทาน
แท้แล้ว อันว่าไทเมืองพร้อมสาธุการนำอ่อน ผุงหมู่สาวป่าวพร้อมเขาหลิ้นชื่นชม อันว่าผุงป่าว
คำก้ำอยู่ฝ่ายสะเภา เขาก็ยินดีจาหมู่สาวช้อน เขาก็อยู่สนุกหลิ้นเสนหาสาวหนุ่ม ผุงหมู่ฮ้างนาง
หมายแก่สะเทิน ผุงชายเฒ่าหัวขาวหนึ่งเดียว เขากล่าวไว้สองเฒ่าดั่งกัน เขาก็อยู่สนุกแท้ทั้ง
เมืองชื่นขึ้น บางพ่องได้เมียช้อนอยู่แฝง บางพ่องได้สาวสามฮ้างหมาย บางพ่องได้สาวน้อยช
นชม

62/1 แท้แล้ว บางพ่องได้หัวขาวหน้าเดียว บางพ่องได้ฟัวแขวบมี เจ้าเฮย ผุงหมู่ยังบ่ได้เหลือใจ
ออกจักแตก ก็มี ก็หากเป็นสะเพ้อเดินโธ่เที่ยวหา แท้แล้ว โอนอกก็หากเจ็บใจเจต บ่มีของสั่งแต่ง
เงินบ่มีล่ำเลี้ยงบ่มีจอบแส่ว แลนอ พอแต่เดินจาหลิ้นเสนหาตายเปล่า ปากกล่าวไว้พอให้สั่ง
วอน แลนอ บัดนี้จักกล่าวถึงราชาเจ้ากงจันพระพ่อ นางนั้น พระก็เจ็บปวดไข้หนาวเนื้อบ่สำบาย
แท้แล้ว หมอก็หายากแก้วมาบิวผายไผด ก็บ่หายเที่ยงแท้หนักเข้าสู่วัน แท้แล้ว อันว่านางามน้อย
ทั้งบ้านองนาถ สองก็บิวแจ่มเจ้าเฮียงข้างบ่ไล เจ้าเฮย อันว่ายาในท้องกงจันเมืองใหญ่ บิวแจ่ม
เจ้าบาทำวก็บ่หาย แท้แล้ว เมื่อนั้นบุญละสาทำวบาคนเจ้าอ่อน เป็นลูกเจ้าเมืองทำวผู้ลุน
ก็หากแม่บ่องแก้วนางนาถเหมรา สองก็ชลเนตรย่อยฮ้ำหน้า

62/2 เนตรระนอง แท้แล้ว อันว่าพระพ่อเจ้าลดชั่วมรณา ก็จิงไลสองศรีพระยอดนางทั้งน้อง
เมื่อนั้นบุญละสาทำวทั้งนางตนพี่ ทั้งแจ่มเจ้าบาทำวลูกเขย สามก็พากันด้านภูธรลงทึบ ผุงหมู่เส
เนตล้อมไหลเข้าแต่งแปง จันทร้หอมพร้อมทั้งเสนหอมห้วง เอาแผ่นผ้าพันเนื้อห่อดี แล้วจงเอา
ศพเจ้าปอนลงเมี้ยนแจบ บัดนี้บรวนแล้วสั่งโสมลงสูตร หลายพ้ามื้อเอาเจ้าจุดเผา แท้แล้ว เมื่อ
นั้นบุญละสาทำวทั้งนางตนพี่ สองก็ทำแต่งตั้งกองแก้วทอดทาน ผุงหมู่เงินคำแก้วในสางเททอด
เดินบอกให้แนวเชื้อชู้คน สู้จงพากันตั้งบั้งสกุลทานทอด ถวายแก่สั่งโสมเจ้าดูถ้วนสูงงค์ กับทั้ง
สามเนตรพร้อมบรวนถ้วนที่ แล้วจิงทานเสื้อผ้าเงินพร้อมแก่คน ทั้งเล่าทานชาวบ้านญิงชาย
น้อยใหญ่ นางก็เททอดให้เขานั้นสู้คน แท้แล้ว กับทั้งคนทุกช้ใช้ตองตอยผ้าขาด เขาก็มาขาบไหว
ขอเข้าสู่วัน นางก็เททานให้

63/1 เขาไปทุกหมู่ เสื้อแลผ้าเงินเปี้ยแจกทาน เจ้าเฮย นับแต่นางทานได้สิบวันตัดเที่ยง สามก็
เก็บดูเจ้าพ่อแม่ทั้งสองปูนแปงดีธาตุทองกวมไว้ บัดนี้บรวนแล้วทำบุญทุกสิ่ง นางก็คิดค้อย ๆ

คณิงเจ้าพ่อตน ทั้งเล่าคดีสอดแค้นจอมเกศมาดา อันว่านางคานคิดคั่งทวงเลยให้ โอนอภุณีเป็นแต่
 เวรใดไฉ่เลิง 2 มาคอบ ภูนอ ทุกข์แห่งซ้ำพัดตี้มคำเหงา แลนอ อันว่ามาดาข้อยมรณาเสียก่อน
 พระพ่อข้อยเสียซ้ำเมื่อลุน แลนอ เจ้าก็เลี้ยงแต่น้อยกินเลือดในอก แม่นา ปิดตาทั้งมาดาจูบชม
 เอาอุ้ม บาดว่าตัวเหียมขึ้นเป็นสาวสอนใหญ่ มาแล้ว เจ้าก็เอาส่งให้บาท้าวต่างเมือง แท้แล้ว ก็
 หากเวรมีต้องกำมหาเฮ็ดบาป ปางนั้น ก็หากพัดคู่แก้วเหลือให้หอดแสง แท้แล้ว ก็จึงหมดเวร
 แล้วกำมหาตายจุ่ม ก็จึงคืนสู่ห้องเมืองบ้านเก่าหลัง ก็บัพันเห็นหน้าตามาพระแม่

63/2 ภูนอ เหมือนดั่งกินกินท่อนไม้คาแค้นคั่งทวง แท้แล้ว ยังแต่พระพ่อเจ้าเนาอยู่ยงคอง
 พอเมื่อหลายวันคืนก็เล่านิรพานซ้ำ ก็หากสังเวชแท้ยิ่งกว่าภายหลัง อยู่แล้ว เกิดแต่เป็นญิงมาก็
 หากเวรนำต้อง เมื่อนั้นบาดานท้าวทั้งนางเมียมึง เลยกกล่าวด้านจาว่าชอบธรรม เดียวนี้เฮาก็
 ควรเอาท้าวบุตรนางนาถ เสนานั้น ทงแท่นแก้วเสวยสร้างสืบเมือง ชอบแล้ว แต่นั้นสองก็เดินขุน
 ท้าวทั้งหลายพร้อมฟ้า เขาก็ตกแต่งห้างดาแล้วสู้อัน ปุนแต่งตั้งหอสงฆ์มาตราบ ผาสารที่ตั้งกวม
 ไว้กายลิน บรรจบแล้วทั้งมวลทุกสิ่ง ขุนก็ก้มขาบไหว้ทูลท้าวอยู่สลอน เมื่อนั้นสองก็ว่าจาตำนานนำ
 ขุนไชขาว ให้ขุนท้าวสู้คน บัดนี้ควรที่หุดสร่งท้าวบุตราเสวยราช เป็นหน่อเจ้าทงสร้างสืบเมือง
 เจ้าเฮย แต่นั้นขุนก็ยอมมือไหว้ยินดีชมชื่น ขุนก็ตกแต่งห้างของแล้วสู้อัน เมื่อนั้น นางก็ทงสร่งท้าว
 กุมมารน้องนาถ กับทั้งบาบ่าวสร่งพร้อมฟ้ากัน

64/1 มวลเสนาพร้อมทั้งหลายสร่งโสรจ จันทะคู้หอมเอ้าทั่วเมือง บรรจบแล้วเชิญบาเฮียงฟาง
 ขุนแวดล้อมเอาฝ่ายผูกแขน อันว่าเหมราเอื้อยแพงแสนนางนาถ ก็จึงเฮียงฟางข้างนำน้องผูกแขน
 มาเยอขวัญบาท้าวบุตราน้องนาถ ภูเฮย เจ้าจงมาสืบสร้างเมืองกว้างสำราญ พี่ทอน ตะตาดูรา
 เจ้าน้องอันเพ็งใจ แก่พี่ อันสะวันนี้เป็นวันดี วันนี้เป็นวันประเสริฐ วันล้าเลิศผาบหมุ่ศัตรู หมอคุณ
 ดูว่าเป็นวันไชบาไชค พี่จักผูกแขนให้น้องมุงคุณ จงให้เจ้าทงศรีสมบัติ ยืนยืนมั่นเท่าชั่วชีวัง มา
 เยอขวัญเฮย ขวัญเจ้าอย่าได้ไปกะซังซมป่าไม้ทุกเถื่อนนำคุหา ขวัญเจ้าอย่าได้หนีไปสู่อกนิษฐา
 พรหมพากฟ้า ขวัญเจ้าอย่าได้ไปอยู่เมืองผี ขวัญเจ้าอย่าได้หนีไปเมืองนาค ขวัญเจ้าอย่าได้ทวร
 เทียวด้านดาวแดนผี จงให้มาอยู่ในบุรีรมราชกับเจ้าอาจพันปี ขวัญเฮย

64/2 ความโลกก็ยาคาดคองหายโคก แล้วเจ้าจงเทียรฆาตความเจ็บตาแลปวดท้อง พยาธิต้องเจ้า
 อย่าได้มี ก็พี่ทอน จงให้เจ้านอนหลับดีอยู่ในห้องที่นอนตน ขวัญเฮย บัดนี้บรรจบแล้ว ทั้งหลาย
 ลาเลิก อันว่านางพี่เอื้อยลาห้องเล็กเมื่อ ก็จึงถึงแห่งห้องทันที่หอไซ อยู่สบายสุขสำราญมีฮ้อน
 แต่นั้นบาบุญกว้างทั้งนางเมียมึง สองก็คิดสอดห้องเมืองบ้านแห่งตน ที่พุน สองก็พากันเดินหมู่
 สะเกาดาท่าง แต่นั้น ขุนก็เดินกันห่างสะเกาหลวงตกแต่ง ทุกที่แล้วเขาพร้อมแต่งดี บรรจบแล้ว
 สะเกาทองถ้วนถี่ ทั้ง 5 ฮ้อยเลยแล้วสู้ลำ เจ้าเฮย เมื่อนั้นฝูงชายเอ็นจาสาวซุ่มึง เฮียมเฮย พี่จิลา

จากเจ้าแพงหล่าพรากไป ก่อนแล้ว พี่จิกลาจากน้องเมื่อสู่เมืองหลัง ก่อนแล้ว เจ้าจงเนาจิงเงินอยู่
ดีคอยอ้าย แต่นั้นฝูงสาวชู้จิงเงินขานตอบ เจ้าจิกไล่ละน้องไกลก้อย

65/1 คำฮักคำมักมาบ่อ้อมได้ จิมาฮ้างห่างไกล นี้เด อันว่าผู้ชายชู้ได้ยีนสาวฮ้องฮ้ำ เสียงอ่อนนอ
ว้วนใจน้อยอ่อนน้า พี่จิกลาเสียน้องตาตืนภูวนาถ ก่อนแล้ว คั้นว่าเมื่อฮอดบ้านเมืองแล้วจิด่า
วตืน อุ่นเฮย อันว่านางชายนั้นมีเมียค่อมฟ่าง ซาก้ออ่อนอ้อยเว้าในห้องส่งเมื่อ ก่อนแล้ว อันว่านาง
ชายนั้นมีเมียทังลูก ลูกน้อยให้ทังให้ลั้งเมีย โอนอ ค่อยอยู่ดีเยอเมียขวัญแก้วบุตรทังลูก กุเฮย
พอจิทินจากเจ้าเมื่อบ้านส่งเมื่อก่อนแล้ว ค้อมว่าเมื่อฮอดบ้านเมืองใหญ่กำมหา คั้นว่าหลายปี
เดือนพี่จิดินหาเจ้า เจ้าเลี้ยงลูกอยู่ถ้ำภายหลังนี้ท่อน คั้นว่าบุญเคยกวมจิดคอยคินมาซออน เมื่อนั้น
ผัวเมียให้นำกันกึ่งเกื่อน ทังเล่าตกแต่งห่างเสปียงข้าวไถ่ถง แท้แล้ว นางคนนั้นไปนำผัวมิ่ง ก็มี กิ
จิงโลพี่น้องพงษ์เชื้อบคอย แท้แล้ว มันก็ขนของเข้าในสะภาดอหมิง ผัวนั้น

65/2 ก็จิงโลแม่ป่าพงษ์เชื้อบคอย แท้แล้ว อันว่านางสาวให้นำชายชู้มิ่ง ก็มี ขนสิ่งข้าวของต่อน
ฝากกัน แท้แล้ว ก็จิงพันพลูให้บุหรือยี่น เลื้อแลผ้าของช้อยฝากไป พี่เฮย อันนี้ช้อยฝากเจ้าไป
หาแม่มาดา ที่พูน ทังลูกเต้าเมียแก้วแห่งบา พูนเทอญ เจ้าก็มาอยู่ค่าง 3 ขวบปีเดือน นี้แล้ว เมีย
พี่ยังภายหลังก็ส่วนคองคอยถ้ำ ค้อมว่านางสั่งแล้วนางกอดคอกม มีอบายนมชวกชอนชมชอน
พี่บ่โลจอมแพงพาเว็น บัดนี้เด็ก ๆ แล้วขอนอนชมซ้าพัดฮุ้ง แพงเฮย พี่ก็เว้าจ้อย ๆ ซ้าบาตจิมือ
แต่ท่อน แต่นั้นชายก็ลาลงห้องถึงสะภาแล้วฮุ้ง ก็จิงนอนอยู่ลิ้นห้องห่มเมงา แท้แล้ว บัดนี้
จิกกล่าวถึงท้าวทังนางนงนาถ ก่อนแล้ว เจ้าก็ลาจากห้องเมื่อบ้านสั่งขุน แท้แล้ว ค่อยอยู่ดีเยอ
เสนาท้าวทังหลายพวกไพร่ กุเฮย จงค้อยพากันสุขอยู่สร้างเมืองบ้านสำราญ แต่เนอ เมื่อนั้นนาง
ก็ลาบาท้าวบุตราน้องนาถ

66/1 เจ้าจงเนาอยู่ห้องเมืองนี้สำราญ พี่ท่อน น้องก็ทงท่อนท้าวเสวยราชจิงเงิน ที่พี่ เจ้าจงเนาใจ
ฮักไพร่เมืองขุนท้าว พี่จิทินเมืองสร้างกำมหาเมืองเพิน ภายพูน น้องจงเนาอยู่พี่ยีนมันหมื่นปี
พี่ท่อนค้อมว่านางสั่งแล้วกึ่งเกื่อนค่อมกัน แลนา สองแพงฮักกอดคอกเลยให้ ค่อยเมื่อดีเยอเหมรา
เอื้อยสายใจจอมเกต กุเฮย เจ้าจงเนาอยู่สร้างเมืองพูนสำราญ แต่ท่อน แต่นั้นนางก็ลาสาวใช้นง
ฮามน้อยหนุ่ม ช้อยจิกเมื่ออยู่สร้างเมืองพูนเพือนบา ก่อนแล้ว ค่อยอยู่ดีเยอฝูงสาวใช้นงฮาม
ใช้ส่วง กุเฮย เจ้าพี่น้องเนาที่สำราญ แต่ท่อน แต่นั้นฝูงสาวใช้ทังหลายทุกล่า เขาก็ฮ้องฮ้ำให้นำ
น้องสู่นาง มากแล้ว ฝูงก็ไปห้องกำหานำเจ้า ภายพูน ช้อยก็เป็นช้อยใช้นางน้อยจิปอยไป
ได้หรือ เมื่อนั้นนางก็สั่งเวชแท้

66/2 นำสาวใช้ส่วง นางก็เอาผู้ชู้หน้าเจ้าด่วนเมื่อ แท้แล้ว นางก็ลาลงห้องโสงหลวงเฮวฮีบ นางก็
ยัวยราตรย้ายเชิญเข้าสู่สะภา ฝูงสนมนำแท่นางถึงห้อง บัดนี้ยามดีแล้วเตินกันย้ายออก ฝูงหมู่
คนมีตักุมมาเอียงเบ็งนาง มากแล้ว ฝูงสาวเอิ้นหาชายชู้ชู้ ฝูงหมู่เมียลูกค้ำมาเอิ้นสั่งผัว แท้แล้ว

เจ้าก็เมื่อยามบ้านอยู่ยาวนานให้คิดสอด เหยิมนอ ซ้อยก็เลี้ยงลูกน้อยคอยถ้าฮีบมา แต่เนอ ค้อมว่า แล้วสะเกาออกเส้น ๆ แลเยอ ผุงหมู่สาวแล่นนำชายผุงซู้ โอนอเจ้าผู้เดินไปหน้าบ่เหลียวหลังคืน เบ็ง แลนอ ซ้อยก็เหลียวยี้ดยื้อนำเจ้าเป่าตาย แลนอ เมื่อนั้นสะเกาหลวงท้าวทั้งนางยายออก ผุงหมู่คนมีดกุ่มขุนท้าวสังนาง เขาก็เลื่อน ๆ ย้ายสะเกาเบิกตามลม แลเยอ ผุงหมู่สาววงจันแห่ นำพระองค์เจ้า เมื่อนั้นผุงหมู่สาวลำน้อยนางคสามสาวบ่าว เขาก็ไปสังซู้เฮือน้อยหน้า บางฟ่อง อุ่มลูกน้อยเลียบฝั่งทางบก กิดิ

67/1 เขาก็วอน ๆ จาสั่งพั้วคำละห้อย เจ้าก็เดินไปหน้าไลเฮียมปะเป่า แลนอ ปะทังเจ้าจุ่มกุ่มกาย พี้ก็บ่คอย แลนอ ซ้อยก็มีลูกน้อยนำแล้วเล่าหนี นี้เด บางฟ่องมารมีทองคาปุมยังบ่ออก เพื่อนั้นก็จึงเลียบฝั่งน้ำโจมทองแล่นนำ แท้แล้ว แต่นั้นลมตีเป็องสะเกาทองพันเขต ลับป่าไม่ไปหน้าบ่ เห็น แลเยอ เขาก็คืนมาห้องถึงเฮือนหงาหงวม คิดสอดเจ้าพั้วแก้วพรากเมื่อ นั้นเด เมื่อนั้นผุง ขุนท้าวภายเฮือนำสัง เขาก็ลาแจ่มเจ้านางท้าวตาวคิน เขาก็สว่า ๆ เว้าเท่าท้าวทั้งเมือง อันนี้ก็หาก แม่นธรรมดาเชื้อพุทโธเจ้าเที่ยงจริง แท้แล้ว ยตติกาบั้นเขาเหล็กจารสาก่อน แล้วท่อนี้ถวายให้ พระยอดคุณ ก่อนแล้ว บัดนี้จักกล่าวถึงท้าวทั้งนางสองอัน ก่อนแล้ว เจ้าก็เดิน

67/2 ถีบแท้สะเกาย้ายด่วนเร็ว แท้นอ ก็หากหลายวันได้ 3 เดือนตัดเที่ยง 3 แจ่มเจ้าถึงเข้าขอบ เมือง แลนอ เมื่อนั้นสะเกาหลวงเข้าเนืองนั้นเต็มท่า เสียงโห่ฮ้องเพื่อนพินสู่สะเกา แท้แล้ว เมื่อนั้นเสนาท้าวทั้งหลายเฮวฮีบ แหนแห่เจ้านางท้าวสุโงง ทังหมู่สาวสนมน้อยวงจันมาใหม่ เขาก็ยัรยาตรย้ายลงห้องออกสะเกา ก็จึงยกย้ายย้ายไหลออกตามกัน แลเยอ สไบแดงสีเบียงบิงดู ละห้อย อันว่าผุงชายสิงคูนางนงถ่าว ตาเสียดซ้ายงามย้อยดั่งเขียน แท้นอ โอนอเจ้าผู้คำชาวเบา ของแพงซู้เพื่อน ผู้ใดได้ สังฆามพอกพันของหลินเพินผู้ใด นั้นเด พื่อยากมีฤทธิกล้าเป็นหงส์ตัว ใหญ่ นั้นเด ไปคาบน้องบินผ้ายเพนหนี นั้นเด อันหนึ่งพื่อยากสำแดงตัวได้บังตัวลักลอบ ไปนั้น อุ่มแจ่มเจ้าเอาน้องด่วนหนี นั้นเด พื่อยากพาอวนสร้างนาสวนแควมถิน แพงเฮย เอาน้องไว้

68/1 เถียงฮ้างล่าดู แท้แล้ว แต่นั้นท้าวก็เมื่อถึงห้องหอค้าเฮืองสูง สถิตอยู่ยังหอแก้วสำราญ อันว่านางสนมเข้าพอชาวพร้อมฟ้า เขาก็เนาอยู่ห้องโงกกว้างสำราญ แท้แล้ว บัดนี้จักกล่าวถึงกัส ปะท้าวสหายบามาฮีบ ขึ้นสู่ห้องโงกกว้างกว่าวอน มาหรือสหายแก้วเพิงใจตนประเสริฐ ภูเฮย เจ้าก็ไปอยู่ค้ำเมืองพุนพ่านาน แท้นอ เมื่อนั้นสหายผู้บาบุญขานตอบ บอกกล่าวว่าไซ้ข้อ เหตุการณ์ ก็เนาอยู่พุนได้ชวบ 3 ปี เพินเฮย โปะว่าปิตตานางมิ่งมรณ์เมื่อฟ้า ก็พานางสร้างหอ เม็งเผาจุด ทานทอดให้กองแก้วสุวัน แท้แล้ว ก็จึงฮอมดูกเจ้าพ่อแม่ทั้งสอง ปุกเจตดีย่อกอกรม พระองค์เจ้า แล้วจึงเทของให้ชาวเมืองทานทอด แล้วจึงตกแต่งบ้านเฮาน้องนั่งเมือง เพินเฮย โตก็เนาอยู่ห้องเมืองมิ่งภายหลัง ที่พี้ ยังค้อยเทียรซาดงอยู่ดีหรือเจ้า แต่ว่าเฮาพรากไว้หลาย ชวบปีเดือน คนิงถึงสหายสุวันจริงแท้ แต่นั้น

68/2 สหายผู้ศึกษาเมืองขานตอบ ข้อยกเ็นาอยู่ห้องเมืองบ้านสำราญ เพื่อนเฮย นับแต่โตไปแล้ว ทั้งเมืองเ็นอยู่ เหมือนดั่งได้กอดอุ้มไหรน้ำเมื่อหนาว สาวเฮยซำก็คองหาแท้หลายปีหนักเหน้อยจริงแล้ว ก็บ่เห็นคนใดมาให้ข่าวจริงแล้ว เือนนี้เฮยก็เห็นหน้าแก้วสหายแพงขอดคำฮัก เหมือนดั่งมาอยู่ยังแฝงข้างฮ่วมเฮียง อันหนึ่งเมียบในห้องพอนน้อยหนุ่ม ผุ่งนั้น ก็ไปปานท่านท้าวสหายแก้วเพื่อนใจ เจ้าเฮย เมื่อนั้นบาบุญท้าวยินดีชมชื่น อันว่าคำเสียวด้านดีแล้วชอบใจ เพื่อนเฮย ฮาจึงทำบุญสร้างปารมีทานทอด ปรารธนาให้ได้ตายพ่ำพร้อมเมื่อฟ้าพำกัน เพื่อนเฮย ค้อมว่าสองจาต่านตอมกันแล้วคำ สองก็ลาพรากห้องขุนท้าวพรากเมื่อ เจ้าเฮย พอเมื่อหลายวันได้ข่าวเมืองชมชื่น สาวบ่าวหลิ่นหลายเชื้อหยอกกัน บางพ่องเที่ยวไปค้ากงจีนเมืองใหญ่ บางพ่องค้าเมืองบ้านแห่งตน เจ้าเฮย ผุ่งญิงค้าผักนางลงลาด บางพ่องค้าข้าวหนม

69/1 ต้มหมากป่า มีทั้งบุหรี่ปพร้อมพันพหลู่มากจิบ ทุกสิ่งพร้อมหลายเชื้อแต่งขาย แท้แล้ว บางพ่องขายแดงเต้าสาสิเครื่องปลุก ลูกเฟือกพร้อมมันฮ้อยเครื่องสวน แดงโมพร้อมแดงกวาหลายสิ่ง ผุ่งหมู่หมากน้ำเต้าขุ่นมีหมากทอง บางพ่องขายข้าวน้ำทั้งผ้าแผ่นแพร ก็มี มีดแลผ้าขวัญง้าวหอกปืนตอง พร้อมทั้งไหหม้อต้มปลาแลกุ้ง เจ้าเฮย ผุ่งหมู่เนื้อสัตว์สิ่งหมู่กวาง เขาก็พากันขายสู้อันของต่อน เขาก็อยู่สนุกหลิ่นขายของชมชื่น นับแต่บ่าวท้าวสองเจ้านั่งเมือง ก็บ่มีการใช้ทางใดจักสงว สองก็พาไพร่สร้างคิลแก้วแต่งทาน แท้แล้ว บัดนี้จักกล่าวถึงเหมราฮ้อยคิงแพงเหลืองเหล่า นางก็มีลูกน้อยในท้องเที่ยงจริง ค้อมว่าลิบเดือนแล้วนางงามเลยประสูติได้หน่อเชื้อกุมมารน้อยฮูปงาม อันว่าผุ่งสาวใช้ไทในปัวฮ่อน น้ำลูบล้างองค์ท้าวสงวสิ อันว่าแม่แจ่มเจ้าแล้วชื่นชมบาน เห็นกุมมาร

69/2 ฮูปงามดูละห้อย เมื่อนั้นผุ่งสาวใช้ทั้งเมืองพร้อมพ่ำ เขาก็บิวแจ่มเจ้านางน้อยสำราญแท้แล้ว พอเมื่อหลายวันได้คิงนางเนื้อชุ่ม มานั้น กินน้ำฮ้อนโสมเจ้าตีมงาม พอเมื่อหลายวันแล้วถึงเดือนออกใหม่ มาแล้ว นางก็สระเกศเกล้ามาแล้วแต่งขวัญ ก็จึงหานามมั่งชื่อบาบุญน้อยเ็นว่ากนิราท้าวโสมงามแมนหล่อ แต่นั้นหลายขวบเข้าละดูล้าลวงมา อันว่ากนิราน้อยกุมมารสอนปาก มาแล้ว พระแม่อุ้มชมฮ้อยจูบขวัญ อันว่าพระพ่อเจ้าฮักยิ่งเสมอตา ทั้งปิดตาพอสหายทะหม่อมเลี้ยง บัดนี้เหิงนานแล้วกุมมารขึ้นใหญ่ ชะฮ่อนเนื้อบาท้าวฮูปงามแท้แล้ว เมื่อนั้นพระพ่อเจ้าส่งออกแบ่งวัง พ่อก็เอนางงามส่งบาเทียมฮ้อน บัดนี้จักกล่าวถึงคันระมาลาแก้วเทวีนางนาถเก่า เจ้ามรมิ่งเมียนเมื่อฟ้าสู่สวรรคต เจ้าเฮย แต่นั้นบัวทองน้อยเห็นแม่มรณา อันว่าบัวทองสลบท้าวตายทิวให้ เมื่อนั้น เขาก็มาทูลท้าวบาบุญเฮวฮีบ กัมขาบไหว้ทูลท้าวก่าวกอนอันว่ามาดาแก้วนางบัวมรณาต

70/1 ลตชั่วเมียนเสียแท้เที่ยงจริง เจ้าเฮย อันว่าบัวทองน้อยนางงามสลบท้าว นำแล้ว เขาก็โขมแจ่มเจ้านางแก้วก็บ่คืน เจ้าเฮย เมื่อนั้น ท้าวก็เฮวพลันฟ้าวบายนอลงจุ่ม ถือจ่องน้ำลงห้องบ่าน

เขาก็ห้ามเอาทำวบาบุญเลยแล่น สอดแห่งห้องโสภาว่าง แม่นาน ก็จริงเห็นนางพร้อมบัวทองตาย อยู่ ทำวบพายน้ำพันคืน บัวทองน้อยผายตนลุกนั่ง เหลียวเหลียวดเคียมเห็นทำวนั่งเฮียง เมื่อนั้น เทวีแก้วขมือทูลบาท ข้าก็ขอเหนียวทำวผ้าแก้วอย่าไล แต่ท่อน ขอให้ผายพ่นน้ำเอาแม่คืนมา แต่ท่อน ขอกรุณาโศดจอมใจเจ้า แต่นั้นบาคานทำวจางนางน้อยนาถ อันนี้บใช้มนต์ตายล้ม ปัจจุบันป่วยาก เลยก็หมดเช่นเจ้าบัวได้ก็ปีคืน น้องเฮย ควรที่ตกแต่งตั้งเผาจุดบรรวน หั้นเทอญ ทำบุญไปส่งนำชูคำ แต่นั้นนางก็ยมนาให้ในนางกึ่งเกื่อน ผุงหมู่สาวสงวใช้เขาให้สิ้นนั้น เมื่อนั้นทำว ก็เดินขุนทำวชาวเมืองตกแต่ง เอาแม่เจ้านางน้อยจุดเผา

70/2 บรรวนแล้วทำบุญทานทอด สองก็สวมดูกเจ้าเจตีย์แก้วกอกวม เจ้าเฮย บัดนี้ดูนานล้ำสอง สหายเสวยราช สองท่านทำวยืนมันแก๊งกัน แท้แล้ว กับทั้งเหมรา่น้อยบัวทองน้อยนาถ ก็หากยืน ยิ่งล้ำเพียงทำวแก๊งกัน เจ้าเฮย ก็หากทงเมืองกว้างกำมหาสนุกยิ่ง อายุได้สามฮ้อยผู้คนเจ้าเฮย เมื่อนั้น พ่อฮอดลูกแก้วเจ้าอนกินรา เป็นพระยาทงสืบแทนเมืองกว้าง พ่อก็เวนเมืองให้ทงปวงทุก สิ่ง ซ้างแลฆ่าไฟรทั้งพล กับทั้งนางสนมน้อยโสภาชาวทุกล้ำ พระกัวางมอบให้บ่าทำวลูกตน แท้ แล้ว พ่อเมื่อหลายวันได้หลายปีดับถ่าย มาแล้ว นางนาถน้อยเหมราแก้วแม่บ่า เจ้าก็เจ็บปวง ใช้คิงน้อยหล่าเหลืออง เขาก็หายาแก้วดวงตีมาใส่ บัวแจ่มเจ้านางน้อยก็บ่หาย เมื่อนั้น แม่ก็บาย แขนแก้วกุมมารมาสั่ง ซลเนตรน้อยฮำหน้าหลังไหล ค่อยอยู่ดีเยอกุมมารน้อยสายใจลูกมิ่ง กูเฮย แม่จักตายจากเจ้าวันนี้บ่ค่า แม่แล้ว แม่สั่งแล้วเลยอ่อนดับจิต

71/1 กุมมารโจมแม่ตนเลยให้ เจ้าก็ลดชั่วเมี้ยนเมื่อฟ้าสู่สวรรคต อินดาลงรับเอาจอมเจ้า กับทั้งบัวทองน้อยมรณาพร้อมพ่า นางก็ขึ้นสู่ห้องเมื่อฟ้าตั้งกัน เจ้าเฮย ยังแต่สหายแก้วทงเมืองเหงา หงวม สองท่านทำวเอาน้อยจุดเผา บรรวนแล้วสองสหายทานทอด ทุกค้ำเข้าสองทำวเล่าทาน แท้แล้ว ผุงหมู่คนทุกช้ใช้ซาไซมีองอ ก็มี เป็นช้เฮียนซาปาวแข่งปม เจ้าก็ทานของให้ของกินฟ้า แผ่น มันตาย แล้วล็กเท้าค้อยไปทงหมู่ คนคองใช้หญิงชายน้อยใหญ่ เขาก็กัมซาบไหวขอเจ้าสู่วัน แท้แล้ว อันว่าทงเมืองกำกำมหาทุกแห่ง เขาก็ไปซาบไหวขอเจ้าสู่คน เจ้าเฮย นับแต่สองทานให้ ลิบวันทัดเที่ยง จริงแล้ว อันว่าอินทรอยู่ฟ้าหลังเคียมพ่อค้อย แท้แล้ว กับนางสวรรคตฟ้า 2 แสน ทำวหมีน เขาก็ค้อยแจ่มเจ้าสองทำวสู่นาง แท้แล้ว

71/2 บัดนี้ค้ำจันซ้อนในคิงเจ็บปวด มาแล้ว พยาธิเข้าในเนื้ออ่อนแวง แท้แล้ว แต่นั้นสองก็ต้านสั่ง ทำวน้อยหนุ่มกุมมาร เจ้าจงทงนครหลวงสำราญยืนมัน ค่อยอยู่ดีเยอสายใจแก้วจินลา (กินรา) ลูกมิ่งกูเฮย เจ้าจงเนาอยู่ห้องเมืองกว้างสำราญ พ่อเนอ พ่อจิลดชั่วเมี้ยนตายจากบาคาน พ่อแล้ว เจ้าจงเนาภายหลังอยู่ยืนยาวมัน พ่อเนอ เจ้าอย่าได้โกธาให้ผุงขุนพวกไฟร อย่าได้ ทำบาปฮ้ายผุงเข้าไฟรเมือง พ่อเนอ อันหนึ่งเจ้าอย่าลิมคุณแก้วทงสามเป็นที่เพ็ง ให้เจ้าปะะ ใส่เกล้าถนอมไว้ออย่าลิม พ่อเนอ อย่าได้เปียดไฟรน้อยคนใช้ช่มเหง พ่อเนอ เจ้าอย่ารบลวนเอา

แท้ของคนพวกไพร่ คั้นว่าเจ้าอยากได้ถนนมื่อชื่อโถ่เอา พ่อเนอ ค้อมว่าพ่อสั่งแล้วทำวเล่ายอมมือ
 ยอปาทาใส่หัวจอมซ้อย ค้อมว่าแล้วมรณาดดับจิต สองสหายตายฟ้ากันมวลพร้อม เมื่อนั้น
 กุมมารน้อยกินรา

72/1 กิ่งเกื่อน สนมหนุ่มน้อยทิวให้ต้นนำ แท้แล้ว อันว่าโองหลวงกว้างนางสนม 6 หมื่น เขาก็ฮ้อง
 ฮ้ำให้หาทำวพระยอดเมือง แท้แล้ว แต่นั้นเสนาคุมโหลมาเดียรดาษ เขาก็ฮ้องฮ้ำให้หาทำวพระ
 ยอดเมือง เจ้าเฮย เมื่อนั้นขุนก็เดาตาห่างแปงเมืองตกแต่ง ทุกเอียงพร้อมขุนทำวแต่งแปง
 ก็จึงหลายวันแล้วบรรบวนทุกเอียง ของโกฏีส่านทานให้สู่วัน แท้แล ผุงหมุ่นางสนมน้อยโองชาว
 ใช้ส่วง ทานแจกให้ชาวบ้านบ่าวแพว กับทั้งบ่าวพ่อฮ้างหม้ายแก่พอสะเทิน ทำวก็ยกบั้นเขาสู้คน
 เทียมซ้อน เขาก็ยินดีแท้สาธุการเจ้าโผด เสาหนอ เขาก็ให้มิ่งเหง่าฝัวซ้อนส่วงเวร แท้แล้ว ขอให้
 บุญชูทำวบาบุญยืนยิง จริงเทอญ ทั้งพ่อเจ้าบาทำวพ่อสหาย ขอให้พระบาทไท้เมื่อเกิดเมือง
 สวรรค์ที่ฟุ่น ขอให้บุญนำค้ำนำเจ้าสุ้พระองค์ เจ้าเฮย อันว่าผุงสาวนั้นยินดีชมชื่น เขาหากได้
 คู่ซ้อน

72/2 บาบ่าวแจกทาน แท้แล้ว บัดนี้จักกล่าวถึงนอระกัทำวบาบุญดวงประเสริฐ เขาก็ลัดซัว
 เมี้ยนแล้วเสด็จขึ้นสู่สวรรค์ อินตาเจ้าบายเอาเมี้ยนแจบ กับทั้งตระกูลเพชรพร้อมหมั่งไค้งแผ่น
 ผยอง ก็จึงเข้าสู่ห้องเขาใหญ่ภูซวง พี่ฟุ่น พญาธรรมมารับเอาไปเมี้ยน บัดนี้ ดัดถึเลี้ยงนิทานทูล
 กล่าว หมดท่อนี้ธรรมเจ้ากล่าวมา เจ้าเฮย อันว่าสองสหายทำวเป็นแนวโพธิราช บุญมากล้นสอง
 เจ้าเก็งกัน เจ้าเฮย ก็หากเป็นพี่น้องลูกเกิดอินตา แท้แล้ว สองก็นำเวรมาเกิดเมืองภายใต้ สองก็
 หายเวรแล้วเป็นคนผู้ประเสริฐ สองก็สืบสร้างเป็นเจ้าผ่านนคร เจ้าเฮย บรรบวนแล้วนิทานสุด
 ยอดก่อนแล้ว บัดนี้ความคิดมีแสนซ้อ ขอฮ่วมบไซติดต่อไปแล้ว อันว่าการแก่นแก้วไปหน้า
 กว้างขวางน้องเฮย ใผผู้อดซันติได้

73/1 เป็นโพธิราชปางนั้น คั้นว่าจากชาตินั้นแล้ว เมื่อเกิดเมืองสวรรค์ บุญนำทันเป็นฝัวนางฟ้า
 บาบปต้องเวรฮ้ายปมีเจ้าเออย อยู่ทางสองชมซ้อนในปรางค์ผาสารท คือตั้ง 50 นาถน้อยปางนั้นตั้ง
 เดียว เจ้าเฮย ใผผู้โทโสแท้เป็นคนชาติซัว จริงแล้ว บาบหากมาแล่นต้องเวรทำวแล่นทัน เจ้าเฮย
 เป็นตั้งพระยากำมหาเจ้าวางคิงเมี้ยนลงอับบายทั้ง 4 จมอยู่พื้นในหม้อแปดหู นั้นแล้ว อันนี้ธรรม
 โมเจ้านิทานปางก่อน เพินหากเว้าเอียงเข้าปางนั้นสืบมา เจ้าเฮย หมดบทแล้วนิทานธรรมกล่าว
 แล้วท่อนี้ถวยให้พระยอดคุณ ก่อนแล้ว โอนอหมดกระบวนแล้ว วางเหล็กจารไว้สาก่อนเถาะนอ
 พี่กึ่งบิได้ทั้งเนื้อปวดแหว นองเฮย พี่ก็กินเพลแล้ว

73/2 เซานอนสาก่อน พอเมื่อแลงคำค้อยใจพี่หวังเว พี่ก็อุกใจแล้วลืมสติเขียนซิด ใจแห่งฮ้อนมือ
 พี่ซิดบ่งาม พอเมื่อหลายวันได้ทั้งแหวซ้าพัดปวด ใจซี้ค้ำนมือฮ้ายพัดค้ำนนำ สาวบ้านบุญสมเอย
 จัวปุยได้เขียนหนังสือปลาแดกแลเจ้าเฮย

ปริวรรตคัมภีร์ใบลาน
วัดศรีภูมิ บ้านบุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
โดย นางสาวกัญญา พงศ์พิริยะวนิช
เรื่อง นางम्मหอม

- 1/1 บัดนี้ ข้าจักยื่นไหว้วันทาทุลบาท สมช้อยขอให้เป็นดั่งสัพพะจุมกะอุกใสดวงน้อย นิ่งถวาย จักดั่งคา สวแก่่นป็นแดงยอใส่ชั้นคำถวายแต่ง 6 ประการ
- 1/2 แก้ว อย่าให้มีโผยพาดฮ้าย อนกายบังเกิด ขอหลีกเลี่ยงอย่าให้ฮ่วมซบสุขอยู่สร้าง โผธิสมภาร ขอให้ยื่นพันปีถ่องเถิงเถ่า
- 1/3 แม่นว่าองค์คะเนอหาแห่งในคิงก็ตี ขอให้เป็นกระบวนงามฮ่วมบุญ พุกให้เจ้าอันหนึ่ง ขอให้ นี้วแลบสววยสมอ่อนเชี่ยวชาญมนั้นแต่
- 1/4 คำโหลหาให้ยอฮ่อมขอให้เป็นที่เป็องมะโนน้องหลงใจฝุง(ไม่ชัดเจน) ขอให้เป็นที่สาวอยากได้ เป็น (ไม่ชัดเจน) ขอให้มีพ่อแก้วแม่เกิดเป็นที่บ ขอให้มีแนว
- 2/1 นามมากเหลือล้น ทั้งบุตรดาแก้วภริยาเมียมิ่งกำเนิดพอมงามล้วนดั่งเดียวเงินคำแก้วสัพพการ หลายสิ่ง อันว่าคำทุกใฮ้อย่าได้ถือ
- 2/2 ต้อง ขอให้ได้สวากฐได้ยะเพ็ดพิตก ขอให้มีปัญญาส่องหาญเห็นแจ้ง อันหนึ่งขอให้เอาใจวัน อารธรรมหนีหลีกเลี่ยง จิตอ่อนน้อมก็ทำสร้างสืบ
- 2/3 ทานลิวายังได้วานวัดกล่าวโคกสงสารก็ตี ขอให้ตั้งอยู่ในคำสอนแห่งพุทโธองค์เจ้า ใจได้เถิง สุขห้องนี้สะพานดวงประเสริฐก็ตี
- 2/4 ขอให้ได้เกิดพร้อมพระองค์เจ้าเมตไตรแต่เทิน บัดนี้ เขียมจักถลางสาน ไชขานเป็น หน้าแก่ คนฟังเยอ ชะพุหน้าอย่าเพินทั้งหลาย
- 3/1 นั้นเฮย ทั้งสาวฮามซุคนฟังแจ้ง อย่าได้โคเคเว้าจา คำอันอื่นนั้นเนอ ให้คอยนั่งจันฟาวฟัง แจ้งซุคนพีเนอ ปันติดเจ้า (ไม่ชัดเจน) ฟังถึดูท่อน ค้นว่าบ่ถึถ้องสานสร้อยคอยคองนี้แก่ท่อน
- 3/2 เขียมก็ว่าดีแล้วแจ้งสานประสงค์อ่าน หล่อนว่ายังสลั่งหลงฮู่ฮ่อมทา บ่ฮู่สิว่าในกะต่างตักท่วง ตัวเหลืองก็ตี ว่าปัญญาตัดส่องทวนคองแจ้งสานนี้ชื่อว่
- 3/3 มุงคุณฮ้อยที่ฮ่อมสูสวาดหาแหล่ว บอกว่านักปราชญ์เจ้าฟังแจ้งซุคน กับทั้งฝุงปาวน้อยซุมไป มีเมียนั้นเฮย ทั้งสาวฮามไปมีเคิงเกี้ยวยาได้หัวขวัญ
- 3/4 อ้ายแจ้งในบ่ถึถ้องน้แก่หล่อน ฮอสิตำตายยังได้ฮ่วมนอน บ่ฮู่ทาลี (ไม่ชัดเจน) ทำวที่ไกล บัดนี้เฮาจักเล่าพากพื้นปางก่อน

- 4/1 โปธิสัตว์ยามเมื่อเป็นบุตรดาอุทระยามนั้น เมื่อนั้นยังมีพระบาทเจ้าเสวยราช ค่อนลิ
ส่งพาน เมืองมาไหว้เทวีแก้วเทียมองค์พระบาทเจ้าก็มี
- 4/2 ลูกน้อยหญิงแก้วแก่นางนามกรแก้วเฮียกชื่อสีดาโสมเสलगามดิงอินพายฟ้าโสมงามแก้ว
เพ่งดิ่งสิ่งสี่ชาย หากมักค้นดินด้อมน้อยยอด
- 4/3 นางขาวฟ่องหน้าสีวขาวเนื้อตาเหลือกเอี่ยมคอย ให้ก็หากงามสมก็เกียงขาวเท่าคู่อ่อน
แขนก้องสววยธนูฟ้าเปปานคอกัมจ้องแหวบวง
- 4/4 แขนก้อง ๆ พายแถมคือจันทร์จ่าง คำดั่งหากงามสวาดพันนางนาถสีดา แม่นว่าเป็นเมียไฟ
หากยังพอดิน มัจจุ้มงามสอันท่อมมาเป็นสาวงาม
- 5/1 ไปมีชายช้อนท่อแต่ตัวเดียว น้อยสีดานางนาถก็บ่มีผู้ช้อนเทียม ข้างหัวเหงานางนาถน้อย
นอนอยู่ ปางก็ (ไม่ชัดเจน) อารมณ์บ่สว่าง ใจนางน้อยสีดาแก้วนางงามกะสัน
- 5/2 โศกคิดอยากไปม่วนเล่นดงกว้างสว่างกะสัน เก็บดอกไม้ให้สว่าง คาเหงาพอให้หายบรรเทา
สว่างกะสันเสียฮ่อนอันหนึ่ง อยากบูชาแก้วทั้ง 3 องค์
- 5/3 ประเสริฐ พอให้บุญช่วยค้าชูขึ้นสู่สวรรค์ นับแต่ปางอยู่ห้องปราสาทเศร้าเดียว 7 ปี ปายฟ้า
นานจริงแท้ นางก็จินดาคำไปมาหลายสิ่งก็ท้อกะสันโศกเศร้าใจ
- 5/4 เจ้าบ่สบาย แต่นั้นเลยถึงท้าวเดือน 3 เดือน 4 เต้าฤดูตั้งถ่ายมา สังกาดย้ายขึ้นสุรา สีเสียด
กว่า (ไม่ชัดเจน) ขานไปชิว่านสันสายฟ้าอินแซว ๆ ฮ้องหญิงชาย สาว
- 6/1 บ่าวพุ่นเขอ เขาก็สงไสตเล่นชะพังนำม่วนเมืองคูกเค้าเถ่าแก่หญิงชายมาลาหอนใส่ ใ้อั้งน้ำ
เข้าก็ไหลหลากเข้าอาลานเดียรดายน้ำดอกไม้ยอขึ้นก่าย ธิบไป
- 6/2 ย่าซาทั้งหลาย ยอขึ้นน้ำแสดงตองกวงแก้วป็นไว้ แล้วเลาส่งไสตเจ้าตนประเสริฐมหาสมแซว ๆ
เสียงมินันโฮฮ้องบั้งพ้องบ่าวไอนำมาบ
- 6/3 ยินใส่ก็มี ชาวก็จ้งจองนิ้ว สาวฮ้องว่าโยมบางพ้องใส ๆ ฮ้องเต็นใส่ นำชายก็มีก็หากฮุนแสง
เสียดทันชายเต็นสาวก็แจ้ว ๆ ฮ้อง บาดานเสียง
- 6/4 แพกจึงแล้วสั่งว่า มาหย่อนย่านยุ่นนำบ่ทอนดาเยเจ้าเฮย แต่นั้นชายตอบถ้อยเอิ้นกล่าวบุง
สาว เฮียมก็จ้ง (ไม่ชัดเจน) ก็บยังนำ ขอแก่กวงสีแก้วนาสีสายไสตเฮียมเทอ
- 7/1 ไฟหากไหม้แจ้งสาขอน้ำมอดไฟแต่ทอน ชายกล่าวแล้วสาวแล่นเียเอียงทั้งหลาย เขา
(ไม่ชัดเจน) ระวังเลยล่อม ชายก็โฮเฮฟาวโยงเียเลยแล่น
- 7/2 สาวก็จับจ้องสาชายไว้บ่วาง หลายสาวพร้อมพากันดิงโต ชายก็จับจ้องขวัญนั้นไว้บ่วาง
สาวก็ยีย้ายเอียง

- 7/3 หัวสว่านนั้นเนื่องสั่งว่ามาพาโลปีบนมสันนี้ บางห้องมาหยอกพันลัมทำวอนนหงายก็มี นูนี้มันจะเสียดูฮ้ายฝูงชายน้อยตบมือหัวสว่าสั่งว่ามาปะไว้
- 7/4 แป้นหางจิ้งนี้ อันที่ของแพงเออย ยาขายกลางลาดกลางเพื่อลึบฮ้ายลักเอาปฮ้ายแต่นั้นสาวก็ยืนอ้ายหน้าแข็งความเอ็นค่า สั่งว่ามากล่าวอหยั้นพัน
- 8/1 สิ้นประมาณดังนี้ ขอให้ป่าวแล่นก้องลัมทำวอนนหงายแก่แมกจักบายค่าวหนึ่งตอกใส่มันไว้แต่นั้นฝูงป่าวน้อยเลยจาตั้นตออบเฮียม ก็มาอยากฮ้ายเห็นแท้สิ่งใดเจ้าเฮย สาว
- 8/2 ตออบถ้อยขานว่า กลางวันแท้นา เถิงเมื่อยามกลางคืนก็จึงคอยมานาเจ้า แต่มันถึงเมื่อสุริโยคอยกล้าลงไกล คำใส่ก็เมื่อลู่ท่องเฮือนอ่ยาวแห่งนั้น พอเมื่อ
- 8/3 วันพุกเข้าใส่สองราตรี ราชานบออกแสนเมือง ทำวอนนหงายจึงเดินเข้าชา เสนาน้อยไหว้ กับทั้งสาวป่าวพร้อมชาวบ้านชุกคน พระให้ไปม่วนเล่นสวน
- 8/4 สนวนอุทยานว่าเนอ ยานานลู่ฮ้ายไปวันนี้ แต่มัน (ไม่ชัดเจน) เมืองกัมยอมิสาเล็กลงจากห้องโองกว้าง บ่นานก็จึง (ไม่ชัดเจน) ป่าวท่องทุกสาเสนา ทั้งชาวเมืองชุกคนม่วนพร้อมยา
- 9/1 นานแท้หญิงชาวสาวป่าวให้ฮ้ายวันนี้อยานานว่าอัน แต่มัน ชาวเมืองได้ (ไม่ชัดเจน) คำชุกกล่าว เขาก็ชมชื่นพร้อมดาหา (ไม่ชัดเจน) คน ทุกหมู่พร้อมฝูงหมู่เสนาเดินพันจัดแต่งดีดาฮ้าย
- 9/2 เมืองนั้นแสนเมือง ขึ้นทอปางปราสาทกัมกราบไหว้นางแก้วกล่าวก่อน บัดนี้เหนือหัวเจ้าจอมเมือง มีอจาบอกล่าชาชาวบ้านชุกคน ว่าให้ไปม่วนเล่น
- 9/3 สนวนอาดอุทยาน ว่านั้นฮ้อยจักพาพลหลวงดงเดินไพรกว้าง แต่มัน ลีดาน้อยนางงามด้านกล่าว ฮ้อยจักไปม่วนเล่นไพรกว้างเพื่อนพลเจ้าเฮย
- 9/4 นางกล่าวแล้วลูกเล็กกรา ทอลีลาถึงพ่อพระยาทูลไหว้ บัดนี้ขอแก่เหนือหัวเจ้าราชาพระพ่อข้าขอไปม่วนเล่นไพรกว้างสว่างสบายพระเฮย เมื่อนั้นพระบาท
- 10/1 ราชจาเสียงหวานต่อนางนงค์น้อย นวลละลีสร้อยสายใจเจ้าพ่อกุเฮย เจ้าจงเข้าป่าไม้ไปท่อนเที่ยวมาพอนอ คั้นว่าไปเถิงห้องอุทยานดอนเทตพายพูน เจ้าจงเดินป่าวให้
- 10/2 เขาฮ้อยฮ้อยพอนอ พระกล่าวแล้วนางนาถยอมือลีลา เถิงแม่เมืองประนมไหว้ขอพรตั้งมารดาพระแม่ฮ้อย จักเข้าป่าไม้ดงกว้างเพื่อนพันแม่เฮย แต่มัน
- 10/3 พระแม่ด้านขานลูกโลมจาสายใจ กูอย่าไปจริงเทินดงไพร เพียงมีเสื่อสาป่าเที่ยวท่องเข้าไพรกว้างซุดหัวหันแล้ว แม่บให้ปีกห้องหอลากพอยาม
- 10/4 แม่แล้วสายใจเฮยอย่าไปจริงท่อน แต่มันสร้อยฮ้อยหน้านางนาถลีลาจาเสียงอันเหนียวมารดาเจ้าขอพร ตั้งมารดาตนแม่สายโคกขาปางนี้เทือเดียวแม่เฮย เมื่อนั้น

- 11/1 แม่กล่าวแล้วโสมอันสีดาสายใจเฮษะ จงฟังคำขอยยามเมื่อไปถึงห้องอุทยานไพโรสาด พายพูน เจ้าจิ้ง (ไม่ชัดเจน) ข้ามดงกว้างเที่ยวมาแม่เนอ แม่อยู่บ้านคิดหุงหาทาง
- 11/2 แม่แล้วสายใจ กุศอยไปดีท่อน เมื่อนั้นสีดาน้อยยินดีชมชื่น ไหว้แม่เจ้าแพงล้านเล็กสา จอมนางน้อยสีลาสะยาดออกแห่งห้องเวียงแก้วเพื่อนพัน
- 11/3 สิ่งเห็นสั้นแสนเมืองอรนออกก่อน ศรีแจ่มเจ้าแพงล้านคอยตามยึด ๆ แสสาวบ่าวแกม กันพุ่นเยอแซว ๆ เข้าหลังนาทางกว้าง
- 11/4 คอน ๆ ข้ามมาเพียงหลายท่ง เข้าป่าไม้เมืองหน้าป่าเข้า นับแต่มาจากบ้านได้เพียง 3 วัน หนีแล้ว ก็หากดูแก่นอีกคอยไปทั้งเดือน พอเมื่อวันสวายขึ้นเมื่อท้าวเถิง
- 12/1 เที่ยง หอมดงดอกไม้ไฮยเฮาทั่วไพร ชะซอนเนื่อน้อยหนุ่มสาวงาม เห็นมาลาดอกดีถวายเป็นเจ้า แต่นั้นสีดาน้อยนางงามชมชื่น เก็บดอกไม้มาฮ้อยทัดสมหอมกับคู่สมดอกกา
- 12/2 ฮ่อมกาชะทิง ทั้งดอกพะยอมแถมกาน ชุนะพุ่มเพื่อมาสาหลายสิ่ง หอมกับเท้าทวงน้อยเฮง วอน ผูกบ่าวด้านจาหลากไสโยอันวาน ว่ามา
- 12/3 ลาม่อน ขอเป็นเชื้อทั้งหลายเล่นในดงชมชื่น สาวสาณ้อยจาต๋านต่อชาย ดวงหอมซอนชมคู่ แคว้นสางพีเฮย หรือจักเอาขอลถวายบ่การพระองค์อ้ายแข่งว่าบ่
- 12/4 ละสุดแท้ก็ ขอชมเท้าชัวอันเฮย พระที่แมงพายพูนก็หากยังแท้แล้ว เมื่อนั้นบาตอบถ้อย ขานมอบอรรช (ไม่ชัดเจน) วานตอบสาวหงวนเล่นท้อแก่ตัวเดียว น้อยนอนพอยพัด
- 13/1 คู่อวนเฮย เมียบมีเพื่อนข้างทั้งชูเฮ็งไกลพีแล้ว อย่าว่าน้องโสดให้เห็น ที่คำสุขบฐ้อันที่มะโน จงจิตจอตพระ (ไม่ชัดเจน) ว่าน้องหลายสา เล่นทุกสิ่งนานา ลางคนเขาคอนจาค่า
- 13/2 น้อย ลางพ้องจ้งแจงสาชะโอบอยู่จกันก็มีแซว ๆ เสียงบ่าวสาวชมเล่น แต่นั้นเลยเถิงท้าวคา เมบ้านดำน ขุนก็อวนไพรเข้านากวางจอตเข้าทุก
- 13/3 ที่ พร้อมตั้งตูปพระลานชัยมีน่านเข้าฮับแปแบ่งเลยแล้ว พอเมื่อสุริโยค้อยเมื่อแลงใกล้คำ ขุนด่านตกแต่งข้าวมาพร้อมฮีบปลง กับทั้งสุราเหล้า
- 13/4 หลายไหหานหาบ ขุนก็ม่วนมอบให้ชุ่มท้าวชุน ขุนกล่าวด้านฮับพากพ้อยขานเคื่องใจ ลุงขบใจจริงแล้ว แต่นั้น แสนเมืองท้าวบ้ายกำบวดคอง ค่ายล่าเหงาบายพร้อม
- 14/1 ชุคนเยอ ยซาบายจ้องดักเทียนบั้งพ้องดูจ้าว ๆ ถงแก้มวบบพ้องบางพ้องตนหลายล้น ลายตาสมท้าวก็มี ปะ (ไม่ชัดเจน) แปนเนือบอาย แต่นั้นคาราขอนแก่นป็นโทใสสง่า
- 14/2 เสียงสูงแจ้งควงฟ้าทุกที่พร้อมลั้ง อยุ่มีดิงก็ดีก็แคนทางหลับบดิงตนใด แต่นั้น ผูกบ่าวน้อย ลักจอบหาสาว ก็มีบางพ้องคานสีเสื่อจ้องไปคอย
- 14/3 เยี่ยมสาวก็แคนทางฮ้ายนอนหลับนักชินปะไปสินทั้งตูปด้ว บางพ้องนอนหงายไว้สองขาเลย ถ่างก็มี กั้นบ่เมี้ยนแปนทางจี้บาย แต่นั้น ชายก็ปิด

- 14/4 ทางสาदानไปจอบใส่มันก็แข็งแมนแล้ว มือชวณกอดแหวสาวบ่ซาชะดาตีนทั้งหลับ มันก็ควงตีจับบ่ทัน (ไม่ชัดเจน) ฮุนแสงแล้ว มีปองปุนหลุดเสียได้ก็หากตาม
- 15/1 ช่างไว้ทานให้แก่มันบางพ้อง สาวหลับแล้วไปหลอนกุมกอดก็มี สาวก็ (ไม่ชัดเจน) เต็นพายหนี บางพ้องเห็นสาวน้อยปุกหัวเข้าก็มี ชายก็ชอกก็หนี
- 15/2 หมั้นดีแล้วคอยคาน ไปฮอดแล้วมือกอกกุมแหว สาวก็บายชางจับหนีตชายคิงไว้ มือสาวเค้นอยัก หนีตมันบ่ซายันกัมบ่ซา สาวก็ฮ้องบ่ได้เลย
- 15/3 ลวดลิมใจจึงวางสมเสีย กอดแหวชายซ่า แต่นั้นเลยถึงเท้าก้องคัวเค้าอันไกล เฮ็งตบปีกฮ้องยามน้อยฮ้อง จวนทุกที่พร้อมตกแต่งก็ทำคัวทำ
- 15/4 สาเข้าแต่งงายเลยแล้ว พอเมื่อวันสวายขึ้นยามงายแดดอ่อน ขุนด่านตกแต่งข้างงายพร้อมฮีบปองฮ้องทูลสาขานปุนเปื่องตกแต่ง ยอยกขึ้นถววยเจ้าบ้าน
- 16/1 เมื่อนั้น สีดาน้อยเสวยงายแล้ว อย่กับทั้งเสนิกท้าวกินพร้อมชุกคน เมื่อนั้น สุใสท้าวตนาจแสนเมืองเดินพลหลวงฮีบไป ยาซาสั้น ๆ แล่น้ำทางเดียวรดาชออก
- 16/2 จากบ้านขุนเถ่าด่านเมืองขามโคกกวงลักป่า แซมชงซอน ๆ กายเซ็ดเมืองเมื่อหน้า แต่นั้นเลยถึงเท้าอุทยาน ดอกท้าวขุนก็เดินล่าซา
- 16/3 ดินล่าซาขายแปงฮ้านตบตอง แต่นั้นทาสาสาสาวฮามแกมบ่าว เขาก็ตกแต่งทางตองคอก่ายมอง พอเมื่อสุริยะคอยลับขอบเข้าห้องพุ่นเยอ
- 16/4 ฟังหนีงกาเว้าวอนส่งเสียง เมื่อชายสั้น ๆ แล (ไม่ชัดเจน) คณา เป็นหมู่จับกึ่งไม้นอนฮังฮ่วมฮัง ฟังยินวอน ๆ ก้องเสียง (ไม่ชัดเจน) นางนี้พุ่นเยอ ตั้งหากเป็นอนซอนอ่าวคินึงถึง
- 17/1 บ้าน พอเมื่อสุริยเข้าลับเข้ามัวมีตเข้าก็ตกแต่งทางแลงแล้วลวดนอนทุกฮื่อ่ง ล่าพร้อมน้อยไหวหึงชวย เขาก็แคนทางหลับบ่ติงตนได้ชอน ๆ ก้าถึงแต่ไกลฮ้องไกลเฮ็งตบปีก
- 17/2 ฮ้องขันทาทั่วไพร ลิงดูสุนส่องแจ้ง ๆ ฮือบับพะโตพุ่นเยอ ตีก็ทาสาเข้าแต่งงายเลยแล้วเสนาพร้อมมุนตีอมาตย์ กับทั้งสิแจ่มเจ้ากินพร้อมไพรพล
- 17/3 ขาไพรพร้อมชมชื่นยินดีหน่ว ๆ จาตอกันกวนเว้า แต่นั้นเสนาท้าวเดินเข้าฝูงบ่าวคาคคู้เข้าไพรกว้าง อย่านานเล่นดอกชอนกานเกดจำปาตามภาษา
- 17/4 ตุงเดินไปหน้าเสนาพร้อมมุนตีน้อยไหว เขาก็ปะอ่อนน้อยนางแก้วผู้เดียว ยังแต่แสนเมืองท้าวนางน้อยนาถ ฝูงหมู่สาวเซียงไซหนีเสียงชุกคน แต่นั้นนางนาถน้อยด้านต่อแสน
- 18/1 เมือง จาเสียงหวานต่อบ่าให้ท้าวก็เพื่อใส่หน้าแสนเมือง งามยิ่งจริงแล้วคือสิ่งอินอยู่ห้องพระติงฟ้าลดลงเจ้าเฮย ท่อว่าอายุได้ 23 อันออกมานี้ก็ไปมีมิง
- 18/2 เหน้าเทียมท้าวทูลทวง ก็ท้อลออนสุขข่อนสมพาน พูวนาถจึงแล้วเมียบมีเพื่อนข้างนอนแลงอยู่ตาย แต่นั้นมอยฮ้อยหม่านางนาถสิตา นางก็มีใจมกแห่ง

18/3 บาไท้ทำวเมืองนั้น นางก็ปะป้ายให้แสนเมืองสุสว่างสา จักไปม่วนเล่นไพโรกว้างสว่างกะสัน
ก่อนท่อน เก็บดอกไม้สวนอาตอุทยาน ซ้อยก็อ้งเชิญสูง

18/4 ไปเพื่อนทางต่อมดั่ง แต่นั้นนางจาแล้วลีลาัยวระยาด ทั้งเลาเก็บดอกไม้จาต้านสวดความ
โหน้อเสียดายมาลาสร้อยจุมงามหอมอ่อนคั่นอ แมงภูบิณสอดแล้วคอนสา

19/1 บ่ชมแลน้อ สู้ว่าคิดที่พุนดวงดอกจำปานั้น หรือก็เลาบินกายหนีบ่คอยตาเอื้อ เมื่อนั้น
แสนเมืองสุใจนางมีมากก็จึงตามตอบถ้อยนางแก้วคอยจา อันว่าแมงภูนั้นเชื้อชาติแนวสัตว์

19/2 เจ้าเฮย ก็หากกลัวก้าวข้ามแต่ตัวบุญน้อย ดวงนี้อินตาให้เสด็จลงมาบุกจริงแล้ว แมงภู่มบ่
ได้คอยลาล้าตายเจ้าเฮย แต่นั้นขุนกล่าวแล้วนางนาถ

19/3 หุ่มหัว สองก็จาคำสววยเสียดความไยเล่น เมื่อนั้นสีตาน้อยนางงามยวระยาด เก็บดอกไม้
มาฮ้อยฮวดงามแล้วเล่าฮอถวายให้แสนเมืองบาบ่าว

19/4 ก็เพื่อออกหัวาทรินดอมท้าวเหนือยมะโนดวงนี้มาลาสร้อยอุทยาน หอมอ่อนจริงแล้วก็หาก
งามยิ่งล้ำ แมงเลยบ่อยากชมเจ้าเฮย ดวงนี้เจ้าหากมีเคือซ้อ

20/1 น้อมเพื่อแพงพายจริงแล้ว ละเพ็ดไว้ลิมน้องเมื่อลุนเจ้าเฮย ซ้อยก็ฮอถวายเจ้าแสนเมืองบา
บ่าวจริงแล้ว จักว่าดวงดอกไม้สังแท้สิ่งใดนั้นเด แต่นั้น แสนเมืองท้าว

20/2 มีญาดัดส่อง คิดพ่องเพี้ยนคณิงแล้วจึงจาดวงนั้น เขาว่าขุนพุมเพื่อดวงงามหอมอ่อน
จริงแล้วตั้งแค้ห้องสวนกว้างเกิดมาเจ้าเฮย ขุนกล่าวแล้ว

20/3 นางนาถหุ่มหัว แล้วเล่าหาดวงงามใหม่มาถวายท้าวดวงนี้ ว่าเขากันดินฮักบาดภายหลัง
เสวหาภูหากนอนเดียวแล้ววางเทือเห็นหอก

20/4 เล่นกลางหวาแขวนอยู่ ฮากอยันซ้องไบเหลือกองงามเจ้าเฮย เขาก็สวาทวงย่องกวงงาม
มาแล้ว จักว่ามาลาสังซ้อมันดวงนี้ เมื่อนั้นมายหน้าพระบาทแสนเมือง

21/1 จาเสียงหวานต่อนางนงน้อยดวงนั้น เฮียกว่านารีสร้อยมาลาการเกิดจริงแล้ว นางกาย
การเกิดจริงแล้ว อินจึงลงบุกไว้สวนกว้างเกิดมาเจ้าเฮย ตั้งว่าหูตาคิ้วคองแขนกอง

21/2 จริงแล้ว คือสิ่งนางนาถห้องพายฟ้าปากแมนแท้แล้ว แต่นั้น ม้อยฮ้อยหน้าเจ้าอันสีดา
นางก็จาคำสววยเสียดบาไท้ท้าว เลามาয়াให้แสนเมือง บา

21/3 บ่าวกก็เล่าปะไปเนื่อนมตั้งสองงาม แต่นั้น ขุนก็หาเอาได้ดวงงามหอมอ่อนมา ฮีบฮ้อยถวาย
แก้วพระยอดนางดวงนี้ ซ้อยจักฮอถวายไหว้จอมนางน้อย

21/4 นาถบ่กวาสัพพยอดสร้อยผญากว้างคอยคณิงเจ้าเฮย ดวงนี้บิบบนแล้วกลางหวาเห็นอยู่
ทะยานแต่ฟ้าลงตั้งแค้หนองดวงเดียนั้น มันมีสองซ้อจริงแล้ว จักว่าตนดอก

22/1 ไม้ดวงนี้ชื่อใดนั้นเด แต่นั้น นงค้ถ้าวน้อยเจ้าอันสีดา จาเสียงใส่ตอบบาไท้ท้าวดวงนั้น
เฮียม ว่านี่ละบบางบ้วเคือบ้านแบ่งจริงแล้ว ตั้งแทบห้องชะพังกว้างเกิดมาแท้

22/2 แล้ว เมื่อนั้น ที่เดชให้พระบาทแสนเมือง เอาดวงหอมโห้วมาทวายน้องดวงนี้ วันแดงเข้มจุม
งามหอมอ่อนจริงแล้ว สาวบ่าวน้อยยอ่องว่างามมาก

22/3 แล้ว ขอแก้ทิพพยอดแก้วเจ้าโศคบาณีแต่ก่อน จักว่ามาลาสังข์ชื่อนั้นดวงนี้ แต่นั้น สีดาหน้า
นางงามกอยกล่าว ทั้งเลาด้านตอบถ้อยบาทาวเสียด

22/4 ความดวงนั้น ฮ้อยว่าดอกไม้ไหว้พัวบ้านพงแคนสวนเจ้าเฮย เขาก็เด็ดเอามาตัดทงแดงเข้ม
แต่นั้น (ไม่ชัดเจน) จาแล้วยินดีชมชื่น ขุนก็จึงหนากล่อมพู่แล้วยืนยอ

23/1 อันนี้หนากช้าน้อยถวายบาทจอมนาง ขอแก้จอมใจพระคอบทึงทั้งเยื่อน อันว่าพูปาง
สร้อยเคือเดียวตนเปลี่ยวจริงแล้ว ทั้งเสาทวกแห่งอย่างต้องหมกก็มีมีข้าแล้ว แต่นั้น ม่ายหมา

23/2 เจ้าอ่อนสีดายินดีชมชื่น จาคอมท้าวอันนี้ฮ้อยที่พูนห้องอุทยานอินปลูกจริงแล้ว ทั้งเสา
หมากอ่อนสอมพระดิงฟ้าเฮียงยันเจ้าเฮย อันนี้มัน

23/3 หากเป็นแต่กองทอนช้อยภายหลังเหลือมากจริงแล้ว จึงได้เคียวหมากห้องพระดิงฟ้าลอด
ลงหนีแล้ว นางจาแล้วลีลาयरยาด ยังเล่าหาดอกไม้

23/4 ถวายท้าวบ่บาน ดวงนี้มีวันเหลือจุมแดงหอมอ่อนจริงแล้ว 3 ขวบเข้าฤดูตั้งแคส่อน ว่าอัน
ดวงนี้บ่ถวายให้จอมหัวคิดถืดู่ก่อน บอกว่าผู้พญากว้างหากคิน

24/1 เจ้าเฮย เมื่อนั้น พระบาทท้าวผู้พาแสนเมือง จาเสียงใสตอบนางนงค่น้อย ดวงนั้นเรียกว่า
3 ปีตั้งจุมแดงดวงจริงแล้ว เขาก็ปองปลูกไว้ในถานถันสวนหันแล้ว ขุนจาแล้ว

24/2 ยินดีชมชื่น ทั้งเลาด้านตอบถ้อยนางแก้วกล่าวก่อน สุดที่มาลาสร้อยอุทยานงามยิ่งจริงแล้ว
ก็เลาบานแบ่งสอยปลายไม้ที่สูงหนีแล้ว แต่นั้น นางคาน

24/3 น้อยคินใจจริงฮอด เลยเล่าหาดอกไม้ถวายเจ้าบ่บาน ดวงนี้จุมเหลือองเหลืออมแดหนอง
หอมอ่อนจริงแล้ว สาวบ่าวเล่น

24/4 ยอวีปายลงวา (ไม่ชัดเจน) อันบอกว่าจอมเส้าผู้พัวแพงของเพ็ญจริงแล้ว จักว่าแม่
ดอกไม้สังข์แท้บอกมา เทียวเทินเมื่อนั้นบ่าบชาด้านตอบนางคานสายใจ

25/1 เฮย ชื่อมันดวงนี้เขาว่าผักตบแคะหนองเขี้ยวอ่อนจริงแล้ว ตั้งแทบข้างชะพังกว้างเกิดมาหัน
แล้ว แต่นั้น นางนาถน้อยยืนดวงหอมบาดานเฮย ดอกได้ดวงนี้เข้าว่า

25/2 ตกกลางน้ำนทีหลวงลอยอยู่จริงแล้ว บอกว่าสายสวนผู้พัวแพงซู้เพ็ญจริงแล้ว จักว่าแม่
ดอกไม้สังข์แท้ชื่อใดบู้ชื่อ เมื่อนั้นมาย ๆ หม่าพระบาทแสนเมือง

25/3 จาเสียงใสตอบนางนั้นเฮียมคะหนุดแก้วหิมพานต์หอมฮวงจริงแล้ว ก็เลาบานแบ่งสร้อย
แก้มกานกองงาม ก็หากงามยิ่งล้ำเสียดังอินทร์

25/4 แปลงแท้แล้ว เมื่อจักเอามาทาก็เล่ายังบุญน้อย แต่นั้น โสมเสลาหน้าสีดาชมชื่นแหงฮ้าง
ถ้อยพอฮ้างความ อันว่าภูมราแล้วเวหาอากาศ สังเลามาบ่เอื้อดวงแก้ว

- 26/1 ลำดาวยดวงนี้ เมื่อนั้น แสนเมืองท้าวคณิงใจมีมากคิดผ่องเพี้ยนคณิงไว้ชูล่วงแล้ว เล่าหา
ดอกไม้ถวายนางคานจอนนางเฮย ได้ดวงนี้ดวงนี้เขาว่าผัวได้หลายปีบาย
- 26/2 ขวบก็บ่มีลูกน้อยแทนเชื้อสืบแนวภายลุน ชำหาผัวมาตีมาก็จึงมีลูกน้อย ในห้องภาพส่องว่า
อันบอกว่าจอมสวรรค์ผู้พญามีคิดถี่ดูท่อน จักว่าแม่
- 26/3 ดอกไม้ดวงนี้ชื่อไฉนเด เมื่อนั้น สีดาน้อยคณิงใจแจ้งจอต คืดถี่ถ้วนก็ใจแท้จึงจาดวงนั้น
ฮอมว่าแม่ดอกซออนตมตำเป็นอย่าแท้แล้ว
- 26/4 เขาก็เอามาฝังปลูกแปลงเป็นเชื้อ นางจาแล้วแสนเมืองบ่ยื่นข่อยก็ขอขานไหว้ทูลเจ้าเทื่อ
เดียวหนีแล้ว (ไม่ชัดเจน) กล้วย่านจอมพระนางกริวโกรจจริงแล้ว ขอแล้ว
- 27/1 เจ้าปานี้ข้อยไผดฝ่ายแต่ท่อน ดวงนี้ตกต่างบ้านบานจิมคาเม ยามเมื่อคนคนไปบายก็หาก
จอมทั้งย่าน เขาก็เอาเมือง (ไม่ชัดเจน) ส่าพันหอบางพองท่ง เกิดเก่าเข้าบองว่างามแท้แล้ว
- 27/2 อันนี้ข้อยก็บ่ถวายไหว้จอมนางน้อยนาคเชื้อ พระฝ่ายไผดเข้าบองนี้อย่าไล่แต่ท่อน ที่นั้น
นางนาคน้อยด้านตอบค่างาม บาคานเฮย อย่าคณิงคำ
- 27/3 นั้นดวงนั้นทาสา ชำสาวงามท่อมเขาก็บองปลูกไว้ดวงนั้นดอก คำว่าอันก็หากหลาย
เหลือล้นเต็มตงเตียรดาษพองตนบานแบ่งสร้อยเสียแล้ว
- 27/4 หล่นดาวยคองท่หงส์คำเจ้าตัวว่างามองอาจ ปินพื้นฝ่ายชมแท้ก็จึงมีหันแล้ว แต่
นางน้อยชูชันชื่อสิตาเอาดวงงามไหว้ มาถวายท้าวดวงนี้ลีลาขึ้นจอมเข้า
- 28/1 เตียรราชทะยานแต่ฟ้าลงตั้งแคดคอน ลางเทื่อลงลอยเล่นสนุดหลวงเลยอาบ ชะพาดตั้งใบ
ชายกองงามดวงนี้ บอกว่าผันละคอนผู้พญามีคิดถี่ดูท่อน จักว่าแม่ดอกไม้สังแท้
- 28/2 ชื่อไฉนเด เมื่อนั้น ผู้ใส่ท้าวตนอาจแสนเมือง ผายคำควนตอบว่านางน้อยดวงนั้นเฮียกว่า
นาริตนทางช่องเหลืออ่อนจริงแล้ว ก็เล่าเป็นแสงสร้อยบาน
- 28/3 เพียงกองงาม ยามเมื่อเอาใจตั้งฟังธรรมดวงประเสริฐก็ดี ยังเล่าหาให้ได้ดวงนั้นฮอดพันแท้
แล้ว พองตนบานเฮียตั้งเท็งผาสูดผ่องจริงแล้ว ก็หาก
- 28/4 เอาบได้คองอื่อลำดาวยหันแล้ว ขุนกล่าวแล้วบ่าวบาทเลยหัว บาคานเฮย อย่าคณิงคำนั้น
ดวงนี้ล่อนท่อบานเฮียตั้งเท็งผาสูดผ่องจริงแล้ว ลางเทื่อหงส์ก็ยังพื้นฝ่ายชมได้เมื่อ
- 29/1 ลุนเจ้าเฮย นางกล่าวแล้วพัคยี่นดวงหอมบาคานเฮย ดอกใดดวงนี้ดวงนี้จุมงามเหลืออม
ไกรศรหอมอ่อนจริงแล้ว ชื่ออยู่น่านที่กว้างเพื่อนป่า ว่าอันดวงนี้มาลาข้อยขอถวายพระ
- 29/2 บ่าวจริงแล้ว จักว่าแม่ดอกไม้ดวงนี้ชื่อไฉนเด แต่
นั้น ผู้ใส่ท้าวพระบ่าวแสนเมือง คณิงใจ
จิตคอยจาตอมน้องดวงนั้นเฮียกว่าจำปาลีสร้อย จำปาบานแบ่งจริง
- 29/3 แล้ว ก็เล่าข่าวสองเสียงเสียแก้วแว่นแยงหันแล้ว แต่
นั้น ผู้ใส่ท้าวตนอาจแสนเมือง เอาดวง
งามสืบเฮียวมาฮ้อยแล้วเล่าถวายเจ้าจอมนางน้อย

- 29/4 นาง ทั้งเล่าสาว ๆ แยมหัวแล้วจึงจา ดวงนี้เขาว่าฟ้าลั่นกองเพ็ญ แสนธรรณีเข้าเคียรไหว
แผ่นดินดาขวาดวงนี้ ซ้อยก็ยอถวายเจ้าจอมนางน้อยนาถ เชิญพระฝ่าย
- 30/1 โผดข้าดวงนี้ชื่อได้นั้นเด แต่นั้น นางค์ถ่าน้อยเจ้าอนลีตา ผายคำควนต่อบาทให้ท้าว ดวงนั้น
เสียวว่าบุพผาดนดวงนี้ไหวหวั่นจริงแล้ว ยามเมืองลมลวงต้องไปกำนกงงาม
- 30/2 เจ้าเฮย ก็หากงามยิ่งล้ำอินตาลงปลุกจริงแล้ว ก็หากหอมยิ่งล้ำแมงเผิงบ่อยากคอยเจ้าเฮย
นางกล่าวแล้วขุนฮีบปุนเป็อง บาก็เอาดวง
- 30/3 งามฮีนยอถวายไหว อันนี้จักว่ามาลาตนดวงใด เป็นดอกก็หากลงแต่ฟ้ามาตั้งแคดอนแท้
แล้ว ดวงนี้เขาว่าส่วน 2 ฟ้าปีไหวจรจร ว่า
- 30/4 อันยามเมื่อกงบุญหลวง ย่อมเอามาตั้งบอกว่าโสมเสลาหน้าพญา มีคิดถี่ดูท่อน ก็หากมี
มากล้นดวงนี้ชื่อได้นั้นเด แต่นั้น นางค์ถ่าน้อยฮีบปากฟ้าจาเสียงใสตอบ
- 31/1 บาทให้ท้าวเขาว่าเสดตะสัดตั้งหิมพานต์ตนเปลี่ยวจริงแล้ว ก็ปมีกึ่งกำนเป็นถานแต่ใบหันแล้ว
ดวงนี้ลงเกิดกำนุษย์สะชมพูก็มีเคื่อแต่ลำเดียว ดังนางจาแล้วแสน
- 31/2 เมืองกอยกล่าวเวว่า พากถ้อยคำแจ่งซุประการ แต่นั้น ลีตาน้อยใจกระสันมีมากจริงแล้ว
จิตจอตบ้นดอมท้าวเมียมโน ก็จึงจาลาจากดานแสนเมืองบา
- 31/3 บ่าวเมียบ่มีเพินขางลั้งเจ้าบ่เออนั้นเด พอยเล่ามานอนแลงตัวเดียวหนาวหวงสนนี้
ฮู้ว่าไผ่ฮู้บาท้าวดังลือนั้นเด ที่นั้น ขุนกล่าวด่านจา
- 31/4 ม่วนจรจรจอมนางเฮย ก็หากฮุนแสงอาย นับแต่ซุมสาวห้องนักคาลาเมืองมิ่ง เฮานี้ก็หาก
งามยิ่งออยยตัวซ้อยบ่อยากคอยแท้ตาย บึงได้โสมเสลาหน้าคอกัมคิ้วกอง
- 32/1 ยังบ่เหนือบ่หนาเจ้าตัวซ้อยก็บ่เอาง่ายตาย ซ้อยก็ทำบุญสร้างบารมีดวงประเสริฐ ขอให้
ได้ทวมเทพผู้คือเจ้าพระยอดนางแท้แล้ว ขุนกล่าวแล้วนางนาถเลยหัวผายคำ
- 32/2 งามตอบ บาทให้ท้าว ซ้อยก็ใจใสสร้างบารมีเพ็ญมาก ทุกคำเข้าประสงค์สร้างทอดทานสอน
ท่อกอยู่ห้องหอ ลากปางคำก็ไปมีพัชวัญเทพทวมนอนแลง
- 32/3 อันว่าราชบุตรเจ้าเมืองไกลมีมากก็ตั้ง หากบ่เหมือนหน้าเจ้าตัวซ้อยก็บ่เอาแท้แล้ว แต่นั้น
แสนเมืองฮู้ใจนางน้อยนาถ ก็จึงต้านตอบถ้อยนาง
- 32/4 แก้วที่ประสงค์ ออย่าได้เห็นที่ชาวเดียน้อยหลังพอยพัดคุดำเฮย เจ้าคอยเยื่อนโผดผู้คน
ไฮฮ่วมพระไมแต่ท่อน ตนตัวซ้อย (ไม่ชัดเจน) มาเป็นม่วนพระนางแล้ว เจ้าบ่ผายโผดเพียงตัวซ้อย
- 33/1 ก็สวตายเจ้าเฮย ขุนกล่าวแล้วนางนาถเลยวยบ ลีตานางเคื่อแคดอมท้าวโสมเสลา น้อย
นางงามชมชื่นจิต (ไม่ชัดเจน) บ้นดอมท้าวเมียมโน เพื่อว่าบ่าวท้าวคิดถี่ก
- 33/2 หือสะให้ ก็จึงเชิญบาดานเข้าเทียมแบงบ้น เมื่อนั้น พระบาทท้าวยัระยาดไปหาบาดานเฮย
เขามาจน้องเจียมปางน้อยลีตาฮีบปากไเงื่อน ให้เห็น

33/3 แจ้งซุประการดี ก็สองสี่ร้อยเสียหาซักสูบกันั้น นาวกอดปั่นเปือกกัอมนอน สองกล่าว
เว้าซัซิมสงวละหัดมือชอนคอกกอดกันั้นลัน อยู่ทาง

33/4 สองปักปั่นชมพระไม้ปมีเปิด หน้าต่อหน้าสองชะบั้นบนใน สุดที่จูบ ๆ แล้วยังเทิงตัก ย้งเลา
แล่น ๆ มือเปี่ยมสลาปูนปอนดี ก็สองสี่ร้อยชมกันกัวกันคุดำไค 7 มี่อออกมาหนี

34/1 แล้ว แต่่นั้น ผุงหมู่เสนาพร้อมชาวเมืองสาวบ่าว เขาก็ไปม่วนเล่นดาตั้งดาวคิน ที่นั้น แสน
เมืองด้านจางนางน้อยนาค ฮาก็คินคอบห้องพระลานกว้างตูปต้องฟี่พ่อน ซ้อยจัก

34/2 ลาจอมเจ้านางงามไปก่อน คันว่าหานฮอดแล้วพระนางน้อยจึงไปฟี่เนอ แม่นว่าไปฟ้าพร้อม
นาบาดเดียวกันคังนั้น จักเป็นโผยถึงถึกฮาจริง

34/3 แท้ ขุนจาแล้วลีลาัยวละย้าย ปะไปน้องนางแก้วผู้เดียวฟ้งยินทุกที่ พร้อมสาวบ่าวจាកัน
พุ่นเนอ แหว ๆ เข้าต่าวคินทั้งเล่น เมื่อนั้นลีดาน้อยนางงาม

34/4 ไปเปลี่ยว ก็จึงหลงป่าไม้มีฮู้ที่ทาง ก็เพื่อผีสงเลียดงหลวงทวงคืน ก็จึงนี้ละมิดกับังไว้ให้
หลง นางก็เอา (ไม้ชัดเจน) ฮ้องหาหมู่โบทา ก็บมีโผซานตอบนางนงคัน้อย ก็เพื่อ

35/1 ไกลกัน ลาะลันบ่าวโบทแสน ส่าไม้กุมกัมิดมัว แต่่นั้น แสนเมืองฮ้องหานน้อยนาค
กับขานตอบ (ไม้ชัดเจน) ดงกว้างที่ไค เมื่อนั้นทั้งหลายพร้อมแสนเมือง

35/2 เป็นใหญ่ เขาก็เชือกฮ้องนางแก้วทั่วไพรก็บไคยินแท้ทางไคซานตอบ เขาก็เฮฮาให้หาแก้วบ
เห็น แต่่นั้น เสียงลันก้องให้หุงหานาง เต็ม

35/3 ไพรขวางทั่วตอนดงกว้าง โอนอเวรไค่น้อมมาจำหนึจากนี้่น้อ คีคว่ามานอนเล่นนางแก้วเลย
เสียนี้ไค แต่่นั้น แสนเมืองด้านผุงเขาหลายหุง เว้า

35/4 ปากถ้อยซุมท้าวซุนคน เขาก็มานอนเล่นดงด้านหิมพานต์ ทางไกลนานพามาหลายมือนาน
ประหมานไค หลายวันนี้นากจริงแล้ว ลีแจ่มเจ้าแพงลานเลาเสียนี้ไค เฮา

36/1 ออย่าซาคินคอบลาซา เทียวเทินแหว ๆ เสียงให้หนี เมื่อบ้านผุงเขาให้หานาง ตาตูปเฮฮาฮ้อง
หาแก้วยอดนาง เลยเลาเมื่อถึงห้องเฮือนตุนทุกที่ ผุงสาชาคินงแก้วอยู่เฮงา

36/2 เมื่อนั้น เมือง ๆ ชินโฮงซาวกัมขาบทานโทษทอนข้าไหว้พระราชเล็งโย ขออย่ามิโกทาแก้ตน
ตัวข้า อันว่าลีดาน้อยนางแพงพระราช ลีแจ่มเจ้าหนึแท้ที่ไค

36/3 บัญว่าหลงเข้าถ้ำงูเจิกในสนุดบฮู้ ในไพรขวางเถินกว้างดงกว้างในหนห้องหิมพานต์ตอนเทต
ทุกเซ็ดกำพายพุ่นซอกหา กับเห็นลีดากแก้ว

36/4 นางงามเจ้าอ่อนเลยแล้ว ซูข้าให้ฮ้อฮ้องมาไหว้บาคำพระเฮย เมื่อนั้น ราชาไคยินคำขุน
กล่าว ใจฟ้าฟาวไฟ (ไม้ชัดเจน) บ่ปาน คราว ๆ หน้าจอมเมืองเตินหมู่อามาตย์พร้อม

37/1 ขุนเถ้าเทียวมากับทั้งเสนาพร้อมโยธาหลาย หุยกับทั้งผีแมมมอนเคือยเข้าแต่งล่ำเต็มหนห้อง
สยยามหลวงมื่อยอน เมื่อนั้น ผีแมมมอนดาหางแต่งคคิ แต่่นั้น ลมออนเข้าสูน

37/2 หนอกุมปี แม่มอนนิษาเทียวพลันเมื่อถึงห้องหิมมะวันคอนเทดกัมขาบโห้วเทวดา เจ้าขอบเมืองทานโทษพระราชเทพา ยังเห็น

37/3 นางสีดาหลงป่าโพรมาที่แต่บ่ ขอแก่เจ้าป่ามีผายโผดผายโผดข้าปางนี้อย่านานแต่ท่อนแต่นั้น เทวดาดาวแดนเมืองกอยกล่าว นางนาถแก้วแพง

37/4 ลานอยู่น่าหนีแล้ว เหตุว่าเขาหากเอดปกพนกายฮืดบุลาน ตูจึงนำนางหนีพากันมาที่สุหากประสงค์ทำน่านางน้อยนาถเจ้า ให้มีเครื่องพร้อมทั้งเผิงหมากพุกู

38/1 จักวางนางแก้วสีดาขึ้นสงเมื่อสู่ห้องโองฟุ่นป่นานแท้แล้ว แต่มันล้มอ่อนฟ้าวคินมาเฮวฮอดสุนแม่มอนจาตันฮอดใส่ อันว่าสีดาน้อยนางคานกลางป่า พาย

38/2 ฟุ่น เหตุว่าอาฮักตายพายฟุ่นคอบงำพระเฮย จงให้มีเครื่องพร้อมเงินหมื่นคำพันไปบูชาจึงซีขึ้นนางแก้ว แต่มันราชาได้ยีนคำหมอกกล่าว พระ

38/3 ก็เดินสำท่าวดาทางแต่งตีบอละบวนแล้วยอมมาเทียมพาง แต่มัน ผีแม่มอนเลยใช้ป่นานลมอ่อนฟ้าวพลันเมื่อเฮวฮอด กัมขาบโห้ว

38/4 เทวดาดาวขอบเมือง ลมอ่อนตันคำตีกอยกล่าวทานโทษท่อน พระราชดาเมืองช้อยก็ (ไม่ชัดเจน) ของมาขาบถวยดอมเจ้า ช้อยก็ขอสีดาแก้วแพงเมืองพระพ่อดอมพ่อ

39/1 เจ้าปางนีโผดผายแต่ท่อน แต่มัน เทวดาดาวพุกาซมขึ้น ก็เลาวางอ่อนน้อยสีดาให้ป่นานแล้วจึงมีคำตันลมอ่อนสนองสั่ง ให้สู่จื่อฮืดบ้านบุลานถ้าวอย่าลืมนั่นเนอ ผีจักลืม

39/2 เสียแท้พายสุนก็ลำบาก ในแห่งห้องเมืองบ้านบ่สำบายท่านเฮย กูก็สัดยามไว้ 3 วันเพื่อนางนางถน้อยแพลงลานฮอดเมืองหันแล้ว บอละ

39/3 บวนแล้วทั้งหลายเลยพากขึ้นสู่ห้องเฮือนอย่าวอยู่เหงา แต่มัน มาดาให้ตีเทียงหิวฮอดคิดฮอดให้สีดาน้อยบ่ลืม บัดนี้จักกล่าวถึงสีดาแก้วแพง

39/4 แสนหลงป่าไปนั้น นางก็เมียน ๆ ใจจุมหาควาน้ำ อันว่าดวงแดนดาวหนใดนำอยู่นี้เด ขอแก่อินทร์อยู่ฟ้าปานิเข้าบอกทางแต่ท่อน มอยฮ้อยหน้านางนาถหิวทวงดงคอนข่า

40/1 มีดม้วมีแจ่งฟ้าอินกว้างทวยเล่น เล้มเกียงหย่าออนฟุ่นเยอ ตีแกนกฮ้ำฮ้องปลายไม้ส่งเสียงเมื่อนั้น ยังมีชายใหญ่ฮ้ายแสงควากินคนแดนไกลเดินดุงมา มีซาเคง 2 ไม้ไผ่

40/2 ดงป่าใหญ่ ก็กองคอมเสียงหาจิกจวนกายแจ่มเจ้าน้อยอ่อน นางงามเคง ๆ เสียงแผ่นดินดาขอว่า แต่มัน นางนาถน้อยย่านสันทั้งคิง หลาวหลังปบแผ่น

40/3 หนีทั้งให้ โอนนกรรมไตน้อเวรหลังมาคอบเฮวน้อ คิดว่ามาม่วนเล่นโพรกว้างก็เลาหลงนี้เดตีแก่ สุริโยลงค้อยเมื่อแสงใกล้ค่ำ นกใสฮ้องเสียงแปแปกลาง

40/4 สีแจ่มเจ้านิดทะเลงในโพร นางคานแดนคอยนอนทั้งย่านตีแก่ยุงทอง ฮ้องเสียงวอนกองเถื่อนฟุ่นเยอ เปดปอง (ไม่ชัดเจน) เสียวไม้ม่วนโพร นางนาถน้อยนิดทะเลงเนานอน

- 41/1 แคนทางหลับเลาอัยนแพงแก้วปั่นว่าลัดตะนังแก้วมะนิโซลูทประเสริฐุชะเต็ดควนเข้าหอแก้ว
สูงเฮียง ปันว่า 2 กอดปั่นเฮียงฮักไมตี้สอง นงค์แพงคอยจาค่าน้อย ปันว่า
- 41/2 กูดววยไหว้ซางไหว้เอาหนีแยงคิลิป้าไฟรดงกว้างชะซอนเนือน้อยตื่นกะซังปั่นบ่มือ นบเห็น
พระดาตงกว้างฟังยีนกุดโตฮ้องชานไกลสูง ลมถีบ
- 41/3 ไม้เย็นจิวจิมหนาว ดีแก่สูงเบงนิละบนเฮียงสูง นางคานเลขลุกไปพายหน้าตงดอน
ไม่มีคณาชมนั้นพานจึงโปงามเข้าหัวไฟร นางก็ทิว
- 41/4 หอดให้คิดเค้าในทวง ก็หากเพ็งแก้วกำหมู่เสื่อหมี่ฮ้าย นางก็โคจรตั้งเดินดงขามเถื่อน ฟังยีน
นกอ้าฮ้องใจเจ้าเฮงวอน นางก็ฮอดเถื่อนกว้างเซาอยู่ยีนตอม
- 42/1 คอน ๆ นางนังเซาทันนั้น นางก็คืดอยากน้ำคอกไซเขินตายทั้งสาลีเปาตายวางไว้ เมื่อนั้น
นางจึงลิ่งเห็นฮ้อนสานซางผีหลวงตัวไหว้เยี่ยมแผ่นก้อนหินลานหล่มลง น้ำอยู่คาง
- 42/2 เต็มเบียดฮอยดิน นางคานเห็นคุดกินเลยแล้วคืดว่า แม้ตอมน้ำปนฮวยฮ้อฮายคองว่าตค
แต่ฟ้าลงคองจึงกินฮอยละม้อยหน้าเซาอยู่เอาแสงพอประมาณ
- 42/3 เลขคอยไปมียินตงดอนคาวเขียวขามเถื่อนนกลิสฮ้องปลายไม้ส่งเสียง ฟังยีนกาเว่าเล่นชม
คณาในเถื่อนพุ่นเยอ ตีก็โพนฮ้องเฮียงซุซาง
- 42/4 ถวอมนางนาถน้อยกายเขตตงดอน อรชรถึงป่าดำนแกมพาวลิ่ง เห็นโงงหลวงตั้งหลัง
หลวงมุงมาก นางนาถน้อยคณิงแจ่งซุประการ อันนี้ฮ้อยว่าแมนโงงฮากให้พระยา
- 43/1 ปูขุนจอมเมิงบ่ออย่าแล้ว ฮง ๆ ใส่สองค้ำแกมแก้ว นางก็นำทางเท้าถึงเมืองคองค้ำฮอด
ฮวย น้อยนางแก้วเล่าเซา นางก็ลงอาบน้ำเสียหยนหนองโค ย้งเลา
- 43/2 แลน ๆ มือสูงคิงหายฮ้อน บัดนี้จักกล่าวถึงมาดาให้หานาง มือยาทุกค้ำเข้าจาต่านไฟร
เมือง สุก็ไปม่วนเล่นไฟรกว้างที่โคนี้ ตั้งปंना
- 43/3 นางแก้วสีดาน้อยนาถนั้น ฮือสั่งว่าไล่นางเสียให้ตายจริงแท้ โอนน้อยนางสุนแก้วสายใจเจ้าแม่
กุเฮย ฮือว่าตคประเทศกว้างเมืองม้ายที่ไกลนี้เด
- 43/4 แม่จ่มแล้วทอดหุยหาแสง ก็บ่มีคินมาฮอดเฮือนพายพีนางงาม สร้อยสีดาเจ้าอ่อนกุเฮย
ฮือว่าลัดวัลลิ่งซางเสื่อฮ้ายคาบกินแม ฮือฮู้ว่าไม้ไฟรสนหลายย่านแม
- 44/1 เด สีแจ่มเจ้าแพงลานไปมานี้เด แม่จ่มแล้วเลยค้ำอรชร นางก็ลีลาเมื่อฮอดหอบางแก้ว
แต่นั้น มาดาเยี่ยมเห็นนางน้อยนาถ พระแม่เจ้าโชมอุ้มจวบขวัญ มา
- 44/2 ดาต่านค้ำตคกอยกล่าว ข้อยก็ให้ฮ้อฮ้องหาเจ้าซุวันแม่แล้ว ฮือว่าไปอยู่ค่างแซมเถื่อนตน
เดียวตั้งนี้ไลทาสาหมู่สาวสนม
- 44/3 ไซ้ บัดนี้บุญมิได้สายใจคินคอบ สีแจ่มเจ้าแพงล้วนอย่าคณิงแม่ท่อน แต่มัน กัลยาแก้ว
นางงามขานม่วน นบ

44/4 แม่เจ้าชูลีโหว่ขาบอง คิดว่าตนเดียวเมียนมรณาในอย่าจริงแล้ว ก็เพื่อสัตว์สิงข้างเสื่อฮ้าย อาเนกน้องนางกล่าวแล้วนี่ด

45/1 ทะเนงเนาน้อมดีแก่จันทะเลงสี่เฮย แสงใสแจ้งดีแก่เหนียฮ้ายฮอยสาขาหนาวหว่ง ดาวดาด ขอนดวงฟ้าสูงจวนไกลเชือกพร้อมชั้นทั่วทั้งเมือง ทาสีสาวคอยบัว

45/2 แพงเจ้า แต่นั่นโง่ง ๆ คองก้องดังคีคิน เสียงสวรรคค์ท่าเมืองบานชูปายสูงสองขึ้นเสื่อโลก โสกา นางก็ลีลูกอาบสีสงน้ำพอดิแล้วพองาย

45/3 เทียมพางสีแจ่มเจ้าแพงลานกิน พอพ้ำแล้ววยฮيينให้ฝูงหมู่ทาสี นางก็ยอวยคำสวยมือเลย แล้ว เนาะชะถานห้องหอบปามดอมแม่มทุกคำ

45/4 เซ่านางแก้วคอยชะเถียน มีนนานได้หลายวันดูเหมื่อยหนักหน่วง ทองคือไขเหมื่อยใน แต่นั้น แพงแสนแก้วคองหลงเหลือหล่าก็เพือนางไตกินนำฮอยข้างก็จึงมาน

46/1 นางก็ทงคับได้ลืบเดือนดูแก่มาแล้ว ก็จึงประสูติลูกอ่อนน้อยเลยมมพาสองเข้าจึงตกแต่ง หางหาแม่ นางนมแซว ๆ เข้านอกในบัว เขาก็ปุน

46/2 บัวหางหานางนำฮูน นางก็อาบน้ำฮ้อนมาแล้วนั่งไฟหลายวันแล้วกำเดือน เลยออกเข้า จึงหานามน้อยนางคานผู้พี่เฮียกชื่อว่านางหอม

46/3 แก้วกัลยาเป็นพี่นางหล่า่น้อยเป็นน้องออกลูกก็เฮียกชื่อว่านางเพิงแปงเลาตามตนเอื้อย ถึงเมื่อนางนาถน้อยกัลยาสองอ่อนสองพี่

46/4 น้องงามเพิงเกิงกันแล้ว เล่าฮอด ๆ ถามแม่มาดาจอมหัวเฮย คอยฟังคำฮ้อยฮันว่าปิดตา ใ้จอมหัวพระพ่อฮ้อยนั้นไปอยู่เฮือเมืองทางที่ไต่แม่เฮย เมื่อนั้น

47/1 แม่ตอบถ้อยขานลูกทั้งหัว นางงามกุกุอย่างกล่าวจาสนี้ นางงามสร้อยสายใจเจ้าแม่กุกุเฮย ฮันว่าพ่อแจ่มเจ้าแพงลานบ่มีแม่แล้ว เมื่อนั้น โสมเสลาน้อยทั้งสองลงเล่น

47/2 ไปอาบน้ำจวบหมู่กุกุมาลี เขาก็เอ็นเทินเสียงดาขวัญสองเจ้าเขื่อนี้แมนสัดเดียวละसानสัดสิงจริงแล้ว ตั้งหากแมนลูกข้างसानใหญ่

47/3 ในไพรที่พูน ฮอย่าลอนมาเล่นดอมตูทอน ดูนี้คนจริงแท้เชื่อแมนผีสาวกลางป่าเฮวนา สับไป เล่นป่าไม้ดอมข้างอยู่ตงพุนดาเย เมื่อนั้น

47/4 สองนาถน้อยคิดเคียดในใจ ก็จึงคินมาถามมาดาแม่ตนจึงแจ่มแม่เฮย เพื่อข้านี้ผีสาวเสื่อ กลางดงมาเกิดจริงฮือ พระพ่อฮ้อยแนวเชื้อไต่แม่เฮย เขาตาบ้อยควน

48/1 ว่าผีสาวดั่งนี้ เขาว่าแนวนาโคป่าดงกินหญ้า ขอแม่บ่นบอกแจ่มคำฮ้อยฮาแม่เฮย เป็นสัน ไต่แฮมฮาปางนี้ ฮันว่านางหอมสร้อยสายใจเจ้าแม่กุกุเฮย แม่จัก

48/2 บ่นบอกเจ้าจำแจ่มเขาแม่เนอ เชื่อนี้ทำมะชาดเชื่อลูกข้างसानใหญ่ในไพรแท้แล้ว ในดง หลวงป่าไพรดงกว้าง ฮ้อยก็เดินดงตันไปจวบฮอย

48/3 สาน อุตุทะกังมืออยู่ในที่นั้น แม่ก็หิวหอดน้ำกันอยู่ทั้งวัน เลยเลาเห็นสอยสานกอบกินยังน้ำ ก็จึงทงคับแก้วสองสีมาเกิดจริงแล้ว ขอ

48/4 แก่สองอ่อนน้อยแพงลานอย่าพุ่มแม่ท่อน เมื่อนั้น นางนาถฐู้คำแม่มาดา ก็ปลงเฮือนไปเล่น ดอมไผ่แท้ ก็ท่อนาสถานห้องเฮือนตนผิอยู่หลาย ขวนเข้าปีลำใหญ่สูงดู

49/1 ดังงามดูเพียงเสย ดังอินเขียนตาคนคักคอยแลลิ่ง เอี่ยมผิวผ่องเหลืออมวันคำกานเกิด ทงเพดเพียงสาวฟ้าพากพม เนื้อสาบเกี้ยงโสมลิ่งกินนะลี ตาเหลือวไหลเหลือฟ

49/2 ไปพอสละอินนงค์สาม ได้ 13 วันอันออกมานี้ ก็ไปมีผู้ซ้อนเทียมช่างทูนทวง เมื่อนั้น นางก็จึง คีคสาธัญคุณพ้อพายหลัง คีคจักนาโคพอดนจริงแท้

49/3 ว่าจักเนาชะถานห้องปางคำดอมแม่ ก็เล่าเป็นชาติเชื้อแนวช่างอยู่ตง แต่่นั้น นางจึงจาละ จาดอมนางน้อยนาถ ออด ๆ ด้านดอมน้อง

49/4 หล้าลุนสา จักว่าเป็นคนแท้ผีสางก็ไซ สาจักไปเถียวเปียมसानกาพอดนพีท่อน ช่างนั้น เหมือนดังผิยักฮ้ายเถียวความกินคนแท้ตาย ผิวาบุญสาหลายก็จึงคืนมาบ้าน

50/1 นางหอมต้านจาละจាន้องนาถ เมื่อนั้น นางหล้าน้อยเลยพอมว่า ไปคอมวาแล้วเลยลั่ง มาดา สองนางคานคอยลีลาลงจากห้องหอยอด ปางคำวอน ๆ เสียง

50/2 ลั่งหอบางแก้ว กับทั้งหอบเงินพร้อมหลังสูงมุงมาด ปะไปฮางยาเสาหม่นหมองแต่เนอ กับทั้ง เมงมาดพร้อมอันใสสายคำกุเฮย เอี่ยมจักสาม

50/3 เนานอนเปาเสียมมองเครั้าคอยอยู่ดีเยอ บุญกองแก้วมาดาพระแม่กุเฮย บัดนี้ซ้อยจักลา จากเจ้าบุญกว้างอยู่ดีแต่ท่อน หลอนว่าสองเผือซ่า

50/4 มอละนาดในโพรบฐู้มาดาเฮย อยู่ดีเยาเครั้าแม่จงทำบุญสร้างบารมีผายเผือแต่ท่อน พอให้ บุญซ้อยคำเผือซ้อยฮอดเฮือนแม่เฮย เมื่อนั้น แม่ดอกอ้อมชมลูกโลม

51/1 ขวัญสายใจเฮย ค่อยไปเยอเจ้ายาได้พากันเฮือเหิงนานพันชินนั้นใน แม่อยู่บ้านซิคองเจ้าซุ วันแม่แล้ว เมื่อนั้นสองสีน้อยปะนมกอนกัมซาบ ลั่งแม่เจ้าดีแล้วเล่า

51/2 ไปคอยอยู่ดีเยอ ทาสาซ่าคนดีหัดทะบาดกุเฮย สูงงทำสี่บสร้างบัญเกิดเผือผายแต่ท่อน มันทากจักถูบลาบได้โดยดั่ง

51/3 ใจจงบฐู้ ยาได้มีปานาบาปเวรเห็นโกคอยอยู่ดีเยอ บ่าวสำน้อยผุงไปมีเมียนั้นเฮย เอี่ยมจัก ไปโคจรป่าโพรนำช่างคอยอยู่ดีเยอ บาบ่าวน้อยผู้ประเสริฐ

51/4 คำแพงพีเฮย อินที่กานคำแพงอย่าได้ลีมน้องเอาเมีย ให้สมพ้อเพ็งฮูบนั้นเนอ บาได้เห็นที่ โกลแล้วเล่าลีมแต่เนอ เอี่ยมนี้เป็นดั่งปาอยู่หน้าวังหลวงชินชาติ

52/1 เสวแล้ว มันทากบกไซแห่งชินทางชาติทางเจ้าเฮย จึงคอยกอดชูแก้วยาเล่าลีม อ่อนแดเนอ ขอให้หมายขวัญเอี่ยมมอมมาเป็นน้อย แต่่นั้นบาก็ออก ๆ ด้านเสียง

- 52/2 ลังนางคานจอมหัวเฮย คอยไปเยอเจ้าเขาก็ดี ทวงให้น้ำนางกิ่งเกือนเอ็นลั้งน้องนงคหน้า คอยไปพี่ทอน คอยไปตีเยอ ทีบพะสาวสวรรคสร้อยสองนางน้อง
- 52/3 พี่เฮียมเฮย เจ้าจักหนีจากอ้ายจริงแท้ปคีนแลน้อ ซ้อยหากคิดฮอดเจ้าใจขาดเขินตายพี่แล้ว กงลีเฮย ออย่าโลสิมอ้ายนั้นเนอ แมนบาแสน
- 52/4 ปีล้าเหิงนานพันขวบก็ดี พี่ปสิมแจ่มเจ้าแพงลานทอโย เฮียมจักสิงไฟผู้เหมือนพ่อมาทูน เทียงนั้น ไฟผู้เป็นสิงเจ้าบุญน้อยก็หากหลายแท้แล้ว ฐู้ว่าเฮียมจัก
- 53/1 นำแฝงข้างเมื่อไรรดงใหญ่ บ่ฐู้มันหากตายกับบาดเจ้าจอมซ้อยก็บ่แห่งพี่แล้ว บ่ได้หน้า แห่งแล้วคำตายมอละมิงลับพะยู ยังฐู้เสียง
- 53/2 เสียขาดซิวังแท้ตาย ใจประสงค์นี้ขอนำทุกขาดดอมแล้ว ตาบบได้ขาดนี้ขอได้ขาดลุนพี่ นนา แมนว่าตกประเทศด้าวหน
- 53/3 แห่งเมืองไกลก็ดี พี่จักเดินคูงคิ่นนำน้องบ่วางแท้แล้ว แมนว่ามีฝัวซ้อนพันทะนังเกี่ยวกอดก็ ดี ขออย่าสิมพี่อ้ายพายพี่สองถึงแต่ทอน
- 53/4 มาอีดูเพลงแสนแก้วทั้งสองหนีจากเฮียมเด ลือว่าละพี่ไว้ฮามน้องจูบขมนี้เด ค่อมว่าแล้ว สองเลยไปแยงคีลีป่าไพรดงกว้าง นางหอมน้อยจูบแขนนางนาถเหลียว
- 54/1 ล้าหน้าโสมมอหงล้าฝิวทั้งเมือง ให้ดอมสิสองอ่อนออละมอยหมาสองน้อย บางงามชะซอน เนื้อน้อย ผอคิดหลังคอยมาตาแม่ตนมย้อย บัญกองแก้วทั้งสองลาบาคไหวแม่
- 54/2 เจ้าแพง ล้วนแต่ไกลสองสิแก้วนำทางฮ้อย ๆ นางพี่เฮย เข้าเข้าถ่งนางหล้าน้อยนำพี่มิวาง ทั้งเลาถ้ออาพอนคอยนำตนเฮย อ่อนน้อยจกันั้นนำ
- 54/3 ออด ๆ ต้านจาเฮย คอยไปสาจักฮ่วมทั้งท่งห้องปางคำไว้ เจ้าแลนทั้งดอกไม้สวนกว้างหิน ห่อม เสียตายฟ้าชะโบบทางเทศฮาเด หัวลีนบ้องวางไว้หม่น
- 54/4 หมองแลน้อ เสียตายแก้วทำโสมมะนิโชด ทั้งหมู่ต่างประสงค์แสวงคำเสียตายลีนหัวแดงแสว ฮาเด ปานนี้พระแม่เจ้าเอาเมียนที่ไคนี้เด เสียตายฟ้ากาสาฝิวอ่อนฮาเด ทั้งหมู่
- 55/1 ฝัวแฮพอมเลื่อซางเสียตายแก้วเมงคำหมอนอ่อนฮาเด คินว่าอยู่สาดแล้วฮาเจ้าจึงนอนนั้น นนา เสียตาย (ไม่ชัดเจน) วานเคียนคาคฮาเด ทั้งปีนเกาวางไว้ซุอันแล
- 55/2 น้อ ปานนี้พระแม่เจ้าเห็นหมู่สังวานไว้นั้น แม่จักตีทวงสยบเกือนกะหายทิวให้คำนี้ น้องหล้า น้อยด้านพีคินงหลัง นางก็สนละทาไหลหลังลงเต็ม
- 55/3 หน้านามหอมเฮย โลมนางน้องนาถเจ้าพี่เฮย ยาให้สาคานพี่ทอน โอน้อมาอีดูตนน้อยนาง ลุนเจ้าพี่กูเด มีอลูปไฟหลังน้องคอยไปนางหอมผู้สาว
- 55/4 สวรรคคินง แม่เจ้าก็เห็นหน้าน้องแพงซ้อยเพือนใจ ยามเมื่อ 2 สียายคาโองเจียละจกวัน นั้นสัดสิงพร้อมชาวบ้านหาวมเหงาแท้ตาย จัวควายซ้างหมูหมาเป็นไก

- 56/1 เป็นจิตต์บ้านชุต้ว สัตต์บ่กินเกียงหญ้า ทั้งฮ้ำแกบอ่อน สัตต์พักพ้อมทั้งกวยหล่นเหลียง
 แม่นว่าคองทั้งกองแกมแสงก็ดี ก็บ่ดั่งม่วนแมงทั้งคพาดเพ็ง แม่นว่า
- 56/2 ตนดอกไม้สองอ่อนเคยทงก็ดี มันหากดูเหลียงหับเหี่ยวล้าทั้งก้าน แม่นว่าแมงพู่เผิงชมกับ
 คันโทก็ดี ก็บ่แสวงมาชมดอกดวงวางไว้
- 56/3 แม่นว่าเฮือนหลวงกว้างโสงชาวพระแม่ก็ดี ดูหล่าพันสันเสาหม่นหมอง แม่นว่าหอนอน
 (ไม่ชัดเจน) สองสั้นอยนาคก็ดี ก็หากปะไปไว้ดูเสาหม่นหมอง
- 56/4 แม่นว่าปองเปี่ยมแก้วอ่อนแสงงอยก็ดี คุยค้ำเลขมอดแสงสุนเสา แม่นว่า (ไม่ชัดเจน) ดี
 ก็เล่ามุดมอดม่วนกะจวนเสียงเปพัง แม่น
- 57/1 ว่าที่บวกรู้ 2 อ่อนเคยล่อยเล่นนั้น มันหากดูเขินบกขาดวังเสี่ยเสี่ย อันผู่บ่าวน้อยเล่น
 ขวางนำสาวก็ดี ก็บ่มีไผมาเป่าแคนควยคอม มาดาพอม
- 57/2 ทั้งเมืองพันไพรก็ดี เขาก็เหงาหงวมพันเป็นจิวชูปาย ก็เพื่อ 2 สีสร้อยสาวสวรรค์คาตไป
 นั้น เมื่อนั้น วันคำคอย 2 อ่อนน้อยนอนค้างแคไพร
- 57/3 ฟังดูเปิดบ้องสองพายไฟเสียงไปพุ่นเยอ ออละซอนตึกเที่ยงคืนดาวชายฟ้าดูฮ้ำย้อยสาขา
 หมายหม่วงพุ่นเยอ 2 อ่อนน้อยนอนลีบตั้ง แต่
- 57/4 นั้น คับคาคายถึงยามใกล้สูง ไก่ก็ตบปีกฮ้องขันทาหัวไพร สองอ่อนน้อยลุกนั่งทั้งหงา พอ
 กายสรวดูนเดินไปหน้า ฮอดเถื่อนกว้างสัตต์สิงนา ๆ เขาก็เอา
- 58/1 กันมาเบ็งคอย 2 น้อยมีทั้งสิงก้างพ้อมสักกุนาหลายหมู่ เขาก็มาเบ็งเจ้า 2 อ่อนเดินไพร
 แช่ว ๆ เสียงมีนั้นเสียงฮ้องก็เพื่อสมพานเจ้า 2 สีมามากจริงแล้ว ในแผ่น
- 58/2 หล้าเฮานี้ก็บ่ปาน เมื่อนั้น มาดาแก้วคิงหา 2 อ่อน เจ้าแม่หนีจากห้องเมืองบ้านหาวม
 เหงาแลน้อ แม่จ่มแล้วคิดหาอ่อน 2 สี มือตีทวง
- 58/3 เกือนกะหายหิวให้นางหอมน้อยนางลุนเจ้าแม่กุเฮย พี่บ่บ้องเชื้อเจ้าหากไปนี้เด แต่นั้น 2
 อ่อนน้อยขวมเถื่อนดงหลวงกายคีลีฮอดนา
- 58/4 หลวงมักคาที่โคจรยาวโยด แดดเฮงฮ้อนสุนเสามีดมัว ฟังยีนถ้วกลางฮองชมคณาในเถื่อน
 พุ่น (ไม่ชัดเจน) คือตั้งเสียงแม่เจ้ามาเอิ้นสั่งฮานี้เด 2 ก็ข้าม
- 59/1 โคกกวางเข้าป่าดงคูนฟัง ยินกาเวาของส่งเสียงเมื่อชาวเดือน 3 ค้อยยุงแวงฮ้องฮ้ำพุ่นเยอ
 มาลาเฮืองเฮือสร้อยแกมกานกองงาม มีทั้งหมากเตือพั
- 59/2 พวงพางฮิมทางฮ้อย 2 กายเขตคนแสงตาม ฟังยีนกุนชะโลข้างฟังคณาฮ้องฮ้ำพุ่นเยอ
 สองแจ่มเจ้าแพงลานคอบไปซ่างนั้นดูมากลัน มี
- 59/3 โคคาละนาไคแล้ว ฮอยสนสวนไขวกันดูฮ้าย 2 สีขามคีลีสาวเถื่อนไปแล้ว วันฮิงคอยคองฟ้า
 มอดแสงดูค้ำแล้ว 2 นาถเลขนอนซอน 2 หลับ

- 59/4 เล่าฝันเห็นบานพอบประมาณลากองคัวเคา อันหลับตื่นแล้ว 2 น้อยนั่งชั้น ดีแก่จันทะ
 ลังเสียงสีผายเวหาเสียงฮุ้งพุนเยอ สุนส่องแจ้จวงฟ้าชูปายฟ้ง ยิน
- 60/1 วอน ๆ กอญกุดโตตบปีกข้าเชือกพ้อมขันทาทั่วโพร สุนส่องแจ้เจื่อนั้นพระโตพุนเยอ
 ดีแก่แซว ๆ เสียงแขกเข้าขันพิน ในหนห้องหิมมะพานมีมาก สัตสังพ้อม
- 60/2 คณาอุณ ๆ โพร เมื่อนั้น กุนชะโลช้างพยาหลวงตนพอนางนั้นบุกป่าไม้มาแล้ว เล่าเห็นข้างก็
 เห็น 2 สีดาสร้อยนางคานน้อยอ่อน ชุมหมู่ข้างเห็นแท้ขึ้น
- 60/3 ชม ช้างก็ว่าท้อชินหากมาหาหนีแล้วเป็นของกินดีแซบลำมาไกล มันทากเป็นแต่กรรมเชื้อ
 แล้ววาลงหลอจวบกุนี เชื้อจึงคิดฮู้ฮู้พุดโตตั้ง
- 60/4 ต่อ บุญเทียวเทิน กูจักกินเชื้อแท้บมีหวังพินปอยกอยู่แล้ว 2 อ่อนน้อยนงคหน้าอย่าหนี เมื่อนั้น
 นางคานดำน (ไม่ชัดเจน) พ้อเพื่อ หากเป็นลูกเจ้าจอมช้อยอย่ากินพ้อเฮย
- 61/1 เพื่อช่องคันทป่าไม้เดินคูงมาหาจอมหัวเป็นพอดึงเพื่อช้อย เมื่อนั้น ช้างใหญ่ฮ้ายยังอยู่คอยฟ้ง
 เชือนางเป็นลูกคิงกูแท้หนี้ลือ คันว่ามีจริงแท้เชือนางโดยฮีบมา ไตเตน
- 61/2 งาขึ้นฮอดเท้าเทียวเทิน ไฟผู้เป็นลูกเต้ากุกหากจักเห็นหันแล้ว เชือนางมาฮีบปลันเดียนนี้
 คอมาแล้วข้างดำหัวสงปายงาจูแลนดินดูฮาย
- 61/3 งาฮีบเพียงสามวา พันขยาดตาชวดเข้มแดงเพียงดั่งไฟ เมื่อนั้น นางหล้าน้อยย่านลันทั้งคิง
 ก็เพื่อคอยลิ่งดูเหมือนดั่งพูพาลาน เมื่อนั้น นาง
- 61/4 หอมขึ้นปายงาเลยไตไปนั้น นางหล้าน้อยนำเอื้อยบ่วง 2 ฟีน้องเต้นไตงวงงา นางลุนลวด
 ชะเคนลงข้าง ช้างก็เอางวงตีบายซากวกแก่วง ขบคาบเคียวกินเสียง
- 62/1 บ่หลอ นางก็มุดมอดเมี้ยนชินชาตชีวัง นางก็เอาตนแยงฮอดไต พระดิงฟ้ายังทอกักละยา
 แก้ว นางหอมหากอยู่ข้างก็ฮุ่มอ่อนน้อยยอขึ้นไล่หลัง อันว่านางลุนน้อยบใช้ลูกพาย
- 62/2 สานเจ้าเฮย ก็หากเป็นบุตรดาลูกคนจริงแท้ ปัดแต่ชมพู่พินฝูงในโลกเฮานี้ไฟบ่อาจขึ้นได้
 คอข้างชีวทงเจ้าเฮย ช้างนั้นบุญมากลันมะนุด
- 62/3 สะโลกโลกาพาย สุนในโลกาบ่อาจทันเทียมได้ นางลุนนั้นแนวนามยดตำจิ่งขึ้นบได้ ช้างชู
 ดลงเจ้าเฮย แล้วเล่าพากที่นั่นเข้า
- 62/4 ป่า จวงจันเค้า 2 เสียงมีนั้น ตินข้างอันจักตาคุดวยบ่สวาน ช้างใหญ่นั้นอานได้พอดือโกด
 สาน้อ ฝูงล้าน้อยมีนั้นคำละ (ไม่ชัดเจน) ไตแล้ว ก็หากเต็มดงดอนชูปายมีไฮ ยังท้อตนเดียว
- 63/1 น้อยนางหอมเดินคูงไปแล้ว อันว่านางหล้าน้อยมอละเมี้ยนมอดจม เมื่อนั้น นางหอมแก้ว
 กันละยานางนาถ นางก็คิดอายเอื้อพายบานชุกคน ยังเล่าคิดฮู้ฮู้หา
- 63/2 แม่มาดา ทั้งสีดาชุกนพายบานมาฮิดดูโสมเสลาสร้อยสายใจนางนาถกุด ปานนี้แม่อยู่บ้าน
 คองถ่าจ่มหาบ่อย่าแล้ว ยามเมื่อ 2 ฟีน้อง

- 63/3 นอนป่าตองคุณนั้นนา หนาวเย็นคิงคอยนอนดอมน้อง คืดเมื่อ 2 ลากจากโงงหลวงนั้นนา มีท้อ 2 จอมแพงเพื่อนดอมตนเออย เขากับผายอะลันยา
- 63/4 นอนป่า ท้อแต่ 2 พี่น้องเอาผ้าห่มกันน้องเฮย 3 กอดปั้นนิตทะเลเนงเนานอน จอมแพงหลับ กอดเฮียมมาเจ้า บัดนี้จ่อมใจน้อยมอละนาตายจากกุนีเด ละพี่เป็นกำพริ้ว
- 64/1 วางไว้แคไฟรนี้เด เมื่อจักแทงคอให้มอละน่านานาถ พระนางนั้นย่านท้อเวรบแล้ว เมื่อ หน้าจงบมบู้ เมื่อนั้น กันลยาแก้วนางหอมให้หุง ก็เพื่อคืดสอด
- 64/2 น้องกำพริ้วแพงสร้อยชัวร์วัน นางจ่มแล้วฮีบเลาเลยไป สิ่งเห็นบ้านเฮียงเฮือ เจ้าก็แกมกาน สวยลวยไม้คุณแคนยางใหญ่พุ่นเยอ ลำท้อเลาเลียน
- 64/3 ไว้หมื่นถัน แต่นั้น นางหอมน้อยคิงใจมีมาก คืดสอดน้องใจเจ้าเฮงวอน ช่างก็เอาอ่อนน้อย ต้นดุงเดินไป หิว ๆ ภายป่าแคนลำดำตัว ผุงหมู่สิง
- 64/4 กังพ้อมพังกณา บึงบางแล่นแลเหยยะแตกจอนอยู่คอย หงทานทุ่งเปดปองบางชาวก็มา ยุงทองทั้งโก (ไม่ชัดเจน) เข้าตุ ลัดลิ่งพ้อมทุกเยืองในไฟร เขาก็ชิงกัน
- 65/1 มาเบิ่งนางแพงน้อย แตนแต่ช่างเออนางมาสอด เฮาก็ไปเบิ่งทอนคนนื่บหอมเห็น คอมว่าเขา เบิ่งแล้วช่างฮีบกายไป เถิงชะถานสามเพียงแควมน้ำ สิ่งเห็นทม
- 65/2 2 น้ำนองไหลตกตาดพุ่นเยอ ฟองฟาดแก้วเพื่อนโคแควงปาคุนคองควาวปากวันแหลมใหญ่ก็มี ดูกเดือกพ้อมเข้ากุงปากแกง นางก็ลงอาบ
- 65/3 น้ำทั้งผอเมินปา นางก็ลิ่งไปมาชูปายพ้อชะอื่น นางก็ลิ่งผอเอี่ยมเห็นหาดชายสูงนางก็ดี ทวงคืดคังแคนหาน้องเฮยหาน้อย นางงาม
- 65/4 เจ้าพี่กุเฮย เจ้าก็คืดคอย ๆ หาน้องอาวเถิงแท้แล้ว น้ำนี้ตั้งมาคือชะพังกว้าง 2 ฮาแสงอาบ พี่เต ท้อแต่สองพี่น้องไปเล่นชัวร์พินา คืดเมื่อ 2 อาบเล่นบ้านเก่า
- 66/1 เมืองหลังที่พุ่น เป็นที่ใจอาวอ่อนจ่มหามีแล้ว บัดนี้ยังท้อตัวเดียวช้อยหลงพอยพัดคูกันนี้ พี่บนอนท้อลอนเยือนอยู่เดียวแท้แล้ว นางจ่มแล้วเลยอาบสง
- 66/2 สีแลนา 2 มือลูบโคเสี่ยฮอนบอละบวณแล้ว นางคานยัวละยาคก็จิงเมื่อเทงเถิงพ้อตนพระ ยาช่าง เมื่อนั้น กุนชะโลช่างพระยาหลวงตนพ่อนาง
- 66/3 นั้นเดินป่าวให้หาไม้ฮับโฮมเทียวเทินแล้ว เลापูกแต่งตั้งชูดไสยงเสาดตงก่อน ช่างชื้อแป มีพ้อมเขาก็เอากันสร้างหอปางเฮย ฮีบแล้ว
- 66/4 เล่ายอแจ่มเจ้านางน้อยอยู่หอ ผุงหมู่พังกณาช่างทั้งหลายหนีจากบ้านผุงข้างควาไปสาางตัว ต้านพาสา (ไม่ชัดเจน) ต่างล้างตัวดอกต่อยงากันเล่น ยามเมื่อพังกณา ช่าง
- 67/1 ทั้งหลายหนีจากกันนั้น ยังท่อนางนาคน้อยกับช่างพ้อตน เมื่อนั้น ช่างใหญ่ฮ้ายตัวเดียวกีน คน เห็นของคานชัวร์เอาเสียง คันว่าเห็นคนแล้วงาแทงเอาเลิดมาให้

- 67/2 นางนาถน้อยแพงลานสะหัว กับทั้งอย่าสากไม้วิเสดของดี เอามาแกมเล็ดคนสมให้ แต่นั้นหลายปีลำหลายเดือนถกถ่ายมาแล้ว สม
- 67/3 เกิดแก้ดำเกี้ยวกลืนหอมโสมชะอาด น้อยงามสิ่งอินเขียนตามคักสิ่งอินต้องแต่้ม ช้างก็ฮักยิ่งเพียงเสียดังดาตนมันก็ชนของหมู่คานชู
- 67/4 อันมาให้ทำโสง แก้วมะณีไซลูกปะเล็ดก็มีแหวนใส่ก้อย ทั้งแก้วคำเมืองเคื่องมั่ง พ้อมทุกสิ่งนานา ทั้งกะจอนหูเฟิง ทั้งมาวเอามาให้นางหอมทุก
- 68/1 สิ่งของบ่ไฮมีพ้อมชูอัน นางก็เสียดอยู่ย่อนบุญพ้อมมีเคื่อง ท่อว่าตนเดียวนางอยู่พอยนอนแลง เชื่องผมสะเกตแก้าเลยหล่นตกลง พอปะหมานได้ 3 เส้นเขียวงาม
- 68/2 นางก็เอาใส่ไว้ในอุบไหลไปแยงนัคที่หลวงปอนลงในน้ำ นางจึงฮักถิถานดั่งปะละมีดวงปะเล็ด ขอแก้อินอยู่ฟ้าสิ่งซ้อยผากผมแต่ท่อน ซักก็ไหล
- 68/3 อุบแก้วอันใส่ผมหอมนี้่นา ยาให้คุงซาติดล่องไปยาซา ขอแก้อินพมพ้อมลงมาชูซ้อยแม่่นว่าอินอยู่ฟ้ามาคำซ้อยเสียมแต่ท่อน คั้นว่า
- 68/4 ฮอดทาเปาปอนฮ้ายเสียดียกายไป เถิงเมืองไกลที่ไดยาคาง คั้นว่าฮอดแจ่มเจ้าท้าวที่ผัวขวัญ ดั่งนั้นผมจง (ไม่ชัดเจน) ทาอย่ากายถันนั้น ขอแก้อินพมพ้อมจักตุลาทั้งสี่ ขอ
- 69/1 ให้สิ่งย้อมผมซ้อยาไลแต่เทิน นางก็ฮักถิถานแล้วเลยวางไหลล่องไปนั้น น้ำแปดต้องผาลานล่องไปไกลตา แก้วผมหอมเมินผอนางก็ขึ้นสู่ห้องลาด
- 69/2 บันทม สองสาวเลยปิ่นบัวนางน้อย บัดนี้จักกล่าวถึงบาไท้ท้าวเสวยเมือง ดอมพ้อมอยู่หล้า นำพายใต้เขตไกล เสียดชื่อว่าท้าวบังเกิดกุมมานาง
- 69/3 สอวยวย สิ่งอินต้องแต่้มสาวสนมใช้พ้อมพันเทียมพาง ซ้อยแทบไกลนำเจ้าพังโสง เมื่อนั้นจิตตะลาดให้ตนพ้อมพระยาหลวง คืดจักเอาบาคนสืบเมือง
- 69/4 แทนเชื้อ คุณนเถ่าชะสาแสงโอยอ่อน หุบพ้อมตาซ้ามีดมัว กูจักอุบพิเสกท้าวทกใสเป็นพระยา สูงหันเสนาชุนคนมาพ้อมชุนพมพ้อมคำแดง เชื้อฮีบ
- 70/1 ไปท่อน ย้ายแต่เข้ายาซาเทียวพลันบอก ทั้งเสนาพ้อมกับทูนแสนเมืองทั้งชุนกวานชุนคนมาพ้อม เมื่อนั้น ชุนพมพ้อมคำแดงเลยแล่นขึ้นชีวมายวงเต้นได้
- 70/2 ทางสวา 2 ก้องเสียงหึ่งนั้นเนื่อง สิ่งเห็นอาชะโนบปล่นควันปิว เป็องสองชุนขามนาเพียงพันท่งฮอดหัวยกกว้าง เข้าอยู่ชะบายแล้วเลาลง
- 70/3 อาบน้ำใต้ตาดดินผา เย็นวอย ๆ ออมากินเข้าพอปะมาน เมียนกิงายแล้วอย่าน้ำลูบนิ้วมือแล้วเล่าไปขึ้นชีวมมาตีแสนน้ำทาง ๆ นายเถิง
- 70/4 ฮอดพระยาแสนเถ่า 2 ก็ปะนมกอนไหวแสนเมืองกัมขาบ บนบอกแจ้งถวายเป็นชุนปะกานแล้วเล่าโนบ (ไม่ชัดเจน) เจ้าซูลีแล้วเล็กรา ชิกขึ้นมาอาซาโนยเลยแล่น วัน

- 71/1 คำคอยแสงฟ้าอ่อนแดง แต่นั้น คีน 2 ช่างพระยาใหญ่แสนเมืองทั้งขุนจอมไพรไ้ ขุนข้าขุนหลวงข้ามมาหลวงยียาบข้างและมาคนเค้ามินั้นผู้ใส่ท้าวพระยาใหญ่
- 71/2 แสนเมือง น้องพมมาเบิกบาสิเจ้า ไหลหลวมเข้าปัตตูเวียงคับคั่ง ช่างแลมาชะถันอุณคินแดง เมื่อนั้น พระบาทท้าวเดินป่าวาม่าวน ดูของ
- 71/3 คานเคื่องดีทั้งผาชันคำ ไว้เป็นถันแถวถีนาคอกไม้เสียนตั้งใส่ไตสุแต่งแล้ว ไปบอกบาคาน เทียวเทินปูนดาเปื่องฮีบมาเดียนนี้ แต่
- 71/4 นั้น ผู้ใส่ท้าวคำแดงโดยดวน เอาอ่อนน้อยมาพ้อมแมนยามสวา 2 เค้าพระยาไหว้วาม่าวนทั้งนางสนมน้อยหมื่นมาม่าวนพ้อม เสียงสวรรคค์องชะบัดไซ
- 72/1 เค้าคินทั้งปี หอละบำพ้อมมาดเพงแล้วเล่ายอ อ่อนน้อยขึ้นสู่หอสงเสนาทั้งชาวเมืองชุกคนสงเจ้าทั้งหลายพ้อมสาทุกการบุญมาก ชันดอกไม้เทียนเข้าขาบ
- 72/2 ถวาย ท้าวก็ชะถิดแทนแก้วเป็นอาดแสนเมือง บุญบาสิหนึ่งป่องเป็นเจ้าทอว่าบมี มะเหลสีแก้ว เทวีเทียมพางบาบ่าว เจ้าแพงลาน
- 72/3 อยู่เหงาบัดนี้เฮาจักหาบาค น้อยเป็นลาดชะเทวีมาเปือแบ่งนั่งเมือง เป็นเจ้าสูงจงแห่นสาวก้าเมืองไกลปะเทตอื่นดูท่อน บนบอ
- 72/4 ให้แห่มชั้นชูเมือง เจ้าก็วางความให้ขุนพนแหนาบอ ขุนบ่ชาปะนมนิ้วแทบทูน ยังมีเมืองนึ่งนั้นเฮียกชื่อกาหลวง สาวบุญชอยู่พอยนอนแลงนางนั้น
- 73/1 ชาวเขียงเหลื่อมขุนพุมบานแยง ควรแทบข้างจอมเจ้าก็จึงสมนมตุมตั้ง คือเขียนแวนนางดา คอยคมชางแล ลิงเปี่ยมนางหล้าน้อยเฮียกชื่อคำพา ยาม
- 73/2 เมื่อทงอาพ้อมเกิงพมพายฟ้า ก็เนาชะเถียนห้องนะคอนขวางเอกกะลาด นางนึ่งงามยิ่ง ย้อยพระยาบ่ปานแท้แล้ว
- 73/3 สองอ่อนน้อยเสยดังอินเขียนเจ้าเฮย บามเมืองทงกะจอมหูปินคำ คือแถมขุนพนตานแห่มสาวถันถึ บาบ่าวเจ้าบ่มีเอื้อทอเยอ เมื่อ
- 73/4 นั้น วันริงคอยสุนมีดมัวแสง บากก็เนาบันทมอยู่พอยนอนแลง ดีแก่ลมพายไม้บดลิวหนาว หนองพุนเยอ เดือนต่วนคอยคองฟ้าสูงจวนสุนส่องแจ้งเฮืองเฮอ
- 74/1 บัวพาบาคานผายออกมาเกียกว้าง เมื่อนั้น ทาสาขาคคนในหัดทะบาค เขาก็ลงอาบน้ำนัดที่กว้างลำแยง ก็จึงเห็นอุบแก้วนางนาถผมหอมไหลเงินมา
- 74/2 สอดเมืองยามเช้า มันจึงเมื่อทูนบาคให้พระลาดเลงโย ไชกอนความชู้อันเอาไหว้ข้าพระบาคไปอาบน้ำเห็นอุบไหลมาพระเฮย ดูงามเหมือน
- 74/3 ดังอินแปงปั้ง เชิญบาคให้พระลาดไปดูเป็นสันใด ให้เห็นในหันช้อยก็ผายโดนเด็นลอย แล่นนำเอาก็หากสุนแสงเสียบทันเอาได้ เหมือน

- 74/4 ดังสมพานน้อยมันโหลหนีจากพระเสย บุญหาก่องเงิงแท้จึงให้บายบัฐ ข้าก็ออกไปจากน้ำมันเล่าเงินมาพระเสย ข้าขอเชิญจอมหัวฮีบไปสิงเยี่ยม เมื่อนั้น บุคตะ
- 75/1 ลาดน้อยตนลูกเลยไปแยงนัดที่หลวงลำดูแวนแจ้ง จึงเห็นอุบแก้วนางนาถเวินมา บาคานลงฮีบเอาเลยได้บัญญัติเฮือง ทำวบาคานไซอุบก็จึงเห็นผมอ่อน
- 75/2 พ้อย 3 เส้นอยู่ในคันทะพง ตะหลบทั่วทั้งเมืองคนทั้งหลายตื่นห้อม เลยดินหอมสิ่งนี้คือคูพิมมะเสนโฮย ๆ หอมบ่อ้มดังคนใดเหมือนดัง
- 75/3 บุบผาพงเฮืองบานจุมจอบ เป็นสิ่งหอมดอกไม้คือแท้ชูดวง เมื่อนั้นพระบาทเจ้าเอาอุบมาเฮียง มือตีทวงเกือนกะหายแต่ดิน บัดนี้กูจัก
- 75/4 นำเอาแก้วกันละยานางนาถ ผิวายังบ่ได้กูแก้วบ่คืนงายแล้ว คอม่ว่าแล้ว เจ้าสั่งเสนาทั้งชาวเมืองชุกนม่วนพ้อมคอยอยู่ดีเยอ มาดาแก้วจอมหัว
- 76/1 พระแม่กูเฮย ซ้อยจักเดินปะเทตดาวเวลาเจ้าคอยไปก่อนแล้ว ค้นว่าดูนานพันยาคองหาอ่อนมาท่อน มันจักเป็นเหตุฮ้ายดีแท้สิ่งใดบัฐ เมื่อนั้น แม่ตอบถ้อยชาน
- 76/2 ลูกชายเดียว อันว่าบาคานน้อยสายใจเจ้าแม่กูเฮย สั่งว่าเจ้าจักเดินปะเทตทำวเมืองกว้างผู้เดียวแม่เด แม่ฮ้องให้จ่มลูกชายเดียวสาย
- 76/3 ใจเฮย หย่าไปนาเจ้าบัจกวางเมืองให้ไฟปูนแขงเขือนั้นเด อันว่าพระพ่อเจ้าชะลาเถ่าทววยแแสง แม่ห้ามเจ้าจอมเกดฟังความแม่
- 76/4 แม่ท่อน แตนไกลไฟท่อนเทียวทางใด แต่่นั้น บาให้ทำวปะนมมือแล้วเลิกสั่งแม่เจ้าดีแล้วคอยไปคอยอยู่ดีเยอ ปิดตลาดให้ตนพ่อเหนือหัวกูเฮย ซ้อยจักเดินปะ
- 77/1 เทตทำวเวลาเจ้าคอยไปก่อนแล้ว ค้นว่าดูนานแท้ฮ้อยาคองทางอ่อนมาเทิน มันจัดเหตุฮ้ายดีแท้สิ่งใดบัฐ เมื่อนั้น พระบาทเจ้าชานลูกชายเดียว จอมหัวกูฮยา
- 77/2 ไปนาเจ้า อันว่าบาคานน้อยสายใจพอกูเฮย สั่งว่าเจ้าจักเดินปะเทตดาวเมืองทำวผู้เดียวนี้เด เมื่อนั้นพระบาททำวสั่งพ่อลายที่คอยอยู่
- 77/3 ดีเยอปิดตลาดให้ตนพ่อเหนือหัวกูเฮย ทั้งเสนาชุกนแปงเปาคอยอยู่ดีเยอ ไอยะโกเจ้าพระยาหลวงตนปูกูเฮย เจ้าอยู่สืบสร้างเมืองบ้านฮยาไล
- 77/4 แต่ท่อน หลายจักเดินปะเทตทำวเมืองอื่นไปไกลก่อนแล้ววางเมืองเสยปูนแปงถ่า เมื่อนั้น แสนเมืองกั่มวันทาทุนบาด นบนอบไหว้หลาน
- 78/1 ให้ฮยาไปแต่เทิน อันว่าทางไปเท้าถึงตีเป้าปอบบัฐ เมืองใหญ่แท้ไฟเข้าบ่คืนแท้แล้ว ค้นว่าเห็นคนแท้โตนเฮือนเลยไล ถือสะกอมชวานกาแลงกิน เซิน
- 78/2 พระบาททำวเสวยลาดทงเมืองก่อนท่อน ลือจักไกลดูเสยอยู่พอยพวยบ้าน บาให้ทำวหลานเดียวเจ้าปูกูเฮย ข้าเถ่าหานหลานน้อยคอยฟังปู่ท่อน

- 78/3 เจ้าก็ฮั้บหมากด้านแกลงตบคอนงาม ซ้อยจักไปเอานางเทียวมาเสวยสร้าง เจ้าก็สั่งปู่แล้ว ลูกบางไปแบ่งน้ดที่หลวงเลียน้ำแค้นน้ำ
- 78/4 แต่นั้น ท้าวก็ฮั้บ ๗ ฮั้บเอิ้นสั่งปิดตาทั้งมาตาปู่ตีบาเถ่า เทอนี้ข้าก็ได้บาดพื้นพระลาดทั้ง 2 หนีแล้ว ตัวเดียวแก้มอย่าโพยอยู่เนื้อ แต่นั้น แม่ฮั้บฮั้บ
- 79/1 เอิ้นสั่งบุตรดาคอยไปตีเยอ ชายเดียวหน้าน้อยสายใจเจ้าแม่กุเฮย แม่อยู่บ้านซิดองเจ้าซุวันแม่ แล้ว ให้เจ้าได้ยอดแก้วนางนาถผมหอมแม่เนอ ทั้งเงินคำ
- 79/2 หมื่นกองเหลือล้นสาวสนมพ้อมพ้อแสนเทียมพาง เงินโกดตื้อเนื่องท้าวสวายไฮแม่ท่อน แม่สั่งแล้วท้าวเล่าเลยไป ทาสี
- 79/3 สาวสงทางอวนเจ้า บากก็คอง ๗ ซ้ามอะลันยาสิ่งล้ำ ผุงไฟรน้อยปะนมนี้วันนึ่งทูน ภายเขต บ้านฮอดป่าเลยเข้า ทาสีสาวลั้งลา
- 79/4 เมื่อบ้าน พูมีท้าวบายเอาผ้าผืนแดงคุมมุ่น เจ้าก็ฮั้บอุบแก้วทั้งงาวเลาไป ผอเห็นเฮืองเฮือ สร้อยสุนละพีพวงเพด บานแบงกินจำจิจุมทอง
- 80/1 เทดฟ้าทั้งหมู่ผดผาง ก็มีดยอดพวงามเกี่ยวก้อมโบตี แกลมล่วงต้องตื่นเถื่อนพูพะนั่งพุ่นเยอ โสย ๗ หอมดอกเกียงแก้มเกียง บาให้ท้าวเดินดงซ้าม
- 80/2 เถื่อน พระบาดท้าวคณิงน้องอาวเถิง โอน้อลีสเสลียวสร้อยสายใจเจ้าฟักเฮย เจ้าก็อยู่ปะเทด ท้าวเมืองกว้างที่ได้นี้เด ก็คิดฮอดแก้วใจขาด
- 80/3 คินมาหนีแล้ว ขแก้อินพมพายโผเดเฮียมปางนี้ เมื่อนั้น บาให้ซ้ามคีสีสาวเถื่อน ดีแก่สุนคาค คอยควงฟ้าคำจวน พระบาดท้าวชมฮั้บ
- 80/4 โพไซ พอปะมานหลับยิบยามคาวน้อยดีแก่ ลมดีต้องโพไซก้านลันพุ่นเยอ เหนือหยาดย่อย ฮั้บก้านกึ่งใบ ดีแก่จันพมพายพันส่องสาขาทุ่นเยอ มาลา
- 81/1 เฮืองเฮอแถวถันถ่อง ฟังยีนวอน ๗ ก้องเทงพูเปดปองพุ่นเยอ ไกลเถื่อนพ้อมขันทาทั่วไฟร พระบาดท้าวลุกนั่งกลางไฟร หนาว ๗ เย็นนึ่งอิงกอไม้ พอปะ
- 81/2 มานแล้วดาถกับอุบสุนสองแจจวงฟ้าสูง จวนลีสแจ่มเจ้าลูกจากโพไซ บากก็ฮวาย(ร้าย) อาคมเป่าทางไปหน้าแล้ว เล่าย้ายเถิงทง
- 81/3 นางนอนวันใสแสงส่องทางยามเช้า ฟังยีนยุงทองฮั้บเสียงวอนก้องเถื่อนพุ่นเยอ ตามแต่ฟ้า สาเขาหากเกากวนเล่น เมื่อ
- 81/4 นั้น พระบาดเจ้าหมื่นโสกโสกา สนละทาไหลหลังลงยมย่อย เพื่อว่าคิดแก้วมาดาตนแม่ ชด 2 ตายอยอาเนกน้องเจ้าหากทุกยากแท้เดินเถื่อนห
- 82/1 โพ พะนึ่งบาก็คิดเถิงกันละยาผุงหมู่สาวสนมใช้ บากก็เหลียวหลังเอยี่ยมเมื่อเมือง ผอมผอ เห็นแต่หมอกเมกแก้วพายไม้มีดมัว บาบ่าวเจ้าเซานึ่งมีแสง ไชถง

82/2 พบจับปลาปูนเคี้ยวเคี้ยวหมาก แล้วบาเลาเลยไปกายคีลีป่าไผ่ดวงกว้าง ยอง ๆ ขึ้นพูใหญ่
เซาแสง เจ้าก็เห็นสิ่งกึ่งไตโตนปายไม้ บาคานข้าม

82/3 ดอยคำแคนเหนี่ยก็จึงฮอดเขตบ้านผีป๋อปอนโพง ผู้ใส่ท้าวลักลอบกายไป แชว ๆ เสียงผี
โพงกล่าวจากินไล่ ลางตัวด้านจากินลูก

82/4 อ่อนก็มี ลางพ่องว่ายังมักแก้ท้อแต่ใส่แม่มาน แต่นั้น พะบาดท้าวย่านฮีบไป เถิงแยงนัดที่
หลวงเลียบน้ำแคมน้ำ เมื่อนั้น ยังมีผีเผดฮ้ายเป้าปอบ

83/1 เคยเห็นมัน ก็ทำเป็นนางงามอยู่ยอแค้นน้ำ หัวขาวฮ้ายตาเป็อนหลักเหลว มันก็นี่ละมิดให้
เป็นแก้วยอดนางนมตมตั้งจุมงาม ฮ้อง ๆ ผัวสิ่งคำเสียงไว ๆ

83/2 บองหน้า ปานอินเหลาหลอแซนก็องเสียงทะนุฟ้าไป ปานดังหากงามชวาดพันเป้าปอบนาง
โพงเจ้าเฮย ผู่หญิงในโลกาป๋อดเทียมโพงได้

83/3 ชุมงุมกั้วหัววงสะเกต บาก็เอี้ยยวว่าแม่นยอแค้นนางน้อยเกดกอม พะบาดเจ้าจอบล่ำลิ่ง
ดูพอยเลาเหม็นสาบฮ้ายคือแสงเขิบดาว

83/4 พะบาดเจ้าฮู้แห่งในใจ บาคานเลยลวดตามต่างเล่น นางนี้อยู่ปะเทดดาวหนแห่งเมืองใด
ดังนี้ ลังว่าตัวเดียวนางหากมานัดที่กว้าง เมื่อนั้นยังก็ฮู้

84/1 ละหัดแห่งใจมัน จิตผีลางก็หากหวนเห็นฮู้นางโพงด้านขานบาบุญมากช้อยนี้ นางงามน้อย
ผมแก้าเกดหอมแก้แล้ว ซ่าก็ให้อุบแก้วอันใส่ผมหอม บาคาน

84/2 เห็นสิ่งใดได้เจ้าช้อย หากคิดถึงเจ้าช้วนคืนคองข่าจริงแล้ว บัดนี้เจ้าหากมาฮอดช้อยบา
ท้าวอย่าหนีแต่ท่อน เมื่อนั้น เจ้าก็ยิวละยาดฮ้าย

84/3 กายเขตนางผี บาก็เพิงกั้วตายคอบโพงผีฮ้าย บาให้ข้ามอะลันยายาวโยดลิ่งล้า เอี้ยมก็จึง
เห็นหาด 2 น้ำโตนแก่งฟาดพอง พระบาด

84/4 ท้าวเมินผอพูสูง ก็เล่าฮีนอวารอนคิดหุงหิวหาน้องกันละยาแก้วนางหอมเจ้าฟู่กุเฮย ผมเกด
แก้าคำเกียงกินหอม บาก็ไซอูปแก้วเอามาตมกิน บา

85/1 ก็หอมกินแก้วแพงลานเก็อนกะหาย โอน้อ ไก่กันนี้มานานเห็นเจ้าแจ่มก็ใจเฮย ก็ท่อกอง
โสกไว้ผู้เดียวช้อยทงหนีแล้ว แล้วบาจมลูกเลาเลยไปฟัง ยินช้อน ๆ

85/2 เสียงโกชันขานก้องพุมิ ท้าวเลงโยพันทงเข้าปากกว้าง เห็นแก้ชู้อันเจียมแต่เดินป่าไม้ได้ชวบ
7 เดือนหนีแล้ว พุมิคิดหุงนาง

85/3 หมิ่นหอม บาก็ลิ่งเห็นเต้าแดงโมมีมาก เค็อนเนืองเค็องกายกันเหลือล้นก้องกันแก้คือคน
แปงปูก ผู้ที่เหงาแพงลานลวดกินฮอดฮวง

85/4 เฮาหอมหีนหวานเย็น บาก็กินพอแสงอิมดีไปหน้า กายสวณเต้าแดงโมเมื่อหลายยังเล่าเห็น
ป่ากัวยแกมฮ้อยหมิ่นถันผีปูกไว้ตั้งแต่ปัดถมมา เต็มดังคอน

- 86/1 ปะสงสร้าง มีทั้งถ้วยตบเต้าออกละครัดแดงโม โสย ๆ หอมแคเคือแดงเข้ม ลิงกังเด็นหงนพานฮอกดอนก็มี จับังาค้าเฮือถ้วยปกอกิน พะบาดเจ้าลิ่ง
- 86/2 ล้าฝูงสัตว์แซว ๆ เสียงมีนั้นเนื่องฮอง แต่่นั้น บาคานท้าวบ่ายกินถ้วยตบ กินอิมแล้วบาท้าวเลาไป กายเขตกว้างสวนอาดฝูงผี บาคานเลยดุง
- 86/3 เดินไปหน้า แมงนึ่งถึงเขตกว้างฮอดเถื่อนนาโค บาคานคิดอยากใจคืดอย บาจิงมัดถงเข้าแปงดีฮัดเค่ง ชะเบนเปียงฟ้าดีแล้วเลาไป ก็
- 86/4 จึงเห็นฮอยซ่างผีหลวงตนพ้อ นางนั้น 7 ชั่วตั้งตื่นท้าวแทกเทียม พะบาดท้าวเยาะย่องไปเปือง ลมโสยเหม็นกินคุษมาเฮาบาทักันใจกาย ยานลั่นฮอดที่ไม้
- 87/1 โหญ่ตั้งแคมน้ำม่วง มั่นก็จึงเมินมุงแจงเห็นฮาดชะฮอนางโสย ๆ หอมกินจันแกมคู้ เมื่อนั้นยังมีทาสีสร้อย 2 คนไซซวง นางนั้นซ่างควงโตมาให้ลูกตน ซ่าก็ลง
- 87/2 อาบน้ำในทาวังเพียง บาคานเห็นฮีบไปจาต่าน 2 สาว ซ่าถามบุญมากเจ้าก็อยู่ปะเทดตัววเมืองท้าวที่ไคนี้เด ก็จึงมาฮอดน้องในปากกลาง
- 87/3 ไฟดั่งนี้จอมหัวเป็นเฮย เป็นดั่งไคเต้เจ้า เมื่อนั้น พูมิท้าวขานตอบมาลีเสียงหวานพ้อฮอนหูจาต่าน พี่นี้จิงใจตั้งปะสงมาหา
- 87/4 อ่อนแล้ว พี่ก็นำอุบแก้วถวายเจ้าแจ่มนางหนีแล้ว แต่่นั้น ทาสีสร้อย 2 นางถกลงตอบ ปานนี้พี่น้องเจ้าพระยาบ้านคองถ่าจ่มหาเจ้าแล้ว มาเถียวบ้านนาน
- 88/1 หากเหิงหนานบ่อย่าแล้ว ยามเมื่อคืนเมื่อเฮือนสวนกีฟิงพระนางไคนี้ฮือ เมื่อนั้น บาท้าวท้าวเลขานเสียงม่วง ตานตอบถ้อยสาวใช้ซุอัน ตัวเดียวซ้อยหลงพอยพัด
- 88/2 แม่มาแล้ว เมียบมีเพื่อนซ่างจีเอาเจ้าแจ่มอวนหนีแล้ว ยังซิเยื่อโผดอ้ายผู้ไปมีเมียบนั้นแมนว่าไคกันเสียงจิงดุงเดือนน่านอง เมื่อ
- 88/3 นั้น 2 สาวน้อยเลยหัวอะเฮย มากกว่าผู้ที่ที่เหงาแพงลานซ่างความแทน ซ่าก็พากแจ่มเจ้าเมื่อลู่ฮอนาง บาก็นำข้าเมื่อฮอดโฮงนางแก้ว
- 88/4 แต่่นั้น นางหอมให้ 2 สาวอยู่ผาสาดพมลวดแล้ว ฟูผ้าแล้วคำขออ้งเซินพะบาดท้าวชะถิตอาดบันทม (ไม้ซัดเจน) ทอนเซญจอมแพงคอยทงทั้งฮ้าย เมื่อนั้นพะบาด
- 89/1 เจ้านาน่งบันทม นางหอมเห็นอุบคำไหลน้ำ นางจิงจาฮาจาต่านดอมบาเสียงม่วงฮอด ๆ เว้าถามท้าวซุอันมะหาลาดเจ้าชะถิตแห่งเมืองไคนี้เด
- 89/2 ก็จึงเดินดงมาฮอดอวนเห็นหน้า อันว่าเจ้าจักเดินปะเทดตัววหนแห่งเมืองไค ทางจอมหัวมิฮีบไปยาซา อันว่ากูปชะไลซ่างพะยาหลวง
- 89/3 ตนพ้อฮอนนี้เห็นบไว้ซ่าจักกินคนพะเฮย เมื่อนั้น บาท้าวท้าวถวยกับอุบนางนาถน้อยแพงลาน อานดูสานนี้ชื่อว้าบ่าวท้าวปัง

- 89/4 เกิดกุมภมาน เามาถวายพะยอนนางนั่งหน้าอย่าได้เห็น ที่ชายเดียวฮ้ายหลงพอยพัดคู่คำ
เฮย น้อยคอยเือนโผดผู้คนไฮฮ่วมมะโนแต่ทอน ตนตัว
- 90/1 ฮ้ายข้ามมาเป็นมอพนพะอ้อนแล้ว น่องบ่ผายโผดเสียงตัวฮ้ายก็สวณดาอุบเฮย สานอาน
แล้วนางนาถเลขสนบ นางหอมเลยเดือดแดดอมท้าวโสม
- 90/2 เสลาสร้อยนางงามชมชื่น จิตพะจอตตั้งดอมมหาท้าวสวดกะสัน เพื่อว่าพะบาดต้นเดินดุงมา
เถิง น่องก็จึงเซินจอมหัวเข้าเมื่อแบ่งบัน
- 90/3 หลอนว่ากูปชะโลข้างพะยาหลวงมาฮอด บู้มันบ่ซาเห็นแท้ซีไล่แทง เมื่อนั้น พะบาดท้าวยัว
ละยาดเมื่อในบาดานเฮย เข้าเมื่อจน
- 90/4 น่องเจียมปางน้อยนางหอมฮับปาก แล้วจึงลดมานกักรวมท้าวชูปาย ดีแก่ 2 สีสร้อยเสีย
หาฮักฮูปกันนั้น (ไม่ชัดเจน) กอดบันเปือกิงก่อมนอน แล้วเล่าเว้าซัซิม
- 91/1 คำละหัด มือช้อนคอกอดกันกินสิน ยูทาง 2 ผักผันชมกันบ่มีเปิด หน้าต่อหน้า 2 ชะบันต่อ
กันสุดที่ จูบ 2 แล้ว 2 นิ่งเทงตัก ยังเลาแลน 2 มือเปียนสล่าปูนปอน เมื่อ
- 91/2 นั้น กุนชะโลข้างใจแค้นพัตตายคินแล้ว ฮอดแห่งห้องหอแก้วแทบเกย ซ้างก็เือนอ้อนน้อย
ฮับพ้อมาเอานางหอมเฮย ฮีบมายาซ่าโสม
- 91/3 เสลาน้อยนางงามกักรินนอนกอดเป็นเปือท้าวอยู่แฝง นางก็ลุกจากแก้วฮับพ้อมอำลาเมือง
ซานขวาง พ่อนางเลยทวงหอมกิบท้าว
- 91/4 ดิดแปกคิงนางนี้เด โผผู้มาลักลั่นอนอยู่ตอนนางบ่อย่าแล้ว ซ้างก็เอางวงเกี่ยวคิงนางมา
กอด ฮักอ้อนน้อยแพงลานลูกตน ฮอยว่าพะบาดท้าวยัง
- 92/1 อยู่ในหอบ่อย่าแล้ว โสย ๆ หอมกัคนคือกวาย กูจักกินมันแท้แคนทาง กูอยากเสียแล้ว คัน
ว่ายังอยู่หนึ่งนางน้อยบอกเทียวเทิน เมื่อนั้น กันละยาแก้วนางงาม
- 92/2 พะยาพ้อฮ้อยบู้เห็นแท้ที่ใดพ้อเฮย แคนไกลล้าลือคนซึมาฮอดเฮานี้ เขาชาวฮู้ลิตที่เจ้าซา
เซง ว่าอันเขาหากย่านข้ามแต่สมพานพอนั้น
- 92/3 ไผจักเดินโผมาฮอดเฮาพายพี ฮอยว่าพะพ้อเจ้าเอาผาคนมมา เหมือนกินคนในผ้า เมื่อนั้น
ซ้างใหญ่ฮ้ายโสมลูกนางหอม สายใจกูอย่า
- 92/4 ฟุนเยอ เจ้ากูก็ลงใจน้อยถามดูแคนถึ เอยียว่านางนาถน้อยเห็นท้าวเลาอำบฮู้ เมื่อนั้น
นางก็ชนของเข้าเมื่อในเมี้ยนแจบแล้ว เลายอแ่องน้ำมาให้พ้อกิน
- 93/1 กินอิมแล้วซ้างเลาเลยหนี แงงคิลิปาโผตงกว้าง แต่นั้น บาให้ท้าวทั้งนางกักรินกันนั้นสนุก
อยู่ห้องเฮียง ซอนเพื่อนเพ้าสองก็เปือเผือผักผันแฝงกันบ่มีเปิด
- 93/2 บาอยู่ฮ้อยชมน่องยอนนาง แต่นั้น มีนนานได้ 7 ปีปายขวบมาแล้ว เจ้าก็มีลูกน้อยแนวเชื้อ
สืบสาย ผู้พื่อนั้นเป็นบุตรตะลาดน้อยแก้วแก่น

- 93/3 เป็นชายเสียดว่าลีลาบ่อยกุ่มมานเจ้าอ่อนงามยิ่งย่อย เหมือนแก้วพอดนหูดาคิ้วคอกัมคัก
เคียม ก็จึงได้ 5 เข้าปี่นี้ฐบงาม น้องหล้าน้อย
- 93/4 เสียดชื่อชาดา คอกมแกวนก้จึงพ้อยีนใด ลีเสลียวแก้วนางลุนน้องพี่คือสิงคำลอดเบาเลี้ยง
ไว้ แจ่มก็ใจพะบาดท้าวฮักเกิงตาตณลีดาทั้งชาดาจูบชม
- 94/1 ถนอมไว้ เถิงเมื่อเดือน 3 พ้าละดูฝนไหลหลัง พ้าคีนเค้าดั่งก้องทั่วเมืองเมกมีตกุ่มจันทะเมก
มัวแสงทม ๆ ฝนหลังลงนานเอื้อน บัดนี้ข้อยจักลากะลัดแก้ว
- 94/2 เมื่อเมืองหลังดูก่อน อันว่าพะพ้อข้อยคินถ่าจ่มหาบ่ออย่าแล้ว มอนจักเดินดุงตั้งนำพี่เมื่อ
เมืองบ่นั้น ฐู้ว่าน้อยชเินาชะถานอยู่ที่ผีสง
- 94/3 ช้างป่านี่เด บาให้ท้าวแถลงค้ำกอยกล่าวถามอ่อนน้อยนงค้หน้าเมื่อลุน นางก็ฮับปากถ้อย
ขานม่วนออละซอน ลือจักไล่จ่อมหัวอยู่พอยพายพี่ เสียมนี้
- 94/4 เป็นดั่งบาให้ท้าวฮักทะเสนบาป่าวปางนั้น ดิดปะเทตบ้านผีเสือกยักหลวงก็ท้อมีมาแกมมะนะ
กาบพ้าห้อย ก็จึงหายโพยไฟที่แก้วเกย่าน บัดนี้โสมเสลา
- 95/1 แก้วบุญชูมาชก้ก็จึงหายโลก เล่าคำฮ่อนแสบทวงคือคูหวายย่านพ้ามาจอบนิละพานหนี
แล้ว ลือจักไล่จ่อมหัวอยู่พอยนอนแลง ดูดั่งตึก ๆ พันสังคเียนหนาวหว่ง
- 95/2 2 แจ่มเจ้าจาต้านต่อกัน พังยินลมพัดไม้แถวป่าอะลันยาพุ่นเยอ บาคานคืดสูงเมืองหยิน
หนอมดีแก่ขอนแก่น 2 กุดโตตบปิกพุ่นเยอ เค้า
- 95/3 อันฮองแมงวางส่งเสียงดาวดาด พ้าเสือกเสือกพะกายกองดีแก่เมโค ไหลถิบกันปิวเป็อง
เดือนดวนซอนใสสองเสือกแสงพุ่นเยอ 2 ลี
- 95/4 ไร่พะอยากนอนเต็นนง บาคานท้าวทั้งนางนิตทะเนงหลับยิบค้ำ คาวน้อยสูงจวนลุนส่ง
แจ่มเสือกเสือกบัวละพะพุ่นเยอ บาให้พายออกมาในห้องพุมิ
- 96/1 ท้าวแถลงค้ำกอยกล่าว ให้อ่อนน้อยถามช้างพ้อตนมมาฮอดแล้ว เจ้าจถามดูพี่ท่อนยังปาน
ใดจึงพัดมาถึงข้อยพ้อเฮย 2 จาแล้วพาเหวยเทียมแทบ 2 แจ่มเจ้าแพง
- 96/2 ลานคอยกิน 2 กะลัดให้กินายแล้วอย่านำลูปนิ้วมือแล้วคอยชะเถียน เมื่อนั้น ช้างใหญ่
ฮ้ายไปแทบเสียดเกย นางหอมเห็นฮีบไปจาต้านลาซาเจ้าพะยา
- 96/3 หลวงตนมพ้อข้อยเฮย เจ้าจักไปบาคนี้ยังชาลิ่งใดพ้อเฮย ข้อยก็มาอยากแจ่มคำพ้อไฮนานนี้
นา หลายวันคือพ้าคองหาเจ้า เมื่อนั้น ช้างก็ฮับปากต้าน
- 96/4 ขานลुकออละซอน ยังชาวันจึงคองหาท่อน คอมว่าแล้วเลยค้ำออละซอนพะยาसानหลวงฮี
บนอนมีชา ฮาซาท้าวพะยาसानนิตทะเนงหลับยิบ ยังคาวน้อย
- 97/1 นิ่งฝัน ฝันว่าดาวดาดแก้วมะนิโซลูกปะเลิด โจนหากมาเข้าห้องหอแก้วลักเอา ฝันว่ากุนชะ
โลข้างเลยไล่ นำใจนพายลุนเลยลวดเลวมี่แพ ฝันว่าฮาซา

- 97/2 ช้างพายसानลดชั่วไปแล้ว มอละขนาดเมียนเมื่อฟ้าสู่สวรรคต เมื่อนั้น ช้างก็ชะงัดตั้งแล้วเลยอยู่
งอละชอน แหว ๆ เสียงไก่ขันขานแจ่งคอมสูง
- 97/3 แล้ว ช้างเลาเลยไปพอบะมานคาวฮีบมา วันนั้น นางคานแก้วกันละยาฮีบพ่อ ต้านตอบถ้อย
ขานแจ่งชูปะกาน มาฮอดแล้วพะพ่อยังชีพ
- 97/4 ต่าวคินไปป่นัน อันนึ่งยังปานใดจึงมาถึงช้อย เมื่อนั้น ช้างใหญ่ฮ้ายขานตอบนางคาน
พ่อยักกอยใจไปฮีบมาวันนี้ แต่นั้น นางก็ฮู้พากด้านละหัดพอยายसान คินงิน
- 98/1 ใจหากทวนเห็นแจ่ง คันว่ามันหนายไววันเดียวมาฮอด ดั่งนั้นมันหากยังอยู่ช่าหลายมือพ่า
นาน คันว่ามันก็ยังอยู่ช่า วันนึ่งมาเปื่องมันหากพางนางงามบ่
- 98/2 ให้ปุ่นหนีได้ นางก็ขึ้นสู่ห้องหอลาดเลงโย จาเสียงหวานต่อบาไ้ทำว เสียมก็จาละจาช่า
ถามถามดูแควนจริงถึจริงแล้วเหมือนดังไป บาดนี้ดูช่ากว่า
- 98/3 หลังพะเฮย เมื่อนั้นพะบาดท้าวเดินอ่อนทาสา ปุ่นแปงตงแต่งดีดาเมียนสาวสีสร้อย 2 นาง
ไซช่วง ซ่าก็ปุ่นแต่งผ้าดาเนื้อชุกคน ตาม
- 98/4 ใจแล้ว มาสี 2 อ่อนเอาแต่ใจเชื่อเป็นบ่ชินมะโนแล้ว แต่นั้น ทาสีซ่าเอากันเดินเล่นเข้าป่า
กว้างหนีฟาวเล่นเปื่อง แต่นั้น พะบาดท้าวอุ้มอ่อน
- 99/1 สีลาสุดซาตาแม่ของลงห้องพุมิท้าว ทั้งนางยั่วละยาตย้ายจากห้องหอแก้วบ่นาน เข้าป่า
กว้างแกมเถื่อนย่งย่อง 2 กุมมาน หอดแสงหิวให้พากันข้าม
- 99/2 คีลีสาวเถื่อน ผู้ที่เหงาเดินน้องฮีบเปื่องแดดส่อง ฮอมเฮวฮีบฮันดิน 2 นงค์ แพงคอย ไปทั้ง
เยื่อทางฮอมฮ้ายพูนแหว
- 99/3 หาด บากี้เดินอ่อนน้อยนางแก้วล่าสิ่ง สิ่งดูดูหินชาพ้อมผาคมตอแก่น เจ้าอย่าฟาวย่านนง
หน้าค้อยไป ย่านท่อดินถึกต้อง
- 99/4 ตอแก่นหินคม บัฮู้มันจักสามทางไปทองเทียวเมื่อหน้า บาดานท้าวทั้งนางเฮวฮีบ ก็จึงกาย
บ่อนฮ้ายเหวหวายหลังชัน ฮอดเขตโกดินช่องพู่ช่า 2 กุมมาน
- 100/1 หอดแสงเข้าหั้น แต่นั้น นกใสฮ้องแดนฮ่าไฮเสียงสีโว นางเล่าฟังเลยย่าน นางก็มีใจตั้งพุด
โทดวงปะเลิด ยอฮีนนิ้วปะนมไหวชอยชู่แต่ท่อน ขอแก่ทอละนิแก้วจัดตุลาทั้ง
- 100/2 4 มาชอยค้ำชู่ช้อยฮอดเมืองแต่เทิน ขอแก่อินพมพ้อมลงมาพายโผตชู่ช้อยให้ 2 น้อยฮอด
เมืองแต่ท่อน น้องกล่าวแล้วเข้าอยู่มีแสง สิ่งเห็นฮอง ๆ วัน
- 100/3 ลับลงปายไม้ เมื่อนั้น วิงาช่าไปมาฮอดลัดทวบกโกหอแก้ว ฮอมนางเอ็นอ่อนน้อยฮีบพ้อ
เอาของเจ้าเฮย ของคานนี้ชู่ฮันมา
- 100/4 ตอมกุมานแล้วสายใจเจ้ากุเฮย ลงจากห้องมาพื่อจึงชมชาง หากเอ็นหาลูกหลายทีก็บ่มี
ไผขานฮีบคำเออนจิว เมื่อนั้น (ไม่ชัดเจน) ไหน

101/1 ซ้ายหลิวเปงไปเป็องงาแทงผาลำดูแลนแจ้ง กีบเห็นแก่นแก้วทันทีทางใด ยอดินทำเปเพ
ทะลายม่วงโกทา เขมปานไฟผงเผา มันก็คิดเคียดคอยไฟไหม้ก็ปปาน

101/2 ซ้อยทีพะบาดท้าว เมืองอื่นหนีปปาแล้ว อันแต่ตัวเดียวนางบ่ปุ่นไปได้ เอาจวงไกวเกี่ยวเซย
ชมดมกิน หานั้นก็จึงเห็นบ่อนเค้าทางท้าว

101/3 ออกไปใจู้ออนคือสิ่งไฟเผาขอตินหอก หอบทะยานโตนเต้นเคง 2 ไม้ในดง หักมุ่นคือคูปืน
อยู่แหล่งพานไซ ชวงยั้งคิน ๆ ก้องเสียงสนั่นในไฟ เป็นดั่ง

101/4 พูพาหักเกินเพพ้งอชาน เมื่อนั้น สีไวท้าวทั้งนางฟังถึ อันนี้สร้อยว่าแม่ช้างใหญ่ฮ้ายมาแท้
บ่สง 2 แจ่มเจ้าอุ้มอ่อนทั้ง 2 ปีนพูพาขึ้นไปมียั้งฟังยันทม

102/1 2 เต็นนำทางมาฮอดงาสอดม่วงหินลานเก็อนลง ดูดั่งผาแตกม่วงกะจวนเต็นเลงมามาก
แล้ว ปายงาชีวกะถึกกินวังน้ำ ดูดั่งหลายวันล้าหลายคินดู

102/2 อ่อนอดิแล้ว หญ้าบ่ต้องทั้งน้ำก็บ่กิน ดูดั่งอดิอ่อนฮ้ายช้างใหญ่เฮย แสงมากแล้วก็หากสุ
นแสง เสียบเพพ้งม่วงมันจึงแข็งใจเอ็นหานาง

102/3 มาสั่งพ่อจักตายจากเจ้าวันนี้บ่คาพ่อแล้ว ขอให้แพงแสนแก้วกุดงมาก่อน พอให้ได้เห็น
หน้าเจ้าแพงลานเทือเดียวพ่อเทิน พ่อจักสองสั่งเจ้า

102/4 จงจื่อจำเอาพ่อท่อน จอมแพงกุฮีบมาเยอ เจ้ามาเยอ แพงแสนแก้วกันละยาเจ้าพ่อกุเฮย
พอให้ได้เห็นหน้ายามน้อยจึงชีตายพ่อแล้ว นางแพงสร้อยสายใจเจ้าพ่อกุ

103/1 เฮย ลงจากท้าวมาที่พ่อชิตาม แม่่นว่าเชื่อจักได้เป็นคู่ฟัวเมียก็ดี สั่งบ่ผายคำควนต่อกุ จึง
แจ้งกุจึงเอาไปให้เสวยเมือง อันดูสุขอยู่สร้างเป็นเจ้านั่งปอง แม่่น

103/2 ว่าเลิกถุมลันเมืองเพื่อนมาเลวก็ดี กีบแก้วเกงสั่งพ่อยังตางเจ้า เมื่อนั้น กันละยาแก้วนาง
หอมคิดถึกดูนั้น ฟังพ่อต่านเลยคุมฮิดู นาง

103/3 จึงลงจากท้าวหาพ้อมีนาน นางคานคอยอยู่สูงยังชาน เมื่อนั้น นายसानช้างเห็นนางเลขสั่ง
ช้างก็สยบท้าวลัมมีฮู้เมื่อคิงเจ้า

103/4 เฮย พอแต่เทียวนำห้องปายวง ว่าสร 2 ดิงบ่ได้พ่อเอ็นสั่งนาง เจ้าอ่อนน้อยนางนาถผม
หอมพ่อเฮย สายใจกุอยู่ดีเยอ เจ้าพ่อจักมอละนาเทียนกลางไฟตายจาก

104/1 นางแล้ว ลูกแก่นแก้วจอมช้อยอยู่ดีพ่อท่อน พ่อหากลดชัวแล้วเจ้าจึงถอดเอางาพ่อนอ
พ่อให้เป็นมุงคุณแก่เชื่อแพงไว้ คันว่าเงินคำแก้วเบาบางเขินขาดเมื่อ

104/2 ใด เจ้าจงยอยกชีวังนำนากหลวง หากจักลูปลาบได้ทำเพดเป็นคนพ่อนา เอาเงินคำ
ออกมารวยเจ้า คันว่าเมืองใดเต้า

104/3 พนกือมาฮับก็ดี เจ้าจึงยอยฮีนนี้วังชี่หากจักหายพ่อแล้ว อันว่างาขวานี้เป็นเฮือเทียวท่ง
นางนาถเจ้าแพงช้อยจึงเอาพ่อนอคอยอยู่ดีเยอ

- 104/4 เจ้าผู้ปะเลิดแก้วเสยหน่วยตาตนพ่อกุเฮย พ่อจักตายจากเจ้าจอมช้อยลูกคงพ่อแล้ว
ข้างสั่งแล้วนาง ไป จนลิ่งเห็นพายนานหลวงอ่อนแสงมีน้อย ซ้าง
- 105/1 ก็เอามือเกี่ยวพมนางมากอดแปกใส่ห้องอกข้างแตกตาย เมื่อนั้น ลีสลวยแก้วกันละยานาง
นาถ เห็นพ่อมละมิ่งเมี้ยนตายแล้วเส้ากะสัน นางจึงคิดฮ้ำฮู้คุณ
- 105/2 พ่อพายหลัง ลีไวนางทอดแสงหิวให้คิดเมื่อ พ่อหากเลี้ยงในป่าตนเดียนั้นนา วงสาไฟบ่มี
พ้อมกลางเทื่อพ่อหากขนขวายได้สา สาลีมาสง
- 105/3 ก็มี เจ้าเล่าเอ็นช้อยต่อนเอาแล้ว เลาหนีเจ้าเฮย ช้อยก็คิดฮ้ำฮู้เห็นทีคุณโนหนี่แล้ว ขออย่า
ให้เป็นเวลาบาวเวนตัวช้อยพอ ก็ฮัก
- 105/4 ยิงเพียงเสยหน่วยตาตนแท้แล้ว แม่นว่าอวนหากรวนความใดก็บ่ชินใจช้อย บัดนี้ พ่อก็มอ
ละนาเมี้ยนกลางไฟตายจากจริงแล้ว ละช้อยเป็นกำพรวดอมท้าว
- 106/1 ลิ่งใดพ่อเฮย นางจ่มแล้วเอ็นพิลงมาจอมหัวเฮยคอยลงมาทอน เมื่อนั้น บ่าให้ท้าวลงพามา
ฮอด เมินมุงแจ้งเห็นข้างใหญ่ตาย พระบาดท้าวถามอ่อนนาง
- 106/2 คาน อันว่าลาซาตายจากฮ่าปางนี้ แต่นั้น บ่าให้ท้าวทั้งนางน้อยนาถ 2 ก็เลิกคาบข้างสาน
กาพอดน นางก็เอางากำเป็นเฮือเทียวท่ง
- 106/3 ซ้างใหญ่ฮ้ายสอนไว้ผูกตน 2 ก็ลงชะกานแล้วเอางาข้างใหญ่ 2 แจ่มเจ้าแพงลานเลาไปพ่อ
เห็นชะพูไม้ของชอชองผาพุ่นเยอ ก็เลียนกอไฟซ้าง
- 106/4 แกมเฮย ลักกุนาผายเวหาเฮียงคู ลางพ้องตบปีกแปปะโลมออยซ้างออยลิ่ง เห็นสีฟ้าข้า
แหลมหนั้นพุ่นเยอ บาคานเมินพอทางไปหน้าเลน ๗ ย้ายเฮือ
- 107/1 คำไหลล่องพุ่นเยอ พระบาดท้าวทั้งน้องคอยไปนำแผดต้องโตนฮอมทม ๗ บาคานทั้ง
นางงามจอตเฮือเหนือแกงเอา 2 น้อยกุมมานไปก่อน เสียบฝิ่งน้ำไปได้ทาเฮือ
- 107/2 พระบาดท้าวพายออกดาดีแยงทางเฮือปอนไป เลยพูทอนท้าวทั้งนางบัวละบาดกายจาก
แกงดาวน้อยคำจวนเจ้าก็ฟั้น
- 107/3 พดไม้แปงตูปต้องนอนนางคานเฮวฮีบ หาหุงข้าวกินแลงแล้วเลยนอนนิตทะเลเนง 2 แจ่มเจ้า
จาต้านต่อกัน นางก็
- 107/4 เล่าแต่เค้าอันอยู่เมืองหลัง มาดาอย่างสัง 2 เพื่อช้อยคั้นว่าเห็นพ่อแล้วนางเล่าคีนมาแม่เนอ
พายนมาเลาเสียวความแท่นางคานต้านถึงคำ
- 108/1 ทุกยาก ลีแจ่มเจ้าฟั่งน้องเฮงวอน คิดฮ้ำฮู้ท้อแต่พายหลัง นางคานเลยทอดหิวหาน้อง
ฟั่งยีนลมตีต้องพุงสูงเสียงสวรรค์พุ่นเยอ 2 แจ่มเจ้าแคนอคำยิบนอนดีแก่
- 108/2 เค้าอันฮองเทงเลาซอน ๗ พุ่นเยอ เตือนดาวสอต่อส่องใสสูงแจ้งถึงยาม ล้ากองคัวโกฮู้งลม
ล่องต้องหอมเฮาหัวโพ นางเบ็ง

108/3 แล้วเลยเล่ากายไปฮ้อย ๆ ไหลล่องไปมีชาลีโว แก้วกันละยานางนาถสิงล้าฟ้าวันชายชัว
แลง พะบาดทำวเต็นฮีบฮีบพาย เถิงวังมนทา

108/4 นางโพงแล้ว สองกะลัดแก้วพายเฮือเฮวฮีบ ก็จึงกายทาบ้านผีเสื้อเผดโพง พะบาดทำว
ต้านต่อนางคาน ยามเมื่อเฮียมมะเห็นนางโพงอยู่เทงวังนี้

109/1 ซ้อยก็ไซเอาได้ผมหอมใส่อุบ เฮียมก็เสียบฝั่งน้ำไปแล้วล้าดู ก็เลาเหม็นสาบฮ้ายเฮียมเลา
หนีกองแพงเฮยฮีบพายเยอเจ้า เมื่อนั้น นางโพงผู้

109/2 พายผีเป้าปอบ มันก็ไปอาบน้ำวังกว้างเลาเห็น อันนี้ฮ้อยที่ทำวบังเกิดคืนมาบ่ออย่าแล้ว
เอานางคานแทบเทียมเฮือแก้ว มันก็

109/3 ดีทวงไล่ 2 มือกึ่งเกือน ตาบ่าวกูปได้บาทำวเป็นชู้บ่ยอมง่ายแล้ว คอมาว่าแล้วมันเล่าเลย
นำ กูจักปองสันใดให้นางมอละเมียน ว่าจัก

109/4 เอาเป็น ลือเอาตายก็ยากเฮวฮือ ว่าจักลอล่องนำน้ำทำวก็ไซกาน มันก็ฮีนฮือฮือฮือฮือแยง
นำเฮือ ยังเลาเห็นคานแกว่งพายพอชะอันฮุกคะหลุกโหนในใจ

110/1 จักแตกคิดคั่งคั้น 2 แล่นนำโพงก็กับเพดเพียงเป็นดอกบัวไหลเฮียงเฮือคำอยู่แฝงกุมมาน
น้อย เมื่อนั้น สุตซาดาให้ขอมือหาดอกบัวนั้น ซ้อยฮอยากได้นาเจ้าแม่เฮย

110/2 แม็กก็หามอันน้อยเจ้าแม่ยาเอาสายใจเฮย ฮอย่าลั้งไซให้แม่จักเอาดอกไม้อันใหญ่ยังงาม
ฮอง ๆ แสงสิ่งคำแดงเข้มแม่จักปิดให้

110/3 เจ้า 2 แม่ยาลั้งสายใจกูจึงเอาบันฮ้าย แม่จักเอาอุบแก้วมาให้นางงามสุตซาดาเลยบ่มี
พังยังให้ยังเลาแล้วฮือ 2 นิ้วมือไปหาดอก

110/4 บั่วนั้นหิวหอดให้เลยกันกำฮีน นางก็อดบ่ได้บายดอกมาลา นางโพงเกิดเป็นคนจริงแท้
มันก็บายนาถน้อยนางหอมชุกกึ่งไปนั้น นางเลาตกจากท้ายเฮือ

111/1 แล้วเลาแทน มันก็กับเพ็ดเพียงเสยตั้งนางหอม ฮองโง่งเนานั่งเเทงแทนเจ้า หูตาคิ้วคือนาง
ทุกสิ่ง ผมเกดเก้าดำเกียงกิบหอม นางโพงนั่งอยู่ท้ายแทนที่ผมหอม

111/2 มันก็พายเฮือเตกล่องไปมีฮ้าง สุตซาดาน้อยเห็นโพงฮ้านสัน ให้บ่ได้เลยฮ่านหย่อมต้อม โพงก็
ซ่ำที่บท้ายเฮือแล่นเลิน ๆ มันก็ขอยพายกวัด

111/3 แกว่งแสงพอย่าน เมื่อนั้น พะบายทำวคิดว่าแม่นนางหอมพายเฮือเฮวฮีบมีซ้า บาก็เลยเอา
หมาแห่งนางโพงเป็นมิ่งเมียนั้น อันว่า

111/4 เมียแต่น้อยบาทำวบ่คึง ม้อยฮ้อยหน่านางนาถผมหอม นางก็ยังลอลว่าอยู่ในวังนำก้าง
แพงแก้วกับพะยา นางนาถออกจากน้ำมาแล้วเลากะสัน นางก็เสียบ

112/1 ฝั่งน้ำเอิ้นลั้งบาดาน สายสมอนกุกลูกคิงคี่ค้อย ไปตีเยอเหนือหัวเจ้าจอมเมืองตนปะเล็ดกู
เฮย เจ้าค้อยฮักลูกน้อยเหมือนข้อยฮ้อย่าไลแต่ท่อน เทื่อนี้โกบายเจ้า

112/2 จอมมิ่งผิวขวันหนีแหล่ว ตัวเดียวหลงป่าไฟแถมเนื้อ อันจักเป็นคบแท้ก็ยังคงยากจึงแล้ว
เจ้าค่อยเลี้ยงลูกกำฟ้าเหมือนช้อยสืบไปแต่

112/3 ท่อน พระบายท้าวเอาเผตนางโพงเป็นเมียขวันกอดนอนลิมน้อง ค่อยไปดีเยอโสมเสลาแก้ว
สิดาเจ้าแม่กุเฮย คินว่านางให้แล้วบา

112/4 ท้าว เจ้าเอาแม่เนื้อเจ้าจึงเอาเขาน้ำป่าบ้อนม้ามกันกินแม่เนื้อ ย่าได้มีคำพูนคำดีช้านอง
มันหากเป็นแก้กำมะเวนให้เฮาพอยพักพากันแล้ว

113/1 2 อ่อนน้อยแพงลานค่อยไปแม่ท่อน แม่บ่เห็นหน้าเจ้า 2 แม่เมื่อตีแม่ท่อน ย่าได้มีโพย
โพยขาดโตมาต้อง บัดนี้ ตัวเดียวช้อยหลงพอยกำป่าจึงแล้ว นมเบ่ง-

113/2 -ต้าเต็มแล้วเล่าไหล แม่หากเจ็บหากฮ้องหาลูกกลืนหลังหนีแล้ว ก็หากแค้นคำคิด อิมเอง
ตายดูเป้า เมื่อนั้น กุมมานน้อยทั้ง 2 เห็น

113/3 แม่หิวหอดให้เลยล้มท้ายตายฟัง แม่เอ็นสอนสั่งคำทุก สิดาทังชาดากอดคอกับให้ ยังเล่า
แล้วนอ 2 นิ้วไปหาแม่ นางก็มีใจหลู-

113/4 -ดหล่มเลยกึ่งเกื่อนกะหาย นางนายน้อยเอ็นหาลูกทั้งผัว มือตีทวงเกื่อนกะหายหิวให้ค่อย
ไปดีเยอ ชาดาน้อยนางงามเจ้าแม่กุเฮย ถึงเมื่อยามคำค่อยชิตองให้

114/1 ดูดนมแม่แล้ว เมื่อนั้น นางโพงตามคำดีออยลูก ข้าบเอื้อเหลือยวหน้าเหลือดคอยแท้ตาย
เชื่อนี้ตั้งฝากพนมาแอ่กววนผัว ดั่งนี้จักบายเอากวัดแกว่งลงวัง

114/2 -น้ำ อันว่ากุมมานน้อยทั้ง 2 ยานลัน ก็จึงฮึดอยู่กันใจให้บ่ตั้ง ฟังยีนชวาด 2 น้ำตกตาศ
ไหลแสงพูนเยอ พูมีทั้งนางโพงฮีบเฮ้วไปหน้า อันว่า

114/3 กันพะยาแก้วนางหอมทุกยากหิวหอดให้ แค้นแล้วเล่าไป นางก็เลียบฝั่งน้ำทั้งแล่นนำฝั่งกับ
เห็นทางได้เกื่อนตีท้วงสอง สุดซา-

114/4 -ดาน้อยนางงามเจ้าแม่กุเฮย ปานนี้หิวหอดให้สังอายอยากนมแม่แล้ว แพงแสนแก้วทั้ง 2
พัดพากแม่เต้ หยั่งจักเห็นหน้าน้อยนางหล่าอุ้นเฮือนบ่

115/1 คืดเมื่อแม่หากเลี้ยงเจ้าอ่อนทั้ง 2 นั้นนา อันว่า โพยไฟสั่งบ่มีมา ต้องพากกับข้ามคีลีสา
วเถื่อนนั้นนา แดดเฮ้าฮ้อนคาวน้ำเฮ็งโก คาวเมื่อพากกับจาพะยา

115/2 สานช้างใหญ่ ปางนั้นบัดนี้ ตัวเดียวช้อยหลงพอยพัดลูกเสียแล้ว ตายก็ตายบ่ได้ทสอน
เยือนอยู่คอง นางจ่มแล้ว ๆ เล่าเสียใจกาย

115/3 คงคองดานฮ้อย เสือช้างฟังยีนลมตีต้อง ภูสูงเสียงสนั่น ภูนเยอ นกแขกฮ้องคืดค่อยค่อยฟัง
เป็นตั้งเสียงจากน้อยนางนาศาดา แม่เต้ ออลละ-

115/4 -ซอนเสียงสิ่งคบคุณ้อง นางดานข้ามคีลีหลงเหล่า ก็จึงไปลงท้าวเมืองกว้างผ่ไก นางก็เอา
หมูเนื้อเป็นคู่กับไป ผุงลิ่งกังลำค่อยดูหน้ากลางตัวได้ชุนยอม

- 116/1 เชื้อเถื่อนก็มีลางพ้องได้ ไฟภาวฝากถวาย ลัดหากเลี้ยงนางนชายในดงแซว ๆ เสียงมีนั้นเนื่อง
ฮ้องทะทะ บัดนี้ จักกล่าวถึงนางโพงพญาไลคนถ้อย มั่นก็เนา
- 116/2 นั่งท้าวเฮือแก้งล่องไป ใจเบ่งเข้มแข็งขนาด ซึ่งพั้วเพื่อนั้น มั่นก็แจ่ม ๆ เสียงด่าเรียวกุมมาน
น้อย อันว่า 2 สีส้อยสายใจภูวระนาชคิดเคียดค้อย
- 116/3 ซังหน้ายกโพง ก็ท้อคิดตั่วแก้วพะแม่มาดา ที่ภูนคอน 2 หาหอดตนตายน้อย มาดาส้อย
สายใจ เจ้าแม่กุเฮย ผีเผดฮ้ายกวนบ้อยด่าแล้ว แม่เฮย ยัง
- 116/4 ยังจักเห็นหน้าเจ้าจอมเกดกับผมบ่นั้น รู้ว่า จักหลงเสียดวงไฟภักตพากันตายชา ซาดาให้
ทั้งวันคองแม่ 2 พี่น้องยมย้อยบ่เหือดสาย เมื่อนั้น พะบาด-
- 117/1 -ท้าวทั้งแม่นางโพง พายเฮือไหลล่องไปพายได้ มั่นก็พาที่ด้านแถลงคำแคว้นชอบ พะบาด
เจ้าทองลานค้อยจาตีแก้ว วันวิ่งคอยลงลุมลับแสงพุ้นเยอ บาดาน
- 117/2 จำจอดเฮือบอนหัน เมื่อนั้น ภูมิท้าวทั้งนางโพงเผด น้าวกอดผันเพื่อกิ่งก้อมนอน 2 หากดา
ก้อมกิ่ง 2 ก้อมกันนอนคือตั้งใหญ่-
- 117/3 -แก้วเดียวกอดผันทะนัง กอวบาไทท้าวเต็นนางลิ่งล่า ๆ หากเมินมุงแจ้งดางซางงากงย
ดาวดาชช้อมหลายหมู่เป็นถัน เดือน-
- 117/4 -เพ็งผายส่องงามเงาแจ้ง ดีแก่ลมพายไม้เหนื่อ อ้อย ฮววยฮววยาดพุ้นเยอ สีแจ่มเจ้านอน
ดางแคไฟ พังยีนเป็ดปองฮ้องโก่งฮอน ๆ พุ้นเยอ ภูมิทั้งน-
- 118/1 -าง โพงค้อยนอนแคว่น้ำ ค 2 บัดนี้ จักกล่าวเทิวเหมาเมืองหลังพะแม่พายพุ้น เนาอยู่ห้อง
โสังกว้างฮ่มเย็น นางก็ไสยชเยื่อนเท็งอาชบ้นทม ถึงลาตีเที่ยงคืน
- 118/2 ดาวซ่าย นางก็คั่นคาค่ายเลยผันเห็นหลาก ผันว่าพะบายท้าวมาห้องฮอดเมือง ผันว่ามะนี้
โซแก้วสบมือบาบ่าว เวลาโจนยชเอาเลย-
- 118/3 -ได้ ผันว่าท้าวเอาก่านไฟแดงถวายผืนแดงห่มาควันกุ่ม ผันว่าดาวเฮืองแจ้งจันโท 2
ทนวนาย ชะเต็ดลู่ห้องโสังกว้างฮ้องเฮืองชะชอ-
- 118/4 -นเบ็งชะดั่งตื้นตึงตน มือตีทรวงเกื่อนกะหาย ดอมท้าวชายเดียน้อยสายใจเจ้าแม่กุเฮย
เจ้าหากเดินปะตัตท้าวเมืองกว้างที่ไคนี้ได้ 7 ขวบได้ปีใหม่มา-
- 119/1 -ถึง หนีแล้ว ก็บ่เห็นคืนมาฮุดฮอดกูปายพี มีกว่าหลงเมื่อเข้าเมืองผีสว่างใหญ่กินลือ
นางจ่มแล้วเลยคำออละซอนเสียดอน ผู้ตั้งคอบบ่คืนแท้ลือ นาง
- 119/2 จ่มแล้วเลยคำออละซอนชอบ ๆ เสียงโก่งขันขานแจ้งดีแก่สุลือฝาย พายพายเทงพุ้นชอบ
พุ้นเยอ สุนส่องแจ้งเฮืองฟ้าชูปาย เมื่อนั้น พะ-
- 119/3 -บายท้าวทั้งอ้อนนางโพง แคนทางลับคืนสววยสุนแจ้ง บาดานท้าวทั้งนางลูกนั้ง น้ำ
ส่วยหน้าเสียดแล้วลวด-

- 119/4 - ภายหลังแล้วเสี้ยนทะเลเล็กขัดลี บาคานเดินแต่งไปย่าซ้า นางก็ชนของเข้าในเฮือเสี้ยนแจบ บาบ่าวเจ้าทั้งน้องฮีบพลัน พากันเข้าในเฮือไล่
- 120/1 ออก พายแวงน้ำซัดท้ายล่องไป ยาบ ๆ เหลือม เฮือพุ่งเส้น ๆ พุนเยอ เฮือเฮี้ยวไหลล่องไปมียั้ง อันว่ากุมมาน้อยทั้ง 2 ยืนโสกก็เพื่อคิดหุงเหนา นางแก้ว แม่
- 120/2 ตน ใจจอตผันหาแม่มีมาย ช่อน ๆ คืดชิววันม่น้อย ซาดาด้านถามหาพะแม่ ออก ๆ ด้านถามอายช้วน 2 พี่น้องเว้าแต่พายหลัง ลือว่า มาด-
- 120/3 - ยังกี่ส่วนนำฮาแล้วเหลือใจแท้ ผีโพงก็ทำบาบเฮี้ยวชุกแม่เจ้าลงน้ำให้ตายนี้ได้ บุตตะสาช้อยด้านพีพอยกะสันคินึงมาดาอยู่ หนองเหมี-
- 120/4 - อนฟ้ายีนลุ่มลวลา ฮองแควมหนองเหนือท่งพุนเยอ ซ้างเฮ็งฮ้องเสียงอุ้น ๆ ไพ ลมลวงต้องตีไผ่สาข่าพุนเยอ ควงบนบดมีดมัวสุนเส้า เมื่อนั้น บา-
- 121/1 - คานท้าวทั้งนางเฮี้ยวฮีบ ก็จึงถึงทำบ้านเมืองกว้างผไท ผเห็นชะพูพายช่แกมตามพุนเยอ ล่อนลอนลำเลียบน้ำแควน้ำ นูบผาฝั่งฝายเฮือ-
- 121/2 - งบ้านดอกหลาย ลำไม้ตานตั้งต่อสูง โสงผานฟ้าพะแม่มาดา ยังชะเถียนดืออยู่ เนาในหันภูทอน ทำวยมือชีฮ้างบอกแก่น้องนางแก้ว-
- 121/3 - วแม่โพง อันว่าหลังใหญ่ นั้นแควมทั้งถัดคูสาว สนมยังหมื่นปายปุนถา 2 จาแล้ว พายเฮือเฮี้ยวฮีบ ก็จึงถึงทางว่างพายเข้า
- 121/4 จอดเฮือ เมื่อนั้น ผุงพวกพ้อมเขาตีนทั้งเมือง อันว่าราชาพะหน่เมืองมาแล้ว ทั้งเมืองพ้อมสาทุกานดอมราช ผุงไฟน้อยปะนมนี้ว
- 122/1 ชูคน เมื่อนั้น คำชะเท้าคอยสาวบ่าวฮู้เต็มตื่นลงเฮือน เขาก็พากันไปเบ็งนางหอมแก้ว ภูทอนท้าวเอานางมาฮอดเมือง แล้วเข้าชาวฮู้โต-
- 122/2 - นเต้นชูคน เมื่อนั้น คำซาเท้าถึงลาช่าเล็งโยนาง เมืองชมชื่นตีมาต่อมเต้น เขาช้อยชาวชุมตกแต่ง ทั้งไฟน้อยมาพ้อมชูคน
- 122/3 ให้แต่งซ้างตัวอาษมาพลัน กูจักยกพันไปฮีบบาบุนกว้าง สน 2 ซ้าขุนนายเฮี้ยวฮีบ ปุนแต่งซ้างเสียงเท้าแทบเกย เมื่อนั้น นางแห่ง
- 122/4 เห่ง้ายวละยายลีลา ลงโสงหลวงชิวพังนางซ้าง สน 2 แล่ พังพายป่องอย่างคับคั่ง เท้าแควมนำหมื่น ถน สวา 2 เค้าเต้น หายชายเพียงนางเมืองเต้น
- 123/1 แต่ง ฟามมุงกั้งสาวสนมพ้อมนางงามแหนแห่ นำแจ่มเจ้าเมืองกว้างฮันอ่อน ลงจากซ้างสุฟามเพียงมาดา บ่าวมีบาเลาฮ้อนดอมท้าว
- 123/2 ชนละทายฮ้อยฮ้ำ แควงไหลหลังก็เพื่อเห็นอ่อนน้อยนงหน้าหุงผัว คืดทีพะบายท้าวตนพ่เพียงเมืองยังกะเสมสุกล้ำลาน ปางนั้น แจ่ม

- 123/3 2 ด้านเดินคะตึกดอมลูก แม่หากคิดฮู้ให้หาเจ้าชู้วัน แม่แล้ว อันว่า พระพเจ้ามละนาษาเมื่อ
บน ฟันแล้ว ตุ๊กคองบาดานจ่มหามี-
- 123/4 -แล้ว แม่่นว่าพยาหลวงเถ่าแสนเมืองตบปู้ก็ดี ก็หากลดชั่วเมี้ยนไปพ้อมฮ่วมปี แม่แล้ว
ยังทนางอ่อนท้าวตบแต่งเมืองฮา แม่แล้ว ตุ๊กคองบหนี-
- 124/1 -นเถิงฮอดบาบุนกว้าง ว่าจักพาที่ใช้สานปุนถามข่าว ดูนั้นไต่บ่ฮู้ทางท้าวที่ใด ก็ท่มัวเมา
แค้นคำอ่อนมีมาก ผันหากฮ้าวเห็นแท้ ชูอันคิดที
- 124/2 บุคตะสาชน้อยนามมะหนองกะลัด โลคาเถิงเกิดกวนเกาฮ้าว แต่่นั้น ทะลวดหน่านางโง
ตามแม่เผื่อ จักมาลู่ห้องพายฟ้า่านา-
- 124/3 -นหนีแล้ว หากควาเป็นทางซ้างอันตายฮ่าเกิด เป็นเห็ดให้ฮามซาหางทางพะเฮย เมื่อ่นั้น
ชะแลบเนื้อยากอดเอาหลานสายใจ-
- 124/4 -าย่าชมยามน้อย ซาดาน้อยนางลุนเจ้าย่ากุเฮย เมื่ออยู่ห้องโงกว้างแห่งฮาย่าท่อน
เมื่อ่นั้น พระบาชท้าวเดินแต่งมามวน ขนของคานจากเฮือ
- 125/1 เมื่อห้อง เสิน 2 ย้ายพังพายเมื่อก่อน ผู้ที่เหง้าท่งซ้างแท้เมื่อคืน ๆ กองเสียงเสบนั้นเมืองพุ
นเยอ ภูมิเบ็งฮอดโงเฮียงฮ้าน บาดายขึ้นเมื่อเท็งลดมาน
- 125/2 ผูกหมูให้เล็กน้อยปะนมหนึ่งยี่นสลาสวา 2 เค้าแสนหมื่นมาโสมท่งเสนาไพทูนฟ้า เมื่อ่นั้น
มาดาให้หมายกานเดินแต่ง กูจักปุน
- 125/3 ปูกบ้องขวันน้องบให้อ่อนคอม กล่าวแล้วเข้าฮีบโดยพลัน ปุนควายพ 3 ชาวฮักพังพาย
ซ้างท่งเมืองพ้อมกับม้าหลินม่วน เขาก็ปุ-
- 125/4 -นแต่งเข้าควายซ้างชู้ชวัน คีน 2 กองเสียงเสิบพาขวันนางโง ชมชื่นเสวยเป็นเจ้า เมื่อ่นั้น
พามมะนาเข้าถวยพ้อมพีนบาช สวัดชาติท่อนขวันเฮย
- 126/1 ชมชื่นมาอยู่ห้องโงฮานฮ่มเป็น ยาได้ไปอยู่ค่างเมืองเพือนพายหลัง นั้นเนื้อ คีนมาโงอยู่
ติดอมน้อง บุนมีได้นางงามมาทูนท่วงแล้ว แม่่นมิงหมั่นยาซ้าซุ-
- 126/2 -คนเจ้าคอยยี่นอยู่ล่างเสวยราชแทนเมือง แท้เนื้อ ซให้บุนบาสีหมื่นเมืองมาน้อม อันนึ่ง
ภูมิเจ้าจอมเมืองทุกยกา เดินป่าไม้ดอมน้องซุ-
- 126/3 -วัน ขวันเฮยยาอยู่ค่างคาเถื่อนไนไฟที่พุน คีนมาโงอยู่ติดอมน้อง ตุ๊กคองควายซ้าพชาว
มาลู่ ขวันแล้วขวันแจ่มเจ้าแพงลานอย่าอ่อน แ-
- 126/4 -แต่เนื้อ ทั้งหลายพ้อมกับฟ้าสงคอยู่ พามกล่าวแล้วพอนแก้วเล็กรา ผูกสำเนาเชื่อป่าแม่ลุงอาว
เขาก็ย่พาคำ ลู่ขวันจอมเจ้า มีทั้งเงินคำแก้วมะนิไซลูก
- 127/1 ปะเล็ดเสียนเสียบล้อมขันเข้าเฮือเฮือง พระแม่ให้เอาคูใหม่คำใหม่คำเคียนผูกแขนบาท้าว
เมื่อ่นั้น สวา 2 เค้าคับคั่งโงทอง ผูกบัวนางนึ่งเนื้อในให้-

- 127/2 -องสน 2 แล่สีลาเลียนแจก เขาก็ปุ่นแต่งถ้วนถวายเจ้าพะยอคนาง เมื่อนั้น นางเพดฮ้าย เห็นแก่อาหารน ยมือเฮื้อฮับเอาทั้งฟ้า-
- 127/3 -ว ๆ มีอบายเอาถวายแกงควายเขินวบลงนั้น ยังเล่ายถวาย ช้วนกินแล้วก่ายลื่นดับปอด ขึ้นทั้งเลิดแสง ควายมันก็ก้อยใจกิน-
- 127/4 -ก็อบไปหลายหนี ยังเล่าเดินเข้าให้เอาแกงมาฮีบ ทั้งตอนขึ้นข้าซ่างปอดปุม อันว่า พาทหวานให้แ้วนโกชูกออก มันบ่เอื้อหวานแท้ทโย อันจักคา-
- 128/1 -ละนาด้วย นางโพงกินมากแกง ซ หนีทั้งขึ้น ซ ถวาย เจ้าเฮย อันว่าดับปอดไต้ยังนอกมี จาคาละนา ทั้งเคื่องลาบยามีเว้า เมื่อนั้น ทั้งเมืองพ-
- 128/2 -อมเอากันเห็นหลาก สังกว่านางนายน้อยกินได้ชวดปะมานนี้ได้ เขากล่าวเว้านางนายนกิน หมดแล้วนา สังกว่าปาโลกินมากหลายเหลือ
- 128/3 ลัน สังกว่ามาวางเว้นพาทหวานไว้ เจ้ากินแต่ขึ้นแสนหนีก็บัพ นี้ได้ คอม่ว่าแล้วเลยเลิกทะเล อดยปุงนายเดินเข้าแต่งหามลื่นแล้ว
- 128/4 ทั้งม่วนพ้อมกันกินม่วนมี ทั้งหมู่เนาแนวเชื้อชุกคน แล้วเลิกให้ปุงหมู่ทาลี ทาสาถวายทะเล ไลเลยล้างพะปะมานเมี้ยน ปะนมมือแล้วเลิกกราจากเจ้าปุน
- 129/1 กว่างสู่สะถาน แชว ๆ ย้ายลงจากโงงหลวง เสนาทังชาวเมืองเลิกกราลงห้อง เมื่อนั้น เทวี เห่งนางโพงเทียมแทบ 2 แจ่มเจ้าทงล้างสืบเมือง สุกอยู่ล่าง
- 129/2 เสวยราชเฮียงฮ่ม เงินค่านองเกิดมามีไฮ เมื่อนั้น สีลาแก้วซาดาน้อยอ่อน 2 ฟีนองยม น้อยตักัน คืดที่แก้วกำเนิดมาดาที่พุน ๆ นง-
- 129/3 -แพงอยู่หมองเหมือนไข่ ซาดาน้อยนางงามน้อยนายน คืดหุงให้ล้างอ้ายอยากนมแล้วนเจ้า จึงพาช้อยไปควาเอ็นหาแม่ในดงอ้ายเฮย
- 129/4 หลอนว่ายังอยู่ในโพควาแกมพิงบูเต้ อันว่านางโพงผู้ฝิพายเป็นแม่ฮ่านี่ มันปอกฮ้าย เหลือลันชวดปะมาน หลอนว่ายังพบแก้วพะแม่มาดา
- 130/1 บัฐสีลาเฮยอย่างชื่นใจ บากก็บายเอาผ้าเชื่องคำใหม่แซชด ควงชค้แล้วเจิวไป 2 หากลี้ ลักลอบลงโงง ผุงหมู่เขาชาวเมืองบ่เห็น 2 เจ้าพา-
- 130/2 -กันข้ามคิลีหาแม่ฮอดฝ้งน้ำพุน ค่อยไปบ่เห็นชะซอนเนยบ้านเนงในงามพุนเยอ สอนลอน เลียนเลียบทาง 2 ก้า โสมเสลนน้อยทั้ง
- 130/3 2 เดินดงเข้าป่าไม้ เมื่อนำเคียนค้าวบาเจย นางเอ็นแม่ช่อน ๆ มาดาเฮย อยู่ที่ใดเด้เจ้า มีฮ้างว่าเสื่อสางซ่างพึงคนาในป่า ขบ
- 130/4 คาบเคี้ยวกินแล้วบ่เห็น นั้นลี้ ฮู้ว่าฮืดอยากเข้าเลยทอดหนีตาย ดังนี้ ก็บ่เห็นฮอยดินทอง เทียวทางนี้ ในโพเพียงพักเป็นสงัดอยู่ ฮอยว่าพะแม่ละมิง-

131/1 – เมียนตายแท้ปลั่งแลน 2 อ่อนไห้หาแม่ทั้งแก้วลีลาเลยสอดเข้าทั้งไห้ บาก็บายแขนน้องชาดาเนานั่ง ยังเล่าปิ่นเข้าป้อนกินแล้วเล่าไป ชำมหวา

131/2 น้อยนำนาเมือง ยืนงม้งองขันแค่แค่มชะพังกว้าง 2 สีน้อยนำทางถึงทง เข้าป่าไม้มีปานค้อยไป วอน 2 เอ็นหาแม่ในไฟ

131/3 ช่อน ๆ เสียงสิ่งอื่นลงต่าน น้องก็หอด ๆ ไ้ หาแม่กินนม ลงมาเยอแม่เฮย เห็นหน้าเพื่อช่อยเดินดงตันมานำพะแม่ จึงแล้ว พ

131/4 ไ้ให้น้องเห็นหน้าเจ้าคาวน้อยคุณนม แม่เฮย เมื่อนั้น แม่ถูกเอ็นหาลูกทั้งผู้สายใจเฮยอย่ามานำที่อนแม่นี้คือคุณนามเชื่อเดวละसान

132/1 ลัดป่าเสียแล้ว เชื้อค้อยเมื่ออยู่ห้องคอมแก้วแม่โพงพุ่นท่อน แม่นี้คือค้อยอยู่ไม้ตัวใหญ่หางฮีนี่แล้ว ก็ที่เดินดงไฟตั้งชะนิหางก้อม อย่าได้เจีย

132/2 น้องเดินเถื่อนมาหาแม่ ในคืนหนีเมื่อกินนมแม่โพงเชื้อท่อน แม่นี่หลายวันวันอาทานปะเหนือไปแล้วก็ที่เดินดงตันไปหน้า

132/3 บ่เห็นแม่แล้ว เมื่อนั้น 2 อ่อนน้อยเห็นแม่มาดา คอน ๆ คืดซูลวงเลยชะอื่น ซาดที่แวนนามเชื้อ ผีสงเจ้าปอบแม่เฮย ลีจักเทียม

132/4 แทนเจ้าแพงช่อยแม่คิงโตได้ เมื่อนั้น นางก็ลงจากไม้มาสู่ 2 เสน่สายใจเฮย ค้อยมาเยอเจ้ามาอืดคุณน้อย นางลูนเจ้าแม่กูได้ เจ้าหล่าช่อยแพงลานลูก

133/1 ลูนแม่เฮย นางก็บายเอาน้อยชาดาชมจูบ ใจหวาหวินกะหายฮ้อนเมื่อมะโน ก็เพื่อเห็นหน้าแก้วพัดแม่นานเห็น ซนละทาไหลหลังลงยมย้อยสาย-

133/2 – สมอนน้อยนางลูนเจ้าแม่กูเฮย ท่แต่ 2 พืดันเดินดงมาหาแม่เฮย วิบากให้พัดพากพอยไกแม่แล้ว เจ็บที่นางโพงผิบบปุนตีเจ้า

133/3 เมื่อนั้น นางจ่มแล้วอุ้มลูกกินนม 2 กุมมานค้อยจาตอมเหน่า ช่อยหากทุกยากเยอนะคองวันคืนมากแล้ว ทั้งวันคืนบ่ลีมพี่กลาง-

133/4 เทื่อนางโพงฮ้ายเลยตีเดินแล่นไปแล้ว ท่แต่ 2 พีน้องยมย้อยตักัน ช่อยหากคืดออยู่บ่ได้ตอมแม่นางโพงหนีแล้ว แค้นใจจิตก็จึงมาถึงเจ้า โสมเสล่าน้อยนาง-

134/1 – หอมเจ้าแม่กูเฮย คืดเคียดเข้มขมค้อยตักันนี้ได้ เมื่อนั้น ชะซอนเนื่อน้อยนาชชาดากินนมพี่อิมใจจ้งแล้ว มาดาต่านบุดดาสอนสั่งเสียงสั่งแก้วกำ-

134/2 – พ้าคืดคอย 2 เมื่อแม่เนื่อ เจ้าอย่าได้เจียน้องเดินเถื่อนเที่ยวมา แม่เนื่อ ทางไกก้า หมู่พังกนาเนื่อ มีทั้งเสื่อสาฮ้ายเฮง

134/3 เทียวกางป่า แม่นว้างแว้วแสวงตันทั่วไฟ อันว่าลัดสิ่งพ้อมทุกพวกพาสา แม่ต่างมีทั้งหมี่เหมื่อยโตนใต้ทาง

134/4 กินเนื้อ แม่เลี้ยงแล้วเลยพากทั้งกะสัน บาก็บายฝันแดงขอดดีดูหมั่น เจียมปางส้อยลีลาเลย
เจ็ย เอาอ่อนน้อยนางแก้วค้อยเมื่อ เจยละจากแก้วพะแม่

135/1 มาดา 2 นางแพงสังคำคีค้อย คอยอยู่ดีเยอบปละสุดส้อยซาตาพะแม่กูเฮย เทื่อนี้โกนายเจ้า
ใจช้อยชายตายหนีแล้ว หล่อนอดบ่ได้คอมเพียนพยามบ่ฮู้ยังจักพา

135/2 กันมาจีเทียวทางนี้ 2 สีส้อยพิมพาเจียละจาก เอ็นสังเหน่านางแก้วแม่ตน คืดฮ่าฮู้หาแม่
มาดา เนาในไฟผู้เดียวแค่ดินแกม-

135/3 -หน้า อันว่าสายน้ำมเชื่อนางงามน้องพี่ คืดคั้งคั่น 2 แล้วเล่าไป ช้ามเถื่อนไม้เมื่อสูโง
หลวง ถึงควแคนค้อยเข้าแสงน้อย สว-

135/4 ผมท้าวลีลาสิงล่ำก็จึงด้านต่อน้องนางแก้วค้อยจา ปานนี้พะแม่เจ้าเมื่อสูตงหลวงบ่อย่า
แล้วคอยทางหลวง ลำคีนค้อยยี่ บุนกองแก้วกุมมานแม่-

136/1 -นหล่อ คืดหุ่งหน้าพายพุ่นฟ้าวอน บาก็พาอ่อนน้อยเข้าอยู่มีแสง พปะมานคาวฮีบลีลา
ย้าย 2 สีส้มคีส้อยเถื่อน หอมดอกไม้ฮ่มเฮาหัวไฟ ฟังยี่-

136/2 -นเจ้าป่าฮ้องคูในฮั่งพุ่นเยอ ละซอนเสียงสิงคนจาตัน โสมเสลาท้าวทั้งนางฟังถี่ นกก็อ
ละอินอ้อย ๆ ชูซ่างถนอมนกันเหมือน

136/3 ดั่งน้องด้านพี่เหมอย ๆ นี้ได้สายใจเฮย ค้อยฟังเยอเจ้า 2 สีให้นำทางฮ้องฮ่า สนละเนด
ย้อยฮ่าหน้าเล่าไป 2 แจ่มเจ้าช้ามป่าดงหลวงหลิว

136/4 2 ถึงป่าจวาจันคุดี้แก่ลมดีต้อง สาขาพันงอมพุ่นเยอ สุนสองแจ้งคาคอยเมื่อแลง บาเจ็ย
น้องนำท่งนาเมือง ถึงควแคนค้อยเข้าแคม-

137/1 -น้ำบาก็บายแขนน้องซาตางอบมือลูบไล้หลังน้องค้อยสี แล้วจึงไซห์เข้าบันใส่มีอนาง
ลั่น 2 บาคอยกินน้ำน้องแพงแสนส้อยเสวยสายแล้วอย่าเมี้ยน

137/2 ห่เข้าดีแล้วเล่าไป ฟังยี่นสวา 2 เค้าคั้งคั้งโงหลวงพุ่นเยอ อาซาโนนั้นทึ่งเบื่องทั้งซ่าง
บาก็ถึงชะถานแก้วระคะล้งเมืองใหญ่

137/3 ฮอดเขตคุ่มเข้าท่วงชุกน บุนปะกอบแก้วยัวละยายยามได้นี้ได้ กายเวลาล่วงทางมาพี่
อันว่า สายสมอนไปที่ไตนาเจ้า วันวึง

137/4 คอยควงฟ้าคำจวนเข้าก็เห็นแจ่มเจ้า ใจดินเวดทะนายมีนบชุกนเลยฮุ่ม เมื่อชะถานห้อง
โงทองทูนทาส อันว่า 2 อ่อนน้อยมาแล้วฮอดโง

138/1 พะเฮย เมื่อนั้น พะบายท้าวตนพ่บาคาน ถาม 2 สีสูกตนจึงแจ้งสายสมอนแก้วลีลาเจ้าพูก
เฮย เจ้าก็ฮุ่มเจ็ยน้องไปหสิ่นที่ไตพ่ได้ ฟออยู่ที่คั่นค-

138/2 คำถามหา ก็บเห็นทางไตต่วนถามเขาช้อยเป็ยว่า 2 สีแก้วไปปามเจ้าอย่าเชื่อนั้น ฟเล่าใช้
ถามถ่อนก็บเห็น แต่นั้น ดิก 2 แล้วย-

- 138/3 - งามแก่โกเถียงหนวดตุซายเจ้าคอยคานมาสังกัด เม็ดแต่ไผ่ตึงตน นางโพงหลับบ่ตึงเป็น
จ้อย เมื่อกุ่มน้อยนงเยาชานพ่दान
- 138/4 ตอบถ้อยจึงแจ้งชูปะกาน เชื้อช้อยทุกยากฮ้ายลอนท่เที่ยวไป มาพ่เฮือพ่ให้หายคำคองแม่
มานำน้องซาดาให้ทั้งวันคองแม่ แท้ตาย ช้อยก็ขึ้น
- 139/1 บ่ได้ค้ำน้องแอ่วลั้งพ่เฮย เมื่อนั้น เจ้าก็เอาสีลาจวบชมทั้งให้ อันว่าเทวีแก้วนางเมืองพะแม่
เดียนี่บ่ได้ทำมะซาษก้ำฟ้าแพง-
- 139/2 - ลานแม่คิงพ่เฮย เมื่อนั้น อ่ละม้อยหน้าเจ้าอ๋อนสีลา จาเสียงหวานต่บาบุนกวาง บัดนี้
ช้อยจักเว้าแต่เค้า พะพ่ายหลังนั้น-
- 139/3 นี้ยามเมื่อราชาทั้งมาดาล่องเฮือปางนั้น ยังมีนางโพงผุพาไลคนถ้อย ชุกแม่ช้อยลงน้ำเล่า
แทนพ่เฮย พะบายเจ้า
- 139/4 คิดว่าแม่นางหอมเป็นเทวีอยู่โงงเดียนี่ อันว่ามาดาแก้วนางหอมลอยออก เลียบฝั่งน้ำ 2
เจ้าบ่เห็นพ่เฮย แม่หากทุกยากให้หิว
- 140/1 - หอดเดินดงพ่เฮย ก็ท่เอาสิ่งกั้งเพื่อนพาไปหา อันว่าซาดาน้อยนางงามน้อยนงช้อยนี้ คิด
ฮู้แม่ก้ำฟ้าแพงลานเลาลั้งพ่เฮย ช้อยก็ฮู้มเจ็ย
- 140/2 น้องลักลอบลงโงงพ่เฮย ก็ท่กวางโงงเห็นฮีบไปทั้งฟาว เมื่อนั้น ภูมิเจ้าจอมเมืองตนพ่
दानตอบถ้อยถามน้อยชูปะ-
- 140/3 - กานพะบายก็ท่งชวยฮิ่งเท่าที่หมอน เมื่อนั้น ผุ่งสำข้าข้าเข้าแต่งพาห่วย ย่มาเฮียง
แทบทุนถววยเจ้า สวมท้าวห่วย
- 140/4 ภายแล้วอยาน้ำลูบนิ้วบาท้าวอยู่สุยาม เมื่อนั้น ผู้ผ่านพื้นสววยลายทั้งเมืองเดินเสนาชุกคน
มาพ้อม โง่ง ๆ ค้อง จุ่มคำตีปาว ตีปาวเดินแต่ง
- 141/1 ช้างทั้งม้าเที่ยวพลัน ให้แต่งข้างसानให้ 3 พัน อาซาโนนับหมื่นตัวอ้าน แก้วกุกักพาพันเข้า
สมคามซึ่งยาย ฮูย่าช้ายามเข้าฮีบโฮม เลิกถุนลม
- 141/2 ให้ด่านมาทูนหนีแล้ว กุกักย่พนแสนเกื่อนชุกซึ่งตอบ บากี้แพงदानเดินพนไปก่อน เต้าหมู่
ช้างไปหน้าอยายชวยยาย ผ่ดูเฟื่อง
- 141/3 2 ย้ายปะคี่แกร่งโกลมพุ่นเยอ เสียงบันดานคินเค็งคองฟ้า เมื่อนั้น ภูมิเจ้าจอมเมืองชะเต็ด
ตัวนย้ายหมู่ช้างसानตนออกเมือง
- 141/4 อ่ละฮีนฮ้อยเสียงเส็บสวนไลพุ่นเยอ พังฮีนคนนั้นในเวียงหลวงคั้งคั้งแคมตาย สน 2 แล้ อา
ซาโนเนื่องหึ่ง สามแจ่มเจ้ายั่วละยาสอ-
- 142/1 - ออกเวียง ผ่ดุกักถันฟ้าม้วมีตบตนพุ่นเยอ เมโคโหลมีตพะแค่ฮูนเส้า โยทาถ้วนทั้งหลาย
ย่องออก ฮอดห้วยน้อยเขาช้างชวยยาย ลดเคื่องไว้เขาอา-

142/2 -บเอาแสง เขาก็เชิบบุนเสียงฮีบลงสงน้ำ เมื่อนั้น บาโทท้าวเดินเข้าฝูงบ่าวให้แต่งตั้ง
พะลานกว้างทับเข้าค่อมว่า-

142/3 -ลัวเข้าฮีบเฮี้ยวพลัน ปุนแปงตกแต่งดีเป็นदानสวา 2 กองกางดงเสียงสนั่น ตกแต่งตั้ง
ต้องค้คายมา เมื่อนั้น ผุผ่านพื้นเซ้-

142/4 -าจอตมะลามหลวงโยทาทั้งไฟให้มาพ้อม อันว่ากุมน้อยทั้ง 2 เทียมพางเนานั่งล้อมแฝง
ข้างพ่ตน ดีแก่สุลियोถ้อยลงลุ่มลับเซ้-

143/1 -าพุ่นเยอ ฟังยีนคาวินวอนอุ้มไพชฌไม้ เมื่อนั้น ราชาด้านเสนาผู้ฮ้างบนบอกแจ้จอมเจ้า
แต่งตน บัดนี้ เฮาแต่งตั้งกนตอบถน-

143/2 -อมพืหนีแล้ว อันว่าคำแพงไผอย่าเอาไปเว้า อันว่ากันละยาแก้ว นางหอมหลงอยู่พายพี 2
อ่อนน้อยยังฮู้ที่ทางว่า

143/3 อันกุจักเอาอ่อนน้อยทั้งคูไปนำ โยทาสुकอยเนานอนถ่า ดูตีกพันพักเอย็นหนาวหนองสี
แจ่มเจ้า นอนคางแคะ

143/4 ไฟฟังยีนเบ็ดปองฮ้องเท็งยอคสาซาพุ่นเยอ มาลาเสียงเสียงงามใสแจ้จ บาทอท้าวบันทม
เท็งเลื่อ หลับยีนคำคาวน้อยสูงจวน

144/1 ม่เห็น สุนสองแจ้จเสียงเฮือบัวละพาพุ่นเยอ ฟังยีนลักกุนีเนาเถื่อนไฟ นั้งฮ้องโกลังฮ้อง
แสวงหาซอกเหนือ จับกึ่งไม้ซางซ้อ-

144/2 -งซัวคอย เมื่อนั้น ภูทอนท้าวอุ้มอ่อน 2 สีชดาบาเจียไปยามเข้า โยทาท้าวทั้งหลายแสน
หมื่นเขาก็ละแจ้จ-

144/3

-จ้าจอมช้อยหากไป ท่ แต่ 3 แจ้จเจ้าตันดุงเดินไฟพลิว ๆ ก้าวป่าไฟพางเฮย สิ่งเห็นสอนลอนไม้
แกมก่ก้านกึ่งต้นดอก-

144/4 -ไม้เลี่ยนล้อมพางทาง เมื่อนั้น พระบายท้าวด้านตี่สีลา ยังปานไต่จิงถ่องเถิงนั้น บุนกอง
แก้วกุมมานด้านตอบ ซ้ำมด้านดาวดงนี้จิง

145/1 เถิงพ่เฮย บาเจียน้องไปก่อนกายตั้ง ภูมิพะค้อยนำ 2 น้อย ฟังยีนช่อน ๆ ก้องชะนีนั้นพุนา
ฮ้องหมู่พุ่นเยอ ลางพ่องเต้นคะโตโยงไม้ง่า เนื่องวัน-

145/2 -หน้าสิ่งจักเอาแจ้จเจ้านางนายพมหมม ว่าตายเป็นเทวีแห่งพยาสิงเจ้า ลางตัววอน ๆ
ฮ้องชานคู่คางนำก็มียาม

145/3 เมื่อมันโอยเสียงสว่างแซวเนื่องพ้อม บาทอท้าวทั้ง 2 เดินดุงเข้าป่าไม้ไปหน้า ป่หลงอ
ละม้อยหน้า ท้าวซีสีลาจาเสียงหว-

145/4 - านต์ราชาเจ้า อันว่ามาดาเหน่านางงามพะแม่เผื่อช้อยนั้น ลงจากถ้ำมาต่อนแต่หลังหนีแล้ว พระพี่เจ้าลื้ออยู่อย่าตึงแท้เนื้อ ช้อยจัก-

146/1 - อื่นเห็นเสียงค้อยนำไปเอ็น เมื่อนั้นภูมิเจ้าจอมเมืองลื้ออยู่ที่ แต่ 2 อ่อนน้อยไปเอ็นเฮียกหา นามมะนายน้อยท้าวซี สีลา วอนเสียงใสกล่าวกำดี-

146/2 - ค้อย อันว่ากันละยาแก้วนางเมืองพะแม่กุเฮย ลงสงน้านมท่อนเทื่อเดียวแม่เฮย ซาดาให้ ทั้งวันคองแม่จึงแล้ว ช้อย

146/3 ก็อดบ่ได้เอาน้องเจ้ามาแม่เฮย เมื่อนั้น นางนายนเอ็นชานลูกเทิงพวย ๗ เสียงชีวิตาเต็มอัย โอิน โสมเสลาท้าวสีลา

146/4 เจ้าแม่กุเฮย สั่งว่าอ้อมเจียน้องมาเอ็นแม่สิ่งนี้ได้ สั่งว่าข้ามด่านด้าวดวงใหญ่เทียวมาแม่ได้ ทางไถกายเขตคนกัวย่านฮิดดู

147/1 แพงแสนแก้วสีลาเจ้าแม่กุได้ เจ้าก็อดบ่ได้เอาน้องเจียนานี้ได้ เมื่อนั้น นางจ่มแล้วลงจากภู มา ชม 2 สีลูกตนต์ค้อย บัดนี้ ยาพา-

147/2 - กันข้ามดงหลวงหลายเทื่อแม่เนื้อ อยานหมูลัดเลื้อฮ้ายอะเนกน่องแม่นา นางกล่าวแล้ว อ้อมลูกกินนม ชมซาดา

147/3 ลูกตนต์ทั้งกัม แต่นั้นสีลาท้าวตีหาหาแม่ บากบายเกิดเกล้าผมดัวลากดิน บากบายผมได้พัน ทะนังมัดขอดผูกกิ่งกำ-

147/4 - นบายไม้หมั่นดี สีลาท้าวตีโอเสียงต่างมาเบ็งโยพะเฮย ยาซ่า แต่นั้นราชาเจ้าแวนเป็องจบ สี กุมแก่นแก้วนายนได้บ่วง นางหอมแก้ว

148/1 เลยวางลูกอ่อน สมองซันตันไม้ผมเกี่ยวกิ่งหนาม นางก็พิตพาดกัวยบัตบ้ายสุนแสงควาคีขบ แม่ แขนบาท้าวไสหังเลือดแดงไหล-

148/2 - ออกเจ้าก็ยาฝอกพันชนช้อยปวดตายแลนา นางก็ปากกล่าวต่านจาลายเล็งโยลาซาเฮย อยากุมตัวช้อย คาวเมื่อช้อยให้ฮ้าฮ้อง

148/3 นำพะมีตึงแท่นา ราชาพะบ่คอยตัวช้อย บัดนี้ช้อยหากหลงพอยค่างในดงกางป่า บ่สงว่า จักเมื่ออยู่ชอนเทียมให้พะยอดเมือง

148/4 ได้แล้ว ช้อยจักช้อยชู้ใช้ซาขตามเวนก่อนแล้ว แหนงสู้ตายในไฟสว่างก็ใจกลางแล้ว แม่ว่า นางโพงผู้กะทำเวนบังเบียงนั้นจักซาช้อย

149/1 แท้ตายข้ามอด จมเจ้าจงเอาลูกน้อย 2 อ่อนคินเมื่อก่อนเห็น ทงนะคองหลวงอย่าเคืองคองช้อย อันว่านางผู้เทียมองพะพีพายพุ่น ตั้งว่า

149/2 งามยิ่งช้อยปานแถมแผ่นกะดาน สีจักมีไปเพียง ๗ นางโพง นางพะพีพายพุ่น เฮียมนี้เป็น ดั่งเดียวละสานล้อยชะนิดงกางป่า

- 149/3 เสียแล้ว เซ็นพะเมื่ออยู่ห้องดอมแก้วแม่งโพงพันทอน เมื่อนั้น พะบายทำวด้านต่อนางควนจาเสียงหวานต๋นงน้อย
- 149/4 ไผจักโลละน้องกุพอยพัคคู่ เสียนี้เป็นกำพ้านอนแล้งอยู่เดียวนี้ได้ แม่่นว่าพีบได้แก่นแก้วเมื่อสูโงงห้อง ดั่งนั้นแหงวามละมิงเมี่ยน
- 150/1 ลตชั่วตายไปก่อนทอน ต่างให้ตายเป็นผีสว่างก็ใจวางแล้ว อันว่านางโพงผู้พิพายเจ้าปอบเจ้าอย่าคิดอ่าวอายนมันแท้ทโยพีทอน
- 150/2 มันบ่ฮ้างว่าจ้งได้เป็นหน้าเมียแพง เทียมพ่างเฮียมตาย สายใจเฮยออย่าคิ่งคำฮ้อนช้อยจักเว้าแก่เจ้า ๆ พึ่งคำพีทอน
- 150/3 ยามเมื่อแพงพอยฮาลองมาปวงนั้น ช้อยหากคิดวาสายสมอนแก้วกุมานำพี อันว่าผีเผดฮ้ายลอยน้ำออกหนี เฮียม
- 150/4 ก็คิดว่าสายสมอนแก้วกุมานำพีแท้หน้า พายลุนมาแม่่นผีสงฮ้าย บัดนี้พีก็มาฮอดเจ้า 2 พีย่าพุนเจ้าจึงบรรเทาเสียโหดโผย ผุง
- 151/1 นั้นเจ้าคอยอดเมื่ออยู่สงววยลาขเมืองฮ่าพีทอน อยู่ทางท่งคำสุกสว่างโผยไฟฮ้อนอย่าได้มาทุกซอขึ้นใจลำบากสนนี้ ยาได้ทัวละตีก-
- 151/2 -ค่างฮ้ามแก้วลูกตน เซ็นเจ้าเมื่ออยู่ห้องหลายชะบันทม ทงสมพานเพื่อนลับนุเจ้า เมื่อนั้นลีไวน้อยนางหอมฮับพา-
- 151/3 -กด้านตอบทำวทองลานเลาก่อน ช้อยจักเว้าต่อเจ้าคำซีมีอ่า ซาดที่ผิวเมียบกันผตีแฝกกับกวนอายน อันว่านางโพงผุสุด-
- 151/4 -ตุมมีมากคั้นว่าเจ้าบ่ฮ้ามันแท้ตัวช้อยบ่เมื่อ พะเฮย เมื่อนั้นผู้ผ่านพื้นทำมะลาขราชา แถลงควนค้อยจาตอมน้อง บากี้เดินเข้าห-
- 152/1 -างปุนดาซ้างใหญ่ มาฮับน้องนางแก้วชีวเมื่อ อันว่านามมะนახเนือน้อยอ้อนทั้ง 2 เทียมมาตาแม่ตนทงซ้าง กูทอนขึ้นมาหาไซซ้างใหญ่
- 152/2 บายหมู่ซ้างอ้อนน้อยแท้เมื่อ ยาบ ๆ ย้ายซ้างสานให้อวนทาง มะหาไซทังบุนชุฮอดพะสานไซ้กว้างเสนาทำวทั้งหลายแล-
- 152/3 -นหมื่น เขาก็ฮับแจ่มเจ้าเมื่อห้องแห่งผาม เมื่อนั้น ภูวณายทำวด้านต๋เสนา มีค่างามปาวเดินชมทำว บอกให้กำมะ-
- 152/4 -หาทาทำวคำแดงหาล่อง เอาบ่าวได้ 3 ฮ้อยฮีบเมื่อ เอาแก่นแก้วนางนახในโงง มันหากเป็นผีโพงปอบสีฮันฮ้าย คำแดงทำวกา-
- 153/1 -มมะทำวหาล่องบ่กว่าแล้ว เอาได้โผตเสียเทิน คอม่ว่าแล้วเขาฮีบเฮียวพลัน คำแดงโดยอาษยามีซ้า 3 ขุมขึ้นอาซาโนซ่าแล่น

- 153/2 ผูกบ่าวน้อยนำมาเที่ยวพลัน ยาบ ๆ ย้ายถึงท่งนาเมือง นา 2 หลายคั้งคนกวนฮ้อง สิ่งเห็น
ผงหูลีขึ้นนำทางอยู่ทางควัน-
- 153/3 -กิบกุ่มดินมาเม็ดมัวแดดเฮ็งฮ้อน เหมือนเผาไฟเผากำมะทาหังคำแดงขึ้นชม เมื่อบ้านอา
ชาโนข้ามคีลีสาวเถื่อน
- 153/4 -เข้าก็คิดฮอดซู้คี่ค้อย 2 เมื่อห่านลวงฟ้าเจ้าอ่อนกำมะทา เขาก็จาเสียงไล่ตักันกวนหลิน
ปานนี้สาวนอนแลงคองหาทุกคำแลนเนา
- 154/1 ห่ปางส่วนก็ผันแฝงผันสาว จักเซยชมเลื้อต่างอ่อนให้หุงหาแล้ว อดก็อดบ่ได้ชมต่างกอด
ต่างแลน เอากันหัวสวาม
- 154/2 หากเป็นของเพื่อนแล้วคำนั้นอย่าบันเจ้าเฮย ซาดที่เฮาหมุ่นนอนเปี้ยวก็ซี้เป็นคนพอยบ่มีไฟ
ตุ้ม เมื่อนั้น กำมะทาทำ-
- 154/3 -วโลสมงามแกล้งตอบ เจ้าหากอดบ่ได้ตามเจ้าแลเยอ ไผบ่ฮู้ละหัดแห่ง 2 ฮ่านั้นแล้ว
เสียวว่าเป็นความเล็กแล่นเล่าคืด
- 154/4 วานแท้ อันว่าสาวบุนพุน ก็ยังคองคำข่าวทานชะลวงล้าไฟได้สืบสาน ชะซอนเนื่อน้อยอ่อน
กำมะทาพีเฮย 2 ขุนจาตอบกันกวน
- 155/1 หลินที่ บัดนี้จักกล่าวถึงนางโพงผู้เนาปางผาสาช หลับยีนคำคินนั้นเล่าผัน ผันว่าลง
อาบน้ำในท่าวังเพียง ทั้งคิงแดงดั่งฝางผิวเหลือม ผันว่า
- 155/2 ทั้งโลมเอ้ออาพอนบึงเบ็ง แล้วเล่าเอิ้นผูงช้อยเลาแยง ผันว่าห่ใหญ่คาบถ่องเพลงทั้งเมือง
มายายซึ่งเอาได้ เมื่อ-
- 155/3 -นั้นชะซอนหน่านางตื่นกะซัง ว่ายมีอนบนั่งคิงดูแจ้ง มีฮางว่าภูมิเจ้าจอมเมืองไซ่ปวย
เสียลี ฮู้ว่ากาแลนต้องกุนี่ส-
- 155/4 -สิ่งได้นี้ได้ บ่ห่อนได้ผันหลากหลายปะกานดั่งนี้ โพงไฟสังสิ่งใดดีฮ้าย นางก็ทววยเอาผ้า
ผืนแดงคาบหม่ม แล้วควาน้อยหุงจวบ นางก็ลุก
- 156/1 สววยหน้าเสวยโพตพางาย ก็หากกีนคำควาลวดชะเจ้าใจเจ้าสนเทเท่าหวง นางคิดคั้งคืด
คั้งคั้งกีนเข้าบ่ลง เมื่อนั้น ข้ามะหาดท้าวไซ
- 156/2 ถีบเฮี้ยวพลัน เขาก็ซาลวกเลยฮอดเมืองวันนั้น คำแดงน้อยนงฮามคิงก่อง เหลียวเหลือคั้ง
ตาชายซางแลกวัดแกว่ง เหลือคั้ง
- 156/3 อ่อนแอรกัมเป็นที่สาวชมซุวันมีมัว ยามเมื่อบาเชื้อชายตาไหลหลายเหลือใจนั้น สาวหาก
ชะเหน้อยมะโนช่อนชาย
- 156/4 ตาย สาวก็เห็นบ่าวน้อยเข้าฮายคนเซ็ง เขาก็เอิ้นเสียงหวานหยอกโยบาท้าว ใบบ่ตั้งมาคืดบ่
ได้ดอมแก่นคำเสน่เพื่อนั้น บุนมีถึงจิมทาง

- 157/1 ชมชอนชาดที่ของดีเพื่อนชาย แพงก็ใจชายตายบ่แม่นว่าเฮียมหากให้ค่อย ๆ แสนมีก็ล่ำตายแล่น เมื่อนั้น หานลวงฟ้าต้านตอบคำสาวส-
- 157/2 -ายสมอนมาพิชฌยามน้อย มาให้อ้วนเห็นหน้าต่างอ้วนใจชายดอมเต้ อ้ายก็ขี้ขุ่นแก้มจอมค่อย ๆ แสงแต่ท่อน อันว่า
- 157/3 สายสมอนแก้วเคือหลังยังคอย อยู่ดีสี่ลั้งบ่ตัดชายชอนเสียแล้วจึงมานี้ได้ แต่่นั้น สาวจาต้านแกลงคำสาวยเสียดเฮียมนี้เป้-
- 157/4 -นตั้งลักกูนี้้อยในไฟพัดคู่ อ้วนเฮย เอยียวท่พะยาเก้าปานีน้อง จึงซีคองอ้อมเฮยสาวกัหิวอะเหยแล้ว 2 เลาเลยหนี ยังเล่าอเย็นชวางลา
- 158/1 ล่ำสามนายใช้ เมื่อนั้นสาวนางน้อย สาวลุนสาวมิ่งมีนั้น เขาก็กอดจ้องนี้วักกันไว้แล่นนำ เขานั้นเคยแกว่านไ้ เทียมแทบทวงฮัก ซ่แซเสียงเสียด
- 158/2 3 นายใช้ อันว่า 3 นางนั้นชูแห่งกำมะทา นุเนื้อเขี้ยวสิงอินตองไว้ บุนกองแก้วกันละยาพิวผ่อง หานลวงท้าวเทียมนี้-
- 158/3 -องบ่วง เห็นว่าโคคายน้อยนางนายนอยโก ท่ว่ากานเมืองมีอาษาจาใช้ก็จึงไซดวงหน้าแพงค้คางหมู่หาแล้วจิตพะจอด-
- 158/4 -จั้ง จำหมั้นแห่งพะไมเจ้าเฮย อันว่าสาวมั่งน้อย ชูแห่งคำแดง 2 แพงพากจากกันกวนให้เมื่อนั้น 3 ชุนขึ้นเมื่อเทิงทูนบายนบอบนัว
- 159/1 พะนางเจ้าเลากอน ข่อยน้อยทูนบายนพื้นย้าขนอมองนาง อันว่า ฮาซาพะยอดเมืองเฮานี้เข้าฝุงข้าตั้นพื้นบายนไปผ่านแพ้เล็กม้วย เลาคีนพะบายน-
- 159/2 -เจ้ามีสว่างคำเหง้าก็เพื่อจงใจจิตอ่าว เถานางแก้วพะก็จำฝุงเข้ามาเอาย้าขนอมไป อันเจ้าจอมช่อยที่ทางว่าตาย ให้แจ่ม-
- 159/3 -เจ้าสะเกตเกสาในบัดที่หลวงจึงไปวันหน้า สูงงนำฮีบง่าวแหนแท้เอากะลัด บัวคำมี 4 ดวงหลังหน้า มั่นหากแมนฮิด-
- 159/4 -เถ่าปัตถมมาปางก่อน ให้แจ่มเจ้าไปแท้อย่าโลว่าตาย เมื่อนั้น นางนายน้อยต้านตอบเขาชุน ข่อยก็คองจอมหัวชุนวันยีนหม่อม โลคาแค้นใน-
- 160/1 -ชันข้าเชือกแล่น ฝั้นหลากแท้คีนนี้บ่ท่อนเห็น ข่อยก็คิตอຍ່อนอย่าน หนแห่งนี้มีคคณิ่งในใจจ่มหาสุเจ้า ทั้งเล่าคิตหาเจ้าจอมเมืองมีมากจิง-
- 160/2 -แล้ว มักรว่าเขาต่อซ่างพันลานโคดบางนั้นลี ฮู้ว่าเป็นเหตุก้ากุกอยู่ภายหลัง ดังนี้เป็นสันไตเล่าเป็นอันฮ้าย เมื่อนั้น 3 ชุนท้าว
- 160/3 ยมีทูนเกต นบนายเจ้าพอนไว้ว่าดี เมื่อนั้น นางย่างย้ายลงจากห่คำ ยังเล่ายี้ได้คำให้ฝุงท้าวกำมะทา ท้าวถี้ได้สม-

- 160/4 - บ้อย หานล่องฟ้าตีผ้าเช็ดคิงเยอ ๆ ย้ายลงฮอดนัดที่หลวง กำมะทายใต้คำไสหัวสังเกา นางก็ชุมจุ่มกัมล้างเกดอม 2 กำมะทาถอนถอด
- 161/1 ตอดตัววางขวางคำแดงเข้าหมนผมบ้ายฟาด หานล่องฟ้าแหงซำแม่งค์ โพงก็มีละมิงเมี้ยน ตายจากห่าคำ วางคิงทับแผ่นดินดูฮ้าย ยามเมื่อ
- 161/2 - มันตายนั้นบ่มิ่งกับเพดเป็นแล้ว เขาก็เห็นตอนฮ้ายผีเถ่าถ้อยโพง โคนโชนซำตาเปือน หลกเหลือว ผมหอกฮ้ายทั้งแขวเฮียง-
- 161/3 - วา เขาก็จอกเข้าฮั้นเอาเล็ดหัวใจมัน ฝอกดาวเฮียงพัน เอาได้ถ่องฟายแล้วเลาซุกใส่ น้ำ ไหลล่องนัดที่หลวง ผุงหมู่กาแลแ-
- 161/4 - ฮั้งกินขึ้นซากโพง เขาก็เอาเล็ดได้ปะมานถ่องฟายมี เอาเมื่อถววยพะยอดนางหอมพุน เหตุว่า มันเอาฮอดละเกดเก้านางหอมมาใส่ ก็จึง
- 162/1 ได้เอาเล็ดฮ้ายถววยเจ้ายอดนาง เมื่อนั้น เขาก็ซึกขึ้นมะติแล่นซำ 2 นำทางเป็องบ่เข้าเมื่อ หนา เขาก็เข้าป่าไม้เมื่อฮอดพะลามหลวง กำมะทา
- 162/2 ทั้งคำแดงฮีบลงหลังม้า เขาก็ผันผายขึ้นเมื่อเท็งทูนบาช เล่าแก่พะแจ่มเจ้าจอมช่อยชูปะ กาน ผุงซำโดยอาชเจ้าย่าชอม-
- 162/3 - มือเมือง เอานางโพงสงเสยหนี มนติแก่คำแดงเข้าหมนผมบ้ายฟาย จับแยกเก้าผมไว้จึง พัน ตั้งหากผีเผดฮ้ายเจ้าปอบ
- 162/4 กีนคนพะเสย ยามเมื่อมันตายไปใหญ่ยาวพ่อย่าน เมื่อนั้น ผูผ่านพื้นพะลาดเล็งโยโค ไชคะ ดีก่อนกล่าวจาซุมท้าว ยามเมื่อกูพะองเข้านำทางใ-
- 163/1 - นป่า ปางนั้น หลงเข้าบ้านเขาแล้วเล่ากาย คิดว่าไผบู้ฮัดแห่งทางลับ มันเล่ายังเมียง เห็นจี่จ่านำไว้ ทำเวนให้นางงามพัดพากูนี้ บัดนี้บ-
- 163/2 - นช่อยคำมันเมี้ยนมอดจมแท้แล้ว เมื่อนั้นนางนายน้อยเจ้าอ่อนผมหอม เอาอย่าผมใส่ได้ คำเข็ม กับทั้งลือฮ้ายชอย-
- 163/3 - กอยอดเป็นพืด ลงใส่สะสวยเสยสีสาวเบงนัดที่น้ำ วังหลวงหลายแ่ง 3 หัวยมาเค้าคนกัน นางก็สะเกดเก้าเกียงอ่อนด้า-
- 163/4 - ตีทั้งคิงนางอาบอย่าเอิ้นเนื้อ แต่นั้นผมหอมเท้าทั้งดงฮกฮวง คีคู้กกกิงไม้หอมเท่าซูล่า ผุงอยู่โกชงเขตดงดอนเขาก็ยีนดีดอมกิน-
- 164/1 - หอมมาเฮ่า จักว่าหสมดอกไม้บานเบงในดงนี้ลี้เป็นสันใดจึงมาหอมเฮ่า เขาก็เอากันทวง ทุกคนเสียงสนั่น ไผบู้หอมแท้ที่ใด เมื่อนั้น-
- 164/2 - ราชน้อยยัวละยาสลิลากวแขนกายกองงามคี่แต่้ม ผิวผ่องเหลือมวันคำไสล่อง ผมเกด เก้าด้าเกียงกินกอม นิวแล่น-

164/3 - ล่วยทะนุอ่อน แก่วนตาค้อยคมเหลือคโหลเหลือยวแยม นางก็ลีลาเข้าไปในพะลามาใหญ่ หอมกินแก้เลยฟงทั่วไฟ

164/4 เขาก็ว่าหอมกินเจ้าจอมมิ่งในมะโนเอาอย่าที่บอบสงล่าง เสนาทำวทูนชูเข้ามะฮายสิ่งล้ำ เจ้าตากะตางเฟื่องาม อันนี้ ทำมะ-

165/1 - ซาชเชื้อแก้วแก่นางหอมแท้แล้ว ยามเมื่อลีลาไปตั้งสาวสวรรค์ ตั้งหากบอละสุดแท้ทั้ง เมืองมะนุตสะโลกเฮานี้ ไบ่เพียง ๆ เจ้าแจ่มนาง

165/2 เมื่อนั้น ผู้ไล้ท้าวพระราชปณยา ปงอานาจักแต่งแบ่งเตินเข้า ข้าจำเข้าส่งชั่วคราวเพียง สาบปุ๊กก้วยอ้อย เลียนลอบเลียบทาง

165/3 ต้นดอกไม้ปักปิ่นเป็นถัน พิดานมุงมาชทางแบ่งไว้ อัน 1 เตินเข้าให้ชาวเมือง มาแท้แต่ง เคื่องพ้อมพาเข้า เลียบทางบอก

165/4 แก่โทลูกท้าว เขาเสบส่วนไล้ทั้งสาวสนมชุกคนมาพ้อม ฮาซาเจ้าจอมเมืองตนปะเล็ด บบบอกให้ชุกท้าวแต่งต่าง คอม่ว่าแล้วเขาฮีบเฮิว-

166/1 - พลัน เสนาเฮื่องหลังเต็มตามเจ้า หน้า 2 ข้าชุกในหน้าบอก ตกแต่งแล้วเลยขึ้นขาบทูน ผุงข้าโดยบาชไทพะฮายเล็งโยจอมหัว มีคำแถมเต็มเตินผุง-

166/2 - ข้า ตูข้าปุนแบ่งส่งชั่วคราวเฮียงสาบถ่อนแล้ว ปุกก้วยอ้อยเลี่ยนล้อมเลียบทาง ควนที่พะ บาชเจ้าชะเด็ดจากพะลามาหลวงชอบแล้วพา

166/3 พาแพนเข้าเมื่อเมืองบ้านบ้าน เสนาทำวท้วท้วหลายแสนหมื่น เขาก็แต่งเคื่องพ้อมตาถ่อน ชุกคน หลอนว่าตีบาชให้ทานโตดชีวัง

166/4 ช่พอนชะโผดฝายผุงข้า ผุงข้าช่อนคำพ้อมสาดีแวนคองจิงแล้ว จิงทูนบาชพื้นจอมช้อยชุก ปะกาน เมื่อนั้น ผู่ผ่านพื้นพะลาชเลาโยยคำ

167/1 ควนช้อยจาจิงแจง กุจักเอาพนข้ามคีลีมือกาวหน้าเข้าอย่าชุกชุกคน ตกแต่งตั้งดาทาง เคื่องคำมะหาไซ ทั้งบุนชุกแต่งตีดาไว้ งง ๆ ค้องชะบัตไซคี-

167/2 - คื่น เสียงสนั่นเท่าดงกว้างชุกพายสวา 2 ข้าคนคั่งพะลามาหลวง มีทั้งฮาซาโนนั้นหึ่งท้องตั้ง หัว ผุงเขาข้าทางตีดินเตินแล่นถี

167/3 หอกง้าวเลี่ยนล้อมเลียบทาง ไทเลียบพ้อมกอกคูโหละบ่าสวณไล้ทั้งพาดชุกชุกโคทำ ยามได้ไซ ยาตีคอะมุตตะไซก พอก์ชะเด็ด-

167/4 - วนเข้ายามเข้าตุไซ ยาบ ๆ เหลือยมสนมเฮือเฮือองทางทังกะจอนหูปินคำ ทั้งมาวโหล เลียบเหลือมคือหงสวณปักเกาเงียงชาวคิง อวนอ่อนงามหลายหลา-

168/1 - กเหลือมโหลหลังนำทาง ทงคิงควนค้อยโกวพะกายแก้ว เมื่อนั้น ลีโวแก้วนางหอมเพียง ฟางชิวฮัดแก้วคิงคอมแก้วไป ยาบ ๆ แสโหลหลังเมื่อเมืองเพนนันคี-

- 168/2 -นเค็งคุงฟ้า สน 2 แล้อาซาโนเมืองหิงซ่างแล่ม้า คนเค้ามีนั้ณผ่ดุกักถันฟ้าของช่ชนอมนี้
พุ่นเย้อ ดีแกซ่างสูง 2 ไปพายหน้าลิ่งเห็น
- 168/3 ลักกุนาแลวชมชอนชอก เหนือหลายล้าฮองจิงแจ้งจิมทาง คีน 2 เค้าเถิงท่งนาเพียงพน
หลวงไหลหลังเต็มมี ซาลิ่งเห็นโชตนเลียนก็
- 168/4 กางท่งพุ่นเย้อ กกกายตั้งสุ่มเสาส่มงาม พระบายเจ้าเดินหมู่เสนเซาพนหลวงฮ่มไฟ ไชกวง
ลี้ไว้แก้วท่งโสมเฟือง ๆ 2 ของนั้ณฟี่คานลัวฮ่มขาวน-
- 169/1 -เสื่อท่างท่งนางเทียมพ่างเซาฮ่มไม้ไฟไชของช่งามยาบ ๆ พ้อมจามพะมอนไกวแกว่ง
พุ่นเย้อ ท่งคิงควนคอยเซาแสงน้อยพาเหียวพ้อมมา-
- 169/2 -มวนถ่อนคู้ถววยบายพื่นจอมเจ้า เลาเหียววอน ๆ ไคขามขุยแคนละบ่าซุงซัสฟ้าพื่นเพ็ง
ล่าง เสียงก้อมกิงกีนกันอ้อยฮิน
- 169/3 เสบพะผู้แผ่นหล่าองไ้้อ่อนไว คอม่ว่าแล้วเขาเลิกพาเหียว เสนาเนืองนั้ณม่วนทูนฟ้า
ลิ่งเห็นลี้กดักล้อมคันทว-
- 169/4 -กแท้ทววย 2 หานปะสงล่างไสยอง เมื่อนั้ณ ผู้ผ่านพื่นนามมะหน่อกะลัด ตายพื่นแพน
พากเมือยาม โสมเสลาท้าวท่งนางยัวละยาบ เมือย้าย
- 170/1 จากไม้ไฟไชกว้างค้อยไปผ่เห็น ซะพู่ฟ้าของช่แก้มตาดานพุ่นเย้อ อุ่มคุมเขียวหมากพู
เลียนคังลิ่งเห็นปะกานตายเต็มตา 2 เด้งเม็กช่ของเลียนตั้งมีดม่้วเพ็-
- 170/2 -อง 2 ย้ายปะค้อายอ่วนพุ่นเย้อ มนทนเต็มท่งนาเนืองเข้า ลมล่งต้องตีพายเปืองป็น
ปีวป็นเปืองหอมเฮาเกदनาง-
- 170/3 -อมฮวงเฮาเท้าทัวท่งเมือง แชวเขากล่าวจาเลยท่วงท่งเมือง พ้อมเอากันคมกีนดวง
ดอกไม้ในบ้านบ่เห็น เมื่อนั้ณ
- 170/4 ชาวเมืองฮู้เห็นผมผูระนาษ ปะสงใส่ล้อยนางแก้วเข้าเมือง เขาก็คินตันเต้นโตนแล่นลง
เฮือน ลางคนแคนคว่าซุ่มตีไม้ ลางคนอุ่มลูกน้อยนำ
- 171/1 เพื่อนท่งหลาย แคนทางปะป่อยหนีเลยไ้ให้ ลางคนสบสอดลีนดูส่องพื่นเดียวก็มี แพสแลเห็น
ตุนค้อยท่งได้ก็เพื่อพายไปเนือง นางคานลิมคิงคืดบ่ทันเอา
- 171/2 ชอนล้าง พ้องลีนซาษล้อยเป็นปองแปนหน้อยอยู่ชู่ซาษ ก็มีโทเลจิตแล่นไปลิมเนือ
ท่งหลายพ้อมม่วนเห็นทุกพากอี่ชื้อฮ้ายมิ่งนี้ถ้อย-
- 171/3 -คน พอยเลาปะป่อยไว้เห็นหน้อยสองแสง มิ่งนี้ปอกเย็ดฮ้ายดูตามดั่งหมานี้ได้ ท่งหลาย
พ้อมกับหัวสว่า 2 ลังเลาปะไปไวแปนเนือลิ่ง-
- 171/4 -หน้าแล่น ผู่หมู่ข้าหักห่าน ข้าเบึงเฮยาะแอยงก็ไปถึไม้เท้าท่งหาบกะเดินไปหูหนวกพ้อม
เห็นเพื่อนพอยถาม เป็นลิ่งลือเขามาเมืองได้ลิ่งบ่

172/1 เมื่อทูนไหว้พญาหลวงมาเบิ่งดูนั้น สับเอาหน้าไม้ป็นก่องกำยยั้งนั้นได้ เป็นที่ทั้งหลายนั้น
คอบเลื้อมาบ้าน ทั้งยังชายชุนคองพั้งแจ้ง เมื่อนั้น นาง-

172/2 -เมืองเจ้าทั้งพั้งซางกว่ามาแล้ว อวนหมู่พนไฟพ้อมเลยเข้าสู่เมือง กุนชะโลซังนางเมือง
พะแม่ เฮียงแทบน้อยแพงลานลูก-

172/3 -ตน แม็กโจอมจับน้อยนางนาษพมหอม มาดาเห็นลวดชะเจ้าใจเจ้า บุณกองแก้วสายใจเจ้า
แม็กกุเฮย สังกว่าพัคพากฮ้างฮาม

172/4 ท้าวอยู่ดงนี้ได้ บัดนี้แพงแสนแก้วกุมมานเสวยลาด ทงแทนแก้วดอมท้าวอยู่ระถ่อนแม่เทิน
เมื่อนั้น นางนาษน้อยด้านต่อมาดาคิดว่าเป็น-

173/1 -ดยละสานสัตอยู่ดงแกมเนื้อ บุณจอมเจ้าจำห้วมีมาก ก็จึงคืนฮอดเจ้าแพงลานมิ่งเมืองหนี
แล้ว เมื่อนั้น มาดาให้เอาพมมาลวดทั้งแจ่ม-

173/2 -เจ้านางน้อยเข้าโงง มาดาเจ้าจุงแขนนางนาษ สีแจ่มเจ้านำแก้วแม่เมือง ยาบ ๆ เข้าถึงที่
ซานมน เขาก็คั้นที่ส่วยดินนา-

173/3 -งน้อย นางหอมขึ้นเมืองถึงชะถานมาด โงงใหญ่กว้างปะมานได้ ซ พัน นางคานเปียม
หลังโงงมุงมาษพ้อมผ่เยียมคี่ฟ้าอยู่สูง แต่-

173/4 -นั้น คิน 2 ท่วงเทาทัวทั้งเมืองเขาก็เด็นดวงฟ้าไปเอียมเบิ่งนาง เมื่อนั้น นางเมืองด้าน
คำแดง ท้าวหมู่สุอย่าซำปุนห่างแต่งหู่ กุจักอุณพี

174/1 เสกน้อยนางนาษพมหอมเป็นเทวียอยู่เพื่อแพงท้าว แต่่นั้น คำแดงท้าวขุนพนพานลวง
เขาก็ตกแต่งห่างสิ้นแก้วบากลวงบ่สะนวนแล้ว เมื่อทูนพะ-

174/2 -แม่เขาก็ลახทะนาแจ่มเจ้านางฟ้าสู่หู่ มาดาเจ้าอวนนางน้อยนาษชะเต็ดสู่ห้องหู่แก้วโสด
สง พั้งยีนคิน ๆ ก่องสนาเสบนั้น

174/3 ดีพุนเยื่อ เหมือนดั่งเสียงเทพาเสบพนพายฟ้า จวนจันคู้เกดสนาหอมหีน ฮดฮ่องเข้านาง
แก้วเกดหอมสวา ๆ ซำเขาเสบ

174/4 ละบำขันมนทนต์บดั่งเมืองเพื่อนพิน ทม ๆ นำคั้นที่ไหลหลั่ง นำแพดต้องกงแกว่งแกว่งไกว
แต่่นั้น หลายขุนพ้อมเสนาอามาด สงโสดแก้วนาง-

175/1 -น้อยยอดปาง พ่าง ๆ พ้อมฝูงบ่าวสาวฮ่าวมา 2 กุมกอดกันกวนหลินสาวก็กุมชวได้บาย
พมซักหนีด ลางบ่าวบายซักเกาสาวน้อยจ่องลง ลางชายดิน

175/2 -ลางชายดินถีบสาวชะเต็นลัมท้าวก็มีสาวก็โอย ๆ เจ็บปวดปานเป็นบ้า ลางพ้องผุดลูกได้
แล่นนำตีบ่าว บ่าวเลาอุ้มเอาน้องกอดชมพี-

175/3 -คบได้ฮ้องอยู่โอย ๆ ทั้งหลายหัวว่าตายมิ่งท่อน สังกว่ามาฮ่าวต้องชายถ่งผิป่านนั้นได้ ฮู้ว่า
เพื่อนหากเมาฮอดพินบ่หนี เวณ

- 175/4 แต่โกนั้นเต้ สาวว่าได้หลินแล้วตายคอบมานะฮู้ว่าจักมาหนีตายให้เพื่อนหัว ลางแล้วสาว ก็บายเอาเสื้อดอกคำกุยลากสวา ๆ ท้วงคนกา
- 176/1 ขนาดยิงแท้นั้น พะก็ลิ่งดูหน้าฝูงป่าวโยสาว ข่อยนี้เมียเสยเสื้อผมเดี่ยวฮ้ายฮ้อช่ ข่อยบายฉูพื้น ทูลีซ้กลากไปนั้นเสื้อแต่เอยเจ้านั้นแพงไว้จึงยัง ยัง
- 176/2 2 หน้า สาวสวาเสยหัวเมียเสยก็ช่วงเยื่อ กำเจ้าฮ้อยว่าขวันผัวบ่กำเมียกุมกอดขวันคว่า ไปหลินชูเฮือน ข่อยวอยู่บ่นอนม่อนนี่มี
- 176/3 สืบนิ้วบ่ได้สืนเสย ซาดเอ้ยหากจักท่งต่ำเสื้อผืนด้าม ว่าสวา ๆ หน้าฝูงป่าวพ้อยหัว พักว่า แทนแสนผืนบ่ฮู้ใจปานเจ้าแ-
- 176/4 -มันว่าเอาผืนผ้ามาพันตุ้มห่กดีที่อน ก็บ่เหมือนหน้าเอยที่ตีเจ้าผู้เดียวแท้ตาย โสมเสลา น้อยสาวหัวชีสวา เจ้านี้อยู่ปุกหมากเตยเป็นซังหมาก
- 177/1 แปะเคือแท้นั้น เคือคอยเกี่ยวพันล้าบ่ปาก ข่อยานท้อที่ฮักพุ่นถึคอนสากตีเจ้าแล้ว แต่่นั้น พดี แล้วนางคาชะเต็ดดว่น ขึ้นสู่ห้องหอแก้วอยู่-
- 177/2 -เอยั้น ท่วน ๆ กองเสยเสบจอมนางตามพาสาป่าวสาวชมหลิน แต่่นั้น พาขวันตั้งฮองฮม แพงฟาง ผุงซ้างม้าควายพ้อม 4
- 177/3 พัน พามมะนาเถ่าถววยพ้อมนางนาขเมืองมิ่ง พ้อมบุสงอยู่กะเสมก็ปุนข้าซ้างควายสี่พัน ตัว ทั้งพาค่าลูขวันนางน้อย ขวัน-
- 177/4 -สี่แก้วนอนพอยกางป่า ก็มาท่งเล่าขวันแจ่มเจ้าไปค่างแคไฮ้ ขวันอยู่เฮือบ้านเก่าเมืองหลัง ก็มา ข่อยได้พอยพัดพากนาบุนกว้าง ขวันแจ่ม-
- 178/1 -เจ้าอยู่ป่าดอมसानก็มาพายसानมุดมอดไปว่างเจ้า ขวันเจ้าอยู่นัดที่หลวงก็มามาบ่า แจ่มเจ้าแพงลานยอดเมือง พามถววยแล้ว
- 178/2 เลยลาถอนเล็ก แม่แจ่มเจ้าฝ่ายเข้าผูกแขน แหวนใส่ก้อยเฟิงคำม้าวสวด มอบแก่เจ้านาง แก้วอุ่นเมือง ทิ้งเสื้อผ้าผืน
- 178/3 หลาก นา ๆ ถววยกันละลายยอดเมืองแพงไฟ ผืนหลากเหลือมฮูปดอก นา ๆ ทั้งกุนชะโล หมู่พายसानซ้างม้าถววยให้นางคาน
- 178/4 ทงนุ่งโสมแจ่มเจ้านางน้อยถึงอื่น พังยีนว่อน ๆ กองเสยเสบพาค่าพุ่นเยื่อ บาคานพะ เสวยดอมน้องพยามแล้วอย้ายพาปุนคู่ ผุงพีน้องแนว-
- 179/1 -เชื้อซุคน พ่ดาวแล้วถอยลงลาเล็ก เขาก็เมื่อสู่ห้องเฮือนอย้ายซุคน เมื่อนั้น นางคานน้อย เสวยถายดอมพี่เจ้าตัวข่อย แพงลานคอยเนา 2 อ่อนน้อยนาม-
- 179/2 -มะหน่อซาดดา ทงปางท้องอยู่กะเสมสูก้างเสวยเมืองได้มีนนาน หลายขวบอยู่ทางสี่แจ่ม เจ้า ทงล้างสืบทานเงินคำแก้วเต็มล้าง

- 179/3 หลายหมื่น บาบ่าวท้าวทั้งน้องค้อยชะเถียน นางนาขส่างเสวยเมืองอยู่แตงนางนาขน้อย
แพงลานอุ้นเมือง เจ้าก็เสวยเมืองได้พัน-
- 179/4 -ปีเป็นเขต ก็จึงลดชั่วเมี้ยนเมื่อฟ้าสู่สวัน เขาก็อุ้นพิเสกน้อยเจ้าอ่อนลีลาเสวยเมืองแทน
สืบบาท้าวฮ่อม 2 เสนาพันโพชมชื่นส่างบุนท้าว-
- 180/1 -วเหลื่อมงำกับขนอดไฮสักสิ่งอันใด สมพายเพ็งเพื่อนลีย่องบ่ละบอนแล้วเฮาเฮย จำจี้
เอาท่อนก็หากหมดถ้วนตนเสียแล้วบ่ตื่นเป็น-
- 180/2 -จำเฮย (เครื่องหมายพิเศษจบตอน) บัดนี้ จักกล่าวถึงห้องเมืองหลังพะแม่นางนั้น
เจ้าก็ชะเถิดแทนแก้วในห้องอยู่เอียน อันว่าพะบายเจ้าตนพ่พวาย-
- 180/3 -อมพะก็บ่มีละนาลดชั่วม่อนเมื่อฟ้า อยู่ยังที่แม่แจ่มเจ้านางหอมแข่งเชื่อกับมีเฝ้าเชื้อ
ชายช้อนนังแทน เจ้าจึงทันขุน-
- 180/4 -ถ้าเสนาแสนหมื่นฝูงหมู่ไท่ลูกท้าวมาพ้อมชุกคน เมื่อนั้น นางนาขน้อยต้านต่อเสนา สูง
พังสานคำอาษยาภูต่าน เหมือนดั่งเมืองเฮาส้างบ่มี
- 181/1 ชายแข็งเชื่อน บันนี้สูงจตกแตงห่างสกาชเกียนคำอ่อนอินพนช้อยชูหา ท้าวเฮาจักบุชชา
ด้วยมาลาข้าวตอกดอกไม้พ้อมทั้งต้นทูนเทียนถวัน-
- 181/2 -ตั้งบูชาหลินหลินมวนเข้าตอกตั้งบูชาเจ้ายอดโค เมื่อนั้นพัง ๆ อามายยังมีโดยคำสอนอาษ
ยาพะนางเจ้า เขาก็ตกแตงตั้ง
- 181/3 ผามใหญ่กางเมือง ทั้งเล่าแปงปาสาอาษสนาปุไว้ ฮาวเทียนได้กางผามเฮือนเฮือ เข้าตอก
ทั้งตอกไม้มีพ้อมชุกอัน ห่ปะนม
- 181/4 ตั้งกางช้อยไซตผามดอกอัยยไว้ชุกอัน อันจักสังขนาด้วยลวงสูงปะนมอาษ 7 ชั่วตันตาน
ตั้งผ่ค้อย ฮ่อม ๆ ได้โคมคำเท็งแทนลัดสมีส่องเหลื่อมเทียน-
- 182/1 -แก้วสูงเฮือง คิน ๆ กองชะบัตไซตีเสบทั้งปี่ห่แคนโคพายข้าเจ้าเสบ แก้วทั้ง 3 องปะเลิด
คือพะพุตทะเจ้า พะท่าเจ้า หมู่พะสัง เขาเลียงแก้วฮตอาษ
- 182/2 เกียนคำ ขี้ให้มีอินตาหน่อเมืองมาส่าง แต่่นั้น พะแม่ไหวอินตาฝายโผดสังพังพ้อมพังถ้อย
เทดท่า บัดนี้ฝูงขามีเจดตะนาชม-
- 182/3 -ขึ้นเข้าตอกทั้งตอกไม้ชูเจ้ายอดอิน ขี้ให้มีอินตาพ้อมลงมาทุกแห่ง ทละนี้ฟ้าพ้อมนางแก้ว
เมกคะลา จัดตุลาพ้อม
- 182/4 โลกะบานทั้ง 4 นากตนเนานั่งพินในน้ำค้อยชูแต่ท่อน อาฮักเลื่อเมืองไหวฮักสาทั้งเทวะ
ดาเขตขงเมืองบ้าน ข้าจักเลียงเลียงแก้วฮต-
- 183/1 -าตมุงคูน ขี้ให้เทพาฝายโผดปุงตุข้า ขี้ให้นำเอาท้าวทงเมืองเสวยลาษ ขี้ให้ได้ยอดแก้วบา
ท้าวฮีบมา เทียวฮีบเมืองได้ท้าวเค้อยท่งเป็นใหญ่-

- 183/2 - มีองนี่ ขี้ให้ฮอดดอยองเต้นทะยานข้ามฮอดบ่า ขี้ให้ได้ฮอดท้าวเสวยฮายแทนเมือง นำมาเป็องดั่งใจฝู่งข้าบอละบวณแล้วความ
- 183/3 พามลาเล็ก ดีแก่สาวบ่าวน้อยชมหลินม่วนงัน บางฟองจับจ้องได้หัวโชนสบสอน หงอกแห่งยงฟ้อนเลยหลินหลอกสาว บางฟ-
- 183/4 - องเป่าปี่หลินเสบละบ่าชั้นลวง ฟองก้อยเสียงชั้นแขกนำแคนโค ฝู่งหมู่ชาวถ่งหลินนา ๆ หลายหลาก บางฟองจากกล่าวด้านเสียงอ้อย
- 184/1 ๆ เสน่ ลางฟองหมุนแยกเก้าสาวแทบจำตีนก็มี สาวก็โอย ๆ เสียงอย่านาวางช้อย สาวก็บายหมุนได้สาวหนีตชายลง ฟ่ ๆ นา ออย่าดิงผม-
- 184/2 - ช้อย ฝู่งชายพ้อมแกมสาวซีสวา ยากแท้่น้อยฮ้ายน้องนี่ยิ่งแก่นกามีห่อนหนีชายได้แล้ว ชายหากกว่าดับเหล็กแม่ยิ่ง
- 184/3 พอยแพ้ บางฟองอยออกอยองหลินตอกต้อยนมสาวก็มี สาวก็เพ็ดโกเสียเล็กลวงมีเอี่ยมฟ่เมื่อตัก ๆ ล่างองค้วเค้าอันมานั้นสา-
- 184/4 - วาก็อานอ้อยเสียงเสียดชาย บางฟองโผ่ ๆ หลินตานต์ 2 แย ก็มี ชายกวณสาวบให้ชายชมได้เจ้า สั่งมาเคียวพันพาไลสาวดั่งนี้สั่ง
- 185/1 บ่สิ่งเพือนผู้เคียวหลินพนสิ่งตนนี้ได้ แต่่นั้น สวา ๆ ด้านชายตอบคำสาว มีชายหมุนฮูปองสาวน้อย ช้อยก็ยีนมักเจ้าสาวฮามบ่ฮู้เปิด ช้อยจักช่ม-
- 185/2 - จ้าแต่่นี้เมื่อหน้าชายซีมาพินา บางฟองโกกเกกหลินกวณอยออกเอยิวกันก็มี บางฟองเหิงแทนสาวแล่นนำหมุนเสื่อ
- 185/3 บางฟองเมียแม่โชนโชนหน้าดั่งยาวแขวช่งก็มี มันก็เหิงผัวผ้ามันแล่นผัวก็คุมเคียดฮ้ายใจดำเลยด่า ฟ่ง ๆ เป็นสั่ง
- 185/4 มึงถ้อยปะมาณคนแท้ บางฟองกุมสาวได้เลยถูอุ้มแล่นก็มี โผ่ ๆ ท่วงเขาตออบแล่นนำ บางฟองจับสาวได้เลยจ่องไปดงก็มี 2 หาก
- 186/1 จากันฟกอดกันพันสิง บางฟองมับ ๆ เข้ามีลูบคำ ๆ ก็มี 2 เทียม ๆ กอดกันอิ่งเข้า ลางคนบายเอาได้ชะโบสาวไปจิกก็มี ก็เพื่ออดบได้เหิง-
- 186/2 - ชูเพือนชมใจ วูวอนคีสิงไฟเผาเหตว่าชูลินเลี้ยวชายซอนจากตัวสาวก็โอย ๆ ให้ไนใจจักแตกก็พ้อชายสกีทีนชะโบผ้า-
- 186/3 - ดอกคำ บางฟองฮอด ๆ ด้าน จาตโอมกันก็มี สายสมอยเฮยโผดเฮียมเยอ เจ้าแต่่นั้น ฝู่งสานด้านตามแต่สมพาน
- 186/4 เอาแต่บุนพายหลังแห่งล่องฮ่าเจ้า โผหอมชินแนนโดบุฮานปางก่อนบ่กวาตามชาวเจ้า ทั้งช้อยเน็งตบุนเหมือนดั่งสงไซสางบุฮ-

- 187/1 -งานเกี่ยวกอดกันนั้น บุนก็จักชักนำวสาเจ้าจวนบ่อยู่ บางพ่องแขกหลินปะสงโอยหาโคงก็มี บางพ่องยมีตบต๋อยต๋อยยังตุ บางพ่องจับจ่องที่นแ-
- 187/2 -แขนสาวพ่เมื่อยก็มีสาวก็ออกปากฮ้องตายแล้วบาชในนี้ได้ แต่นั้น สาวก็หมุนแยกได้ถูย หนีตชายลงอยู่ทางปุงสาวหมุน
- 187/3 ลูบคำดิงชายหากลมกึ่งเกือบหมื่นอายุมากแล้ว ก็เพื่อสาวกุมตั้งยันคชชายไว้ วัดถังผ้าใน ในดิงถูยเฮยบ่มีอันแปกเนี-
- 187/4 -อติงได้เคยเสี่ยถงหนงนั้นหนอยห้าคำอยู่ สาวก็บายคอมได้แมงใส่สิงโค สวา ๆ หลิน หลายหลากนา ๆ ตามพาสาแห่งเขาสาวน้อย แต่นั้น ชาย
- 188/1 ก็ผุดลุกได้เลยข่มใจอยู่มันก็ไปเกาะเกี่ยวได้คนกาฮวดแสง เขาก็มาพ่าพ้อมพ่อง 34 คน แล้ว เขาก็แย่งเข้าไ้สาวก้าพาดลง บางพ่อ-
- 188/2 -งไปปิดลื่นหลกหมอยดั่งพวดสาวก็แตกตืนฮ้องว่าโอย ๆ เขาก็ยืมอิตูป๋อยวางยอมให้ อันให้สมก็ใจกูแท้แทงเสี่ยคนนา-
- 188/3 -ดบัตนี้ตุก็วางป๋อยแล้วเมื่อท่อนยามาเถื่อน แต่นั้น ทุกที่พ้อมถ้วนฮอด 7 วัน ทั้งหลายจัน ม่วนเมืองกวนหลิน (เครีอหมายพิเศษจบตอน)
- 188/4 บัตนี้ จักกล่าวถึงนัดตาน้อยหลานตนบั้งเกิด สะถิดแทนแก้วคอมไ้แม่ตน ถึงเมื่อตาวัน ค้อยลับแสงมัวมืด ดีแก่ค้ำอันฮ่อง
- 189/1 ปายไม้ดูไม้ฟังยีนยุงท่องฮ้องปายยางยุงย่างพุ่นเยื่อ แมงว้างฮ้องเสี่ยแค้นคั้งคั้งบ่าบ่าว น้อยนอนค้ำเม็งค้ำคอน ๆ หลินลวดปั่นปั่นแปงผัน
- 189/2 ฝันว่ากะไทชายอุ้มเอาแทนเท็ง แทนเห็นหมู่สาวแทนแก้วพ้อฮ้อยฮุนฮอน ฝันว่าทงพายซ่าง สานคำตัวอาชต่างกายแก้มกะ-
- 189/3 -จอนแก้วเคื่องแหวน ฝันว่าท้าวอาบน้ำสาวสงห่สงสาวสนมน้ำออย่าฮ้อยเมื่อห้อง สาวเลา กุมเลยหลังนำหลังค่อน ๆ เช้-
- 189/4 -าพ่ค้อยคี่ค้อยเมื่อในห้องโง่งทงเทียวท่ง สาวสนมหมุนน้อยเสี่ยนสลายนั่งหลาย ฝัน ว่านั่งตั้งแก้วหน่วยคำลายคำดีแก่งง ๆ ไสอาดสนาเฮียงหน-
- 190/1 -าฝันว่าบ่าวท้าวงามยิงฮ้อยคี่สิ่งเทียนสิ่งพยามขุนบันเลยชะบัน บาก็บายเอาได้สิพัน เลยชุกปายแขวเลยแล้วเล่างาย บายเอาได้โอบองแยงป-
- 190/2 -องตักนำได้บ่าท้าวฮ่ายท้าว เมื่อนั้น บาคานตันคำผันแก้ตแม่แจ่มเจ้านางแก้วเกตหอม ข่อยก็ไสยาดเยื่อนในอาช
- 190/3 บันทมแม่เฮยข่อนไหลหลับซ้วยามเลยคำ ในคืนนี้ฝันเห็นกานหลากแม่แจ่มเจ้านางแก้ว เกตหอม ฮู้ว่าจักเหตฮ้ายดีแท้สิ่งไ-

190/4 - ดนนี้เต้ ด 3 ได้เป็นคนดอมแม่มาแล้วก็บ่เห็นเหตุฮ้ายสันนี้แต่หลัง แม่เฮย ฮู้ว่าช้อยจักตาย จากแก้วกำเนิดมาดานั้น ฮี้เป็นสันใดแ-

191/1 - ห่งตนตัวข้า บาคานท้าวสีลาแกลั้งเหตุแม่แจ่มเจ้าบาท้าวเล้าพอน นางหอมแก้วถวาย พอนตนลูก เจ้าจักได้สืบสร้างเมืองก้าปายหลังแม่

191/2 แล้ว เจ้าจักเอายอดท้าวแทนปู่พญาเป็นราชาหมื่นเมืองมาน้อม เจ้าจักอยู่อยู่ส่งแสนปีเป็น โห่ยฝูงหมู่สาวชวงไซ้

191/3 ฟลางแห่แหน เจ้าจักได้สืบสร้างเมืองโห่ยเป็นพญาแสนเมืองมาส่งทอ้งทังข้างเมือง 1 เอนางแก้วเมืองโกปละ-

191/4 - ทดมามอนให้บาท้าวแทบเทียมเมือง 1 เอาจักแก้ววง (ไม้ชัดเจน) คำถวยบาชมอบแจ่ม เจ้าบาท้าวชิวทังเมือง 1 เอาเยยแก้วเยย

192/1 คำเสื้อผ้าฝูงหมู่ข้างแลม่าทังช้อยพ่านาง แต่นั้นมาดาเจ้าถวยพ้อมทุกสิ่ง บาบ่าวเจ้าแพง ลานฮันพ้อมมาดาเจ้าจอมหัวย่าขนอม

192/2 ช้อยเฮย ขให้เจ้าฮีนฮึงล้าดอมช้อยนังปองแม่เฮย บ่ละบวณแล้ววงคำแล้วอย่าตีแก้ แดดเฮื่อฟ้าแสงเหลื่อมส่งงาม

192/3 ฟังฮีนว่อน ๆ กองชะนีหมู่หาฟัวพันเยื่อ ดีแก้ถั่วลาชมชู้ตัวเลียงถั่วฟ้าฮีนสานกาปองเท้าพู ว่อน ๆ ฟันเยื่อดีแก้โพโน-

192/4 - คกฮ้องชมชู้ 2 ตัว ดีแก้แขกแห่นฮ้องนกไล่ทำลางพันเยื่อ กาเวจจับจิมฮั้งเฮฮั้งฟังฮีนกู่ ๆ ฮ้องเข้าฮันหาคุณพันเยื่อ นกแขกฮ้องชมฮ้อย

193/1 ซางฮอยนกกจับด้านจาโลมนกจาบ นกชวกฟ้าบินฝายเดินฝาย นกหัวฮ้องชมกลางอะเหกนก แอนแก้วบินฝายออกฮั้ง อามพาฝายบินบน

193/2 หงห่านก็ละวิกฮ้องเสียงฮ้อยชางฮ้อย แต่นั้น ทาสาฮ้ายพาตั้งฟางน้ำเต้าตั้งเฮียงไว้ขอบพา บาบ่าวเจ้าเสวยโพดพางาย

193/3 หวนพดีเล็กทะเลเลยแล้ว ทาสาฮ้ายพาเมี้ยนฮ้อย่า บาบาวน้อยฮึงเท้าแทบหมอน (เครื่องหมายพิเศษจบตอน) บัดนี้ จักกล่าวถึงนักะลาด

193/4 ห้องพญาจอมเมืองโห่ย เขาก็ตกแต่งท่างเกียนแก้วฮุดคำเวือง ๆ กั้งฮ่มอาษคันคำปะคีคำ ปุกใส่ทังเกียนแก้ว หอมหมู่คู้ทังจ่มสมคู้อบฮา-

194/1 - บน้าดอกไม้มีพ้อมโสดสง ตกแต่งไว้ทุงกะดาชเทียมคำพยามตีออกไปฮีย้าย ฮั้ง ๆ เหลื่อมฮุดคำชะเต็ดตัวนงอยู่ต้อมตันหน้าฝายชวาทุ-

194/2 - กหมู่พ้อมท้าวโห่ยเสนา เอากันค้อยเบ็งเลยเปียมฮ้อย ทีบุนเฮาแท้ลางหลวงกะท่าเหตุ ฮอยที่ว่าจักไซ้ได้ยอดท้าวมาล-

194/3 -างนั่งเมือง บ่อยแล้วฟังยีนสวา ๆ หลินเขาเสบส่วนโลฟุ่นเยอ ซุงชี่ดีดีพิณเพ็งได้ เทพา
พ้อมแนมนำฮตฮาดเทวะ-

194/4 -ดาอยู่ 4 ด้านนำแท้บ่วง มะเหล็กพ้อมที่ละนินางนาช ทั้งแจ่มเจ้านางน้อยเมกคะละ กา
ละนากทำวเนาแค่สนุดหลวงทั้งจอมทันหมู่พนพยา-

195/1 พ้าเทวะดาเลื้อฮักสาชงเขตมาพ้าพ้อมท่าท่าวหน่เมือง เมื่อนั้น ฮตคำอ้อมเวียนเวียง 7
สวบดีแก่สาวบ่าวกุ่มนำแท้บ่วงแล้วเลาตั้ง

195/2 อ่วยหน้าไปสู้อาคะเนเมือง 2 ไส่สองงามเกียนแก้ว ผ่ดุมาลาพั่วฮีมทางเคยละดาดพุ่นเยอ
ดีแก่นกแอนฝ้าย 2 ล้า ๆ ฮั่ง

195/3 สวาข้าเข้าเสบละบำเพ็งดีแก่ชายโงะเอยะอ๋องอ๋าย สาวน้อยถม ๆ กองแท้เห็นท่อน
ม่วงคับังคับห้องทางกว่าหลังไ-

195/4 -หลฟังยีนสานกาฮ้องเท็งภูว่อน ๆ พุ่นเยอ โพนโคกฮ้องชมชู้เมื่อแลง แต่่นั้น ตาวันค้อย
เมื่อแลงค้อยคำฮตอ๋องเต้นทะยานข้ามฮอดเมื่อ-

196/1 -งฮอดแห่งห้องเมืองใหญ่เฮียงหลวง เข้าพนพักนอกเวียงนอนพ้อม เมื่อนั้น ฮาชาทำวพยา
หลวงพยาหลวงเลยตื่น เอฮียว่าเล็กต่างบ้านมาเข้าเขตเม-

196/2 -อง ก็จึงตกแต่งใช้ท้าวที่บังชายทั้งคำแดงฮีบไปอย่าช้า เขื่อจึงไปถามถ้อยดอมเขาผู่แขก
นั้นในมาเหตุฮ้ายดีแท้สิ่งใด น-

196/3 -นแต่ เมื่อนั้น บังชายท้าวคำแดงเฮ้วฮีบลูกย่างย้ายถอยผ้าลากเชิงชะซอนเนื้อ บาบ่าว 2
ขุนเฮ้วฮันถึงแขกเมืองถาม-

196/4 -ถ้อย บัดนี้ ราชาใช้จำเพื่อมาฮีบถามเหตุฮ้ายดีแท้เอียงใดนี้ได้ ฮู้ว่าเฮาอยู่พุ่นเป็นเซ็น
อันใหญ่หนีลี ก็จึงตกแต่งท่ามาที่เอียงใดนี้-

197/1 -แต่ แต่่นั้นออยห้อยหน้าบ่าวขุนสิงจาละจาดอบ 2 ขุนท้าวเมืองเฮาพุ่นพยาจอมเป็น
ใหญ่เจ้าก็ลดชั่วเมียนเมื่อพ้าสู่สวัน ก็ปมีเฝ้าเชื้อแ-

197/2 -ทหน้าที่เป็นพยา ก็จึงเอาเกียนคำเลียงเส็งหาท้าว เกียนคำย้ายว่อนเวียง 7 ฮอบ ฮตอ๋อง
เต้นทะยานข้ามฮอดเมืองพิดาย เหม-

197/3 -อนตั้งเมืองเฮาพีเคยทงเสวยราด บัญเป็นเอกให้แทนสว่างสืบเมือง ว่าจักนำสานเข้าทูนท่า
ถวายบาช ดูดั่งผีตืด

197/4 ล้ายามค้อยคำ จวนวันหน้าเข้าแสงส่องสุลियाเมื่อใด ก็จึงเอาเทียนคำขาบถวายพะเมือง
เจ้า แล้วจักหาทั้งท้าวขุนเมืองล้ามแข-

198/1 -ก่ฮอนข่อยเข้าไปพ้อมขาบสานเมื่อนั้น ขุนลีซ่าเลยจาหาล้ามด้านต์ 2 บ่าวแมงคนไซแห่ง
พะองเจ้าจึงอวนผู่เข้าเมื่อทูนพะราช วัน-

- 198/2 -หน้าเข้าอ้วนฝ้าบาศคำแต่ท่อน ขุนสีท้าวคำแดงด้านตออบ สาทุแล้วดีแท้บ่ชิน เหตุว่าเมืองเฮานี้เป็นแดนดินตัก-
- 198/3 -นแล้ว เมืองแห่งเจ้าเมืองช้อยดั่งเดียวแท้แล้ว แต่นั้นชะบองหน้าทุกแห่งยินดี เพื่อว่าทั้ง 2 เลยคองกันดูแมง แต่-
- 198/4 -นั้น บังชายท้าวคำแดงล้ามแขก พำแพงขึ้นทูนนิ้วบาศคำ บัดนี้ 2 เพื่อเข้าโดยคำภูระนาด ถามถึถ้วนจาต่านแขกเมือง เพื่อนกั
- 199/1 อยู่แห่งห้องเมืองใหญ่พวยจอมพูนตาย ราชาทายมิงมอนเมื่อฟ้าก็บ่มีแนวเชือยงชายแทนที่ เป่าฮ้างไว้สูนเล้าหม่นหมอง ว่าอันก็จึง
- 199/2 ได้เลี้ยงแก้วฮตอขายเกียนค่านำมาถึงฮตอเฮาพวยพี เหมือนดั่งบุนเคยส่งเสวยเมืองเป็นใหญ่ ฮตอชองแต่นมาที่ฮตอเฮา
- 199/3 พระเฮย เมื่อนั้น พระบาศท้าวชมชื่นยินดีเหมือนดั่งได้อาบน้ำเมืองฟ้าพากพม คอมาว่าแล้ว 2 ขุนลาเล็กเมื่อสูห์ห้อง
- 199/4 -2 ท้าวค้อยเนาพะปะมานลาลาตีเงิงเทียง 2 แจ่มเจ้าขุนท้าวกล่าววอนฮักอินอินอ้อยอิน ชมชวน 2 พวงฮักกอดกันอำอิง แต่นั้น ขุน
- 200/1 บ่าวฮ้อยย้ายสาวจักบองแล้วเล่าตอกด้อยแก่มี ชวนบิบนมสาวตื่นแล้วขับขึ้นคำสะหักไฟผู้มากวนจักอ้อยอ้อยใจฮ้าย เมื่อนั้น ชาย
- 200/2 ก็ไซคำต่านจาสาวแกล้งตอบอ้ายก็คิตออยากได้พะนางเจ้าบ่สิมพีแล้ว เจ้ายังซีโพดอ้ายผู้ไปมีเมียบ่ นั้น ใจปะสงมีจึงมาห-
- 200/3 -นางฮ้อย ฮู้ว่าทางปะสงน้องทางยั้งยั้งกว่า แต่นั้น สาวก็ไซคานต่านชานชายแกล้งตอบตามแต่ผู้พญากว้างแห่งอ้วนปานท่บ่
- 200/4 ปะสงดอมน้องล่อนจาเกียง ปากมาลายหลินพ่างน้องบ่เอาบุดได้ อันว่าเทียมพะไม้ฮ้อยยังอยู่พวยเฮือน บ่ฮู้อันที่พวยแห่งน้องบ่ละถ้อย ปอด-
- 201/1 -งามแท้แล้ว คั่นว่าเจ้าหากยังปะสงน้องให้เมื่อโอมพ่แม่ดูเทิน คั่นว่าพ่แม่ให้ซีชินไต่เมื่อได้นี้ได้ เขาแต่แบบว่าเจ้าเคยนำเกี่ยวกอด
- 201/2 กันแล้วคิตที่ฮ้อยหาซีเวนทางเลี้ยวจากบุนนี้ได้ ฟังยีนอะชอนกองเสียงโก่ชานชันพูนเยื่อดีแก่ชายโง่งเข้าส่งสาวเมื่อ
- 201/3 ห้อง พ่เมื่อฮ้อยแจ่งลงสิไสล่อง เขาก็ตักแต่งพ้อมเมื่อฝ้าบาศคำฮ้อย ๗ เลื่อฝืนดอกคำแดงทวยหงฝ้าฝืนคา
- 201/4 ดูอาชงามชวดแท้บ่าท้าวต่างเมือง แม่นว่าเป็นผัวไฟก็หากยังพ่ดินยังฟอกตกต่ำ คอยบ่าบ่าวขุนสานหนีแล้ว เพื่อว่ามันฝ-

- 202/1 -อกพนบึงฮ้ายสี่หมู่ บาก็ทวาท่งผ้าซายลายหางล๋ามตั้งหากโสมฮูปป้ายดำปี้ตั้งหนี่
 อออยู่หน้าขุนสามเฒ่าโศด บายฮอดเลื่อผมดำฮ้ายสิ่ง
- 202/2 นีนเบเฮทของขุนสามปุมไหว้ดำอู่อยู่หัว สวยตั้งแล่นฝูงสาวเยียมเห็น ขุนหัวอะเหยเป็นทีก
 บุปซ๋าตาช้อยฝอกชะเต็ด ขุน
- 202/3 สามได้ยีนคำสาวกล่าว เถ่าก็เคียดฟ่ง ๆ ขุนเถ่าเห็งฟ่ง บาก็บายเอาได้วีต่านกวัดแกว่ง
 กวัดแกว่งเหลือหายฮ้อน
- 202/4 ฮีบเมื่อ เมื่อนั้น ขุนบั้งท้าวคำแดงเฮ้วปิบ อวนแขกบ้านเมื่อเฝ้าบายคำ ยอง ๆ หน้า บา
 บ่าวขุนลีตาเหลียวไหลเหลืออดแลหลังหน้า-
- 203/1 -ถึงที่ทางห้องไท้ท่ขวางกัมขาบเทียนดอกไม้ถวายเจ้านั่งทูน เมื่อนั้น มาย ๆ หน้าพะบาย
 เลยจาวา ๆ เสียงค้อยจางด้านสูก็อญเขตข้างเมือง
- 203/2 แห่งหนใดนั้นได้ อัน 1 เป็นสันใดเขตเมืองพายพุ่น เอกกันข้ามคีลีสาวป่า มาฮอดช้อยพาย
 พี้เหตุใด นี้ได้ เมื่อนั้น ขุน-
- 203/3 -สิกมยมีนบบาดเล่าแก่เจ้าบุนกวาง เหตุกันฝูงซำเนาแห่งห้องเมืองใหญ่พะยาจอมที่พุ่น
 พะกิมละนาเมื่อสุ่ม
- 203/4 พายฟ้า ก็บมีแนวเชื้อยงชายแทนที่ เมืองเป่าฮ้างฮูนเส้าหม่นหมอง ก็จึงเล็งเสียงแก้วฮต
 อาษเกียนคำพะเฮย นำมาถึงฮอดเมือง
- 204/1 จอมเจ้า บัดนี้ ซำก็ซ้เชื้อเจ้าจอมหัวเสวยราชแทน 2 แก้วเป็นเจ้านั่งปอง เมื่อนั้น นางหอม
 น้อยลีลาฮ้วยลายาดอกแห่งห้องมาด้น-
- 204/2 -ต่อขุนนาง ก็ลิ่งเหยหน้าบ่าวขุนลีมีดีท่อกทักจางด้าน เจ้านี่ขุนลีผู้ต้นขุนหลวงพญาจึงลี
 เป็นเหตุด้วยใดแท้จึง-
- 204/3 -มานี้ได้ ช้อยนี้นางนายน้อยเจ้าเกิดผมหอมแท้แล้ว ทว่าเวณหลังมีจึนำพญาซ่างก็จึงพัด
 พากแก้วพะแม่มาดา
- 204/4 ไกอานนามหมู่พงสาเชื้อ เมื่อนั้น ขุนลีพ้อมขุนสามชานตอบ ช้อยก็เอยียวว่าเจ้ามุดเมี้ยน
 ตายซำแคไฟ บัดนี้ บุนหลายพัจอมนาง
- 205/1 เจ้าพี่เฮาแล้ว แต่ว่าหนี่จากบ้านยังน้อยก็จึงเห็น เมื่อนั้น นางหอมด้นมาดาถามข่าว
 อันว่าพะแม่ช้อยยังแท้ตั้งสินี้ได้ อันนี้
- 205/2 ช้อยซำหัดทะบายบัวลี เขาก็ยังคอยเทียละคางอญยีนดอมเจ้านั้นบ่ แต่่นั้น 2 ขุนด้นชาน
 คำแกล้งตอบยังคอยลูกอญยีน
- 205/3 บุนเจ้าเหลืออมง่า บัดนี้ยังท่ามาดาเจ้าจอมนางหอมไฟ ก็บมีเฝ้าเชื้อแทนส่งสืบเมืองก็จึง
 เล็งเสียงแก้วฮต-

- 205/4 - าดเกียนคำ ก็จึงนำมาถึงสอดพะนางพายี่ เหมือนตั้งบุณลีเจ้าจอมนางเคยสืบกันแล้ว
ทวะดาซั๊กจ่องนำวเกียนแก้วสอดเฮาเมื-
- 206/1 -อนั้น นางหอมน้อยพีจาละนาตกแต่งกับทั้งพะบาดเจ้าเสนาพ้อมชูคิน ควนที่ให้แจ่มเจ้า
บาบ่าวสีลาชอบแล้วเป็นราชาสืบเมือ-
- 206/2 -งพยาพุ่น ทั้งเล่าตกแต่งข้างพังพายพ่มื่นม้ามิงพ้อมปะมานได้ 2 แสน ให้ทะนุพ้อมให้
ลาบ้ำแหนแห่ กุจ๊กเมื-
- 206/3 -อสงเจ้าบาทำวสอดเมืออง ผาลาพ้อมเสียนถันสีนาค หอกกาบป้องปะสงล่างใส่ย่อง เมือ
นั้น งงค้องจุมคำแห-
- 206/4 -นแห่งักหมูให้เล็กน้อยไปหน้าออกอวน เมื่อนั้น เฟืองย้ายปะคี่แกวงไกรลมพุ่นเย้อ สน 2
ดับตั้งทั้งทางพันกว้าง สน 2 ม้าอาซาไน
- 207/1 หลายหมื่นเคยละดาตข้างงาซ้องก่ายกัน แต่นั้น ฟุงชายหลินอัยาวสาวหัวอะเหนอเอะยะอ
ย่อง อยือย่าวไลลูบนมสาวแขกฮ้องเล่าซุกหัว
- 207/2 ชั้น 2 ตาเซ็ดซ่าย ซายซังซูลางพ่องตบมีหลินนำ แขนคนขบก่อมเสียงอินอ้อย ๆ หลินซ้าง
ควม บางพ่องเป่าปี่ห่ชานชู่ละ-
- 207/3 -บ่าซุงซอแซ่ลิติดพินเพ็งโคแซว ๆ หลินนำทางเคยละดาชติแก่สาวบ่าวเค้าชมหลินม่วน
ทาง กุมมานทำวสีลาบ่า-
- 207/4 -าวทงเสดแก้วยีนช่อยขึ้นบาน บางพ่องบายเอาง้าวทั้งลาพ้อมแกวงยาบ ๆ หลินหลาย
ด้ามต่างเซิง แต่นั้น หลายวันได้หลายคินฮอ-
- 208/1 -ดเขตเข้าจิมโกปะมานด้ามซัวค้อยสิงเห็นโสงหลวง ตั้งเสาสสูงสามาตเวียงใหญ่กว้าง
ก่าแพงแก้วกสูง ยาบ ๆ เหลือมห่ฮาดชะสิงหานทั้ง
- 208/2 ห่ขวางโยดยาวคอยเอื่อยม แต่นั้นขุนสีขึ้นเมือทูนพะแม่ ไหว่ยอดแก้วพู่เหตุกาน บัดนี้บุณ
มิได้นางหอมทั้งลูกพัคพา-
- 208/3 -เจ้ามาพ้อมพ่าหลาย แต่นั้นนางเมือองได้ยีนคำขุนกล่าว แมก้ใจหลุดหล่มคาวน้อยนึ่งคิน
เพือว่าพัคพาเจ้าสามจากเจียละ-
- 208/4 -โกเทิงนานต่าวคินมาห่อง สูงงเดาดาห่างพวงคำใส่เคื่องกุจ๊กฮับเจ้านางแก้วเกตหอม
แต่นั้น เนือด ๆ ซ้างซัดแทบเสียงเกยน-
- 209/1 -างเมือองชะเต็ดชิว พังนางซ้างฮ้อง ๆ หน้าสาวสนมไหลหลังนำแจ่มเจ้าแพงลานฮับอวน
สวา ๆ พ้อมน้อยใหญ่ยั้งชาย ทั้งเสนาไฟไทหน้าเจ้า-
- 209/2 -ตนั้น เลิบ ๆ ย้ายพวงคำเฮืองเฮือเฟืออง 2 กิ่งพิदानแก้วฮ่มชาว แต่นั้น นางหอมเข้าเข้า
เสียงพังจนแม่ทักแจ่มเจ้าจอมช้อย

- 209/3 อยู่ดีแต่สี่ แต่นั้น นางเมืองเจ้าสนลหะทาไหลหลัง น้องหล่าเจ้าวางไว้ที่ใดแม่ได้ เมื่อนั้น นางหอมด้านจาละจาเว้า-
- 209/4 -แม่พี่น้องหล่าน้อยมะละเมี้ยนจากอ้วนแม่เฮย พอยเลาไปพบเจ้าพญาใหญ่พายสาน นางลุน เลยไต้งาตอมช้อยพอยเลาตกจากข้างพญา-
- 210/1 -สถานย็อง นางก็ตายจากช้อยวางไว้แค่ไฟแม่เฮย แต่นั้น นางเมืองเจ้าเห็นหลานเทียมแม่ เจ้าก็บายจ้องนิ้วหลานน้อยชิวตอม
- 210/2 ซาดาน้อยนางงามหลานเกิดกุเฮย มาชิวข้างฟั้งน้อยฮอนนายหนี่ท่อน แต่นั้น เส้น ๆ เข้า บัดตูเวียงละวังใหญ่ข้างเฮ็งมา
- 210/3 ซะถ่อนอุณ ๆ เมืองดีแก่ลมดีต้อมหอมตะหลบเหล่า หอมทั่วเท่าเมืองบ้านชูปาย สีลา ท้าวกุมมานบาบ่าวเปียง
- 210/4 แท่นแก้วเกยกกว้างเข้าโสง บาบ่าวท้าวทงดาบฝักคำ ส้อยวอยโสมสิ่งอินตองแต้ม ผุงสาว เชื้อชายเมืองสิงล้าเห็นฮูปเจ้าใจชะ-
- 211/1 -บันรูปท้วง เฟือง ๆ กิ่งฮอดอาดดวงขาว สวาก็ลิ่งแลเห็นหลุดใจตอมเจ้า ตั้งหากงามยั้ง ย้อยมะนุดสะโลกเมืองคนแท้แล หลงล้า-
- 211/2 -วส้อยวอยสุดยอดพมพายฟ้า นางหอมย้ายสีล่านำลูกตาเหลืออดเอี่ยมค้อยชายลำขวา ผมด้าเกียงทั้งหอมช้อย ๆ เขาก็
- 211/3 คืดคั้งคั่นคั่น ๆ แล้วยล้าแยง ตั้งหากงามลีนลันโสมสิ่งอินชนน ดูตั้งคำสงวนเหมือนตั้ง ซีกีนกี-
- 211/4 -นไต้ สีลาท้าวทั้งแม่มาดาส้อยวอยงามสิ่งอินคี่แต้ม แต่นั้น นางเมืองย้ายฟั้งคำเทียมแทบ หลานอ้อนน้อยนำเจ้าบ่าววาง ดาด้าเกียง
- 212/1 หลาวไหลเชือด ๆ คีคู่อินทะวาดส้อยสาวฟ้ายอดสวัน นางก็ไกวแขนเหลือ่นาทางเชือด ๆ ชายหากอกชะเมื่อยม้างตอมเจ้ายอดนางม่-
- 212/2 -าง ๆ หน่านางนายถึงชะถาน นางคานนั่งพับเฮียงนายเจ้า เมื่อนั้น นางเมืองเจ้ามาดาตน แม่
- 212/3 ถามแจ่มเจ้านางแก้วเกิดหอม ยามเมื่อ 2 เพื่อข้ามนำตนพะพ้อวันนั้นในป่าไม้โพกกว้าง เลื่อ-
- 212/4 -นกวางตั้งหากทุกยั้งแท้ในป่าโพขวางแม่เฮย ฮอง ๆ วัน ล่องมาเลยฮ้อนช้อยก็นำสุดตั้ง นางลุนน้องนายแม่เฮย น้องหากให้
- 213/1 ค้อย ๆ ไปหน้าจ่มหลังน้องก็ฮ้องฮ้ำไฮ้ให้หาของทุกสิ่ง ฮามนุงเฮ้ววางไว้หม่อนหมองแลนอัน 1 สวนดอกไม้ฮ่าปุกบูซา

213/2 เคยเสยเลยเล่าวางปะไปเสยตาย ดูน้องก็ว่าให้หาของมีมาก ขอยก็อดบ่ได้เลยชะอื่นดอม
น้องคั่งท้วงแม่เฮย

213/3 ว่าจักคืนส่งน้องฮอดแม่มาตา พายลุนจักตายคืนเดียวข่อย ดูตั้งไกลยิ่งล้ำวิไลสุดผัจักชิต่า
วคืนบ่ได้ไปหน้าทักันก็-

213/4 -หากอดยะเยื่อนกายป่าคนเดียวแม่เฮย มีหมูปาสาสดซุดหัวเหลือล้น เพื่อก็นำทางเท้าถึง
ดอมดงใหญ่ คืดเมื่อ 2 พี่น้องนอนคางแค

214/1 -ไฟ นำ ๆ ตาน 2 ต่อไปมา 2 แพงนอนป่าไฟเอิ้นจ้อย ดึก ๆ แล้วเลยนอนนิตะนัง 2 พี่
น้องเอาผ้าห่มกันแม่เฮย ดีแกลั้งสี่ขึ้นคันทอนเฮือ-

214/2 -งสอง 2 พี่น้องเลยย่างจากไป ก็จึงมาพบเจ้าพยาพ่พายสาน เล็น ๆ มาฮอดเผื่อเย็นเอย
ยม กูจักกินเขือแท้เป็นไซไซกใหญ่

214/3 เขื่อจึงคิดฮ่ำฮู้พูดโตตั้งต่อบุนเทียวเทิน เมื่อนั้น เขื่อก็ขานตอบถ้อยพยาพ่พายสาน ตั้ง
หากเดินมาหาพ่คิงเผื่อแท้ แต่-

214/4 -นั่นพายสานข้างเลยจาขานตอบ คั้นว่าแม่นลูกเต่ากูแท้หากจักเห็นหั้นแล้ว เขื่อจึงป็นเอย
ยวขึ้นเต็นไต่งากูก่อนเท-

215/1 -นเผื่อก็ป็นปายแอย่งไต่งาเลยขึ้น นางลุนน้อยนำหลังค้อยไต่พอยเล่าตกจากข้างเลยลัม
แทบดิน ซ้างใหญ่ฮ้ายกวัดแกว่งปายวง พอยเลายตีนทำ

215/2 ซ่า นางหากจักต่างซินนางก็มีละมิงเมี้ยนสู่เมืองสวัน เอาตนเมื่อสู่ไต่พะตึงฟ้า อันนี้นาง
หอมแก้วแพงเมือง

215/3 เว้าตเว้าตพะแม่เจ้าแพงข่อยเหตุหลัง ยังพัคทุกยั้งแท้นางนายผมหอม ตนเดียวเดินป่าไฟ
นำซ้าง นางนาย

215/4 ตานไปมาหลายสิ่งเว้าแต่ค่านำไต้พตน แล้วจึงจาละจาท่าวบังเกิดมาเอาลงนัดที่หลวงแม่
โพงก็ทำแพนาง ก็หลงไปเข้าดงหลวงหิม-

216/1 -มะเวคพี่บ่้องนางแก้วอยู่พอย อันว่า 2 อ่อนน้อยฮอดห้องเมืองคน สนละทาไหลหลังลง
ยมย้อย บากก็องเอาน้องซาดาเดินดุงฮอดป่าไม้ถึง

216/2 ขอยที่ไฟกินนมแล้ว 2 แพงพัคต่าวฮอดแห่งห้องโงงกว้างพพยา ราชาเจ้ากินแห่งมีมาก
แล้วจึงอวนไฟน้อยเอาข่อย

216/3 สู้โงงแม่เฮย อันนี้ นางกล่าวเว้าความทุกพายหลัง มาดาฟังลูกยีนหม่อมบ่ละบวนแล้ว
ทั้งหลายจำจื่อเอาท่อนกับทั้งนักปาย-

216/4 -เจ้าฟังแจ่งซุคนแต่เทิน (เครื่องหมายพิเศษขึ้นต้น) อัน 1 สาวหนุ่มน้อยผูงไปมีฝัวนั้นเฮย
กอยใจฟังจื่อเอาอย่าสลั้งหมดมุ่นแล้วนี้ทานไปสยซ่าซาดท่าว ปางนั้นหากยังเจ้า

217/1 เลขมีถั่วตั้งแล้วผมหอมเมียนป่าไฟอ่านแล้วยไว้ที่ควนแต่ท่อน ย่าได้ถั่วบองได้เหื่อทิ้งอย่า
งอยาคนั่นแต่ ย่าได้ถั่วแปก-

217/2 น้อยเหื่อได้ล่ำแยงแต่ท่อน มันซีหมองสูงนเส้าลานแดงดำก้าเจ้าเฮย ไผหากยังปะสงอยาก
แจ่งฟ้งแท้ฮ้อมทำจง

217/3 ไห้ชนขวยไตเทียนยาว 3 สอกนั่นน้อยยาวกว่านั้นเมื่อหน้าแสงดีดอกแล้ว ย่าว่าเฮาถั่วไว้
มันหากแม่นค-

217/4 -องอย่าแท้ตาย อันว่าทำทั้งหลายหากเป็นคู่แล้ว คั้นว่าคนใดมาอฮึมเอี่ยมถั่วไปแล้วอ่าน
ตั้งนั้น คั้นว่าเมียนอย่าแล้วเอา

218/1 ผ่าห่อดีอย่าได้วางทอดไว้เจ็อยมันซีก้าแท้ตายเจ้าเฮย แล้วเท่านี้ (เครื่องหมายพิเศษจบ) ปูง
จุนลาสูง ท อันนี้หลงแลแล้ว

219/1 จุนละสังกาดลาซาได้ 2 พัน 4 ฮ้อยตัว ปีเถาะ ลิดจানাแล้วยามค้ายเดิน 1. 2 แซม 3 คำ
อัน 5 7 ชนจับได้สาบผมหอมแล้วเจ้าเฮย มันดา

219/2 บ่เป็นแต่กุงมันแล้วบ่ได้ส่างแต่ซาดกอน บาดซาดนี้มันยังบ่เป็นเจ้าเฮย

219/3 -หาง ยังบ่คองที่ได้แล้วตกก็ดี บ่พอกดีชให้บันดีตหาไซ้เอาท่อนอ้ายที่ดทั้งหลายเฮย ไบ
หลบหน้าแก่แลเจ้าเฮย สาทุ

219/4 อานูโมทามี

ปริวรรตคัมภีร์ วัดสังฆคณาราม
อำเภอบ้านฝ่อ
โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี
เรื่อง ฉลองไตรปิฎก

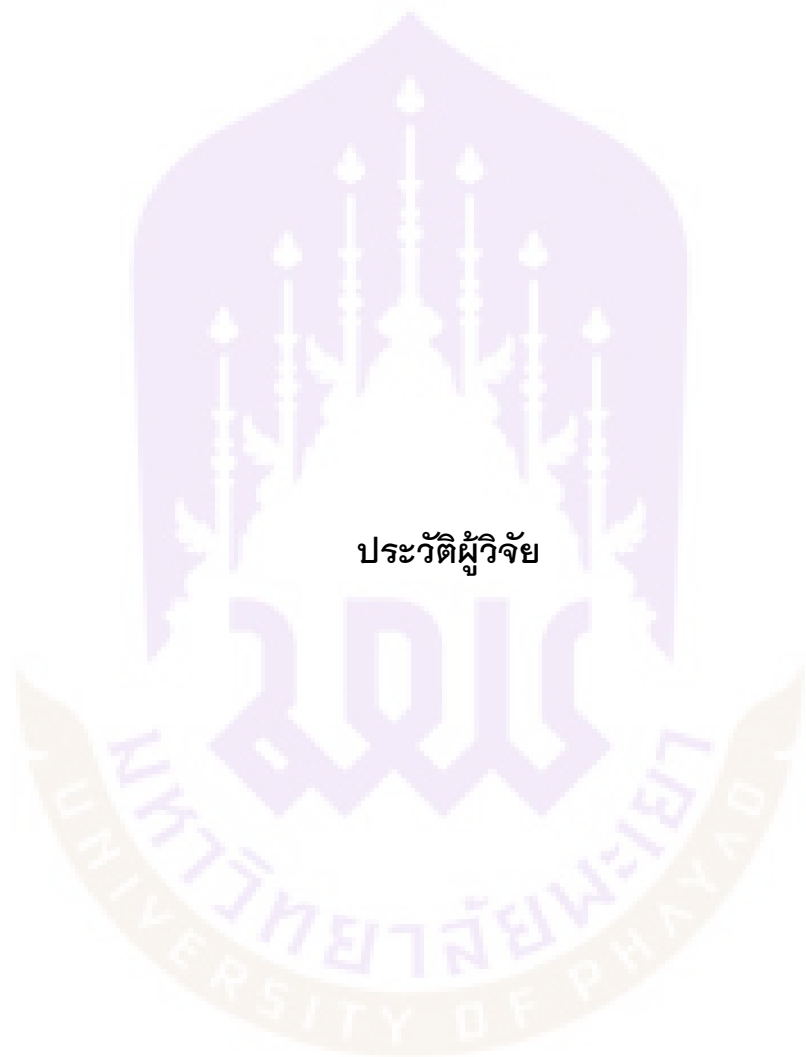
เอวระเมสุตัง เอกังสะมะยัง ภาคะวา สาวัตถิยัง วิหะระติ เขตตะวะเน อนาถะปิณฑิกัสสะ อาราเม โปสาธะโว ดุรา สัปปริสาทังหลาย คำมีต้นว่าธรรมเทศนา ดวงนี้ หากเป็นนิทาน แห่งสูตรทั้งหลายมีต้นว่าพรหมะราชาสูตร เป็นเค้า ยังมีพระยา 3 ตระกูลมีข้าวของหมิ่นแสน ๗ โภกิ ผู้ 1 ชื่อว่า วิชิตะกะ ผู้ 2 นั้นชื่อว่า เปวิปามมะคี ผู้ 3 นั้นชื่อว่า วิทาหะ และมีข้าวของเสมอกันมีลูกคนละ 4 คน มั่นสละข้าวของให้เป็นทาน หมดเงินคนละหมิ่นแสนโภกิ ผู้คนนั้นแล ยังเอาไว้ให้ลูก 3 คนนั้น คนละ 3 โภกิพ่อแม่ 3 ตระกูลนั้นเขาพากันทำบุญให้ทานทุกวันบ่อขาด สู้วันแล้ว และเขาก็พากันทำบุญมากนักรหา เขาก็พากันไปเล่นชู้ สู้เมียทาน เขาก็พากันไปลักเอา ช้างม้าวัวควายมาฆ่ากินขึ้นสู้วัน กับทั้งเมียมันก็ลักเล่นชู้จากผิวแห่งตนสู้คนนั้นแล เขาก็เล่นหัว จ้วเณรไปทุกอย่างนั้นแล เขาก็ทำบาปมากนักรหานั้นแล บัดนี้จ่ายมพิบาลเขาก็เสียวเห็นคนนั้น ทำอัน บ่อชอบแต่ันว่าดั่งนั้น เขาก็พากันมา มัดเอาไปฆ่ากลางคนตื่นใจลีขาดยันตาย ลางคน ตายบ่อตื่นบ่อตึงปานนอนหลับ ลางคนฮ้องให้อยู่ปานเสียวว่ถิกบ่วง เขาก็พากันมามัดเอาไปทั้ง 3 คน ผิวเมียนั้นแล เขาก็เอาไปไว้คนละหม่อหนึ่งแลถึง 7 วัน เขาก็เอามาตีเสียนสู้วันนั้นแล จ่ายมพิบาล เขาก็ถามว่ามิงอยู่เมืองคนพุนทำบาปมากยิ่งนักรหาแทนอ มิงทำอย่างใดก็รู้สู้อัน นั้นแล ตั้งแต่สู้อยู่เมืองคนพุน สู้รับเอาคิดแล้วเล่าทำบาปทั้งนั้นแล ยังมีเทพมาลัยตน 1 ทาน ก็หลังเห็นสัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันบ่อชอบจึงถามดูยังสัตว์ทั้งหลาย อันอยู่ในอเวจีนั้นว่าดั่งนี้สู้ทำ บาป อย่างใดสู้จึงได้มาตกรนรก อเวจีนี้จ่ายมพิบาลจึงมาเชียนตีสู้อยู่สู้วันนี้ สัตว์นรกจึงได้ขานคำ ว่า ข้า่น้อยอยู่ในเมืองคนเมือกอนพุนข้า่น้อยได้เล่นชู้เมียทานได้ไปลักเอาช้างม้าวัวควายเพินมา ฆ่าขายเสี้ยงชีวิตแห่งตน อัน 1 ข้าได้รับคิด 5 แล้วข้า่น้อยก็ได้ไปฆ่าสัตว์ตัดชีวิตตัวเป็นให้ตาย ตั้งแต่ปาณาถึงสุรา นั้นแล ผู้ข้าจึงได้มาเป็นเปรตอยู่นี้นานได้หมิ่นปีแล้วผู้ข้าก็บได้พ้นจากนรก จักเทือแล ขอให้เจ้ากูโปรด ผู้ข้าให้พ้นจากนรก ก็ข้าเทอญขอให้เทพมาลัย เจ้าตนประเสริฐเลิศ ล้ากว่านรก เทพดาทั้งหลายขอจงกรุณาให้ไปบอกยังลูกข้าอันอยู่ในเมืองคนพุนให้เข้าทำบุญกิน ทานหยาดน้ำอุทิศสาให้มาฮอด ผู้ข้าอันเป็นเปรตอยู่ในนรกที่นี้ด้วยเทอญ เทพมาลัยรู้แล้วก็กลับ กลายหายไปก็มีแล พี่น้องลูกหลานอยู่ทางบ้านเขาก็พากันทำบุญให้ทานรักษาศีลหยาดน้ำไปหา สู้วันสู้เดือนจนหมดเงินคนละ 2 โภกิ นั้นแล บุคคะลานัง ยังบ่อได้ไปเกิดจักเทือแล ยังมี พระอรหันต์ 7 เจ้า ตน 1 หลังแลเห็นเขาไปทำบุญให้ทานไปหาพ่อแม่แห่งเขาหมดเงินคนละ 2 โภกิ

แล้วตั้งนั้นอันว่าพ่อแม่สุก็บ่อได้ไปเกิดจักเทือแล ตั้งนั้น อันว่าพ่อแม่สุนั้นทำอันบ่อชอบสาแล้ว
สุทานไป 7 โกฎิ 10 โกฎิก็มาได้แต่สุ หั้นแล ก็บได้ไปฮอดไปถึงพ่อแม่แห่งสุจักหน้อยเลยว่า
ปารังชาคิละนัง ข้าไหว้พระอรหันต์ 3 เจ้าจงลำแดงบอกคิลทานให้ผู้ข้าฟังแต่เทอญว่า

ตั้งนั้นก็มีแลให้สุไปกราบไหว้พระพุทเจ้าตนชื่อว่า พัพัญญุนั้นเทอญ ว่าตั้งนั้นก็มี
แลเทศนา โตพระพุทเจ้าก็เทศนาให้สุทั้งหลายฟังแท้ดีแล พระสัมพัญญเจ้า ก็กล่าวบอกแล้วให้
เขาเอาขันข้าวตอกดอกไม้แล้วเขาก็ลีลาอย่างเขาไปสู่อารามแห่งพระพุทเจ้า แล้วว่ากันเตกะ
คะวา ข้าไหว้เจ้ากูอันว่าพ่อแม่ผู้ข้าทั้งหลายนี้เหตุใดได้ไปตกรอกอยู่นี้ ยามเมื่อเป็นคนอยู่นั้น
พ่อแม่ก็ได้ทำบุญกินทานอยู่บ่ขาดจักวัน เหตุใดพ่อแม่จึงบ่ได้ไปเกิดนี้ขอไหว้พระพุทเจ้า
ทรงกรุณาเทศนาลำแดงยังบาปและบุญให้ผู้ข้าทั้งหลายฟังแต่เทอญ อันแต่สอนลูกอยู่ทางบ้านนี้
ก็สละข้าวของให้เป็นทานหมดเงินคนละ 2 โกฎิ แท้อีหลี และสัพพัญญเจ้าก็กล่าวว่สุนั้นก็จงฟัง
กะคะวันตั้งยังพระพุทเจ้า นิลิทิ พระก็เทศนาแท้ดีแลพระก็กล่าวชยคาถาว่ตั้งนี้ สารมะเน
ปิตตะกะเตยโย ยังปิตตะไตรยะปิตกว่าตั้งนี้แล้ว เทศนาโตพระเจ้าเทศนาทานฟังก็มีแล
เมื่อพ่อแม่แห่งเชื้อทั้งหลายนั้นได้ทำบาปมากนักได้ไปเล่นซู้ซุเมียทานอยู่บ่ขาดก็มีแลกับทั้ง
พ่อแม่สุนั้นก็ไปลักเอาเส้นฝ้ายแห่งเขาผู้อื่นหั้นแล อัน 1 เขาก็รับเอาคิลแล้วเขาก็ไปฆ่าสัตว์ตัด
ชีวิตผู้วันหั้นแล สุนางทั้งหลายจงพากันสร้างปิตตะกะเตยยา ยังปิตตะกะเปิดวันชื่อว่า คัมภีร์
พระไตรปิฎกกว่าตั้งนี้ก็มีแลอันว่าสัพพัญญเจ้ากล่าว ตั้งนั้นแล้วแม่นว่าสุบ่อช่างแต่ช่างเขียนสุ
นางทั้งหลายจงไปไหว้ท่านเขียนให้เทอญ แล้วให้เอาข้าวตอกดอกไม้ มัดเก็บไว้ไปบูชาเอามาทาน
เทอญ แม่นว่าผู้เปรตอันเป็นพ่อแม่แห่งสุท่านนั้นก็จักได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นฟ้า พุ่นแท้ดีแลคั้นว่า
นางทั้งหลายได้ยินคำแห่งสัพพัญญเจ้าแล้วตั้งนั้นเขาก็มีใจชมชื่นยินดีเขาก็มาตกแต่งเอาข้าวตอก
ดอกไม้คั้นธรรสสะของหอมแล้วตั้งนั้นเขาก็ลีลาอย่างเข้าไปสู่อารามแห่งพระพุทเจ้าแล้วจึง
ก้มกราบไหว้วว่า ภันเตกะคะวา ข้าไหว้สัพพัญญเจ้าจงเขียนธรรมชื่อว่าคัมภีร์พระไตรปิฎกให้
ผู้ข้าคนละผูกแต่เทอญว่าตั้งนั้นก็มีแล เทเสนโตพระก็เทศนาให้สุท่านทั้งหลายฟังหั้นแล พระก็
จึงเขียนธรรมพระไตรปิฎก ยังบ่อทันแล้วตั้งนั้นอันว่าผู้เปรตอันเป็นพ่อแม่แห่งเขานั้นก็ดันไปเกิด
ในสวรรค์ชั้นฟ้าพุ่นแท้ดีแล อันว่านางทั้งหลายก็พากันเอาธรรมพระไตรปิฎกไปบูชาไว้ในศาสนา
แห่งพระพุทเจ้าแล้วตั้งนั้นอันเทพมาลัยตนดีวิเศษพระจึงเดินไปเยี่ยมดูหมู่เปรตอันอยู่ใน
หม้อนรก อันพ่อแม่เขาเป็นเปรตอยู่ในนารกป่าช้าผีดิบที่นั่น เขาก็เหลียวเห็นเทพมาลัย
มาเยี่ยมดูเขา

ตั้งนั้นเขาก็ชมชื่นยินดีซึ่งพระมาลัยว่า สาธุ ๆ ข้าไหว้เจ้ากูตนประเสริฐผู้ข้าทั้งหลายนี้
ก็ได้ไปเกิดสู่คนแล้ว ว่าตั้งนั้นเทพมาลัย จริธามเขาผู้ข้าตั้งนั้น เหตุใดจนได้ไปเกิดนั้น
ผู้หมู่เปรตนั้นจึงกล่าวว่ ตั้งนี้ผู้ข้าจริงได้เห็นธรรมคัมภีร์ไตรปิฎกนี้แล้วแม่นว่าจำยอมพิบาลเขา

เห็นธรรมอันนี้ก็จะปล่อยฝูงข้าไปเกิดก็ฆ่าแลไฟได้ให้ทานธรรมอันนี้ประเสริฐเลิศยิ่งหนักหนาแล
 แม่นว่าบาปกรรมเวรแสนชั้นอันใด อันทำมาแต่ก่อนภายหลังก็ดีในชาตินี้ก็ดี ก็หายบาปพหยา
 กรรมหายเวรสู่อันหันแล ค้นว่าบุคคลผู้ใดได้เอาธรรมอันนี้ไปฟังต่อหน้าศพออยู่เรือนก็ดี หรือว่า
 ไปฟังแจกข้าวก็ดี หรือว่าไปศึกษาเล่าเรียนได้เขียนได้อ่านก็ดี ก็จะได้านิสงส์ผลา 8 หมื่น 4 พัน
 จบไตรระยะคัมภีร์ปฏิภนนั้นแท้ดีแลนา ฯลฯ จันที่ยังมีพระยาสิสุทโธต 1 มากราบไหว้พระพุทธเจ้า
 ว่ากันเต ข้าไหว้เจ้ากุตนประเสริฐอันว่าบุคคลทั้งหลายฝูงนี้มีขวัญแม่ 32 ขวัญ พายหน้า
 คนทั้งหลายฝูงนี้ค้นว่าตายแล้ว ขวัญเขาได้ไปอยู่ปอนเดียวกันนั้นฤ หรือว่าได้พลัดพรากจากกัน
 ไปขอแก่พระพุทธเจ้าทรงกรุณา เทศนาให้แจ้งแก่ฝูงข้าแต่เทอญ จัตตารโหณะคะมะโน พระองค์
 จึงกล่าวกะถังยงคาถาว่า สุจาระนะปะทิวะสังโฆระจะระนะพระพุทธเจ้าจึงเทศนาให้พระยาสิ
 สุทธิฟังดังนี้ โยบุคคละโลอันว่าบุคคลผู้ใดได้ตายจากภาวะอันเป็นคนแล้วก็จักเอาตนไปสู่นรก
 สูคนั้นแลอันว่าจ่ายมพิบาลทั้ง 4 เขาก็ไล่เดือนไปทุกอย่างก็มีแลจ่ายมพิบาลทั้งหลายเขาก็มา
 มัดเอาไปแต่ขวัญออกขวัญมือขวัญตีน 3 ประการนี้แลนอกกว่านั้นเขาก็ให้ไปเกิดเป็นคู่ตัวสัตว์
 หมดถ้วนสูอัน เขาก็บ่อได้ไปรวมสักอันนั้นแล อันว่าธรรมทั้งหลายฝูงนั้นก็โปรดเอาบ่อได้สัก
 ธรรมนั้นแลยังโปรดเอาได้แต่ธรรมไตรปิฎกอันเป็นยอดเป็นจอมธรรมะทั้งหลายนั้นแลอันว่าพระ
 ยาสิสุทโธก็ได้ยินคำแห่งสัพพัญญูเจ้าแล้วตั้งนั้นก็มิใจชมชื่นยินดีมากนัก และพระยาสิสุทโธก็
 กราบลาพระพุทธเจ้าแล้วก็เมื่อสู่บ้านแห่งตนหันแลโยบุคคละโล อันว่าบุคคลผู้ใดได้ฟังธรรมยอด
 พระไตรปิฎกนี้แล้ว ก็หายพยาธิ โรคภัยทั้งมวลนั้นแล ค้นว่าบุคคลผู้ใด ได้ศึกษาเล่าเรียน ได้สร้าง
 ใช้ขึ้นศาสนาพระพุทธเจ้าก็จักได้ผลานิสงส์บ่ออาจจรรณาได้แลสัพพัญญูเจ้าก็เทศนาสั่งสอน
 ให้คนทำบุญให้ทานรักษาศิลสู่วันสู่เดือนอย่าได้ขาดก็หากจักได้ถึงนิรพานนั้นแล โยบุคคละโลอัน
 ว่าบุคคลผู้ใดบ่อเคารพ ย่ำแยงแก้วทั้งสามประการค้นว่าจตุตตายจากชาติอันเป็นคนไปแลเขาก็ได้
 ไปเป็นเปรตอสุรกายอยู่ทั่วบ้านหันแลไปนั้นเทอญ ค้นว่าบ่อได้ทานให้ทานทั้งหลายสร้าง
 ทำคัมภีร์อันว่าชื่อพระไตรปิฎก แล้วให้รักษาศิลกินทาน หยาดน้ำไปหาผู้ตายธรรมอันนี้เขาฝูงนั้น
 ก็บ่อได้ไปเกิดสักเทื่อแล ค้นว่าได้ทำทานธรรมอันนี้แล้วเขาผู้ตายไปนั้นก็จักได้ เสวยผลานิสงส์
 สูคนหันแล แม่นว่าผู้ใดได้สร้างก็ได้ผลามากนักแล แม่นว่าคนผู้ใดได้จ้างท่านผู้อื่นเขียนให้ก็ดี
 ก็จักได้ผลามากนักหนา อานิสังสา บ่ออาจจกพรรณานันบ่อได้ จุตตายจากเมืองคนไปแล้วก็บ่อ
 ได้ไปสู่นรกจะเทื่อแล ก็ขึ้นไปสูสวรรค์ชั้นฟ้าชื่อว่า นิรพานพุนก็มีแล โย บุคคโล อันว่าบุคคล
 ทั้งหลายแม่นว่าบุคคลผู้ใดได้สร้างปัญญาบารมีไว้กับศาสนาก็จักได้านิสงส์ประมาณเก้าโกฏิ
 แสนกัปป์ ก็มีแล โยบุคคละโล อันว่าบุคคลใดอันว่าบุคคลผู้ใดได้สร้างทิพย์มณฑ์ อุณหสสะวิชชย์ก็
 ได้ ผลานิสงส์สามหมื่นกัปป์ก็มีแล โยอันว่าบุคคลผู้ใด ถ้าพระเวสสันดรและสังฆอมธาตุก็จัก
 ได้ผลานิสงส์มากนักแลก็หากยังบ่อถึงกาลสร้างธรรมคัมภีร์พระไตรปิฎกนั้นแล โยบุคคละโล

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	กัญญณัฐา พงศ์พิริยะวณิช
วัน เดือน ปี เกิด	28 มีนาคม 2523
ที่อยู่ปัจจุบัน	หมู่บ้านพิมพากร 76/42 ถนนประชาร่วมมิตร อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม 48000
ที่ทำงานปัจจุบัน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาภาษาไทย
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2558	อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. 2556	อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2554	ประชาสัมพันธ์ และเลขานุการคณบดี วิทยาลัยการบิณนานาชาติ มหาวิทยาลัยนครพนม, จังหวัดนครพนม
พ.ศ. 2552	เจ้าหน้าที่ลูกค้าสัมพันธ์ ธนาคารทหารไทย จังหวัดนครพนม
พ.ศ. 2545	หัวหน้าชุดปฏิบัติการสถานีวิทยุกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดนครพนม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2556	ศศ.ม. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2554	ค.บ. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2552	ป. (วิชาชีวครู้), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2551	บธ.ม. (การจัดการทั่วไป), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2545	นศ.บ. (ประชาสัมพันธ์และการโฆษณา), มหาวิทยาลัยภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ, จังหวัดขอนแก่น

ผลงานตีพิมพ์

ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์

ณชาบุญ สิงห์เสนา และจารุวรรณ เบญจาทิกุล. (2558). คำบุรุษสรรพนามของชาว
ไทยพวนภาคอีสาน. **วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 4(1). 67–88.

ณชาบุญ สิงห์เสนา และจารุวรรณ เบญจาทิกุล. (2560). การใช้คำบุรุษสรรพนาม
ของชาวไทยพวนภาคอีสาน. **วารสารธรรมสาร**. 15(2).

Singsena, N. and Benjathikul, J. (2015). **The Usage of Personal Pronoun in
Isan Thai–Phuan**. Hong Kong International Conference on Social
Sciences. July 6–8, 2015.

ผลงานตีพิมพ์อื่น ๆ -

